

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA
ETKİSİ:HÜRRİYET GAZETESİ ÖRNEĞİ
1950-1954 YILLARI ARASINDA BİRİNCİ SAYFA
HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ**

**MEHMET SUIÇMEZ
2502170091**

**TEZ DANIŞMANI
Prof.Dr. MURAT ÖZGEN**

İSTANBUL - 2021

ÖZ

2. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle dünya siyasetinde yeni bir dönem başlamıştır. Savaşın bitimine kadar tek partili bir yönetim anlayışıyla idare edilen Türkiye, 1946 yılında çok partili siyasal yaşama geçmiştir. 2. Dünya Savaşı'nın ardından dünya iki kutba bölünmüştür. Batı Bloku'nun lideri Amerika Birleşik Devletleri olurken Doğu Bloku'nun lideri Sovyetler Birliği olmuştur. Türkiye'nin Batı Bloku'nda yer alması ABD ile yakınlaşmasını sağlamıştır. Türkiye 1990'lı yılların ortalarına kadar ağırlıklı olarak dış politikasını ABD'ye göre şekillendirmiştir. Bu politika çoğunlukla Sovyetler Birliği'nin tepkisini çekmiştir. Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de komünizmi yerleştirmek istediğini öne süren ABD, Türkiye'yi askerî ve ekonomik olarak korumuştur. "Komünizm tehdidi" söylemi bu süreçte Amerika Birleşik Devletleri tarafından sıklıkla gündeme getirilmiştir. Çalışmada soğuk savaşın Türk basınına etkisi, disiplinlerarası bir kaynak taraması yapılarak irdelenmiştir. Hürriyet gazetesinin yayın hayatına başladığı yıllar soğuk savaşın başlangıç yıllarına denk gelmiştir. Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1.sayfa haberleri içerik analizi ve eleştirel söylem analizi metoduyla incelenmiştir. Bu yıllarda Demokrat Parti gücünü iyice arttırmış ve Amerikancı bakış açısı Türkiye'nin iç ve dış politikasında etkili olmuştur. Bu analizler ışığında, Hürriyet gazetesinin 1. sayfa haberlerinde daha çok Amerika'nın ekonomik, ideolojik ve kültürel bakış açısının yansıtıldığı tespit edilmiştir. Bu tarihler arasında Hürriyet gazetesi 1. sayfasındaki haber içeriklerinde Amerika'yı yakın müttefik olarak görürken Sovyet Birliği ve Rusya'ya yönelik eleştirel bir bakış açısı ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Hürriyet Gazetesi, Demokrat Parti, Basın

ABSTRACT

World War II was followed by a new era in world politics. The way of governing in Turkey by one-party alone up until the ending of World War II was replaced in 1946 with an administrative system which began to host several parties. World War II resulted in the division of the world into two poles. The United States of America became the leader of the Western bloc, whereas the Soviet Union became the leader of the Eastern bloc. The fact that Turkey has been part of the Western bloc has led to the tightening of the ties between Turkey and the USA. Turkey set up its foreign policy for the most part in accord with the USA up until the mid-90s. This provoked reaction from the Soviet Union. Claiming that the Soviet Union sought to establish communism in Turkey just as it did previously in the Eastern Europe, the USA gave Turkey military and economic protection. In the meantime, the USA made frequent use of its well-known propaganda against “the threat of communism.” In this study, an interdisciplinary method has been applied to the browsing of the sources which study the effects of the Cold War on the Turkish press. The first years of the daily Hurriyet correspond to the first years of the Cold War. This study involves a content analysis as well as a critical discourse analysis of the front-page news reports which appeared at Hurriyet between 1 January 1950 and 2 May 1954. During this period, the Democratic Party gained more power and an American perspective made itself visible in both domestic and foreign policies of Turkey. This study concludes that the front-page news reports that appeared at Hurriyet at that period resonates the American perspectives on economics, ideology, and culture. Likewise, the same news reports show that Hurriyet took a critical attitude towards the Soviet Union and Russia while it saw America as a close ally.

Key Words: Cold War, Hurriyet Daily, Democratic Party, Press

ÖNSÖZ

Türkiye, 2. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği'nin istekleri karşısında yönünü Batı'ya çevirmiştir. Batı ittifakının içerisinde yer almayı tercih eden Türkiye, siyaset sahnesinde tek partili yönetim anlayışını terk ederek Batı Bloku'nun demokratik yönetim anlayışını yansıtan çok partili yaşama geçmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabetin soğuk savaş olarak adlandırıldığı bu yıllarda Türkiye, CHP iktidarından vazgeçerek serbest pazar ekonomisini savunan daha liberal düşüncelere sahip Demokrat Parti iktidarını sandıkta tercih etmiştir.

Demokrat Parti iktidara gelmeden önce basına birçok alanda özgürlükler sağlayacağı vaadinde bulunmuştur. Ancak Demokrat Parti iktidarının ilerleyen yıllarında ekonomik alandaki durgunlaşma ve basının hükümete yönelik eleştirileri özgürlüklerin kısıtlanmasına neden olmuştur. Soğuk savaşın atmosferi nedeniyle dönemin birçok gazetesi de iktidar partisinin uyguladığı siyaset anlayışından dolayı Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlere olumsuz yaklaşmıştır.

“Soğuk Savaşın Türk Basınına Etkisi: Hürriyet Gazetesi Örneği 1950-1954 Yılları Arasında Birinci Sayfa Haberlerinin Çözümlemesi” başlıklı bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberleri; kaynak taraması, içerik analizi ve eleştirel söylem analizi kullanılarak incelenmiştir. Bu dönem Türkiye’de Demokrat Parti’nin en güçlü iktidara geldiği yıllar olduğu için 1 Mayıs 1948’de Sedat Simavi’nin kurduğu Hürriyet gazetesinde de Amerika’nın bakış açısının etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tez konumu belirlemem aşamasında ve çalışmam süresince bana inanan ve desteklerini benden esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Murat Özgen’e, değerli hocalarım Prof. Dr. Aslı Yapar Gönenç, Prof. Dr. Meltem Bostancı, Prof. Dr. Mehmet Özçağlayan, Doç. Dr. Başak Gezmen, Doç. Dr. Berrin Kalsın’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eğitim yaşamımın her anında bana yol gösteren ablam Nihal Suiçmez Almış’a; sabrını, sevgisini ve desteğini eksik etmeyen eşim Esin Türkel Suiçmez’e; maddi ve manevi her konuda beni yalnız bırakmayan sevgili anneme ve babama çok teşekkür ederim.

Mehmet SUIÇMEZ
Bursa, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR LİSTESİ	viii
GÖRSEL LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ KAVRAMI VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ DURUM

1.1. Soğuk Savaşın Anlamı	4
1.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası İki Kutuplu Sürece Geçişte Türkiye	9
1.2.1. İki Kutuplu Dünya Düzenine Gidiş Aşamasında Türkiye'nin Sovyetler Birliği İle İlişkileri	12
1.2.2. Amerika'nın Sovyetlere Karşı Türkiye Üzerindeki Soğuk Savaş Politikaları	16
1.2.3. Truman Doktrini	20
1.2.4. Marshall Planı	27
1.2.5. Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi	32

İKİNCİ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ DÜZENİNDE TÜRKİYE'DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE 1950'Lİ YILLARDA BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ

2.1. Türkiye'nin Demokrasiye Geçiş Sürecinde 1945-1950 Yıllarında Basının Durumu	42
2.2. Demokrat Parti Dönemi	56

2.2.1. Demokrat Parti'nin Dış Politikadaki Tutumu.....	73
2.3. Demokrat Parti Döneminde Basın ile İlgili Yasal Düzenlemeler.....	84
2.3.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler.....	86
2.3.2. 5953 Sayılı Basın İş Kanunu'nun Kabulü ve Gazeteciliğe Etkisi	91
2.3.3. 6334 Sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki” Kanun’un Yürürlüğe Girmesinin Basına Yansıması.....	95
2.3.4. Demokrat Parti İktidarında Besleme Basının Ortaya Çıkışı ve Basın İlan Kurumu.....	103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA ETKİSİ BAĞLAMINDA HÜRRİYET GAZETESİ'NİN 1950-1954 YILLARI ARASINDAKİ 1. SAYFA HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. Sedat Simavi'nin Gazeteciliğe Girişi ve Hürriyet Gazetesi'nin Kuruluşu	110
3.2. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yıllarındaki Yayın Politikası	114
3.3. Hürriyet Gazetesi'nin Basına Getirdiği Yenilikler	116
3.4. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında 1. Sayfa Haberlerinin İçerik Analizi	119
3.4.1. Araştırmanın Varsayımları	120
3.4.2. Araştırmanın Soruları	120
3.4.3. Araştırmanın Yöntemi	121
3.4.3.1. Araştırmanın Sınıflandırılması.....	122
3.4.3.2. Kodlama Cetvelinin Oluşturulması.....	123
3.4.3.3. Kodlama Cetvelinin Sınanması ve Güvenilirlik	125
3.4.4. Analiz Sonuçları	126
3.4.4.1. Biçimsel Analiz Sonuçları	127
3.4.4.2. İçeriksel Analiz Sonuçları.....	139
3.5. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında Seçilen 1. Sayfa Haberlerinin Söylem Analizi	155
3.5.1. 1950 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi	157
3.5.2. 1951 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi	181
3.5.3. 1952 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi	205

3.5.4. 1953 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi	228
3.5.5. 1954 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi	249
SONUÇ.....	265
KAYNAKÇA	271
EKLER.....	282
ÖZGEÇMİŞ.....	475

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Bıçimsel ve İçeriksel Kategoriler (Değişkenler).....	123
Tablo 2:	Haberlerin Yıllara Göre Frekans ve Yüzdeleri	127
Tablo 3:	Haber Tarihi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	128
Tablo 4:	Haber Metninin Sayfadaki Konumu	129
Tablo 5:	Haber Metninin Sayfadaki Konumu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	129
Tablo 6:	Görsel Kullanımı	131
Tablo 7:	Görsel Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	131
Tablo 8:	Haber Kaynakları	132
Tablo 9:	Haber Kaynağı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi.....	133
Tablo 10:	Haberde Kaynak Kullanımı.....	134
Tablo 11:	Haberde Kaynak Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi.....	135
Tablo 12:	Haber Boyutu	136
Tablo 13:	Haber Boyutu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	137
Tablo 14:	Tarihi Bilgi Sunumu.....	138
Tablo 15:	Tarihi Bilgi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	138
Tablo 16:	İçerik Türü.....	139
Tablo 17:	İçerik Türü ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi.....	141
Tablo 18:	Haber Başlığının Tonu	142
Tablo 19:	Haber Başlığının Tonu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	143
Tablo 20:	Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş.....	143
Tablo 21:	Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	145
Tablo 22:	Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki	146
Tablo 23:	Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	147
Tablo 24:	Haberin Aktörü/Öznesi	148
Tablo 25:	Haberin Aktör/Öznesi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi	149
Tablo 26:	Taraflı Yaklaşım.....	150
Tablo 27:	Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler	152
Tablo 28:	1950 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	158

Tablo 29:	1951 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	182
Tablo 30:	1952 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	205
Tablo 31:	1953 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	228
Tablo 32:	1954 Yılında Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı	250

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1:	Kıbrıs'ın İlhakı Sonrası Çıkan Gösteriler.....	164
Görsel 2:	ABD'nin Rusya ile Askerî Mücadelesine Vurgu Yapılan Görsel	165
Görsel 3:	Amerikan Kuvvet Komutanlarının Kore Savaşı'nı Takip Etme Görüntüsü	166
Görsel 4:	ABD'de Yakalanan Rus Ajanına Halkın Öfkesi	167
Görsel 5:	Rusya'nın Yugoslavya'ya Saldırması Durumunda Yaşanacaklar	187
Görsel 6:	Deli Petro'nun Vasiyetnamesi.....	188
Görsel 7:	Deli Petro.....	189
Görsel 8:	Rusların Ağrı Dağı Eteklerindeki Gizli Atom Tesislerinin Yerini Gösteren Kroki	190
Görsel 9:	Şüpheli Atom İnfilakı Görseli	210
Görsel 10:	Rusların Berlin Halkına Yaptığı Zulüm Görseli	211
Görsel 11:	Ruslara Çalışan Alman Casusu	212
Görsel 12:	ABD Dışişleri Bakanının Diğer Ülke Yetkilileri ile Görüşmesi.....	213
Görsel 13:	Rus Askerler İle Halk Arasındaki Çatışma	234
Görsel 14:	Rostof'ta Yaşanan Karışıklıklar.....	235
Görsel 15:	Rus Halkının Çehresi	236
Görsel 16:	Batı Almanya Başvekilinin Türkiye Ziyareti	254
Görsel 17:	Rus Ajanları Arasında Panik Baş Gösterdi	255

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e.	: Adı geçen eser
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Çev	: Çeviren
DP	: Demokrat Parti
Ed	: Editör
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
SEATO	: Southeast Asia Treaty Organization (Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TİP	: Türkiye İşçi Partisi

GİRİŞ

Medya, etrafımızda olup biten olaylardan kamuoyunu haberdar eden önemli bir iletişim aracıdır. İnsanların bilgiye ulaşmasını sağlayan basın, halkın gözü kulağıdır. Görsel, işitsel ve yazılı medyada çıkan haberler halkın olayları anlamlandırıp yorumlamasında etkilidir. Bu nedenle basın-yayın organları haberlerin doğruluğu konusunda özen göstermek zorundadır. Özellikle Türkiye’de çeşitli dönemlerde gazetelerde yazılan haberlerin içeriğine o zamanın toplumsal, siyasal, ekonomik koşullarının şekil verdiği görülmüştür. Çoğu zaman gazeteler güç odaklarının istekleri doğrultusunda hareket ederek metinlerinde değişiklikler yapmıştır. Okurun hafızasında istenen algıyı oluşturmak için haberlerin başlıklarından fotoğraflarına kadar özen gösterilerek mesajlar meydana getirilmiştir. Bu bağlamda soğuk savaş döneminde okurların, haberleri okurken o günkü basın kuruluşlarının tutumlarından ve iktidarların gücünden dolayı iki kutuplu dünyayı tarafsız bir anlayışla değerlendirmeleri mümkün olamamıştır.

Araştırma kapsamında veri toplama tekniği olarak literatür taraması, gazete taraması, içerik analizi ve Teun A. Van Dijk’in eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberleri içerik analiziyle incelenerek nicel verilere ulaşılmış, eleştirel söylem analiziyle de gazetenin Sovyetler Birliği’ne yaklaşımı haber metinleri üzerinden çözümlenmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde soğuk savaş kavramı ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’deki siyasi durum irdelenmiştir. Soğuk savaş bazılarına göre ideolojik, bazılarına göre jeopolitik, bazılarına göre askerî ya da ekonomik bir mücadele alanıdır. İkinci Dünya Savaşı’nın bitiminde Türkiye Sovyetler Birliği’nin talepleriyle karşılaşmıştır. Sovyetler Birliği Türkiye’den toprak ve boğazlarda üst talep etmiştir. Sovyetler Birliği’nin bu yayılmacı isteğine karşı Türkiye de yönünü Batı’ya çevirmiştir. Türkiye tavrını demokrasiden yana koyunca ABD’nin güçlü müttefiki olabilmek amacıyla hareket etmiştir. Tek parti iktidarından çok partili siyasal hayata geçiş sürecine hız veren Türkiye, Kore’ye asker göndermesinden NATO’ya kabul edilmesine kadar çoğunlukla kendini ABD’nin sadık

müttefik olarak konumlandırmıştır. ABD de Türkiye'nin gelişimine katkı sunmak için ekonomik sahada Marshall yardımları, siyasi arenada Truman doktriniyle Türkiye'ye destek olmuştur. Türkiye'yi siyasi ve ekonomik alanda destekleyerek Sovyetler Birliği'nin nüfuz alanından uzaklaştırmaya çalışmıştır. Zaman zaman ilişkilerde kırılmalar yaşansa da Türkiye ABD ortaklığı soğuk savaş yıllarından günümüze kadar devam etmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde soğuk savaş düzeninde Türkiye'de Demokrat Parti dönemi ve 1950'li yıllarda basın-siyaset ilişkisi ve Demokrat Parti'nin iktidardan uzaklaştırılması sonrası basının durumu ele alınmıştır. Türkiye, Soğuk savaş zamanında Sovyetler Birliği'nden iyice uzaklaşarak "anti komünist" politikaları yeri geldiğinde ABD'den daha fazla savunmuştur. 1946'da çok partili hayata geçilmesiyle basın alanında Türkiye'de birtakım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Önceki tarihlerde yürürlüğe giren Basın Birliği 1946'da ortadan kalkmıştır. Türkiye batıdaki müttefikleriyle kurduğu ilişkileri pekiştirince basın özgürlüğü ve demokratikleşme çabalarını hızlandırmıştır. Basın Birliği ortadan kalkınca bazı gazeteciler bir araya gelerek Gazeteciler Cemiyeti'ni kurmuştur. 15 Temmuz 1950'de Demokrat Parti iktidarı tarafından 5680 sayılı Basın Yasası kabul edilmiştir. Bu yasa zaman içerisinde tek parti hükümetinin basın üzerinde yarattığı olumsuz havayı dağıtmıştır. Demokrat Parti iktidarı süresince basın alanında yapılan düzenlemelerden biri de "Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasında Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun" başlığını taşıyan 5953 sayılı yasanın 1952 yılında yürürlüğe girmesidir.

Demokrat Parti'nin basın alanındaki özgürlükçü tutumu iktidarın ilerleyen zamanlarında yerini baskıya bırakmıştır. Demokrat Parti toplumsal ve ekonomik alanda vermiş olduğu sözleri yerine getirmeyerek demokratik yaşamın kurallarını zaman zaman hiçe saymıştır. Hükümete karşı sert muhalefet yapanların bazıları, Sovyet tehdidi söylemi üzerinden komünistlikle suçlanmıştır. 1954 seçimlerinden sonra muhalif basındaki eleştiriler yoğunlaşınca basın davalarında artış görülmüştür. Özellikle CHP'nin yayın organı Ulus gazetesi, Nihat Erim'in çıkardığı Halkçı gazetesi ve Metin Toker'in Akis dergisi için çok sayıda dava açılmıştır.

Demokrat Parti'nin uygulamaları ve ülkede yaşanan huzursuzluklar 27 Mayıs 1960 askerî darbesine kapı aralamıştır. Demokrat Parti iktidarı devrilerek yerine askerî yönetim gelmiştir. 27 Mayıs sonrası yürürlüğe konan 1961 Anayasası ise tüm toplum kesimleri açısından özgürlükçü bir anayasadır. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra basın alanında birtakım yasal düzenlemeler yapılmıştır. 9 Ocak 1961 tarihinde resmi ilanları bir kurum aracılığıyla dağıtmak için Basın İlan Kurumu oluşturulmuştur. Basında yasal düzenlemeler açısından bakıldığında ise önemli bir değişiklik de 5953 sayılı kanunun çeşitli maddelerinde değişiklik yapan 212 sayılı yasadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise soğuk savaşın Türk basınına etkisi bağlamında Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberlerinin çözümlemesi yapılmıştır. Bu çalışmada gazetenin haberlere yönelik tutumunu ortaya çıkarmak için içerik analizi ve eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesi, çalışmanın temel amacı olmuştur. Bu yıllarda iktidar partisi olarak seçime giren Demokrat Parti 2 Mayıs 1954 Pazar günü oyların çoğunluğunu alarak yeniden iktidara gelmiştir. 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesinin ana nedeni özellikle bu tarihler arasında Demokrat Parti'nin Amerikancı politikaları daha fazla savunmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda, seçilen dönemde 1. sayfada yer alan haberlerin Sovyetler Birliği'ne karşı nasıl bir şekilde kaleme alındıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda soğuk savaşın Türk basınının amiral gemisi olarak adlandırılan Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisi belirlenerek gazetenin haber üretimindeki yaklaşımı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ KAVRAMI VE İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRKİYE’DEKİ SİYASİ DURUM

1939 yılında başlayan 2. Dünya Savaşı’nın 1945 yılında sona ermesiyle dünya siyasetinde yeni bir dönem başlamıştır. 2. Dünya Savaşı’nın ardından dünya iki kutba bölünmüştür. Galip devletler, dünyayı ekonomik ve siyasal açıdan şekillendirmek için harekete geçmişlerdir. Savaşın galipleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasındaki rekabet diğer ülkeleri de bu çatışmanın içerisine dahil etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, siyasi ve ekonomik politikalarını demokrasi ve kapitalizm çerçevesinde yürütürken; Sovyetler Birliği de devletçilik merkezli komünizm politikalarını dünyaya yayma çabası içerisindeydi. Bu bölümde soğuk savaş kavramı ele alınarak kavramın ortaya çıkmasının nedenleri ayrıntılı olarak incelenecektir. Soğuk savaşın meydana getirdiği çatışmacı ortamın Türkiye’deki ekonomik, siyasal ve toplumsal etkileri de tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.1. Soğuk Savaşın Anlamı

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD liderliğindeki Batı ülkeleri ile Sovyetler Birliği ve ona yakın diğer ülkeler arasındaki kutuplaşma “soğuk savaş” olarak tanımlanmıştır.

“Soğuk Savaş terimi ilk defa 1945’te ünlü İngiliz yazarı George Orwell tarafından kullanılmıştır. Orwell, Sovyet Birliği’nin ve ABD’nin dünya görüşleri, sosyal yapıları ve aralarında henüz ilan edilmemiş savaş halini göstermek için bu terimi kullandı.”¹

Ancak soğuk savaşın ne zaman başladığı konusunda hala tarihçiler arasında fikir birliği yoktur. Bazı tarihçiler soğuk savaşın sıcak savaş sonrası dönemin özel

¹ Klevis Kolasi, “Soğuk Savaş’ın Barışçıl Olarak Sona Ermesi ve Uluslararası İlişkiler Teorileri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı:68, Şubat 2013, s.153.

koşullarında oluştuğu tezini ileri sürerken bazı tarihçiler de bu durumun ortaya çıkışını İkinci Dünya Savaşı yıllarına dayandırmaktadır.

“Soğuk Savaş’ın ne zaman başladığı konusunda kesin bir tarih üzerinde bilim adamları arasında bir uzlaşma yoktur. 4-11 Şubat 1945’deki Yalta Konferansı, aynı yılın 17 Temmuz-2 Ağustos tarihleri arasında yapılan Postdam Konferansı, 5 Mart 1946’da Churchill’in yaptığı ünlü Demir Perde konuşması ya da 12 Mart 1947’de ilan edilen Truman Doktrini başlangıç olarak kabul edilir.”²

Bu dönemde ABD başkanlarına sunulan brifinglerdeki Sovyetler Birliği ile ilgili olumsuz ifadeler ve uluslararası toplantılardaki karşılıklı çekişmeler de soğuk savaşın filizlenmesinde etkili olmuştur.

“Sözüne en çok uyar görüldüğü danışmanı Sovyetler Birliği hakkında hiç de iyi niyetler beslemeyen Genel Kurmay Başkanı Amiral William F. Leahy idi. Her sabah dünyanın durumunu Başkan Truman’a kendi gördüğü şekilde özetleyen Leahy Sovyetler’e karşı takınılan sert tutumun mimarlarından. Truman’ın, Birleşmiş Milletler’i kuracak olan San Francisco Konferansı’nın açılmasına ilişkin olarak Amerika’da bulunan Sovyet Dışişleri Bakanı V.Molotov’u kabul ettiği sırada yapılan görüşmeler ve San Francisco konferansındaki bazı davranışlar soğuk harbin tohumlarını atmıştır.”³

Dönemin tarihi sürecini ortaya koymak için kavramların öncelikle anlaşılması gerekmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin en önemli kavramlarından biri de kuşkusuz soğuk savaştır. Dünya literatürüne kazandırılan bu kavram, İkinci Dünya Savaşı’nın ardından ortaya çıkan gerginliği ifade etmektedir.

“En basit tanımıyla Soğuk Savaş, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, savaştan galip çıkmış iki büyük devlet ve bu devletlerin çevresinde kümelenmiş küçük devletler

² Turgay Merih, **Soğuk Savaş ve Türkiye**, Ebabil Yayınları, Ankara, 2006, s.1.

³ Türkaya Ataöv, “Soğuk Harb’in Doğuşu: San Francisco’dan Mihver Barış Toplantılarına”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 23, Sayı:1, Mart 1968, ss.311-312.

arasındaki anlaşmazlık ve çatışmanın, doğrudan birbirlerine karşı silah kullanmadan sürdürüldüğü belirli bir tarihsel döneme verilen addır.”⁴

Soğuk savaş kavramı, dünyadaki bu güç savaşını anlatmak için dünya milletleri tarafından Sovyetler Birliği dağılana kadar sıklıkla kullanılmıştır. Avrupa kıtasındaki iç savaş iki kutuplu dünyanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İkinci Dünya Savaşı’ndaki Hitler Almanya’sı ile Mussoloni İtalya’sının faşizan politikaları dünyayı geri dönülmez bir yıkımın içine itmiştir. Avrupa’nın yakılıp yıkılmasına sebep olan bu iki güçlü ülkeye dur demek için dünyanın iki süper devleti devreye girmiştir.

Sander, Avrupa’daki faşist politikaları benimseyen Hitler ve Mussoloni’yi Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği’nin etkisiz konuma getirdiğini belirterek, İngiltere ve Fransa’nın bu konudaki çabalarının yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Almanya ve İtalya’nın güçlerini kaybetmesinden sonra dünya iki büyük devletin karşıt ideolojilerinin çekişme alanına sahne olmuştur.⁵

İkisi de karşıt ideolojiye sahip bu devletler, Avrupa’yı kontrol altına alırken rekabetlerini burayla sınırlamayıp dünyanın geri kalanında da askerî, ekonomik ve politik konularda mücadele etmişlerdir.

“Japonya’yı yenen ABD, sırtını atom bombasına dayamış; Almanya’yı yenen SSCB ise Avrupa’nın ortalarından başlayıp, Pasifik Okyanusu’na kadar tüm Asya’yı boydan boya kuşatan büyük bir kara gücüne yaslanmıştı. Almanya’nın silinmesiyle Avrupa’da oluşan güç dengesi boşluğu şimdi iki farklı sistemi, Kapitalizm ile Komünizm’i karşı karşıya getirmişti.”⁶

İkinci Dünya Savaşı insanlık tarihinde derin izler bırakmıştır. Savaşın ardından birçok şehir yerle bir olurken, milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Kanlı, acılı dönemlerden sonra da insanlık barış ortamına hemen kavuşamamıştır. Büyük devletlerin üstünlük kurma çabası nedeniyle toplumlar zaman zaman üçüncü dünya

⁴ Oral Sander, **Siyasi Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 2014, s.224.

⁵ O. Sander, a.g.e., s.201.

⁶ Cemal Acar, **Soğuk Savaş: Süpergüçlerin Hâkimiyet Kavgası**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991, s.29.

savaşının çıkması korkusuna kapılmışlardır. Çoğu ülke arasında savaş patlak vermese de barış rüzgârları da esmemiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Batı'nın lideri konumundaki İngiltere ve Fransa dünya sahnesinden yavaş yavaş çekilirken yeni bir lider ülke siyaset sahnesinde etkin olmaya başlamıştır. Bu lider serbest piyasa anlayışını savunan kapitalist ideolojinin öncüsü ABD'dir. Doğu'da ise eşitlikçi, sosyalist felsefeyi benimsediğini ileri süren Sovyetler Birliği başı çekmektedir.

“İdeolojileri, hem Sovyetler Birliği'ne hem Amerikalılara, kendi uluslarının dünya tarihindeki rolüne dair Mesihvari bir inanç kazandırdı. Çok geçmeden ortaya çıkacak Soğuk Savaş bölünmesinin iki tarafında liderleri ve vatandaşları kendi ülkelerinin ulusal çıkarlarının korunmasından çok daha geniş çaplı amaçlar adına hareket ettiğine inandılar. Hem Sovyetler hem Amerikalılar soylu güdülerle hareket ettiklerini düşündüler, insanlığı yeni, muhteşem bir barış, adalet ve düzen çağına yöneltmek. Dünyanın büyük bölümünün yere serilmiş olduğu bir dönemde, iki ülkenin de ezici bir güce sahip olması ve zıt ideolojik değerler, kesin bir çatışma çetesi anlamına geliyordu.”⁷

Daha önce çekingen politikalar izleyen ABD ve Sovyetler Birliği, 1945'ten itibaren yayılımcı politikalarına ekonomik ve teknolojik üstünlüklerini katarak İkinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri İngiltere ve Fransa ile yenilmiş devletleri olan Almanya, Japonya ve İtalya'nın önüne geçerek milletlerarası politikadaki çoklu yapıyı değiştirerek ikili bir denge siyaseti kurmuşlardır.

“İkinci Dünya Savaşı'nın zaferi, kazananlara güvenlik duygusu getirmedi. Ne Birleşik Devletler, ne İngiltere, ne de Sovyetler Birliği 1950 yılının sonunda Almanya ile Japonya'yı yenmek için verilen canların ve harcanan paraların, kendilerini daha güvenli kıldığını söyleyemezdi. İttifak üyeleri şimdi Soğuk Savaş'ın taraflarıydı. Çıkarların uyuşmadığı ortaya çıkmıştı, ideolojiler en az savaştan önce olduğu kadar kutuplaşmış haldeydi. Sürpriz saldırı korkusu Washington, Londra ve Moskova'daki askeri kuruluşları endişelendiriyordu.”⁸

⁷ Robert J. McMahon, **Soğuk Savaş**, Çev: Sinem Gül, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s.26.

⁸ John Lewis Gaddis, **Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar**, Çev: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018, s.48.

Kendi nüfuz alanlarını genişletmek için iki ülke birbirlerine tehditler savursalar da sıcak çatışmadan uzak durmuşlardır. Denge politikasından taviz vermeden ideolojik ve askerî yayılmalarını sürdürerek gelişmekte olan ülkeleri etki altına almaya çalışmışlardır. Kontrol ettikleri bölgelerde askerî üsler kurarak güç gösterisi sergilerken sosyal ve ekonomik yaşamı da kendi düşünceleri doğrultusunda şekillendirmişlerdir.

“Soğuk Savaş Kavramı İkinci Dünya Savaşı sonrasında, temelde ABD ile SSCB arasında gelişen düşmanca ilişkileri ve ideolojik çatışmayı tanımlamak için kullanılmıştır. Bu çatışma kendisini açık askeri eylemlerle değil, ekonomik baskı, propaganda ve silahlanma yarışıyla gösterdi.”⁹

Küçük Amerika, küçük Rusya olma hayalleriyle hareket eden bu ülkeler, soğuk savaşın tarafı olmanın zorluklarını yaşamışlardır. Bu ülkeler sıklıkla hem Sovyetler Birliği’nin hem de Amerika Birleşik Devletleri’nin değişen çıkar çatışmaları, tehdit algıları ve dış politika stratejileri arasında kalarak soğuk savaşın zıt ideolojik kutuplu dünyasında ayakta kalmanın yollarını aramışlardır.

“2. Dünya Savaşı sonrası dünyanın belki de en dikkat çekici özelliği, siyasal mücadelenin yüzyıllardır odaklandığı Avrupa’da, Avrupalı güçlerin ikinci plana düşmesi ve uluslararası politikada güçler dengesinin ABD ve Sovyetler Birliği tarafından belirlenir hale gelmesidir. Dünyada egemen olan iki süper devlet dünyayı denetim altına almak için türlü yollara başvurmaya başladılar.”¹⁰

Tanımlamalardan anlaşıldığı üzere soğuk savaş kavramıyla ilgili görüşler çeşitlilik arz etmektedir. Birçok araştırmacı tarafından da soğuk savaşın ortaya çıkışı ve gelişimiyle ilgili farklı fikirler ileri sürülmektedir.

⁹ Baskın Oran, **Türk Dış Politikası**, Cilt 1: 1919-1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2018, s.536.

¹⁰ Cüneyt Akalın, **ABD ve Türkiye-2 Yumuşama Yılları (1961-1989)**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011, s.19.

1.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası İki Kutuplu Sürece Geçişte Türkiye

1. Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımın izlerini üzerinden atamayan Türkiye, kendini İkinci Dünya Savaşı'nın güç dengesinin ortasında bulmuştur. Galip devletler Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı sonrası dünya genelinde hâkimiyetlerini artırmak için diğer ülkelere baskı politikaları uyguladılar. Türkiye de bu iki süper güce karşı dengeli bir siyaset yürütmeye çalışmıştır. Ancak bu iki güçten birini temsil eden doğu kanadının süper gücü Sovyetler Birliği, savaştan galip çıkmasıyla Türkiye'yi istekleriyle rahatsız etmekten çekinmemiştir.

“Nitekim, başarılı bir dış politika uygulamasıyla savaş dışında kalmayı başarmış olan Türkiye'yi savaşın hemen ardından bekleyen tehlike savaş boyunca kaçınmaya çalıştığı şey olacaktır. Ortaya çıkan uluslararası konjonktürde iştahı açılan Kuzey komşusuyla başbaşa kalmak. Bu korku ise Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemdeki iç ve dış politikalarının en önemli belirleyicilerinden biri olacak, Sovyet tavırlarından endişeye kapılan Türkiye Kuzey komşusundan algıladığı tehdidi Batılı güçlerin, özellikle ABD'nin desteğini elde ederek karşılama yoluna gidecektir.”¹¹

Sovyetler Birliği'nin eskiden beri boğazlara hâkim olma isteği ve Türkiye'nin doğusundan toprak talepleri, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra tekrardan gündeme gelmiştir. Bu isteklerin altında yatan ana neden Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'nda takındığı tavidir.

“Savaş yorgunu bu iki ülke sınır ve boğazlar meselesi nedeniyle yeniden savaşla karşıyaydı. Rusya, 2. Dünya savaşında yardım etmemesi nedeniyle Türkiye'nin cezalandırılmasını ve Türkiye'ye ağır şartlar içeren yaptırımlar uygulanmasını teklif ediyordu.”¹²

¹¹ B. Oran, a.g.e., s.475.

¹² Sfikas Athanasios and Ömer Özyılmaz, 2018, (Çevrimiçi), “Turkey's Position Between USA and USSR Between 1945-1952”, https://www.academia.edu/37753701/The_position_of_Turkey_between_USA_-_USSR_between_1945_-_1952_-_English, (Erişim Tarihi: 22.11.2019)

Sovyetler Birliği 1. Dünya Savaşı'nda Türkiye'ye silah ve cephane yardımı yaparak Batılı müttefikler karşısında Türkiye'yi yalnızlığa terk etmemiştir. Hatta savaşın bitimiyle birlikte Türkiye'nin zayıf olan ekonomisini ve sanayisini güçlendirmek için yardımda bulunmuştur. Bunun karşılığını 2. Dünya Savaşı'nda Türkiye'den göremeyen Sovyetler Birliği, Türkiye'nin bu tutumunu cezalandırmak istemiştir.

“Savaştan sonra dış dünya, Türkiye için dostça eğilimler yansıtmıyordu. Türkiye, savaş sırasında yan tutmayışını ödeyecek gibi görünüyordu. Uluslararası anlamda yalnızlık, yakın geleceğin sorunu olarak belirlenmişti. Her ne kadar, Birleşmiş Milletler örgütünün kurucuları arasına katılmışsa da, Birleşik Amerika da, onu Sovyet isteklerine karşı desteklemek eğiliminde değildi.”¹³

Sovyetler Birliği'nin bu istekleri nedeniyle Türkiye denge politikasından vazgeçerek yeni arayışlarına yönelmiştir.

“1939-1945 yılları arasında yaşanan II. Dünya Savaşı, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) önderliğindeki Batı bloğu tarafından kazanılmıştır. Türkiye, savaş döneminden itibaren şekillendirme çalışmaları yapılan yeni dünya düzeninde, Müttefik kuvvetler tarafında yerini almıştır. Savaş döneminde bu durum daha az görünür olsa da, savaşın sonuçlanmasını takiben Türkiye'nin dünya dengelerindeki yeri bütün açıklığı ile ortaya çıkmıştır. Türkiye, savaş sonu Batı'daki yerini kuvvetlendirmiştir”¹⁴

İstikametini Batı'ya çeviren Türkiye, Sovyetler Birliği'nin isteklerinden kaçmak ve kendine güvenilir bir liman bulmak için Amerika Birleşik Devletleri'ne yakın bir siyaset izlemiştir.

“İkinci Dünya Savaşı bitiminden sonra dünya hızla iki kutupluluğa giderken Türkiye bu dönemden başlayarak Cumhuriyet'in kuruluşunda ortaya konulmuş olan

¹³ Emre Kongar, **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016, s.457.

¹⁴ Metin İlhan, “II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Amerikan Destekli Komünizmle Mücadele”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:16, Yıl:3, Eylül 2015, s.249.

tam bağımsızlık ilkesini kısmen de olsa terk ederek ekonomik ve politik açıdan savaşın galip tarafları Batılı müttefikler ve özellikle de ABD yörüngesine girmiştir.”¹⁵

Amerika, Türkiye’yi Sovyetler Birliği’nin kontrolüne bırakmamak için ideolojik propagandanın yanı sıra askerî alanda da desteklemiştir. Amerika, Avrupa kıtasını da Sovyetler Birliği’nin hâkimiyetine teslim etmek istememiştir. Bu politika çerçevesinde Yunanistan ile birlikte Türkiye’ye ayrı bir önem vermiştir. Özellikle komünizmin bu ülkelerde destek görmemesi için her türlü çabayı sarf etmiştir.

“Türkiye’nin savaş zamanındaki siyasetinin, Batılı müttefiklerin gözünde onu sevimsiz kılmış olduğu da unutulmamalı. Bununla beraber, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye’nin konumunu giderek daha fazla destekler hale gelmişti. Sovyet İstekleri Türkiye’ye Ağustos 1946’da resmen bildirildiğinde ABD, Türk hükûmetine kararlı bir yol tutmasını tavsiye etti. Bu destekten de cesaret alan Türkiye Sovyet isteklerini reddetti ama bunu gerginliği azaltmaya çalışarak, yatıştırıcı ifadelerle yaptı.”¹⁶

Türk siyasetine şekil veren yöneticiler Sovyetler Birliği tehdidini önlemek için Batı’nın gücüne gereksinim duymuşlardır. Tercih hakkını Batı Bloku yönünde kullanan Türk dış politikası, genellikle Batı’nın menfaatleri doğrultusunda hareket etmeye zorlanmıştır.

“İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra siyasi ve ekonomik liberalleşme eğilimini teşvik eden başka etmenler de vardı. Almanya, İtalya ve Japonya’daki totaliter rejimlerin yenilgisi ve Batı demokrasilerinin zaferi, her zaman Batı’daki siyasi iklime tepki veren Türkiye’yi etkilemesi kaçınılmadı; dahası, savaş sonrası dünyada, Stalin’in düşmanlığıyla da artan Türkiye’nin yalıtlanması, hükûmeti Batılı güçlere yaslanmaya zorladı.”¹⁷

¹⁵ Murat Özgen, **Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2004, s.27.

¹⁶ Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016, s.307.

¹⁷ Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, Hil Yayınları, İstanbul, 2015, s.28.

Sovyetler Birliği'nin uzlaşmaz ve baskıcı tavırları da Türkiye'nin Batı'yla sıkı bir iş birliği kurmasında etken olmuştur.

“19 Mart 1945'te SSCB; 1925'te Türkiye ile imzalamış olduğu Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı yenilemeyeceğini, yeni bir antlaşma yapmak istediğini bildirdi. Türkiye, yeni bir antlaşma yapmaya hazır olduğu yanıtını verdi. Fakat SSCB'nin Boğazlar'ın iki ülke tarafından ortak savunulmasını istediği ortaya çıktı. Sovyetler bunu resmen istemiş, Türkiye de reddetmiştir. Yine bu sıralarda Gürcistan'da bazı profesörlerce Kars ve Ardahan'ın ülkelerine iadesinden, Bulgaristan'da Türkiye ile sınır düzeltmesinden söz edildiği görüldü.”¹⁸

Türkiye kapitalist ideolojinin güçlü savunucusu Amerika'nın desteğinden cesaret alarak Sovyetler Birliği'nin taleplerini reddetmiştir. Bunu gerçekleştirirken de sert bir üslup yerine barışçıl bir tutum sergilemiştir. Böylece Türkiye, Sovyetler Birliği'nin topraklarına yönelik emperyalist emellerini Batı devletleriyle yakınlaşarak önlemiştir. Bu yakınlaşma günümüze kadar sürmüştür.

1.2.1. İki Kutuplu Dünya Düzenine Gidiş Aşamasında Türkiye'nin Sovyetler Birliği İle İlişkileri

Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı sırasında tarafsızlık politikası sergilemeye çalışması Sovyetler Birliği tarafından tasvip edilmemiştir. Denge siyaseti çerçevesinde Türkiye'nin savaş boyunca Nazi Almanyası ile kurduğu ilişkiler de Rusları kızdırmıştır.

“İkinci Dünya Savaşı, 7 Mayıs'ta Almanya, 14 Ağustos'ta da Japonya'nın teslim olmasıyla fiilen sona erdiğinde, Türkiye savaş dışı kalmayı başarmıştı. Ancak bundan sonra, Almanya yenilgisi nedeniyle Doğu Avrupa'daki dengenin SSCB yararına bozulması sonucu ortaya çıkan tehlikeli ortamda varolma mücadelesi vermek durumunda kalacaktı. Sovyetlerin işgalci ya da kurtarıcı olarak Türkiye topraklarına

¹⁸ Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s.240.

adım atmaları önlenmişti ama şimdi Sovyet tehlikesi başka bir biçimde Türkiye'nin karşısındaydı.”¹⁹

Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa devletlerine göre sosyal ve iktisadi olarak güçlü konumdadır. Bu gücün etkisiyle Ruslar Türkiye'ye yönelik Yalta ve Postdam'da toprak ve üs taleplerini masaya taşımışlardır.

“Sovyetler Birliği yöneticilerinin, Nazi Almanyası ile pazarlıklara başladıktan sonra, bir yardımlaşma anlaşması yapmak üzere 25 Eylül 1939'da Moskova'ya giden Saraçoğlu'na Boğazlar hakkında kabul edilemeyecek tekliflerde bulunmaları, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında uyuşmazlıkların çıkmasına başlangıç olmuştur. Arada Sovyetler Birliği ile Almanya arasındaki münasebetlerin bozulması, 25 Mart 1941 tarihinde 1925 Tarafsızlık ve Saldırmazlık Andlaşmasının teyidinde vesile olmuş ise de bu düzelme devam edememiştir. 1942 yılından itibaren, daha belirli tarih olarak Stalingrad savaşından sonra Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı bir baskı politikası izlemeye başlamıştır.”²⁰

Stalin; Tarafsızlık ve Saldırmazlık Antlaşması'nın iptal edilmesini, Montreux Sözleşmesi'nin değişmesini, Doğu Anadolu'nun bir kısmının Rusya'ya ilhak edilmesini, boğazların yönetim ve kontrolünde söz sahibi olmaları gerektiğini o tarihlerde sıklıkla dile getirmiştir.

“Mareşal bundan sonra Boğazlar işine geçti, Sovyetler Birliği gibi büyük bir devletin güvenliğinin Türkiye'nin eline bırakılamayacağını tekrarladı. Eğer böyle bir rejim Cebelitarık'ta veya Süveyş'te uygulansa İngiltere ne derdi? Panama kanalında uygulansa Amerika razı olur muydu? Rusya, gemilerine Boğazlardan sadece serbest geçiş hakkı istiyordu. Bu hakkı her durumda korumaya Türkiye'nin kuvveti kifayet edemeyeceğinden Sovyetler de bu hakkın kuvvet kullanarak korunmasına ortak olmaya taliptiler.”²¹

¹⁹ Barış Ertem, “Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:11, Sayı:3, Mart 2010, s.266.

²⁰ Mehmet Gönübol ve diğerleri, **Olaylarla Türk Dış Politikası 1919-1995**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014, s.388.

²¹ Metin Toker, **Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu**, Akis yayınları, Ankara, 1971, s.77.

Türkiye, Rusların 2. Dünya Savaşı ertesinde kabaran iştahlarının önüne geçmek için hırslı üslup yerine dostane ve ılımlı cevaplar vererek olumlu stratejiler ortaya koymuştur. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin akademisyenlerinin derslerde öğrencileri kışkırtmalarına rağmen yapıcı bir tavır sergilemiştir.

“Moskova kaynaklı 22 Şubat 1946 tarihli bir haberde bir Ermeni profesörünün akademide verdiği derse dikkat çekmiştir. Türkiye ve Ermenistan adlı bu derste Ermeni Profesör Van, Bitlis ve Erzurum bölgelerinin Ermenilere ait olduğunu ispat etmek istemiştir. Profesör ayrıca bütün Ermenilerin eski topraklarına dönmek arzusunda olduklarını söylemiş ve bu isteklerinin gerçekleşmesi için bu toprakların Sovyetler Birliği'ne dahil olan Ermenistan Cumhuriyetine iadesi gerektiği üzerinde durmuştur.”²²

Akademisyenlerin derslerde objektiflikten uzak Türk düşmanı söylemlerinin ardından Gürcistan Bilimler Akademisi'nden iki profesör, Türkiye toprakları üzerindeki isteklerini ifade eden makaleler kaleme almışlardır.

“14 Aralık 1945 tarihinde Tiflis'te yayınlanan Komünist gazetesinden 20 Aralık'ta ise Pravda ve İzvestiya'da yayınlanan ve ‘Türkiye’den Meşru İsteklerimiz’ başlığını taşıyan bu makale şöyle sona eriyordu: Gürcü halkı hiçbir zaman vazgeçemediği ve vazgeçemeyeceği topraklarını geri almak zorundadır. Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, İspir, Bayburt, Gümüşhane ve Giresun, Trabzon bölgelerini içine almak üzere Doğu Lazistan'ı yani Gürcistan'dan koparılmış toprakların bir bölümünü kastediyoruz.”²³

Sovyetler Birliği, askerî başarısının karşılığında doğudaki ve batıdaki topraklarını genişletmiştir. Bu gücün avantajıyla Sovyet Lider Stalin Türkiye'yi zor durumda bırakmayı amaçlamıştır.

“Mareşal Stalin, Boğazlara ilişkin Montreux Sözleşmesi konusunda birkaç kelime söylemek istediğini belirtti. Sözleşmenin modası geçmişti. Japon İmparatorluğunun bu anlaşmada, Sovyetler Birliğinden fazla rolü vardı. Sözleşme

²² Mehmet Gönübol ve diğerleri, a.g.e., s.390.

²³ B. Oran, a.g.e., s.504.

halen mevcut olmayan Milletler Cemiyeti ile bağlantılı idi. Sözleşme İngiltere ile Rusya'nın arasının iyi olmadığı bir dönemde yapılmıştı. Fakat şimdi İngiltere'nin, Japonya'nın yardımı ile Rusya'yı boğmayı artık istemediğini düşünüyordu. Anlaşmanın revizyona ihtiyacı vardı. Anlaşmanın ne şekilde gözden geçirilebileceğini bilmiyor, alınacak kararlar hakkında önyargı yürütmek istemiyordu, ancak Rus menfaatlerinin göz önünde tutulması gerektiğini düşünüyordu.”²⁴

Sovyetler Birliği'nin boğazlardan üs istemesi, Kars ve Ardahan'ı kendi toprağı olarak görmesi, Türk siyasetinde tepki çekmesinin yanı sıra İngiliz ve Amerikalıları da endişelendirmiştir.

“Bütün arzuları harp zamanında da, barış zamanında da her türlü Rus gemisinin Boğazlardan serbestçe geçmesini sağlayacak ve Türkiye'yi Boğazlarda ancak Rus menfaatlerinin bekçisi yapacak bir anlaşmayı Türklerden koparmaktır. Bu anlaşmaya Karadenizli olmayan devletler katılmayacaktır. Böylece yeni Türk-Sovyet andlaşması 1925 andlaşmasının çok ötesinde bir genişlik kazanacak, Türkiye'yi Sovyet nüfuz bölgesindeki diğer ‘Rus müttefikleri’ nin sırasına sokacaktır. Bir harpte, Boğazlardaki bekçilik görevi dolayısıyla Türkiye otomatik şekilde Rusya'nın yanında bu savaşa katılmak zorunda kalacaktır. İngiltere, Balkanlardaki ve Orta Doğudaki prestijini kaybedecektir. Boğazlar üzerindeki her türlü kontrol ve idare imkânını Ruslar'a verecektir.”²⁵

Türkiye Sovyetler'in yayılmacı politikalarını önlemekle kalmamış aynı zamanda onun dünya genelinde kurmak için çaba gösterdiği komünist sisteme de kuşkuyla bakmıştır.

“Komünizmin resmi hedefi, insanlığı kapitalist baskıdan kurtarmaktır. Batı'daki ideolojik düşünceye sahip kimseler, bunu, Moskova'nın egemen olmaya çalıştığı bir dünyaya kendi otoriter sistemini zorla kabul ettirme çabası olarak yorumluyorlardı.”²⁶

²⁴ Kamuran Gürün, **Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2010, s.272.

²⁵ M. Toker, a.g.e., ss.18-19.

²⁶ Louis J. Halle, **Soğuk Harp**, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1976, s.149.

Bu nedenle Rusya lehinde yapılan gösterilere, mitinglere Türk hükümeti baskıcı bir tavırla müdahalede bulunmuştur. Yayınlarında Rusya'yı destekleyen gazeteler ve gazeteciler, sansürle veya hapis tehdidiyle susturulmuştur.

“Bu sırada gerek Türkiye gerekse SSCB’de karşıt kamuoyu güçleniyordu. 4 Aralık 1945’te İstanbul’da SSCB karşıtı bir miting düzenlendi. Göstericiler Rusça kitapların satıldığı iki kitapçı ile Solcu Tan gazetesinin matbaasına polisin seyirci kaldığı bir ortamda saldırınca, 8 Aralık’ta SSCB bunu kınayan bir nota verdi. Bu saldırı Türkiye siyasal yaşamına ‘Tan Matbaası Olayı’ olarak geçti.”²⁷

“Bir karış Türk Toprağı İçin Bütün Türkiye Ateşe Atılmaya Hazırdır” sözü, sloganlaştırılarak gazete köşelerinde ve manşetlerde yer almıştır. Böylece Sovyet notalarına gereken cevaplar verilerek Türk halkının savaşa hazır olduğu mesajı Ruslara ve dünyaya karşı duyurulmuştur.

1.2.2. Amerika’nın Sovyetlere Karşı Türkiye Üzerindeki Soğuk Savaş Politikaları

2. Dünya Savaşı sonrası Sovyetler Birliği’nin Türkiye’nin toprak bütünlüğüne tehlike oluşturması Türkiye’yi Batı’yla anlaşmaya zorlamıştır. Amerika’nın deniz filosundaki en donanımlı gemilerinden biri olan Missouri zırhlısının Türkiye’ye gelmesi, Amerika-Türkiye ilişkilerinde bir dönüm noktasıdır.

“İşte tam bu sırada, vefat eden Türkiye’nin Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi Münir Ertegün’ün cenazesi Missouri adlı, donanmanın en büyük savaş gemilerinden birisi ile Türkiye’ye gönderilirken, Washington Moskova’ya artık Ankara’nın arkasında olduğunu sembolik bir biçimde göstermiş oluyordu. Bu durum, dünyanın diğer bölgelerindeki benzer bazı gelişmelerin de etkisiyle, artık Amerika Birleşik Devletleri’nin Sovyetler Birliği karşısında Türkiye’nin yanında olacağını göstermekteydi.”²⁸

²⁷ B. Oran, a.g.e., s.503.

²⁸ Faruk Sönmezoğlu, *Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası (1945-1991)*, Der Yayınları, İstanbul, 2016, s.46.

“Bu jسته karşılık vermek ve minnettarlık gösterme hususunda yöneticilerden halka doğru bir hareket başladı duvarlara ‘hoş geldin Missouri’ ve ‘Amerikan Askerleri Hoşgeldiniz’ yazıları yazıldı. Yetkililerin tavsiye ve önerileri ile ödeme yapmak istemeyen Amerikan askerine ısrar edilmedi, taksicilere Amerikan Askerlerini istedikleri yerden alıp istedikleri yere ücretsiz götürmeleri istendi. Restoranlara bedava yiyebilecekleri söylendi. Yetkililer bu emirleri sadece halka değil devlet kurumlarına da verdiler. Polise Amerikan askerlerini tutuklamayacak nezarete almayacaksınız denildi.”²⁹

Amerika’daki Türk Büyükelçisi Münir Ertegün’ün naaşının Türkiye’ye Missouri zırhlısıyla gönderilmesi ve Türk hükümetinin öncülüğünde halkın Amerikan askerlerine yaklaşımı iki ülke ilişkilerinin pekişmesini sağlamıştır.

“Missouri uçak gemisinin 5 Nisan 1946’da İstanbul’a gelmesi, sürmekte olan Sovyet baskısına karşı, Amerika Birleşik Devletleri’nin Türkiye’ye verdiği bir güvence olarak karşılandı. Nitekim geminin İstanbul’a vardığı gün, yani 5 Nisan’da, Başkan Truman yaptığı konuşmada, Amerika Birleşik Devletleri’nin dış politikasına yeni bir yön verileceğini ve Ortadoğu’daki durumun önemini ve ciddiliğini kabul ettiğini belirtti.”³⁰

Missouri’nin tarihte önemli bir yer edinmesinin sebebi; 2. Dünya Savaşı’nda kayda geçecek bir rol oynamasıdır. 2. Dünya Savaşı sırasında Amerika’nın Pasifik Cephesi Komutanı General Mac Arthur, Japonya’nın savaş yenilgisini kabul ettiği antlaşmayı Missouri’nin güvertesinde onaylamıştır.

“İran’da beliren durum üzerine Türkiye’nin toprak bütünlüğü konusundaki Amerikan tutumunun yavaş yavaş değişmekte olmasına rağmen, Missouri Zırhlısı 5 Nisan’da İstanbul’a geldiği sırada bu baskı hâlâ devam ediyor, Sovyet radyo ve gazeteleri bazı doğu illerinin Sovyetler Birliği’ne bırakılması gerektiği yolundaki yayınlarını tekrarlıyorlardı. Türk basınında bu vesile ile çıkan yazılardan, Missouri’nin İstanbul’a gelişinin, Türk kamuoyu tarafından Sovyet istekleri karşısında Birleşik

²⁹ S. Athanasios and Ö. Özyılmaz, a.g.e., 22.11.2019.

³⁰ Rifat Uçarol, **Siyasi Tarih (1789-2010)**, Der Yayınları, İstanbul, 2010, s.930.

Amerika'nın Türkiye'ye verdiği bir teminat olarak karşılandığı ve Türk halkına rahat bir nefes almak fırsatını sağladığı anlaşılmaktadır.”³¹

Amerika, Türkiye'nin yanında durarak aslında kendi çıkarlarını koruma eğilimindeydi; Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerinde tek başına hâkimiyet kurmasını istemiyordu. Çünkü Türkiye Sovyetler'e bırakılmayacak kadar mühim bir coğrafyada yer alıyordu. Türkiye hem Orta Doğu'yla hem de Batı'yla sınır komşusu olan stratejik konuma sahip bir ülkediydi.

“Ayrıca Yunanistan, Türkiye ve İran Hükümetleri Washington'a neredeyse her gün gönderdikleri raporlarla Amerikalıları, Sovyetlere karşı sert bir tutum sergilemeye çağırıyor ve Sovyetlerin ülkelerine yönelik politikalarının düşmanca hareketlerden başka bir şey olamayacağını ısrarla vurguluyorlardı. Bu üç devletin Sovyetlere karşı Amerikan desteği çağrısına İngiltere'de katılmıştı. Nihayet, savaştan sonra ele geçirilen Alman belgelerinin açıklanması, Amerikalılara Sovyetlerin Akdeniz ve Orta Doğu'da nüfuzunu genişletme emellerinin boyutları hakkında belirgin bir fikir vermişti. Bütün bunlara rağmen, eğer Yakın Doğu'daki krizlerde pozitif bir gelişme görülseydi, ABD belki de Sovyetlerle uzlaşma arayışını sürdürebilirdi. Fakat böyle bir gelişme yaşanmadı.”³²

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere'nin Orta Doğu'dan çekilmesiyle birlikte Türkiye ve Yunanistan'a desteğini arttırmıştır.

“Dünya şartlarını gerçekçi olarak değerlendirdiğini düşünen Amerikan yönetimi, Sovyet tehdidi altındaki milletlerin direncini politik, psikolojik ve askeri yardımlarla güçlendirebileceğini düşünmüş ve bu ortamda Amerikan milli çıkarlarına en uygun düşen bir savaş sonrası dünya düzenini kurabileceğini kurgulamıştır. İşte bu noktada İngiltere'nin Amerikan hükümetine Yunanistan ve Türkiye'ye yardım etmesi gerektiği yönünde verdiği nota gerçek anlamda Soğuk Savaş Amerikan politikalarının fitilini ateşlemiştir.”³³

³¹ Mehmet Gönübol ve diğerleri, a.g.e., s.202.

³² Ayşegül Sever, **Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945- 1958**, Boyut Yayınları, İstanbul, 1997, s.40.

³³ M. Vedat Gürbüz, “Türk-Amerikan İlişkilerinde İttifak Sürecinin Başlaması”, **Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:10, Sayı:19, Haziran 2010, s.148.

Amerika, çevreleme stratejisi kapsamında Türkiye'ye antikomünist bir rol biçmiştir ve Türkiye'ye de bu rolün gereklerini yerine getirmesi için askerî ve ekonomik yardımda bulunmuştur.

“2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden itibaren Sovyet komünist propagandasının hızla yayılması dünyanın tümü üzerindeki çıkarları genel anlamda zarar görebilecek olan ABD'yi tedirgin etmeye başlamıştır. Sovyet tehdidiyle mücadelesine tek başına devam etmek zorunda kalan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu yalnızlığı ve Yunanistan'ın zor günleri Amerika Birleşik Devletleri'nin Dış Politikası'nın değişime uğramasıyla son bulmuştur.”³⁴

Truman doktrini ve Marshall yardımı bu çerçevede planlanarak uygulamaya konulmuştur. Türkiye de soğuk savaş tarihi boyunca politikalarını Amerika'ya göre belirleyerek kendisine sunulan ilginin karşılığını vermiştir.

“Truman Doktrini'ni 1948'de imzalanan Marshall planı takip etti. Bu plan kapsamına girmeyi başararak ABD'den mali kaynak almaya başlayan Türkiye, uluslararası iktisadi işbölümü içerisinde Avrupa ekonomisine tarım ürünleri tedarik eden ülke rolü uygun görüldü. Batı bloku tarafından oluşturulan her türlü kuruma üye olmaya, her türlü anlaşmaya taraf olmaya dönük yoğun bir çaba içerisinde girildi.”³⁵

Türk kamuoyunda, çoğu zaman basın aracılığıyla Sovyetler Birliği karşıtlığına yönelik argümanlar ileri sürülmüştür. ABD eliyle yürütülen antikomünist propaganda, Türkiye'de Sovyetler Birliği'ne karşı halkın büyük bölümünün tepki göstermesine neden olmuştur. Türkiye'de Rusya'ya karşı esen bu soğuk rüzgârlar dükkânların yağmalanmasına, gazetelerin ateşe verilmesine kadar varmıştır.

2. Dünya Savaşı'nın ardından Sovyetler Birliği ile kötüleşen komşuluk ilişkileri Türkiye'yi Batı ittifakına yönlendirmiştir. Türkiye'de Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan olumsuz hava basın aracılığıyla pek çok kez gündeme getirilerek

³⁴ İhsan Aksoy ve Yavuz Güler, **Türk-Amerikan İlişkilerinin Politik ve Ekonomik Boyutu**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2010, s.64.

³⁵ Cangül Örnek, **Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı, Antikomünizm ve Amerikan Etkisi**, Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015, ss.73-74.

Rusya karşıtlığı algısı toplumda meydana getirilmiştir. Bu yıllarda basında Sovyetler Birliği'ni eleştiren makaleler, haberler çok fazla yer almıştır. Negatif propaganda, halkın bir kesiminde tepkiye yol açmış ve bunun sonucunda solcu Tan gazetesi basılarak yakılmıştır.”³⁶

2. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Türkiye'nin müttefiklerinin yanında yer alarak Almanya ve Japonya'ya savaş açmasıyla Türk-Amerikan ilişkileri kuvvetlenmiştir. Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nin emperyalist politikalarına direnç göstermesi, Amerika'yla sürdürülen karşılıklı ilişkilerin daha çok aktifleşmesini sağlamıştır.

1.2.3. Truman Doktrini

Amerika Birleşik Devletleri'nin 2. Dünya Savaşı sonrası süper güç olarak dünya sahnesine çıkmasıyla İngiltere'nin Ortadoğu'daki nüfuzu azalmıştır. Gerçi bu durumun ortaya çıkmasında İngiltere'nin savaş sonrası yaşadığı ekonomik krizin payı büyüktür. İngiltere'nin ekonomik durumu onun diğer ülkelere olan ilgisini azaltmıştır. İngiltere, Ortadoğu' daki sömürülerine artık askerî ve ekonomik yönden destek olamayacağını dile getirerek ABD'den bu görevi üstlenmesini talep etmiştir. Amerika da İngiltere'nin bu topraklardan çekilmesiyle doğacak boşluğu Sovyetler Birliği'nin doldurmasından endişe ederek harekete geçmiştir.

“İlk zamanlar bölgede meydana gelen gelişmelere duyarsız kalan Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, demokratik ülkeler tehlikenin geç farkına varmışlardır. Ancak zamanla bölgenin yeni bir krize doğru gittiğinin anlaşılması ile Batılı güçler Türkiye'ye destek vermişlerdir. Bu dönemde ekonomik ve güvenlik bakımından ciddi sıkıntıları olan Yunanistan ve Türkiye'nin ekonomik olarak desteklenmesi ve askeri alanda modernleştirilmesi için dönemin Amerikan Başkanı Truman'ın açık destek vermesi önemli bir gelişme olmuştur. Daha çok silahlı

³⁶ B. Oran, a.g.e., s.524

kuvvetlerin kalkınması için mali destek öngören yaklaşım Truman Doktrini olarak anılmıştır.”³⁷

Başkan Truman, kongreye öncelikle Türkiye ve Yunanistan’a fırsat verilmesi yolunda telkinde bulunmuştur. Çünkü bu iki ülke coğrafi konumlarından dolayı stratejik öneme sahipti. Yunanistan Avrupa’ya, Türkiye Ortadoğu’ya açılan kapı durumundaydı. O yüzden bu ülkeler savaşın ardından kaderlerine terk edilmemeliydi.

“Başkan Truman, 12 Mart 1947 tarihinde Kongre’de kendi adıyla anılacak olan mesajını okudu. ‘Amerikan dış politikasının, kendilerini boyunduruk altına almak için silahlı azınlıklara harcanan çabalara (Yunanistan kastediliyor) ve dış baskılara karşı koymaya çalışan özgür ulusları (Türkiye kastediliyor) destekleme amacına yönelmesi gerektiği kanısındayım’ diyen Truman, Kongre’den hükümete, Türkiye ve Yunanistan’a 400 milyon dolarlık askeri yardım yapma yetkisinin verilmesini istemiştir. Bu istek kabul edilmiş ve 22 Mayıs 1947 tarihinde Truman yardımı başlamıştır. Bu yardımın 300 milyonu Yunanistan’a 100 milyonuysa Türkiye’ye verilmiştir.”³⁸

Türkiye’nin ekonomisi, ABD tarafından çok kötü görülmezken Yunanistan’ın ekonomisi savaşa katılmasından dolayı pek iç açıcı değildi.

“Hendersen, ekibinin üyelerine eğer İngilizler birliklerini Yunanistan’dan çeker ve biz onların yerine sürece dahil olmazsak, Bulgaristan ve Yugoslavya’nın desteklediği Yunan Komünist Partisi üyeleri kesinlikle Yunanistan’ın kontrolünü ele geçireceği şeklindeki görüşü açıkladı. Eğer bu olursa özgür dünya doğu Akdeniz ve yakın Doğu’yu komünistlere kaybedecekti. Bölgede Rusları tereddüde düşürecek kadar güçlü orduya sahip tek ülke olan Türkiye kendini savunmasız bir pozisyonda bulacaktı.”³⁹

³⁷ Osman Yalçın, “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Sovyet Tehdidi Karşısında Kalan Türkiye’nin Batı İle İşbirliği Yapma Süreci”, **Turkish Studies International Academic Journals**, Cilt:8, Sayı:5, Mart 2013, s.926.

³⁸ O. Sander, a.g.e., ss.258-259.

³⁹ C. Joseph Satterthwaite, “The Truman Doctrine: Turkey”, **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, Vol.401, No.1, p. 75.

Ekonomik sıkıntılar nedeniyle vatandaşların komünizme ilgi duyacağından endişe edilmekteydi.

“Gitgide Sovyetler Birliği’ni daha büyük bir tehlike olarak gören ABD, ilerleyen zamanlarda dış yardım politikasına ek olarak Çevreleme ve Yeşil Kuşak Stratejileri ile Sovyetler Birliği’ne üstün gelme hedefine birçok ülke ve örgütü ortak edecektir. Bu süreçte uygulanan antikomünist algı yönetimi, toplumların yazılı basın, sinema, okul kitapları ve dernekler aracılığıyla Kızıl Korku ile sarmalanmasına neden olmuştur.”⁴⁰

Sol düşüncelerin yeşermemesi için ekonomik ferahlık meydana getirilmeliydi. Dünya arenasındaki bu manzara nedeniyle ABD hem Yunanistan’a hem de Türkiye’ye Truman doktrini adıyla ekonomik ve askerî yardımda bulunmuştur.

“Bu arada, Yunanistan’a yapılacak yardımı haklı bulup, Türkiye’ye yardım yapılmasını engellemeye çalışanlar da oldu. Bazı üyelere göre Türkiye 2. Dünya Savaşı’na katılmamış, savaşın getirdiği büyük yıkıma uğramamıştı. Üstelik 245.000.000 dolarlık bir altın ve döviz stoku bulundurmaktaydı. Dolayısıyla yardımı hakketmiyordu. Bazı üyeler ise, Ermeni olaylarının acı hatırasının hâlâ taze olduğunu ifade ederek, Türkiye’ye yardım yapılmamasını istediler.”⁴¹

Truman, Kongre’de yaptığı konuşmasında kongre üyelerine Sovyetler Birliği’nin yayılmacılığının durdurulması için bu yardımın gerekli olduğunu vurgulamıştır. Dünyanın totaliter rejimlerden korunması için yardımın onaylanması gerektiğini dile getirmiştir. Truman, konuşmasında Yunanistan’ı ön plana çıkarırken Türkiye’yi arka planda tutmuştur. Çünkü Türkiye’deki tehlikeyi Yunanistan kadar öncelikli görmemiştir.

“Bu arada kısaca belirtmek gerekirse, Truman doktrini esas itibarıyla ABD’nin güvenliğini sarsmaya yönelik doğrudan veya dolaylı her türlü etkiye bir savunma-tepki planını içeren savunma doktriniydi ve o yıllarda bu planın en önemli uygulama alanı

⁴⁰ Dilhan Apak, **Soğuk Savaş Döneminde Algı Yönetimi ve Haber-Propaganda İlişkisi**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2018, s.72.

⁴¹ B. Oran, a.g.e., s.531.

olarak Türkiye ve Yunanistan başta gelmekteydi. Kuşkusuz bu gelişmenin başlıca nedeni, o dönemde Sovyetler Birliği ile ABD arasında yaşanan, özellikle Avrupa'daki, güç dengelerini oturtma savaşının yanı sıra ABD'nin Sovyetlere karşı bir güç birliği oluşturma çabasıydı.”⁴²

Türkiye, Truman doktriniyle Sovyetler Birliği'nin yayılmacılığının önüne geçerken, ABD ile stratejik ortak olmanın zorluklarını da yaşamıştır.

“Türkiye Birleşik Devletlerin önce yardım ettiği sonra da resmi müttefiki olan bir ülke oldu. Bu Türkiye'ye ani bir Sovyet saldırısı beklenildiğinden değil, Türkiye'nin savaş açma, hava üslerini koruma ve Ortadoğu petrol kaynaklarını koruma konusundaki kullanışlılık potansiyelinden dolayı idi.”⁴³

Türkiye, Truman doktrini sayesinde Batı dünyasının parçası olarak Sovyetler Birliği'ne karşı korunması gereken önemli bir ülke haline gelmiştir.

“Truman yönetiminin Türkiye ve Yunanistan'a yardım için Kongre'den yetki ve tahsisat istemesi, İkinci Dünya Savaşı sırasında karşılaştığı Sovyet tehdidi karşısında zaten ilk günden başlayarak Amerika Birleşik Devletleri'nin yardımını arayan Türkiye'de büyük bir ferahlık ve memnurluk yaratmıştır. Truman Doktrinin açıklanmasından sonra gazetecilere bir demeç veren Başbakan Recep Peker, İngiltere'nin sırtındaki yardım yüklerinin bir kısmını Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmak istemesini anlayışla karşıladığını belirttikten sonra, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye yardımda bulunmayı kabul etmesinde yalnız Türkiye'nin kuvvetlenmesi fikrinin değil, dünya barışına hizmet etmek gibi asil bir anlayışın da payı olduğunu söylemektedir.”⁴⁴

Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan'da komünizmin kıpırdanışının Avrupa'nın bütününe yayılmasından endişe etmektedir. 2. Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'ın ekonomisi, Almanya ve İtalya'nın saldırısına uğradığı için

⁴² M. Özgen, **Basımın...**, s.37.

⁴³ P. Melvyn Leffler, “Strategy, Diplomacy, and the Cold War: The United States, Turkey, and NATO, 1945-1952”, **The Journal of American History**, Vol. 71, No. 4, 1985, p.824.

⁴⁴ Mehmet Gönübol ve diğerleri, a.g.e., s.215.

zayıflamıştır. Savaş sonrası ekonomideki kırılganlığı fırsat bilen komünistler iktidarı zorlayarak çatışma çıkarmışlardır.

“Yunanistan’ın daha fazla yardım almasının gerekçesi, malum oradaki komünizm tehlikesinin çok ciddi sayılmasıydı. 1948’e kadar süren iç savaşın yaralı henüz kapanmamıştı. Eski komünist örgütlenmesinin etkileri sürüyordu.”⁴⁵

Amerika Birleşik Devletleri, bu durumun önüne geçmek için Yunanistan’a daha fazla askerî ve iktisadi yardım yapılması gerektiğini düşünmüştür.

“Truman Doktrinin başarıyla uygulanması, komünistlerin saldırısına ancak aynı ölçüde kararlı ve sağlam bir askeri ve ekonomik yapının kurulmasıyla karşı koyulabileceği fikrinin ABD’de gelişmesini sağladı. Böylece Doktrin, kısa bir süre sonra kurulacak NATO, Bağdat Paktı, SEATO gibi savunma örgütlerine ve Marshall planına önayak oldu.”⁴⁶

Türkiye, Truman doktrini çerçevesinde gönderilen askerî yardımlarla modern silahlara kavuşmuştur. Ancak bu durum ileride birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Silahların bakımı için gerekli teçhizat ABD’den sağlanmıştır. Gönderilen paraların ve silahların ABD’nin bilgisi dahilinde kullanılması şartı da bağımlılık ilişkisini daha da arttırmıştır.

ABD’yle kurulan ilişki Ortadoğu’daki Arap ülkeleriyle Türkiye’nin arasının açılmasına neden olmuştur. Türkiye’nin Ortadoğu’da kurulan İsrail devletini tanıyan Müslüman ülke olması, Uzak Asya ve Afrika’daki Müslüman devletlerin sorunlarına ilgisiz kalışı ve Batı’nın çıkarları doğrultusunda hareket etmesi Müslüman ülkeler üzerindeki itibarını sarsmıştır.

Türkiye Truman Doktrini’ne kadar her platformda Arap ülkelerinin çıkarlarını savunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nden gelen yardımlar sonrası siyasi tutumunda değişime gitmiştir. İsrail devletini resmen tanıyarak kendi Yahudi vatandaşlarını da İsrail’e göç etmeleri için teşvik etmiştir. İsrail ile kurulan ilişki

⁴⁵ Altan Öymen, **Öfkeli Yıllar**, Doğan Kitap, İstanbul, 2009, s.256.

⁴⁶ İ. Aksoy ve Y. Güler, a.g.e., s.71.

Türkiye'nin Arap ülkeleriyle arasını açmış ve bu uzaklığın sonucunda bu devletlerle günümüze kadar istenen seviyede bir yakınlık kurulamamıştır.⁴⁷

Türkiye savaşa girmeyerek tarafsız kalmayı kendine temel prensip edinmiş, hem batıdaki hem doğudaki düşmanlarına denge siyaseti izlemiştir. Ancak savaşın bitimiyle Sovyetler Birliği'nin dünya siyasetinde askerî ve ekonomik güç unsuru olarak ön plana çıkması, Türkiye'yi tedirgin etmiştir. Türkiye'nin tedirgin olmasının altında yatan ana nedenler; Sovyetler Birliği'nin boğazların denetiminde söz sahibi olmak istemesi ve doğuda Kars ve Ardahan civarını topraklarına katma düşüncesidir.

Bunun haricinde Türkiye tarafından Sovyetler Birliği'nin dünya geneline komünizmi yayma düşüncesi Türkiye tarafından şüpheyle karşılanmıştır. Türkiye'deki devlet aklı komünizmi çoğunlukla tehlike olarak görmüştür. Bu nedenle Türkiye bu düşüncenin ülke topraklarında yayılmamasını kendine görev bilmiştir. Yıllar boyunca komünizme karşı adli ve polisiye tedbirleri elden bırakmamıştır. Bu tavrın sergilenmesinde Amerika Birleşik Devletleri'yle kurulan stratejik ortaklığın etkisi de vardır.

“Öte yandan, ABD'yle iyi ilişkiler kurma havası içinde, resmi ideolojiye ters düşenlere ve sol görüşlere yönelik yasa dışı baskılar artmaya başladı. Aralarında Behice Boran, Pertev Naili Boratav, Muzaffer Şerif Başoğlu ve Niyazi Berkes'in de bulunduğu öğretim üyeleri üniversiteden uzaklaştırıldı veya ayrılmak zorunda bırakıldı. Ayrıca, özellikle gazeteciler ve öğrenciler arasında geniş tutuklamalar yapıldı. Kızıl tehlikenin yayılmasına hizmet ettiği düşünülen gazeteler ve dergiler kapatılmıştır.”⁴⁸

2. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle dünya dengeleri değişmeye başlamıştır. Savaş öncesi Almanya, İtalya ve Japonya'nın güç merkezini oluşturduğu dünya siyasetinde yeni bir döneme geçilmiştir. Sahada yenik duruma düşen bu devletler, masada da söz söyleme yetkisini kaybetmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği,

⁴⁷ Hüseyin Bağcı, **Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar**, ODTÜ Yayınları, Ankara, 2014, s.9.

⁴⁸ İ. Aksoy ve Y. Güler, a.g.e., s.76.

Almanya ve Japonya'yı yenilgiye uğratarak onların dünyaya hakim olma planlarını ortadan kaldırmıştır.

Düşman olarak kodladıkları ülkelerin yönetimlerini ve halklarını silah zoruyla kontrol altına alarak sınırlarını genişletmeyi hedefleyen saldırgan devletler, Batı'nın ve Doğu'nun uzaktaki iki gücünü karşılarında bulmuşlardır. Felsefeleri birbirinden farklı, düşmanları ortak olan ABD ve Sovyetler Birliği; Avrupa'ya korku salan Almanya'yı durdurarak, Uzak Asya'da da Japonya'nın yayılmacılığını engelleyerek birçok ulusu işgal edilme tehlikesinden kurtarmışlardır. Türkiye de 2. Dünya Savaşı sırasında kendini tehdit altında hisseden ülkelerden olmuştur.

“Türk kamuoyu iki nedenle Amerika hakkında olumlu eğilimlere sahipti. Birinci olarak, Amerikan yardımı, Sovyet tehdidine karşı bir güvence biçiminde görülüyordu. İkinci olarak da, savaş sonrası ortaya çıkan ekonomik sıkıntılarının gelecekteki Amerikan ekonomik yardımı ile çözülebilmesi umut ediliyordu.”⁴⁹

“Truman Doktrini ile Türk toplumu büyük değişikliğe uğramıştı. Buizdolabından otomobile kadar ülkeye girmeye başlayan Amerikan mallarını kullanmak ayrıcalık sayılıyordu. Türk halkı, Amerikan filmleriyle tanışıyor ve onlarla özdeşliyordu. Küçük yaşta çocuklar artık Amerikan çizgi film kahramanlarını izleyerek büyüyeceklerdi. Kısaca, Amerikan yaşam tarzı Türkiye’de hızla yayılıyordu. Truman Doktrini ile birlikte Marshall yardımları bu süreci daha da hızlandırmış, 1950’li yıllar Türkiye’de siyasal, ekonomik ve toplumsal anlamda Amerikan tarzını benimseyenlerin yükselişine sahne olmuştur.”⁵⁰

Türkiye, ülkeye giren Amerikan yardımları sayesinde toplumsal yaşamda değişiklikler yaşamıştır. Batı'nın ürettiği birçok ürün ihraç edilerek halkın kullanımına sunulmuştur. Bu ürünlerin kullanılmasıyla halk geleneksel alışkanlıklarını terk ederek batılı yaşam biçimini hayatının merkezine yerleştirmiştir. Yeme içme alışkanlıklarından giyimine hatta zihinsel pratiklerine kadar batılı kalıplarla düşüncelerini şekillendirmiştir.

⁴⁹ E. Kongar, a.g.e., s.458.

⁵⁰ B. Oran, a.g.e., s.537.

1.2.4. Marshall Planı

Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında askerî konuların dışında ekonomik alanlarda da rekabet olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın kentleri ciddi yıkıma uğramış, sanayisi çökmüş, insanlar evlerine ekmek götüremez hale gelmiştir. Bu olumsuz koşullar nedeniyle Avrupa'daki iktidarlar halkları tarafından sorgulanmaya başlanmıştır. Ekonomik yetersizliklerin yol açtığı ağır tahribatlar sağ kapitalist iktidarların elini zayıflatmıştır. Ortamın getirdiği sorunlar sol partilerin örgütlenmesini hızlandırmıştır. Sovyetler Birliği destekli komünizm felsefesine inanan sol partiler, halkın problemlerini çözmek için önerdikleri reçetelerle rakiplerinin bir adım önüne geçmiştir.

Altı yıl süren 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa büyük bir yıkım yaşamıştır. Savaşın yol açtığı ağır tahribat yoksulluğu, işsizliği beraberinde getirmiştir. Bu sosyal ve iktisadi durumu fırsat bilen Sovyetler Birliği Avrupa'nın bazı yerlerinde komünizm düşüncesini yaymak için girişimlerde bulunmuştur. Özellikle Sovyet Rusya, komünist partilerin daha aktif olduğu Fransa ve İtalya'da çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.”⁵¹

Yakılıp yıkılan Avrupa sokaklarında komünistlerin ayak sesleri duyulurken, Batılı devletler de olup bitenleri kaygıyla izlemişlerdir. Amerika, Avrupa'nın komünizme kaymasından endişe ederek duruma müdahil olmak istemiştir. Özellikle Fransa ve İtalya'da sol partilerin iktidara gelmeleri sonucunda Amerika, Avrupa'daki çıkarlarının aleyhinde cereyan eden kötü gidişatı durdurmak için ekonomik yardımların devreye sokulmasının gerekli olduğunu düşünmüştür. Amerika, dönemin Dışişleri Bakanı George Marshall'ın soyadını taşıyan bir ekonomik paketi yürürlüğe koymuştur.

“Savaş sonu devresine sadece Türkiye değil, bütün Avrupa ülkeleri ekonomileri perişan olmuş, sosyal düzenleri sarsılmış olarak girmişlerdir. Bu devrede baş gösteren siyasi hava içinde, Sovyet Rusya'yı özellikle Avrupa için bir tehlike olarak gören Amerika Birleşik Devletleri yöneticileri, ancak Avrupa'nın ekonomik ve siyasal bünyesinin eski kuvvet ve enerjisini bulmasıyla tehlikenin önüne

⁵¹ Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)**, Kronik Yayınları, İstanbul, 2018, s.337.

geçilebileceğine inanmışlardı. Bu inançla hareket eden Amerika Dışişleri Bakanı General George Marshall, Harvard Üniversitesi'nde 7 Haziran 1947'de yaptığı konuşmada, Avrupa ülkelerini bir araya gelmeye ortak bir plana göre birbirlerine bağlı, tek örgüt içinde toplu bir kalkınma hamlesi yapmaya davet etmiştir.”⁵²

Amerika bu ekonomik paket sayesinde Avrupa'da yeşeren sol düşüncelerin önüne geçmeyi amaçlarken aynı zamanda kendi ekonomisini de canlandırmayı hedeflemiştir.

“Birleşik Devletler, gerek sanayi gerek tarımsal Amerikan mallarının ihrac edilebileceği güçlü ve entegre bir Avrupa ekonomisi istiyordu. Amerikan stratejik politikası Sovyetlerin batıya doğru daha fazla ilerlemesinin önüne geçebilecek güçlü ve birleşik bir Batı Avrupa gerektiriyordu. Amerika, ola ki bir gün kendisi olmazsa diye başka liberal kapitalist demokrasilerin varlığına ihtiyaç duyuyordu.”⁵³

Bu yardımlarla alım gücü artan Avrupa, Amerikan mallarını talep etmeye başlayacaktı. Böylelikle Amerika'nın ihracatı artış gösterirken, Avrupa da Amerikan ürünleri sayesinde komünizm felsefesinden uzaklaşacaktı.

“Fakat sadece askeri yardımla komünizm tehdidi ortadan kaldırılamazdı; zira komünizm açlık ve ümitsizliğin kol gezdiği bir ortamda rahatça kök salabilirdi. Bu görüşlerin olgunlaşması da, Truman Doktrini'nin ardından, Avrupa ülkelerinin ekonomik yapılarını güçlendirmeye yönelik daha kapsamlı bir planı, Marshall Planı'nı gündeme getirecekti. Truman Doktrini'nin tek taraflı karakterinin aksine, Marshall Planı demokratik Avrupa ülkeleriyle karşılıklı anlaşmaları zorunlu kılmaktaydı; zaten amaç da şöyle veya böyle, bir şekilde Amerika'yı Avrupa'ya bağlamaktı.”⁵⁴

Amerika, Marshall yardımının Truman doktrininde olduğu gibi sadece iki ülke ile sınırlanması yerine tüm Avrupa'yı kapsamasını amaçlamıştır. George Marshall 1947'de Harvard Üniversitesi'nin açılışında yaptığı konuşmada yardımın içeriğinden

⁵² Mehmet Gönübol ve diğerleri, a.g.e., s.439.

⁵³ Kathleen Burk, “The Marshall Plan: Filling in Some of the Blanks”, **Contemporary European History**, Vol.10, No.2, 2001, p.268.

⁵⁴ C. Acar, a.g.e., s.134.

söz ederek Avrupa'nın içinde bulunduğu durumdan kurtulmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu konuşmanın ardından kısa bir süre sonra Avrupa'daki on altı(16) devlet bir araya gelerek yardımın ne şekilde dağıtılacağı konusunda görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Bu yardımlar sayesinde Avrupa toparlanmış, halkın gıda dahi bulamamaktan kaynaklı serzenişleri azaltılmış, sanayideki geri kalmışlık ithal edilen ürünlerle giderilmeye çalışılmıştır.

“Marshall’ın Haziran 1947’de açıkladığı Avrupa kalkınma programı, Birleşik Devletleri her şeyden çok, Avrupa’nın yeniden kalkındırılmasından sorumlu kılıyordu. Kısa sürede Marshall Planı adıyla tanınan program, o noktada kıtanın Sovyet denetimi altında olan kısımları ile olmayan kısımları arasında ayırım yapmıyordu-ama ardında yatan düşünce için kesinlikle böyle bir ayırım vardı.”⁵⁵

Yardımların yol açtığı üretimdeki artış ekonomik ferahlık sağlayarak sol partileri eski gücünden uzaklaştırmıştır. Marshall yardımlarıyla Avrupa ekonomisi kısmen de olsa rahatlarak Sovyetler Birliği ise bu yardımlardan rahatsızlık duymuştur. Hatta bazı Avrupa ülkelerini tehdit ederek bu yardımlardan faydalanmamaları yönünde uyarılar yapmıştır. Sovyetler Birliği’nden çekinen bazı Avrupa ülkeleri yardımları kabul etmemiştir.

“Sovyetler böyle bir planla, Batılıların Avrupa’yı ikiye böldüklerini söyleyerek ayrılığın sorumluluğunu onlara yüklemiş; Batılılar ise Sovyetlerin, peyklerine de empoze ettikleri menfi tavırlarıyla, Avrupa’yı parçaladıklarını, bu durum karşısında Rusya’sız Avrupa fikrinin tescili zarureti hasıl olduğunu ileri sürmüşlerdir. Artık soğuk harp daha açık bir hal almıştır.”⁵⁶

Türkiye Marshall yardımıyla ilgilenen ülkeler arasında yer almıştır. 2. Dünya Savaşı’nda denge politikası yürüten Türkiye, bu yıllarda Sovyetler Birliği tehlikesiyle zaman zaman karşılaşsa da asıl korkuyu savaş sonrası Sovyetler Birliği’nin boğazlar üzerindeki hâkimiyet ve toprak istekleri nedeniyle yaşamıştır. Amerika ilk başlarda Türkiye’yi yardım yapılacak ülkeler listesine almamıştır. Çünkü Türkiye 2. Dünya

⁵⁵ J. L. Gaddis, a.g.e., ss.36-37.

⁵⁶ İsmail Soysal, **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975)**, İsis Yayıncılık, İstanbul, 1997, s.44.

Savaşı'na katılmamıştır. Türkiye'nin savaşa katılmadığı için diğer Avrupa ülkeleri gibi yardıma ihtiyacı olmadığını düşünmüştür.

“Türk Hükümeti ve Kamuoyu, bu redde karşı ciddi tavır alır. Ankara, doğrudan doğruya Amerikan Hükümeti'ne başvurmuş; Türkiye'nin durumunun siyasi ve coğrafi bakımdan çok önemli olduğunu, bu siyasi ve coğrafi durumun ister istemez mali ve iktisadi güçlükler yarattığını, kuvvetli olmanın tek şartının ekonomik kalkınma, ekonomik kalkınma için de tek yolun dış yardım olduğunu söyleyerek, Washington'un Türkiye'ye iktisadi yardım konusundaki tutumunu yeniden gözden geçirmesini istemiştir.”⁵⁷

Türkiye Marshall yardımının ekonomiye katkı sunacağı hesabını yaparken bu yardımla birlikte Batı'nın bir parçası olarak algılanmak istemiştir. Amerika da Türkiye'nin Sovyetler Birliği'nin yörüngesine girmemesi için ilk zamanlarda aldığı karardan vazgeçerek yardım etmeyi kabul etmiştir.

“Türkiye aldığı bu yardımları en etkili şekilde kullanmasına rağmen dönemin iç ve dış dinamikleri sebebiyle yatırımlarını büyük oranda askeri harcamalara yapmaktaydı. Bu durum ülke ekonomisinin de yavaş yavaş bozulmasına sebep olmuştur. Alınan yardımlar ise ABD'nin isteğine göre tarımda, kalkınmada ve askeri harcamalarda kullanılmıştır. Bu yardımlarla birlikte makineli tarıma geçilmiş ve daha fazla, verimli ürün elde edilmiştir. Fakat yüksek askeri harcamalar yatırımların verimliliğini azaltmaktaydı.”⁵⁸

Bu yardımlar nedeniyle Amerika'nın ideolojik ve kültürel etkisinde kalan Türkiye, Batı ile ilişkilerinde bağımlılık psikolojisiyle hareket etmiştir. Amerika verdiği yardımların Türkiye'nin gelişimine katkı sunacağı muhakkak olan ağır sanayi ve benzeri sektörlerden çok tarım üretiminin güçlendirilmesi için kullanılmasının doğru olacağını savunmuştur. Amerikan yardımlarıyla Avrupa sanayisi kalkınırken Türkiye tarımda yol kat etmiştir. Bu yıllarda Türkiye buğday ihracatını en üst düzeye

⁵⁷ Erol Mütercimler ve Mim Kemal Öke, **Düşler ve Entrikalar Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s.29.

⁵⁸ Coşkun Topal, “Soğuk Savaşın İlk Yıllarında Türkiye-ABD İlişkilerinde Ekonomik Yardımların Etkisi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:6, Aralık 2013, s.118.

çıkarmıştır. Türkiye, öncelikle traktör olmak üzere diğer tarım araçlarındaki arızalardaki yedek parça sorununu Amerika ve Avrupa'dan ithal ederek gidermiştir. Böylece alınan dolarlar da Türkiye topraklarında kalmayarak dışarıya gitmiştir.

“Türkiye’ye gelen Amerikalı uzmanların görüşleri çerçevesinde yardımların yüzde 60’ı tarım alanında kullanıldı. Böylece 1953’de Türkiye ilk defa buğday ihracatçısı oldu. Diğer yandan tarım aletlerinin yurtdışından alınması dolayısıyla, Amerikan askeri yardımları sonunda ortaya çıkana benzer biçimde yedek parça, bakım onarım nedenleriyle dışarıya bağımlılık arttı. Bu durumda uzun vadede yardımlara verilen miktarın büyük bölümü dolaylı olarak ABD’ye geri döndü”⁵⁹

Türkiye, ekonomisini geliştirmek için kendi kaynaklarıyla hareket etmek yerine Batı’nın kredileriyle yol almayı tercih etmiştir. Bu yaklaşım ister istemez Türkiye’yi müttefikliğin dengeli ilişkisinden çıkarmış ve daha bağımlı duruma sokmuştur. Amerika, Marshall yardımıyla sağlanan kredilerin nerelerde harcanacağını da planlamıştır. Bu müdahaleler nedeniyle Türkiye daha ucuz ve güvenli bir ulaşım biçimi olan demir yollarına yatırım yapmak yerine kara yollarına ağırlık vermiştir. Bu yaklaşım sonucunda Amerikalılar tarafından Türkiye’de “Karayolları Müdürlüğü” kurulmuştur. Bu ekonomik plan doğrultusunda Türkiye’ye araba ithalatı ve yedek parça satışı artarken yol yapım çalışmaları da yardım kapsamına alınmıştır.

“ABD, yardımların karayollarının gelişmesi için de kullanılmasını istiyordu. Böylece Cumhuriyetin ilk yıllarında başlayan demiryolu hamlesi tamamen bir kenara bırakıldı. Yeni Ray döşenmezken, binlerce kilometre şehirlerarası karayolu, büyük şehirlerde geniş caddeler açıldı. Yine Amerikalı teknik uzmanların girişimiyle 1949’da karayolları idaresi kuruldu. Karayolu ulaşımının düzelmesiyle Türkiye’ye ithal edilen otomobil ve nakil aracı sayısı ve buna bağlı olarak petrol ihtiyacı arttı.”⁶⁰

Amerika Marshall yardımıyla Türkiye’yi Sovyetler Birliği’nin kontrolünden çıkarmış; Türkiye, askerî ve ekonomik konularda Amerika’yla hareket ettiği için taviz vermek zorunda kalmıştır. Türkiye, Truman doktrini ve Marshall yardımıyla

⁵⁹ B. Oran, a.g.e., s.542.

⁶⁰ B. Oran, a.g.e., s.542.

Amerika'nın Avrupa ve Orta Doğu'daki en büyük müttefiki olmayı başarmıştır. Bu müttefiklik ilişkisi zaman zaman inişli çıkışlı olsa da günümüze kadar hep sürmüştür.

1.2.5. Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi

Türkiye'nin sınır komşusu Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı'nın galip devletleri arasında yer almıştır. Denge siyaseti izleyen Türkiye, savaşın bitimine az bir zaman kala Almanya'ya savaş ilan ederek müttefik devletlerle birlikte hareket etmeyi tercih etmiştir. Türkiye, savaş boyunca savaşa katılan devletlerle diplomasi trafiği içinde aktif olarak cephede yer almaktan kaçınmıştır. Devleti yönetenler Türkiye'yi savaşa sokmayarak ülkeyi büyük bir felaketten kurtarsalar da bu tutum galip devletler tarafından pek hoş karşılanmamıştır.

Özellikle savaşın kazananlarından biri olan Sovyetler Birliği, Türkiye'nin bu yansız davranışının cezalandırılmasını istemiştir. Savaşın ertesinde Türkiye'den toprak talebini dile getirerek boğazlar üzerinde hâkimiyet kurmak için siyasi baskı yapmıştır. Türkiye ise Sovyetler Birliği'nin düşmanca yaklaşımlarından rahatsızlık duyarak Batı'ya sığınmanın doğru bir karar olacağını düşünmüştür.

Savaşın bitmesiyle Türkiye'de ortaya çıkan manzara pek iç açıcı değildir. Dışarıdan gelen tehditlerin yanı sıra içeride ekonominin zayıf olması nedeniyle halkın yoksullukla mücadele etmesi, üretim ve teknoloji alanlarında gerekli atılımların yapılamaması ülkeyi gelişmiş ülkelerin ardında bırakmıştır. İçerideki kötü manzaraya bir de güvenlik sorunu eklenince Türkiye kendini iyice yalnız hissetmiştir. Bu nedenle Türkiye dış dünyada destek aramaya başlamıştır. Sovyetler Birliği'nin düşmanca tavırları iktidarı Doğu'dan uzaklaştırırken Batı'ya yaklaştırmıştır.

Avrupa 2. Dünya Savaşı sırasında ağır tahribata uğradığı için ekonomisi zayıflamıştır. Kendi sorunlarına dahi çözüm bulamayan Avrupa, Türkiye'ye elini uzatacak imkândan yoksundur. Batı Bloku'nda savaşın galipleri arasında ekonomisi yolunda olan tek ülke Amerika'dır. Avrupa, savaş sonrasında ekonomisini düze çıkarmak için Amerika'nın desteğine ihtiyaç duymuştur. Amerika, savaş sonrası Avrupa şehirlerinin tekrar eski haline gelmesi için ekonomik destek vermekten

kaçınmamıştır. Amerikan mali desteğiyle yatırımlarını hızlandıran Avrupa, kötü koşullarını iyileştirmenin rahatlığıyla biraz da olsa nefes almıştır.

Türkiye Avrupa'ya sağlanan kredilerden pay kapmak için yönünü Batı'ya çevirmiştir. Amerika Birleşik Devletleri 2. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'ye ilk başlarda mesafeli yaklaşmıştır. Daha sonraları Türkiye'nin jeostratejik konumunu da göz önüne alarak Sovyetler Birliği'nin etki sahasına bırakılmasının Batı'ya maliyetini hesap ederek yardımda bulunmuştur. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin askerî gücünden çekindiğinden Batı'yla ilişkilerini geliştirmek için ekstra bir çaba içerisine girmiştir. Türkiye, Amerika'nın ticari alandaki ekonomik desteğini askerî konularda devam ettirmesini isteyerek Batı'nın oluşturduğu ittifaklara katılmak için yoğun çaba sarf etmiştir. Bu örgütlerden biri de Batı'nın askerî kanadını temsil eden Kuzey Atlantik Paktı yani NATO'dur.

“Prag darbesi sonucu, Çekoslovakya'nın Sovyet etki alanı içine girmesinin Batı'daki ilk tepkisi, Brüksel Antlaşması'dır. 17 Mart 1948'de Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere Brüksel'de bir antlaşma imzaladılar. Bu antlaşma ile taraflar ortak bir savunma sistemi kurmayı, ekonomik ve kültürel ilişkilerini güçlendirmeyi kararlaştırmışlardı. Brüksel Antlaşması'nın 4. Maddesine göre, taraflardan biri Avrupa'da silahlı bir saldırıya uğradığı takdirde antlaşmayı imzalamış bulunan öteki devletler, ellerindeki askeri ve öteki tüm olanaklarla saldırıya uğrayana yardım edeceklerdi. 1948 Eylül'ünde de Brüksel Antlaşması çerçevesinde bir askeri organ kurulmuş ve Batı Birliği Savunma Örgütü adını almıştı.”⁶¹

“Bu karar tasarısı 11 Haziran 1948 tarihinde Amerikan Senatosu tarafından kabul edildi. Artık NATO'ya giden yol açılmıştı. Kuzey Atlantik Antlaşması 4 Nisan 1949 tarihinde Washington'da Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz ve ABD arasında imzalanarak Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü yani NATO kuruldu.”⁶²

⁶¹ O. Sander, a.g.e., s.264.

⁶² O. Sander, a.g.e., s.265.

Türkiye 2. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın güvenliği için kurulan NATO'ya üye olmak için girişimlerde de bulunmuştur. Ancak Amerika ilk başlarda Türkiye'nin üyeliğine sıcak bakmamıştır. Amerika'nın bu girişimlere sıcak bakmamasının ana sebeplerinden biri de Avrupa ülkelerinin Türkiye'ye mesafeli yaklaşmalarıdır. Avrupa ülkelerinin birçoğu, özellikle İskandinav ülkeleri Türkiye yüzünden Sovyetler Birliği'yle aralarının açılmasını istemiyordu. Çünkü Türkiye'ye Sovyetler Birliği'nden bir saldırı olursa NATO müdahale etmek zorunda kalacaktı. Bu müdahale nedeniyle kendileri de ister istemez savaşa girmiş olacaktı. Bu ülkelerin çoğu tekrar savaşa girme taraftarı değildi.

“ABD, Türkiye'yi Kore'ye katılsa da, katılmasa da; Yunanistan ile birlikte NATO'ya alma eğilimindedir. Örgüt kurulurken, kendisine hâlâ aktif bir uluslararası güç olarak rol biçen İngiltere, Türkiye'yi kendi egemenlik alanı saydığı Ortadoğu'da önderliğinde oluşacak bir pakta katmayı planladığı için NATO dışında tutmayı istemekte; Norveç, Belçika, Hollanda, Danimarka gibi küçük NATO üyeleri de SSCB'nin Türkiye'ye kızıp onlara da saldıracağı korkusuyla bu dışlamayı desteklemektedirler.”⁶³

İngiltere, Türkiye'nin NATO'ya üye olmasını kendi çıkarları açısından desteklememiştir. İngiltere'nin bu dönemde Orta Doğu'daki hâkimiyetini kuvvetlendirmek için Türkiye'nin askerî desteğine ihtiyacı vardır. Mısır'la Süveyş Kanalı sebebiyle arası açılan İngiltere, Orta Doğu'da zayıflayan gücünü bölgenin önemli aktörü olan Türkiye'yle giderme hesabı yapmıştır. Bu nedenle İngiltere Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine şiddetle karşı çıkmıştır.

“Türkiye'nin örgüte alınmasına itiraz eden en önemli güç İngiltere idi. Bu ülke, etkisinin ve prestijinin giderek azaldığı Orta Doğu'da biraz daha tutunabilmek, Mısır ve Süveyş kanalı bölgesindeki çıkarlarını koruyabilmek amacıyla bölgede bir Orta Doğu kumandanlığı projesi üzerinde durmakta, bu projeyi gerçekleştirmek açısından da Türkiye'yi kilit ülke olarak görmekteydi. Bu projede Türkiye ve İngiltere dışında Yunanistan ve Mısır da yer alacaktı. Bu bağlamda, NATO'ya giren bir Türkiye'nin

⁶³ Burcu Bostanoğlu, **Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999, s.385.

Orta Doğu ile pek fazla ilgilenmeyeceğinden endişe duyan İngiltere Türkiye'nin örgüte alınmasını istemiyordu.”⁶⁴

Türkiye İngiltere'nin aleyhteki faaliyetlerine rağmen NATO'ya girmek için dört koldan çalışmalar yürütmüştür. İlk girişimini CHP iktidarında yapsa da CHP'nin çabası sonuç vermemiştir.

“Türkiye 1949'da ABD'nin öncülüğünde kurulan NATO'ya birçok nedenle ilgi duymaktaydı. Birincisi 1945'teki Sovyet isteklerinin yarattığı şoku hâlâ hissediyordu. Truman Doktrini ve Marshall Yardımı sayesinde, ABD ile yakın işbirliğine girilmiş ama bu kuzeydeki büyük komşunun taleplerinden doğan endişeyi azaltmamıştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında izlenmek zorunda kalınan aşırı realist politika sonucu, savaş sonrası dünyada yalnız kalma korkusu başlamıştı. Türkiye, batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinin oluşturduğu güvenlik şemsiyesi içinde yer alarak, bu durumu ortadan kaldırmak istiyordu. Böylece, ülke topraklarının savunulması daha da kolaylaşacak, Türk ordusu modernize edilecekti.”⁶⁵

Türkiye'de cumhuriyetin ilanı ile iktidara gelen CHP yönetimi uzun yıllar ülkeyi yönetmiştir. CHP iktidarı yılların getirdiği yıpranmanın etkisiyle eski gücünü giderek kaybetmiş ve halk zaman içerisinde oyunu değişimden yana kullanmıştır. Türkiye Batı'yla kurduğu ittifak sayesinde demokrasiye geçişini de hızlandırmıştır. Yıllardır birikmiş sorunlar nedeniyle yönetimden memnun olmayan geniş halk kesimleri, alternatif arayışıyla yeni kurulan partilere yönelmiştir. “Söz milletin” sloganıyla ortaya çıkan Demokrat Parti'nin girdiği ikinci seçimde oyların çoğunluğunu alarak iktidara gelmesiyle Türkiye'nin Batı macerası farklı bir boyuta taşınmıştır. Türkiye Batı'yla daha fazla entegre olmak için çabalarını yoğunlaştırmıştır. Demokrat Parti Türkiye'nin Batı'nın yanında saf tutmasının ülke menfaatleri açısından önemli olduğunun tespitini yaparak NATO'ya bir kez daha müracaat etmiştir. Ancak Demokrat Parti'ye gelen yanıt “ret” olmuştur.

⁶⁴ F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.57.

⁶⁵ B. Oran, a.g.e., s.543.

“NATO’nun gerçek varlık nedeni incelendiğinde ittifakın çekirdeğinde ABD’nin imtiyazlı konumunun bulunduğu anlaşılır. Batı Avrupa ve ABD kapitalist sınıflarının toplumsal ve siyasal çatışmaları yönetmelerini sağlayan NATO, başından itibaren bir egemenlik aracı olarak işlev gördü. Ortak kapitalist yayılmayı gerçekleştirmek, muhalif güçleri bastırmak, Avrupa’da burjuvazinin istikrarını pekiştirmek, sömürge imparatorluklarının dönüşümünün emperyalist sisteme zarar vermeyecek kanallara akıtılmasını sağlamak NATO’nun faaliyet hedefleriydi.”⁶⁶

Japonya, 2. Dünya Savaşı’ndan yenilgiyle çıkmasıyla birlikte Uzak Doğu’daki hâkimiyetini kaybetmiştir. Kore yarımadasının kontrolünün Japonya’nın elinden çıkmasının ardından kısa bir süre sonra Sovyetler Birliği Kore’ye kuzeyden giriş yapmıştır. Sovyetler Birliği’nin Kore’ye müdahale etmesi Batı’da tepkiyle karşılanmıştır. Amerika, Sovyetler Birliği’nin komünizm düşüncesini Kore’ye yayarak Uzak Doğu’yu kontrol altına almasından endişelenmiştir.

Fazla gecikmeden Amerika Güney Kore’ye asker yollamak için girişimde bulunmuştur. Birleşmiş Milletler acil gündemle toplanarak Kore’ye askerî güç gönderme kararı almıştır. Birleşmiş Milletler toplantılarında Kore’ye asker gönderme müzakereleri yapılırken Türkiye NATO üyesi ülkelerin kendisine karşı negatif algısını olumluya çevirmenin formüllerini aramaktadır. Türkiye ile Yunanistan’ın NATO’ya kabul edilmeyişleri bu ülkelerde burukluk yaratmıştır. Ancak Türkiye Kore Savaşı’nda Amerika’nın yanında yer alarak tüm dünyaya Batı cephesinde mevzilendiğini duyurmuştur.

“Türkiye’nin Kore Savaşı’na katılması, modern Türk tarihinde istisnai bir durumdur. Türkiye o zamana kadar kendi sınırları dışında herhangi bir askeri harekâta veya müdahaleye girmekten kaçınmıştı. Kore’ye Türk askerlerini gönderme kararı cesaretli bir karardır. Türkiye’nin batılı ülkeler ile kızıl tehlikeye karşı ortaklaşa güvenlik safında katılım yeni seçilmiş Menderes Hükümeti tarafından atılmış radikal ve yeni bir adımdır.”⁶⁷

⁶⁶ Suat Parlar, **Emperyalist Müdahale Doktrinleri ve NATO**, Bağdat Yayınları, Ankara, 2007, s.307.

⁶⁷ H. Bağcı, a.g.e., ss.19-20.

“14 Mayıs 1950’de yapılan seçimler ile iktidar değişmiş ancak dış politikaya bakış değişmemişti. İktidara gelen DP hükümeti NATO’ya girmek için çalışmalara hız verme kararı aldığı günlerde beklenen fırsat DP yönetiminin eline, 25 Haziran 1950 tarihinde geçmiştir. Türkiye Kore’ye asker gönderme kararı ile ABD’nin ardından kara askeri gücünü Kore’ye gönderme kararı alan ikinci ülke olmuştur.”⁶⁸

2. Dünya Savaşı’nın etkilerini henüz üzerinden atamayan Türkiye’nin Kore’de savaşıacak donanımlı bir ordusu yoktur.

“Bir ay önce Türk yetkililere ‘ordunun durumu kötü, alanda iyi performans verebilecek tek bir birlik bile yok’ diyen Mc Bride’ın Senatör Cain ile birlikte görüşmeler yürütürken, ‘savaş alanına yollanmak üzere bir ayda birlik devşirilebileceğini öne sürmesi dikkat çekicidir. Ancak bu değerlendirme kısa sürede değişecek, DP liderliği Kore Savaşı’nı Türkiye’nin NATO’ya alınmasının manivelası olarak kullanmak isteyecektir.”⁶⁹

Türkiye ilk defa kendi sınırları dışında bir ülkeye asker göndermek için çalışmalar başlatmıştır. Çalışmaların ilki hükümetin öncülüğünde gerçekleşmiştir. Hükümetin bu kararı meclise taşımadan verdiğini savunan muhalefet, eleştiri oklarını iktidara yöneltmiştir.

“General Tahsin Yazıcı komutasındaki tugay büyük bir merasimle uğurlandı. Hükümetin kararı yurttan büyük yankılar uyandırdı. Hemen hemen bütün yayın organları, Türkiye’nin ABD yanında etkin bir şekilde yer almasını isabetli bularak onayladılar. Bu doğrultuda çeşitli yazılar yayımladılar. CHP muhalefeti ise bu kararı sadece biçimsel yönden eleştirdi. CHP’ye göre bu karar bir çeşit savaş ilanı olarak kabul edilmeliydi. Bu durumda ise yurtdışına asker gönderilmesi, anayasa gereğince ancak TBMM’nin onayıyla mümkün olabilirdi.”⁷⁰

⁶⁸ Bülent Akkaya, “Türkiye’nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı”, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:28, Ocak-Şubat 2012, s.16.

⁶⁹ Cüneyt Akalın, **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003, ss.270-271.

⁷⁰ Tevfik Çavdar, **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2019, s.32.

Demokrat Parti iktidarı 4.500 kişiden oluşan askerî birliğin Kore'ye gidişini mecliste görüşmeye sunmayarak alelacele onaylamıştır.

“Muhalefet adına Faik Ahmet Barutçu, Kore'ye asker gönderilme kararı alınışının Anayasa hükümlerine aykırı olduğunu, Kore'de cereyan eden şeyin bir harp olduğunu, harbe katılmak ve sulh yapmak yetkisinin ise, Anayasanın 26. maddesi gereğince Büyük Millet Meclisi'nin yetkisinde bulunduğunu savunuyordu. Fakat Menderes Kore'ye asker göndermenin harbe girmek olmadığını, bunun içinde Meclise danışmaya lüzum görmediğini, fakat ileride ve Birleşmiş Milletler, yukarıda değinilen 43. Maddeyi harekete getirip bir müşterek zabıta kuvveti kurar ve Türkiye buraya asker vermek durumunda kalırsa, işin Meclise getirileceğini ileri sürüyordu.”⁷¹

Türk birlikleri Kore'de kahramanca mücadele ederek dostla düşmana gücünü göstermiştir. Askerî birlikler Kunuri Muharebesi'nde Kuzey Kore ordusuna ağır kayıplar verdirmiştir. Kunuri'de Türk ordusu Kuzey Korelileri geri püskürterek Güney Kore'nin Sovyetler Birliği'nin hâkimiyetine girmesini engellemiştir.

Uzun süredir Batı ittifakının içerisinde yer almanın arayışı içerisinde olan Türkiye, Kore Savaşı'nı fırsata çevirerek hemen ordusunu bu savaşa göndermek için girişimlerde bulunmuştur. Amerika'dan sonra en çok askeri Kore'ye göndererek kendini ispatlayan Türkiye, burada Amerika ile birlikte hareket ederek Kuzey Kore'deki komünist güçlere ağır kayıplar verdirmiştir. Türkiye'nin bu fedakârca tavrı, Batı tarafından takdir edilerek NATO'ya girişin kapısını açmıştır.⁷²

Türk askerinin görev bilinci Amerikalılar tarafından takdir edilerek askerlere üstün hizmet madalyası verilmiştir. Türkiye, Kore Savaşı'ndaki cesareti ve başarısı nedeniyle Amerika'yla olan müasebetlerini arttırmıştır. Amerikan halkı Türk ordusunun başarısını yere göğe sığdıramamış, her platformda Türklere olan sevgisini dile getirmiştir.

“Kore'den yaralı ve ölü askerlere ilişkin haberlerin gelmesiyle birlikte dostluk ortamı gölgelenince, ABD yeni bir girişimle asker ailelerine madalya vereceğini

⁷¹ Şevket Süreyya Aydemir, **İkinci Adam**, III. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006, ss.302-303.

⁷² F. Armaoğlu, a.g.e., s.396.

açıkladı. Kısa süre sonra dönemin gazeteleri açık havada yapılan madalya törenlerine ilişkin haber ve fotoğraflarla dolmaya başladı. Türkiye hükümetinin bu tür jestlerde bulunmadığı bir dönemde ABD'den gelen bu girişim halkın bu ülkeye sempati duyması yönünde atılan önemli bir adımdı.”⁷³

Türkiye Kore'ye en fazla asker gönderen ikinci ülke olarak ABD'nin dostluğunu kazanmış ve NATO'ya girişin kapısını aralamıştır.

“NATO içinde Türkiye'ye yönelik tavır, Kore Savaşı'yla birlikte değişmeye başladı. Bunu önce ABD belli etti. Türkiye'den Kore'ye asker göndermesini isterken, tam üyelik konusunda diğer NATO ülkelerini ikna etmeye çalışacağını belirtti.”⁷⁴

Amerika Türkiye'nin Kore'de gösterdiği desteği karşılıksız bırakmamış, Avrupa ülkelerinin kaygılarını gidererek Kore Savaşı'nın ardından Türkiye'yi Yunanistan'la birlikte 1951'de NATO'ya üye yapmıştır.

“Kore Savaşı'na katılmasından sonra Türkiye ve Yunanistan, 21 Eylül 1951'de NATO'ya üye olmaya davet edildiler. 13 Ekim 1951'de her iki ülke anlaşmayı imza ettiler. TBMM anlaşmayı tek muhalif olmadan 19 Şubat 1952'de onayladı. Böylece Türkiye soğuk savaştaki konumunu belli ederek pekiştirdi.”⁷⁵

Türkiye'nin NATO'ya girmesinde kuşkusuz kendi ülke sınırlarının dışında bir ülkenin topraklarında müttefikleri için askerlerinin canlarını ortaya koymasının etkisi olmuştur.

“Doğu bloğundakilerin ideolojileri uğruna değil ancak gelecekte savaş sonunda NATO'ya girebilme umuduyla Türkiye kendini savaşın içine atmıştır. Kore Savaşı Türkiye'ye 721 şehit, 175 kayıp, 2147 yaralı ve 234 esire mal olmuştur.”⁷⁶

⁷³ C. Örnek, a.g.e., s.188.

⁷⁴ A. Öymen, a.g.e., s.110.

⁷⁵ T. Çavdar, a.g.e., s.34.

⁷⁶ S. Athanasios and Ö. Özyılmaz, a.g.e., 22.11.2019.

İnsana dehşet duygusu veren bu savaş, ne acıdır ki başladığı noktada son bulmuştur. Savaşın ilk fitilinin ateşlendiği yerde bitmesiyle Kore Savaşı'nın niçin yapıldığı sorusu da cevapsız kalmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ DÜZENİNDE TÜRKİYE'DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE 1950'Lİ YILLARDA BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ

Türkiye uzun yıllar tek parti iktidarının yönetimi altındaydı. Bu durumun kamuoyunda yarattığı baskılar ve ekonomideki daralmalar geniş halk kitlelerinde birikmiş bir öfkeye neden olmuştur. Batı'dan esen demokrasi rüzgârı ve halkın arayışları karşısında tek parti iktidarı sorgulanmaya başlanmıştır. Dönemin lideri İsmet İnönü 19 Mayıs 1945'te yaptığı konuşmada Batı'yla kurulan ittifakın sonucunda çok partili sisteme geçişin kaçınılmaz olduğunu söylemiş ve diğer partilerin kuruluşuna yeşil ışık yakmıştır.

“Harb zamanlarının ihtiyatlı tedbirlere lüzum gösteren darlıkları kalktıkça, memleketin siyaset ve fikir hayatında demokrasi perensipleri daha geniş ölçüde hüküm sürecektir. En büyük demokrasi müessesemiz olan Büyük Millet Meclisi, ilk günden itibaren, idareyi ele almış ve memleketi demokrasi yolunda mütemadiyen ilerletmiştir. Büyük Meclisin şimdiye kadar parlak bir surette işaret ettiği hakikat, halk idaresinin, memleketi serbest düşüncelere ve hürriyet hayatına alıştırıp erdirtmesi ve geçmişte olan otoriter idarelerden daha kuvvetli olarak vatanda anarşiyi ve sözü ayağa düşürmeyi kaldırması olmuştur.”⁷⁷

İsmet İnönü'nün bu konuşmasının üzerinden bir yıl geçmeden CHP içerisindeki bir grup milletvekili hoşnutsuzluklarını belirterek partiden ayrılmış 7 Ocak 1946 yılında Demokrat Parti'yi kurmuştur.

Çok partili yaşama geçilmesiyle basın kısmen de olsa nefes almıştır. Farklı fikirlerdeki siyasi partilerin ortaya çıkmasıyla pek çok konuda düşüncelerin özgürce tartışılmasına imkân doğmuştur. Kanunlarda da birtakım düzenlemeler yapılarak basın üzerindeki kısıtlamalar kaldırılmıştır. Basın emekçilerinin haklarını iyileştiren

⁷⁷ Cumhuriyet Gazetesi 20 Mayıs 1945.

birtakım değişiklikler de yürürlüğe girmiştir. Türkiye basın alanındaki uygulamalarıyla Batılı müttefiklerinden olumlu geri dönüşler almıştır. Demokrat Parti'nin ilk yıllarındaki bu özgürleşme ortamı ekonomik göstergelerdeki kötüleşme ve dış politikadaki zorluklarla düşüşe geçmiştir. Basın üzerinde sansür uygulanarak gazeteciler susturulmaya çalışılmıştır. Gazetecilere açılan davalarla gözdağı verilerek yıldırma politikaları izlenmiştir.

Demokrat Parti'nin bütün muhaliflerine yönelik susturma girişimleri ve zorlamaları askerî müdahaleye giden yolun taşlarını döşemiştir. 1960 askerî darbesiyle birçok kişi ve politikacı tutuklanmış hatta bazıları idam edilmiştir. Basın, askerî darbenin yarattığı korku atmosferinde güçlük de olsa kalemini oynatmanın yollarını aramıştır. 1960 askerî darbesinin ardından kabul edilen 1961 Anayasası'nın özgürlükçü yapısı ile gazeteciler gazetelerinde fikirlerini ifade edebilmişlerdir. Bu yıllarda Basın İlan Kurumu kurularak, gazetelerin ayakta kalabilmek için ihtiyaç duydukları ilanlar hakkaniyetle dağıtılmıştır. 5953 sayılı Basın İş Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklikler yapılarak basın çalışanlarının çalışma koşulları iyileştirilmiştir. 212 sayılı yasa kabul edilerek gazetecilerin iş güvenliği sağlanmıştır.

Tüm bu yılların arka planını incelediğimizde soğuk savaşın izlerinin basını şekillendirdiği görülmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde soğuk savaş düzeninde Türkiye'de Demokrat Parti dönemi basın-siyaset ilişkisi irdelenecektir.

2.1. Türkiye'nin Demokrasiye Geçiş Sürecinde 1945-1950 Yıllarında Basının Durumu

2. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte dünyanın iki kutba bölünmesi Türkiye'de soğuk savaş rüzgârlarının esmesine neden olmuştur. Türkiye savaş sırasında denge politikasından vazgeçmeyerek hem Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği Batı Bloku'na hem de Sovyetler Birliği'ne ılımlı yaklaşmıştır. Ancak savaşın bitmesine az bir zaman kala Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek Batı cephesinde yer alacağını somut bir şekilde göstermiştir.

“23 Şubat 1945’te de Türkiye formalite icabı da olsa, Almanya ve Japonya’ya savaş ilan ederek savaşı kazanan müttefikler yanında yer alma iradesini de çok açık biçimde ortaya koymuş oluyordu; kısacası artık Türkiye Batılı müttefikler yanında yer alarak, demokratik ve çoğulcu parlamenter sisteme dayalı bir rejimi benimseyeceğinin işaretlerini savaşın galibi olan güçlere vermeye çalışıyordu.”⁷⁸

Türkiye’nin Batı Bloku’nda yer alma isteğinin çeşitli gerekçeleri de vardır. Sovyetler Birliği Türkiye’nin 2. Dünya Savaşı esnasındaki taraf tutmayışından hoşnut kalmamıştır. Türkiye’den gerekli desteği bulamayan Sovyetler Birliği savaşın ertesinde Türkiye’yi sıkıştırmaya başlamıştır.

“7 Haziran 1945 tarihinde Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov ile Türkiye’nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper arasında yapılan görüşmede Sovyet talepleri netleşmiştir. Türk-Sovyet sınırında Sovyetler Birliği lehine bazı düzeltmelerin yapılması, bu ülkeye Boğazlarda üs verilmesi ve Montreux Sözleşmesi’ni değiştirmek üzere Türkiye ile SSCB arasında bir anlaşmaya varılması talepleri, 1945 yılı Haziran ayının son günlerinden itibaren gazetelerin SSCB’ne karşı izledikleri tavrın değişmesine neden olmuştur.”⁷⁹

Türkiye de içeride bazı sorunlarla mücadele etmektedir. Uzun yıllardır tek parti iktidarından memnun olmayan bir kitlenin yanı sıra geçim sıkıntısından şikayet eden kişi sayısı da her geçen gün artmıştır. 2. Dünya Savaşı’nın getirmiş olduğu üretimdeki düşüş, yoksulluğu ve işsizliği tetiklemiştir. Halkta iktidara karşı oluşan memnuniyetsizlik, yöneticileri de çözüm aramaya itmiştir. Yöneticiler içerideki tıkanmışlığın Batı’yla kurulacak müttefiklik ilişkisiyle önlenebileceğini düşünmüşlerdir.

“12 Temmuz 1947 tarihinde Türkiye ile ABD arasındaki yardım anlaşması Dışişleri Bakanı Hasan Saka ve Birleşik Amerika’nın Ankara Büyükelçisi Edwin C. Wilson tarafından imzalanmıştır. TBMM’nin yardım anlaşmasını 1 Eylül 1947’de

⁷⁸ Murat Özgen, “Yarım Asrı Aşkın Bir Süredir Faaliyet Gösteren Sivil Bir Meslek Kuruluşu: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, Ocak 2012, ss.24-25.

⁷⁹ Nilgün Gürkan, **Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s.108.

oybirliğiyle kabulü üzerine basında konu bir kez daha ele alınmış, Ulus gazetesinde, ‘bu hal büyük dostumuzun bize uzattığı elin bütün millet tarafının ne kadar hulus ve samimiyetle sıkıldığıнын en keskin ve parlak bir delilidir’ yorumu yapılırken, Akşam da Türkiye’nin bu anlaşma ile ‘tecavüz ve istila siyasetini mistik bir ideoloji haline sokmuş bir dev komşu’ ya karşı yalnızlıktan kurtulduğunu, ancak bu yardımı elde etmek için ‘kendi gıyabında, Amerika’da çetin bir imtihan geçirdiği ve müdafaasının Amerikan Hükümeti tarafından üslenildiği’ yazılmıştır.”⁸⁰

Bu yakınlaşmada ekonomik gerekçelerin haricinde Sovyetler Birliği’nin tehditkâr istekleri de rol oynamıştır. Sovyetler Birliği 1925’te imzalanan dostluk antlaşmasını sonlandırarak Montrö Boğazlar Sözleşmesi’nin tekrardan gözden geçirilmesini ve boğazlardaki hâkimiyetinin artırılmasını talep etmiştir. Sovyetler Birliği’nin bu kabul edilmesi imkânsız taleplerine bir de Doğu Anadolu’dan toprak elde etme arzusu eklenince Türkiye yönünü iyiden iyiye Batı’ya çevirmiştir.

“Vatan gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman da SSCB’ni suçlayarak, ‘dünyayı kasıp kavurmaya devam eden emperyalizm fırtınasının yurdumuza doğru istikamet aldığıını’ belirtmiştir. ‘Rus Davası’ başlığıyla üstüste makaleler yayınlayan Yalman ‘şimdiye kadar Sovyet emellerini iyiye yormakla acaba memleketime karşı bir suç mu işledim’ diye sormakta ve Hüseyin Cahit Yalçın’ın bazı Rus gazete ve radyolarının yayınlarına karşı bir kalkan vazifesi gördüğünden söz etmektedir.”⁸¹

Amerika Birleşik Devletleri savaşın ertesinde Türkiye’yi destekleyici bir tavır sergilememiştir. Fakat Türkiye’nin Sovyetler Birliği’nin planlarının parçası olmasını da istememiştir. Çünkü Türkiye’nin Sovyetler Birliği ile yakınlaşması onun komünizme kayacağı endişesini doğurmuştur. Türkiye Truman ve Marshall yardımlarıyla Amerika’nın katkısını arkasında hissederek Batı’yla münasebetlerini arttırmıştır.

“12 Temmuz 1947 tarihinde Türkiye ve ABD arasında imzalanan yardım antlaşmasıyla Truman Doktrinin Türkiye’ye ilişkin askeri boyutu sonuçlanırken,

⁸⁰ N. Gürkan, a.g.e., s.132.

⁸¹ N. Gürkan, a.g.e., s.110.

ekonomik boyutu da Marshall planı çerçevesinde 4 Temmuz 1948 tarihinde imzalanan bir antlaşma ile tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra basında çeşitli vesilelerle gelip giden heyetlere ilişkin haberlerin ve değerlendirmelerin yer aldığı görülmektedir.”⁸²

“Truman Doktrini’nin eşliğinde Birleşik Amerika ile Türkiye arasındaki ilişkileri tümüyle işbirliğine doğru yönelten bu ortamda, basın da liberal, orta ve sağ eğilimlerin egemenliğine girmiştir. Buna rağmen, tek partinin baskı ve yetersizliklerinden bunalmış bulunan Türkiye’de demokratikleşmeyi ve sivil toplum arayışlarını birdenbire yepyeni boyutlara ulaştıran muhalefet, basının nitelik ve nicelikçe hızla gelişmesine yol açmıştır.”⁸³

Batı Bloku’nun 2. Dünya Savaşı’ndan galip çıkmasıyla birlikte Türkiye’de oluşan çok partili demokratik rejime geçme isteği, basın üzerindeki baskıların azalması sonucunu doğurmuştur.

“Nitekim, 1945 yılı Şubat ayında ülkemize gelen ABD Basın Özgürlüğü Komisyonu’nca, Ankara ve İstanbul’da siyaset ve basın çevreleriyle yapılan görüşmelerde; basın özgürlüğünün barışın önemli şartlarından biri olduğu, savaş sonrasında yapılacak barış görüşmelerinde basın özgürlüğünün de en önemli koşul olarak antlaşmalarda yer alacağı, basın mensupları olarak sansürün kaldırılması ve basın üzerinde devlet nüfuzunun yok edilmesi konusunda ortak bir çaba sarfedilmesi gereği ortaya konularak vurgulanmıştı.”⁸⁴

Çok partili sisteme geçilmesiyle tek partiyi savunan gazetelerin yanına yeni kurulan partilerin düşüncelerini dile getiren gazeteler de eklenmiştir.

“1945’ten itibaren ikinci parti ardından üçüncüsünün kurulması, basın alanında zenginleşmeyi tetiklemiştir. CHP için Ulus gazetesi ne ise, Milli Kalkınma Partisi için Tez Kalkınma, Demokrat Parti için Zafer o olmuştur. Yeni Parti aynı zamanda yeni gazete, yeni dergi anlamına gelmektedir. Ayrıca bu ortam, her düşüncenin, basın

⁸² N. Gürkan, a.g.e., s.134.

⁸³ Ali Gevgili, “Türkiye Basını”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1982, s.220.

⁸⁴ M. Özgen, “Yarım...”, s.24.

yoluyla kendi sesini duyurma çabasını kolaylaştırmıştır. 1946'dan sonra basında patlamanın yaşanması, çok partili hayatın tabii bir sonucu olarak değerlendirilebilir.”⁸⁵

Bu özgürlükçü ortam sayesinde çıkan gazete sayısında artış yaşanırken basın kanunlarında da iyileşmelerin yapılması için çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

“1946'da çok partili döneme geçilirken CHP Hükümeti basına ödünler vermek zorunda kalıyordu. Gazetelerin büyük çoğunluğu DP'yi destekliyorlardı o sıralarda. CHP ise seçim hazırlıklarına girişmişti, basının desteğine çok ihtiyacı vardı. O yıllarda basın özgürlüğünü köstekleyen en büyük baskı aracı 1931 tarihli Matbuat Kanununun 50'nci maddesi olmuştu. Şöyle diyordu bu madde: Memleketin genel politikasına dokunacak yayından dolayı Bakanlar Kurulu kararıyla gazete ve dergiler geçici olarak kapatılabilirler”⁸⁶

1931 yılında yürürlüğe giren ilk basın yasasının 50. maddesi kaldırılarak gazete kapatma yetkisi idarenin elinden alınarak mahkemelerin yetkisine bırakılmıştır. Böylece gazetelerin üzerindeki bu baskı havası, kanunun ortadan kaldırılmasıyla hafiflemiştir.

“Sonunda Meclis, 1 Haziran 1946'da bu tasarıyı kabul ederek Hükümetin elinden bu 'idam' yetkisini aldı. 50'nci maddenin kaldırılması basında olumlu bir başarı sayıldı. Çok partili döneme ve seçim hazırlıklarına girilirken böylece biraz umutlu bir hava belirmiş oluyordu.”⁸⁷

Tek parti yönetiminin basının kontrolünü elinde tutmak için oluşturduğu 1938 yılındaki Basın Birliği de çok partili yönetime geçilmesiyle birlikte sona ermiştir.

“1946-1950 arasında basın açısından ülkedeki demokratikleşme çabaları dikkate alındığında önemli ve olumlu gelişmeler meydana geldiği açıkça görülür. Zorunlu bir mesleki kuruluş olarak Basın Birliği'nin ortadan kaldırılmasının ardından

⁸⁵ Caner Arabacı, Basın Kanunu ve İnönü Dönemi Türk Basını, <https://www.konya.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/%C4%B0N%C3%96N%C3%9C%20D%C3%96NEM%C4%B0%20BASINI.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.01. 2020)

⁸⁶ Hıfzı Topuz, **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s.100.

⁸⁷ Hıfzı Topuz, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s.185.

yine aynı yıl isteğe bağlı ve gönüllülük ilkesine dayalı olarak çalışan meslek örgütlenmelerinin kuruluşu söz konusu olmuştur.”⁸⁸

Basın Birliği, hükümetin denetiminde olan gazetecilerin haklarını savunmayı amaç edinen fakat daha çok iktidarın isteği doğrultusunda mesleğini icra eden bir kuruluştur. Bu birlik, halkın sesine kulak vermek yerine iktidarın sesini dinlemeyi daha çok tercih etmiştir.

Bu birliğin alternatifi olarak 1946 yılında Gazeteciler Cemiyeti kurulmuştur. Gazeteciler Cemiyeti, daha çok gazetecilerin haklarını savunmayı amaç edinerek basının özgürleşmesi yönünde adımlar atmıştır. Gazeteciler Cemiyeti Türkiye’nin demokrasiye geçişiyle birlikte Batı’nın basının özgürleşmesi taleplerinin gerçekleşmesi için yoğun çaba sarf etmiştir.

“Demokrasiye geçişin mesleki açıdan en önemli girişimi, tek parti döneminin kurumu olan ve iktidarın kontrolü altında bulunan, başkanlığını CHP milletvekili ve Ulus başyazarı Falih Rıfkı Atay’ın yaptığı Basın Birliği’ne karşılık, bağımsız Gazeteciler Cemiyeti’nin 11.6.1946’da kurulması olmuştur. Sedat Simavi’nin öncülüğü ve ilk başkanlığını yaptığı kurumun kurucuları arasında Sadun Galip Savcı, Cihad Baban, Hayri Alpar ve Said Kesler vardır. Aynı dönemde, CHP yanlısı Hüseyin Cahit Yalçın da Cemiyet’i desteklemiştir. Amaç her şeyden önce mesleği siyasetçilerin güdümünden çıkarmak ve meslektaşların gelişmesine katkıda bulunmaktır. Daha sonraki basın yasası değişimlerinde Cemiyet daima danışman olarak katkıda bulunmuştur.”⁸⁹

1945 sonrası Türk siyasetine baktığımızda ise CHP iktidarının alternatif arayışları da partinin içinden doğmuştur. CHP kendisine yönelen muhalefeti yumuşatmak için hem parti içerisinde hem de sivil yaşamda düşünce özgürlüğünün önünü açmıştır. Bu ortamdan istifade eden birçok basın emekçisi de fikirlerini yansıtan gazete ve dergi çıkarmak için girişimlerde bulunmuştur.

⁸⁸ M. Özgen, **Basının...**, s.32.

⁸⁹ Orhan Koloğlu, **Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2015, s.122.

“Yıllardan beri birikmiş kızgınlıklar, kinler açığa vurulmaktadır artık. Her şey söylenmekte ve yazılmaktadır. CHP önce sertlik yolunu dener. Recep Peker başbakan olur, ama Peker’in tutumu büyük gerginliklere yol açacak ve İnönü başbakanlığa Hasan Saka’yı getirecektir. Hava yumuşar bir hayli. Saka’nın ardından da Şemseddin Günaltay Başbakanlığa getirilir. CHP yeni ödünlere yönelir bu yıllarda sağ kanat yararlanır bunlardan. Cami köşelerindeki gazete ve kitap sergileri sağcı yayınlarla dolar. En çok etkisi olan dergi Necip Fazıl Kısakürek’in yayınladığı Büyük Doğu’dur. Milliyetçi ve Turancı yayınlar da gelişir bu dönemde.”⁹⁰

Ülkenin ve partinin işleyişinden memnun olmayan bir grup partili de “Dörtlü Takrir” denilen bir öneriyi parti yönetimine sunmuştur.

“1945 yılında Türkiye, ne Osmanlı dönemi Türkiye’si, ne Atatürk dönemi Türkiye’si idi; bu zaman parçası içinde toplum çok değişmiş, bir yandan inkılapların getirdiği hoşnutsuzluklar, bir taraftan okur-yazar yeni bir neslin yetişmesi, çok dikkate değer bir “ortasınıf” yaratmıştı; bu ortasınıf’ta aydın kesiminin Devlete bağlanmamış bölümü, ile ticari burjuva ve gençlik vardı. Bunlar, kendilerine sözcü ve lider arıyorlardı. Bu, ortasınıf kesimi, halk ile de içli dışlı idiler. Bu yüzden 1945 de Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan imzalarını taşıyan “dörtlü takrir” CHP’nin parti meclis grubuna verildiği zaman, çok geniş bir yankı yaptı ve Takririn Halk Partisinde kabul edilmemesi, çok etkili bir kitleyi iktidarın önüne çıkarmış oldu.”⁹¹

Dörtlü Önerge’ye baktığımız zaman özellikle şu önemli noktaların altı çizilmektedir:

“1- Milli Hâkimiyetin en tabii neticesi ve aynı zamanda dayanağı olan Meclis murakabesinin Anayasamızın yalnız şekline değil, ruhuna da uygun olarak tecellisini sağlayacak tedbirlerin aranması,

2- Yurttaşların siyasi hak ve hürriyetlerini daha ilk Teşkilat-ı Esasiye kanunumuzun gerektirdiği genişlikte kullanabilmeleri imkânlarının sağlanması,

⁹⁰ H. Topuz, **100...**, s.101.

⁹¹ İsmet Bozdağ, **Dünyada ve Türkiye’de Basın İstibdadı**, Emre Yayınları, İstanbul, 1992, s.182.

3- Bütün parti çalışmalarının yukarki esaslara uygun bir şekilde yeni baştan tanzimi... istenmekte ve Cumhurbaşkanı İnönü'nün, 19 Mayıs 1945 tarihindeki söylevinde siyasi hayatımızın daha demokratik bir hal alacağı yolundaki sözleri hatırlatılmakta idi.”⁹²

CHP yönetiminden bu öneriyle anayasal konularda ülkenin daha fazla özgürleştirilmesinin önünün açılması talep edilmiştir. Ancak bu girişim İsmet Paşa ve onun destekçileri tarafından pek hoş karşılanmamıştır. Bu durum karşısında bu önergeyi ileri sürenler partiden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Yeni bir parti kurma çalışmalarına girişerek Demokrat Parti'yi hayata geçirmişlerdir.

“CHP içerisindeki Celal Bayar grubu, 4 Haziran 1945'te 'Dörtlü Takrir' adı verilen önerilerini partiye iletir. Özgürlükler üzerindeki baskıların kaldırılması, Meclis içerisinde hükümeti denetleyecek ikinci partinin kurulmasına olanak verilmesi istenmektedir. 'Takrir' cilerden ilki Celal Bayar, ötekiler Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan'dır. 4 Haziranda verilen 'Dörtlü Takrir', Halk Partisi'nin 12 Haziran günkü oturumunda reddedilir. Temmuz ayında, aynı takrircilerin getirdikleri, kanunlarda yer alan Anayasa'ya aykırı maddelerin değiştirilmesi yolundaki bir başka öneri de reddedilir. Takrirciler partiden ayrılır ya da çıkarılırlar.”⁹³

Demokrat Parti'nin pek çok alandaki özgürlük talepleri basın tarafından desteklenmiştir. Birçok gazete Demokrat Parti'nin CHP yönetimine yönelik eleştirilerini onaylayan haber ve yazılar kaleme almıştır. Bu yıllarda CHP de basının desteğini almak için gazetelerin yayınlarına pek müdahale etmemiştir. İktidarı savunan yayınların yanı sıra muhalefet edenlerin de sesi duyulur olmuştur.

“Demokrat Parti'nin muhalefet döneminde, kendine ait bir yayın organı olmamasına karşın, basındaki önemli bazı gazeteler tarafından desteklenmiştir, bunlar arasında; Vatan, Cumhuriyet, Zafer, Kuvvet, Yeni Sabah, Son Posta, baş sırayı almışlardı. Bu dönemde Demokrat Parti'nin, insan haklarını, dolayısıyla da

⁹² Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2004, s.44.

⁹³ Alpay Kabacalı, **Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1990, s.151.

demokrasiyi savunması, muhalif gazetelerin bu partiyi desteklemelerinde en büyük neden olmuş, hatta aralarında Ahmet Emin Yalman, Nadir Nadi, Mümtaz Faik Fenik, Cihad Baban, gibi ünlü gazeteciler D.P’yi desteklemişler ve bunlardan son üçü de, D.P listesinden milletvekili seçilmişlerdi. Muhalefet döneminde, D.P’nin muhalif basın ile ilişkileri son derece olumlu bir gelişme izlemişti.”⁹⁴

Türkiye’nin Batı eksenine kaymasıyla basında çıkan haberler de müttefiklik ilişkisini önemseyen şekilde kaleme alınmıştır. Gazetelerde atılan başlıklarda Amerika Birleşik Devletleri’nden gelen yardımların ülkenin gelişimine katkısı vurgulanırken Türkiye’nin Batı cephesinde önemli görevler üstleneceğinin altı çizilmiştir.

“Bu dönemde yalnız hükümetin yayın organı Ulus gazetesinde değil, diğer basın organlarında da Türkiye’nin Müttefikler arasında tartışmasız yer alması için savaş sırasında izlediği dış politikanın savunulduğu görülmektedir. Türkiye’nin savaşın dışında kalmış bir ülke oluşu, savaşın kesin sonucu belli oluncaya kadar izlediği denge politikasını korumaya çalışması ve daha sonra savaşın galibi müttefiklerden yana tavır alışı, bu şekilde savunmalara neden olmuştur.”⁹⁵

Müttefiklerin savaştan galip çıkmalarından övgüyle söz edilirken Sovyetler Birliği’yle birlikte savaşın kaybedenleri Almanya ve Japonya’ya ise olumsuz bir bakış açısı vardır.

“1945 yılında Türkiye’nin dış politikası konusunda basında işlenen temalar, genellikle Türkiye’nin Batı ile iyi ilişkileri ve bu ilişkilerin tarihsel seyrine ilişkindir. Bunun yanı sıra Mihver Devletler hakkında çıkan yorumlar da Batı yanlısıdır. Sözgelimi, Ahmet Emin Yalman’ın 26 Mart 1945 tarihindeki başyazısı ‘Bugün En Acı Şey: Alman Olmak’ başlığını taşımaktadır.”⁹⁶

Bu yıllarda muhalif sol dünya görüşüne sahip gazete ve dergilerin sayısında bir hayli artış görülmüştür.

⁹⁴ M. Albayrak, a.g.e., s.391.

⁹⁵ N. Gürkan, a.g.e., s.99.

⁹⁶ N. Gürkan, a.g.e., s.101.

“Sol basın ise önceleri çekingendir. Bir ara ‘artık her türlü özgürlük var’ denir, sendikalar kurulur, dergiler yayınlanır: Gerçek, Gün, Yığın... Derken dergiler kapatılır, bir sessizlik dönemi başlar. Sonra Mehmet Ali Aybar Zincirli Hürriyet’i çıkartır. Sabahattin Ali ile Aziz Nesin Marko Paşa’yı yayınlarlar; birbirine girer ortalık Marko Paşa o günlere kadar görülmemiş bir satış yaparak 60 bin basmaya başlar. Gazeteler toplatılır, Aybar, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin tutuklanır.”⁹⁷

Sol yayınlar, Sovyetler Birliği’nin komünizm felsefesinin Türkiye topraklarında da uygulanabilirliğine değinirken vatandaşın ekonomik sorunlarının sosyal politikalarla önlenebileceğine dikkati çekmişlerdir.

“Sol basında Amerikan yardımına çeşitli eleştirilerle yaklaşılmıştır. Mehmet Ali Aybar’ın çıkardığı Zincirli Hürriyet dergisindeki ‘Nereye gidiyoruz? Cumhuriyetin yirmibeşinci yıldönümünde ikinci bir Sevr Antlaşması mı imzalayacağız?’ gibi yorumlar, hükümetin tepkisine neden olmuştur.”⁹⁸

“Tan gazetesini yönetmekte olan Sertel’ler (Sabiha ve Zekeriya Sertel), bu sıralarda haftalık bir düşünce dergisi yayımlamaya karar verirler. Yeni bir parti kurmak üzere bulunan Bayar grubu (Dörtlü Takrir’ciler) ile de görüşürler ve bu yeni yayın organının bir ‘cephe dergisi’ olarak çıkması kararlaştırılır. Celal Bayar grubu ile Tevfik Rüştü Aras, Cami Baykut gibi CHP’den ayrılan kişiler dergiye yazacaklardır. Ayrıca Yurt ve Dünya, Adımlar dergilerini çıkaran Niyazi Berkes, Behice Boran, Pertev N. Boratav, Sabahattin Ali vb de yazı vereceklerdir.”⁹⁹

Toplumda oluşan özgürleşme arayışlarına katkı sunmak isteyen Tan gazetesinin kurucuları Zekeriya ve Sabiha Sertel, “Görüş” isimli bir dergi çıkarmayı amaçlamışlardır. CHP’ye muhalif olan Dörtlü Takrircilerden de dergiye yazı ve görüş vermeleri için destek talep etmişlerdir.

“Görüşler adı verilen derginin ilk sayısı 1 Aralık 1945 günü yayımlanır. Kapakta ‘Mecmuamıza yazı yardımlarını vaadedeñler’ sözleri altında Celal Bayar,

⁹⁷ H. Topuz, **100...**, s.101.

⁹⁸ N. Gürkan, a.g.e., s.133.

⁹⁹ A. Kabacalı, a.g.e., s.152.

Tevfik Rüştü Aras, Fuat Köprülü, Adnan Menderes, Cami Baykut ve Sabiha Sertel'in birer fotoğrafı yer almaktadır. Kapak kompozisyonunda bir el (Görüşler) perdeyi aralamakta, perdenin arkasında üç kişi (suiistimal, ihtikar ve faşizm) görülmektedir.”¹⁰⁰

İlk başlarda dergiyle temas kurmakta hevesli davranan muhalif kanat daha sonraları tepkilerden dolayı çekimser davranmışlardır. İktidarın baskıcı tavrıyla karşı karşıya gelmemek için dergiyle aralarına mesafe koymuşlardır.

“Dergideki yazılarda Tan gazetesinde yürütülen muhalefetin daha ilerisine geçilmediği, ancak daha ağır bir üslup kullanıldığı görülmektedir. Zekeriya Sertel'in ikinci sayfadaki 'Haftanın Görüşleri' başlıklı değerlendirmesinde Matbuat ve Basın Birliği Kanunları eleştirilmekte, demokrasinin gelişmesi için yasalarda değişiklik yapılması gerektiği belirtilmekte; dünyanın Sol'a gittiği ve atom bombasının insanlığın başına yeni bir dert açtığı, bu keşiften sonra Birleşmiş Milletler Yasası'nın yeniden gözden geçirilmesi gerekeceği ifade edilmektedir.”¹⁰¹

Bu yıllarda dergi çalışmalarının haricinde halktaki hoşnutsuzluğu sayfalarına taşıyan Sabiha ve Zekeriya Serteller'in Tan gazetesi de okurun ilgisini çekerek ülkede adından söz ettirir olmuştur. CHP iktidarını baskıcı bulan gazete, halkın susturulduğunu ve ekonomik koşullar altında ezildiğini ileri sürmüştür.

“Tan'ın başlıca eleştiri konularından biri, Türkiye'deki 'tek parti rejimi' dir. O tarihlerde, hükümetin ekonomik-siyasal 'icraat'ını da solcu bakış açısıyla eleştiren Tan'ın yazarlarını hedef alan bir polemik kampanyası açılır. (Örneğin CHP'nin Sivas'ta yayımladığı Ülke gazetesi 25 Kasım 1945 günlü sayısında 'Bu Değirmenin Suyu Nereden Geliyor' başlıklı bir yazı yayımlamış; ağır kışkırtmalarda bulunduğu gibi Z.Sertel'in kazancını 'gayrimeşru' göstermiştir.) Kampanyanın başını Peyami Safa, Hakkı Tarık Us ve Hüseyin Cahit Yalçın çekerler.”¹⁰²

¹⁰⁰ A. Kabacalı, a.g.e., s.152.

¹⁰¹ Alpay Kabacalı, **Türk Basınında Demokrasi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s.187.

¹⁰² A. Kabacalı, **Başlangıçtan...**, s.151.

Ülkede Sovyetler Birliği'nin 2. Dünya Savaşı sonrası isteklerinin gün yüzüne çıkması milliyetçi duyguların hassaslaşmasına neden olurken Tan gazetesinin de Sovyetler Birliği'nin ortaya koyduğu dünya sistemi yönünde bir yayın politikası izlemesi, iktidarın ve bazı basın-yayın organlarının tepkisini çekmiştir.

“Tan gazetesi üzerine basının yıldırımlarını çeken bir başka olay, Moskova’da çıkan Pravda gazetesinin bazı yayınları olmuştur. Pravda’nın Türkiye ve Türk basını aleyhine yaptığı yayınlarda Tan gazetesi diğer gazetelerden farklı değerlendirilmiştir. Pravda’nın Tan gazetesini ‘hakikati gören ve Ruslara karşı yapılan haksız hücumlara göğüs geren tek gazete olarak değerlendirilmesine Vakit ve Tasvir gazeteleri de karşı çıkmıştır.”¹⁰³

Bunun dışında iktidara yakın gazetelerin köşe yazarlarının da Tan gazetesine yönelik şiddetli eleştirileri halkın öfkesine yol açmıştır. Tan gazetesine muhalefet eden gazetecilerden Hüseyin Cahit Yalçın da Tanin gazetesinde “Kalkın Ey Ehli Vatan” diye bir yazı kaleme alarak düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

”Kalkın ey ehli vatan. Mücadele başlıyor. Ve başlamak lazım. Çünkü en azgın ve insafsız bir propaganda zehiri dökmesine müsaade edemeyiz. Bunları susturmak için, cevap vermek hükümete düşmez. Söz, eli kalem tutan gazetecilerin ve hür vatandaşlarındır...”¹⁰⁴

CHP’nin ileri gelenlerinin açıklamaları da gazeteyi hedef tahtasına oturtmuştur. Gazetenin çalışanları ve sahipleri tedirgin bir ruh haliyle gazetelerini çıkarırlarken gazetenin baskılara ne kadar daha dayanacağı tartışma konusuydu. Hüseyin Cahit Yalçın’ın Tanin gazetesindeki “Kalkın Ey Ehli Vatan” başlıklı yazısına Tan gazetesindeki köşesinden Sabiha Sertel “Gazeteden Değil, Kamuoyundan Korkmalı” başlığı altında cevap vermiştir.

“İstanbul Halk Partisi Başkanı, hükümet gazetecilerini davet ederek bir toplantı yapmış. Bu toplantıda gazetecilere, muhalif gazetelerle mücadeleye devam

¹⁰³ Neşe Yeşilçayır, “Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı:79, Ocak 2011, s.147.

¹⁰⁴ H.Topuz, **100...**, s.99.

tavsiyesinde bulunmuş (...) Yapılan yayınlar, eğer halkın isteklerini dile getiriyorsa, tesir yapar. Eğer halkın düşüncelerine ve menfaatlerine aykırı ise, kendi kendine erir gider. Mevcut muhalefet gazetelerine karşı partili gazetelerin kopardığı, koparacağı gürültü ve kıyamet, halkı ne aldatmaya, ne de şaşırtmaya yeter. Gazetelerden değil, halktan korkunuz.”¹⁰⁵

Gazete 4 Aralık 1945 günü bir grup kalabalık genç tarafından basılarak binanın içi ve matbaası kullanılamaz duruma getirilmiştir.

“4 Aralık olayı o zamanki Halk Partisi Hükümetinin solcu basını yok etmek için üniversite öğrencilerini kışkırtarak düzenlediği bir gösteridir. Bu gösterilerde Tan basımevinin bütün dizgi makineleri ve rotatifleri parçalanmış, gazete kağıtları yokedilmiş. Beyoğlu’nda La Turguie ve Yeni Dünya gazetelerinin basıldığı bir basımevi de harap edilmiş, ABC ve Berrak Kitabevlerinin vitrinleri ve kapıları kırılmış ve buralardaki kitaplar yırtılıp sokaklara dökülmüştür.”¹⁰⁶

Ülkemiz ve basın tarihimiz açısından üzücü bu olayın ardından gazete kapanmış ve gazetenin sahipleri yurt dışına gitmek zorunda bırakılmışlardır.

“Bu çok partili rejime geçmeye hazırlanan Türkiye için iyi bir sınav olmadı. Hükümetin basını baskı altına alma gayretlerine Türkiye’de ve başka ülkelerde çok rastlanmıştı, ama halk kitlelerinin tahrik edilerek bir gazete matbaasının tahrip edildiğine tanık olunmamıştı.”¹⁰⁷

“Kuşkusuz 4 Aralık 1945 günü Türkiye’de basın özgürlüğü açısından utanç verici bir gündür. Ancak Demokrat Parti yöneticileri de, daha işin başında sözlerinde durmak açısından iyi bir sınav verememişlerdir. Gazetecilerin büyük çoğunluğu Tan gazetesine saldırıyı kınıyor. Hüseyin Cahit’le Ahmet Emin Yalman ise bu olayda gazetenin yöneticilerini kabahatli buluyorlar.”¹⁰⁸

¹⁰⁵ A. Kabacalı, **Başlangıçtan...**, s.153.

¹⁰⁶ H.Topuz, **100...**, s.98.

¹⁰⁷ Onur Öymen, **Bir Propaganda Silahı Olarak Basın**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014, s.294.

¹⁰⁸ O. Öymen, a.g.e., s.295.

Bu yıllarda çıkan Hürriyet gazetesi kitle gazeteciliğinin önünü açmıştır. Geniş halk kitlelerinin gazeteyle buluşmasını sağlayan Hürriyet, yaptığı haberlerle okurun beğenisini kazanmıştır.

“Haber gazeteciliği alanında 1948’de yayın hayatına giren Hürriyet önemli bir öncülük yapmıştır. Onun hızlı başarısı ve hemen bir numaralı gazete oluşu diğerlerini de etkilemiştir. Hepsini aynı yolu denemişlerdir. Kendisini yenilemeyi beceremeyenler ve yeni çıkan gazetelerden bu eğilime uymayanlar yokolmuş ya da kavrulup kalmışlardır. Necmettin Sadak’ın Akşam’ı, Hüseyin Cahit’in Tanin’i, Us kardeşlerin Vakit’i bunun en iyi örneklerindendir.”¹⁰⁹

Hürriyet gazetesi, günlük siyasi haberlerin haricinde yaşamın içerisinden anlattığı öykü tarzı haberler ve röportajlarla da gazetecilikte farklı bir yöntem uygulamıştır. Türk basınını bu yenilikçi anlayışla tanıştıran Hürriyet gazetesi tirajını arttırarak günümüze kadar yayını sürdürmüştür.

“Hürriyet’le birlikte haber yazımı, şekil ve üslup bakımından değişiklik yaşar. Aynı durum köşe yazıları için de geçerlidir. Halkın daha kolay anlayabileceği, kullanımı yaygın kelimeler tercih edilmeye başlanır. Haber ve köşe yazıları daha anlaşılır ve kısa şekilde yazılır. Bununla birlikte fotoğraf kullanımının artırılmasına özen gösterilir.”¹¹⁰

Türk basınının 1945-1950’li yılları arasında demokratik gelişmelere duyarlı bir yaklaşım takındığı görülürken görece spor sayfalarında da ilerleme kaydedilmiştir.

“Çok büyük bir ilerleme gösteren bir bölüm de gazetelerin spor sayfalarıdır. Önce Vatan’ın sonra da 1948 olimpiyatları sırasında Hürriyet’in girişimleriyle spor günlük hayatın bir kısmı haline getirilmiştir. Daha sonra Milliyet’in atılımıyla arka sayfadan (spor sayfasından) okunur gazete modası bütün basına egemen oldu.”¹¹¹

¹⁰⁹ O. Koloğlu, a.g.e., s.126.

¹¹⁰ Yusuf Özkır, **Hürriyet Gazetesi 1948-2012**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2017, s.76.

¹¹¹ O. Koloğlu, a.g.e., s.128.

Son olarak çok partili yaşama geçişle Türk basınında özgürlüklerle birlikte büyük gelişme gerçekleşirken Gazeteciler Cemiyeti gibi örgütlerle gazetecilerin ekonomik ve sosyal haklarını aramalarının önündeki bazı zorluklar aşılmıştır.

2.2. Demokrat Parti Dönemi

Türkiye 2. Dünya Savaşı'ndaki tarafsızlığını savaşın bitmesine az bir zaman kala sonlandırmıştır. Savaşın bitmesine doğru Türk hükümeti Batı Bloku saflarına geçerek tarafını net bir şekilde ortaya koymuştur. Batı cephesinde yer alan ülkeler savaş sonrası dünyaya yön verme mücadelesine girişmişlerdir. Savaşın galiplerinden Amerika Birleşik Devletleri demokrasi blokunun lideri olarak diğer müttefik ülkelerin bu blokta yer alması gerektiğini savunmuştur. Türkiye de savaşın ardından Batı'nın demokratik yönetime geçme arzusunu olumlu karşılamıştır.

“Savaş sonunda gerek iktisaden egemen sınıflar, gerekse yoksul halk kitleleri ve geniş bir aydın zümre CHP'ye karşı kesin bir tutum içinde bulunuyorlardı. Uluslararası planda demokratik rejimler büyük bir itibar sağlamışlardı ve Türkiye'de demokrasi kelimesi sihirli bir formül halinde dudaklarda dolaşıyordu. Demokrasi demek tek parti, tek şef sistemine ‘artık yeter!’ diyebilmektir ve bunu söyleyecek bir örgütün işareti bekleniyordu.”¹¹²

Türkiye demokrasiye geçmeden önce yirmi yedi yıllık tek parti iktidarıyla yönetilmiştir. Cumhuriyetin kurucu kadrolarının kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi uzun süredir iktidardadır. Cumhuriyet rejiminin savunucusu olan CHP kuruluş felsefesinin temel ilkelerini dile getiren altı oku tüm ülkeye yaymak için muazzam bir gayret göstermiştir. Bu düşünceler halkın çoğunluğu tarafından benimsenirken bir kesim tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Hatta uygulamalara karşı çıkanların bazıları şiddetli cezalara çarptırılmıştır.

¹¹² Taner Timur, **Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991, s.22.

Savaş ekonomisinin yol açtığı yoksulluk, karaborsacı fırsatçıların zenginleşmesi ve uzun yıllardır tek parti iktidarının getirmiş olduğu bıkkınlık halkta muhalif arayışlara sebep olmuştur.

“Öte yandan, halkın çoğunluğu sefalet içindeydi. Savaş yılları büyük bir kıtlık dönemi olmuştu. Köylüler jandarma baskısından şikâyetçiydiler. Sabit gelirli bir grup olan memurlar, savaş içinde fiyatların dört misline fırlamış olması yüzünden iktisaden son derece zavallı bir duruma düşmüşlerdi.”¹¹³

Çok partili yaşama geçilmeden önceki bazı icraatlar halkta endişe yaratmıştır. 1942 yılında ortaya çıkan Varlık Vergisi oluşan korkunun sebeplerinden biridir. Gayrimüslimlerin mallarına yönelik çıkarılan bu kanun ülkede yaşayan yabancıları tedirgin etmiştir. Sermayelerinin ellerinden alınması korkusuna kapılan gayrimüslimler iktidara şüpheyile yaklaşmaya başlamıştır. Kazançlarını ellerinden almaya çalışan bir yönetim onlar açısından güvenilir görülmemiştir.

“Ancak bu tedbirler bekleneni vermediği gibi, iktisaden güçlü sınıfları ürkütmüş ve iktidar partisinden soğutmuştur. Hatta Varlık Vergisi gibi Müslüman olmayan burjuvaziye uygulanan ve uygulanış biçimi ile de milli burjuvazi lehine sonuçlar doğuran bir vergi bile aslında bütün iş çevrelerini tedirgin etmiştir.”¹¹⁴

Gayrimüslimlere takınılan bu tavır, yerli sermayedarın da iktidara bakışını değiştirmiştir. Yerli girişimci, uzun yıllar boyunca emek harcayarak edindikleri mallarının tek parti iktidarının keyfi uygulamalarıyla ellerinden kayıp gideceği konusunda paniğe kapılarak yapılanları doğru bulmamıştır.

“Her ne kadar asıl kurbanları gayrimüslim iş çevresi olmuşsa da, 1942 tarihli Varlık Vergisi Türk burjuvazisinin genelinde huzursuzluk ve kuşkuya yol açmıştı. Bu vergi, bürokratların ve ordunun hakim olduğu Kemalist rejimin, Türk burjuvazisinin çıkarlarının bir destekçisi olmadığını belli etmiş, bu topluluğun tehdide açık olduğunu göstermişti.”¹¹⁵

¹¹³ Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s.86.

¹¹⁴ T. Timur, a.g.e., s.20.

¹¹⁵ E. J. Zürcher, a.g.e., s.305.

Varlık Vergisi toplum tarafından tartişılırken yeni bir kanun tasarısı da gündeme getirilmiştir. Ülkede toprak sahibi olmayan köylüyü topraklandırma adı altında “Çiftçiye Topraklandırma Kanunu” çıkarılmıştır. Bu kanunla birlikte elinde ekip biçeceği kadar arazisi olmayan fakir köylü daha çok toprağa kavuşacak ve daha fazla ürün elde edecektir. Bu uygulamayla çiftçi gelirini artırarak üretime daha fazla katkı sunacaktır.

“Meclise Mayıs 1945’te sunulan bu yasa, kullanılmayan devlet arazilerini, dini vakıf arazilerini, tarıma elverişli hale getirilmiş arazileri, mülkiyeti belli olmayan arazileri ve 500 dönümden fazlasına sahip olan toprak sahiplerinden istimlak edilecek arazileri dağıtmak suretiyle, hiç toprağı olmayan ya da çok az olan çiftçilere yeterli toprak temin etmeyi amaçlamaktaydı. Yasanın 17. Maddesi gereğince, yoğun nüfusu olan bölgelerde, 200 dönümden fazla toprağa sahip olan çiftçilerin arazilerinin dörtte üçüne kadarı kamulaştırılabilecekti. Köylülere 20 yıllık faizsiz borç da verilecekti.”¹¹⁶

Ne yazık ki ülkedeki toprak ağaları bu kanuna pek sıcak bakmamışlardır. Çünkü topraklarının parçalanması onların arazilerinin küçülmesi ve gelirlerinin düşmesi anlamına gelecektir. Onlara göre bu toprakların bir kısmının yoksul köylüye verilmesi onların kalkındırılmasına çok da fayda sağlamayacaktır. Toprak sahiplerine göre köylülerin yeterli sermayesi olmadığından arazi iyi bir şekilde ekilip biçilemeyecek ve yeterli mahsul alınamayacaktır. Kâğıt üstündeki planlar uygulamada istenilen sonucu vermeyecektir.

“Savaşın bitmesine rağmen İnönü’nün ağırlığını koymasıyla yürürlüğe konulan söz konusu bu kanun, iktidar bloğu içerisindeki sınıf fraksiyonları arasındaki çelişkiler doğrutusunda, siyasal iktidar mücadelesinde, tarım ve ticaret burjuvazisinin iktisadi alanda güçlenmelerine paralel olarak, siyasal alanda da etkinlik kazanma, hükümetin siyasal ve iktisadi politikalarını yönlendirme ve etkileme arzularının farkındalığında kaynaklanan bir bilinçle, söz konusu fraksiyonların dizginlenmesi, özellikle büyük toprak sahiplerinin, topraklarını müsadere etme yetkisinin ele

¹¹⁶ E. J. Zürcher, a.g.e., s.309.

geçirilerek iktisadi güçlerinin kırılıp, denetim altına alınmaları ve böylelikle siyasi nüfuzlarının azaltılması amacına hizmet ettiği söylenebilir.”¹¹⁷

CHP’nin içerisindeki bazı milletvekilleri bu kanuna olumsuz yaklaşmışlardır. Bunlardan biri de Aydın ilinden milletvekili olan toprak ağası Aydın Menderes’tir. Menderes; iyi eğitim almış, zengin bir ailenin çocuğu olarak meclise CHP listelerinden girmiştir. Uzun yıllardır CHP’de siyaset yapan Menderes, birkaç arkadaşıyla beraber yönetimin birtakım icraatlarına muhalefet etmiştir. Menderes gibi mecliste yer alan bazı toprak ağaları kanunun yürürlüğe girmesiyle güçlerinin azalacağını düşünmüşlerdir.

“Daha parti kurulmadan, ileride bunun yöneticileri olacak milletvekilleri, başta Adnan Menderes olmak üzere, ilk büyük mücadelelerini Toprak Kanunu dolayısıyla vermişlerdi. Parti kurulduktan sonra da, yaptıkları programın öngördüğü iktisat politikası, tamamen bu sınıfların çıkarına uygundur. Program, tarım sektörüne öncelik tanınacağını ve özel girişimin esas kabul edileceğini müjdeliyordu. Memleket ekonomisi içinde tarıma öncelik vermek demek, büyük toprak sahiplerinin geniş ölçüde kredi, donanım, ucuz tohumluk ve uygun tarım fiyatlarından yararlanması demekti.”¹¹⁸

Menderes ve arkadaşları hem yapılanların yanlışlığına vurgu yapmak hem de partinin daha özgürlükçü bir tutum takınması amacıyla arkadaşlarıyla “Dörtlü Takrir” adı verilen bir önergeyi parti yönetimine sunmuşlardır. Menderes’in bu girişimi CHP kanadında pek hoş karşılanmamıştır.

“Ne var ki 1945 yılı gibi memlekette tek parti idaresinin hüküm sürdüğü bir devrede kurucular, işin hemen başından niyetlerini açıklayamazlardı. Belki de asıl amaçlarını gizlemek zorundaydılar. Aslında ‘Dörtler’ in verdiği önerge, genel olarak tek parti idaresi, Varlık Vergisi ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu karşısında duyulan hoşnutsuzluğu ifade etmekteydi. Bu önergede yer alan istekler tamamen karşılanmış olsaydı, imza sahipleri belki de muhalefete geçmeyeceklerdi. Oysa istekleri yerine

¹¹⁷ Pınar Kaya Özçelik, “Demokrat Parti’nin Demokrasi Söylemi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:03, Ocak 2010, s.168.

¹¹⁸ C. Eroğul, a.g.e., s.90.

getirilmediğine göre ‘Dörtler’ için ortaya çıkıp görüşlerini bir muhalefet partisi kanalıyla açıklamaktan başka çare kalmıyordu.”¹¹⁹

İlerleyen dönemde Menderes ve arkadaşları partiden istifa etmişlerdir. Bu istifalardan sonra Menderes ve arkadaşları fikirlerini dile getirecekleri yeni mecra arayışına yönelmişlerdir. Bu sancılı süreçler Adnan Menderes ve arkadaşlarını Demokrat Parti’yi kurmaya itmiştir.

“Demokrat Parti ise her şeyden önce Halk Partisi’nin aşırılıklarına ve oligarşik felsefesine karşı bir tepki olarak meydana çıkmıştı. Halk yığınlarının, ekonomik ve toplumsal şartlardan, baskı rejiminden doğan hoşnutsuzluğunu dile getiren Demokrat Parti, gerçek hayata ve insana daha yakındı. İki parti arasındaki asıl farklar bu önemli noktadan doğuyordu.”¹²⁰

Demokrat Parti, 7 Ocak 1946’da dışarıdan esen demokrasi rüzgârının ve içerideki özgürleşme talebi ortamında Türk siyasi yaşamına girmiştir. Demokrat Parti’yi Atatürk’ün yakın arkadaşı Celal Bayar, Adnan Menderes, edebiyat tarihçisi Fuat Köprülü ve Refik Koraltan kurmuştur. Demokrat Parti ilk kurulduğunda birtakım zorluklarla mücadele etmiştir. Demokrat Parti’nin karşısında uzun süredir iktidarı elinde bulunduran bir parti vardır. Bunun yanı sıra partinin lideri, adı partiyle ve cumhuriyetle özdeşleşmiş, Atatürk’ün en yakın silah arkadaşı İsmet İnönü gibi güçlü bir karakterdir.

“DP 7 Ocak 1946’da kuruldu. Celal Bayar genel başkan oldu. Türlü nedenlerle hoşnutsuz olanları çevresinde toplayarak, kısa zamanda yayıldı. Adından da anlaşılacağı üzere, DP’nin birinci amacı demokratikleşmeyi sağlamaktı. CHP iktidarı bu yöndeki şikâyetleri karşılamak üzere Türkiye tarihinde ilk kez dereceli seçimi getirdi. Gazete kapatma yetkisini hükümetten alarak mahkemelere verdi. Üniversitelere özerklik verildi. Köylü ve işçinin desteğini kazanmak için Toprak Mahsulleri Vergisi kaldırıldı, Çalışma Bakanlığı ve İşçi Sigortaları Kanunları çıkarıldı.

¹¹⁹ Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.487.

¹²⁰ K. H. Karpat, a.g.e., s.493.

İnönü'nün 'değişmez genel başkan' sıfatına son verildi. Sınıf partilerinin ve sendikaların kurulabileceği kabul edildi.”¹²¹

Halk, ekonomik sıkıntılardan ve baskılardan bunalmıştı ve sorunlarına çözüm üretecek yeni bir adres arayışındaydı. Bu politik atmosferde gün yüzüne çıkan Demokrat Parti, kısa zamanda halkın ilgisini çekmiştir.

“Bu nedenle DP’yi kuran ve destekleyenler, Batılı anlamda burjuva sınıfı değil, ağalar, büyük toprak sahipleri, özellikle kasaba eşrafı ve 1946’dan beri sürekli büyümekte olan dini gruplarla, Türkiye koşullarında oluşan müteahhitlik ve ticaret işleriyle uğraşan kesimlerle, yeni olanaklar hak ve özgürlükler arayışında olan kesimlerden oluşmaktadır.”¹²²

Demokrat Parti liberal söylemleriyle burjuvazinin dikkatini çekmiştir. Ayrıca gelir seviyesi düşük köylünün, eğitim düzeyi yetersiz yoksulun ayağına giderek sorunların çözümünün kendilerinde olduğu konusunda kitleleri inandırmaya çalışmıştır.

“Genelgeçer yaklaşım, DP’nin Cumhuriyetle pekiştirilmeye çalışılan Batılı hayat tarzına yabancı, dindar, geleneksel değerleri öne çıkaran, kadına toplumsal hayatta ikincil bir yer veren, köylü ve taşralı, ufku geniş olmayan, eğitim düzeyi düşük insanları bünyesinde toplayan bir parti olduğudur. Seçmen tabanı açısından bir ölçüde-ama sadece bir ölçüde-gerçeklik payı taşıdığı söylenebilecek bu tespit, üst yönetim kadroları açısından hiçbir zaman doğru değildir.”¹²³

Türkiye daha önce Serbest Fıkra deneyiminden dolayı kötü bir demokrasi tecrübesine sahip olduğundan Demokrat Parti, aynı akıbeti yaşamamak için başta İsmet İnönü olmak üzere devletin ileri gelenlerine laik Türkiye Cumhuriyeti’ne bağlılıklarını vurgulayarak rejimin destekçisi olduklarını belirtmişlerdir.

¹²¹ S. Akşin, a.g.e., s.244.

¹²² H. Bayram Kaçmazoğlu, **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları**, Doğu Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2012, s.26.

¹²³ Tanel Demirel, **Türkiye’nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016, s.116.

Celal Bayar, parti kurulmadan önce İnönü'ye giderek dış politika ile laiklik meselelerinde Cumhuriyet'in kurucu felsefesinden taviz verilmeyeceğini bildirmiştir. Bayar, kurucu ilkelere çok partili sisteme geçildikten sonra da sahip çıkılmasını isteyen İsmet İnönü'yü ikna etmek için çaba da göstermiştir. Parti olarak Cumhuriyet'in devletçilik ilkesine tamamen karşı olmalarına rağmen partinin ilk kuruluş aşamasında devletçiliği savunan görüşler dile getirmişlerdir.¹²⁴

Vatandaş da Demokrat Parti'yi olumlu karşılamış ve partiyi destekleyeceğinin işaretlerini daha ilk seçimlerde göstermiştir.

“Seçimler, iktidar partisi lehine sonuçlanmakla beraber, yirmi seneden fazla bir zamandan beri, Türkiye’de ilk defa 1946 yılında: gerçek bir seçim mücadelesi yapılmıştı. Ve yine ilk defa İnönü ve arkadaşları, açıkça ortaya çıkmış azimli bir muhalefetin karşısında bulunuyor, memleketin ekseriyetinin kendilerini tutmadığını anlamış oluyorlardı. Resmi makamlara göre; CHP 369, DP 62, Bağımsızlar ise 17 milletvekili çıkarmışlardı.”¹²⁵

Demokrat Parti'nin kurulduğu ilk yıllarda CHP'nin başında daha sert politikalar izleyen ve muhalefete karşı mesafeli davranan Recep Peker ve ekibi vardır. Muhalefetin söylemlerine sert çıkan Recep Peker ve ekibi, baskı politikaları izleyerek halka ve partinin yöneticilerine gözdağı vermeyi tercih etmiştir. Ancak Demokrat Parti ve CHP arasındaki bu sert atışmalar halkta da rahatsızlığa yol açınca İsmet İnönü 12 Temmuz Beyannamesi'ni 1947'de yayımlayarak iki parti arasında ara buluculuk rolünü üstlenmiştir.

“Tarafların birbirini suçlama dozu aşırıya kaçmaya başlayınca Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 12 Temmuz 1947 günü bir bildiri yayınlayarak, iktidarla muhalefet arasında diyalog kurmayı, uzlaşma sağlamayı hedeflediğini açıkladı. 12 Temmuz Beyannamesi olarak adlandırılan bu bildiri ile İnönü, üstü kapalı da olsa DP'ye hak verdiğini açıklıyordu. Bu bildirinin önemi İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı sıfatını partiler üstü bir konuma taşımasıydı. İnönü, muhalefete hükümetin baskı yaptığını

¹²⁴ T. Timur, a.g.e., s.32.

¹²⁵ Cemal Anadol, **Türk Siyaset Tarihinde Demokrat Parti**, Yeni Kuvayi Milliye Yayınları, İstanbul, 2004, s.52.

kabul ediyordu. Dolayısıyla DP'nin Birinci Büyük kongrede ortaya attığı devlet başkanlığı ile parti başkanlığının birbirinden ayrılması ilkesinin gerçekleşmesi yönünde önemli bir adım atılmıştı.”¹²⁶

Recep Peker ve arkadaşları bu durumdan rahatsızlık duymuşlardır. İsmet İnönü'yü muhalefetin yanında yer almakla suçlamışlardır.

“Recep Peker, 12 Temmuz Beyannamesi'yle, kendi anladığı manadan ayrı manada bir idare sisteminin kurulduğunun farkındaydı. Davul kendi boynunda asılı olacak, fakat tokmağı başkası kullanacaktı. Sorumsuz Cumhurbaşkanı, ondan daha sorumsuz Nihat Erim gibi sırdaşlar gerçekte işleri idare edecekler, kendisini zaman zaman haksız bile çıkaracaklar, Recep Peker buna tahammül edecekti.”¹²⁷

Daha sonra Recep Peker partinin başından uzaklaştırılarak yerine ılımlı yaklaşımlarıyla bilinen Hasan Saka ve ekibi getirilmiştir. Hasan Saka muhalefete yönelik daha yumuşak bir tavır takınmıştır.

“1947'de muhalefet partilerinin varlığını güvence altına alan Temmuz Beyannamesi'nin yayınlanması, Demokratları hükümete karşı daha yumuşak bir tutum takınmaya; örgütlerini takviye ederek, partinin laiklik ve devletçilik konularındaki görüşlerini açıklıkla belirtmeye sevk etti.”¹²⁸

Demokrat Parti gerçek başarısını kuruluşundan dört sene sonra göstermiştir. 1950 seçimlerinde büyük bir başarı kazanan Demokrat Parti “Yeter Söz Milletindir” sloganıyla seçimin galibi olmuştur.

“1950 seçim kampanyası muhalefetin özgürlük, demokrasi çılgınlıklarıyla doludur. Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Samet Ağaoğlu ve diğer DP hatipleri sadece Hürriyet istediklerini, iktidara geldiklerinde demokrasiyi tüm kurallarıyla işleteceklerini söylüyorlardı. Onlara göre basının önündeki tüm engeller kaldırılacaktı. Gazeteciler iktidar sahiplerinin yatak odalarına bile girebileceklerdi. İşçilere grev

¹²⁶ M. Serhan Yücel, **Demokrat Parti**, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001, s.68.

¹²⁷ Metin Toker, **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1970, s.279.

¹²⁸ K. H. Karpas, a.g.e., ss.489-490.

hakkı kesinlikle verilecekti. Antidemokratik yasalar ayıklanacak ve değiştirilecekti. Tek partinin tüm baskılarına son verilecekti. DP'nin seçim afişinde ise, 'dur' işareti veren bir el resmi ve altında 'Yeter Söz Milletindir' cümlesi yer almaktaydı.”¹²⁹

Halk, Demokrat Parti'ye olağanüstü bir sevgi göstererek onu iktidara taşımıştır. Bunda yılların birikmiş, çözilemeyen sorunlarının payı büyüktür.

“14 Mayıs 1950'de yapılan seçimlerde DP, oyların %55'ini, CHP %41'ini aldı. Görülüyor ki CHP yenilmiş, ancak bozguna uğramamıştı. Ne var ki, çoğunluk dizgesi bu yenilgiyi bozguna dönüştürüyordu. DP milletvekillerinin %85'ini (408 sandalye), CHP ise %15'ini (69 sandalye) almıştı. DP'liler seçim başarılarını yeni bir çağın başlangıcı olarak selamlıyorlardı.”¹³⁰

Halk artık yönetim sahnesinde yeni yüzleri görmek istemiştir. Ekonomideki kötüleşme, toplumsal ve dini yaşamdaki birtakım baskılar halkı CHP'den uzaklaştırarak Demokrat Parti'ye yöneltmiştir.

“Bürokrasi tarafından ezildiğini, ikinci plana itildiğini, önemsenmediğini düşünen kitle DP'ye yönelmiştir. O dönemde çok kullanılan şapkalı/kasketli ayrımı esasen bu ikililiğin sembolüdür. Şapkalılar, eğitilmiş, şehirli, sistemden en çok faydalananlar oldukları gibi, kendilerine benzemeyen çoğunlukta diğerlerini hor görenlerdir. Kasketliler, yoksul, köylü-taşralı, küçümsenen ve hatta zaman zaman Ulus ve Kızılay'ın ana caddelerine çıkışları bile engellenmiş olanlardır.”¹³¹

Demokrat Parti göreve hızlı başlamıştır. Celal Bayar cumhurbaşkanlığı koltuğuna otururken, Adnan Menderes başbakanlık makamını tercih etmiştir. Partinin diğer ileri gelen yöneticileri de çeşitli bakanlıklarda görev almışlardır.

Demokrat Parti iktidara geldikten sonra tarım politikalarına hız vererek köylünün kalkınması için yoğun çaba sarf etmiştir. Milletvekilleri Ankara'nın dışına çıkmış, halkın arasına karışarak onların sorunlarına çözüm aramışlardır. Bu dönemde

¹²⁹ T. Çavdar, a.g.e., s.19.

¹³⁰ S. Akşin, a.g.e., s.247.

¹³¹ T. Demirel, a.g.e., s.123.

tarımda makineleşme sağlanarak çiftçinin işi kolaylaştırılmış ve yetiştirilen ürünün kalitesi artırılmıştır.

“Bu ilk yıllardaki ilerleme, büyük çaptaki Amerikan yardımıyla desteklendiği için etkileyiciydi. Krediler ithal makinelerin alınmasında kullanılmıştı. Örneğin, 1948-1952 yılları arasındaki toplam traktör sayısı 1750’den 30 bine yükseldi. Bu da 1948’de 14,5 milyon hektar olan ekilip biçilen toprak miktarının çok fazla büyüyüp 1956’da 22,5 milyon hektara ulaşmasına olanak sağlamıştı. Bu büyüme nüfus artışının hayli üstündeydi. Çok iyi giden hava koşulları da eklenince Demokrat Parti yönetiminin ilk üç yılında tarım ürünleri bolladı; çiftçinin geliri bariz şekilde arttı.”¹³²

Yolu, suyu, elektriği ve okulu olmayan yerler acil olarak belirlenerek buralara hizmet götürülmesi için gayretli çalışmalar yapılmıştır. Ulaşım alanındaki aksaklıkları gidermek için asfalt yol yapımına önem verilmiş, kara yollarında kayda değer atılımlar gerçekleşmiştir. Köylüler bu dönemde şehirlere göç ederek şehrin varoşlarına tutunmaya çalışmışlardır.

“Köye elektriğin girmeye başlaması, transistörlü radyoların yaygınlaşması, telefon ağının ağır da olsa kurulmaya başlaması, köylerin dış dünyayla olan ilişkilerini daha da geliştirmekteydi. Anadolu toprağının bu dünyaya açılışı ve hareketliliği kırsal alandaki isteklerin de büyümesine ve değişmesine neden oldu. Kent varoşlarına yerleşen kır göçmenleri de kentlerin ekonomik, toplumsal ve kültürel olanaklarından yararlanmaya çalışıyorlardı. Bu olgular toplumdaki değişimin habercileriydi.”¹³³

Şehirlerin nüfusu artarken kente tutunmaya çalışan bu kitleler, çeşitli işlerde çalışarak yaşamlarını idame ettirmenin yollarını aramışlardır.

“1950’lerde kırsal kesimden kasaba ve kentlere kitlesel göç başladı. Bir milyonun üstünde insan toprağı terk etti. On yıllık dönemde büyük kentlerin nüfusu her yıl %10 artmıştı. Emek göçü yeni bir olgu değildi. Ancak, göçün biçimi değişmişti. Çünkü eskiden göç eden kişiler, sözgelimi yılın bir kısmında Ereğli maden ocaklarında çalıştıkları halde, esas itibariyle köyde yerleştiler. Oysa şimdi kente sürekli kalmak

¹³² E. J. Zürcher, a.g.e., ss.327-328.

¹³³ T. Çavdar, a.g.e., s.58.

için göç ediliyor ve köye sırf mevsimlik işler için dönülüyordu. Bunlar, yeni gelişen sanayi kollarında iş bulmak için geliyorlardı.”¹³⁴

“Göç olgusu ile birlikte geleneksel tarım ekonomisi değişmiş yerini Amerikan destekli sanayi almıştır. Siyasi alanda olduğu gibi ekonomik alanda da liberalizmi savunan Demokratlar, bunu gerçekleştirmek için yabancı sermayeye önem vermişler ve yerli girişimci sınıfın şekillenmesinde yabancı sermayenin yol gösterici olacağını düşünmüşlerdir.”¹³⁵

Serbest piyasa koşulları çerçevesinde özelleştirme politikalarının etkisi ve dış yardımların katkısıyla ülkede ekonomik bir ferahlama sağlanmıştır.

“Ancak DP, köylüyü ve işçi kesimini olabildiğince-kapitalist ekonominin sınırları çerçevesinde memnun etmeye yönelik politikalar takibinden hiç vazgeçmeyecektir. Toprak reformuna karşıtlık ve özel sektör vurgusu, köylü ve işçiye verilen önemi azaltmadığı gibi, yoksulların gözünde DP’nin değerini de pek etkilememiş gibidir. DP, kitle partisi özelliklerini korumak için hep gayret gösterecektir.”¹³⁶

Demokrat Parti iktidara gelir gelmez inanç konularında hassasiyete sahip dini gruplara yönelik yumuşak politikalar izlemiştir. Okullarda okutulan din dersleri zorunlu hale getirilmiş, dini eğitim veren okulların sayısı artmış, köy enstitüleri komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle kapatılmış, camilerin sayısı arttırılmıştır.

“1950 seçimlerinden aldığı yüzde 53 oy oranıyla meclis çoğunluğunu elde eden Demokrat Parti (DP), iktidara gelir gelmez geniş bir atama ve yer değiştirme uygulamasına girişmiştir. Böylece, Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) dayandığı sivil ve asker bürokrasi ve aydın kesim denetim altına alınmak istenir. DP’nin, bazı kesimler tarafından tepkiyle karşılanan uygulamalarından biri 1950’den sonra

¹³⁴ E. J. Zürcher, a.g.e., s.330.

¹³⁵ Yaşar Baytal, “Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:40, Kasım 2007, s.567.

¹³⁶ T. Demirel, a.g.e., s.110.

Anayasa'nın dilinin değiştirilmesi olmuştur. Tekke ve Türbeler yeniden açılırken, İmam Hatip Okulları da eğitim sistemi içerisine alınmıştır.”¹³⁷

Bu dönemdeki en önemli düzenleme ezanın Arapça aslına döndürülmesidir. Böylece uzun zamandır Türkçe okunan ezan Arapça okunmaya başlanmıştır. Tek parti döneminde kendilerini baskı altında gören dini gruplar bu uygulamalarla daha özgür hareket eder duruma gelmişlerdir. Aslında Demokrat Parti dini alanda yürüttüğü serbestliği oy kaygısıyla yapmıştır. Çünkü partinin tavanı, tabana göre daha laik düşüncelere sahip insanlardan oluşmaktadır. Kuruluş aşamasında da rejime ters düşecek tavırlardan sakınacaklarını açıkça beyan etmişlerdir. Bu nedenle uygulamalarda oy endişesiyle irticai faaliyetlere yatkınlık olsa da partinin ileri gelenlerinde bu tarz düşünceler mevcut değildir.

“On yıllık iktidarı boyunca DP, Arapça Ezan’a izin verir, devlet radyosunda Kur’an-ı Kerim yayınlarını başlatır, ilkokul ve ortaokullarda zorunlu din dersleri koyar, on beş bin civarında cami inşa eder. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın bütçesini arttırır. Sağa özgürlüğün sağlandığı bu şartlarda sol, bu özgürlüklerden muaf tutulur hatta antikomünizm politikaları çerçevesinde amansız bir baskıya maruz kalır. Ancak bununla birlikte DP, hiçbir zaman laiklik ve Atatürk karşıtı bir parti olmamış, hatta Cumhuriyet’in ifrata kaçan yönlerini yumuşatarak, ancak özünü de mahfuz tutarak, Cumhuriyet’le geniş halk kitlelerinin kucaklamasını sağlamıştır.”¹³⁸

1954 seçimlerinde sandıktan güçlü çıkan Demokrat Parti, ilerleyen yıllarda ekonomideki bozulmalar sonucunda oy kaybetmiştir. Ekonominin hızı yavaşlamış, hayat pahalılığı artmış, işsizlik yükselmiştir.

“Türk demokrasi yaşamında önemli bir yeri olan DP’nin 7 Ocak 1946 yılında kurulması ve 14 Mayıs 1950 tarihinde de yapılan seçimler sonucunda iktidara gelmesi ülkede demokratik bir hava estirmiştir. Ancak bu hava, özellikle 1954 yılından sonra DP’nin ekonomi alanında beklenen iyileştirmeleri gerçekleştirememesi ve partili

¹³⁷ Berrin Kalsın, **Türk Basınının Sınavı**, LiteraTürk Yayınları, Konya, 2015, s.23.

¹³⁸ Bayram Koca, **Ellili Yıllarda Merkez Sağ: Demokrat Parti’nin Özgürlük ile İstismar Arasındaki Dini Politikaları**, Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye’nin 1950’li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s.318.

olmayanlar üzerinde baskı kurmaya çalışması sonucunda ülkede köklenmeden dağılmıştır.”¹³⁹

1954 seçimleri, Demokrat Parti’ye ekonomideki durgunluğun sandıkta istenilen sonuca ulaşmaya engel teşkil ettiğini göstermiştir. Enflasyondaki yükseliş vatandaşın alım gücünü düşürerek ekonominin dönen çarklarını yavaşlatmıştır. 1954 seçimleri sonrası aydınlar, bürokratlar ve askerler Demokrat Parti’ye desteklerini azaltmışlardır.

“Esas büyük sorun, aydınların, bürokrasinin ve ordu mensuplarının desteğinin eksilmesi idi. Buna bir ölçüde, artan ekonomik sıkıntılar, özellikle de (memur, öğretmen, üniversite öğretim üyesi ve subay gibi maaşlı kimseleri, toplumdaki diğer topluluklardan daha çok etkileyen) enflasyon sebep olmuştu ama daha da önemli olan etken, hükümetin artan otoriterliği idi. Bir ekonomik ve siyasal liberalleşme programıyla iktidara getirilen bu hükümet, 1954’ten itibaren ekonomik liberalleşmeyi kurtarmak için siyasal liberalleşmeyi geniş ölçüde feda etmişti.”¹⁴⁰

1955 yılında Türk heyetinin Kıbrıs olaylarını görüşmek üzere Londra’ya gittiği sırada gazetelerde bir haber ortaya atılmıştır. Habere göre Atatürk’ün Selanik’teki evine bomba atılmıştır. Bu haberi öğrenen halk, İstanbul başta olmak üzere Ankara ve İzmir’deki Rumlara ait ev ve iş yerlerini talan etmiştir. İş yerlerinin haricinde kilise ve mezarlıklar zarar görmüştür. Olaylar sırasında ölenler ve çok sayıda yaralananlar olmuştur. Bu olayların sonucunda birçok gayrimüslim Türkiye’yi terk etmek zorunda kalmıştır.

“Bu sırada 6 Eylül günü İstanbul’da çıkan bir gazete Atatürk’ün Selanik’teki evine bomba atıldığı haberini verdi. O akşam bütün İstanbul’da Rumlara ait binlerce ev ve işyerine, kilise ve mezarlıklara saldırıldı ve yağma ya da tahrip edildi. Bütün İstanbul’da aynı sıralarda aynı hareketin olabilmesi bir düzen olduğu izlenimini veriyordu. Polis önceleri seyirci sonra da çaresiz kalmıştı. Olay gece yarısı ordu birlikleri tarafından bastırılabilirdi. Sıkıyönetim ilan edildi ve işi komünistlerin yaptığı

¹³⁹ Murat Özgen, **Gazetecinin Etik Kimliği**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1998, s.168.

¹⁴⁰ E. J. Zürcher, a.g.e., s.335.

ileri sürülerek birçok solcu tutuklandı, bu insanlar aylarca hapis yattıktan sonra aklandılar.”¹⁴¹

1956 yılından sonra Demokrat Parti kötü gidişi durdurmak için basın üzerinde baskı kurmuştur. Gazeteciler yaptıkları haberler ve yazdıkları yazılardan dolayı soruşturma ya da hapis tehdidi altında mesleklerini icra etmişlerdir.

“1957 seçimleri Demokrat Parti’nin iktidarı altında, gittikçe sertleşen bir siyasal ortamda yapıldı. 1950’de büyük bir çoğunlukla iktidarı alan DP, bu kez muhalefet yıllarında çok yakındığı antidemokratik yollara kendisi başvurmaya başlamıştı. Bir yandan kamu personeline, özellikle yargıçlara ve üniversite öğretim üyelerine yönelik bir sindirme politikasını yürütmeye çalışırken, bir yandan da basını, mevcut yasaları daha da ağırlaştırarak baskı altında tutmaya çalışıyordu.”¹⁴²

1957 yılındaki seçim sonuçları Demokrat Parti’nin gittikçe zayıfladığını göstermiştir.

“1957 seçimleri, yine Demokrat Parti’nin lehine sonuçlandı. Ancak; Demokratlar, sadece %47.70 oy almışlar, yani yüzde ellinin altına düşmüşlerdi. Cumhuriyet Halk Partisi ise, %40.82 oyla iktidara yakın oy almıştı. %3.85 oy alan Hürriyet Partisi dışında; C.M.P.’nin % 7.19 oyu ile Halk Partisi’nin toplamı, Demokratların oylarını aşıyordu.”¹⁴³

Sandıklar açıldıkça seçim gecesi, Demokrat Partililer için kabaşa dönmüştür. Seçimi geçmişe göre büyük oy kaybıyla kazanan Demokrat Partililer için ilerleyen dönemin sancılı geçeceği tereddütte yer bırakmayacak şekilde belli olmuştur.

“1957 seçimleri DP üzerinde bir deprem etkisi yarattı. DP liderlerinden birinin söylediği ‘Allah o gece gibi (seçim gecesi) bir geceyi bir daha göstermesin’ sözü, ilk sonuçların yarattığı panik havasını anlatmaktaydı. Nitekim seçimde ve seçimden sonra yapılan yolsuzluklar birçok yörede olayların çıkmasına neden oldu.”¹⁴⁴

¹⁴¹ S. Akşin, a.g.e., s.252.

¹⁴² T. Çavdar, a.g.e., ss.62-63.

¹⁴³ C. Anadol, a.g.e., s.102.

¹⁴⁴ T. Çavdar, a.g.e., s.70.

1959 yılına geldiğimizde kurmaylarıyla İngiltere'ye giden Menderes'in uçağı Gatwick Havalimanı'na inişe geçtiği sırada düşmüştür. Uçakta ölenler olduğu kadar sağ kurtulanlar da vardır. Uçaktan sağ kurtarılan Menderes, İngiltere'de kısa bir süre tedavi gördükten sonra yurda dönmüştür. Türkiye'ye geldiğinde coşkuyla karşılanan Menderes, halkın gözünde kahramanlaşmıştır. Menderes'in uçak kazasından kurtulmasını "Allah'ın Sevgili Kulu" olarak değerlendirenler dahi olmuştur.

"Menderes'e muazzam karşılama töreni yapıldı. Halk coşkun hisler ve gösteriler içinde yollara dökülmüştü. Menderes'in bu kazadan sonra, daha da halkın adamı olduğu görülüyordu. Diğer bir kısım arkadaşlarının ölümü arasında onu koruyan kudret, halkın dilinde, camilerdeki dualarda, tertiplenen mevlitlerde, Menderes'i saran kutsal bir hava yaratıyordu. Menderes bundan faydalanmasını biliyordu. Nitekim Ankara'ya dönmeden önce, İstanbul'da ilk işi Eyüp Sultan'ı ziyaret etmek oldu. Orada 10 kurban kestirdi."¹⁴⁵

Kıbrıs görüşmeleri için İngiltere'ye giden Menderes'in uçağı teknik arıza ve hava koşulları nedeniyle iniş anında yere çakılmıştır. Menderes hafif yaralı olarak uçaktan sağ çıkmıştır. İngiltere'deki tedavisinin ardından Türkiye'ye dönen Menderes'i karşılayan kalabalığın arasında CHP'nin lideri İsmet İnönü de vardır. Menderes, Londra'ya uçmadan önce arkasında gergin bir ülke bırakmıştır. CHP ve Demokrat Parti arasındaki ilişkiler kötüdür. İki partinin taraftarları birçok konuda anlaşamamaktadır.

CHP'liler, Demokrat Parti'nin ülkeyi birçok alanda geriye götürdüğünü ileri sürmektedirler. Ekonomideki olumsuz gidişte halkta öfke yaratırken Demokrat Parti iktidarı da basın ve bürokrasi üzerinde baskısını artırarak ipleri germiştir. Kutuplaşmanın meydana getirdiği kaos ortamına rağmen İsmet İnönü'nün Menderes'i havaalanında karşılaması "Acaba çatışmacı üslup sona mı eriyor?" sorusunu akıllara getirmiştir.

Menderes İsmet İnönü'nün bu nezaketli davranışına ziyaretle karşılık vermek istemiştir. Ancak dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar bu ziyarete izin vermemiştir.

¹⁴⁵ Ş. S. Aydemir, a.g.e., s.372.

Menderes'in çabasını boşa çıkararak ikili ilişkilerin gerginlikten uzak bir politikada sürdürülmesini engellemiştir.

“1959 başında bu gerilimi aşmak için bir fırsat doğmuştu. Kıbrıs görüşmeleri için Londra'ya giden Menderes'in uçağı 17 Şubat'ta iniş sırasında düşmüş, Menderes sağ kurtulmuştu. İnönü, dönüşünde Menderes'i CHP yöneticileriyle birlikte karşılamaya gitti. Bundan duygulanan Menderes de İnönü'ye teşekkür ziyaretinde bulunmak istiyordu; bu siyaseti de yumuşatacak bir adım olacaktı. Ama Bayar ‘çok sert tepkiyle’ Menderes’e izin vermemiş, o siyasi kutuplaşmanın giderilmesi doğrultusunda o fırsat kaçırılmıştı.”¹⁴⁶

Menderes'in hem halka hem de bürokrasideki memurlara yönelik baskıları şiddetlenince istifa sesleri de duyulmaya başlamıştır. Seçimleri kaybetme endişesi ve askerlerin müdahale edeceği korkusu Menderes'i daha sert önlemler almaya itmiştir.

“DP, CHP'nin basın, sendikalar ve öğrenciler tarafından da desteklenen sert muhalefetine Tahkikat Komisyonu'nu kurarak yanıt vermiştir. 28 Nisan 1960'ta kurulan bu komisyon savcıların, sivil ve asker yargıçların yetkileriyle donatılmıştır. Komisyonun kararları kesindir ve buna karşı başvurulacak bir üst makam yoktur. Hükümet darbesi olarak değerlendirilen bu uygulamalara basını susturmaya yönelik uygulamalar da eklenince, yer yer güvenlik güçleriyle öğrenciler arasında çatışmaya varan olaylar yaşanmıştır. Olayları bastırmak amacıyla sıkıyönetim ilan edilmiştir. Gizli tutuklama ve sorgu söylentileri var olan gerilimi arttırmış ve ordu çok sayıda aydının da desteğiyle hükümet darbesini gerçekleştirmiştir.”¹⁴⁷

27 Nisan 1960 günü oluşturulan Tahkikat Komisyonu baskıyı en üst seviyeye çıkararak özgürlüklerin daraltılmasını amaçlamıştır.

“27 Nisan 1960 günü çıkarılan ve Tahkikat Komisyonu'na olağanüstü yetkiler tanıyan yasa, komisyonu, her türlü yayınları yasaklamaya, süreli yayınları ve basımevlerini kapatmaya, her türlü etkinlik konusunda ve soruşturmanın selameti için

¹⁴⁶ Murat Yetkin, <https://yetkinreport.com/2020/05/27/menderes-ve-bayar-bir-27-mayis-hikayesi/> (10.09.2020)

¹⁴⁷ B. Kalsın, a.g.e., ss.23-24.

önlem ve karar almaya, bu amaçla hükümetin bütün olanaklarından yararlanmaya yetkili kılıyordu. Komisyonun önlem ve kararlarına her ne suretle olursa olsun muhalefet edenler 1-3 yıla kadar ağır hapis cezasına, gizli olan soruşturma konusunda açıklama yapanlar 6 ay 1 yıl arasında hapis cezasına çarptırılacaklardı.”¹⁴⁸

Dönemin gazetecilerinden biri olan Bedii Faik Tahkikat Komisyonu’nun basına olan bakışını şöyle yorumlamaktadır: “ Tahkikat Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde hangi yetkiler varsa, hepsini kuşanarak ülkenin başına öyle bir oturmuştur ki, mesela ‘mal ve can güvenliği’ lafını mı beğenmiyor, hemen yazılmasını yasaklamıştır! Mesela muhalefetin bir bildirisinden mi hoşlanmadı, hemen yayılmasını önlemiştir. Hem de bütün yasaklamalarını gece yarısına doğru bildirir ki, gazeteler güç durumda kalsın ve kolay uygulayamasınlar ki, hemen kapatsın!”¹⁴⁹

Komisyonun kararlarının hükümet darbesi olduğu tartışılırken 27 Mayıs 1960 askerî darbesinin ayak sesleri işitilmeye başlanmıştır.

“Hiyerarşi dışı bir darbe olan 27 Mayıs her şeyden evvel, bir grup düşük rütbeli subayın ordunun içinde bulunduğu durumdan duydukları rahatsızlıktan beslenmiş, örgütlenme yolunda ordu reform hedefini kullanmıştır. Bir sonraki aşamada ise, askerler ile CHP, üniversite ve basının bir kesiminde çok partili rejimi sağlam temellere oturtulması, hürriyet ve ülkenin istikbali adına DP’nin iktidardan uzaklaştırılmasıdır.”¹⁵⁰

Ordu içerisindeki general ve subayların oluşturduğu otuz sekiz (38) kişilik Milli Birlik Komitesi’nin gerçekleştirdiği darbe Kurmay Albay Alparslan Türkeş tarafından halka radyodan duyurulmuştur.

“27 Mayıs 1960’ta ordu iktidarı ele aldığı zaman, Demokrat Parti ideallerini yitirmiş, vaatlerine ihanet etmiş, zaten manen ölmüştü. 27 Mayıs hareketi onu fiilen öldürdü. Hukuksal ölümü ise 29 Eylül 1960 tarihinde, Ankara Dördüncü Asliye Hukuk

¹⁴⁸ S. Akşin, a.g.e., s.258.

¹⁴⁹ Bedii Faik, **Matbuat Basını Derken... Medya-3**. Cilt, Doğan Kitap, İstanbul, 2003, ss.258-259.

¹⁵⁰ T. Demirel, a.g.e., s.397.

Mahkemesi'nin verdiği kapatma kararı ile gerçekleşti. Demokrat Parti hareketi artık tarihe mal olmuştu.”¹⁵¹

Uzun yıllar süren CHP iktidarının ardından hükümet olan Demokrat Parti'ye toplum, büyük umut bağlamıştır. Demokrat Parti, CHP'nin yönetiminden memnun olmayan halk kitlelerinin çözüm için kapısını çaldığı bir parti olmuştur. Ekonomideki durgunluk giderilmiş, basında özgürleşme sağlanmıştır. Esnaf, çiftçi, memur, aydın kesimleri gelişmeleri kısa süreliğine olumlu karşılamıştır.

Birçok alanda iyileşme sözü veren Demokrat Parti, uygulamalarıyla zaman içerisinde hayal kırıklığı yaratmıştır. Vatandaşın alım gücü düştükçe üzerindeki baskı arttıkça Demokrat Parti'ye gösterilen ilgi tersine dönmüştür. Demokrat Parti'nin bu kural tanımaz yönetim anlayışına karşı ordu içerisinde tepkiler ortaya çıkmıştır. Özgür bir basın, güçlü ekonomi düşüncesiyle yola çıkan Demokrat Parti, uygulamada devamlılık sağlayamadığı için ve sonrasında da artan problemler neticesinde ordu tarafından iktidardan uzaklaştırılmıştır.

2.2.1. Demokrat Parti'nin Dış Politikadaki Tutumu

Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle Amerika ile başlayan yakınlık daha da hız kazanmıştır. Demokrat Parti öncesi atılan adımlar kuvvetlenerek devam etmiştir. Demokrat Parti, dış politikasını başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batı'yla birliktelik yapmak üzerine kurgulamıştır.

“14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti, Cumhuriyet tarihinin ilk serbest seçimlerini kazanan taraf olarak hükümeti devraldı. Başbakan Adnan Menderes'in kurduğu yeni hükümet Batı taraftarı bir siyaset gütmeyi hedefliyordu. Türkiye'nin Batı'ya anlaşmalarla bağlılığı, özellikle Menderes Hükümetleri döneminde Türk-Amerikan ilişkileri şekline dönüştü. Menderes Hükümetinin algılaması, Türkiye'nin dış politika çıkar ve hedeflerinin Batı'nın dış politika çıkar ve hedefleri ile

¹⁵¹ C. Eroğul, a.g.e., s.261.

dengelenmesi için Amerika Birleşik Devletleri ile çok sıkı bir işbirliğine girmenin zorunlu olduğuna dayanıyordu.”¹⁵²

Amerika, özellikle Orta Doğu ülkelerini Sovyetler Birliği’ne kaptırmamak için bu ülkelerin askerî ve ekonomik yönden desteklenmeleri gerektiğini prensip olarak benimsemiştir. Bu politika çerçevesinde Yunanistan ve Türkiye’yi önemsemiş, Truman ve Marshall yardımlarıyla bu ülkelerin gelişimlerine katkı sunmuştur. Türkiye de Amerika Birleşik Devletleri’nin Orta Doğu’daki çıkarlarını gözeterek onun çizdiği yörüngede hareket etmiştir. Ancak bu bağımlı ilişki Türkiye’nin daha sonraki bağımsız politika oluşturma süreçlerinde sıkıntıya yol açmıştır.

“Batı’ya bağılılıkları tam olan DP’liler, daha çok safça, ABD’nin otomatik olarak karşılığını vereceğini umdular. İktidarda kaldıkları 10 yıl boyunca DP’liler, özellikle Türk ekonomisi takatsizleşmeye başlayıp desteğe şiddetle gereksinme duyduğu ellilerin ortalarında, ABD’nin verdiği karşılıktan düş kırıklığına uğradılar. DP’liler, ilişkilerinin her şeyden önce bir ortaklık ilişkisi olmadığını, karşılıklı bağımlılık yerine, kendilerinin Washington’a bağımlı olduklarını öğrendiler.”¹⁵³

Sovyetler Birliği’nin eski emperyalist, saldırgan davranışları nedeniyle Demokrat Parti, Batı’yla iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Sovyetler Birliği’nin toprak talepleri, boğazlarda hakimiyet kurma isteği bu ülkeyle ilgili bakış açısında olumsuzluk yaratmıştır. Amerika Birleşik Devletleri de Türkiye’nin bu durumundan istifade ederek onu kendi yanına çekmeye çalışmıştır.

“Adnan Menderes Mayıs 1950’de hükümetini kurduğunda, Türkiye’nin yeni dış politikasının temelleri zaten atılmıştı. 1945’te Sovyetler Birliği’nin, Türkiye’den bir ödün almadan 1925 tarihli Dostluk Antlaşmasını yenilemeyi reddetmesi, Sovyetler Birliği ile ilişkileri bozmuştu. Türk hükümeti, ABD ile daha yakın ilişkiler aramaya başlamış ve Truman Doktrini ve Marshall planı çerçevesinde askeri ve ekonomik yardım almayı başarmıştı. Bu Amerikan bağlantısının bedeli, hükümetin ekonomiyi yerli ve yabancı özel sektöre açma istekliliği idi.”¹⁵⁴

¹⁵² H. Bağcı, a.g.e., s.129.

¹⁵³ F. Ahmad, a.g.e., s.412.

¹⁵⁴ F. Ahmad, a.g.e., s.401.

Demokrat Parti iktidarının öncesinde Batı'nın askerî ve siyasi birlikteliğini temel alarak kurulan NATO'ya girmek için başlayan çalışmalar bu dönemde de devam ettirilmiştir.

Komünizm tehlikesinin arttığı bir dönemde Türkiye'nin NATO'ya girmesi temel hedefler arasındaydı. CHP tarafından Demokrat Parti iktidara gelmeden önce NATO'ya girmek için girişimler de bulunulmuştu. Ancak olumsuz neticelenen bu başvurular daha sonra Demokrat Parti'nin izlediği dış politika sayesinde tersine dönmüştür. Demokrat Parti'nin NATO'ya katılma isteğini basın ve muhalefet de desteklemiştir.¹⁵⁵

Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'ı NATO'ya almak istemiş ancak ittifakın diğer üyelerini ikna etmede güçlük yaşamıştır. Türkiye için NATO'ya giriş sürecindeki dönüm noktası Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi istila etmesi olmuştur. Birleşmiş Milletler Kuzey Kore'nin bu saldırganlığı yüzünden acil toplanmış, Güney Kore'ye askerî yardımda bulunma çağrısı yapmıştır.

Demokrat Parti bu fırsatı kaçırmamak adına acilen toplanarak neler yapılması konusunda birtakım kararlar almıştır. Bu kararlar alınırken muhalefete danışılmamış hatta Kore'ye asker gönderme konusunda meclisin onayı alınmamıştır. Türkiye, 4.500 kişilik ordusunu Kore'ye savaşmaya göndererek NATO'ya girmekte ne kadar istekli olduğunu somut olarak göstermiştir.

“Kore Savaşı başladıktan bir ay sonra Adnan Menderes tarafından yönetilen yeni Demokrat Parti (DP) hükümeti Batı kampına olan bağlılığını gösteren önemli bir işaret vererek, 4.500 Türk askerinin BM kuvvetlerine katılacağını duyurdu. Menderes'le arkadaşları bu fırsatı Türkiye'nin Batı'ya olan bağlılığını göstermek ve bu sayede Atlantik İttifakı'na katılabilmek amacıyla kullanmayı düşünüyorlardı. Böylece bir önceki hükümetin başaramadığını başarmış olacaktı. Kore'ye Türk askeri gönderme kararını aldıktan sadece bir hafta sonra ittifaka katılmak için resmen başvuruda bulundular.”¹⁵⁶

¹⁵⁵ M. Albayrak, a.g.e., s.411.

¹⁵⁶ William Hale, **Türk Dış Politikası**, Çev: Petek Demir, Mozaik Yayınları, İstanbul, 2003, s.118.

Türkiye, Batılı müttefiklerinin Kuzey Kore'ye karşı yürüttükleri savaşta onlara koşulsuz destek olmuştur. Bu savaş sırasında Türkiye'nin çok sayıda askeri yaralanmış, sakat kalmış ya da hayatını kaybetmiştir. Türkiye, Türk askerlerinin Kore'deki kahramanca mücadelesinin sonrasinda NATO'ya giriş yolunda büyük mesafe kat etmiştir.

“Kore’de Türk kuvvetlerinin katıldığı en kanlı savaşlar 25 Kasım-4 Aralık tarihleri arasında cereyan etti. Özellikle Kunuri’deki savaşlarda Türk askerinin müdahalesi geniş yankılar yarattı. D.P. iktidarı bunu bir koz olarak kullanmak kararına vardı. 31 Temmuz 1951’de Türkiye’nin NATO’ya kabulü için Amerikan Hükümetine müracaatta bulundu. Müracaatın Amerika tarafından teşvik gördüğü söylenir.”¹⁵⁷

Türkiye, Kore Savaşı’ndaki çabasıyla Batılı müttefiklerinin takdirini kazanmış; kısa bir süre sonra da NATO’ya alınmıştır. Böylece Demokrat Parti öncesi NATO’ya giriş için başlatılan girişimler, Kore Savaşı’yla sonuca bağlanarak Batı’yla kurulan ittifak örgütsel birlikteliğe dönüşmüştür.

“NATO’ya giriş, Türkiye’de hem Demokratlar hem muhalefet tarafından çok büyük bir başarı olarak nitelendi ve coşkuyla karşılandı. Bu NATO coşkusunun hem akılcı hem de duygusal nedenleri vardı. Stratejik açıdan NATO, Sovyet tehdidine karşı bir güvence olarak görülüyor, Türkiye’nin modernleşmesini mümkün kılacak Batı yardımını ve borç para akışını garantilediği düşünülüyordu.”¹⁵⁸

Demokrat Parti izlediği dış politikada Balkan ülkelerine özellikle öncelik vermiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği’nin Yugoslavya ve Çekoslovakya üzerinden Balkanlar’da hakimiyet kurma planlarını hesap etmiş ve Türkiye’den Balkanlar’ın takip edilmesini ve yakın ilişkiler kurulmasını istemiştir.

“Batılılar, Yugoslavya’yı kendilerine bağlamaya büyük önem veriyorlardı. Türkiye ve Yunanistan Atlantik Paktı’na alındıktan sonra, bu iki üye ile Yugoslavya arasında bir Balkan Paktı kurmak suretiyle bu amacın gerçekleştirilebileceği düşünüldü. Sovyetlerin büyük baskısı altında olan Yugoslavlar da, böyle bir

¹⁵⁷ Ş. S. Aydemir, a.g.e., s.304.

¹⁵⁸ E. J. Zürcher, a.g.e., s.342.

antlaşmaya taraftar görünüyorlar, ama Batı ile tam bir kaynaşmadan da çekiniyorlardı.”¹⁵⁹

Yugoslavya’ya bağlı federal yönetimleri etkisi altına alan Sovyetler Birliği, komünizmi Balkanlar’a yayma arzusunda olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri de bu faaliyetlerin önüne geçmek için Yunanistan ile Türkiye’nin katılımlarının sağlandığı ve Yugoslavya’nın birliğe dahil olduğu bir Balkan Paktı kurmayı hedeflemiştir.

“Bu çerçevede, 20-25 Ocak 1953 tarihlerinde Türkiye Dışışleri Bakanı Fuad Köprülü Belgrad’ı ziyaret ederek yazılı bir anlaşma konusunda Yugoslavya tarafının endişelerini gidermiştir. Ardından gerçekleşen Köprülü’nün Atina ziyaretinin sonucunda Balkan Paktı’na giden yol açılmıştır. Resmi adı Dostluk ve İşbirliği Antlaşması olan metin, 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara’da üç ülkenin Dışışleri Bakanları tarafından imzalanmıştır.”¹⁶⁰

Dostluk ve İşbirliği Antlaşması’nın imzalanmasıyla NATO benzeri bir örgütün kurulması amaçlanmıştır. Ancak bu örgütün işleyişinde üyelerden biri saldırıya uğrarsa diğer üyelerin saldırıya uğrayan ülkeye yardım etme zorunluluğu yoktur.

“Balkan Paktı NATO’dan ayrı tamamen bağımsız bir Pak’tı ve antlaşmanın metninde açıkça belirtildiği gibi, Türkiye’nin ve Yunanistan’ın hakları ve sorumlulukları, bu iki ülkenin NATO içerisindeki sorumluluklarına kesinlikle etki etmeyecekti. Antlaşmanın diğer bir özelliği ise, eğer taraflardan biri bir saldırıya uğrarsa, diğerlerinin yardımına gelmek gibi bir yükümlülükleri yoktu. Oysa NATO Antlaşmasında böyle bir yükümlülük vardı.”¹⁶¹

Stalin’in ölmesi sonucunda Sovyetler Birliği’nin Yugoslavya’nın lideri Tito üzerindeki etkisini hafifletmesiyle birliğin Yugoslavya için eskisi kadar önemi kalmamıştır. Balkan Paktı kısa bir süre sonra anlamını yitirmiş ve sona ermiştir.

¹⁵⁹ C. Eroğul, a.g.e., s.119.

¹⁶⁰ F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.108.

¹⁶¹ H. Bağcı, a.g.e., s.129.

Demokrat Parti Orta Doğu politikasını belirlerken yine Batı'nın çıkarlarını gözetmiş ve Bağdat Paktı, Sovyetler Birliği'nin Arap dünyası üzerindeki yayılmacılığının önüne geçmek için ortaya çıkmıştır. Ancak Arap dünyası Türkiye'nin İngiltere'yle hareket etmesinden ötürü Bağdat Paktı'na şüpheyile yaklaşmıştır. Bu çekincelerinin sebebi, İngiltere'nin 1. Dünya Savaşı'nda Arap dünyasına yönelik sömürgeci politikalar izlemesi olmuştur. Arap ülkeleri bu durumlardan dolayı Türkiye'nin İngiltere ile birlikte ilerlemek istemesine karşı olumsuz bir tavır geliştirmiştir.

“Başta İngiltere olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa, Ortadoğu'yu kapsayacak bir askeri paktın kurulmasını istiyorlardı. Bu girişimlerini gerçekleştirmek için de en güvenilir memleket olarak Türkiye'yi bulmuşlardı. Bu gayeyle hükümet ile Batılı büyükler arasında sürekli istişareler yapılıyordu. Ne var ki, başta Mısır olmak üzere Arap ülkelerinin bazıları bu plana şiddetle muhalifti. Bunda ısrar etmek demek, bu ülkelerle ilişkilerin bozulmasını göze almak demektir. Demokrat Parti Hükümeti bunu rahatça göze aldı.”¹⁶²

Bunun yanı sıra Türkiye'nin Orta Doğu'da özellikle Batılı müttefiklerinin yönlendirmesiyle İsrail lehine politikalara destek çıkması da Arap ülkelerinin Türkiye'ye tavrını belirlemiştir.

“Yeni iktidarın liderlerince Türkiye'nin Orta Doğu'da yeni ve aktif bir dış politika izlemesi gereğinden sözedilirken, Arap ülkelere karşı dostça ve samimi bir politika izleneceği belirtiliyordu. Arap ülkeleri ile yaşanmak istenen bu dostça ve samimi ilişkilerin çatısını Batı'ya yakın bir ittifak etrafında toplanmak oluşturabilirdi. Yani, Adnan Menderes Hükümeti'nin Türk dış politikasını Batı ve özellikle de Amerika Birleşik Devletleri ile yakınlaştırma, adeta özdeşleştirme gayretleri, İsrail'e karşı Arap ülkelerinin arzu ettiği türden bir dış politika izlemesini imkansızlaştırmaktaydı. Bu durum, Demokrat Parti Hükümeti'nin Orta Doğu politikasındaki en önemli açmazı oluşturmaktaydı.”¹⁶³

¹⁶² C. Eroğul, a.g.e., s.117.

¹⁶³ F. Sönmezoğlu, a.g.e., ss.114-115.

Türkiye'nin aleyhindeki bu gelişmelere rağmen Bağdat Paktı, 1955 yılında kurulmuştur. Paktın üyeleri arasında Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve İngiltere yer almıştır. Bağdat Paktı'na katılan ülkelerin asıl amacı, askerî ve siyasi birliktelikten çok Batılı devletlerden ekonomik yardım elde ederek ihtiyaçlarını gidermek olmuştur.

“24 Şubat 1955'te Türkiye ile Irak, 17 Eylül'de Pakistan'ın ve 23 Ekim'de İran'ın katıldığı bir bölgesel savunma antlaşmasını Bağdat'ta imzaladı. İngiltere 25 Mart'ta pakta zaten katılmıştı ve bu durum, Arap milliyetçileri arasında, İngiltere'nin Irak'taki egemen konumunu doğrudan bir araçla muhafaza ettiğine dair bir gürültüye neden oldu. Menderes ile Dulles Bağdat Paktını, gönülsüz Suriyelileri ve Mısırlıları MEDO'ya çekmenin bir aracı olarak görüyorlardı. Fakat Batı'nın politikaları ters etki gösterdi; Suriye ve Mısır'ı kandırma çabası, onları Sovyetler Birliği'ne yönelmek zorunda bıraktı ve bu durum Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'ya girişine olanak verdi.”¹⁶⁴

Askerî bir ittifak planı doğrultusunda kurulan Bağdat Paktı, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'daki komünizm yayılmacılığının önüne set çekmek amacıyla çalışmalar yürütmüştür. Ancak bölgedeki Suriye ve Mısır gibi Arap ülkeleri Sovyetler Birliği'yle çıkar ortaklığı içerisinde olduklarından Bağdat Paktı'na pek sıcak yaklaşmamışlardır.

“Mısır ve Suudi Arabistan'ın gözünde, Bağdat Paktı kendi itibar ve çıkarlarına bir tehdit unsuru kabul edilmiştir. Bilhassa, Mısır, paktı hem kendisinin Arap dünyasındaki liderliğine hem de Arap birliği kavramına bir tehdit olarak görmüştür. Nasır ise paktı, batı sömürgeciliğinin yeni bir müdahalesi olarak nitelendirmiştir.”¹⁶⁵

1956 yılında Mısır'da Süveyş krizi patlak vermiştir. Mısır, Aswan Barajı'nın kurulması için İngiltere'den aradığı desteği bulamayınca Süveyş Kanalı'nı millileştirme kararı almıştır. Batılı devletler bu duruma tepki göstermişlerdir. Çünkü Süveyş Kanalı, İngiltere'nin Orta Doğu petrollerini Batı'ya aktarması için önemli bir geçiş güzergâhıydı.

¹⁶⁴ F. Ahmad, a.g.e., s.407.

¹⁶⁵ Behçet Kemal Yeşilbursa, “Bağdat Paktı (1955-1959)”, **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:6, Ekim 2011, s.90.

“Mısır, İngiltere ile 1936 yılında imzalamış olduğu antlaşmayı feshederek İngilizlerin Süveyş’i boşaltmasını talep etmişti. Türkiye ise bu konuda taraf olmamış iki ülke arasındaki meselenin karşılıklı diyalog içinde, uzlaşarak çözülmesini istemişti. Hâlbuki, gerek Celal Bayar, gerekse Adnan Menderes, Türkiye’nin menfaatlerinin, İngiltere’nin Süveyş’te kalmasıyla korunacağını düşünüyorlardı. Ayrıca Menderes’in Mısır’a ve özellikle General Necip’e karşı husumet beslediği biliniyordu.”¹⁶⁶

Batı’ya karşı Mısır lideri Cemal Abdünnasır’ın arkasındaki güç Sovyetler Birliği’ydi. Sovyetler Birliği, Orta Doğu’da hegomik bir unsur olarak var olmak istemiştir. Mısır askerî gücünü arttırmak için Sovyetler Birliği’nden muazzam bir silah satın alma girişiminde bulunmuştur. Süveyş Kanalı’nı millileştirme projesi nedeniyle İsrail’le de arası açılan Mısır, İngiltere ve Fransa’yı da karşısına alarak büyük bir savaşın ortasına kendini atmıştır. Çıkan savaş sonrasında Mısır ağır kayıplar vermiştir. Mısır’da milli politikaları destekleyen Cemal Abdünnasır koltuğunu sağlamlaştırırken İngiltere ise Orta Doğu’daki prestijini kaybetmiştir.

“Bu yıllarda Orta Doğu ve Doğu Akdeniz coğrafyasına ilişkin iki sorun, bölge güç dengesinde rol alan ülkeler arasındaki saflaşmanın iyice belirginleşmesine zemin hazırlıyordu. Kıbrıs ve Süveyş krizleri, Mısır, özellikle 1956 Süveyş Krizi nedeniyle belirgin bir İngiltere-karşıtı politika izlerken, bu tutumuna paralel olarak İngiliz askerlerinin Süveyş bölgesinden olduğu gibi Kıbrıs’tan da çekilmesi gerektiğini savunuyor, Kıbrıs Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios’u bütün uluslararası platformlarda destekliyordu. Mısır’ın bu politikası, bölgedeki İngiliz/NATO etkisinin azalmasına neden olacağı için Sovyetler Birliği tarafından da destekleniyor, bu ülkenin yönlendiriciliği ile Mısır, Çekoslovakya’dan çoğu Sovyetler Birliği yapımı silahlar satın alıyordu.”¹⁶⁷

Sahada ağırlığı azalan İngiltere Orta Doğu’dan yavaş yavaş çekilirken Amerika Birleşik Devletleri, askerî ve ekonomik anlamda diğer ülkeler üzerinde ağırlığını artırmıştır. Komünizm felsefesini tüm dünya ülkelerine egemen kılmayı kendine amaç

¹⁶⁶ M. S. Yücel, a.g.e., ss.100-101.

¹⁶⁷ F. Sönmezoğlu, a.g.e., s.122.

olarak belirleyen Sovyetler Birliği ile serbest pazar ekonomisini benimseyen Amerika Birleşik Devletleri, artık bölgedeki petrolden pay kapma savaşına girişeceklerdir.

1957 yılında açıklanan Eisenhower doktrini, Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu'da gücünü çoğaltma çabalarının bir parçasıdır. Demokrat Parti iktidarı da Truman doktrini ve Marshall yardımlarına benzeyen bu doktrinle içerideki ekonomik sıkışmışlığını aşmak istemiştir. Amerika'nın Orta Doğu'daki planlarına yardımcı olmaya razı olan Demokrat Parti yönetimi, elde edilecek ekonomik yardımla zayıflayan halk desteğini tekrardan kazanmayı ve kamuoyunun beklentilerini karşılamayı umut etmiştir.

“Eisenhower Doktrini, Menderes Hükümeti için 1947 yılında Truman Doktrini'nin açıklanması ile başlayan askerî ve ekonomik yardımın, Türkiye'nin yanı sıra diğer Ortadoğu ülkelerine de genişlemesi olarak değerlendirilebilir. Başbakan Adnan Menderes, söz verilen bu askerî ve ekonomik yardım sayesinde ülke içinde de prestijini arttırmayı ümit ediyordu. Bu dönemde Türkiye ekonomisinin kötü gidiş hükümete güçlükler yaratıyordu. Menderes, yaptığı bir basın toplantısında, Eisenhower Doktrini'nin Ortadoğu'da siyasi istikrarı sağlayacağına inandığını belirtmişti. CHP ise iç siyasi havanın genişlemesine rağmen Eisenhower Doktrini konusunda hükümete destek oldu.”¹⁶⁸

Aslında Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'daki planlarını bozmak için bu askerî ve ekonomik paketi yürürlüğe koyarak bölgenin önemli ülkelerini arkasına almıştır. Türkiye aldığı yardımın etkisiyle Amerika Birleşik Devletleri politikalarının savunucusu olup Orta Doğu'da yaşanan gelişmelere seyirci kalmayarak aktif rol oynamıştır.

“İngiliz-Fransız ortak harekâtının başarısızlığa uğraması ve Sovyetler Birliği'nin bölgedeki gittikçe artan nüfusu, ABD'nin çok acele bir karar vermesini gerektiriyordu. Amerikan Hükümeti, Batı'nın yaşamsal çıkarlarının bu bölgede korunması mecburiyeti olduğu düşüncesindeydi. Bu yöndeki ilk adım Amerikan

¹⁶⁸ M. S. Yücel, a.g.e., s.122.

Başkanı Eisenhower'ın yaptığı öneriydi. Bu öneri daha sonraları Eisenhower Doktrini olarak tanınacaktı.”¹⁶⁹

Demokrat Parti'nin dış politikasında Kıbrıs sorunu da önemli yer tutmaktadır. Demokrat Parti iktidara geldiği zaman Kıbrıs konusunda İngiltere'nin garantör olarak ada üzerindeki politikalarına destek vermiştir. Kıbrıs'ın hukuki ve siyasi konumunu daha çok İngiltere'nin belirlediği çizgide görmüştür.

“Menderes Hükümeti ise bu esnada, İngiltere'nin Kıbrıs'taki siyasetini büyük bir dikkatle takip ederek, Kıbrıs Sorununun çözümünde işbirliği yapmayı düşünüyordu. Çünkü, Türkiye aynı zamanda İngiltere ile Bağdat Paketi'ndeki üyeliği dolayısıyla da, Orta Doğu'daki Sovyet yayılcılığını önlemek için bölgedeki olaylarla haşır neşir olmuştu. Türkiye için, Kıbrıs Sorunu nedeniyle İngiltere ile ilişkilerinin kötüleşmesi ileride hiç de hoş olmayan sonuçlar doğurabilirdi. İngiltere ile işbirliği aynı zamanda stratejik açıdan da arzu edilebilir bir durumdu. Bu ortak güvenlik çıkarları nedeniyle her iki hükümette Yunan hükümetinin karşısında, Ada'da her ne pahasına olursa olsun statükonun değişmemesi gerektiği talepleriyle geliyorlardı.”¹⁷⁰

Yunanistan'ın zaman zaman Kıbrıs'la ilgili çıkışları iktidarı rahatsız etmiştir. Yunanistan'ın Enosis düşüncesini dile getirişi hem Türk kamuoyunda hem de Demokrat Parti'de tepkiyle karşılanmıştır. Yurdun dört bir yanında Yunanistan'ın bu haddini aşan tutumu protesto edilmiştir. İngiltere'nin de çoğu zaman Kıbrıs Rumlarının isteklerini destekleyen politikalara heveskâr yaklaşımı Türkiye'nin İngiltere ile arasını açmıştır.

“Böylece Demokrat Parti, Kıbrıs meselesinin İngiltere'nin bir sorunu olduğu şeklindeki yıllardır sürdürdüğü yaklaşımını bırakmış ve İngiltere'nin hükümlanlık hakkından ancak ve yalnız Türkiye lehine vazgeçebileceğini savunmaya başlamıştır.

¹⁶⁹ H. Bağcı, a.g.e., s.84.

¹⁷⁰ H. Bağcı, a.g.e., s.118.

Bu dönemde Türkiye'nin ada üzerinde hayati önem taşıyan haklara sahip olduğu da önemle vurgulanmıştır.”¹⁷¹

Kıbrıslı Rumların EOKA gibi örgütler kurarak Türkler üzerinde şiddete başvurmaları bu dönemde ilişkileri germiştir. Türkiye ise Kıbrıslı Türkleri organize ederek bu tür eylemlerin önüne geçmek için çaba göstermiştir.

“Ağustos 1954’de, Kıbrıs sorunu gündeme gelmişti. Yunanistan, adayı ilhak için Birleşmiş Milletler’e başvurmuş, ayrıca yaptığı mitinglerle de konuyla ilgili ülke içinde kamuoyu oluşturmuştu. Birleşmiş Milletler bünyesinde de davasının desteklenmesi için, İsrail yüzünden ilişkilerimizin bir süredir gergin olduğu Arap ülkelerine yanaşmıştı. Türkiye ise Kıbrıs konusunda çok duyarlı idi. Adanın Yunanistan’a terk edilmesine seyirci kalmak mümkün değildi.”¹⁷²

Türkiye, Yunanistan’ın ve Kıbrıslı Rumların Enosis tezine karşılık Taksim tezini ileri sürmüş, özetle iki tarafın eşit statüde temsil edileceği bir ada yönetimi biçimini savunmuştur.

“Önce 1958’de Zürih’te, sonra da 1959’da Londra’da yapılan müzakerelerin sonunda bir anlaşmaya varıldı. Buna göre Kıbrıs bağımsız bir cumhuriyet olacaktı. Bu Cumhuriyet’in bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve anayasal düzeni Yunanistan, İngiltere ve Türkiye tarafından garanti ediliyordu. Bu anlaşma şartlarına göre üç ülke güvenceleri ortaklaşa destekleyip sürdürecektler, birlikte hareket edemedikleri takdirde, garantör ülkelerden her biri tek taraflı olarak eyleme geçebilecekti.”¹⁷³

Demokrat Parti iktidarı, adanın Yunanistan’a ve Kıbrıslı Rumlara bırakılmasına seyirci kalmayarak İngiltere’nin de dahil olduğu Zürih ve Londra Antlaşmaları ile egemenlik ve garanti hakları bakımından özel yapıya sahip bir Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulmasını sağlamıştır.

¹⁷¹ Esra Sarıkoyuncu Değerli, “Demokrat Parti Döneminde Türkiye’nin Kıbrıs Politikası”, **Gazi Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:11, Aralık 2012, s.98.

¹⁷² M. S. Yücel, a.g.e., s.109.

¹⁷³ E. J. Zürcher, a.g.e., s.346.

2.3. Demokrat Parti Döneminde Basın ile İlgili Yasal Düzenlemeler

CHP'nin yirmi yedi yıllık tek parti iktidarında toplumun bir kesimi ekonomik ve toplumsal koşullarını iyileştirirken diğer kesimi ise refah seviyesini artıramadığı gibi özgürlükler konusunda da kendini baskı altında hissetmiştir. 2. Dünya Savaşı'nda batı cephesinin galip gelmesi dünya genelinde demokrasi beklentilerinin de gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır. Türkiye de 2. Dünya Savaşı sonrası yönünü Batı'ya çevirmiştir. Batılı müttefiklerle kurulan ilişki demokratik yönetime kayışı hızlandırmıştır. Halkın yaşam standartlarında her geçen gün geriye gidiş ve dünya koşullarının zorlamaları iktidar sahiplerini değişime mecbur bırakmıştır.

Türkiye Kurtuluş Savaşı'nın önemli komutanlarından İsmet İnönü'nün liderliğindeki tek parti iktidarının başındaki CHP'nin katkılarıyla çok partili sisteme geçiş yapmıştır. CHP'nin içerisinde aktif siyaset yapan ancak parti yönetimiyle ters düşen bazı milletvekilleri partiden ayrılarak yeni arayışlara yönelmişlerdir. Hem Atatürk'ün hem de İsmet İnönü'nün silah arkadaşı Celal Bayar ve uzun yıllar CHP'de siyaset yapmış, Aydın ilinin nüfuzlu ailelerinden toprak ağası Adnan Menderes'in öncülüğünde Demokrat Parti Türk siyasal yaşamına adım atmıştır. Demokrat Parti, Adnan Menderes'in liderliğinde Türkiye'yi tek parti iktidarının hegemonyasından kurtarma amacıyla sahneye çıkmıştır. Askerî vesayetin ve bürokrasinin egemenliğine vurgu yaparak "Yeter Söz Millet'in" sloganıyla halkın dikkatini üzerine çekmiştir. Kısa sürede ülkenin dört bir yanında büyük ilgiyle karşılanan Demokrat Parti; çiftçisinden işçisine, yaşlısından gencine pek çok kesmin umut kapısı olmuştur.

2. Dünya Savaşı'nın dünya genelinde getirdiği ekonomik zorluklar Türkiye'ye de yansımış ve içeride bunu art niyetle kullanan karaborsacıların çoğalması, hayat pahalılığı halkı tek parti iktidarından uzaklaştırmıştır. Aslında Demokrat Parti yeni bir düzen ortaya koymamıştır. Hedef; Amerika'nın dünya genelinde öncülüğünü yaptığı serbest pazar ekonomisini uygulamak, özgürlükleri arttırmak ve tarımda makineleşmeyi sağlamaktır. Devletin ekonominin üstündeki gölgesini kaldırmak, serbest girişimi teşvik etmek amaçlanmıştır. Bu planlar doğrultusunda hareket eden Demokrat Parti basın çalışanları tarafından da coşkuyla karşılanmıştır. Tek parti

iktidarının baskılarından bunalan gazeteciler, Demokrat Parti'ye destek çıkararak onun iktidara gelişine yazılarıyla katkı sunmuşlardır.

“Cumhuriyet gazetesi sahibi/yazarı Nadir Nadi bile erken olduğunu düşünmesine rağmen çok partili hayata geçişi ve DP'yi destekleyecektir. Ahmet Emin Yalman'ın Vatan gazetesi ise neredeyse genç DP'nin sözcüsü gibidir. DP'nin değişim ve özgürlük vaatleri, gazetecilere gösterdiği yakın ilgi-örneğin DP liderleri genç muhabirleri bile arabalarına alıp beraber seyahat etmektedirler-CHP'nin küçümseyici tavırları ile birleştiğinde bu partiye yönelik sempatiyi artırmış, parti birçok yazar ve gazetecinin umudu haline gelmiştir.”¹⁷⁴

CHP yönetimi, iktidarının son yıllarında ekonomik ve toplumsal sorunları gazetelerine taşıyarak haber yapan ve köşe yazılarında bu aksaklıkları anlatan gazeteciler hakkında suç duyurusunda bulunarak onları korkutup sindirmeye çalışmıştır. Bu yüzden Demokrat Parti gazetecilere daha özgürlükçü ortamın sağlanabileceği vaadinde bulunmuştur. Muhalef gazeteciler bile iktidar öncesi Demokrat Parti'nin sunduğu idealleri destekleyen tutum sergilemişlerdir.

CHP döneminde basın özgürlüğünde yaşanan sıkıntılar, gazetecilerin Demokrat Parti'den beklentilerini arttırmıştır. CHP'yi destekleyen gazeteciler bile Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle basının özgürlüğe kavuşacağını umut etmişlerdir.¹⁷⁵

“Demokrat Parti iktidara geldikten sonra hükümetle basın arasında yakın ilişkiler kurmuştur. Kuruluş günlerinde basın bürolarına sık sık uğrayan, basının her türlü baskıdan uzak özgür bir ortamda çalışması gerektiğini belirterek, geleceğe yönelik vaadlerde bulunan Demokrat Partili liderler, özellikle Menderes ile gazeteciler arasında bir balayı dönemi yaşanmaktadır.”¹⁷⁶

¹⁷⁴ T. Demirel, a.g.e., s.200.

¹⁷⁵ H. Topuz, **II. Mahmut'tan...**, s.192.

¹⁷⁶ Adem Ayten, **Türkiye'de Basın ve Rejimi (Cumhuriyet Dönemi Basın İktidar İlişkisi ve Basın Rejimleri)**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2011, s.79.

Basının sorunlarının çözüleceği konusunda Demokrat Parti'yi icraatçı gören basın emekçileri, yazılarıyla onu toplum nezdinde ön plana çıkartmışlardır. CHP'nin yanında yıllarca saf tutmuş muhalif kalemler, Demokrat Parti'yle ülkenin kurumlarının daha demokratik yapıya kavuşacağını düşünmüşlerdir.

2.3.1. 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler

Demokrat Parti yöneticileri, tek parti iktidarının baskılarından rahatsızlık duyan basın çalışanlarının düşüncelerini daha özgürce ifade edebilmeleri için basın kanununda düzenlemeler yapacaklarını seçim öncesi dile getirmişlerdir. İktidara gelir gelmez de bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Funda Şenol Cantek'e göre, Demokrat Parti, 1950 seçimlerinde CHP'yi destekleyen basının büyük kısmını arkasına alarak seçimi kazanmıştır. Tek Parti yönetiminin baskısı nedeniyle basının düşünce ve ifade özgürlüğü engellenmiş bunun yanı sıra işsizliğin yol açtığı yoksullaşmayla birlikte halkın geneli CHP iktidarını desteklemekten vazgeçmiştir. Demokrat Parti'nin özgürlük, refah ve eşitlik vadeden seçim propagandası halkın ilgisini çekmiştir. Bu koşullar altında girilen seçimden zaferle çıkan Demokrat Parti'nin ilk çalışmalarından biri basın kanunu yürürlüğe koymak olmuştur.¹⁷⁷

Demokrat Parti'nin iktidara geliş sürecinde basının büyük desteği olmuştur. Gazetecilerin iktidardan en büyük beklentileri uygulanan basın yasasının değiştirilerek yerine özgürlükçü bir basın kanunun yürürlüğe girmesidir. Demokrat Parti de iktidara gelir gelmez basın kanunundaki eksiklikleri fark ederek yeni bir basın kanunu hazırlamayı amaç edinmiştir.¹⁷⁸

¹⁷⁷ Funda Şenol Cantek, **Elili Yıllarda Basın**, Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye'nin 1950'li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s.423.

¹⁷⁸ Naim Arıkanoglu, **Demokrat Parti İktidarında Hükümet-Basın İlişkileri (1950-1957)** Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014, s.23.

“Yeter Söz Milletindir” sloganıyla iktidara gelen Demokrat Parti’nin öncelikli faaliyetlerinden biri de basın ve hukuk uzmanlarının görüşleri çerçevesinde basın kanununda değişikliğe gitmesidir.

“Basın Kanunu, hükümet ile basın mensuplarının işbirliği sonucu meydana getirilmişti. Hatta proje İstanbul’da Gazeteciler Cemiyeti tarafından oluşturulmuş, sonra Hükümet temsilcileri ile Gazeteciler Cemiyeti temsilcileri bir araya gelerek bunu gözden geçirmişler ve çok küçük değişikliklerle taslak, Meclise götürülmüş ve oradan da hemen hemen aynen kanunlaştırılarak çıkmıştır.”¹⁷⁹

“Demokrat Parti basın özgürlüğünü sağlayacağını vadettiğinden, tek parti döneminde sürekli baskı altında yaşayan basından geniş destek görmüştü. Yeni Basın Kanunu, daha önceki çalışmalardan yararlanılarak hızla hazırlandı ve 15 Temmuz 1950’de TBMM’de kabul edildi.”¹⁸⁰

1931 yılında yürürlüğe giren, tek parti döneminin otoriterliğini destekleyen, gazetecilerin özgürce fikirlerini yansıtma ve önünde engel teşkil eden bu kanunun yerine meclisteki milletvekillerinin oy çokluğuyla 15 Temmuz 1950 tarihinde liberal bir kanun olan Basın Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunla birlikte hükümetin basın üzerindeki denetimi azalmıştır. 5680 sayılı Kanun’un basın özgürlüğüne yönelik düzenlemeleri basın camiasında olumlu karşılanmıştır.

“DP’nin iktidara gelmesinde basının önemli desteği olmuştur. Seçim sonuçlarıyla oluşan ortamda basın da yeni yasasına kavuşur. 1950 Temmuz’unda kabul edilen basın yasası Cumhuriyet döneminin ilk basın yasası olan 1931 yasası ve değişikliklerini yürürlükten kaldırmıştır. Yeni yasayla önceki dönemin olumsuz olarak nitelenen düzenlemeleri ortadan kalkar.”¹⁸¹

Kayıhan İnel de liberalist görüşün basın özgürlüğü alanındaki genel ilkelerine ayrıntılı yer veren 5680 sayılı Basın Kanunu’nun dönemsel yayınlarda izin sistemi yerine beyanname sistemini, idareye tanınan haklarda mühim düzenlemeler

¹⁷⁹ Sulhi Dönmezer ve Köksal Bayraktar, **Basın Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s.173.

¹⁸⁰ A. Kabacalı, **Türk...**, s.230.

¹⁸¹ Korkmaz Alemdar, **İletişim ve Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 1996, s.128.

yapmasını, cevap hakkının tercih edilmesinde basın lehinde tavır almasını, yayın yasaklarını minimum düzeye indirmesini ve basında uygulanan cezalar açısından da sübjektif sorumluluk esaslarını gözettiğini belirtmiştir.¹⁸²

“Yasanın kabul edilmesiyle birlikte basın alanında özgürleşme ortamı sağlanarak hükümetin basın üzerindeki baskısı azalmıştır. 5680 sayılı Basın Kanunu’nun basına getirdiği yenilikler şöyledir:

- Gazete ve dergi çıkartmak için hükümetin izin ve ruhsat vermesine ihtiyaç yoktur. Bu konuda bir bildiri vermek yeterlidir.
- “Kötü Ünlü” kişilerin gazetecilik yapmalarını yasaklayan her türlü yoruma elverişli eski hükümler yeni kanuna girememiştir.
- Basın suçlarının yargılanması özel mahkemelerin yetkisine verilmiştir. Böylece gazeteciler yıllarca süren davalardan ve ağır kırtasiyecilik işlemlerinden kurtulmuş olacaklardır.
- Cevap hakkı yeniden düzenlenmiş ve gazetelere gönderilen her çeşit cevap ve düzeltme yazılarının basılmasını önlemek amacıyla mahkemelere bazı yetkiler tanınmıştır.
- Gazete sahipleri cezai sorumluluklardan kurtulmuşlardır. Yani suç sayılan bir yazıdan genellikle yazar ve yazı işleri müdürleri sorumlu tutulmuştur. Gazete sahibinin ancak hukuki ve mali sorumluluğu vardır. Gazete sahipleri bu kanunla hapis cezalarından kurtulmuşlardır.”¹⁸³

İlk maddesi “Basın serbesttir” sözü ile başlayan 5680 sayılı Basın Kanunu gazeteciler tarafından dönüm noktası olmuştur. Demokrat Parti iktidarının yürürlüğe koyduğu bu kanun sayesinde özgürleşen basın mensupları hür bir ortamda fikirlerini açıklama imkânına kavuşmuşlardır.

¹⁸² Kayıhan İçel, **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s.41.

¹⁸³ M. Nuri İnüç, **Türk Basın Tarihi**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1992, s.267.

“Hükümet ile basın kuruluşlarının ortak çalışmaları sonucu meydana gelmiş olan kanun, mukayeseli hukuk bakımından, dünyanın en özgürlükçü ve demokrat kanunlarından biri olmak niteliğini göstermekte idi. Kanun, basın özgürlüğüne o derece üstün değer vermek istemişti ki birinci maddesi basın serbesttir ibaresiyle başlamakta idi.”¹⁸⁴

Basın Kanunu’nun bazı maddeleri gazetecilik mesleği açısından önem teşkil etmektedir.

Yasaya göre süreli yayın sahibi veya sorumlu müdür olmak için Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak, yirmi bir yaşını bitirmiş bulunmak, Türkiye’de ikametgâh sahibi olmak, devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak, medeni haklardan kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak, yayın tehdidiyle menfaat sağlama, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma ve hileli iflas suçlarından biri ile hükümlü olmamak koşulları aranmaktadır. Yabancıların süreli yayın çıkarabilmesi için ise müsaade sistemine ve sorumlu müdürün Türk vatandaşı olması gerekliliği getirilmiştir.¹⁸⁵

Yasanın 31. Maddesi ise yabancı ülkelerde basılan yayınların Türkiye’ye sokulması veya dağıtılmasını yasaklamak yetkisini Bakanlar Kuruluna vermiştir. Bakanlar Kurulunun bu tür eserleri, önceden dağıtılmış bulundukları takdirde toplamak yetkisi de bulunmaktadır.¹⁸⁶

Kanun, matbuat vasıtasıyla işlenen suçları ve faillerinin kolaylıkla belirlenmesini mümkün kılabilmek için bazı kurallar da getirmiştir. Her yayında yayının yeri ve yılı ve basımcının, varsa yayıncının adları ve iş yerleri gösterilir; süreli yayınlarda ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden sorumlu müdürün ve bunlar birden fazla ise idare ettikleri kısım ile birlikte her birinin adları gösterilmek gerekir. Süreli yayını basanın bunun her sayısından ikişer tanesini izleyen

¹⁸⁴ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.174.

¹⁸⁵ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.175.

¹⁸⁶ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.176.

Çalışma gününde çıktığı yerin Cumhuriyet Savcısı ile en büyük mülkiye amirine vermeye mecbur kılınmıştır.¹⁸⁷

Kanunda suç unsuru oluşturan ve ceza gerektiren hükümler de vardır. Kanunun 32. maddesi intihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları etki altında bırakan nitelikteki ayrıntıların ve olaya ilişkin resimlerin yayımını suç olarak nitelemiştir.¹⁸⁸

Basın Kanunu'nun içerdiği ikinci basın suçu da kanunen evlenmeleri yasaklanmış kimseler arasındaki cinsel ilişkilerle ilgili haber ve yazıların yayınlanmasıdır.¹⁸⁹ Türk Hukukunda fcur bir suç değildir. Esasen ülkenin adet ve gelenekleri dolayısıyla bu tür fiiller çok az olarak işlenmektedir. Pek nadir olarak işlenen bazı filleri basın önemli haberler arasında vermiş ve bu durum kamuoyunda derin yankılar uyandırmıştır. Sırf kamunun nefretinin sonuçlanması dolayısıyla ki, kanun koyucu bu tür yayınları suç saymıştır.¹⁹⁰

Kanun adliyeye ilişkin bazı işlemlerin yayımını da suç saymıştır. Bu arada soruşturmanın gidişi ve mahkemenin kararı ve işlemleri üzerinde etki yapabilecek her türlü yayında bulunulması yasaklanmıştır. Bu hükümlere aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis 1000 liradan 10000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılmıştır.¹⁹¹

Zaman içerisinde 5680 sayılı Basın Kanunu'nda birtakım değişikliklere de gidilmiştir. Bazı dönemlerde yapılan düzenlemeler gazetecilerin basın özgürlüğünü kısıtlamıştır. Türk basınına önemli yenilikler getiren 1950 Basın Yasası, 2004 yılında kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu'nun kabul edilmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁸⁷ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.180.

¹⁸⁸ Erol etin, **Basın Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s.118.

¹⁸⁹ Anıl en, **Düşünce Hukuku**, Doruk Yayınları, Ankara, 1995, s.382.

¹⁹⁰ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.179.

¹⁹¹ A. en, a.g.e., s.382.

2.3.2. 5953 Sayılı Basın İş Kanunu'nun Kabulü ve Gazeteciliğe Etkisi

Gazetecilerle hükümet arasındaki olumlu iletişim başka yeni uygulamaları da beraberinde getirmiştir. 1952 yılında basın çalışanlarıyla işverenleri arasındaki münasebetleri tanzim eden 5953 sayılı Kanun, basınla hükümet arasındaki iyi ilişkilerin sonucunda çıkarılmıştır. Bu kanunla gazeteciler pek çok hak elde etmişlerdir. Türkiye’de bu yasayla beraber kanun koyucunun, gazetecilere önem verdiği görülmüştür. Kanunun yürürlüğe girmesiyle fikir işçileri olarak isimlendirilen gazeteciler iş yaşamında özel bir yasa elde etmişlerdir.

“Basın özgürlüğü ve basın çalışanlarına yönelik düzenlemeler, Demokrat Partinin seçim propagandası arasında yer almıştır. DP iktidarı gelir gelmez basın kanunu ve basın iş kanunu iki yıl içerisinde kanunlaştırılmıştır. Yeni hükümet, özellikle ilk 3,5 yılında gerçekten basında bahar havası yaşatmıştır. Gazete patronlarından gazete cemiyetlerine ve hatta gazetecilere kadar hükümet ile ilişkiler, oldukça olumludur. Gazete cemiyetlerinin Başbakan Adnan Menderes’ten istekleri neredeyse koşulsuz karşılanmıştır.”¹⁹²

Gazetecilerin çalışma şartlarını iyileştiren 5953 sayılı Basın İş Kanunu’nun düzenlenmesinde farklı ülkelerdeki mevzuatlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

“Bu tasarının hazırlanmasında, gazetecilerin çalışmalarını iş hukuku düzenlemeleri içine alan 1933 tarihli Alman, 1935 tarihli Fransız, 1926 tarihli Yugoslav, 1936 tarihli Çekoslavak, 1934 tarihli Küba, 1937 tarihli Tunus ve 1923 tarihli İtalyan kanunlarından yararlanılmıştır.”¹⁹³

Basın İş Kanunu’nun gerekçesi incelendiğinde; Türkiye’de işveren ile çalışanlar arasındaki ilişkinin Borçlar Kanunu ve İş Kanunu hükümlerine göre düzenlendiği fakat çalışanlara yönelik herhangi bir mevzuatın olmadığı, Basın İş

¹⁹² Önder Deniz, **Demokrat Parti Dönemi Basında Sosyal Politika**, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2017, s.90.

¹⁹³ Müjdat Şakar, **Basın İş Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s.28.

Kanunu ile fıkren çalışanların haklarını korumak için kanuni önlemlerin alındığı görülmektedir.

“Kanunun Hükümet Gerekçesinde, iş bu tasarının hazırlanmasında fıkren çalışan zümrelerin sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak kanuni tedbirlerin alınmasının amaç teşkil ettiği açıklanmaktadır. Bu amaç iledir ki, kanun fikir işçisi ile işveren arasında mukavele mecburiyetini koyan, feshin ihbarı hususunda bir takım emredici hükümler taşıyan gazeteciyi moral ve maddi değerler bakımından işverene karşı koruyan, ona akdi fesih yetkilerini tanıyan bir takım reform teşkil edecek hükümler kabul etmiştir.”¹⁹⁴

“Bunun yanı sıra gazetecilerin sosyal haklarını tanıyan ‘Basın Mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetleri düzenleyen 5953 sayılı 13 Haziran 1952 tarihli kanun’ da çıkmış ve bu kanunla gazeteciler şunları elde etmişlerdir:

- Sendika kurabilmek
- Sosyal sigortalardan yararlanmak
- İşverenin gazeteci ile yazılı iş anlaşması yapması zorunluluğu
- İş anlaşmasını bozmak isteyen gazete sahibinin gazeteciye kıdemine göre tazminat ödemesi
- Askerlikte, mahkûmiyet ve gazetenin kapanması durumlarında gazeteciye ücret ödenmesi,
- Haftalık tatil, yıllık ücretli izin v.b

Bu kanun o zaman için çok önemli bir aşama olmuştur. Böylece yumuşak bir hava yayılmıştır Babıâli’ye. Gazete sahipleri de, gazeteciler de, Hükümetle iyi geçinme politikası yürütmeye çalışmaktadırlar.”¹⁹⁵

Kanunun getirdiği haklardan yararlanabilecek olanlar ise bir gazete işletmesinde çalışan yazar, muhabir, editör yardımcısı, haber fotoğrafçısı, çevirmen, düzeltmen, ressam, karikatürist, yazı işleri müdürü, sorumlu müdür, yazı işleri

¹⁹⁴ Çetin Özek, “Basın Hukukumuzda Göre Fikir İşçileri İle İşverenler Arasındaki Hukuki Münasebet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Sayı:1, Ağustos 1962, s.61.

¹⁹⁵ H. Topuz, **100...**, ss.106-107.

sekreteri, genel yayın müdürü olarak açıklanmıştır. Kanun, fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denileceğini ifade etmiştir.

“Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun” olarak bilinen 20 Haziran 1952 tarihli kanunun maddelerinde değişiklik yapılarak 10 Ocak 1961’de 212 sayılı Kanun yürürlüğe konmuştur. Bu kanunla gazetecilerin sosyal haklarında iyileşmeler gerçekleşmiştir. 212 sayılı Kanun’un resmi gazetede yayımlanışı nedeniyle her yıl gazeteciler, 10 Ocak gününü “Çalışan Gazeteciler Bayramı” olarak kutlamaktadırlar.

Alemdar ve Uzun’a göre 212 sayılı Kanun’un çıkmaması için çaba gösteren gazete sahipleri, çıktıktan sonra da değiştirilmesi için yoğun mesai harcadılar. Bu yöndeki girişimlerden biri de dokuz gazete patronunun gazetelerini üç gün süreyle çıkarmamalarıdır. Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Hürriyet, Milliyet, Tercüman, Vatan, Yeni İstanbul ve Yeni Sabah gazetelerinin sahipleri, 10 Ocak 1961 tarihli gazetelerinde, ortak bildiri yayımlayarak 212 sayılı Kanun’dan duydukları üzüntüyü dile getirerek, gazetelerini üç gün süreyle kapatmaya karar verdiklerini duyurmuşlardır.¹⁹⁶

“Bağımsız statüye sahip bir Basın İlan Kurumu yasa yoluyla yaratılırken, resmi ilan ve reklamların siyasi amaçlarla tek yanlı kullanımına da önemli ölçüde son verilmiştir. Basında sosyal hakları daha da güvenceye alan çalıştıranlarla ilgili 212 Sayılı Yasa’nın yayımı, büyük gazete sahiplerince üç gün süreli bir protesto gösterisiyle sonuçlanmıştır. Yasa 10 Ocak 1961’de yürürlüğe konulurken, dokuz büyük gazete protesto için yayınına üç gün ara vermiştir. Oysa, gazetecilik mesleğinin profesyonelleşmesinde yeni yasa önemli ölçüde olanaklar sağlamıştır.”¹⁹⁷

10 Ocak günü dokuz patronun bildirisi gazetelerinde yer alırken İstanbul Gazeteciler Sendikası aynı gün bir bildiri yayımlayarak kapanma kararının gazete sahipleri tarafından verildiğini ve bu uygulamaya kesinlikle karşı olduklarını

¹⁹⁶ Korkmaz Alemdar ve Ruhdan Uzun, **Herkes İçin Gazetecilik**, Tanyeri Kitap Yayıncılık, Ankara, 2013, s.258.

¹⁹⁷ A. Gevgili, a.g.e., s.224.

belirtmişlerdir. Sendika, 10 Ocak 1961 günü bir araya gelerek patronların üç günlük boykotu sırasında Basın adlı bir gazete çıkarma kararı almışlardır.

İş yaşamının getirdiği zorluklar altında çalışan gazeteciler, 212 sayılı Kanun sayesinde birçok hak elde etmişlerdir. Bu yasa ile birlikte gazetecilerin hukuki durumu gözden geçirilerek onların sosyal ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Gazeteciler açısından çok fazla yenilikçi hükümler getiren 212 sayılı Kanun, basın açısından bir dönüm noktası olmuştur.

“212 sayılı Kanun, üzerinde biraz daha durulmayı hak ediyor. Çünkü hem çalışan ve emekli gazetecilere büyük bir avantaj sağlıyor hem de daha önce ne kadar zor koşullar altında çalıştıklarını gösteriyordu. Bir kere bu Kanun’la, gazetecilere mesleğe girişten itibaren kıdem hakkı tanınıyordu; gazetecinin hayatını kaybetmesi durumunda ailesine de ödeme yapılması öngörülüyordu. Gazeteler kapanırsa çalışanlarına iki aylık ödenek verilecekti; aynı şekilde istifa eden gazeteci de kıdem tazminatı alacaktı. Aylıklar peşin ödenecek, gece çalışanlara haftada iki gün izin verilecekti; kâr eden gazeteler çalışanlarına her yıl bir maaş ikramiye vereceklerdi. Yeni Kanun’a göre iş anlaşmazlıklarını da artık Ticaret Mahkemeleri değil, İş Mahkemeleri çözecekti.”¹⁹⁸

20 Haziran 1952’de Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren kanuna 1961 yılında birçok eklemeler yapılmıştır. Tali hükümler ve para cezalarındaki ücret düzenlemeleriyle ilgili 1963, 1964, 1965, 1971, 1973, 2003 ve 2008 yıllarında bazı değişiklikler yapılarak kanun günümüze kadar ulaşmıştır.¹⁹⁹

Basın-İş Kanunu ile gazetecilerin çalışma koşulları iyileştirilerek basın çalışanları birçok hak elde etmişlerdir. Bu kanun sayesinde gazetecilerin basında karşılaştığı maddi ve manevi sorunlarının büyük çoğunluğu çözüme kavuşmuştur.

¹⁹⁸ F. Şenol Cantek, a.g.e., s.762.

¹⁹⁹ Muzaffer Şahin ve Zakir Avşar, “Basın İş Kanunu, Sorunlar ve Güncelleme Tartışmaları”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Sayı:2, Ekim 2016, s.118.

2.3.3. 6334 Sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki” Kanun’un Yürürlüğe Girmesinin Basına Yansıması

Demokrat Parti ile basın arasındaki olumlu ilişkiler basının iktidara yönelik eleştirilere başlamasıyla bozulmuştur. Basın, Demokrat Parti’nin ekonomideki iyileşmeleri yeterince sağlayamadığına vurgu yaparak Başbakan Adnan Menderes’i başarısız olmakla itham etmiştir. Muhalif basının hedefi konumuna gelen Menderes’le basın arasında gerilimler ortaya çıkmıştır.

“DP’nin vermiş olduğu sözleri yerine getirememesi zaman içinde, ekonomik yaşamın ve hareketliliğin beklenen düzeye erişememesi, demokratik yaşamın ve hukuk devleti kurallarının hiçe sayılarak ülkede bir takım anti-demokratik uygulamalara gidilmesi, başta basın tarafından olmak üzere, iktidarın eleştirilmesi sonucunu doğurmuştur.”²⁰⁰

Halk geçim sıkıntısı yaşarken eski dönemlerdeki gibi partizanlık ve kayırmacı uygulamalar, basının Demokrat Parti’ye eleştiri oklarını doğrultması sonucunu doğurmuştur. Hayat pahalılığı, karaborsa ve yolsuzlukların basında haber olması gazetecilerle Menderes’in arasını açmıştır.

“DP ve onun genel başkanı Adnan Menderes iktidarlara süresince basından yararlanarak kamuoyunun desteğini kazanmak istemişlerdi. Fakat "demokrasi" bayrağı altında seçimleri kazanmasına rağmen ekonomik ve toplumsal vaatlerini gerçekleştiremeyip, toplumsal kriz yükseldikçe basının muhalefeti de artmıştı. Bunun üzerine Menderes tarihi yanlışlarından birini yaşayarak baskıcı yasal düzenlemeler ve yöntemlerle basını susturma yoluna gitmiş, DP yanlısı basını da resmi ilanlar, kağıt ve arsa tahsis gibi yöntemlerle desteklemiştir.”²⁰¹

²⁰⁰ M. Özgen, **Basının...**, s.37.

²⁰¹ Nuran Yıldız, “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:01, Ocak 1996, s.505.

Menderes, iktidara geldiğinde basının onu her koşulda desteklemesini istemiştir. Ne yazık ki basın Menderes’e muhalif yönünü hatırlatınca ilişkiler farklı bir boyuta evrilmiştir.

“Basının yaşadığı bu değişim ve iktidarın basına ilişkin ilk düzenlemeleri, basın hayatına ilişkin olumlu bir izlenim oluştursa da, o güne dair bazı ayrıntılar, bambaşka bir tabloyu gözler önüne sermekte idi. İktidara geldiği ilk ay içinde yapılan toplantı ve davetlere diğer tüm gazeteleri çağırmasına rağmen, Ulus’u sürekli dışlayan iktidar, gazetenin başyazarı Hüseyin Cahit’i de gazetede eleştirileri nedeniyle, BM Filistin Arabulma Komitesi’ndeki Türk Delegeliği’nden almıştır.”²⁰²

Menderes; basına eskisi kadar güvenmemiş, gazetecileri susturmak için neler yapması gerektiğini planlamış, gazete ve gazetecilerin özgürlüğünü kısıtlayıcı kanuni düzenlemeler yapılması için çaba harcamıştır.

“Oysa Menderes gazete sahipleriyle kurduğu dostluk ilişkilerinden dolayı, basında hükümeti ve partisini eleştiren yazıların çıkmaması gerektiği kanısındadır. Çalışan gazetecileri genellikle hor görmüştür. Muhabirler, sekreterler, fıkraçılar, gazete fotoğrafçıları ise kendilerini hiç de Başbakan-Patron ilişkileriyle bağlı saymamışlar ve patronların gücü de bunu önlemeye yetmemiştir.”²⁰³

1954 yılında Demokrat Parti’nin seçimlerden başarıyla çıkmasıyla partinin basınla kurduğu dostluk ilişkileri zayıflamış, gazeteciler birtakım suçlamalarla karşılaşmışlardır.

“1954 seçimlerinden sonra muhalif basındaki eleştiriler yoğunlaşırken basın davalarının sayısı da hızla arttı. Özellikle CHP organı Ulus ve Nihat Erim’in çıkardığı Halkçı gazetelerinin yazarlarıyla Metin Toker, Ülkü Arman, Nihat Subaşı, Fethi Giray, Beyhan Cenkçi, Kurtul Altuğ, Yusuf Ziya Ademhan ve daha birçok gazeteci basın suçlarından mahkûm edildiler.”²⁰⁴

²⁰² Ayşe Elif Emre Kaya, “Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkileri”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı:39, Haziran 2010, s.97.

²⁰³ H. Topuz, **II. Mahmut’tan...**, s.195.

²⁰⁴ A. Kabacalı, **Başlangıçtan...**, s.167.

Taha Akyol, Hürriyet gazetesinde yazdığı “27 Mayıs” başlıklı yazısında Menderes’in 1950’lilerin başında basına sağladığı özgürlüğü 1954 yılında yaptığı düzenlemelerle azalttığını ileri sürmüştür.

“1951’de liberalleştirdiği ‘basın kanunu’nu 1954 yılında tekrar Tek Parti dönemindeki gibi otoriter hale getirmiş, Hüseyin Cahit ve Metin Toker gibi gazetecileri hapsedtirmişti.”²⁰⁵

Basında kısıtlamalar yapmayı amaçlayan Menderes ve Demokrat Parti yönetiminin 1954 yılında 6334 sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyoyla İşlenecek Cürümler Hakkında” düzenlediği yasa mecliste büyük tartışmalara neden olmuştur. Yasayı Demokrat Parti’yi destekleyen basın onaylarken muhalif basın ise şiddetli bir şekilde eleştirmiştir. Bu yasa sadece basın yoluyla yazılıp çizilenleri değil radyoda söylenenleri de suç kapsamına dahil etmiştir.

“O dönemde Başbakan Menderes, basınla arasını sıcak tutmaya çalışmakta ve böylece eleştiriye uğramaktan kurtulma amacını gütmektedir. 1954 Yılı DP’nin seçimlerden başarıyla çıkmasının yanı sıra Meclis’e getirdiği ‘Neşir yoluyla veya radyo ile işlenecek bazı cürümler hakkında kanun tasarısı’ nın da gündeme geldiği bir dönemdir. Büyük tartışmalar sonucunda yürürlüğe giren yasa, gazete ve gazeteciler açısından ağır hükümler taşıırken onların mesleki bakımdan rahat çalışmalarını da engeller niteliktedir.”²⁰⁶

Gazetecilerin rahatça kendilerini ifade etmeleri bu yasayla engellenerek özgürlükçü basın ortamı yasaklı konuma sokulmuştur.

“1954’te ‘Neşir Yoluyla ve Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun’ la namus, şeref veya haysiyete tecavüz edilmesi, itibar kırıcı yayın yapılması, özel veya aile durumunun rıza alınmadan teşhiri 6 aydan 3 yıla kadar hapis ve 1000 liradan 10 bin liraya kadar para cezası ile cezalandırılabilirdi. Bu suçlar resmi sıfatı olanlara karşı işlendiğinde ceza üçte birden yarıya kadar atırılabilirdi. Ayrıca söz

²⁰⁵ Taha Akyol, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/27-mayis-40849864> (Erişim Tarihi: 08.09.2020)

²⁰⁶ M. Özgen, **Gazetecinin...**, s.169.

konusu suçların şikayete bağlı olması kaldırılıyor, ancak savcının mağdurun yazılı muvafakatini alması öngörülüyordu.”²⁰⁷

1954 yılında kabul edilen kanunun uygulanmaya konulmasıyla birlikte Demokrat Parti’nin önde gelenlerinden birini eleştiren bir yazı kaleme alınırsa yazıya konu olan kişi de bundan haberdar olmazsa bunu önlemek için savcılar harekete geçebilecek ve doğrudan soruşturma yapma yetkisine sahip olabileceklerdi. Bu yasa nedeniyle gazetecilere çok sayıda soruşturma açılmıştır.

“Bu maddenin Kanuna girmesinin sebebi şuydu: Gazetenin birinde veya ufak bir taşra gazetesinde DP’nin ileri gelenlerinden birinin itibarını kıracak bir yazı çıkar, itibarı kırılan kişi de bunu görmemiş olabilir. Bunu önlemek için savcılara doğrudan kovuşturma yapma yetkisi ve görevi verilmiştir. Bunun üzerine bütün Türkiye C. Savcıları ve yardımcıları seferber olmuştur. Binlerce kovuşturma yapılmıştır gazetelere karşı; gazetecilerin başına büyük dertler açılmıştır.”²⁰⁸

Bu yıllarda gazetecilerin ispat hakkı da ellerinden alınmıştır. Gazeteciye öne sürdüğü şeyi ispatlama hakkı verilmemiştir.

“Namus, şeref ve haysiyete tecavüz yasaklandığı gibi itibar kıracak, şöhrete ve servete zarar verebilecek yazılar da yazılamayacaktır. Bir siyasi lideri eleştirirken onun itibarının zedelenmemesi nasıl sağlanacaktır? Bu yeni yasada ispat hakkına da yer yoktu. Bir şahsı veya kurumu suçlayan bir gazeteci iddialarını ispat etme hakkından da yoksun kalacaktır. İşin tuhaf tarafı, bazı gazetecilerin basın özgürlüğünü kısıtlayıcı bu yasayı desteklemeleriydi.”²⁰⁹

Hükümetle basın arasındaki havayı gerginleştiren bazı olaylar yaşanmıştır. Halkçı gazetesinin başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın, 1954 yılında yirmi altı (26) ay hapse mahkûm olmuştur. Epeyce yaşlı olan Yalçın’ın sağlık sorunları göz önüne alınmayarak hapis yatması için Şişli’deki evinden alınarak Üsküdar Cezaevi’ne gönderilmiştir. 1955 yılında basın davaları gittikçe çoğalmıştır. Bedii Faik, Metin

²⁰⁷ K. Alemdar, a.g.e., s.130.

²⁰⁸ H. Topuz, **100...**, s.108.

²⁰⁹ O. Öymen, a.g.e., s.298.

Toker, Cüneyt Arcayürek gibi dönemin ünlü gazetecileri çeşitli basın suçları gerekçe gösterilerek hapis cezasına çarptırılmıştır.

“Hüseyin Cahit Yalçın’ın Halkçı gazetesindeki makalelerinde Başbakana hakaret ettiği gerekçesiyle verilen 26 ay 20 günlük hapis cezası Yargıtay’ca onaylandı. Yalçın, sekseninci yaş gününü hapishanede kutladı. Cezaevinde hastalanan Hüseyin Cahit Yalçın, 27 gün sonra olağanüstü önlemlerle hastaneye kaldırıldı. Yurt içinden ve dışından gelen büyük baskılar sonucu, 108 gün sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar, yasanın verdiği yetkiye dayanarak hapis cezasını kaldırdı. Menderes de Halkçı gazetesine açtığı, toplamı 100 bin lirayı bulan tazminat davalarından vazgeçti.”²¹⁰

Gazetecilere yönelik baskılar sürerken 6-7 Eylül 1955 yılında Atatürk’ün Selanik’teki doğduğu eve saldırılar olduğu yönünde bazı gazetelerde haberler çıkmıştır. Bu gazetelerden biri olan İstanbul Ekspres gazetesi yaptığı haberle halkı şiddetli bir şekilde kışkırtmıştır.

Atatürk’ün evinin Rumlar tarafından bombalandığı haberini alan binlerce vatandaş Rumlara ait iş yerlerine zarar vermiştir. Yüzlerce dükkân yağmalanmış, işletilmez duruma getirilmiştir. Sokaklar yangın yerine dönmüş, mezarlıklara saldırılar yapılmıştır. Sabahın ilk ışıklarına doğru sıkıyönetim ilan edilmiştir. Suçlu kısa sürede ilan edilmiştir: Olayların bu aşamaya gelmesine sebebiyet veren suçlu basındır. Sıkıyönetim komutanlığına göre olayların bu kadar büyümesinde basın çok etkin role sahiptir.

“Kıbrıs sorunu yeni yeni alevlenmiştir o dönemde, Yunanlılarla aramız gergindir. İşte bu sıralarda Selanik’te Atatürk’ün doğduğu eve saldırılar olduğu yolunda bir haber çıkartılır. Öğleden sonraları çıkan İstanbul Ekspres gazetesi bunu büyük manşetlerle, kışkırtıcı biçimde yayınlar. İçişleri Bakanlığı bu konuda bir gösteri düzenlemesi için birtakım yollara başvurmuştur. Halk Taksim alanına toplanır. Coşkunluklar başlar. Vilayet ve Polis ipin ucunu kaçırmıştır artık. Beyoğlu’nda,

²¹⁰ A. Kabacalı, **Başlangıçtan...**, s.168.

Galata’da, Harbiye’de, Şişli’de Rumlara ait ne kadar mağaza ve dükkân varsa vitrinleri parçalanır, mallar sokaklara dökülür, yağma edilir. Mezarlıklara saldırılar olur.”²¹¹

İkinci suçlu grup olarak komünistler gösterilerek onların Türkiye’nin dışarıdaki itibarını zedelemek için harekete geçtikleri ileri sürülmüştür. Olayların arka planında komünistlerin olduğu öne sürülerek sol düşünce etrafında toplanan sıradan vatandaşlar, gazeteciler, akademisyenler susturulmaya çalışılmıştır.

“İkinci Dünya Savaşı ertesinde, Soğuk Savaş yıllarında tüm dünyayı olduğu gibi, Türkiye’yi de etkilemektedir. Yazarlar, gazeteciler, siyasetçiler, üniversite hocaları başta olmak üzere birçok kişi bu düşmanlığın hedefi olmuştur. Günümüzde de örneklerini gördüğümüz üzere, solculukla komünistlik eşdeğerde bulunduğundan, herhangi bir sol faaliyette yer alan ve eşitlik, özgürlük, enternasyonalizmden bahseden biri kendini mahkemede bulabilmektedir. İhbarcılık mekanizması iyi işlemekte, birinin ayağını kaydırmak için onun komünist olduğuna dair şüphe yaratmak yeterli olmaktadır.”²¹²

10 Eylül günü Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nurettin Aknoz, bir basın toplantısı düzenleyerek basına bazı yasaklar koyduğunu ilan etmiştir.

“Halkı heyecanlandıracak haberlerin yayımlanması yasaktır. Meclis’teki görüşmeler halkı heyecanlandırabilirse yazılmayacaktır.

Hükümeti tenkid etmek yasaktır.

Hükümetin çalışmalarını etkileyecek biçimde yazılar yasaktır.

Sıkıyönetimin çalışmalarıyla ilgili haberler yasaktır.

NATO devletleriyle ilgili haberler yasaktır.

Darlık, kıtlık ve yokluk haberleri yazılmayacaktır (Örneğin ekmek almak için fırınların önünde sıra bekleyenlerin resmini koyamazsınız)

²¹¹ H. Topuz, **II. Mahmut’tan...**, s.198.

²¹² F. Şenol Cantek, a.g.e., s.130.

6 Eylül olaylarını komünistlerden başkasının yaptığı yolunda yazı ve yorumlar yasaktır.

6 Eylül olayları ile ilgili haber ve resimler yasaktır.

Magazin sayfalarında da halkı heyecanlandıracak resim ve yazılar yasaktır. Çıplak kadın resmi basmak da yasaktır.”²¹³

Dokuz aylık süren sıkıyönetim 7 Haziran 1956 tarihinde kaldırıldığında iki kanun tasarısı daha görüşülmüştür. 1954 yılında çıkarılan 6334 sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyo İle İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki Kanun” 1956 yılında 6732 sayılı Kanun ile değişikliğe uğrayarak “Neşir Yoluyla veya Radyo ile Yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler Hakkında Kanun” adını alarak basın özgürlüğünün daha da daraltılmasına neden olmuştur. 6732 sayılı Kanun’a göre şu düzenlemeler yapılmıştır:

- Namus, şeref, itibar veya haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarete bulunulması.
- İtibar kırarak veya şöhret, meslek veya servete zarar verebilecek bir hususun ifade edilmesi.
- Rıza hilafına hususi veya ailevi ahvalın ifşa edilmesi veya teşhir olunması.
- Yukarıdaki hal ve suretlerle tecavüz, hakaret, isnat, ifşa veya teşhire maruz bırakılacağından bahsile tehditte bulunulması.
- Kanunda tasrih edilen haller haricinde resmi sıfat haiz olanlar küçük düşürmeyi hedef tutan veya bunlar aleyhine istihkâr veya istihfaf hissi telkin edebilecek yahut müphem ve suizan davet eyleyebilecek mahiyette neşriyatta bulunulması...

²¹³ A. Kabacalı, **Türk...**, s.246.

Gazetecilerin bu suçlamaları işlemeleri halinde 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 3.000 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılmaları uygun görülmüştür.²¹⁴

Ayrıca bu yıl içerisinde çıkarılan 6733 sayılı Kanun ile 5680 sayılı Basın Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilmiş, kamuoyunu aydınlatma görevini üstlenen gazetecilerin basın özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Basın çalışanları yazılarında yer alan pek çok ifadenin önünde engel teşkil eden bu yenilikleri olumsuz olarak nitelendirmişlerdir.

“Sorumlu müdür olabilmek için en az lise mezunu olmak veya bu derece tahsili bulunduğu resmen kanıtlanmak koşulu eklenmişti. Mesul müdür olmaya engel olan mahkumiyetlere, altı aydan fazla hapis, suç uydurma, resmi mercileri kandırma, iftira, yalan şahitlik ve yalan yere yemin, müstehcen ve hayasızca neşriyat, fuhşiyata tahrik suçlarından mahkumiyetler eklenmişti. Geçici olarak kamu hizmetlerinden yasaklılık, kolluk gözetimi altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkumiyet bu ceza ve tedbirlerin infaz edilmiş olması gerekiyordu.”²¹⁵

Yasanın bazı maddeleri demokrasinin özgürlük anlayışından uzak bir şekilde değiştirilmiş ve basın emekçilerini de bu düzenlemelere uymaları için zorunlu tutmuştur.

“Aynı yasaya göre; süreli yayının yazarı, sorumlu müdürü sahibi ve dağıtıcısı da suç aracı yayından sorumlu tutmakta; imzasız ya da rumuzlu yazıların açık isimlerinin 24 saat içinde savcılığa bildirilmesi, yanıt ve yalanlama hakkının haber ve olayın yayınlanmasının hemen ertesi günü yayınlanması, gibi zorunluluklar getirilmekte idi.”²¹⁶

27 Mayıs 1960 günü Milli Birlik Komitesi'nin silahlı kuvvetler adına yönetime el koymasıyla yeni anayasa çalışmaları başlatılmış ve basının önündeki özgürlükleri kısıtlayıcı kanunlar değiştirilmiştir. 6334 ve 6732 sayılı Kanunlar 12 Ekim 1960'ta 94

²¹⁴ M. Albayrak, a.g.e., s.398.

²¹⁵ S. Dönmezer ve K. Bayraktar, a.g.e., s.184.

²¹⁶ M. Albayrak, a.g.e., s.399.

sayılı Kanun’la kaldırılmıştır. Bu kanun, basına daha özgür bir ortam sağlarken gazetecileri de fikirlerini ileri sürerken baskının korkusundan uzaklaştırmıştır.

“Milli Birlik Komitesi 27 Mayıs 1960’ta işbaşına geldiği zaman bir basın sorunu vardı ülkede. Milli Birlikçiler basından büyük destek gördüler. Önemli ve ivedi işlerden sonra basın sorunları ele alındı. Milli Birlik Komitesi ilk önce ‘Neşir yoluyla veya Radyo’yla işlenecek cürümler hakkındaki 6334 ve 6732 sayılı kanunları’ ele alarak 12 Ekim 1960’ta 94 sayılı kanunla bunları iptal etti. Basın böylece büyük bir korkudan ve baskıdan kurtulmuş oluyordu. Bundan sonra sıra geldi 1950’de kabul edilen Basın Kanunu’ndaki antidemokratik maddelerin kaldırılmasına. Milli Birlik Komitesi, 29 Kasım 1960’ta eski Basın Kanunu’ndaki antidemokratik hükümleri kaldıran bir kanun çıkarttı (143 sayılı kanun).”²¹⁷

Demokrat Parti, bu yasal düzenlemelerle birlikte iktidarına yönelik eleştirileri önlemeye çalışırken diğer yandan muhalefeti susturmayı amaçlamıştır. Ancak Milli Birlik Komitesi’nin yönetime gelmesiyle basının önündeki yasaklar kaldırılarak gazetecilere kendilerini ifade etmeleri için geniş özgürlük ortamı sağlanmıştır.

2.3.4. Demokrat Parti İktidarında Besleme Basının Ortaya Çıkışı ve Basın İlan Kurumu

Demokrat Parti, ekonomik alanda umduğu başarıyı bulamayınca içten gelen tepkileri ve dışarıdan yöneltilen tehditleri engellemek için basını ekonomik açıdan kontrol altına alma girişimlerinde bulunmuştur. Gazetelerin basılması için gerekli gazete kağıtlarının satışı, ilân ve reklam gelirlerinin tek elden dağıtılması için kararname düzenlenmiştir. İktidar özel ve resmi ilanların dağıtımında taraflı bir politika izleyerek kendini destekleyen gazeteleri ekonomik yönden fazlasıyla rahatlatmıştır.

Hükümetin icraatlarını eleştiren gazeteler ise mali açıdan zorlanmışlardır. Bu dönemde iktidarın yanlışlarını görmezden gelen, onun yaptığı her şeyi doğru kabul

²¹⁷ H. Topuz, **II. Mahmut’tan...**, s.228.

eden bir besleme basın ortaya çıkmıştır. Besleme basın da Demokrat Parti sayesinde resmi ilanlardan yüksek pay alarak kamuoyunu etkileyen bir unsura dönmüştür.

“Bu dönemde gazeteler, yeterli ölçüde özel ilan alamıyor, resmi ilan desteğine gereksinim duyuyorlardı. Resmi ilanların hükümetçe dengesiz, daha doğrusu iktidar partisini destekleyen gazetelerin çıkarı gözetilerek dağıtılması, yine iktidar partisinden yana gazete ve gazetecilere örtülü ödenekten yardımda bulunulması, DP’yi destekleyen besleme basın yaratılması için devlet olanaklarının kötüye kullanılması gibi uygulamalar, sonradan kanıtlarıyla birlikte ortaya konuldu.”²¹⁸

Tiraja bakılmaksızın iktidarın yanında saf tutan gazeteler, bunun karşılığında daha çok resmi ilan almışlardır. İktidarın bu uygulamaları Türk basınında “besleme basın” kavramını ortaya çıkarmıştır.

“Öte yandan, Demokrat Parti, Türk basın tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş derecede bir besleme basın çığrının da açılmasına zemin hazırlamakla gerçek basının doğumunu önlemiştir. Gazete kapatmalar, ilan kesmeler, tahsis kesmeleri izlemiş, iktidar yanlısı basın tiranlarının gemi azıya almalarına göz yummuştur. Bütün bunlar, yağlı hükümet kuyruğunu kaybetmekten gözü dönmüş başta CHP olmak üzere muhalif basının kinini devleştirmeye yol açmıştır.”²¹⁹

Demokrat Parti resmi ilanlarla ilgili düzenlemeyi ilk kez 13 Eylül 1950’de yürürlüğe koymuştur. Gazetelerin resmi ilanlardan faydalanabilmeleri için birtakım zorunluluklar getirilmiştir. Bu mecburiyetlerin başında gazetenin günlük çıkması, rotatifle basılması, tirajı, boyutu göz önüne alınmıştır. Bu işlerin yürütülmesi için de Türk Basın Birliği ve Ortakları Kolektif Şirketi sorumlu tutulmuştur.

1951 yılına gelindiğinde ise resmi ilanların dağıtım işi bakanlığın görevine bırakılmıştır. Demokrat Parti yanlısı basının sayısındaki artış muhalefetin tepkisini çekmiştir. Bu uygulamanın yürürlüğe girmesinden önce yayımlanan gazetelerde ilanların verilmesinde iç ve dış haberlere ağırlık verenlerin ilk sıralarda yer alacağı

²¹⁸ Alpay Kabacalı, **Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın**, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2000, s.216.

²¹⁹ Fuat Süreyya Oral, **Türk Basın Tarihi**, Doğu Matbaacılık, Ankara, 1968, s.194.

ifade edilmiştir. Kararname sonrası yayın yaşamına başlayan gazetelere ilanların dağıtılmasında bakanlığın isteği ön planda tutulmuştur.

“23 Şubat 1952 tarihinde CHP Yozgat Milletvekili Avni Doğan, DP’nin resmi ilânların dağıtımında uyguladığı yöntemi eleştirmiş, resmi ilân bedellerinin iktidara yaranmak isteyen gazetelere bahşedildiğini, iktidarı eleştiren gazetelere de ya hiç bedel verilmediğini ya da göstermelik bedeller verildiğini belirtmiştir. Akabinde söz alan DP Zonguldak Milletvekili Abdurrahman Boyacıgiller, DP’nin önceki iktidarın yapmış olduğu uygulamalardan şikâyet ederken aynı uygulamaları gerçekleştirmiş olmasının, Hükümetin demokratik özgürlüklere karşı taban tabana zıt bir politika izlediğini ve yapılan eleştirilere kulak vermesi gerektiğini belirtmiştir.”²²⁰

11 Kasım 1953’te Demokrat Parti bu konudaki üçüncü çalışmasını tamamlayarak basın hizmetine sunmuştur. Bu uygulamayla bir gazetenin resmi ilandan faydalanması için en az altı (6) aydır yayınlanması koşulu gelmiştir. Bu yıl CHP’nin mal varlıklarına el konulması nedeniyle Ulus gazetesinin yerine çıkan Halkçı gazetesi ilan alamamıştır. Yayın süresi haricinde düzeni sarsıcı, vatandaşlar arasında düşmanlık uyandırmaya çalışan, milli birlik ve beraberliği tehdit eden, müstehcen neşriyat yapan, şantajda bulunan gazetelerin de ilan alması yasaklanmıştır.

Demokrat Parti iktidar olduğu yıllarda gazetecilere örtülü ödenekten para yardımında bulunmuştur. Bu gazetecilerin en önde gelenleri Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Peyami Safa ve Burhan Belge’dir.

“Yine aynı belgeye göre Havadis gazetesi ilk kuruluşunda örtülü ödenekten 55 bin lira, Necip Fazıl Kısakürek de 27 Mayıs’a kadar toplam 147 bin lira almıştır. Kararnamede Orhan Seyfi Orhon’a ve Yusuf Ziya Ortaç’a örtülü ödenekten çeşitli tarihlerde toplam 100 bin liraya yakın para verildiği belirtilmektedir. Peyami Safa da Başbakanlığa çeşitli tarihlerde dilekçeler göndererek yardım istemiştir. Yine aynı

²²⁰ Halil Emre Deniz ve Mehmet Özçağlayan, “Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlânlar ile Besleme Basınının Yaratılması”, **Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 1.Ulusal Siyaset Bilimi ve Kongresi Bildiri Kitabı**, Kars, 2020, s.2.

belgeye göre örtülü ödenekten ajans ve gazetelere toplam 723.809 lira dağıtılmıştır.”²²¹

Gazetelerin iktidara yakınlık ve uzaklık ilişkisi sadece verilen ilanların miktarına yansımamış, onların kağıt ve makine ihtiyaçlarını karşılamada sağlanan maddi koşullara da etki etmiştir. Demokrat Parti iktidarı tarafından desteklenen bazı gazetelerin bu süreçte şartları oldukça iyileşmiştir.

Alemdar, ilan ve reklam konusunda Demokrat Parti’nin takındığı politikaları yansıtmak için 1950-1959 yılları arasında bazı gazetelerin almış oldukları resmi ilan ve reklam miktarlarını şu şekilde ortaya koymuştur:²²²

Zafer-Zafer Akşam Postası	7.114.330
Cumhuriyet	2.653.704
Hürriyet	2.269.643
Milliyet	2.271.437
Son Posta	2.145.394
Yeni İstanbul	1.817.612
Vatan	1.641.145
Havadis	1.146.882
Tercüman	1.139.578
Ankara Telgraf	1.083.296
Hürses	1.021.926
Ulus	930.953
Son Havadis	690.418
Apoveymatini	91.960

²²¹ H. Topuz, **II. Mahmut’tan...**, s.203.

²²² Alemdar, a.g.e., s.136.

Tabloyu incelediğimizde Demokrat Parti'nin resmi ilan ve dağıtımında kendisini destekleyen gazetelere daha fazla pay verdiği görülmüştür. Demokrat Parti'nin bu taraflı yaklaşımı iktidarda kaldığı süre içerisinde sürmüştür. Basın İlan Kurumu, 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi sonrası 2 Ocak 1961 tarihinde 195 sayılı Kanun'la kurulmuştur.

“Resmi ilan dağıtımındaki sorunları çözmek amacıyla 1961 yılında Basın İlan Kurumu kurulmuştur. Bu Kurum, resmi ilan ve reklam dağıtımını günümüzde de yürüten yetkili kurumdur. Kurum, 36 kişilik bir Genel Kurul ile 7 kişilik Yönetim Kurulu'ndan oluşmaktadır. 36 kişi 12'şer kişilik üç bölümden oluşmaktadır. 12 üye devlet kurumlarından, 12 üye ilanları yayınlayan gazetelerden, 12 üye de tarafsız kurumlardan seçilmektedir.”²²³

Kurum resmi ilan ve reklamların dağıtımında daha adil bir politika izlemiştir. Ancak özel ilanların dağıtımı bu kurumun yetkisinde değildir. Yasada kurumun görevleri şöyle sıralanmıştır:²²⁴

- Resmi ilanlar ile kamu kurum kuruluşlarına ait reklamların, gazete ve dergilerde yayınlanması
- Gazete ve dergileri, dönemsel veya şikayete bağlı olarak mevzuat ve Basın Ahlak Esasları kapsamında denetlemek
- Gazete ve dergiler ile basın dernek ve sendikalarına beş yıla kadar kredi açmak
- Basında fikir ve beden işçisi olarak çalışanlara vadesi iki yılı geçmemek üzere borç para vermek
- Yardıma muhtaç basın mensupları ile vefat edenlerinin ihtiyaç sahibi ailelerine maddi yardımda bulunmak

²²³ Mustafa Şeker, “Yerel Gazeteler ve Resmi İlan”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Sayı:4, Kasım 2005, s.109.

²²⁴ <https://bik.gov.tr/kurumsal/gorevlerimiz/kurumun-gorevleri/> (Erişim Tarihi: 10.05.2021)

Basın İlan Kurumu, yukarıdaki görevlerinin haricinde resmi ilanların dağıtımının düzenlenmesinde gazetelerin ilanlardan eşit pay almalarını sağlamaya çalışmasına rağmen gazete patronları kurumun varlığından endişe duymuşlardır. Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Milliyet, Tercüman, Vatan, Yeni Sabah, Hürriyet ve Yeni İstanbul gazetelerinin sahipleri bu kanunları protesto etmek için 10 Ocak 1961’de yayınladıkları bildiriyle üç gün gazete çıkarmayacaklarını belirtmişlerdir.

“Kurumun amacı besleme gazeteciliğe son vermektir. Daha açık bir deyimle, devlet ilanlarının dağıtımında adaletsizliği ve devletin bazı gazeteleri koruyup kollamasını önlemektir. Böyle iyi bir niyetle kurulan bu kurum gazete sahiplerinin büyük tepkilerine neden olmuştur. Gazete patronları bu kuruluşun varlığına karşın 13 Ocak 1961’de şu bildiriye yayınlamak suretiyle tepkilerini dile getirmişlerdir: İlan ve Reklam Kurumu Kanunu ile, gelecek siyasi iktidarların niyet ve tutumuna göre, basını tam bir köle haline getirmek bu hale razı olmayanları da tasfiye etmek pekala mümkün olacaktır.”²²⁵

Basın İlan Kurumu, Demokrat Parti’nin basın üzerindeki resmi ilan ve reklamlar vasıtasıyla oluşturduğu ekonomik ve siyasi baskıyı önlemiştir. Kurum gazete patronlarının ileri sürdükleri endişeleri boşa çıkararak devlet ilanlarının dağıtımındaki adaletsizliği sona erdirmiştir. Kurumun yasası 1960’lı yıllardan bu zamana kadar birçok değişikliğe uğrayarak günümüze kadar gelmiştir.

²²⁵ M. N. İnuğur, a.g.e., s.373.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞIN TÜRK BASININA ETKİSİ BAĞLAMINDA HÜRRİYET GAZETESİ’NİN 1950-1954 YILLARI ARASINDAKİ 1. SAYFA HABERLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Soğuk savaş yıllarının arka planını incelediğimizde basını şekillendirdiği görülmektedir. Soğuk savaş yıllarında “komünizm tehdidi” söylemi ABD tarafından sıkça gündeme getirilmiştir. Bu süreçte Sovyetler Birliği’nin Türkiye’den talepleri ve yaşanan gerginlikler de Türkiye-ABD yakınlaşmasını güçlendiren etmenlerden olmuştur. Çalışmanın amacı, Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1. sayfa haberlerini ayrıntılı olarak incelemektir. Çünkü Hürriyet gazetesinin yayın hayatına başladığı yıllar Türkiye’nin Batı Bloku’na katılmak istediği dönemdir. Bu bağlamda 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Hürriyet gazetesinin incelenmesinin amacı bu tarihler arasında Demokrat Parti’nin ikinci kez iktidara güçlü bir şekilde gelmesi ve Amerikancı politikaları daha çok desteklemesidir. Bu temel amaç doğrultusunda; seçilen dönemde 1. sayfada yer alan haberlerin Sovyetler Birliği’ne karşı nasıl bir tutum içerisinde kaleme alındıkları incelenecektir. Bunun yanı sıra bu çalışma soğuk savaşın Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisini tespit ederek gazetenin haber üretimindeki yaklaşımını irdeleyecektir.

Çalışmada soğuk savaş tarihi içerisinde Türkiye’de antikomünist bakış açısının nasıl oluştuğu, köklerinin hangi olaylara ve dinamiklere dayandığı incelenecektir. Bu bağlamda Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki kutuplaşmanın haberler vasıtasıyla nasıl propaganda aracı haline geldiği Hürriyet gazetesi örneği üzerinden ele alınacaktır. Hürriyet gazetesi soğuk savaş döneminde antikomünist söylemi benimsemiş bir gazete olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hürriyet gazetesinin incelendiği yıllar içte Demokrat Parti’nin iktidara geldiği, dışta ise Türkiye’nin Batı Bloku’na katıldığı dönemdir. Bu nedenden dolayı Hürriyet gazetesi, hem soğuk savaş düzeninde Türk basınının durumunu hem de çok partili sisteme geçilmesinden itibaren kitlesel gazeteciliğin Türkiye’deki gelişimini yansıttığından çalışma açısından önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında Hürriyet

gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki 1.sayfasında yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haberler incelenecektir. Bu çalışmada gazetenin haberlere yönelik bakış açısını ortaya koyabilmek için içerik çözümlemesi ve Van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılacaktır.

3.1. Sedat Simavi'nin Gazeteciliğe Girişi ve Hürriyet Gazetesi'nin Kuruluşu

Hürriyet gazetesinin kurucusu Sedat Simavi'nin çocukluğu Samsun'da geçmiştir. Fransızca eğitiminin bir kısmını burada almıştır. Simavi, eğitimine İstanbul'da devam etmiştir. Liseye Saint Joseph Fransız Lisesi'nde başlayan yazar, daha sonra eğitimini Galatasaray Lisesi'nde sürdürmüştür. İlk gençlik yıllarından itibaren Simavi'nin resme, karikatüre ilgisi olmuştur. Ondaki bu çizim merakı Simavi'nin erken yıllarda basın dünyasıyla tanışmasını sağlamıştır.

“Lise öğrencisi olduğu yıllarda çizgi, resim, özellikle karikatür konusunda yetenekleri dolayısıyla bu tür çalışmalara yönelen Sedat Simavi'nin ilk karikatürlerinin yayınlanması, onu basın dünyasına sürüklemiştir. Sergilediği karikatürler, basınla yakın ilişkiler kurmasına sebep olmuş, bu ilişkiler gazete veya dergi çıkarma arzularını kamçulamıştır.”²²⁶

Simavi, basın camiasına karikatür ve mizah dergisi çıkararak girmiştir. Hürriyet gazetesini yayımlamadan önce basın alanında pek çok girişimlerde bulunan Simavi, bu tecrübelerinden istifade ederek günlük bir gazete çıkarmayı hedeflemiştir. Uzun yıllar Hürriyet gazetesinde çeşitli görevlerde bulunmuş; gazeteci Necati Zincirkıran, Türk basınının bugünkü çağdaş duruma gelmesinde Sedat Simavi'nin önemine işaret ederek onu sözünün eri, namuslu, vatansever, ulusal çıkarlara saygılı, güvenilir, milliyetçi, bağımsız, halkçı bir gazeteci ve başyazar olarak tanımlar.²²⁷

“O günlerde Sedat Simavi günlük bir gazete çıkarmayı planlamaktadır. Çıkaracağı gazeteyi halkın beğenmesi ve tutması için önceden bir isim önerme

²²⁶ M. Nuri İnuğur, **Türk Basınında İz Bırakanlar**, Der Yayınları, İstanbul, 1999, s.219.

²²⁷ Necati Zincirkıran, **Hürriyet ve Simavi İmparatorluğu**, Gençlik Yayınları, İstanbul, 1994, s.17.

kampanyası açmış ve bu suretle daha gazete çıkmadan onun benimsenmesini sağlamak amacıyla kamuoyu yaratma çabalarına girişmiştir. Önerilen isimleri heyecanla inceleyen Sedat Simavi çıkaracağı gazetenin adını çoktan kararlaştırmıştır. Bu gazetenin adı özgürlük ilkesini simgeleyecek olan Hürriyet olacaktır. Sedat Simavi Hürriyet'i çıkardığı zaman çok deneyimli bir gazetecidir. Hürriyet'in 59. İmtiyazı oluşu da bu deneyimin kanıtıdır.”²²⁸

Zamanın en iyi gazetecilerini ve teknisyenlerini bünyesinde toplayan Hürriyet gazetesini kurmak için Sedat Simavi, Ankara'dan deneyimli gazeteci Samih Tiryakioğlu'nu İstanbul'a çağırmıştır. Sedat Simavi ile Hürriyet gazetesinde yıllarca mesai birlikteliği yapmış Samih Tiryakioğlu, gazete kurulmadan önce Simavi ile arasında geçen konuşmayı şöyle anlatmıştır: “Ankara'nın benim için tatsızlaştığı sıralarda bir sıra İstanbul'a gelmiş. O'nu da ziyaret etmiştim. Bir gazete çıkaracağım. Benimle çalışır mısın? dedi. Tereddütsüz çalışırım dedim. Fakat iki sual sordum. Sermaye kimin? Hangi partiyi tutacaksınız? Sermaye benim, dedi. Hiçbir partiyi tutmayacağız. Daha doğrusu hangi parti bu memleketin hayrına çalışırsa onu tutacağız.”²²⁹

Bu hedefine ulaşmak için Sedat Simavi, 1 Mayıs 1948 tarihine kadar beklemiştir.

“II. Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen savaş koşullarının getirdiği yoksunluğu yaşayan ve kapalı ekonomisini canlandırmaya çalışan Türkiye, bir yandan da toplumsal değişimin gerginlikleriyle baş etmeye çalışmaktadır. İşte böyle bir ortamda Hürriyet, 1 Mayıs 1948'de okuyucuyla buluşmuştur.”²³⁰

Hürriyet gazetesi Sedat Simavi'nin uzun yıllar kafasında tasarladığı bir gazetedir. Simavi, Hürriyet gazetesinin hiçbir siyasi oluşumun tarafı olmasını istememiştir. Tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesini kendine referans edinen Simavi, gazetenin ilk sayısında hem Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün hem de Muhalefet Lideri

²²⁸ M. N. İnuğur, **Türk Basın Tarihi**, s.231.

²²⁹ Muzaffer Gökman, **Sedat Simavi: Hayatı ve Eserleri**, Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1970, s.76.

²³⁰ Şengül Özerkan, **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye'de 9 Gazete**, Nobel Yayınları, Ankara, 2009, s.54.

Celal Bayar'ın birer yazısına ve resimlerine yer vermiştir. Simavi, Hürriyet gazetesinin adının yer aldığı başlığının altında “Günlük Müstakil Siyasi Gazete” ibaresini kullanmıştır. Bağımsızlığa vurgu yapılarak okuyucunun ilgisi gazeteye çekilmeye çalışılmıştır.

“Hürriyet gazetesi 1 Mayıs 1948 tarihinde ‘Ürdün ve Irak Orduları Filistin’e Girdi’ manşetiyle satışa çıkar. Haber Filistin topraklarında İsrail devletini kurmak için savaşıyan Yahudiler ile Müslüman Araplar arasındaki çatışmayı aktarmaktadır. İlk sayı 6 sayfadan oluşmaktadır. CHP lideri İsmet İnönü ve DP lideri Celal Bayar'ın birer makalesine birinci sayfada yer verilmesi gazetenin yayın politikasını gelecekteki seyrini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu Gazete başlıklı yazısında Sedat Simavi Hürriyet'in yol haritası hakkında bilgi vermektedir. Yazısında gazetenin ismini sık sık büyük harfle yazma gereği hisseden Simavi; özgür bir gazete olduklarını, iktidara ve muhalefete bağlı olmadıklarını, amaçlarının demokrasiyi kökleştirmek olduğunu vurgulamaktadır.”²³¹

Ancak Sedat Simavi'nin başı Hürriyet gazetesinin kuruluşu sırasında bazı dedikodular yüzünden ağrımıştır. Etkili bazı çevreler, ısrarla Hürriyet gazetesinin Yahudi sermayesi ile kurulduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunu öne sürenler Hürriyet gazetesinin basılması için Amerika'dan getirilen matbaa makinesinin Yahudilerin sahibi olduğu Burla Biraderler firması aracılığıyla Türkiye'ye sokulmasını örnek göstermişlerdir. Hürriyet gazetesinin yöneticileri de makinenin parasının kuruluşuna kadar Burla Biraderler'e ödendiğini belirterek kendilerini savunmuşlardır. İş o kadar ileriye gitmiştir ki gazeteyi temsilen Ankara'ya gönderilen yazar Bahadır Dülger toplantıda Hürriyet gazetesi adına geldiğini söyleyince devrin bakanı Fuat Sirmen, “Yani Yahudi sermayesiyle çıkan gazeteden öyle mi?” diye cevap vermiştir.²³² Bakan Fuat Sirmen de bu sözü nedeniyle yaşamının sonuna kadar Hürriyet gazetesinin eleştiri oklarının hedefi olmuştur.

²³¹ Y. Özkır, a.g.e., ss.72-73.

²³² N. Zincirkıran, a.g.e., s.21.

Simavi, yazılarında halkın sorunlarına değinerek vatandaşa yönelik bir gazete çıkarmayı amaçlamıştır. Gazete amblemini de Türkiye bayrağı olarak seçen Simavi, bayrağın altına da “Türkiye Türklerindir” cümlesini yerleştirmiştir.

“Gazete 100.000 lik tirajla yayına başladığından, yurttta yayılması kolaylaşmıştır. Gazetede ara sıra Sedat Simavi’nin yazdığı az-öz başmakaleler büyük sükse yapmıştır. Gazete bazı sloganlar ortaya koymakla da zamanın yayınları arasında temayüz etmiştir. Birinci sayfanın sol başına (Türk bayrağı altında: Türkiye Türklerindir) resimli kompozisyonunu koymuş, Kıbrıs ve 12 adanın Yunanlılara verilemeyeceğini sık sık ortaya atmış, bu konularda halkın gönlünü kazanmıştır.”²³³

Simavi, Gazeteciler Cemiyeti’nin kuruluşunda da yer almıştır. Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı görevini yürütürken İstanbul Üniversitesi’nde gazetecilik kursu kurulması için çalışmalar yapmıştır. Basın ile üniversite arasında kurulan iş birliği sayesinde nitelikli kişilerin mesleğe kazandırılması amaçlanmıştır.

“Basın Birliği’nin lağvı üzerine kurulan İstanbul Gazeteciler Cemiyeti’nin ilk reisi O idi. Sıfat ve selâhiyetle mesleğin bütün dertlerine el koymayı bilmiş ve feyizli semerelerini kısmen toplamaya da muvaffak olmuştu. Bu çalışmalar arasında basın mensuplarına birçok hak tanıyan ‘sarı kart’ da başkanlığı zamanında temin edilmişti.”²³⁴

Türk basınında önemli bir yeri olan Hürriyet gazetesi, Sedat Simavi’nin öncülüğünde birçok yeniliğe imza atmıştır. Türkiye’de çok partili döneme geçiş sancılarının yaşandığı bir dönemde Sedat Simavi ilgi çekici yayıncılık anlayışı izleyerek okurun beğenisini kazanmış ve gazetenin günümüze kadar ulaşmasında çok fazla etkisi olmuştur.

²³³ F. S. Oral, a.g.e., s.153.

²³⁴ M. Gökman, a.g.e., s.94.

3.2. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yıllarındaki Yayın Politikası

Gazete, Türkiye açısından önem arz eden konulara sıklıkla değinmiştir. Kıbrıs konusunu defalarca gündeme getiren Hürriyet adada Türklerin Rumlar tarafından işkence gördüğüne dikkat çekmiştir. Bu haberler yüzünden Sedat Simavi dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ile karşı karşıya gelmiştir. Sedat Simavi, Kıbrıs haberleri nedeniyle Köprülü ile anlaşmazlığa düşerek mahkemelik olmuştur. Bu davaların görülmesi sırasında Simavi hastalanmış ve davalar neticelenmeden 11 Aralık 1953'te vefat etmiştir.

“Öyle ki, Kıbrıs meselesindeki ödün vermez tavrı nedeniyle otoritenin şimşeklerini üzerine çekerek ömrünün son günlerinde sanık sandalyesine oturan Simavi, son nefesini vermeden önce bile Kıbrıs'ı sayıklıyordu.”²³⁵

Kıbrıs haberleri milliyetçi duyguları harekete geçirerek gazetenin okur sayısını yükseltmiştir.

“1950 seçimleri sonucunda gerçekleşen iktidar değişikliği de, Türkiye'nin mevcut Kıbrıs politikasını etkilememiştir. Yunan'ın sesini her geçen gün yükselterek Enosis dediği o günlerde, Kıbrıs'ın Türk olduğunu, Yunanistan'a devredilemeyeceğini, bir gün sahip değiştirmesi icap ederse Türklere verilmesi gerektiği fikrini kamuoyunun gündemine getiren kişi Sedat Simavi'ydı.”²³⁶

Hürriyet gazetesinin yayın politikasına baktığımızda ana ilke; cumhuriyetin değerlerine bağlı, Batı ile bütünleşmiş, Mustafa Kemal Atatürk'ün çizdiği yolda ilerleyen bir Türkiye isteğidir. Habercilik anlayışını da buna göre şekillendirmiştir. Hürriyet, Türkiye'nin NATO'ya girmesini destekleyen bir yayın çizgisi takip ederek Türkiye'nin Atlantik Paketi'ne girişini manşetten duyurmuştur.

“Hürriyet, içerik itibarıyla genel olarak kapitalist Batı kültürünün taşıyıcısı olmuştur. 60'lı yıllardan itibaren burjuva rejimini zora sokan siyasallaşma sürecinde

²³⁵ İrem Barutçu, **Babıâli Tanrıları Simavi Ailesi**, Agora kitaplığı, İstanbul, 2004, s.50.

²³⁶ İ. Barutçu, a.g.e., s.41.

kendisine özgün bir rol atfeden Hürriyet, okuruyla kurduğu diyalogda hep bireycilik, uzlaşmacılık gibi değerlerin üstünlüğünü savunmuş; bunların yanı sıra Soğuk Savaş atmosferinin söz konusu olduğu dönemde, doğallıkla Sovyetler Birliğinde simgeleşen sosyalist düşünceye karşı bir söylemi yeniden üretmiştir.”²³⁷

İkinci Dünya Savaşı sonrası yayın hayatına başlayan Hürriyet gazetesi, yönünü Batı’ya çevirerek sayfalarında komünizmin ülke için tehlikeli bir fikir olduğunu sıklıkla vurgulamıştır. Haberlerini Sovyetler Birliği aleyhinde şekillendiren Hürriyet gazetesi komünizm düşüncesinin ülke topraklarından yok edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Sovyetler Birliği ile ilgili haber içeriklerinde ve başlıklarda çoğunlukla yoksulluk, baskı ve şiddet gibi temalar işlenmiştir. Türkiye’nin iki kutuplu dünya sistemi içerisinde Sovyetler Birliği’nden uzaklaşarak Batı’nın yani daha çok Amerika’nın müttefikliği yönünde hareket etmesinin doğru olacağı tezi haberlerde ve köşe yazılarında ifade edilmiştir.

“İkinci Dünya Savaşı ertesinde ABD ve Sovyetler Birliği denkleminde şekillenen Soğuk Savaş sürecinin de etkisiyle Komünizm gazete tarafından tehlikeli ve def edilmesi gereken bir düşünce akımı olarak görülmüştür. Türk-Sovyet ilişkilerindeki gerginliğin gazetenin tutumunda etkili olduğu belirtilebilir. Sedat Simavi dönemi Hürriyet gazetesi yayın politikasında komünizm ve dini akımlar eleştirel bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Sedat Simavi yazılarından birinde iki tarz yaklaşımı sapkınlık olarak tanımlamaktadır.”²³⁸

Hürriyet o dönemde Kore Savaşı’nı sayfalarına taşıyarak savaşla ilgili gelişmeleri okurlarına bildirmiştir. İlk başlarda Kore Savaşı’na Türkiye’nin asker göndermesini desteklemeyen gazete, Türkiye’nin NATO’ya dahil edilmesinden sonra asker göndermeye olumlu yaklaşmıştır. Haberlerde Kore’den dönen askerler Türk’ün gücünü dünyaya gösteren kahraman Mehmetçikler olarak anlatılmıştır. Askerlerin Kore’de gösterdikleri üstün başarılar fotoğraflı haberlerle okura sunularak gazetenin okur kitlesinin beğenisini kazanması sağlanmıştır. Cepheden gelen haberler okurun heyecanını yükseltmiştir.

²³⁷ Gülseren Adaklı, **Türkiye’de Medya Endüstrisi**, Ütopya Yayınları, İstanbul, 2006, s.124.

²³⁸ Y. Özkır, a.g.e., s.88.

“DP’yi iktidara getiren 1950 seçimlerinden önce Hürriyet coşkunlukla DP’yi destekliyordu. Seçimlerden sonra ise CHP’nin üzerine gitmedi ve muhalefetin gelişmesinden yana oldu. O sırada Kore Savaşı çıkmıştı. Hürriyet, hükümetin Meclis’in kararı olmadan Kore’ye asker göndermesini eleştirdi. Hürriyet Atatürk devrimleri konusunda da çok duyarlıydı. Partilerin bu ilkeler çevresinde birleşmelerini ve devrimlerin seçim politikalarına alet edilmemeleri gerektiğini savundu. Türkiye’nin Nato’ya girmesi için büyük bir kampanya düzenledi.”²³⁹

Sedat Simavi’nin 1953 yılında ölmesinden sonra gazetenin yönetimi Haldun Simavi ve Erol Simavi’ye geçmiştir. Amerika’da gazetecilik eğitimi alan Haldun Simavi kardeşiyle anlaşamayınca 1968 yılında gazeteden ayrılarak Rahmi Turan’ın genel yayın yönetmeni olarak atandığı Günaydın gazetesini çıkarmıştır. 1994 yılında Simaviler Hürriyet gazetesini medya dışından gelen Doğan Yayın Holding’e satmışlardır. Aydın Doğan’ın uzun yıllar sahip olduğu Hürriyet 2018 yılında Demirören Holding’e devredilmiştir. Her dönem belirli bir okur kitlesine sahip olan Hürriyet gazetesi, günümüzde de okurlarına kesintisiz olarak habercilik hizmeti vermektedir.

3.3. Hürriyet Gazetesi’nin Basına Getirdiği Yenilikler

Sedat Simavi’nin çıkardığı Hürriyet gazetesi Türk basınına içerik ve teknik anlamda pek çok yenilik kazandırmıştır. Simavi, Hürriyet’in çıkışı ile gazeteciliği edebiyatçıların hâkim olduğu alandan çıkarıp gerçek mesleği gazetecilik olanların faaliyet sahasına dönüştürmüştür. Haberlerde fotoğraf, kısa yazı ve ortalama kültür seviyesindeki okuyucuların anlayabileceği kelimeler tercih edilmiştir.

“Yakın basın tarihimizde en büyük değişim, 1 Mayıs 1948 tarihinde Hürriyet gazetesinin yayımlanmasıyla yaşanmıştır. Hürriyet gazetesinin, bir kitle gazetesi özelliğini taşıması, geniş halk kitlelerine yönelik ilginç haberler vermesi ve bol fotoğraf kullanmasından kaynaklanmıştır.”²⁴⁰

²³⁹ H. Topuz, **II. Mahmut’tan...**, s.214.

²⁴⁰ Atilla Girgin, **Türkiye’de Yerel Basın**, Der Yayınları, İstanbul, 2009, s.221.

Hürriyet gazetesindeki haberlerde sade, basit bir dil kullanılmıştır. Simavi, Hürriyet imzasıyla yazdığı başyazılarını ise kısa ve rahat okunur bir şekilde kaleme almıştır.

“Dergicilikten gazeteciliğe, sinemadan karikatüre kadar kitle haberleşmesinin hemen her dalında başarı gösteren Sedat Simavi’nin en belirgin özelliği yazılarında daima konuşulan dil kullanmış olması, çoğunluğun sorunlarını dile getirmesi, yazılarını halkın konuştuğu Türkçe ile yazmaya özen göstermesidir. Onun kaleminden çıkan halka dönük, sade bir Türkçe ile yazılmış değişik türdeki kısa başyazıları ile Türk basınında önemli bir çığır açmış ve Sedat Simavi halka dönük gazetesiyle Cumhuriyet dönemi basınında bu çığırın öncüsü olmuştur.”²⁴¹

Simavi, haberlerde büyük fotoğraf kullanımına önem vererek haberin okur açısından dikkat çekici olmasını sağlamıştır.

“Fotoğraf, Sedat Simavi için, haberin doğruluğunu gösteren bir kanıttı. O zamanki deyimle ‘delil’ di. Dergiciliği sırasında da fotoğrafı çekilebilecekken çekilmemiş haberler, röportajlar için, ‘Nerede bunun delili, ispatı?’ diye sorardı.”²⁴²

Hürriyet gazetesi baskı teknolojisinde modern, hızlı bir makineyle işe başlayarak kısa sürede okurun ilgisini ve beğenisini kazanmıştır.

“Hürriyet’in ilk göze çarpan yanı, kağıdının kalitesi, baskısının güzelliğiydi. O güne dek fotoğrafın bu kadar net, yazının bu kadar temiz basıldığı bir gazete görülmemişti. Sedat Simavi’nin iki yıl önce Amerika’dan sipariş ettiği en son sistem süratli rotatif makinesi daha ilk günden farkını ortaya koymuştu.”²⁴³

Necati Zincirkıran, Hürriyet’in Babıali’ye birçok yenilik getirdiğini belirterek gazetenin basın alanında birçok yeniliğe öncülük yaptığına dikkat çekmiştir.

“Hürriyet, Babıali’ye sadece daktilo ile yazı yazmayı değil pek çok yenilik getirmişti. 1950 yılında fotoğraf nakleden Telefoto makinelerini de ilk kez Türkiye’ye

²⁴¹ M. N. İnuğur, **Türk Basın Tarihi**, s.231.

²⁴² Altan Öymen, **Değişim Yılları**, Doğan Kitap, İstanbul, 2006, s.160.

²⁴³ İ. Barutçu, a.g.e., s.34.

biz getirmiştik. Ankara, İzmir bürolarımıza koymuştuk. Ayrıca elimizde bir de portatif olanı vardı. Onunla dünyanın her yerinden telefon hattından fotoğraf verebiliyorduk.”²⁴⁴

İyi bir fotoğraf ekibi kurulmuş, spor servisi güçlendirilmiş, Londra Olimpiyatlarına foto muhabirleri gönderilmiştir.

“Hürriyet, olimpiyatları, bir kişiyle izleyecekti. Bir foto muhabiriyle. Usta fotoğrafçı Ali Ersan’la. Ersan’ın haber ve röportaj da yazabilecek birikimi vardı ama, asıl işi fotoğraf çekmekti. Tabii, çektiği fotoğrafları Türkiye’ye en hızlı ve güvenli şekilde ulaştırmanın yollarını da biliyordu. Bunun için İstanbul’daki gazete merkezinde toplantılar yapılmış, çeşitli seçenekler üzerinde planlar oluşturulmuştu. İstanbul’da bir ‘Londra ekibi’ kurulmuştu. Ekibin işi, Ersan’ın göndereceği fotoğrafları ve yazıları hiç geciktirmeden ele alıp değerlendirmekti.”²⁴⁵

Londra olimpiyatlarındaki güreşçilerimizin başarıları gazetede haber olunca gazetenin satışları yükselmiştir.

“İlk renkli resim, güreş müsabakalarına ait bir fotoğraftır. Dönemine göre önemli bir gazetecilik atılımı olan bu olay Hürriyet’in tirajını da önemli oranda arttırmıştır. Gazete Londra Olimpiyatları’nda elde ettiği başarının ardından bu uygulamayı devam ettirmiş ve dünyanın birçok yerine muhabirler göndererek haber ve izlenim yazılarına yer vermiştir.”²⁴⁶

Haber ve köşe yazılarının kısa olarak yer aldığı gazetede politika haberlerinin yanı sıra eğlence, spor, magazin, sağlık, yaşam, çizgi roman gibi bölümlere öncelik de verilmiştir.

“Gazetenin ilk sayfasında dönemin ulusal ve dış politika haberleri ile Sedat Simavi’nin Hürriyet imzası ile yazdığı köşe yazıları ilk sayfada yer almıştır. Gazetede yurt içi, yurt dışı haber, tefrika, yabancı tefrika tercümeleleri, fotoroman, köşe yazıları,

²⁴⁴ N. Zincirkıran, a.g.e., s.33.

²⁴⁵ A. Öymen, a.g.e., s.232.

²⁴⁶ Ş. Özerkan, a.g.e., s.60.

foto röportajlar yer almıştır. Gazete bayram, yeni yıl gibi özel günlerde özel ekler de çıkarmıştır.”²⁴⁷

Hürriyet gazetesi Türk medya tarihinde haberlerin yazımından fotoğrafların kullanımına kadar gazeteciliğe pek çok katkı sunmuştur. Hürriyet’ten önce gazeteler daha çok toplumu modernleştirmenin bir aracı olarak görülmüştür. Hürriyet gazetesi kuruluşundan itibaren bu misyonu üstlenmeyerek popüler gazeteciliği öne almış ve haberlerde yazıdan daha çok fotoğraflara önem vermiştir. Her eğitim seviyesindeki kişinin anlayacağı ortalama bir dil tutturan Hürriyet gazetesi, zamanla okurun tercih ettiği gazeteler arasında ilk sırayı almıştır. Hürriyet kuruluşundan günümüze gelene kadar gazetecilik mesleğinde ilklerin ve yeniliklerin öncüsü olmuştur.

3.4. Hürriyet Gazetesi’nin 1950-1954 Yılları Arasında 1. Sayfa Haberlerinin İçerik Analizi

Soğuk savaş dönemi, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlayarak SSCB’nin yıkılması ile bilinen ve dönemin iki süper gücü olan ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan siyasi ve askerî gerginlik olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde iki ülke arasında uzay yarışı, teknolojik yarışlar, diğer ülkelere kendi politik görüşleri doğrultusunda sahip olma gibi olaylar yaşanmıştır. ABD ve müttefikleri tarafından NATO, Sovyetler Birliği ve müttefikleri tarafından ise Varşova Paktı kurulmuştur. Bu araştırmanın amacı; 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki Türkiye’nin en büyük kitle gazetelerinden olan Hürriyet gazetesindeki ABD ve SSCB arasındaki güç savaşları olarak bilinen soğuk savaş ile ilgili basılan haber makalelerinin, içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmesidir.

Bu tez çalışmasında incelenen içerikler 1 Ocak 1950 tarihi ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında yayınlanan haberlerden seçilmiştir. Bunun sebebi 2 Mayıs 1954 yılında seçimlerde Demokrat Parti’nin gücünü iyice arttırması ve Amerikancı bakış açısının Türkiye’nin iç ve dış politikalarında etkinliğinin artmasıdır. Gazetede yapılan

²⁴⁷ Esra Oğuzhan, **Sedat Simavi’nin Türk Basın ve Basım Faaliyetleri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.89.

yayınlar ve haberler bu tarihe kadar daha fazla Amerika tarafından benimsenen politikalar ve Amerika'yı yakın müttefik olarak gören içeriklerden oluşmuştur. Ayrıca bu bağlamda haberler, Sovyetler Birliği'ni negatif gösteren ve eleştiren bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır.

3.4.1. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıdaki varsayımlar kapsamında değerlendirilmiştir:

1. Hürriyet gazetesinde soğuk savaş ile ilgili olayları ve gelişmeleri konu alan haberlerin çözümlenmesinde kullanılan içerik analizinin güvenilir olduğu varsayılmıştır.
2. Hürriyet gazetesinde sunulan haberler gazetenin kendi yaklaşımları ve politikalarına uygun olarak sunulmuştur.
3. Gazetede yer alan haberler, soğuk savaş ile ilgili politik ve askerî politikalar ile ilgilidir.
4. Basılan haberler basım tarihleri ve haberlerin içeriğine göre farklılık göstermektedir.

3.4.2. Araştırmanın Soruları

Bu tez çalışmanın yapılmasını yönlendiren araştırma soruları aşağıda listelenmiştir:

1. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde kullanılan metinlerin içerik türleri nelerdir?
2. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde metnin fiziksel büyüklüğü, haberin tonları ve görsel kullanma biçimleri nasıldır?
3. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde Sovyetler Birliği'nden ve Ruslardan nasıl bahsedilmektedir?

4. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerin kaynakları, politik ilişkiler ve taraflılık gibi yaklaşımları nasıldır?
5. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde tarihsellik bağlamındaki bilgiler ve yoğun kullanılan sözcükler nelerdir?
6. 1950-1954 yılları arasında Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde ana aktör/özne kimlerdir?

3.4.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, tarama modeli olarak bilinen içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Metin çözümlemeleri tarama modeli kapsamında uygulanmıştır. İçerik analizinde dikkat edilen en önemli olgu elde edilen sonuçların tarafsız olarak ifade edilmesidir. Tarama modellerinde incelenen olay, olgu veya temalar bulundukları kendine özgü şartlar ve durumlar bakımından tarafsız veya nesnel olarak açıklanmaya ve tanımlamaya çalışılır.²⁴⁸ Bu sebepten ele alınan konular öznel olarak değil tarafsız olarak ele alınır ve incelenir.

Tarama modelinde ele alınan örneklem tek başına veya grup olarak ilişkisel şekilde incelenebilir. Tarama modelinde farklı kaynaklar bilgi toplama amacıyla kullanılmaktadır. Makale, yüksek lisans veya doktora tezleri, proje araştırma raporları, kitap ve dergiler, basın yayın organları tarafından yayınlanan çeşitli belgeler, devlet veya özel kurumların arşiv belgeleri, istatistiksel olağan yayınlanan raporlar, internet kaynakları, sözlü veya görüntülü kaynaklar tarama modelinde kullanılan bilgi kaynaklarıdır.

İçerik analizi; farklı bilgi kaynaklarından verileri toplayarak bu verilerin çözümleme yöntemi olarak uygulanması, verileri başlıklar ve amaçlar doğrultusunda özetlemek, standart hale getirmek ve karşılaştırma yöntemi olarak tanımlanabilir. Ayrıca içerik analizi nesnel, sistemli, finansal, sosyolojik, ve psikolojik özellikler taşımaktadır.

²⁴⁸ Beyhan Akarsu ve Bayram Akarsu, **Bilimsel Araştırma Tasarımı-Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları**, Cinius Yayınları, İstanbul, 2019, s.120.

Berelson içerik analizi yöntemini bilgilerin insanları uyaran gücünü ve özelliklerini dinleyici veya okuyucuya tarafsız olarak sunmak için içerikte bulunan bilgileri tanımlayan ve ilişkisel olarak değerlendiren bir yaklaşım olarak tanımlamıştır.²⁴⁹ Buna göre içerik analizinin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Sosyal bilgiler alanına uygulanabilir.
2. Birincil düzeyde iletişimin etkilerinin saptanması için uygundur.
3. Dilin söz dizimsel ve anlam bilim boyutlarına uygulanır.
4. Nesnel ve tarafsız olmalıdır.
5. Sistematiik şekilde gerçekleştirilmeli ve sunulmalıdır.
6. Nicel olarak sunulmalıdır.

İçerik analizi ile incelenen veriler, söz dizimsel ve anlamsal olarak incelenmesinden dolayı sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde farklı amaçlar için yaygın şekilde uygulanmaktadır. İletişim alanında içerik analizi; medyada yer alan bilgiler bağlamında eğilimlerin belirlenmesi, medyanın farklı boyutlarını ortaya çıkarılması ve analiz edilmesi, tutum, içerik ve propaganda amacıyla yaratılan söylemlerin analizi, metinlerin anlaşılma seviyelerinin ölçümleri, haberlerin detaylı analizleri, reklamların analizi, siyasi haberlerin ortaya çıkarılması ve analizi olarak da tanımlanabilmektedir. İçerik analizinin medyada yayınlanan bilgiler ile ilgili en önemli eksikliği içerikte yer alan bilgilerin okuyucu veya hedef kitlesi tarafından onaylanma veya anlaşılmasının tespit edilememesidir. Bu sebepten içerik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular, analizde elde edilen kategoriler ve tanımlar bağlamında değerlendirilmelidir. İçerik analizinin bir diğer eksikliği ise araştırma konusuna ilişkin mesajların incelenmemesidir.

3.4.3.1. Araştırmanın Sınıflandırılması

İçerik analizinin ilk basamağı çalışma amaçları ve hedeflerine göre içerik analizi yapılan metnin veya olayın belirli bağımsız değişkenler bağlamında

²⁴⁹ Bernard Berelson, **Content Analysis in Communication Research**, 1952, s.22.

değerlendirilmesidir. Böylece araştırma sonuçları zengin şekilde sunulabilir ve sonuçlar bu çerçevede değerlendirilebilir.

Yapılan araştırma kapsamında incelenen haberlerdeki içeriğin kategorilere ayrılması haberde bulunan metinle ve ilgili kodlama cetveli oluşturularak gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan kodlama kategorileri biçimsel (sentaks) ve içeriksel (semantik) boyutlarda belirtilmiştir. Haberler biçimsel boyutta metindeki kelime, cümle, ve paragraf açısından ele alınarak incelenmiştir. İçeriksel boyutta ise haberler metin anlamı açısından incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında toplanan veriler kategoriler halinde düzenlenerek sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda biçimsel ve içeriksel boyutlarda kategoriler (değişkenler) oluşturulmuştur. Kodlama için oluşturulan değişkenler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 1: Biçimsel ve İçeriksel Kategoriler (Değişkenler)

Biçimsel Değişkenler	İçeriksel Değişkenler
1. Haberin yayımlandığı tarih	1. Haber içeriğin türü
2. Haber kaynağı	2. Haber başlığının tonu
3. Haber metninin sayfadaki konumu (1.sayfa)	3. Sovyetler Birliği ve Ruslardan söz etme biçimi
4. Haberde görsel kullanımı	4. Haber metninin kurulduğu politik ilişki
5. Haberde tarihselliğe gönderme	5. Haberin taraflılığı
6. Haberin fiziksel boyutu	6. Haberde sıkça kullanılan sözcükler
7. Haberde kaynak kullanımı	7. Haberin aktörleri (öznesi)

Yukarıdaki tabloda sunulan bilgilere göre toplam yedi (7) biçimsel değişken ve yedi (7) içeriksel değişken, Hürriyet gazetesinin 1950 ile 1954 yılları arasında 112 haberden elde edilen bilgiler ile oluşturulmuştur.

3.4.3.2. Kodlama Cetvelinin Oluşturulması

İçerik analizinin oluşturulmasında öncelikle biçimsel ve içeriksel değişkenlerin gösterildiği kodlama cetveli oluşturulmalıdır. Bu cetvel yukarıdaki tabloda listelendiği gibi her iki boyutta verilerin değerlendirilmesi için oluşturulur. Kodlama cetvelinde bulunan değişkenler içeriklerin incelenmesinde kullanılır. Yapılan analiz sonucunda

elde edilen bulgular istatistiksel analiz yöntemleri ile belirlenir. Bu çalışmada kullanılan değişkenler aşağıda kısaca sunulmuştur:

Biçimsel değişkenlerden birincisi olan haberin yayımlandığı tarih gün/ay/yıl şeklinde sunulmuştur. Ancak daha sonrasında ise sadece yıl olarak belirtilmiş ve analiz bu şekilde gerçekleştirilmiştir. İncelenen haberin gazetede hangi tarihte yayımlandığı belirlenmiş ve kaydedilmiştir. Böylece kronolojik bir ilerleme ortaya çıkarılmıştır.

İkinci biçimsel değişken ise haberin kaynağıdır. Bu kapsamda haberin nereden alındığı ve haber kaynağı belirtilecektir. Bu çalışma bağlamında belirlenen haber kaynakları “yabancı basın, yabancı radyo, gazetenin yurt içi veya yurt dışında muhabirleri ve devlet yetkililerinin açıklamaları”ndan oluşmuştur. Biçimsel olarak haber metninin “gazete sayfasındaki konumu” bir diğer ana değişken olarak belirlenmiştir. Haberler gazetelerin sadece birinci sayfalarından seçilmiştir.

Haberde görsel kullanımı bir diğer biçimsel değişkendir. Haberde görsel kullanımı ile ilgili “fotoğraf kullanımı yok, tek fotoğraf, birden fazla haber kullanılmış, birden fazla fotoğraf kullanılmış” gibi dört alt değişken ile incelenmiştir. Bir diğer biçimsel değişkenler ise “haberde tarihselliğe gönderme (Evet/Hayır)” ve “haber fiziksel boyutları” olarak belirlenmiştir. Bu alan kısa, orta ve uzun olarak sınıflandırılmıştır. Son biçimsel değişken “haberde kaynak kullanımı”dır. Bu kategorinin alt değişkenleri “birincil kaynaklar, ikincil kaynaklar, kaynak kullanılmamış” olarak belirlenmiştir. Birinci kullanılan içeriksel değişken haberde yer alan içeriğin çeşididir. Haber türü “metin, metin ve fotoğraf, metin-fotoğraf-harita ve metin-harita-grafik” olarak dört farklı alt boyutta incelenmiştir.

Haber başlığının tonu bir diğer içerik değişkeni olarak belirlenmiştir. Bu değişken “olumlu, olumsuz ve nötr” alt boyutları ile incelenerek kategorize edilmiştir. Ruslardan söz etme biçimleri haber metninin içerisinde Sovyetler Birliği ve Rusların nasıl tanımlandığı ile ilgili bir içerik değişkenidir. Bu kapsamda kullanılan alt boyutlar sırasıyla şunlardır: “komünist, casus/ajan, Ruslar, Moskova, Sovyetler, Rus Hükümeti, Demirperde”. Haber metninde yer alan politik ilişki ise içerik değişkenidir. Bu değişkenin alt boyutları “Türkiye-Sovyetler ilişkisi, Türkiye-Rusya, Türkiye-ABD,”

olarak belirlenmiştir. “Haberin aktörleri/özneleri” içeriksel değişken olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda haberde yer alan bilgilerin hangi kavram etrafında şekillendirildiğini belirlenmiştir. Örneğin, Rusya, Türkiye, ABD, Kıbrıs, Stalin, BM/Atlantik Paktı, Almanya/Berlin, Asya/Kore bunlardan en önemlileri olarak listelenmiştir.

İncelenen haberler ayrıca taraflı olup olmadıkları açısından içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda haberler “az taraflı, çok taraflı, tarafsız, karşı” olarak sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Son olarak haberde sıkça kullanılan sözcükler içerik analizi kapsamında incelenmiştir. Elli iki (52) sözcük bu değişken için alt değişkenler olarak belirlenmiştir. Örneğin bunlardan bazıları şunlardır: Rusya, ABD, Kore, Bolşevik, savaş, asker, korku, isyan, temizlik, Atlantik Paktı, Türkiye, konferans, gemi. Bu kelimelerden en yaygın kullanılanlarına analiz kısmında değinilmiştir.

3.4.3.3. Kodlama Cetvelinin Sınanması ve Güvenilirlik

Kodlama cetvelinde belirlenen değişkenlerin güvenilirliği onları kullanarak elde edilen sonuçlar açısından önemlidir. Bu sebepten dolayı kodlamanın güvenilirliği kodlamayı yapan kişilerin benzer metin için benzer sonuçlar elde etmesi için gereklidir.²⁵⁰ Yapılan ölçümler sonucunda benzer bulgular elde edilmelidir. İçerik analizinin güvenilirliğini hesaplamak için aşağıdaki metot kullanılmıştır:

Güvenilirlik = $2M / (N_1 + N_2)$ (M: İki kodlayıcı uyumu, N: Birinci ve ikinci kodlayıcılar.

Yukarıdaki formülden elde edilmesi beklenen puan 0-1 arasında olmalıdır ve 1 sonucu en ideal ve en yüksek güvenilirlik puanı olarak kabul edilir. Araştırmacı ve ikinci kodlayıcı, incelenen örneklerden rasgele seçilmiş 112 haberi analiz ederek güvenilirlik katsayısını hesaplamıştır.

Güvenilirlik = $2M / (N_1 + N_2)$, Beklenen Uyum = 1 olarak kabul edilmektedir.

²⁵⁰ Ümit Atabek, “İçerik Çözümlemesi İletişim Çalışmalarının Olağan Yöntemi”, **Medya Metinlerini Çözümlemek**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, ss.1-18.

Yukarıdaki formülde belirtilen M iki farklı uzman kodlayıcının uyumunu, N₁ ilk kodlayıcının ve N₂ ise ikinci kodlayıcının gerçekleştirdiği kodlamalar neticesinde elde edilen toplam kodlama puanını ve sonucunu göstermektedir. Belirtilen ifadeler ve verilen bilgiler kapsamında veri analizi için düzenlenen değişkenler araştırmacı hariç iki kodlayıcı tarafından kodlanmış ve incelenmiştir. Sonrasında ise araştırmacı ve iki kodlayıcının örneklem grubundan rasgele seçilen 37 haber incelenmiş ve sonuç olarak aşağıdaki formülde belirtildiği gibi güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır. Bir diğer ifade ile analiz için geliştirilen kodlar %83 oranında birbiri ile uyumlu ve güvenilirlerdir.

$$\text{Güvenilirlik} = 2 * (29) / (37+37) = 0,78$$

3.4.4. Analiz Sonuçları

Bu bölümde içerik analizi sonucunda elde edilen veriler analiz edilecektir. Yapılan analizler iki başlıkta ele alınacaktır. Bunlar biçimsel ve içeriksel analiz olarak iki kısımda gerçekleştirilecektir. Analiz öncesinde elde edilen verilerin normal dağılım göstermesi ile ilgili “Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi” kullanılmış ve değişkenlerin anlamlılık değerlerinin %95 güvenilirlik seviyesinde istatistiksel anlamlılık değeri olan 0.05 katsayısından daha düşük olması nedeniyle parametrik olmayan “Ki-kare Testi” için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada yer alan veriler parametrik olmadığından çalışmanın evreni hakkında genellenebilir çıkarımlarda bulunamaz ancak sadece varyans analizi yapılarak betimsel analiz için kullanılabilirler.²⁵¹ Değişkenlerin bulunduğu farklı tablolarda bulunan değişkenler arasındaki ilişki Ki-kare Testi ile daha detaylı belirlenebilir. Nitel verilerin nicel verileri kapsayacak şekilde nicel veya sayısal verilere dönüştürülmesi ile beraber Ki-kare testi uygulanabilir.²⁵²

²⁵¹ B. Akarsu ve B. Akarsu, a.g.e., s.132.

²⁵² Mustafa Ergün, **Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları**, Ocak Yayınları, Ankara, 1995, s.86.

Veri toplama işleminde taranan gazetelerde Rusya ile ilgili toplam 112 habere ulaşılmıştır. İçerik analizi ile incelenen haber kaynakları biçimsel ve içeriksel olarak sunulmuştur. Araştırmamızın temel amacı; incelenen haberlerin yıllara göre farklılık gösterme durumunu ve bunun yanında söz konusu haberlerin sunumunda gazetenin konuya yaklaşımı, bakış açısı ve tarafsızlığını incelemektir. Bu doğrultuda analizler esnasında her bir değişkenin öncelikle yıllara göre dağılımı incelenmiş, ardından incelenen değişken ile haber başlıklarının tonu ve haberlerin tarafsızlıkları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Söz konusu analiz sonuçları maddeler halinde sunulmuştur.

3.4.4.1. Biçimsel Analiz Sonuçları

Haberin Yayımlandığı Tarih

Araştırma kapsamın incelenen haberlerin yayınlanma yıllarına göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: Haberlerin Yıllara Göre Frekans ve Yüzdeleri

Değişken	Kategori	f	%
Haberin Yayımlandığı Tarih	1950	25	22,32
	1951	27	24,11
	1952	24	21,43
	1953	25	22,32
	1954	11	9,82
	Toplam	112	100.0

Analiz sonuçlarına göre Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili 1950 yılında 25 adet (%22,32), 1951 yılında 27 adet (%24,11), 1952 yılında 24 adet (%21,43), 1953 yılında 25 adet (22,32) ve 1954 yılında ise 11 adet (%9,82) haber bulunduğu tespit edilmiştir. Bir diğer ifade ile Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili en çok haber 1951 yılında yayımlanmışken en az haberin ise 1954 yılına ait olduğu görülmektedir. 1954 yılındaki haber sayısının diğer yıllara göre ciddi seviyede düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, çalışma kapsamında Demokrat Parti’nin en çok oy alarak ve ikinci sefer seçimi kazanarak en güçlü şekilde iktidara geldiği tarih olan 2 Mayıs 1954 tarihine kadar olan haberlerin ele alınması, bu tarihten sonraki haberlerin ise çalışma

kapsamına dâhil edilmemesidir. 1954 yılının tamamının incelenmesi halinde diğer yıllara yakın bir sayının bulunacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak araştırma kapsamında ele alınan haberlerin yıllara göre dengeli bir dağılım gösterdiği ifade edilebilmektedir.

Haberlerin yayımlandığı tarihe göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3: Haber Tarihi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haber Yılı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
1950	2	6	17	25	2		1	22	25
1951	7	6	14	27	3	2		22	27
1952	1	3	20	24	1	1	2	20	24
1953	4	5	17	25	5	4	3	13	25
1954	1	3	7	11	1		1	9	11
Toplam	15	23	74	112	12	7	7	86	112
Analiz Sonucu	P=0,340; $\chi^2= 9.0233$; sd=8				P=0,179; $\chi^2= 16.2745$; sd=12				

Tablo 3 incelendiğinde; haber başlığının tonuna göre en çok nötr haberin 1951 yılında (N=7), olumlu haberin 1950 ve 1951 yıllarında (N=6), olumsuz haberlerin ise 1952 yılında (N=20) yayımlandığı görülmektedir. Haber taraflılığına göre ise en çok tarafsız haberin 1953 yılında (N=5), az taraflı haberin 1953 yılında (N=4), çok taraflı haberin 1952(N=2) 1953 yıllarında (N=3) ve karşı taraflı haberlerin ise 1950 ve 1951 yıllarında (N=22) yayımlandığı görülmektedir. Diğer taraftan haberin yayım yılına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre haber sayılarının yıllara göre dengeli bir dağılım sergilediği ve haber başlığının tonu ile haberlerin taraflılığının yıllara göre anlamlı değişiklik göstermediği ifade edilebilmektedir.

Haber Metninin Sayfadaki Konumu

Biyimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden birisi haber metninin sayfadaki konumudur. Haber metinlerinin sayfadaki konumları “alt, orta, üst, tamamı” olmak üzere dört farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre dağılımı Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4: Haber Metninin Sayfadaki Konumu

Değişken: Haber metninin sayfadaki konumu (1.Sayfada)							
Haberin Konumu	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Alt	7	6	4	5	3	25	22,32
Orta	11	11	14	7	3	46	41,07
Üst	7	10	6	13	5	41	36,61
Tamamı	0	0	0	0	0	0	
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,465; χ^2 =11,7566; sd=12)

Tablo 4 incelendiğinde; haber metinlerinin çoğunlukla sayfanın ortasında (%41; N=46) veya üst kısmında %36’sının (N=41) konumlandığı görölmektedir. Sayfanın alt kısmında yer alan haberler toplam haber sayısının %22’sini (N=25) oluşturmaktadır. Bunun yanında haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber metinlerinin sayfada yer aldıkları konumun haberin tonu ve taraflılığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5: Haber Metninin Sayfadaki Konumu ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haberin Konumu	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Alt	4	5	16	25	3		4	18	25
Orta	7	7	32	45	5	3	1	37	46
Üst	5	11	25	41	5	4	2	30	41
Tamamı									
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,889; χ^2 = 2.3112; sd=6				P=0,294; χ^2 = 10.7406; sd=9				

Tablo 5 incelendiğinde; haber başlığının tonuna göre çoğunlukla tarafsız haberlerin sayfanın ortasında (N=7), olumlu haberlerin sayfanın üstünde (N=11), olumsuz haberlerin ise sayfanın ortasında (N=32) yer aldığı görülmektedir. Haberin taraflılığına göre ise çoğunlukla tarafsız haberlerin sayfanın ortası veya üstünde (N=5), az taraflı haberlerin sayfanın üstünde (N=4), çok taraflı haberlerin sayfanın altında (N=4) ve karşı taraflı haberlerin ise sayfanın ortasında (N=37) yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan haber metninin sayfadaki konumunun haber başlığının tonu veya haberin taraflılığına göre farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre haber metnlerinin sayfada çoğunlukla orta ve üst kısımlarda yer aldığı ve haber metnlerinin konumlarının yıllara, haber başlığının tonuna veya haberin taraflılığına göre farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir. Haber metnlerinin çoğunlukla sayfanın üst ve ortasında olmasının özelde gazetenin, genelde ise kamuoyunun söz konusu haberlere verdiği önemin göstergesi olduğu değerlendirilmektedir. Bunun yanında analiz sonuçlarına göre gazetenin söz konusu haberlere anlamlı bir taraflı tutum göstermediği ve haber sunumunda taraf gözetilse bile gazete tarafından söylemin güçlendirilmesi maksadıyla haberin sayfa üzerindeki konumuna yönelik amaçlı bir eylem sergilenmediği değerlendirilmektedir.

Görsel Kullanımı

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri görsel kullanımıdır. Haberde görsel kullanımı “hiç, tek, birden fazla” olmak üzere üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde görsel kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6: Görsel Kullanımı

Değişken: Görsel kullanımı (Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerde nasıl bir görsel kullanımı tercih edilmiştir?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Fotoğraf kullanımı yok	20	22	19	17	9	87	77,70
Tek fotoğraf kullanılmış	4	5	5	7	2	23	20,50
Birden fazla fotoğraf kullanılmış	1	0	0	1	0	2	1,80
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,627; $\chi^2=6,1770$; sd=8)

Tablo 6 incelendiğinde büyük çoğunluğunda görsel kullanılmadığı (%77; N=87) görülmektedir. Ayrıca toplam 23 haberde (%20) bir fotoğrafa yer verilirken, birden fazla fotoğraf bulunan haber sayısının 2 olduğu (%1,80) görülmektedir. Bunun yanında haber metinlerinin sayfadaki konumlarının yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haberde görsel kullanımının haberin tonu ve taraflılığına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7: Görsel Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Görsel Kullanımı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Fotoğraf kullanımı yok	10	22	55	87	9	6	6	66	87
Tek fotoğraf kullanılmış	6	1	16	23	4	1	1	17	23
Birden fazla fotoğraf kullanılmış			2	2				2	2
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,078; $\chi^2= 8.4145$; sd=4				P=0,922; $\chi^2= 1.9744$; sd=6				

Tablo 7 incelendiğinde bütün durumlarda en yüksek değerin fotoğraf kullanımının olmadığı seçenekte olduğu görülmektedir. Diğer taraftan görsel

kullanımının haber başlığının tonu veya haberin taraflılığına göre farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre; haberlerin büyük çoğunluğunda görsel kullanılmadığı ve haberde görsel kullanımının yıllara, haber başlığının tonuna veya haberin taraflılığına göre farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir.

Haber Kaynakları

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haber kaynaklarıdır. Araştırma kapsamında incelenen haberler kaynaklarına göre beş farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber kaynaklarının yıllara göre dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur:

Tablo 8: Haber Kaynakları

Değişken: Haber Kaynakları (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Haber yabancı basından alınmıştır	21	17	14	23	6	81	72,33
Haber yabancı radyodan alınmıştır	0	0	1	0	0	1	0,89
Haber gazetenin yurt içindeki muhabirinden alınmıştır	3	9	5	2	2	21	18,75
Haber gazetenin yurt dışındaki muhabirinden alınmıştır	0	0	3	0	1	4	3,57
Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır	1	1	1	0	2	5	4,46
Toplam	25	27	24	25	11	112	100,00 %

($P=0,022$; $\chi^2=29,2334$; $sd=16$)

Tablo 8 incelendiğinde, haberlerin büyük çoğunluğunun BBC ve AP gibi yabancı basından alındığı (%72; $N=81$) görülmektedir. Gazetenin yurt içi ve yurt dışındaki muhabirlerinden alınan haber sayısı toplam 25 (%22) olarak belirlenmiştir. Son olarak devlet yetkililerinin açıklamasından alınan haber sayısının sadece 5 (%4) olduğu görülmektedir. Bunun yanında haber kaynakları dağılımının anlamlı farklılık arz ettiği de ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

Haber kaynağına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur:

Tablo 9: Haber Kaynağı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Haber Kaynağı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Haber yabancı basından alınmıştır	14	17	51	82	11	7	5	59	82
Haber yabancı radyodan alınmıştır			0	0				0	0
Haber gazetenin yurt içindeki muhabirinden alınmıştır	2	5	14	21	2		1	18	21
Haber gazetenin yurt dışındaki muhabirinden alınmıştır			4	4				4	4
Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır		1	4	5			1	4	5
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,803; $\chi^2= 4.5656$; sd=8				P=0,746; $\chi^2= 8.4834$; sd=12				

Tablo 9 incelendiğinde; bütün durumlarda en yüksek değerin, haberin yabancı basından alındığı seçenekte olduğu görülmektedir. Diğer taraftan haber kaynağına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Yine de yabancı basından alınan haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz (N=51) ve haber taraflılığına göre karşı (N=59) nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun dikkat çekici olduğu belirlenebilmektedir.

Bu sonuçlara göre, haberlerin çoğunlukla yabancı basından alındığı ifade edilebilmektedir. Haber kaynaklarının yıllara göre anlamlı farklılık gösterdiği, bunun yanında haber başlığının tonu ve haber taraflılığının ise haber kaynağına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Anılan yıllar arasında Hürriyet gazetesinde,

çoğunluğu BBC ve AP olmak üzere yabancı basın kaynaklı haberlerin ezici bir hâkimiyeti olduğu belirlenebilmektedir.

Bu durumda anılan dönemde, dünya politikasındaki yüksek hareketlilik seviyesinin ve yeni kurulmuş olan gazetenin yapılanma sürecinin devam etmesinin etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Yabancı basından alınan haberlerde haber başlığı tonuna göre “olumsuz” ve haber taraflılığına göre “karşı” nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun ise yabancı medyanın o dönemde Sovyetler Birliği ve Rusya’ya karşı bakış açısına yönelik emareler taşıdığı düşünülmektedir.

Haberde Kaynak Kullanımı

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haberde kaynak kullanımıdır. Araştırma kapsamında incelenen haberler kullanılan kaynağa göre “kaynak kullanılmamış (hiçbir şeye dayandırılmayan bilgiler, kimden alındığı belli değil...), birincil kaynaklar (Muhabirin bizzat olaya tanıklık ettiği ya da izlediği haberler, muhabirin haber kaynağına telefonla ulaştığı haberler; röportajlar bu tip kaynakları oluşturur.), ikincil kaynaklar (Muhabirin olay yerine gidemediği bunun yerine ikinci el kaynaklardan habere ulaşmasıdır. Haber ajansları, gazeteler, basın bültenleri, belge ve verilerle oluşturulan kaynaklardır.)” olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde kaynak kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 10’da sunulmuştur:

Tablo 10: Haberde Kaynak Kullanımı

Değişken: Haberde kaynak kullanımı (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynak kullanımı nasıldır?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Kaynak kullanılmamış	1	1	0	0	0	2	1,79
Birincil kaynaklar	2	4	7	2	3	18	15,18
İkincil kaynaklar	22	22	17	23	8	92	83,03
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,229; $\chi^2=10,5364$; sd=8)

Tablo 10 incelendiğinde, haberlerin büyük çoğunluğunda ikincil kaynak kullanıldığı (%83; N=92) görülmektedir. Birincil kaynak kullanılan haber sayısı 18 adet (%15) ve kaynak kullanılmayan haber sayısı ise 2 adet (%1) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haberde kaynak kullanımının anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Haberde kaynak kullanımına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur:

Tablo 11: Haberde Kaynak Kullanımı ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Kaynak Kullanımı	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Kaynak kullanılmamış			2	2				2	2
Birincil kaynaklar	3	3	12	17	1		1	16	18
İkincil kaynaklar	13	20	59	93	12	7	6	67	92
Toplam	16	23	73	112	13	7	6	86	112
Analiz Sonucu	P=0,857; $\chi^2= 1.3276$; sd=4				P=0,613; $\chi^2= 4.4710$; sd=6				

Tablo 11 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin ikincil kaynak seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan haberde kaynak kullanımına göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Yine de ikincil kaynak kullanılan haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz (N=59) ve haber taraflılığına göre karşı (N=67) nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun dikkat çekici olduğu belirtilebilmektedir.

Bu sonuçlara göre haberlerin çoğunlukla ikincil kaynaklardan alındığı ifade edilebilmektedir. Haber kaynaklarının yıllara, haber başlığının tonuna ve haber taraflılığına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Haber kaynağı ile ilgili olarak Tablo 9 ve Tablo 10’da yabancı basın hâkimiyeti ifade edilmişti. Çalışmamızın bu bölümünde de ikincil kaynak kullanımının fazla çıkmasının nedeni olarak bu haberlerin çoğunlukla yabancı basından alınmış olması düşünülmektedir. Bu durumda, ikincil kaynaklı haberlerde haber başlığı tonuna göre olumsuz ve haber taraflılığına göre karşı nitelikteki haberlerin sayısal çokluğunun bahse konu haberlerin çoğunlukla yabancı medyadan alınmasından kaynaklandığı (N=80) ve bu durumun

yabancı medyanın o dönemde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya karşı bakış açısına yönelik emareler taşıdığı değerlendirilmektedir.

Haber Boyutu

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haber boyutudur. Araştırma kapsamında incelenen haberler boyutlarına göre “küçük (100 cm²'den az), orta (100-200 cm² arası) , büyük (200 cm²'den fazla)” olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberde kaynak kullanımının yıllara göre dağılımı Tablo 12’de sunulmuştur:

Tablo 12: Haber Boyutu

Değişken: Haber boyutu (Okuduğunuz bu gazete haberinin boyutu kaç cm ² 'dir?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Küçük	15	9	17	10	7	58	51,80
Orta	4	5	3	9	2	23	20,53
Büyük	6	13	4	6	2	31	27,67
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,064; $\chi^2=14,7719$; sd=8)

Tablo 12 incelendiğinde, haberlerin yarısının küçük boyutta olduğu (%51; N=58) görülmektedir. Orta boyuttaki haber sayısı 23 adet (%20) ve büyük boyuttaki haber sayısı ise 31 adet (%27) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber boyutunun anlamlı farklılık arz etmediği de (p>0,05) tespit edilmiştir.

Haber boyutuna göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur:

Tablo 13: Haber Boyutu ile Haber Tonu ve Tarafllığı Analizi

Haber Boyutu	Haber Başlığının Tonu				Haberin Tarafllığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Tarafllı	Çok Tarafllı	Karşı	Toplam
Küçük	8	11	39	58	8	3	5	42	58
Orta	4	3	16	23	3	2		18	23
Büyük	4	9	18	31	2	2	2	25	31
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,726; $\chi^2= 2.0506$; sd=4				P=0,788; $\chi^2= 3.1646$; sd=6				

Tablo 13 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin küçük boyutlu haber seçeneğinde olduğu görölmektedir. Diğer taraftan haber boyutuna göre haber başlığının tonu veya haberin tarafllılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara göre, haberlerin çoğunlukla küçük boyutlu olarak yayımlandığı ve haber boyutunun yıllara, haber başlığının tonuna ve haber tarafllılığına göre anlamlı farklılık göstermediği ifade edilebilmektedir. Tablo 5’te haberlerin çoğunlukla sayfanın ortasında ve üstünde yer aldığı ifade edilmiştir. Söz konusu haberlerin çoğunlukla sayfanın üst veya ortasında yer alırken aynı zamanda küçük boyutta olmaları birlikte ele alındığında, bu durumun dönemin politik hareketliliği ve gazetenin birden fazla haberi önemseyerek okuyucuya dikkat çekecek konumda sunmaya odaklanma yönündeki tercihinin bir yansıması olduğu ve bu tercihin ise gazetenin sloganında yer alan “müstakil” niteliğinin bir göstergesi olduğu değeriendirilmektedir.

Tarihi Bilgi Sunumu

Biçimsel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri tarihi bilgi sunumudur. Haberlerde tarihi bilgi sunumunun yıllara göre dağılımı Tablo 14’te sunulmuştur:

Tablo 14: Tarihi Bilgi Sunumu

Değişken: Tarihi bilgi (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili geçmiş tarihi bilgiler var mı?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Yok	24	25	24	21	11	105	93,75
Var	1	2	0	4	0	7	6,25
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,064; $\chi^2=14,7719$; sd=8)

Tablo 14 incelendiğinde; haberlerin neredeyse tamamında tarihi bilgi verilmediği (%93; N=105), tarihi bilgi sunulan haberlerin sadece 7 adet (%6) olduğu görülmektedir. Bunun yanında tarihi bilgi sunumunun yıllara göre anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haberde tarihi bilginin yer alıp almamasına göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 15'te sunulmuştur:

Tablo 15: Tarihi Bilgi ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Tarihi Bilgi	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Taraflı	Çok Taraflı	Karşı	Toplam
Yok	15	23	67	106	13	7	7	79	106
Var	1		6	6				6	6
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,439; $\chi^2= 1.6476$; sd=2				P=0,590; $\chi^2= 1.9166$; sd=3				

Tablo 15 incelendiğinde, bütün durumlarda en yüksek değerin tarihi bilgi sunulmayan haber seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tarihi bilgi sunumuna göre haber başlığının tonu veya haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

3.4.4.2. İçeriksel Analiz Sonuçları

İçerik Türü

İçeriksel analizler kapsamında ilk olarak incelenen değişken, içeriğin türüdür. Birinci sayfada yayımlanan haberin içeriği incelendiğinde “metin, metin-fotoğraf, metin-fotoğraf-harita, metin-harita-grafik, metin-harita” olarak beş farklı başlık altında yıllara göre sayıları belirlenmiş ve yüzdesel olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen haberlerin içerik türüne göre analizi neticesinde elde edilen sonuçlar Tablo 16’da sunulmuştur:

Tablo 16: İçerik Türü

Değişken: İçeriğin türü (Okuduğunuz bu gazetede haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberler için aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiştir?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Sadece metinden oluşan haber var	19	20	19	17	9	84	75,00%
Metin ve fotoğraftan oluşan haber var	5	3	5	8	2	23	20,53%
Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var		2				2	1,79%
Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var		1				1	0,89%
Harita ve metin	1	1				2	1,79%
Toplam	25	27	24	25	11	112	100,00%

(P=0,440; $\chi^2=16,1867$; sd=16)

Tablo 16 incelendiğinde, haberlerin çoğunun sadece metin içerdiği görülmektedir. Buna göre, 84 haberin (%75) sadece metinden oluştuğu belirlenmiştir. İncelenen 112 haberden toplam 29 haberde (%25) metinle birlikte görsele de yer verilmiştir. 23 haberde (%20,53) metin ve fotoğraf birlikte kullanılmıştır. 2 haberde (%1,79) metin, fotoğraf ve haritanın birlikte kullanıldığı; 1 haberde (%0,89) metin, harita ve grafiğin birlikte kullanıldığı; yine 2 haberde (%1,79) metin ve haritanın birlikte kullanıldığı belirlenmiştir. İçerik türünün yıllara göre dağılımına yönelik

analiz sonuçlarına göre de anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ($p>0,05$) ulaşılmıştır.

İncelenen haberlerde çok fazla görsele yer verilmediği görülmektedir. Her ne kadar ana olaylar çok detaylıca anlatılsa da yayınlanan haberlerin çoğunda Rusya ile ilgili olaylar genelde kısa şekilde ve görsel olmadan verilmiştir. Görsel olmamasının temel nedeni olarak, o tarihlerdeki iletişim kanallarının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanında zamanın iletişim ve teknoloji araçlarının özelliklerinin de söz konusu durumda etkisi olduğu düşünülmektedir.

Nicelik açısından bakıldığında araştırmamıza konu olan içeriklerdeki görsel kullanımı zayıflığının olumsuz bir husus olarak karşımıza çıktığı düşünülmektedir. Bununla beraber araştırma kapsamında incelenen haberlerin magazin değil, politik konular olması görsel kullanım azlığının bir diğer sebebi olarak düşünülmektedir. Tüketici kitleyi eğlendirmeyi amaçlayan magazin haberciliğinde basit dil kullanımı ve zengin görsel sunumu ile habercilik eğlence anlayışı üzerine kurgulanmakta iken, araştırmamıza konu olan politik haberlerde nispeten az sayıda görsel kullanımının işlenen konunun doğası gereği olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Haber içeriğinin türüne göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur:

Tablo 17: İçerik Türü ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

İçerik Türü	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Tarafılı	Çok Tarafılı	Karşı	Toplam
Sadece metinden oluşan haber var	10	22	52	84	9	6	6	63	84
Metin ve fotoğraftan oluşan haber var	5	1	17	23	4	1	1	17	23
Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var	1		1	2				2	2
Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var			1	1				1	1
Harita ve metin			2	2				2	2
Toplam	16	23	73	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,299; $\chi^2= 9.9857$; sd=8				P=0,998; $\chi^2= 2.5274$; sd=12				

Tablo 17 incelendiğinde bütün durumlarda en yüksek değerin sadece metinden oluşan haber seçeneğinde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan içerik türüne göre haber başlığının tonu veya haberin tarafılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber Başlığının Tonu

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri araştırmamızın temel sorularından birisi olan gazetenin tutumunun belirlenmesine yönelik önemli bir gösterge niteliği taşıyan haber başlığının tonudur. Araştırma kapsamında incelenen haber başlıkları “Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı nötrdür yani tarafsızdır”, “Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumludur” ve “Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumsuzdur” olarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber başlığı tonunun yıllara göre dağılımı Tablo 18’de sunulmuştur:

Tablo 18: Haber Başlığının Tonu

Değişken: Haber başlığının tonu (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberin olumluluk niteliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi uyar?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Tarafsız	2	7	1	5	1	16	14,29
Olumlu	6	6	3	5	3	23	20,54
Olumsuz	17	14	20	16	7	73	65,18
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,340; $\chi^2=9,0233$; sd=8)

Tablo 18 incelendiğinde haberlerin büyük çoğunluğunun olumsuz olduğu (%65; N=73) görülmektedir. Olumlu haber sayısı 23 adet (%20) ve tarafsız haber sayısı ise 16 adet (%14) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre gazetenin anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik olarak olumsuz bir bakış açısı ile haber sunmayı tercih ettiği söylenebilecektir. Birinci Dünya Savaşı sonrası dünya politikasındaki genel durum ve Türkiye'nin bu politik dinamikte kendini konumlandırma şekli ile çok partili hayata geçiş sürecindeki Türk iç politikasının Hürriyet gazetesinin bu dönemdeki Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili yayımladığı haberlerde kullandığı tona yansıdığı değerlendirilmektedir.

Tarafılığın önemli bir göstergesi olduğu düşünülen haber başlığının tonu ile yine tarafılığın diğer bir önemli göstergesi olduğu düşünülen haberin tarafılığını değişkenlerinin aralarındaki ilişkinin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur:

Tablo 19: Haber Başlığının Tonu ile Haber Tonu ve Tarafılığı Analizi

Başlık Tonu	Haberin Tarafılığı				
	Tarafsız	Az Tarafılı	Çok Tarafılı	Karşı	Toplam
Tarafsız	5	3		8	16
Olumlu	3	3	4	13	23
Olumsuz	5	1	2	65	73
Toplam	13	7	6	86	112
Analiz Sonucu	P=0,000; $\chi^2= 27.4245$; sd=6				

Tablo 19 incelendiğinde beklendiği üzere haberde kullanılan başlığın tonu ile haberin tarafılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Haberde kullanılan başlık tonuna göre olumsuz nitelikteki (N=73) ve haberin tarafılığına göre karşı nitelikteki (N=86) haber sayısının göreceli çokluğu, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik haberlerde olumsuz bir duruş sergilediğinin göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri “Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz ediliş” değişkenidir. Araştırma kapsamında incelenen haber içeriklerinde yer alan kelimeler gruplandırılarak üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Haber içeriğinde Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz edilirken kullanılan kelime gruplarının yıllara göre dağılımı Tablo 20’de sunulmuştur:

Tablo 20: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş

Değişken: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş (Kaç gazete haberinde, Ruslar, Moskova, Sovyetler, Rus Hükümeti, Komünist, Demirperde, Casus, Ajan kelimeleri kullanılmıştır?)							
Kullanılan Kelime	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Ruslar/Moskova/ Sovyetler/Rus Hükümeti	8	17	13	11	9	58	51,78
Komünist/Demirperde	14	6	7	10	1	38	33,92
Casus/Ajan	3	4	4	4	1	16	14,30
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,150; $\chi^2=12,0279$; sd=8)

Tablo 20 incelendiğinde, haberlerin yaklaşık olarak yarısında (%51; N=58) Sovyetler Birliği ve Rusya'dan bahsederken “Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. “Komünist/Demirperde” kelimesinin de sıklıkla tercih edildiği (%33; N=38) dikkat çekmektedir. “Casus/Ajan” kelimelerin kullanıldığı haber sayısı ise 16 (%13) olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

“Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti” kelimelerinin kullanıldığı haber sayısının çokluğunun iletişimin doğası gereği olduğu düşünülmektedir. Zira bir kavramdan bahsederken o kavramın isminden bahsetmek kaçınılmazdır. Netice olarak bu kelimelerin niceliksel çokluğunun bir gösterge olmadığı söylenilebilecektir. Bunun yanında “Komünist/Demirperde/Casus/Ajan” gibi daha çok soğuk savaş dönemine ait kelimelerin bir tercih neticesinde seçildiği ve gazetenin tutumunu ve tarafını gösterdiği değerlendirilmektedir. Bahse konu kelimelerin geçtiği toplam 54 adet (%48) haber olmasının (toplam haber sayısının yaklaşık yarısı), gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik karşı taraflı ve olumsuz yaklaşımının diğer bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.

Sovyetler Birliği ve Rusya'dan söz edilişe göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 21'de sunulmuştur:

Tablo 21: Sovyetler Birliği ve Rusya'dan Söz Ediliş ile Haber Tonu ve Tarafılığ Analizi

Kullanılan Kelime	Haber Başlığının Tonu				Haberin Tarafılığ				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Tarafılı	Çok Tarafılı	Karşı	Toplam
Ruslar/Moskova/Sovyetler/ Rus Hükümeti	6	11	41	58	7	5	2	44	58
Komünist/ Demirperde	7	7	24	38	5	1	4	28	38
Casus/Ajan	2	5	9	16	1	1	1	13	16
Toplam	15	23	74	112	13	7	7	85	112
Analiz Sonucu	P=0,626; $\chi^2= 2.6035$; sd=4				P=0,540; $\chi^2= 5.0305$; sd=6				

Tablo 21 incelendiğinde, “Ruslar/Moskova/Sovyetler/Rus Hükümeti” gibi kelimeler sadece kelimeye odaklanıldığında tarafsız gibi görünse de bu kelimelerin tercih edildiği haberlerin de çoğunluğunun başlık tonuna göre olumsuz (N=41) ve tarafılığa göre karşı (N=44) nitelikte olduğu görülmektedir. Anılan sonuçların, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya’ya yönelik karşı tarafı ve olumsuz yaklaşımının diğer bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan kullanılan kelimeye göre haber başlığının tonu veya haberin tarafılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri “haber metninin kurulduğu politik ilişki”dir. Araştırma kapsamında incelenen haberler, ele alınan ülkeye göre altı farklı gruba ayrılmıştır. Haber metninin kurulduğu politik ilişkinin yıllara göre dağılımı Tablo 22’de sunulmuştur:

Tablo 22: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki

Değişken: Haber metninin kurulduğu politik ilişki (Okuduğunuz bu gazete haberinde, aşağıdakilerden hangisi vardır?)							
Politik İlişki	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Haber sadece Türkiye’den söz ediyor	0	2	0	0	0	2	1,70
Haber Türkiye-Sovyetler ilişkisi ile ilgilidir	1	4	2	1	0	8	7,14
Haber Türkiye-Rusya ilişkisi ile ilgilidir	2	6	3	4	4	19	16,96
Haber Türkiye-ABD ilişkisi ile ilgilidir	1	4	1	1	1	8	7,14
Haber Rusya-Diğer ülkeler ilişkisi ile ilgilidir	21	11	16	19	5	72	64,29
Haber sadece Rusya’dan söz ediyor	0	0	2	0	1	3	2,77
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,120; χ^2 =27,5675; sd=20)

Tablo 22 incelendiğinde, haberlerin çoğunluğunun Rusya ile diğer ülkeler arasındaki politik ilişkilere (%64; N=72) yönelik olduğu görülmektedir. Türkiye ile Sovyetler Birliği (N=8) veya Rusya (N=19) arasındaki politik ilişkileri konu alan toplam haber sayısının 27 (%24) olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yıllara göre haber başlığı tonunun anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir. 8 adet haberde (%7) Türkiye ile ABD arasındaki politik ilişkilere Rusya bağlamında değinilmiştir. 3 adet (%3) haber ise Stalin’in ölümü, Stalin’den sonra yaşanan politik kavgalar ve türbölanslar gibi Sovyetlerin ülke içi ile ilgili konularını içermektedir. Bunun yanında yıllara göre haber metninin kurulduğu politik ilişkinin anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haber metninin kurulduğu politik ilişkiye göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 23’te sunulmuştur:

Tablo 23: Haber Metninin Kurulduğu Politik İlişki ile Haber Tonu ve Taraflılığı Analizi

Politik İlişki	Haber Başlığının Tonu				Haberin Taraflılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Tarafli	Çok Tarafli	Karşı	Toplam
Sadece Türkiye	2			2				2	2
Türkiye-Sovyetler	1	3	4	8	3	1		4	8
Türkiye-Rusya	1	5	12	18	1	1	1	16	19
Türkiye-ABD	2	3	3	8		1	1	6	8
Rusya-Diğer ülkeler	10	12	50	72	8	3	4	56	71
Sadece Rusya			4	4	1	1	1	1	4
Toplam	16	23	73	112	13	7	6	86	112
Analiz Sonucu	P=0,025; $\chi^2= 20.4230$; sd=10				P=0,227; $\chi^2= 18.7047$; sd=15				

Tablo 23 incelendiğinde, haberlerin bütün politik ilişki seçeneklerinde en yüksek değerlerin başlık tonuna göre olumsuz ve taraflılığa göre karşı nitelikte olduğu görülmektedir. Anılan sonuçlar, gazetenin Sovyetler Birliği ve Rusya'nın politik ilişkilerini karşı tarafli ve olumsuz olarak sunduğu yönünde yorumlanabilecektir. Ayrıca politik ilişkiye göre haber başlığının tonunun anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre politik ilişki ile haber tonu arasında ilişki olduğu ve politik ilişki bazında olumsuz haber sayısının çokluğunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilebilmektedir. Diğer taraftan haberin taraflılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Haberin Aktörü/Öznesi

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri haberin aktörü/öznesidir. İncelenen haberlerin öznesi veya başaktörleri incelendiğinde toplam 112 adet aktör bulunmuştur. Araştırma kapsamında incelenen haberler aktöre/özneye göre 11 farklı gruba ayrılmıştır. Haberın aktörü/öznesinin yıllara göre dağılımı Tablo 24'te sunulmuştur:

Tablo 24: Haberin Aktörü/Öznesi

Değişken: Haberin aktörü/öznesei (Okuduğunuz bu gazete haberinde, haberin aktörü/öznesei kimdir?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
ABD	3	1	4	2	2	12	10,71
Rusya/Sovyet	9	9	5	14	4	41	36,60
Rus Ajanlar	1	1	1	0	1	4	3,57
Türkiye	1	10	3	3	1	18	16,08
Kıbrıs	1	0	0	1	1	3	2,68
Balkanlar/Polonya	4	1	2	1	0	8	7,14
Iran/Mısır/Arap Ülkeleri	0	2	1	0	2	5	4,46
Stalin/Tito/Lenin /Nazım Hikmet	2	1	4	2	0	9	8,04
BM/Atlantik Pakı	4	0	0	0	0	4	3,57
Almanya/Berlin	0	0	4	2	0	6	5,36
Asya/Kore	0	2	0	0	0	2	1,79
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,002; $\chi^2=70,3015$; sd=40)

Tablo 24 incelendiğinde; haberlerin öznelereinin en çok Rusya/Sovyet (%36; N=41), Türkiye (%16; N=18) ve ABD (%10; N=12) olduğu görülmektedir. Bunun yanında haber aktörlerinin yıllara göre anlamlı farklılık gösterdiği de ($p<0,01$) tespit edilmiştir. 1953 yılında Rusya/Sovyet aktörlü haberler (N=14) ile 1951 yılında Türkiye aktörlü haberlerin (N=10) diğer aktör ve yıllara göre çokluğu dikkat çekmektedir.

Haberin aktör/öznesine göre haberin tonu ve taraflılığının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek maksadıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur:

Tablo 25: Haberin Aktör/Öznesi ile Haber Tonu ve Tarafılılığı Analizi

Aktör / Özne	Haber Başlığının Tonu				Haberin Tarafılılığı				
	Nötr	Olumlu	Olumsuz	Toplam	Tarafsız	Az Tarafılı	Çok Tarafılı	Karşı	Toplam
ABD	6	1	5	12	2		1	8	12
Rusya / Sovyet	5	7	29	41	6	5	4	26	41
Rus Ajanlar		2	2	4				4	4
Türkiye	3	5	10	18	1		1	16	18
Kıbrıs	1		2	3	1			2	3
Balkanlar/Polonya			8	8				8	8
Iran / Mısır / Arap Ülkeleri		2	3	5	1		1	3	5
Stalin / Tito / Lenin / Nazım Hikmet		4	5	9	2	2		5	9
BM / Atlantik Paktı	1	1	2	4				4	4
Almanya / Berlin			6	6				6	6
Asya / Kore		1	1	2				2	2
Toplam	16	23	73	112	13	7	6	86	112
Analiz Sonucu	P=0,033; $\chi^2= 33.0458$; sd=20				P=0,666; $\chi^2= 26.1829$; sd=30				

Tablo 25 incelendiğinde; haberin aktör/öznesinin Rusya olduğu, haberlerde başlık tonuna göre olumsuz (N=29) ve tarafılığa göre karşı (N=26) nitelikteki haberlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Haberin aktör/öznesinin Türkiye olduğu haberler de Rusya ile ilişkiler bağlamında ele alınarak sunulduğundan bu haberlerin de hesaba katılması ve aktör/öznenin Rus ajanlar olduğu haberlerin de hesaplama dahil edilmesiyle söz konusu haberlerin sayısı, başlık tonuna göre olumsuz (N=29+2+10=41) ve tarafılığa göre karşı (N=26+4+16=46) olarak belirlenmekte ve bu rakamlar toplam haber sayısının yaklaşık yarısına tekabül etmektedir. Anılan sonuçlar, gazetenin aktör/öznenin Rusya olduğu haberleri karşı tarafı ve olumsuz olarak sunduğu yönünde yorumlanabilmektedir. Ayrıca aktör/özneye göre haber başlığının tonunun anlamlı farklılık gösterdiği ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre aktör/özne ile haber tonu arasında ilişki olduğu ve aktör/özne bazında Rusya'ya yönelik olumsuz haber sayısının çokluğunun istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilebilmektedir. Diğer taraftan aktör/özneye göre haberin tarafılığının farklılık arz etmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tarafli Yaklaşım

İçeriksel analizler kapsamında ele alınan değişkenlerden bir diğeri araştırmamızın temel sorularından birisi olan gazetenin tutumunun belirlenmesine yönelik önemli bir gösterge niteliği taşıyan “tarafli yaklaşım” değişkenidir. Araştırma kapsamında incelenen haberler “tarafsız, az tarafli, çok tarafli, karşı olmak” üzere dört farklı kategoriye ayrılmıştır. Haberlerin tarafli yaklaşım durumlarının yıllara göre dağılımı Tablo 26’da sunulmuştur:

Tablo 26: Tarafli Yaklaşım

Değişken: Tarafli yaklaşım (Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya tarafli yaklaşım bakımından nasıl kaleme alınmıştır?)							
Kategori	Yıllar					Toplam	Yüzde
	1950	1951	1952	1953	1954		
Tarafsız	2	3	1	6	1	13	11,61
Az tarafli	0	2	1	4	0	7	6,25
Çok tarafli	1	0	2	3	1	7	6,25
Karşı	22	22	20	12	9	85	75,89
Toplam	25	27	24	25	11	112	100

(P=0,179; $\chi^2=16,2745$; sd=12)

Tablo 26 incelendiğinde haberlerin büyük çoğunluğunun karşı tarafli olduğu (%75; N=85) görülmektedir. Tarafsız haber sayısı 13 adet (%11), az tarafli haber sayısı 7 adet (%6) ve çok tarafli haber sayısı ise 7 adet (%6) olarak belirlenmiştir. Bunun yanında yıllara göre tarafli yaklaşımın anlamlı farklılık arz etmediği de ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre gazetenin anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya’ya yönelik olarak karşı tarafli bir tutum ile haber sunmayı tercih ettiği söylenebilmektedir. Birinci Dünya Savaşı sonrası dünya politikasındaki genel durum ve Türkiye’nin bu politik dinamikte kendini konumlandırma şekli ile çok partili hayata geçiş sürecindeki Türk iç politikasının, Hürriyet gazetesinin bu dönemdeki Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili yayımladığı haberlerde benimsediği tarafa yansıdığı değerlendirilmektedir.

Tarafılığın önemli bir göstergesi olduğu düşünölen “haber tarafılığı” ile yine tarafılığın diğeri bir önemli göstergesi olduğu düşünölen “haber başılığının tonu” değışkenlerinin aralarındaki ilişkinin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur. Bu nedenle bu yöndeki analiz burada tekrar sunulmamıştır.

Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler

İçeriksel analizler kapsamında incelenen bir diğeri değışken haber metinlerinde çok yaygın şekilde kullanılan Rusya ile ilgili kelimelerdir. Daha önce belirlenen kelimelerin incelenen haberlerde toplam 1668 defa geçtiğı tespit edilmiştir. Kelimelerin geçtiğı haberlerin sayısı ve kelimelerin toplam kullanılma sayısına yönelik bilgiler Tablo 24’te sunulmuştur. En çok kullanılan kelimelerden birisinin “komünist” olduğı ($f_{\text{haber_sayısı}}=35$; $f_{\text{kullanılma_sayısı}}=91$) dikkat çekmektedir. Toplam 16 haberde kullanılan (%14) ve bu haberlerde toplam 56 kere tekrarlanan (%3,35) “ajan/casus” kelimesi de sıklıkla kullanılan sözcükler arasındadır. Kullanılan kelimelerin dağılımının dönemin küresel politik konuları hakkında ipucu verdiğı ve yine gazetenin Sovyetler Birliğı ve Rusya’ya yaklaşımına yönelik ışıktıttığı düşünölmektedir. Listede yer alan kelimelerin kullanım sıklılığının, gazetenin Sovyetler Birliğı ve Rusya’ya yönelik olumsuz bir tutum sergilediğini gösterdiğı değerlendirilmektedir.

Tablo 27: Haberde Sıklıkla Kullanılan Sözcükler

Kelime	Kelimenin Geçtiği Haber Sayısı		Kelimenin Kullanılma Sayısı		Kelime	Kelimenin Geçtiği Haber Sayısı		Kelimenin Kullanılma Sayısı	
	f	%	F	%		F	%	f	%
Türkiye	43	38,39	190	11,36	Cephe	9	8,04	25	1,50
Moskova	41	36,60	80	4,78	Protesto	9	8,04	26	1,56
Komünist	35	31,25	91	5,44	Kongre	9	8,04	20	1,20
Asker	35	31,25	91	5,44	Tazyik	7	6,25	12	0,72
Ordu	32	28,57	75	4,49	Hür Dünya	7	6,25	14	0,84
ABD	29	25,89	77	4,61	Tank	7	6,25	8	0,48
BM	20	17,86	51	3,05	Savaş	6	5,36	13	0,78
Silah	20	17,86	38	2,27	Tehdit	6	5,36	13	0,78
Tecavüz	19	16,96	46	2,75	Konferans	6	5,36	23	1,38
Gizli	20	17,86	36	2,15	Baskı	5	4,46	9	0,54
Stalin	16	14,29	87	5,20	İsyan	5	4,46	23	1,38
Atlantik Paktı	16	14,29	45	2,69	Pravda	4	3,57	6	0,36
Ajan_Casus	16	14,29	56	3,35	Muharebe	4	3,57	6	0,36
Nota	15	13,39	93	5,56	Şüpheli	4	3,57	4	0,24
Peyk	14	12,50	35	2,09	Diktatör	3	2,68	5	0,30
Kore	14	12,50	56	3,35	Mukavvemet	3	2,68	7	0,42
Uçak	14	12,50	58	3,47	İltica	3	2,68	7	0,42
Sovyetler Birliği	13	11,61	29	1,73	Esrarengiz	3	2,68	3	0,18
Taarruz	12	10,71	19	1,14	Bolşevik	2	1,79	5	0,30
Savunma	12	10,71	37	2,21	Kızıl Cennet	2	1,79	2	0,12
Demirperde	10	8,93	17	1,02	Temizlik	2	1,79	4	0,24
Atom bombası	11	9,82	28	1,67	Tasviye	2	1,79	6	0,36
İşgal	11	9,82	18	1,08	Bağdat_Pakistan	2	1,79	5	0,30
Korku	11	9,82	14	0,84	Hidrojen bombası	1	0,89	7	0,42
Komünizm	10	8,93	17	1,02	Ateşkes	1	0,89	2	0,12
Gemi	10	8,93	28	1,67	Sığınma	1	0,89	1	0,06

Bu çalışmada; Hürriyet gazetesinde 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Rusya ile ilgili ilk sayfalarda çıkan haberlerden seçilen 112 haber başlığı ve içeriği, 7 adet biçimsel ve 7 adet içeriksel olmak üzere toplam 14 değişken bağlamında incelenmiştir. Analizler esnasında değişkenler incelenirken araştırma sorularına

paralel olarak değişkenlerin yıllara göre değişim gösterme durumu ve gazetenin konuya yaklaşımının ortaya konulmasına odaklanılmıştır.

Değişkenler ile ilgili haberler incelendikten sonra değişkenlerin alt boyutları olan kodlama cetvelleri oluşturulmuştur. Verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulguların sonucunda incelenen; beş yıl boyunca Hürriyet gazetesinde çıkan önemli haberlerden en önemlisi Rusya'nın Avrupa, ABD ve diğer dünya ülkelerine karşı tutunduğu tehditkâr politikalarıdır. Bu kapsamda yapılan haberler çoğunlukla Rusya'nın yayılmacı politikalar uyguladığı, diğer devletlerdeki insan hakları ve demokrasi gibi önemli kavramları tehdit ettiği, diğer ülkelerin iç işlerine karıştığı, bazı ülkeleri silahlandırığı, peykleri ile beraber dünyayı komünist olarak evrilmesi için her çeşit siyasi, ekonomik ve askerî politikalar uyguladığı belirlenmiştir.

Rusya'nın yayılmacı politikalarının gazetede bu şekilde yayımlanmasının en önemli sebeplerinden birisi BBC ve diğer Batı devletlerinin haber alma servislerinin benzer haberleri taraflı olarak yayımlaması ve Hürriyet gazetesinin pek çok haberi bu veya benzeri taraflı haber kaynaklarından almasıdır. ABD ve Avrupa devletleri başta olmak üzere Rusya karşıtı diğer devletler Rusya'nın attığı adımları farklı şekilde yorumlamaktadır. Örneğin, Rusya veya peyklerinden kaçan insanların anlattıkları gazetelerde çok abartılı şekilde yer almış ve Rusya'nın veya komünist sistemin insanlara işkence ettiği, insanların mutsuz olduğu ve insanların zulümden kaçmak için her yola başvurdukları ile ilgili örnek haberler incelenen yıllarda gazetede yer almıştır.

İncelenen haber sayısı 5 yıl boyunca ortalama 22 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu ile beraber incelenen yıllarda çıkan haberlerin sayısı düzeyli olarak belirli sayıda tutulmuştur. Toplam incelenen haber sayısı ise 112 olarak seçilmiştir. Biçimsel açıdan sonuçlar incelendiğinde, gazetede yayımlanan ve incelenen haberlerin çoğu sayfanın orta ve üst kısmında yer almıştır. Haber metinlerinin çoğunlukla sayfanın üst ve ortasında olması özelde gazetenin, genelde ise kamuoyunun söz konusu haberlere verdiği önemi yansıtmaktadır.

Biçimsel analiz sonuçlarının bir diğer önemlisi ise incelenen haberlerde çok fazla görsele yer verilmemesidir. Fotoğraf, harita ve grafik gibi görsellerin kullanıldığı

haber sayısı sadece 29 olarak belirlenmiştir. Görsel kullanılmayan haber sayısı ise 84 olarak belirlenmiştir. Bu durumun zamanın iletişim ve teknoloji araçlarının özellikleri göz önüne alındığında gayet normal olduğu söylenebilir.

Haber kaynakları incelendiğinde ise gazetenin, Türkiye'nin sahip olduğu sadece Anadolu Ajansı ile kendi yurt içi ve yurt dışında çalışan muhabirlerinden haber aldığı görülmektedir. Haberlerin çoğunluğunun yabancı basından alınması, haberlerin yabancı ajansların perspektifinden verilmesine sebep olmuştur. Bir diğer ifade ile yayımlanan haberlerde bakış açısı çoğunlukla İngiliz BBC haber kaynağından yansıtılmıştır. Bu durum Rusya'nın diğer ülkelere zalim ve herkese düşman bir devlet gibi gösterilmesini açıklamaktadır.

Haber boyutları ile ilgili elde edilen sonuçlar; gazetede yayımlanan haberlerin 58'sinin küçük boyutlu olduğu, 23'ünün orta boyutlu ve 31'nin büyük boyutlu haberlerden oluştuğunu göstermiştir. Biçimsel boyutların son değişkeni ise gazetede yayımlanan haberlerde tarihselliğe yapılan vurgudur. Haberlerde tarihselliğe yapılan vurguyu içeren metin sayısının sadece 7 olduğu belirlenmiştir. Haberlerde tarihsel bağlamda fazla bilgi verilmediği ve haberlerin genellikle yüzeysel olarak yayımlandığı görülmektedir. Haberlerin çoğunda fazla detay verilmemesinin sebebi de bu sonuçtur.

İçeriksel analiz sonucunda ise bazı önemli verilere ve sonuçlara ulaşılmıştır. Haberlerin çoğunun metinsel olması veya çok az sayıda fotoğraf ile yayımlanması, görsel kullanımının az olmasını açıklamaktadır. Diğer dikkat çeken bir durum ise haber başlıklarının tonudur. Buna göre Rusya ile ilgili yapılan haberlerin çoğunda olumsuz başlıklar ve ifadeler kullanılmıştır. Haberlerin batılılar tarafından sunulan ajanslar ile belirlendiği düşünülürse bu durum yadsınamaz. Haberlerde genel olarak Rusya ve müttefiki devletlerde uygulanan komünizmin ne kadar insanlık zararına bir durum olduğu ifade edilmiştir.

Olumsuz haberlerin çoğunlukta olması ile ilişkili bir diğer durum ise haberlerin Ruslardan söz etme biçimleridir. Buna göre haberlerin yaklaşık 54 tanesinde "komünist, Demirperde, casus ve ajan" kelimeleri kullanılarak Rusya'dan ve Ruslardan bahsedilmesi olumsuz yayımlanan haberleri açıklayabilir.

Haber metinlerinde kurulan politik ilişkilerde haberlerin çoğunda Sovyetler ile ABD ve Avrupa gibi dünya devletleri arasındaki politik ilişkilere yer verilmiştir. Bununla beraber Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin incelendiği haber sayısı 26 olarak bulunmuştur. Bu durumda gazetenin; genellikle dünyadan aldığı haberleri yayımladığı, olaylara onların gözünden bakmayı tercih ettiği ve bu şekilde bir yayın politikasını benimsediği söylenebilir. Haberlerin büyük çoğunluğunun karşı taraflı olduğu tespit edilmiştir. Gazete, anılan dönemdeki haberlerde Sovyetler Birliği ve Rusya'ya yönelik karşı taraflı bir tutum ile haber sunmayı tercih etmiştir.

Haberlerin içerikleri incelendiğinde Rusya ile ilgili kullanılan en yaygın sözcüklerin “Rusya, Kızıl ve Sovyetler Birliği” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Rusya'nın tehditkâr olması “savaş, asker, ordu, silah ve muharebe” gibi kelimeler ile ifade edilmiştir. “Stalin ve diktatör” kelimelerinin kullanılması da önemli bir bulgudur. Bu sonuçlar neticesinde her ne kadar Rusya'ya karşı tarafsız habercilik yapıldığı gözlemlense de olumsuz kelimelerin kullanılması neticesinde az da olsa Rusya'nın düşman bir devlet olduğu sunulmuştur.

3.5. Hürriyet Gazetesi'nin 1950-1954 Yılları Arasında Seçilen

1. Sayfa Haberlerinin Söylem Analizi

Bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1. sayfasında yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haberlerin hangi söylem pratikleri üzerinden inşa edildiğini incelemek amacıyla Teun Adrian van Dijk'in eleştirel söylem analizi kullanılacaktır.

“Neden bu model? Van Dijk'in modelinin seçilmesinin nedeni, haberin yapısını ve daha önemlisi haberin ideolojik sunumunu ortaya çıkarma bakımından öne çıkarmasıdır.”²⁵³

Van Dijk; “haberi bir tür olarak değil, bir söylem olarak” değerlendirmekteydi. Dolayısıyla haber söylemi var olan egemen söylemlerin bir ürünü olarak ortaya

²⁵³ Ömer Özer, **Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri**, Literatürk Yayınları, Konya, 2011, s.82.

çıkmaktadır.²⁵⁴ Eleştirel söylem analizinin disiplinlerarası bir yöntem olarak kullanılmasında öne çıkan isimler “Ruth Wodak, Norman Fairclough ve Teun van Dijk”tir.

Teun A. van Dijk, eleştirel söylem analizi denildiğinde akla ilk gelen isimlerden birisidir. Teun A. van Dijk’in söylem analizi metodu “makro yapı” ve “mikro yapı” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Haber çözümlemesinde kullanacağımız van Dijk’in modelini şu başlıklar altında açıklayabiliriz:

“A. Makro Yapı:

1. Tematik Yapı

- a. Başlık/Başlıklar
- b. Haber Girişi
 1. Spot/Spotlar
 2. Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.
- c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

- a. Durum
 1. Ana olayın sunumu
 2. Sonuçlar
 3. Ardalan bilgisi
 4. Bağlam bilgisi
- b. Yorum
 1. Haber kaynakları
 2. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

- a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması
- b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

²⁵⁴ Oya Tokgöz, **Temel Gazetecilik**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s.183.

2. Bölgesel Uyum

- a. Nedensel İlişki
- b. İşlevsel İlişki
- c. Referansal İlişki

3. Sözcük Seçimleri

4. Haber Retoriği

- a. Fotoğraf
- b. İnanırcı bilgiler
- c. Görgü tanıklarının ifadesi”²⁵⁵

Van Dijk’e göre eleştirel söylem analizi; hakimiyet, güç, sınıf farkı, hegemonya, ideoloji, ırk, cinsiyet, çıkar, ayrımcılık, kazanç, dönüştürme, gelenek, yeniden inşa, sosyal düzen ve sosyal yapı gibi temaların ön plana çıkarıldığı ve araştırma alanı olarak bu konuların işlendiği söylem çözümlemesidir.²⁵⁶

Bu bağlamda Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılarak Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği ile ilgili haberleri nasıl ele aldığı incelenecektir.

3.5.1. 1950 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Hürriyet gazetesinin yayın politikasının oluşmasında gazetenin kurucusu Sedat Simavi’nin katkısı çok fazladır. Sedat Simavi tarafından şekillenen gazete, yıllar içerisinde değişimlere uğrasa da batılı değerlere bağlı kalmış, okuyucuya geniş bir bakış açısı sunmuş ve geçmişten günümüze kadar da bu ilkelerinden taviz vermeyerek yayınlarını sürdürmüştür.

“Hürriyet Gazetesi’nin yayın politikası genel olarak kültürel, entelektüel, sosyal ve siyasal anlamda batılılaşmayı hedefleyen çok boyutlu bir içeriğe sahiptir. Bu konuda Gazeteye kimliğini veren kurucu ruh Sedat Simavi tarafından oluşturulmuştur.

²⁵⁵ Ö. Özer, a.g.e., s.85.

²⁵⁶ Teun Van Dijk, “Critical Discourse Analysis” D. Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton. (Ed.), In **The Handbook of Discourse Analysis**, Oxford: Blakwell Publishing. 2003, s.355.

Onun bu alanda çizdiği yol haritası kendisinden sonraki dönemlerde de varlığını korumuş ve dönemsel olarak yeni görünümeler kazanmıştır. Güncel değişimlere uğramakla birlikte genel yaklaşımını belirleyen ilkelerin kalıcılığı korunmuştur.”²⁵⁷

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmelerde seçilen haberler, eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmektedir. Gazetenin 1950 yılının seçilen sayılarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 28’de gösterilmektedir:

Tablo 28: 1950 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi’nde Sovyetler Birliği’ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	Haber Sayısı
Ocak	4
Şubat	3
Mart	1
Nisan	-
Mayıs	5
Haziran	-
Temmuz	4
Ağustos	1
Eylül	4
Ekim	1
Kasım	2
Aralık	-
Toplam	25

1950 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği ile ilgili seçilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında en fazla Mayıs ayında yayımlandığı görülmektedir. Ayrıca Nisan, Haziran ve Aralık aylarında gazetede yer alan haberlerin seçilen aylardaki haberlerle benzerlik göstermesinden dolayı o aylardaki haberlere çalışmada yer verilmemiştir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro yapı incelemesi

²⁵⁷ Yusuf Özkır, **Hürriyet Gazetesi 1948–2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2012, s.58.

ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Makro Yapı Özellikleri

Başlıklar, haber girişleri, spotlar ya da haber metninin ilk paragrafı, ana olay, haber kaynakları, ardaan ve bağlam bilgisi, olayın taraflarının yorumları/değerlendirmeleri, fotoğraflar vb. unsurlar haberin makro yapısının içinde yer alan unsurlardır.²⁵⁸

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Haber başlıkları, okuyuculara en az kelimeyle en çok bilginin verilme kaygısı ile hazırlanmaktadır. Başlıklar hazırlanırken kullanılan her kelimedede okuyuculara iletilmek istenen bir mesaj bulunmaktadır. Bu nedenle haber başlıkları eleştirel söylem analizi açısından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarından bazıları aşağıdaki gibidir:

“Moskova’da İktisadi Bir Konferans Toplandı” (13 Ocak 1950)

“Demir Perde Arkasındaki Mukavemet” (30 Ocak 1950)

“Rusya’yı Görenler Komünistliğe Tövbe Ediyorlar” (3 Şubat 1950)

“Çin-Rus Anlaşmasına Amerikan Cevabı” (17 Şubat 1950)

“Nazım Hikmete Ruslar Nihayet Sahip Çıktılar.” (28 Mayıs 1950)

“Stalin Türkiye’de mi Mağlup Olacak?” (23 Temmuz 1950)

“Trygve Lie’ye Göre Dünya Vaziyeti Kötü.” (06 Ağustos 1950)

“Ölümü Rusya’ya Gitmeye Tercih Eden Sporcular.” (6 Eylül 1950)

“Varşova Sovyet Sulh Kongresi’nde Hadise.” (21 Kasım 1950)

²⁵⁸ Esra Öztürk, “Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: “Fırat Kalkanı” Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi”, **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:4, Mayıs 2017, s.201.

Haber başlıklarına bakıldığında gazetenin “emperyalizm, komünist ve Demirperde” gibi belirli kavramları kullanarak kurgulama ve genelleştirme yaptığı, böylece okuyucuları haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumaya yönlendirdiği görülmektedir. “Aslında Demir Perde, Batı Avrupa ile Doğu ve Güneydoğu Avrupa arasında sadece ideolojik anlamda bir bariyer olarak kalmamış; kıtayı siyasal, sosyo-ekonomik ve hatta kültürel çatışmaların içerik ve biçimleri bakımından da ikiye ayırmıştır.”²⁵⁹

Bu kavram Sovyetler Birliği’nin kendi kontrolünde olmayan ülkeler ve Batı ülkeleri ile açık temasını engelleyebilmek için gösterdiği çabayı sembolize etmektedir. Gazete bu yönüyle Sovyetler Birliği’ni Batı’nın karşısında bir pozisyonda konumlandırmakta ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirmektedir. Ayrıca gazetenin, başlıklarda enformasyon eksilimine giderek okuyucuda merak uyandırmayı ve böylece istekli olan okuyuculara haberin içeriğine hakim olmak için haberin tamamını okutmayı amaçladığı düşünülmektedir.

Gazetenin haber başlıklarına bakıldığında Rusya’yı yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda konumlandığı ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirdiği net şekilde görülmektedir. Bu bağlamda gazetenin; Rusya’nın diğer ülkelerin toprak bütünlüğüne yönelik yapmış olduğu saldırıları ön plana çıkaran haber başlıklarını kullandığı, Rusya ile diğer ülkeler arasındaki bu gergin ilişkilerde Rusya’yı “emperyalizm, tecavüz, zulüm, tehdit ve Sovyet emelleri” gibi kavramlarla nitelendirdiği görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarından açığa çıkmaktadır:

“İrana Bir Sovyet Tecavüzü.” (27 Mayıs 1950)

“*Rusların Türkistan’da Yaptıkları Zulümler.*” (17 Temmuz 1950)

“*Polonya Rus İdaresine Girdi.*” (19 Temmuz 1950)

“*Kore Harbine Rus Uçakları da Girdi.*” (6 Eylül 1950)

“*Mareşal Tito Rusya’ya Karşı Cephe Aldı.*” (31 Ekim 1950)

“*Batılı Devletlerin Rusya’ya İhtarı.*” (21 Mayıs 1950)

²⁵⁹ Nazif Mandacı, “Avrupa’daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: Çanlar Türkiye İçin Çalışıyor”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi/International Relations**, Sayı:33, Nisan 2012, s.42.

“Rusya Romen Ordusunu Emri Altına Alacak.” (02 Mayıs 1950)
“Rusya Avrupa ve Asya’da Faaliyette.” (25 Mart 1950)
“Komünist Taarruzuna Karşı Uyanık Bulunulacak.” (26 Temmuz 1950)
“Kıbrıs Üzerindeki Sovyet Emelleri” (20 Ocak 1950)
“Rusya, Finlandiya’yı tehdit ediyor!” (4 Ocak 1950)
“Fransız-Rus Gerginliği” (2 Şubat 1950)
“Rus Emperyalizmine Karşı Amerika Türkiye’yi Gene Destekleyecek.” (20 Mayıs 1950)
“Rusların Veto Silahını Hükümsüz Bırakan Mühim Bir Karar Verildi.” (4 Kasım 1950)

Gazete, ayrıca Rusya’yı casus ve ajanlık faaliyetleri yapmakla itham etmektedir. Haber başlıklarında Rusya’ya ithafen “casus ve ajan” ifadeleri kullanılarak Rusya’nın gizli ve esrarlı emelleri olduğu mesajı verilmektedir.

“Ankara’da İki Rus Casusu Yakalandı.” (1 Eylül 1950)
“Cebelüttarık’a Gelen Esrarlı Rus Gemileri.” (25 Eylül 1950)

Haber başlıklarına genel olarak bakıldığında gazetenin; okuyucuları haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumaya yönlendirmek amacıyla belirli kavramları kullanarak kurgulama ve genelleştirme yaptığı, Sovyetler Birliği’ni Batı’nın karşısında bir pozisyonda konumlandığı, Rusya’ya yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda yer verdiği, Rusya’nın gizli ve esrarlı emellerinin olduğu mesajını aktardığı söylenebilir.

Haber Girişleri

“Haber girişi ise; haber metninde ilk paragrafı oluşturan ve okuyucuyu habere çekmek amacıyla kısa, öz ve çarpıcı şekilde haber içeriğine dair bilgi veren bölümdür.”²⁶⁰

²⁶⁰ Mehmet Suiçmez, “Medyada Kadın Bedeninin Ötekileştirilmesi: Victoria’s Secret Modeli”, **Middle Black Sea Journal of Communication Studies**, Sayı:3, Eylül 2018, s.77.

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfalarından seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içerikleri aşağıdaki gibidir:

“Yugoslavya’yı kaybeden Rusya şimalde Finlandiya’yı elden kaçırmamak istiyor.” (4 Ocak 1950)

“Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar.” (20 Ocak 1950)

“Moskova Fransız protesto notasını reddetti. Komünistler Hindiçini’ye taarruza hazırlanıyorlar.” (2 Şubat 1950)

“Rusya’dan dönen İtalyan denizcilerin anlattıkları yüzünden İtalya’da komünist Partisi’nden istifalar çoğaldı.” (3 Şubat 1950)

“Peyklerin iktisadi kudretlerinin arttırılması görüşüldü.” (13 Ocak 1950)

“Fransa ve İtalya’da olduğu kadar güneydoğu Asya’da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi.” (25 Mart 1950)

“Romen ordusunun başına da bir Rus subayı getirilmesi düşünülüyor.” (02 Mayıs 1950)

“Türkiye’nin emniyetinin korunacağına dair yapılan beyanat Londra’da Rus hükümetinin ikaz mahiyetinde sayılıyor.” (21 Mayıs 1950)

“Ruslar beş millik bir arazi parçasını işgal ettiler.” (27 Mayıs 1950)

“Rus delegesi, İnsan Hakları Komisyonu’nun mesele ile ilgilenmesini istedi.” (28 Mayıs 1950)

“Bir eyalette patlak veren isyan hareketini Ruslar bastırmaya muaffak olamadılar.” (17 Temmuz 1950)

“Maraşel Rokossovski Polonya ordusunun Sovyet metotlarına göre teşkilatlandırıldı.” (19 Temmuz 1950)

“Tabiat Türkleri memleketlerinin müdafaaası için teçhiz etmiştir.” (23 Temmuz 1950)

“Türkiye, Yunanistan ve İran, hala Rus tazyikine maruz bulunuyor.” (26 Temmuz 1950)

“Elçilik memuru olan Ruslar Kore’ye gidecek olan askerlerimizden bazı malumat öğrenmek istiyorlardı.” (1 Eylül 1950)

“Avlonyadan bir Rus gemisine bindirilen sporculardan ikisi, boğaziçinde denize atlayarak bize sığındılar.” (6 Eylül 1950)

“Bunlardan biri Birleşmiş Milletler kıtalarına hücum ederken düşürüldü ve mesele Güvenlik Konseyi’ne intikal etti.” (6 Eylül 1950)

“Cebelüttarik koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki Rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır.” (25 Eylül 1950)

“Güvenlik Konseyi’nin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine genel kurul harekete geçecek.” (4 Kasım 1950)

Haber girişleri incelendiğinde haberlerde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği ancak zaman unsurunun haberde yer almadığı görülmektedir. Haberlerin örtük mesajlarında ise Sovyetler Birliği’nin yayılmacı politikalarına vurgu yapıldığı ve bunu etkili kılabilmek için “sabotaj, tahrik ve taarruz” gibi ifadelerin tercih edildiği görülmektedir.

Ayrıca gazete, haber girişlerinde Rusya ve ABD arasındaki gergin ilişkilerde Batı Bloku’ndan yana konumlanmıştır. Gazete haber girişlerinde ABD’yi Rusya’nın emperyalist emellerine karşı maddi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak öne çıkarmaktadır. Gazetenin ABD’yi olumlayan haber içerikleri, gazetenin net bir şekilde ABD’den yana pozisyon aldığını ortaya koymaktadır. Gazete Rusya’yı emperyalist düşünceleri olan bir ülke olarak konumlandırırken ABD’yi Rusya’nın emperyalist eylemleri ile karşı karşıya kalan ülkeleri koruyan ve bu anlamda bu ülkelerin hamisi olan bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

“Amerika isteyen Asya devletine yardım edecek” (17 Şubat 1950)

“Marshall yardımı 1952’de bittikten sonra da Amerika Avrupa’yı terk etmeyecek.” (20 Mayıs 1950)

“Güvenlik Konseyi’ndeki Amerikan delegesi Rusya’yı riyakarlıkla itham etti.”
(06 Ağustos 1950)

“Yugoslavya yardımında bulunduğu için Birleşik Amerika’yı övdü.” (31 Ekim 1950)

“Amerika’da gelen komünist delegeleri Rusya’ya ağır hücumlarda bulundu.”
(21 Kasım 1950)

Haber girişleri genel olarak incelendiğinde; haberlerde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde Rusya ve ABD arasındaki gergin ilişkilerde Batı Bloku’ndan yana konumlama yapıldığı, haber girişlerinde ABD’nin Rusya’nın emperyalist emellerine karşı ekonomik, siyasi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak ön plana çıkarıldığı söylenebilir.

Fotoğraflar

Makro yapı içerisinde yer alan haber fotoğrafları, tematik çözümlemenin önemli bir parçasıdır. Çünkü haberlerin sunumunda söz ile ifade edilemeyen birçok imgenin fotoğraflarla ifade edilmesi mümkündür. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 1: Kıbrıs’ın İlhakı Sonrası Çıkan Gösteriler

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 20 Ocak 1950 .

Hürriyet gazetesinin incelenen dönemlerde sunulan haberlerinde toplam 24 fotoğraf yer almaktadır. Haber sunumunda yer alan görsellere bakıldığında karmaşa, gösteri ve eylem içerikli görsellerin tercih edildiği ve bu görsellerle haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin desteklenmeye çalışıldığı görülmektedir. Görsel 1’de Atina’da Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakı için gösteri yapan öğrencilerin Amerikan Büyükelçiliği önündeki eylemleri gösterilmektedir. Gazete, bu eylemlerin Ruslar tarafından gönderilen sabotajcı ve tahrikçi unsurlar tarafından provoke edildiğini vurgulamaktadır. Gazete, Kıbrıs adasında bulunan komünist solcuların sürekli eylem hareketlerine başvurduklarını ve bu durumun Rusların Kıbrıs üzerindeki gizli emellerini ortaya koyduğunu ifade etmektedir.

Görsel 2: ABD'nin Rusya ile Askerî Mücadelesine Vurgu Yapılan Görsel

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 17 Temmuz 1950.

Gazete haber başlıkları ve haber içeriklerinde kullandığı ifadeleri görsellerle desteklemektedir. Nitekim haber başlıkları ve içeriklerinde ABD’nin Rusya ile ve

Rusya'nın emperyal eylemleri ile mücadele ettiği sıklıkla vurgulanmaktaydı. Gazete, bu vurguyu cephede çekilen fotoğraflarla güçlendirerek okuyucularına aktarmaktadır. Görsel 2'de Güney Kore cephesinde bir Amerikan ağır topunun komünist hedeflere ateş ederken çekilen görüntüsü yer almaktadır.

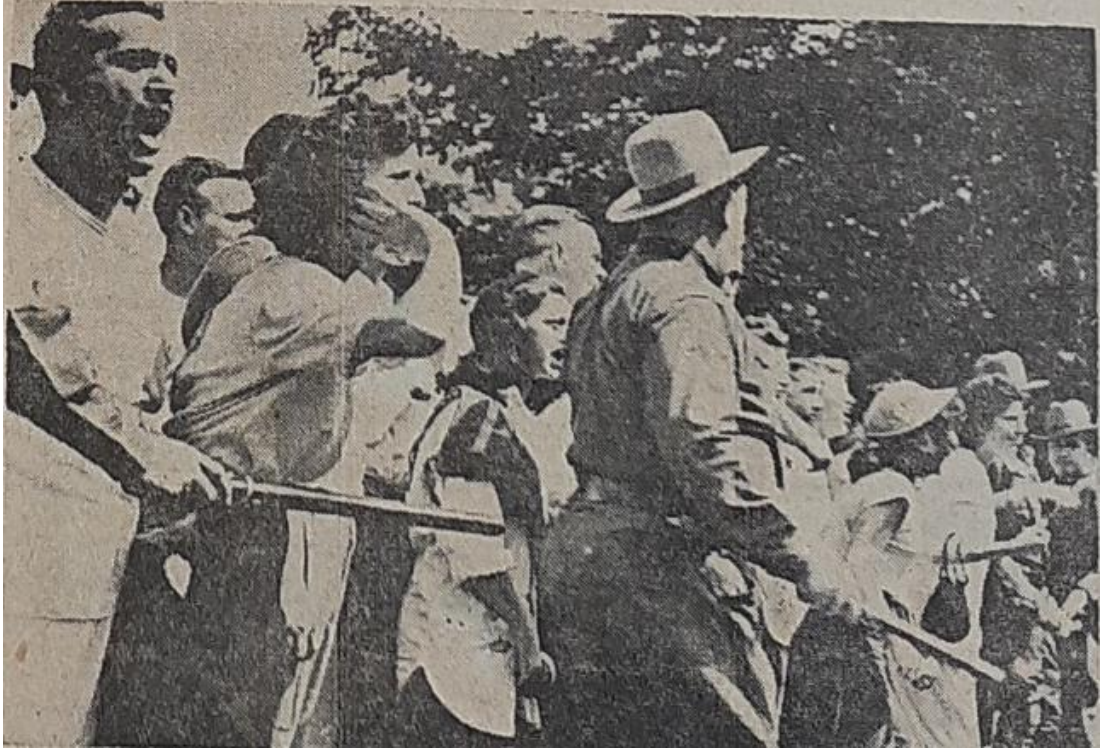
Görsel 3: Amerikan Kuvvet Komutanlarının Kore Savaşını Takip Etme Görüntüsü

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 6 Eylül 1950.

Gazete, ABD'nin Rusya'nın yayılmacı emelleri ile giriştiği mücadeleyi sıklıkla ön plana çıkarmaktadır. Nitekim Görsel 3'te Amerikan deniz, hava ve kara kuvvet komutanlarının resmî üniformalarıyla harita üzerinden Kore harekâtını takip ettikleri görüntü, gazetenin ana sayfasından okuyuculara aktarılmıştır. Gazete, ABD'nin bütün askerî kapasitesini kullanarak Rusya ile mücadele ettiğini vurgulamaktadır.

Görsel 4: ABD'de yakalanan Rus Ajanına Halkın Öfkesi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 19 Temmuz 1950.

Gazete, sıklıkla Rusya'nın provokatif eylemlerde bulunduğunu vurgulayarak Rusya'ya ithafen “casus ve ajan” ifadelerini kullanmakta ve Rusya'nın gizli ve esrarlı emelleri olduğu mesajını vermektedir. Öyle ki Görsel 4'te Rusların hesabına çalışan ve Amerika'nın atom sırlarını öğrenmek üzere kurulan, mühendislerden oluşan bir ajan şebekesinin Amerika'da yakalandığı ve halkın bu şebekeye ciddi tepkisinin olduğu görsel yer almaktadır. Gazete bu görsel ile Rusya'ya ithafen “ajan ve casus” ifadelerini kullanıp Rusya'nın esrarlı ve gizli emelleri olduğu mesajını güçlendirmektedir.

Şematik Çözümleme

Şematik yapı “durum” ve “yorum” bölümlerinden meydana gelir. “Durum” bölümünde ana olay ve sonuçlar anlatılır. Yorum bölümünde olayın hemen öncesine ilişkin bilgiler verilebildiği gibi konunun siyasi, ekonomik toplumsal ve tarihsel arka planının ortaya konulmasına yarayan ardaan ve bağlam bilgisi verilmektedir. Ayrıca akredite kaynakların ve olaylara katılan tarafların değerlendirmeleri de yine şematik

çözümlemede dikkate alınan kriterlerdir.”²⁶¹ Fakat her haber metninde bütün şematik kategoriler yer almamaktadır.

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

“Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya’ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddiisi olarak görülmektedir. Muhabirlerin bildirdiklerine göre Helsinki’ye 12 km mesafede Rusya’ya kiralanmış olan Porkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri kısa bir zaman içinde Fin başkentine girebilecek durumdadırlar.” (4 Ocak 1950)

“Londra gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri ikinci Cihan Harbi’nin sona ermesi üzerine Sovyet Rusya’nın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve şunları bildirmektedir: Rusya’nın bu adaya verdiği ehemmiyet, harbin sona erdiği günden beri Kıbrıs’a sokulmuş olan elemanlardır. Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir. Diğer taraftan bu adadaki bütün solcu elemanlar Yunan Komünist Partisine bağlı bulunmaktadır ve Yunan Komünist Partisi’nin merkez heyeti aynı zamanda Kıbrıs komünistlerin de merkez heyetidir.” (20 Ocak 1950)

“Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor. Bu, artık o kadar açık bir hakikat oldu ki, hikâyelerini mütemadiyen ajans haberlerinde okuyoruz. Küçük Bulgaristan’dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar. Bu milletlerin en çetini Bulgaristan, son aylarda iki defa iki başvekilini kurban vermek suretiyle efendisine karşı dik kafalılığının cezasını ödedi.” (30 Ocak 1950)

“Rusya bugün Fransa’nın kendisine dün verdiği protesto notasını reddetmiştir. Fransa, Moskova Hükümeti’nin Çin Hindistan’daki Fransız aleyhtarı Ho Shi Minh rejimini tanımasını protesto etmişti. Sovyetler Birliği’nin Paris büyükelçisi

²⁶¹ M. Suiçmez, a.g.e., s.79.

Alexander Bogomolov Fransız notasını Fransa Dışışleri Bakanı'na iade etmiş ve şu yolda bir beyan eklemiştir: Sovyetler Birliği hükümeti böyle bir notayı kabul etmeyi imkansız telakki etmektedir..." (02 Şubat 1950)

"Sovyet Rusya'nın bir taraftan Fransa ile İtalya da karışıklıklar çıkarırken diğer taraftan da Güney Asya'ya karşı harekete geçmiş olduğunu komünistlerin Fransa ile İtalya da halk hareketlerini şiddetlendirmek için emirler verdiği zannedilmektedir." (25 Mart 1950)

"Romanya'dan gelen son haberlere göre, Bükreş'teki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır. Genelkurmayda Ordu Komutanlığı'ndaki yüksek mevkiler tedricen sivil kimselere tevdi edilmekte ve ordunun birçok yüksek rütbeli subayı, Romanya'da yüksek komünist idaresini teşkil eden İşçi Partisi merkez komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır." (02 Mayıs 1950)

"Tahran-ı Musavver, gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler ve İran protestolarına rağmen çekilmeyi reddetmişlerdi. Gazete, İran Dışışleri Bakanlığının Tahran Büyükelçiliğinden bu kuvvetlerin çekilmesini istediğini ve Sovyet hareketinin salahiyet dışı olarak vasıflandırdığını yazmaktadır. Fakat Rus kuvvetleri el'an geri çekilmemişlerdir." (27 Mayıs 1950)

"Türkistan İttihadı Milli Komitesi Birleşmiş Milletler Batı demokrasileri ve bazı Yakın Doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir. Geniş Müslüman mıntıkalarına hakim Rusların idare sistemleri dehşet, kin ve şüphe müsteni olup milli iradenin tamamen yok edilmesini gaye ittihaz etmiş bulunduklarına bir kere daha işaret etmekten çekinmeyen bu muhtırada cümle şöyle denmektedir: Moskova tarafından emirle tatbik ettirilen, hiçbir seçime tabi tutulmayan Sovyet cumhuriyetçileri haline getirilmiş hadisesi Türkistan'ın milli birliğini yıkmaya kifayet edecek bir hadise değildir... Dini akideler çiğnenmiş ve din adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kampanyalarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dini serbestiyet de emniyet teşkilatı ve polisin çok sıkı kontrolü altında bulundurulmaktadır." (17 Temmuz 1950)

"İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildediklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla

ellerine almış bulunmaktadır. Bununla beraber aynı şahsiyetler Moskova'nın herhangi askeri bir macerada Polonya Silahlı kuvvetleri'ni kullanmaya hazır bulunmadığı fikrini ileri sürmektedirler. Vakaları yakından bildirmek durumunda bulunan bu şahsiyetler son zamanlarda Polonya Savunma Bakanlığına tayin edilen Rus mareşali Rokossovski'inin Polonya ordusunun Sovyet metotlarına göre teşkilatlandırma ile bir hayli ileri gittiğini söylemektedirler.” (19 Temmuz 1950)

“Kore kıyıları açıklarında Birleşmiş Milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı Birleşmiş Milletlere bildirmiştir. Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir Rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir. Cesette bulunan evrak subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir teğmen olduğunu belirtmiştir.” (6 Eylül 1950)

İncelenen haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında haber içeriklerinde ana olayların açık şekilde anlatıldığı görülmektedir. Haberlerin bir bölümünde gazetecilerin gözlemlerinin aktarıldığı dolayısıyla bu haberlere gazeteci gözlemlerinin kaynaklık ettiği görülmektedir. Bu durumda haberlerde birinci el kaynağa başvurulduğunu söylemek mümkündür. Gazete, Rusya'nın emperyalist emellerini ana olay olarak sunmakta ve haber metinlerinde kullanılan cümlelerle Rusya'nın tüm eylemlerinin bu düşünce kapsamında yapıldığı vurgulanmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber içeriği çeşitlendirilmektedir.

Gazete ayrıca Amerika'nın Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğunu ana olay olarak sunmaktadır. Gazete; haberlerde yer alan bu bilgileri gazetecilerin gözlemlerine, uluslararası belgelere dayanarak aktarmakta ve böylece birinci el kaynağa başvurmaktadır. Gazete bu yönüyle ABD'nin Rusya ile mücadele adı altında yürüttüğü askerî, politik ve ekonomik operasyonlara meşruiyet zemini kazandırmakta ve ABD'nin Rusya'nın emperyal tehdidi ile karşı karşıya kalan ülkelerin toprak bütünlüğünü korumalarına yardım edeceği iddiasını desteklemektedir.

“Dünkü basın toplantısında beyanatta bulunan Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı, komünist Çin'in Moskova ile vaki olan anlaşmasının Çin halkı için bir

huzursuzluğun başlangıcını teşkil ettiğini söylemiştir. Bakan Çin'in birçok bölgelerden mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının Çin'in ihtiyaçları yanında bir hiç sayılabileceğini kaydetmiştir. Birleşik Amerika, Kızıl Çin de dahil olmak üzere yardım isteyen her Asya devletine yardıma hazır olduğunu bildirmekle son günlerde imzalanan Sovyet Çin anlaşmasına mukabele etmiştir.” (17 Şubat 1950)

“Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Batı Avrupa memleketlerine Birleşik Amerika'nın 1952'de marshall yardımı sona erdikten sonra da Avrupa'da kalacağına kesin söz vermiş ve Yunanistan, Türkiye, İran ve Çin Hindi gibi diğer memleketleri Sovyet emperyalizmine karşı destekleyeceklerini yeniden taahhüt etmiştir.” (20 Mayıs 1950)

“Buradaki siyasi çevreler Orta Doğu'nun güvenliğine karşı duyulan alakanın devam ettiği yolunda yapılmış olan İngiliz ve Amerikan demeçlerini İngiliz ve Amerikan hükümetlerinin Rusya'nın yaptığı tazyiki yenilenmemesi için ikaz gayesini güden dikkatle hazırlanmış siyasi bir hareket olarak telakki etmektedirler.” (21 Mayıs 1950)

“Atlantik Paktına dahil memleketlerin bakan muavinleri bugün ilk toplantılarını yapmışlardır. Bu toplantının dört ila beş gün devam edeceği tahmin edilmekte ve asıl hedef müdafaa, mali ve ekonomik komitelerin mesaileri arasında bir koordinasyon temin etmek olacaktır. Dışişleri bakan yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda Amerika delegesi Strafford Atlantik Paktı soğuk harp kabinesi başkanlığına seçilmiştir. Strafford, Avrupa'nın herhangi bir yerinde Kore'deki gibi bir komünist taarruzuna karşı daima uyanık bulunmayı tavsiye etmiştir.” (26 Temmuz 1950)

Gazete, ana olay sunumunda Rusya'yı yalnızca emperyalist emelleri bulunan bir ülke olarak sunmamakta bunun yanında casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Muhabirlerden edinilen bilgilere dayanılarak aktarılan haberlerde gazete okuyucularına Rusya'nın çeşitli ülkelerde yürüttüğü casusluk faaliyetleri ile gizli emelleri ve esrarlı çalışmaları olan bir ülke olduğunu sunmaktadır. Rusyanın casusluk faaliyetlerine vurgu yapılan haber sunumları aşağıdaki gibidir:

“Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kançılara memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek Türkiye’nin Kore’ye asker yardımı kararı baltalamaya çalışmışlar fakat buna muvaffak olamamışlardır. Kızıl ajanların bir mesele çıkarmak maksadıyla yaptıkları bu teşebbüs uyanık Türk askerlerinin gözünden kaçmamış ve sorulan sualleri cevapsız bırakılmıştır.” (1 Eylül 1950)

“Cebelüttarik koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır. Çarşamba günü limana avdet eden İngiliz donanması mürettebatından birisi bu mevzuda şu şekilde konuşmuştur: Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük... Ruslar aynı mevzuda vaziyeti şöyle anlatmaktadırlar: Odesan’dan tamir olmak üzere Leningarda gitmekte olan bozuk gemiyi diğeri yedeğinde götürmektedir. Cebelüttarik limanındaki bekleyiş ise bir gemiden diğerine kömür nakletmek içindir. Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler.” (25 Eylül 1950)

Gazete; ana olay sunumunda Rusya’yı emperyalist emelleri bulunan, casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olmasının yanında yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılmaz bir yer olarak sunmaktadır. Haber içeriklerinde halkın Rusya’dan kaçmaya çalıştığı hatta bunun için ölümü dahi göze aldıkları ifade edilmektedir. Bunun yanında Rusya’nın dünyaya kötü örnek olduğu vurgulanmaktadır. Gazete bunu yaparken özellikle komünizm vurgusu yapmakta ve haberlerin alt metninde komünizmin beraberinde açlık, sefalet ve yoksulluk getireceği mesajını vermektedir. Bu durum gazetenin Rusya’ya yönelik her açıdan tepkisel bir politika yürüttüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında açığa çıkmaktadır:

“İyi haber alan çevrelerden bildirildiğine göre İtalyan destroyerinin İtalyan barış anlaşması mucibince Sovyetlere devredilmek üzere hareket etmesi İtalyan komünistleri arasında karışıklıklar tevhit etmekten geri kalmamıştır. Sanıldığına göre Komünist Partisi daha önce Rusya’ya verilmiş harp gemilerindeki mürettebatın İtalya’ya geri dönüşünde ortaya çıkan can sıkıcı akislerin tekrarından korkmaktadır. Filhakika bir müddet önce Ruslara verilen gemilerin mürettebatları arasında pek çok

komünist bulunuyordu. Bu mürettebat İtalya'ya döndükleri vakit Rusya'da gözleriyle gördüklerini müthiş şartları bütün teferruatları ile tasvir etmişlerdir. Bunlar feci iâşe durumunu sefalet, hastalık ve halkın yüzünden okunan bitkinlik ifadesini uzun uzun anlatmışlardır". (3 Şubat 1950)

"Arnavutluk'un Avlonya limanından gelerek Karadeniz'e geçmekte olan Sovyet bandıralı bir gemi dün sabah Arnavutköy açıklarında seyrederken iki kişinin kendisini denize attığı görülmüş ve sahile doğru yüzmeye başlayan bu şahıslar o civardan geçmekte bulunan Gazal römorkörü tarafından kurtarılarak arnavutköy emniyet teşkilatına teslim edilmiştir. Yaptığımız tahkikata göre Sovyet vapuru arnavut futbol takımı oyuncuları Peyk memleketleri futbol takımları arasında yapılacak maçlara iştirak etmek üzere Avrupa'dan alarak Köstence'ye gitmekteydi. Gemide gayet kötü bir muameleye maruz kalan Arnavut futbolcuları demir perde memleketlerinde akibetlerinin daha fenaya varacağını anlayınca bu seyahatten dönmek istemişler ve fakat gemi süvarisi böyle bir şeyi yapmanın hayatlarına mal olabileceğini ihtar etmiştir. Yapılan muameleye tahammülü kalmayan futbolculardan bir kısmı Rusya'ya gitmektense Türk sularında sahile yakın bir yerde kendilerini denize atmaya karar vermişler." (6 Eylül 1950)

Gazete ayrıca uluslararası toplantılarda yaşananlara ana olay sunumu olarak yer vermiştir. Bu haberlerde Rusya ile ilgili uluslararası arenada olumsuz imaj oluşturacak gelişmeler yer almaktadır. Haber içeriklerinde ise Rusya'ya yönelik olumsuz çağrışım yapacak ifadelere yer verilmektedir. Gazetenin aşağıdaki haber sunumları bu durum açığa çıkarmaktadır:

"Daily Telegraph gazetesi muhabiri gelen haberlere göre harbin sonundan beri en mühim komünist konferansının Moskova'da sona erdiğini bildirmektedir. Muhabir, bu toplantı Stalin'in doğum yıl dönümü şenlikleri esnasında sahne arkasında yapılmıştır demekte ve şöyle devam etmektedir: Yıl dönümü tebriklerini sunmak üzere Moskova'ya gönderilen herbiri Kominform rejimi tarafından tanınmış iktisatçıların dahil edilmesi sadece bir tesadüf eseri değildir." (13 Ocak 1950)

"Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, bugün verdiği bir demeçte üçüncü bir Dünya harbini ancak açık görüşlü devlet adamlarının kurtarabileceğini

söylemiştir. Trygve Lie, 59 memleketim teşekkül ettiği genel kurulu huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir: Kore meselesini etraflıca izah etmiş ve aynı zamanda Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi için Sovyetlerin yapmış olduğu tekliften ve akabinde Sovyet boykotundan da uzun uzadıya bahsetmiştir." (06 Ağustos 1950)

"Varşova'da toplanmakta olan Sovyet Sulh Kongresinde dün hiç beklenmedik bir hadise cereyan etmiştir. Hakikati söylemeyi aklına koyan Amerikan delegesi John Rogg bütün komünist delegelerin sabırsızlıkla bekledikleri konuda Sovyet Rusya'ya ağır bir hücumda bulunmuş bütün Kominform memleketlerini harpçi ve kuvvete dayanan bir siyaset takip etmekle itham etmiştir. Amerikan delegesinin bu sözleri yuhalarla karşılanmış ve söz hakkına riayet edilmesini tavsiye eden delegeler bu Amerikan delegesinin susturmak ve söylemekte olduklarının işitilmesine mani olmak için ellerinden gelen patırdıyı yapmışlardır." (21 Kasım 1950)

"Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bu geceki toplantısında teşkilatın ana gayelerini sağlamak ve dünya barışını herhangi bir tecavüze karşı korumak bakımından tarihi önemi haiz bir zafer elde etmiştir. Bugün Türkiye saati ile 18.10'da toplanan genel kurul Asamble Salahiyetlerinin genişletilmesini ve ona güvenlik konseyi veto ile durdurulduğu takdirde onun yerine derhal harekete geçebilmek selâhiyetinin de verilmesini isteyen Amerikan teklifini reye koymuş ve bunu beş aleyhte ve iki istinkaf reyine karşı 52 reyle kabul etmiştir." Sovyet Murahhasların ileri sürdükleri bir sürü tadil teklifleri arka arkaya reddedilmiştir. Bu teklifin kabulü sayesinde Sovyet Rusya'nın ikide birde kullandığı veto silahı artık elinden alınmış bulunmaktadır." (4 Kasım 1950)

Gazetenin ana olay sunumu ve sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; haber içeriklerinde ana onayların açık şekilde anlatıldığı, haberlerde birinci el kaynağa başvurulduğu görülmekteir. Gazetenin ana olay sunumlarında Amerika'nın Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğunu, Rusya'nın emperyalist emelleri bulunan casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olmasının yanında yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılmaz bir yer olarak sunulduğu söylenebilir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Ardalan ve anlam bilgisi, olayların sebep ve sonuç ilişkisini anlayarak bunların arka planının, politik gerekçelerinin ve geçmişinin haberlerde sunulması açısından son derece önemlidir. İncelenen haberlerin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında bazı haberlerde olayların geçmişı ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görölmektedir.

“Romanya’dan gelen son haberlere göre, Bükreşdeki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır.” (02 Mayıs 1950)

“Tahran-ı Musavver gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler ve İran protestolarına rağmen çekilmeyi reddetmişlerdi.”(27 Mayıs 1950)

“Türkistan İttihadı Milli Komitesi Birleşmiş Milletler Batı demokrasileri ve bazı Yakın Doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir.”(17 Temmuz 1950)

“İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildirdiklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla ellerine almış bulunmaktadır.”(19 Temmuz 1950)

“Kore kıyıları açıklarında birleşmiş milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı birleşmiş milletlere bildirmiştir.” (6 Eylül 1950)

“Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kaçıllarya memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek Türkiye’nin Kore’ye asker yardımı kararı baltalamaya çalışmışlar fakat buna muvaffak olamamışlardır.”(1 Eylül 1950)

Buna karşın ardalan bilgisinin kısmen yer aldığı haberlerde ise haberin geçmişine değinildiği görölmektedir. Ardalan ve bağlam bilgisi verilen haber içeriklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor. Bu, artık o kadar açık bir hakikat oldu ki, hikâyelerini mütemadiyen ajans

haberlerinde okuyoruz. Küçük Bulgaristan'dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar” (30 Ocak 1950)

“Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddiisi olarak görülmektedir.” (4 Ocak 1950)

“Londra gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri ikinci Cihan Harbi'nin sona ermesi üzerine Sovyet Rusya'nın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve şunları bildirmektedir.” (20 Ocak 1950)

“Cebelüttarık koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır. Çarşamba günü limana avdet eden İngiliz donanması mürettebatından birisi bu mevzuda şu şekilde konuşmuştur: Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük.” (25 Eylül 1950)

“İyi haber alan çevrelerden bildirildiğine göre İtalyan destroyerinin İtalyan barış anlaşması mucibince Sovyetlere devredilmek üzere hareket etmesi İtalyan komünistleri arasında karışıklıklar tevlit etmekten geri kalmamıştır.” (3 Şubat 1950)

Ardalan ve anlam bilgisi genel olarak değerlendirildiğinde, bazı haberlerde olayların geçmişi ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı buna karşın bazı haberlerde ise haberlerin geçmişine değinildiği görülmektedir.

Mikro Yapı Özellikleri

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili mikro yapı çözümlemesinde haber içeriklerinin sentaktik yapısı, retorik özellikleri ve sözcük seçimleri ele alınmaktadır.

Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümlemede Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinin kurgulanış şekilleri ele alınacaktır. Haber içeriklerine bakıldığında haber sunumlarında kimi

zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı, basit ve kısa anlatımın tercih edildiği görülmektedir.

“Rusya, kendi emri altındaki küçük memleketleri mütemadi bir tazyik altında tutuyor.” (30 Ocak 1950).

“Rusya bugün Fransa’nın kendisine dün verdiği protesto notasını reddetmiştir.” (02 Şubat 1950)

“Romanya’dan gelen son haberlere göre, Bükreşdeki komünistler Romen ordusunu sivil komünistlerin kontrolüne tabi tutmak için büyük bir program hazırlamışlardır.” (02 Mayıs 1950)

“Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin kontrolünü hemen hemen tamamıyla ellerine almış bulunmaktadır.” (19 Temmuz 1950)

“Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir.” (6 Eylül 1950)

“Birleşik Amerika, Kızıl Çin de dahil olmak üzere yardım isteyen her Asya devletine yardıma hazır olduğunu bildirmekle son günlerde imzalanan Sovyet Çin anlaşmasına mukabele etmiştir.” (17 Şubat 1950)

“Yunanistan, Türkiye, İran ve Çin Hndi gibi diğer memleketleri Sovyet emperyalizmine karşı destekleyeceğini yeniden taahhüt etmiştir.” (20 Mayıs 1950)

“Strafford, Avrupa’nın herhangi bir yerinde Kore’deki gibi bir komünist taarruzuna karşı daima uyanık bulunmayı tavsiye etmiştir.” (26 Temmuz 1950)

“Tuhaf bir tesadüf. Nereye gittiysek daima birisi arıza geçirmiş iki Rus gemisinin limanda bulunduğunu gördük.” (25 Eylül 1950)

Bunun yanında kimi zaman da pasif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir. Pasif cümle yapısında da basit ve kısa anlatım tercih edilmektedir. Pasif cümle yapısında kimi zaman Sovyetler Birliği’nin hedefinde bulunan ülke güçsüz konuma yerleştirilmektedir.

“Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya’ya yapılan tehdit şimdiye kadar yapılmış olan tehditlerin en ciddiisi olarak görülmektedir.” (4 Ocak 1950)

“Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir.” (20 Ocak 1950)

“Küçük Bulgaristan’dan tutunuz da Polonya, Romanya ve Macaristan mütemadi kaynaşmalara sahne oluyorlar.”(30 Ocak 1950)

“Sovyet Rusya’nın bir taraftan Fransa ile İtalya da karışıklıklar çıkarırken diğer taraftan da Güney Asya’ya karşı harekete geçmiş olduğunu komünistlerin Fransa ile İtalya da halk hareketlerini şiddetlendirmek için emirler verdiği zannedilmektedir.” (25 Mart 1950)

“Romanya’da yüksek komünist idaresini teşkil eden İşçi Partisi merkez komitesine hesap vermek mecburiyetinde tutulmaktadır.” (02 Mayıs 1950)

“Dini akideler çiğnenmiş ve din adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kampanyalarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dini serbestiyet de emniyet teşkilatı ve polisin çok sıkı kontrolü altında bulundurulmaktadır.” (17 Temmuz 1950)

“Cesette bulunan evrak subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir temel olduğunu belirtmiştir.” (6 Eylül 1950)

“Dışişleri bakan yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda Amerika delegesi Trafford Atlantik Paktı soğuk harp kabinesi başkanlığına seçilmiştir.”(26 Temmuz 1950)

“Kızıl ajanların bir mesele çıkarmak maksadıyla yaptıkları bu teşebbüs uyanık Türk askerlerinin gözünden kaçmamış ve sorulan sualleri cevapsız bırakılmıştır.” (1 Eylül 1950)

“Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler.” (25 Eylül 1950)

“Yapılan muameleye tahammülü kalmayan futbolculardan bir kısmı Rusya’ya gitmektense Türk sularında sahile yakın bir yerde kendilerini denize atmaya karar vermişler.” (6 Eylül 1950)

Gazetenin haber içeriklerinde kullandığı ifadelerin sentaktik çözümlemesi genel olarak değerlendirildiğinde, cümle yapısı olarak hem aktif hem de pasif cümle yapısının aynı anda kullanıldığı söylenebilir.

Haberin Retoriği

Haberin retorik incelemesinde çeşitli yöntemlere başvurularak haberin ikna edici olup olmaması değerlendirilir. “Haberin retoriğine gelince; gazeteci sayılar,

istatistikler vererek ikna edici olmaya çalışır. Bu yolla haberde hakikatin yansıtıldığı savunulur. Görgü tanıklarının ifadelerine başvurulur. Daha önce belirttiğimiz gibi alıntılara başvurma haberde tarafsızlığı sağlamanın en genel geçer yoludur.”²⁶² Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği’ni konu alan haber metinlerinde inandırıcılığı arttırabilmek için sayısal verilere ve alıntılara başvurulduğu görülmektedir. Yapılan alıntılar ve kullanılan istatistiki ve sayısal veriler Sovyetler Birliği ile ilgili olumsuz söylemlere vurgu yapmaktadır. Yapılan alıntılar kullanılan istatistiki ve sayısal verilerle haber anlatışının birbirini tamamlayacak şekilde kurgulandığı görülmektedir.

“Kvantakun’un Kuzeyinde Pakhoi’de 100 kadar çıkarma gemisi bombardıman edilmiştir. Aynı bölgede görülen 8 buharlı gemiye alçaktan taarruzlar yapmışlardır.” (2 Şubat 1950).

“İtalyan denizciler, kendilerine ikram edilen siyah ekmeği yememişler ve sokaklarda eski gazete parçalarından ve kuru saman yapraklarından sigara saran kimseleri gördükleri zaman dehşet içinde kalmışlardır. Ruslar korku içinde İtalyan denizcilerle konuşmaktan kaçınıyorlardı. Dönüşlerinde İtalyan denizcilerin yaptığı bu açıklamalar Komünist Partisi’nde kütle halinde istifalara sebep olmuştur.” (2 Şubat 1950).

“Muhabirlerin bildirdiklerine göre Helsinki’ye 12 km mesafede Rusya’ya kiralanmış olan Porkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri kısa bir zaman içinde Fin başkentine girebilecek durumdadırlar.” (4 Ocak 1950)

“Bu milletlerin en çetini Bulgaristan, son aylarda iki defa iki başvekilini kurban vermek suretiyle efendisine karşı dik kafalılığının cezasını ödedi.” (30 Ocak 1950).

“Kore kıyıları açıklarında birleşmiş milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir rus uçağının birleşmiş milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika dışişleri bakanlığı birleşmiş milletlere bildirmiştir.” (6 Eylül 1950)

²⁶² Ayşe İnal, **Haber Metinlerine Eleştirel Bir Bakış: Temel Sorunlar ve Örnek Çalışmalar**, AÜ İLEF Yıllık, 1994, s.157.

“Bakanlık, bir Amerikan destroyerin enkaz arasından bir rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir.” (6 Eylül 1950)

“Bakan Çin’in birçok bölgelerden mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının...” (17 Şubat 1950)

“Bu toplantının dört ila beş gün devam edeceği tahmin edilmekte ve asıl hedef...” (26 Temmuz 1950)

“Elçilik mensubu olduğu halde ajan olarak çalışan iki rus kançılara memuru dün dışkapı semtindeki ziraat parkına giderek...” (1 Eylül 1950)

“Cebelüttarik koyunda bir haftadan beri demirli bulunan iki rus gemisi her türlü tefsirlere yol açmıştır.” (25 Eylül 1950)

“Ancak resmi makamlar bu iş için bir haftayı biraz uzun olarak tavsif etmektedirler.” (25 Eylül 1950)

“Arnavutköy açıklarında seyrederken iki kişinin kendisini denize attığı görülmüş ve sahile doğru yüzmeye başlayan bu şahıslar...” (6 Eylül 1950)

Trygve Lie, 59 memleketim teşekkül ettiği genel kurulu huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir. “(06 Ağustos 1950)

“Tahran-ı Musavver, gazetesinin bugün bildirdiğine göre Sovyet kuvvetleri İran hududunda Horasan eyaletinde beş millik bir arazi parçasını işgal etmişler.” (27 Mayıs 1950)

Sözcük Seçimleri

Sözcük seçimleri habere konu aktörler hakkında toplumun yaygın inanç ve ideolojisini ortaya koyması bakımından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler aşağıdaki gibidir:

“Komünistler Hindiçini’ye taarruza hazırlanıyorlar.” (2 Şubat 1950)

“Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar.” (20 Ocak 1950)

“Rusya, Avrupa ve Asya’da faaliyette. Fransa ve İtalya’da olduğu kadar güneydoğu Asya’da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi.” (25 Mart 1950)

“İrana Bir Sovyet Tecavüzü.” (27 Mayıs 1950)

“Rusların Türkistan’da Yaptıkları Zulümler.” (17 Temmuz 1950)

“Rusya, Finlandiya’yı tehdit ediyor!” (4 Ocak 1950)

“Ankara’da İki Rus Casusu Yakalandı.” (1 Eylül 1950)

“Cebelüttarık’a Gelen Esrarlı Rus Gemileri.” (25 Eylül 1950)

“Türkiye, Yunanistan ve İran, hala Rus tazyikine maruz bulunuyor.” (26 Temmuz 1950)

Hürriyet gazetesinin 1950 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde tercih edilen sözcüklere bakıldığında; haber içeriklerinde “casus, ajan, komünist, tecavüz ve taarruz” gibi belirli kavramlar kullanılarak kurgulama ve genelleştirme yapıldığı böylece okuyucuların haberleri belirli görüşler çerçevesinde okumasının amaçlandığı görülmektedir. Gazetenin sözcük seçiminde Sovyetler Birliği’ni olumsuzlayan, Batı lehine konumlanan bir yaklaşım gözlemlenmektedir.

3.5.2. 1951 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Sovyetler Birliği’nin tehditleri, Türkiye’nin Doğu Bloku ile kurduğu ilişkilerde temel belirleyici rolü üstlenmiştir.

Türkiye, Sovyetler Birliği’nin tehdit ve istekleri karşısında kendini siyasi ve ekonomik alanda yalnız hissetmiştir. Bu tek başılığını azaltmak için Batı’ya yakınlaşmaya çalışmıştır. Batılıların meydana getirdiği siyasi, askeri ve ekonomik birlikteliklere katılmayı temel hedef olarak görmüştür.²⁶³

Bu durum Türkiye’nin Rusya ve Batı ile ilişkilerinde belirleyici faktörlerden biri olmuştur. Bu politikayı medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen ve Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmeler ele alınmaktadır. Gazetenin 1951 yılının seçilen sayılarında

²⁶³ Mehmet Gönübol ve diğerleri, a.g.e., s.311.

Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 29’da gösterilmektedir:

Tablo 29: 1951 Yılında Yayınlanan Hürriyet Gazetesi’nde Sovyetler Birliği’ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	Haber Sayısı
Ocak	5
Şubat	2
Mart	2
Nisan	2
Mayıs	3
Haziran	2
Temmuz	2
Ağustos	1
Eylül	-
Ekim	3
Kasım	4
Aralık	1
Toplam	27

1951 yılında Hürriyet gazetesinde yayınlanan ve araştırma için seçilen Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, gazetenin 1951 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan toplam 27 haberi ana sayfasına tařıdığđ görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği’ni konu alan en fazla sayıda haberi ocak ayında yayımlandığđ görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelemesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayınlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber başlıklarına

bakıldığında, gazetenin Rusya'yı Türkiye açısından askerî ve siyasi anlamda bir tehdit olarak değerlendirdiği ve bu tehdidi ana sayfasına sıklıkla taşıdığı görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki başlıklarında açığa çıkmaktadır:

“Türkiye’de Kominizim.” (30 Ocak 1951)

“Bulgaristanlı Türk Muhacirler Yerine Ruslar Getiriliyor.” (04 Nisan 1951)

“Ani Bir Rus tecavüzüne Karşı Tedbirler.” (11 Mayıs 1951)

“Atlantik Paktına İştirakimiz ve Rusya.” (25 Mayıs 1951)

“İngiltere’de İki Hariciyecisi Esrarlı Bir Şekilde Kayboldu. Sovyet Rusya’ya Kaçmış Oldukları Tahmin Ediliyor.” (08 Haziran 1951)

“Rize’de Bir Rus Uçağı Görüldü.” (15 Haziran 1951)

“Hopa’da şüpheli bir Sovyet Motörüne Karadan Ateş Açıldı.” (24 Temmuz 1951)

“Türkiye’nin Demir Perde İle Ticareti.” (05 Ağustos 1951)

“Rus Casuslarına Karşı Tedbirler.” (25 Ekim 1951)

“Kominizim Tahkikatında Yeni İnkişafılar.” (04 Kasım 1951)

“Atlantik Paktına İştirakimiz Dolayısıyla Sovyetler Birliği Bize Bir Protesto Notası Yolladı.” (05 Kasım 1951)

“Sovyetlere Cevabımız Yakında Verilecek. Ankara’da Tecavüz Emelinin Türkiye’den Değil, Rusya’dan Geldiği Noktası Belirtiliyor.” (06 Kasım 1951)

“Sovyet Notasına Cevabımız Dün Büyükelçiye Tevdi Edildi. Nota İle Cevap Namemizin Metinlerini Neşrediyoruz.” (13 Kasım 1951)

“Ruslar Şark Hududumuzda.” (06 Aralık 1951)

Gazete, Rus tehdidi açısından ABD ve Batı Bloku’nu müttefik olarak görmekte ve Rusya ile Batı ve ABD arasındaki ilişkilerde kendisini Batı ve ABD’den yana konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin ABD ve Batı yanlısı haber başlıklarında kendisini göstermektedir.

“Amerika’ya İttifak Teklifinde Bulunduk.” (03 Mart 1951)

“İttifak Teklifimiz Amerika’da Müsait Bir Şekilde Karşılandı.” (04 Mart 1951)

“Tokyodaki Amerikan Askeri Şefleri Arasında Mühim ve Gizli Temaslar Yapıldı.” (15 Ocak 1951)

Gazete, Sovyet tehdidinin yalnızca Türkiye açısından geçerli olmadığını ve Sovyetler Birliği'nin ve komünizmin dünya devletleri açısından bir tehdit olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu doğrultuda gazete, Sovyet Rusya'nın emperyal emellerle diğer ülkeler açısından da bir tehdit unsuru barındırdığını ortaya koyabilmek amacıyla diğer ülkelerle yaşadığı siyasal ve askerî gerginlikleri haber başlıklarına taşımaktadır:

“Kore’de Tarihin Kaydettiği En Büyük Hava Muharebesi.” (24 Ocak 1951)

“Orta doğu Akdeniz’e karşı Rus tecavüzü.” (24 Ocak 1951)

“Rene Pleven-Truman Görüşmeleri başladı.” (30 Ocak 1951)

“Balkanlara Yapılacak Bir Sovyet Taarruzu.” (07 Şubat 1951)

“Stalin’e Göre Sovyetler Birliği Silahlanmıyor.” (17 Şubat 1951)

“Rusya Yugoslavya’ya Saldırırsa...” (22 Nisan 1951)

“Deli Petro’nun Vasiyetnamesi:” (06 Mayıs 1951)

“İran Petrolleri Rusya’nın Eline Geçerse:” (01 Temmuz 1951)

“Rusya ve Boğazlar.” (18 Ekim 1951)

“Rusya Mısır’a Silah Satacak.” (26 Ekim 1951)

Gazetenin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; Sovyet Rusya’yı dünya açısından bir tehdit olarak değerlendirme tutumunu devam ettirdiği, Sovyetler Birliği’ni Batı’nın karşısında bir pozisyonda konumlandığı ve bunun yanında Sovyet Rusya’nın Türkiye açısından askerî ve siyasi anlamda bir tehdit olduğu vurgusuna ağırlık verdiği görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerine bakıldığında; haber içeriklerinde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinin örtük mesajlarında ise Rusya’nın birinci dereceden siyasal ve askerî anlamda bir tehdit olarak algılanmasını sağlayacak yönde kamuoyunda bilinç oluşturulduğu görülmektedir. Gazete, bu doğrultuda haber girişlerinde Rusya’nın casusluk ve asimilasyon faaliyetleri gibi Türkiye üzerindeki

gizli emellerini ortaya çıkaracak ve bu emeller karşısında Türk hükümetinin tavrını ortaya koyacak içerikler kullanmaktadır:

“Hudutlarımızda Bulgar tahsilatı bu plan gereğince Karadeniz sahilleri Ruslaştırılıyor.” (04 Nisan 1951)

“Sovyet Rusya’ya kaçmış oldukları tahmin ediliyor. İzinsiz gaybubetleri dolayısıyla her ikisine işten el çektirildi.” (08 Haziran 1951)

“Türk-Rus hududundaki kızıl kıtaların da birkaç gündür manevra yaptığı bildiriliyor.” (24 Temmuz 1951).

Kızıl Hainler Türkiye’yi Parçalayıp Rusya’ya İlhak Etmeyi Tasarlıyorlardı.” (04 Kasım 1951).

“Nota, sulhü koruyucu gayretleri baltalayan Rus teşebbüslerin bir devamı sayılıyor.” (05 Kasım 1951).

“Hükümetimiz, Türkiye’nin tecavüzü hiçbir gaye gitmediğini, Sovyet Rusya ve Peyklerinin ise aynı şekilde hareket etmediklerinin anlaşıldığını belirtti.” (13 Kasım 1951).

“Ağrının mağaralarında atom tesisleri kurdular.” (06 Aralık 1951).

Gazete bunun yanında haber girişlerinin örtük mesajlarında Rusya’nın saldırgan amaçlar taşıdığını, bu durumun hem Türkiye hem de dünya ülkeleri açısından bir tehdit olduğunu, ABD ve Batı’nın ise bu tehditle siyasal-ekonomik ve askerî açıdan mücadele ettiğini ve bu tehdit ile karşı karşıya kalan ülkelerin yanında olduğunu vurgulayıcı içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerle açığa çıkmaktadır:

“Pleven bir Rus tecavüzü takdirinde atom yardımı için Amerika’dan teminat istiyor.” (30 Ocak 1951)

“Rus veya başka bir devletin tecavüzüne uğradığımız takdirde Amerika’nın silahla yardım edeceğini yazılı olarak beyan etmesini istedik.” (03 Mart 1951)

“Askeri şeflerle başlıca siyasi şahsiyetler Amerika’nın üçlü ittifaka girmesi lehinde.” (04 Mart 1951)

“Kremlin’de kızıl idarenin başındaki adamlar Deli Petro’nun hayranıdır. Şimdi onlar Deli Petro’nun genişleme siyaseti ve programının tatbiki şerefine

kendilerine mal etmek gayretindedirler. Bolşeviklerin Deli Petro'nun programını tatbika zorlayan ve onları bu şerefi kazanmak peşinde koşturan tarihi sebepler, amiller ve dayanaklar nelerdir?” (06 Mayıs 1951)

“Amerika'nın Türkiye'ye neden hususi bir müsaade verdiği güvenlik konseyi raporunda belirtildi.” (05 Ağustos 1951).

“Amerikan siyasi mahfilleri de Rus noktasında ileri sürülen endişeleri tamamen mesnetsiz buluyorlar.” (06 Kasım 1951).

Ayrıca Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırma için seçilen haberlerin haber içeriklerinde uluslararası toplantılarda Rusya ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilerde yaşanan gerginlikler ve Rusya'nın diğer ülkelerle askerî, siyasi ve ekonomik anlamda kurduğu ilişkiler ön plana çıkarılmaktadır. Gazete böylece yeniden şekillenen dünya düzeninde ülkeler arasında ortaya çıkan bloklaşmanın kamuoyu tarafından daha net görülmesini sağlamaktadır.

“Rusya Montrö Antlaşmasının tadilini isteyecek.” (18 Ekim 1951).

“Ordunun terhis edildiğini ileri süren Stalin bir harbi muhtemel görmüyor. Kızıl diktatör Kore harbi hakkında da fikrini bildirdi.” (17 Şubat 1951)

“Rusya'nın Kuzey Korelilere 5,5 milyar Türk Lirası tutarında askeri yardım yaptığı haber veriliyor.” (15 Ocak 1951)

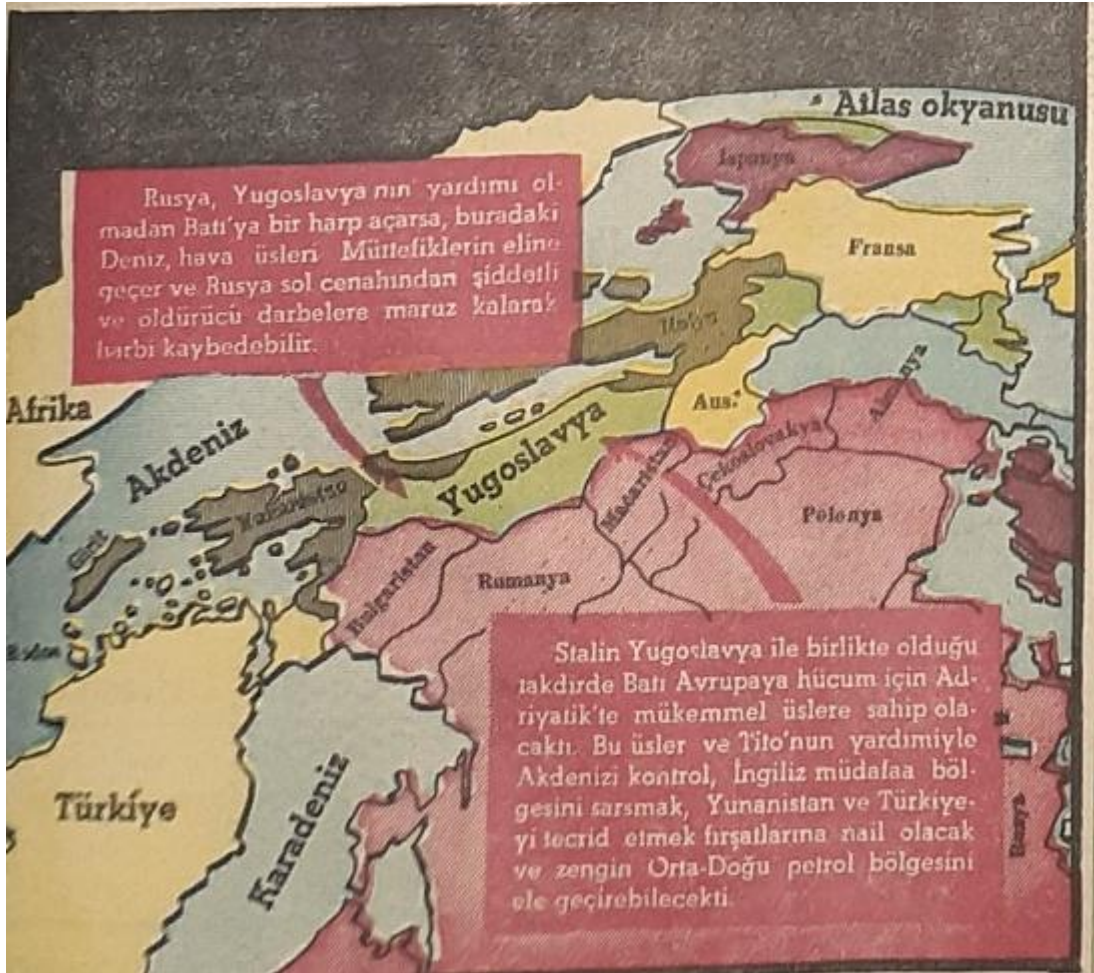
“Amerikan ve İngiliz şefleri arasında Malta'da bir konferans toplanıyor. İngiliz Orta Doğu Kara Kuvvetleri Komutanı da Ankara'ya gelecek, İstanbul'daki konferansta ise Akdeniz askeri müdafaasına kati bir şekil verilecek.” (24 Ocak 1951)

Gazetenin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber girişlerine genel olarak bakıldığında; olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinin örtük mesajlarında ise Rusya'nın Türkiye ve dünya açısından birinci dereceden siyasi ve askerî anlamda bir tehdit olarak algıladığı, ABD ve Batı'nın ise bu tehditle karşı karşıya kalan ülkelerin yanında olduğu yönünde kamuoyunda bilinç oluşturulduğu görülmektedir.

Fotoğraflar

Haber sunumları açısından son derece önemli olan fotoğraflar; sözel olarak ifade edilmesi zor olan imgelerin ifade edilmesinde, haber başlıkları ve haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin desteklenmesinde ve böylece kamuoyunda belli bir yönde bilinç oluşturulmasında etkili olan unsurlardır. Hürriyet gazetesi de 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haberlerde yayın çizgisine uygun görsellere yer vermiştir. Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullandığı fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 5: Rusya'nın Yugoslavya'ya Saldırması Durumunda Yaşanacaklar

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 22 Nisan 1951.

Gazetenin 22 Nisan 1951 tarihinde kullandığı görselde Rusya'nın Yugoslavya'ya saldırması durumunda ortaya çıkabilecek kaotik durum

resmedilmektedir. Haberde Rusya'nın Yugoslavya'yı yenme fırsatını kolladığı, Yugoslavya'nın Rusya açısından stratejik önemi bulunan bir ülke olduğu ve bu nedenle Rusya'nın Yugoslavya'nın peşini bir türlü bırakmadığı vurgulanmaktadır. Bunun yanında Rusya'nın sıcak denizlere açılma amacı ve bu amaca ulaşabilmek için her fırsatı kullanabileceği ve gerekirse üçüncü dünya savaşını göze alacağı vurgulanmaktadır. Böylece Rusya'nın dünya açısından birinci dereceden bir tehdit olduğu mesajı güçlendirilmektedir.

Görsel 6: Deli Petro'nun Vasiyetnamesi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.

Hürriyet gazetesinin 06 Mayıs 1951 tarihinde kullandığı bir başka görselde ise Deli Petro lakabıyla tanınan ve Rusya'yı 1682'den 1725'e kadar yöneten I. Petro'nun vasiyetnamesine atıf yapılarak Rusya'nın 200 yıldan bu yana devam eden yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneltildiği vurgulanmaktadır. Gazete, Rusya'da yöneticilerin isimleri değişse de politikalarının değişmediğini ve her gelen yöneticinin Petro'nun vasiyeti gereği genişleme siyasetini takip ettiğini belirtmektedir. Gazete böylece Rusya'nın emperyal emelleri bulunan bir ülke olduğu vurgusuna resmî bir dayanak oluşturmakta ve bu vurguyu görsellerle desteklemektedir.

Gazete aynı sayıda Deli Petro olarak bilinen Rus Çarı I. Petro'yu temsilen bir görsel daha kullanmıştır (Görsel 7).

Görsel 7: Deli Petro

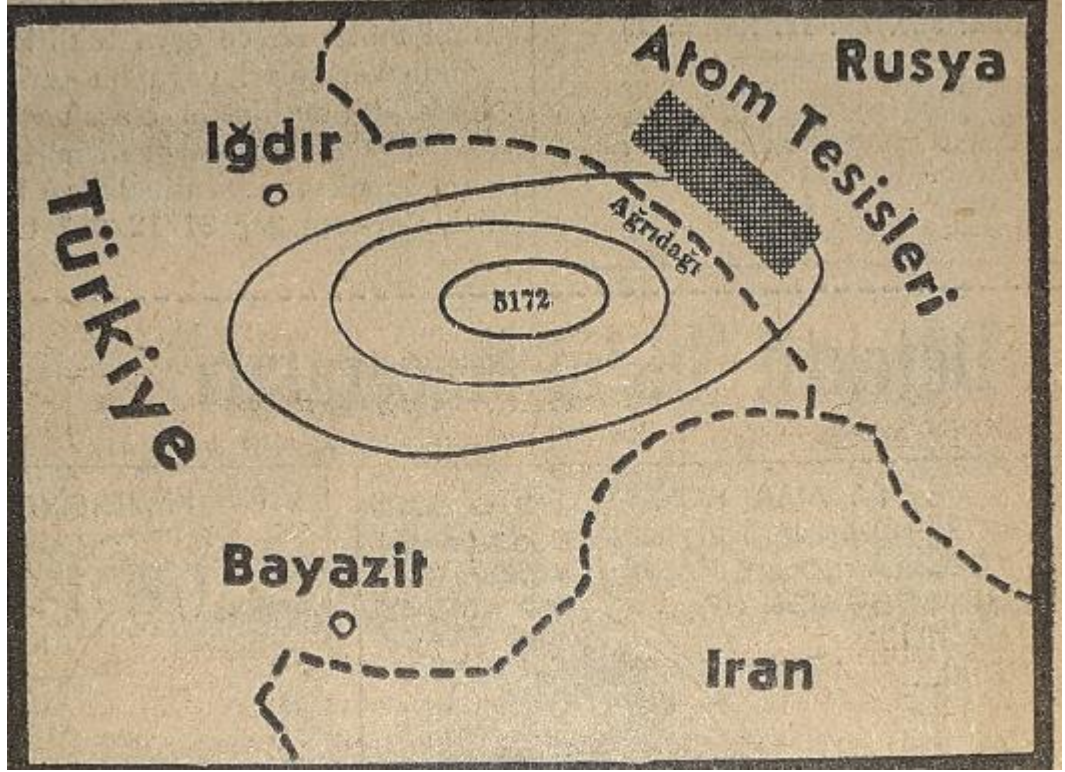
Kaynak: Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.

Gazetenin 06 Mayıs 1951 tarihinde Deli Petro'yu temsilen kullandığı görsel Rus siyasetine en uygun düşen tek Rus Çarı'nın Petro olduğu belirtilmektedir. İlgili görselde Petro bir elinde kılıç ile bağırarak olumsuz bir şekilde resmedilmektedir. Böylece okuyuculara Petro'nun saldırgan amaçlar taşıdığı örtük mesajı verilmektedir. Bu görsel de tıpkı diğer görseller gibi okuyuculara Rusya'nın dünya açısından bir tehdit oluşturduğu mesajının etkisini ve gücünü artırmaktadır.

Hürriyet gazetesi kendisini Rusya'nın uyguladığı politikaların karşısında konumlandırmaktadır. Bunu yaparken de Rusya'nın hem dünya açısından hem de Türkiye açısından bir tehdit oluşturduğu olgusunu desteklemektedir. Nitekim gazete, haber metinlerinde Rusya'nın yalnızca dünya açısından tehdit olmadığı bunun yanında Türkiye açısından da tehdit olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu durum gazetenin bu vurguyu etki amacıyla kullandığı görsellerde de ortaya çıkmaktadır. Gazete, haber

metinlerinde kullandığı görsellerle Rusya'nın Türkiye üzerinde gizli emellerinin olduğu mesajını vermektedir.

Görsel 8: Rusların Ağrı Dağı Eteklerindeki Gizli Atom Tesislerinin Yerini Gösteren Kroki

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 06 Aralık 1951.

Hürriyet gazetesi, 6 Aralık 1951 tarihindeki sayısında Rusya'nın Türkiye'nin doğusunda ve özellikle Ağrı Dağı'ndaki mağaralarda gizli atom tesisleri kurduğunu belirtmektedir. Gazete görselde kullandığı kroki ile atom tesisinin kurulduğu yeri göstermekte ve bu iddiasını deteklemektedir.

Hürriyet gazetesi 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber içeriklerinde kullandığı fotoğraflara genel olarak bakıldığında gazetenin Rus tehdidi vurgusunu ön plana çıkartacak ve bu vurguyu destekleyecek görselleri kullandığı görülmektedir. Gazete böylece metin ile ifade ettiği Rusya'nın yayılmacı politikaları benimseyen bir ülke olduğu gerçekliğini yeniden üretmekte, bunu yaparken metin ve görseli aynı anda kullanarak bu gerçekliği okuyucularına daha etkili şekilde sunmaktadır.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında; haberlerin önemli bir bölümünde, yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haber ve gözlemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete; ABD ve Batı Bloku'nu olumlayıcı ifadelerle ABD'nin Rusya'nın siyasi, askerî ve ekonomik politikasına karşı yürüttüğü resmî ve gayri resmî diplomatik ilişkileri ana olay olarak sunmaktadır. Böylece ABD'nin bölgeye karşı duyarlı bir durumda olduğu mesajı verilmektedir. Gazete ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber değerini artırmaktadır.

“Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington’a varmıştır. Başkan Truman Fransız Başbakanı’nı tren istasyonunda karşılamıştır. Truman-Pleven müzakereleri bu gece başlamıştır. Pleven yarın dışişleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile görüşecektir. Müzakerelerin esasını Hindîçini Batı Avrupa savunması ve diğer milletler meseleleri teşkil etmektedir.” (30 Ocak 1951)

“Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir. Neferin ajansının diplomatik muhabirlerine göre bu görüşmeler Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan, Amerika, İngiltere ve Fransa arasında cereyan etmektedir. Daily Mail gazetesinin haberine göre de, Sovyetlerin son zamanlarda pek memleketlerde almış olduğu askeri mahiyetteki tedbirler Amerika’nın nazari dikkatini bu bölge üzerine çekmiştir.” (07 Şubat 1951)

“Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafâ ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye’nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin’in 23 ocakta Dışişleri Bakanlığı’na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir. Türkiye’nin Washington’daki büyükelçisi delâletiyle yeni bir teşebbüse giriştiği Birleşik Amerika dışişleri bakanlığı tarafından da resmen teyid edilmiştir. Bu teklif Türkiye’nin birleşik Amerika’dan yazılı teminat elde etmek için giriştiği

teşebbüslerden maduttur. Türkiye, Rusya veya diğer herhangi bir devletin taarruzuna uğraması halinde Amerika'nın kendisine silahla yardım edeceğini yazılı olarak beyan etmesini istemektedir.” (03 Mart 1951)

“Daily Telegraph Gazetesi'nin Washington muhabirinden alıp bugün neşrettiği bir habere göre; Amerikan Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlarıyla Amerikan Kongresi'nin tam ekseriyete yakın çoğunluğu Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmasına iştirak etmesi lehinedir.” (04 Mart 1951)

“Sovyet Rusya'nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır. Batı Almanya'nın Wiesbaden şehrindeki Amerikan ordusu genel karargahından bildirildiğine göre, Almanya'daki Amerikan ve İngiliz işgal orduları son zamanlarda yeni kara ve hava birlikleri ile takviye edilmiştir. İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya'ya şimdiden varmış bulunmaktadır.” (11 Mayıs 1951)

“Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye'nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir.” (05 Ağustos 1951)

Ayrıca gazete; Rusya'nın Türkiye üzerinde yayılmacı ve emperyalist emellerinin bulunduğunu, Türkiye üzerindeki komünist tehdidini olumsuz içerikle tasarlanmış cümlelerle ana olay olarak sunmakta ve Rusya'yı Türkiye üzerinde casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Olayların haber değeri yüklemesi ise uluslararası basın kuruluşları ve yetkili birimlere bağlanmaktadır. Bu doğrultuda giriş cümlelerinde ilgili basın kuruluşlarının ve yetkili birimlerin söylemleri ön plana çıkarılmaktadır. Bu durum aşağıdaki haber içeriklerinde açığa çıkmaktadır:

“Bu sabahki İngiliz gazeteleri, Birleşik Amerika Akdeniz donanması komutan amiral Carney'in Türkiye yaptığı son seyahatin, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını, Türkiye'nin bir tecavüze maruz kaldığı taktirde kendisine düşen rolün ehemmiyetini tamamilen mudrik olduğunu, böyle bir savunma savaşında İngiltere ve Amerika'nın

işbirliğine hayati bir önem atfettiğini belirtmektedir. Gazetelerin ayrıca bildirdiklerine göre, amiral Carney'in son Ankara seyahati, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin güvenliğine ait meselelerin etrafla tetkik edileceği bir askeri ve siyasi konferanslar serisinin başlangıcını teşkil etmektedir.” (24 Ocak 1951)

“Bir Yunan gazetesi -Balkanlar'da gizli Rus iskan planları- başlığı altında yayınladığı bir yazıda, Rusların Bulgaristan topraklarında büyük sayıda Rus muhacirlerinin nakil ve iskan etmek maksadıyla plan hazırladıklarını, son zamanlarda Rusya'nın talebi üzerine Türkiye'ye gönderilen Türklerden boş kalacak münbit topraklarda Rus muhacirleri yerleştirmek suretiyle Bulgaristan'a yerleşmek ve bilhassa Bulgaristan'ın Karadeniz sahillerini nüfus bakımından Ruslaştırmak gayesini takip ettiklerini ifşa etmektedir.” (04 Nisan 1951)

“Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır. Sovyet ordusunun organı Kızıl Yıldız şunları yazmaktadır: Türkiye ve Yunanistan'a askeri bakımdan bir sıçrama tahtası bir ilhak harbi için asker edinilebilecek bir memba haline sokma Amerikan diplomasisinin yıllardan beri çevirdiği entrikalarından sonra Amerika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ın mütecaviz Kuzey Atlantik koalisyonuna sokmayı kararlaştırmıştır. Amerika Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır.” (25 Mayıs 1951)

“Rize'den şehrimize gelen malumata göre dün öğleden evvel milliyeti meçhul bir uçak vilayet hududu dahilinde çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar ilçesi üzerinde bir ara irtifaini alçaktan uçağın Sovyetlere ait işaret taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz'e doğru uzaklaşmıştır.” (15 Haziran 1951)

“Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıkla kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motorları gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar. Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir.” (24 Temmuz 1951)

“Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye

edilmiştir. Dolaşan şaiyalara göre son zamanlarda zaman zaman fırsat buldukça Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır. Bu gibi hadiseler bundan böyle imkan verilmemesi için icap eden bütün tedbirler alınmıştır.” (25 Ekim 1951)

“Dünder Baştima’nın kayınpederi Tekirdağ milletvekili Şevket Mocan kendisiyle konuşan bir muhabirimize şunları söylemiştir: Komünizmi Türkiye’nin varlığın için tarihte eşi olmayan bir tehlike telakki ediyorum. Kominizim Türkiye Komünist Partisi tüzüğünün 54. maddesinde sarahatle ilandan çekilmediğim vecihle Lazistan, Kürdistan ve küçük bir Türkiye’yi parçalanarak Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova’ya ilhak gayesini amaçlamaktadır.” (04 Kasım 1951)

“Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükümetimize bir nota tevdi etmiştir. Söylendiğine göre bu nota Sovyetlerin bundan evvel Atlantik paktına iştirak eden devletlere ve bu arada Norveç Hükümetine tevdi ettiği notanın esaslarını ihtiva etmektedir.” (05 Kasım 1951)

“Atlantik paktı dolayısıyla Sovyetler Birliği tarafından Türk Hükümeti’ne tevdi edilen nota, Ankara siyasi mahfillerini meşgul eden tek mevzudur. Dışişleri Bakan Vekili Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanlığı Umumi Katip Vekili Cevat Üstün ile bugün bir müddet meşgul olmuştur. Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır.” (06 Kasım 1951)

“Türkiye’nin Atlantik paktına girmek üzere bulunması münasebetiyle Sovyet Rusya’nın Ankara’daki büyükelçisinin 3 Kasım 1951’de Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakan Vekili Samet Ağaoğlu’na tevdi ettiği yazı ile 12 Kasım 1951 günü Samet Ağaoğlu tarafından büyükelçiye tevdi edilen cevap namenin tam metni aşağıda derç olunmuştur.” (13 Kasım 1951)

“Demir perde yaşam ve Rusların atom denemelerinde hazır bulunan İngiliz ajanı Lester, son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikati açıklamaktadır. Bu, Rusların Ağrı Dağı mağaralarındaki muazzam atom tesisleridir. Bilindiği gibi Ağrı Dağı bizim hududun içinde ve etekleri de Rusya hududu içinde kalmaktadır. İşte bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar.” (06 Aralık 1951)

Bunların yanında gazete, Rusya'nın yüzyıllardan bu yana dünya ülkeleri açısından nasıl bir tehdit oluşturduğunu kamuoyuna aktarabilmek adına Rusyanın siyasi, askerî ve ekonomik anlamda müdahalede bulunduğu ülkeler ile yaşanan olayları ve bu olaylarda tarafların sözlü tepkilerini ana olay olarak sunmaktadır. Söz konusu haberlerde yer alan bu bilgiler ise gazetecilerin gözlemlerine veya uluslararası basın kuruluşlarına dayandırılarak aktarılmakta ve böylece birinci el kaynağa başvurulmaktadır:

“Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito'nun Yugoslavya'sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen çok tehlikeli bir yemek olacaktır. Buna rağmen Rusya bu tehlikeli lokmayı yutabilmek için daima fırsat kollamaktadır. Çünkü Yugoslavya, Rusya'ya arkasını çevirmiş, Staline Batı Avrupa'nın güney kanadını tamimiyle kapamış, onu Adriyatik denizinde üslerden mahrum etmiş ve Orta Doğu petrol bölgesine denizden inebilmek imkanını yok etmiştir.” (22 Nisan 1951)

“200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz. Her ne kadar tarihçiler bu vasiyetnameyi acaba ile karşılıyor ve mütereddit buluyorlarsa da, Rus şovenistleri, Rus halkını Deli Petro'nun gittiği yoldan ayırmamak için uydurulduğunu söylüyor ve münakaşa ediyorlar.” (06 Mayıs 1951)

“İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroller bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalatı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalatına yakınlaşır.” (1 Temmuz 1951)

“İngiltere dışişleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır. Bugün öğleden sonra Dışişleri Bakanlığında yapılan basın toplantısında bir hükümet sözcüsü bu hususta aşağıdaki izahat vermiştir: Dışişleri Bakanlığı'na mensup iki memur 25 Mayıs gününden beri ortadan kaybolmuşlardır. Şimdiye kadar yapılan tahkikattan alınan neticeye göre ikisinin de birkaç gün evvel Fransa'ya gittikleri anlaşılmıştır. Bir gazeteci kaybolan hariciye

memurlarının Sovyet Rusya'ya veyahut Sovyet peyki memleketlerinden birisine kaçtıklarını söylemiş ve hükümet sözünden bu hususta izahat istemiş ise de sözcü bu haberi yorumlamaktan imtina etmiştir.” (08 Haziran 1951)

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinde, Rusya'nın diğer ülkelerle kurduğu ilişkiler ve uluslararası kuruluşlar ile arasında yaşanan gelişmeler de ana olay olarak sunulmaktadır. Bu durum aşağıdaki ana olay sunumlarında açığa çıkmaktadır:

“Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir. 8. Ordu Baş Komutanlığı. Bugün yayınlanan bir tebliğde cephe boyunca düşmanla temas kesilmiş bulunmaktadır... Denilmektedir. Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir. Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş ve B-26 bomba uçakları tarafından kalabalık bir düşman kafilesi muvaffakiyetle bombalanmış 60 otomobil, 3 tank tahrip edilmiştir.” (15 Ocak 1951)

“Stalin, Sovyet Komünist Partisi'nin resmi organı olan Pravda Gazetesi'ne bir mülakat vermiştir. Bugün Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu mülakatta Stalin, İngiliz başbakanı Attlee'nin geçen gün Avam Kamarası'nda verdiği demeçte Sovyetler Birliği Silahlı kuvvetlerini azaltmamış, bilakis büyük bir nimet dairesinde arttırmıştır cümlesini ele alıp bunu Sovyetler Birliği'ne karşı bir iftira sözleri ile vasıflandırıldıktan sonra ezcümle şunları söylemiştir: Sovyetler birliği harfî biter bitmez ordusunu terhis etmiştir. Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz.” (17 Şubat 1951)

“Moskova'dan gelen bazı haberlere göre Sovyet Rusya Türkiye ile Yunanistan'ın kuzey Atlantik paktına alınmaları hakkındaki formaliteler tamamlanır tamamlanmaz Boğazlar hakkındaki Montero anlaşmasının yeniden tetkikini talep edecektir.” (18 Ekim 1951)

“Bu sabahki mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır’ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika’nın Mısır İngiliz istihlafında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır.” (26 Ekim 1951)

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerindeki ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin yurt dışı haber ajanslarının ve uluslararası basın kuruluşlarının haber ve gözlemlerinden hareketle ABD ve Batı Bloku’nu olumlayıcı ifadeler kullandığı, ABD’nin bölgeye karşı duyarlı bir durumda olduğu örtük mesajını verecek şekilde ana olay olarak sunmaktadır. Ayrıca gazetenin; ABD’nin Rusya’nın siyasi, askerî ve ekonomik politikasına karşı yürüttüğü resmî ve gayri resmî diplomatik ilişkilerine, Rusya’nın Türkiye üzerinde yayılmacı ve emperyalist emellerinin bulunduğu ve Rusya’nın müdahalede bulunduğu ülkeler ile yaşanan olaylara vurgu yaptığı görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Araştırma kapsamında incelenen haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

“Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir. 8. Ordu Baş Komutanlığı. Bugün yayınlanan bir tebliğde cephe boyunca düşmanla temas kesilmiş bulunmaktadır... Denilmektedir. Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir.”(15 Ocak 1951)

“Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington’a varmıştır. Başkan Truman Fransız Başbakanı’nı tren istasyonunda karşılamıştır. Truman-Pleven müzakereleri bu gece başlamıştır. Pleven yarın dışişleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile görüşecektir. Müzakerelerin esasını Hindicini Batı Avrupa savunması ve diğer milletler meseleleri teşkil etmektedir.” (30 Ocak 1951)

“Daily Telegraph Gazetesi’nin Washington muhabirinden alıp bugün neşrettiği bir habere göre; Amerikan Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlarıyla

Amerikan Kongresi'nin tam ekseriyete yakın çoğunluğu Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmasına iştirak etmesi lehinedir.” (04 Mart 1951)

“Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito'nun Yugoslavya'sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen çok tehlikeli bir yemek olacaktır. Buna rağmen Rusya bu tehlikeli lokmayı yutabilmek için daima fırsat kollamaktadır. Çünkü Yugoslavya, Rusya'ya arkasını çevirmiş, Staline Batı Avrupa'nın güney kanadını tamimiyle kapamış, onu Adriyatik denizinde üslerden mahrum etmiş ve Orta Doğu petrol bölgesine denizden inebilmek imkanını yok etmiştir.” (22 Nisan 1951)

“Rus basını Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır. Sovyet ordusunun organı Kızıl Yıldız şunları yazmaktadır: Türkiye ve Yunanistan'a askeri bakımdan bir sıçrama tahtası bir ilhak harbi için asker edinilebilecek bir memba haline sokma Amerikan diplomasisinin yıllardan beri çevirdiği entrikalarından sonra Amerika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ın mütecaviz Kuzey Atlantik koalisyonuna sokmayı kararlaştırmıştır. Amerika Türkiye ve Yunanistan'ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır.” (25 Mayıs 1951)

“Rize'den şehrimize gelen malumata göre dün öğleden evvel milliyeti meçhul bir uçak vilayet hududu dahilinde çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar ilçesi üzerinde bir ara irtifaini alçaktan uçağın Sovyetlere ait işaret taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz'e doğru uzaklaşmıştır.” (15 Haziran 1951)

“İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroller bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalatı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalatına yakınlaşır.” (1 Temmuz 1951)

“Moskova'dan gelen bazı haberlere göre Sovyet Rusya Türkiye ile Yunanistan'ın kuzey Atlantik paktına alınmaları hakkındaki formaliteler tamamlanır

tamamlanmaz Boğazlar hakkındaki Montero anlaşmasının yeniden tetkikini talep edecektir.” (18 Ekim 1951)

“Bu sabahki mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır’ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika’nın Mısır İngiliz istihlafında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır.” (26 Ekim 1951)

“Atlantik paktı dolayısıyla Sovyetler Birliği tarafından Türk Hükümeti’ne tevdi edilen nota, Ankara siyasi mahfillerini meşgul eden tek mevzudur. Dışişleri Bakan Vekili Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanlığı Umumi Katip Vekili Cevat Üstün ile bugün bir müddet meşgul olmuştur. Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır.” (06 Kasım 1951)

“Demir perde yaşam ve Rusların atom denemelerinde hazır bulunan İngiliz ajanı Lester, son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikati açıklamaktadır. Bu, Rusların Ağrı Dağı mağaralarındaki muazzam atom tesisleridir. Bilindiği gibi Ağrı Dağı bizim hududun içinde ve etekleri de Rusya hududu içinde kalmaktadır. İşte bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar.” (06 Aralık 1951)

Gazete bazı haber içeriklerinde sınırlı düzeyde ardalın ve bağlam bilgisine yer vermiştir. Bu haberler ise genellikle Rusya ile ilgili olumsuz içeriklerden oluşan haberlerdir:

“Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir.” (07 Şubat 1951)

“Stalin, Sovyet Komünist Partisi’nin resmi organı olan Pravda Gazetesi’ne bir mülakat vermiştir. Bugün Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu mülakatta Stalin, İngiliz başbakanı Attlee’nin geçen gün Avam Kamarası’nda verdiği demeçte Sovyetler Birliği Silahlı kuvvetlerini azaltmamış, bilakis büyük bir nimet dairesinde arttırmıştır cümlesini ele alıp bunu Sovyetler Birliği’ne karşı bir iftira sözleri ile vasıflandırıldıktan sonra ezcümle şunları söylemiştir: Sovyetler birliği harfî biter bitmez ordusunu terhis etmiştir. Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz.” (17 Şubat 1951)

“Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafa ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye’nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin’in 23 ocakta Dışışleri Bakanlığı’na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir. (03 Mart 1951)

“200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro’nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz. Her ne kadar tarihçiler bu vasiyetnameyi acaba ile karşılıyor ve mütereddit buluyorlarsa da, Rus şovenistleri, Rus halkını Deli Petro’nun gittiği yoldan ayırmamak için uydurulduğunu söylüyor ve münakaşa ediyorlar.” (06 Mayıs 1951)

“Sovyet Rusya’nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır. Batı Almanya’nın Wiesbaden şehrindeki Amerikan ordusu genel karargahından bildirildiğine göre, Almanya’daki Amerikan ve İngiliz işgal orduları son zamanlarda yeni kara ve hava birlikleri ile takviye edilmiştir. İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya’ya şimdiden varmış bulunmaktadır.” (11 Mayıs 1951)

“Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıkla kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motorları gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar. Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir.” (24 Temmuz 1951)

“Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye’nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir.” (05 Ağustos 1951)

“Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye edilmiştir. Dolaşan şaiyalara göre son zamanlarda zaman zaman fırsat buldukça Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır. Bu gibi hadiselere bundan böyle imkan verilmemesi için icap eden bütün tedbirler alınmıştır.” (25 Ekim 1951)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında kimi zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir:

“Bu sabahki İngiliz gazeteleri, Birleşik Amerika Akdeniz donanması komutan amiral Carney’in Türkiye yaptığı son seyahatin, Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını, Türkiye’nin bir tecavüze maruz kaldığı taktirde kendisine düşen rolün ehemmiyetini tamamilе mudrik olduğunu, böyle bir savunma savaşında İngiltere ve Amerika’nın işbirliğine hayati bir önem atfettiğini belirtmektedir.”(24 Ocak 1951)

“Fransız başbakanı Pleven ve maiyeti bugün buradan hareket ederek Washington’a varmıştır.”(30 Ocak 1951)

“Biz ordu kurmakla değil endüstri ihtiyaçlarımızı karşılamak ve sulama işlerimizi yoluna sokmak gibi işlerle meşgulüz.” (17 Şubat 1951)

“Birleşik Amerika bugün, Amerika devletinin 1939 tarihli üçüzlü Türk-İngiliz-Fransız müdafa ittifak Paktına katılmasına dair Türkiye’nin Washington büyükelçisi Feridun Cemal Erkin’in 23 ocakta Dışişleri Bakanlığı’na yaptığı bir teklifi incelemeye girişmiştir.”(03 Mart 1951)

“200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro’nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz.” (06 Mayıs 1951)

“Sovyet Rusya’nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır.”(11 Mayıs 1951)

*“İlk Amerikan takviye birlikleri batı Almanya’ya şimdiden varmış bulunmaktadır.” “Rus basını Türkiye ile Yunanistan’ın Atlantik ittifakını alınmaları haberini bugün ilk defa olarak yorumlamıştır.”*Amerika Türkiye ve Yunanistan’ın insan gücü ve tabii kaynaklarına muhtaçtır.” (25 Mayıs 1951)

“Uçak bir müddet sonra yine çok yüksek bir irtifadan Karadeniz’e doğru uzaklaşmıştır.” (15 Haziran 1951)

“İran petroleri günü mevzu olmakla devam ediyor.”(1 Temmuz 1951)

“Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemeyen hadiseler cereyan etmektedir.” (24 Temmuz 1951)

“Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova’ya ilhak gayesini amaçlamaktadır.” (04 Kasım 1951)

“Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükümetimize bir nota tevdi etmiştir.”(05 Kasım 1951)

Ayrıca gazetede haber sunumunda kimi zaman pasif cümle yapısı kullanılmıştır. Bu cümlelerde ise basit ve kısa anlatımın tercih edilmiştir:

“Kore cephelerinde umumi bir durgunluğun hüküm sürmekte olduğu bildirilmektedir.”(15 Ocak 1951)

“Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir.” (07 Şubat 1951)

“İngiltere dışişleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır.”(08 Haziran 1951)

“Bazı stratejik ehemmiyetli malları Sovyet Bölgesine ihraç eden memleketlerden Amerikan yardımının kesileceği hakkındaki kanundan Türkiye’nin hariç tutulduğu dün bildirilmiştir.” (05 Ağustos 1951)

“Son zamanlarda daha müteyakkız bulunmak ve sahillerimizi sıkı bir nezaret altında bulundurmak için sahil muhafazasının buradaki teşkilatı yeniden takviye edilmiştir.” (25 Ekim 1951)

“Sovyetler birliği, Atlantik paktına iştirakimiz dolayısıyla hükümetimize bir nota tevdi etmiştir.” (05 Kasım 1951)

“Cevabi notanın esasları üzerinde durulduğu tahmin olunmaktadır.” (06 Kasım 1951)

“Türkiye’nin Atlantik paktına girmek üzere bulunması münasebetiyle Sovyet Rusya’nın Ankara’daki büyükelçisinin 3 Kasım 1951’de Başbakan Yardımcısı ve

Dışışleri Bakan Vekili Samet Ağaoğlu'na tevdi ettiği yazı ile 12 Kasım 1951 günü Samet Ağaoğlu tarafından büyükelçiye tevdi edilen cevap namenin tam metni aşağıda derç olunmuştur.” (13 Kasım 1951)

Gazetenin haber içeriklerinde kullanılan ifadelerin sentaktik çözümlemesi genel olarak değerlendirildiğinde cümle yapısı olarak aktif ve pasif cümle yapısının birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haber metinlerinde, sayısal verilere ve alıntılara sıklıkla başvurulmuştur. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

Buna rağmen mevzi bazı çarpışmalar kaydedilmiştir. Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş ve B-26 bomba uçakları tarafından kalabalık bir düşman kafilesi muvaffakiyetle bombalanmış 60 otomobil, 3 tank tahrip edilmiştir.” (15 Ocak 1951)

“200 seneden beri devam edegelen Rus yayılma ve genişleme siyasetinin nerelere yöneldiğini Deli Petro'nun bıraktığı 14 maddelik vasiyetnamesinden öğreniyoruz.”(06 Mayıs 1951)

“İngiltere dışışleri bakanlığı memurlarından 2 kişinin ortadan kayboldukları bugün resmen açıklanmıştır.”(08 Haziran 1951)

“İran petrolleri günü mevzu olmakla devam ediyor. Bilindiği gibi Orta-Şark dünya petrol istihsalatının %42'sini yani 604.600 milyon varilini çıkarmaktadır. İran bu miktarın 242.000 700 milyon varilini elde ediyordu. Bu petroler bugün İran'ın aldığı bir kararla devletleştirilmiş bulunuyor. Bugüne kadar İngiliz-İran müşterek şirketi bu işi idare ediyordu. Rusya bundan istifade kalkarsa Rusya ve peyklerin %10'luk istihsalatı ve İran petrollerinin istihsalatı ile %25'e çıkacaktır ki bu demokrasi dünyanın %30,6'lık istihsalatına yakınlaşır.” (1 Temmuz 1951)

“Üç gün evvel de Hopa halkını telaşa veren bir hadise olmuştur. Bir Rus motoru limana girerek kasabaya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir.” (24 Temmuz 1951)

“Dünder Baştima’rın kayınpederi Tekirdağ milletvekili Şevket Mocan kendisiyle konuşan bir muhabirimize şunları söylemiştir: Komünizmi Türkiye’nin varlığın için tarihte eşi olmayan bir tehlike telakki ediyorum. Kominizim Türkiye Komünist Partisi tüzüğüünün 54. maddesinde sarahatle ilandan çekilmediğim vecihle Lazistan, Kürdistan ve küçük bir Türkiye’yi parçalanarak Sovyet Cumhuriyetlerine müşabih bir rejimle Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan gibi Moskova’ya ilhak gayesini amaçlamaktadır.” (04 Kasım 1951)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1951 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler aşağıdaki gibidir:

“Sobeok Muhaberesi esnasında dün gece ve gündüz 600 kadar komünist Çinli öldürülmüş...” (15 Ocak 1951)

“...Orta Doğu Akdeniz bölgesinin muhtemel bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini ön plana aldığını...” (24 Ocak 1951)

“Balkanlara karşı Sovyetlerin yapabilecekleri bir tecavüz hareketi ile ilgili olarak Washington da gayri resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir.” (07 Şubat 1951)

“Türkiye, Rusya veya diğer herhangi bir devletin taarruzuna uğraması halinde...”(03 Mart 1951)

“Üçüncü Dünya harbi patlayabilir: fakat Tito’nun Yugoslavya’sı Stalin için iştah açıcı bir lokma olmasına rağmen...”(22 Nisan 1951)

“Sovyet Rusya’nın batı Avrupa veya yakın doğu memleketlerine veyahut her ikisine birden tecavüz hareketine kalkması endişesi günden güne artmaktadır.”(11 Mayıs 1951)

“Rus motörlerinden kauçuk sandallarla sahillerin ıssız taraflarına casuslar çıkarılmaktadır.”(25 Ekim 1951)

Gazetenin Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde tercih edilen sözcüklere genel olarak bakıldığında Rusya’nın yayılmacı ve çatışmacı politika

söylemini doğrudan destekleyen “*tecavüz ve taarruz*” gibi sözcüklerin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Gazete, Rusya’nın müdahalelerini “*tecavüz ve taarruz*” gibi olumsuz içerikli sözcüklerle ifade ederek bu eylemlerin haksız ve gayrimeşru olduğunu yansıtmaktadır.

3.5.3. 1952 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

1952 yılında Türkiye, NATO’ya dahil olunca ABD’nin sürekli baskı ve kontrolü altında kalmıştır. “1950’li yıllar Türk dış politikası açısından Sovyetler Birliği’nin yayılmacı politikasına karşı durulduğu, Batı ile ekonomik ve askeri işbirliğinin sağlanmasının önemsendiği yıllardır.”²⁶⁴

Bu durumu medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1952 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ele alınmaktadır. Gazetenin 1952 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerinin aylara göre dağılımı Tablo 30’da gösterilmektedir:

Tablo 30: 1952 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi’nde Sovyetler Birliği’ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	Haber Sayısı
Ocak	4
Şubat	1
Mart	4
Nisan	-
Mayıs	2
Haziran	3
Temmuz	1
Ağustos	-
Eylül	2
Ekim	1
Kasım	3
Aralık	3
Toplam	24

²⁶⁴ Hüseyin Bağcı, **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara, 1990, s.71.

Hürriyet gazetesinde 1952 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, 1952 yılında Hürriyet gazetesinin Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen toplam 24 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Araştırmaya dahil edilen haberlerin en çok ocak ve mart aylarında yayımlandığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelenmesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında gazetenin Rus tehdidine karşı başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasi ve diplomatik mücadelelerini ön plana çıkaran başlıklar kullandığı, ABD ve diğer Batı ülkelerinin siyasal aktörlerinin Rusya ve Rus politikasına karşı geliştirdikleri söylemleri haber başlıklarına taşıdığı görülmektedir. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

“Truman’ın Ruslara İhtarı.” (10 Ocak 1952)

“Churchill’in Nutku Hatalı Rus Siyasetini Şiddetle Tenkit Etti.” (18 Ocak 1952)

“Amerika Orta Doğu Komutanlığına Dair Sovyetlerin İddialarını Reddetti.” (29 Şubat 1952)

“Sovyet Diplomatları Serbest Dolaşamayacak.” (12 Mart 1952)-

“Churchill Rusya’ya Ağır Hücumlar Yaptı.” (12 Ekim 1952)

“Stalin Müspet Teklif Yapmaya Çağrıldı.” (27 Aralık 1952)

Gazete ayrıca Rusların baskı ve şiddet içerikli politikasının dünya ülkeleri açısından nasıl bir tehdit oluşturduğunu ortaya koymaya dönük başlıkları ana sayfasına taşımaktadır. Böylece Hürriyet gazetesi Rusya’yı dünya ülkelerinin karşısında bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

“Rus Peyklerinde Temizlik Hareketi.” (04 Aralık 1952)

“Yeni Sulh Taarruzuna Girişen Stalin Eisenhower İle Görüşmeye Hazır.” (26 Aralık 1952)

“Rus Baskısı Yüzünden İsveç Tarafsızlık Siyasetini Bozuyor.” (20 Haziran 1952)

“Rusya’daki Şüpheli Atom İnfilakının İlk Fotoğrafı.” (05 Haziran 1952)

“Mısır ve İran Karşısında Rusya.” (29 Ocak 1952)

“Rusya Dört Devlete Birer Protesto Notası Verdi.” (30 Ocak 1952)

Gazete, Rusya’nın casusluk ve ajanlık gibi gizli emelleri olan bir ülke olduğunu ve bu durumun casusluk skandalları ile ortaya çıktığını vurgulamak amacıyla Rusya’nın diğer ülkeler üzerindeki istihbarat faaliyetlerine haber başlıklarında yer vermektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

“Ruslara Çalışan Alman Casusu.” (18 Mayıs 1952)

“Rus Tecrit Tedbirleri Dün Protesto Edildi.” (31 Mayıs 1952)

“Berlin Halkına Kızıl Zulmü.” (10 Haziran 1952)

“Rusya’nın Kuşkusu: Pravda Yeni Hezeyanlar Yumurtladı.” (14 Kasım 1952)

“Öz Kardeşini de Öldürmüş Olan Bir Rus Casusunun İdamı Talep Edildi.” (21 Kasım 1952)

“Ruslar Berlin’den Adam Kaçırıyorlar.” (09 Temmuz 1952)

“Lübnan’da Rus Ajanları Faaliyette.” (25 Eylül 1952)

Ayrıca gazete, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerde Türkiye’yi Rusya’nın karşısında güçlü bir ülke pozisyonunda ve Türkiye’nin Rus baskısının karşısında ve bu baskıya maruz kalan kişilerin yanında olan bir ülke olarak konumlandırmaktadır. Bu ilişkide Rusya’dan taraf olan kişileri ise vatan haini olarak nitelendirmektedir. Gazete bu başlıklarla Türkiye’nin Rusya’dan korkmaması gerektiği örtük mesajını vermektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

“Vatan Haini Kızıl Şair Nazım Hikmet’in Moskova’dan Buraya Gelen İlk Resmi.” (10 Mart 1952)

“Stalin Hasta.” (06 Mart 1952)

“Türkiye Rusya ’dan Korkmaz.” (25 Mart 1952)

“Şanlı Türk Ordusu Stalin ’i Korkutuyor.” (26 Eylül 1952)

“Türkiye ’ye İltica Eden Bir Bulgar Yüzbaşı Ankara ’da.” (03 Kasım 1952)

Gazetenin 1952 yılında ana sayfasında yer verdiği ve araştırmaya dahil edilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında, Sovyet Rusya ’nın casusluk ve ajanlık gibi gizli faaliyetler ile dünya ülkeleri açısından bir tehdit olduğunu vurguladığı ve başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasal aktörlerinin bu tehdite karşı geliştirdikleri söylemleri haber başlıklarına taşıdığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği ’ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haber içeriklerine bakıldığında; haber içeriklerinde olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde ana olayı özetleyecek ifadeler kullanılmaya gayret edildiği görülmektedir. Gazete haber girişlerinde ise sıklıkla ABD ’nin barış yanlısı bir politika ile Rusya ’nın karşısında olduğunu vurgulamaktadır. Gazete bunu ortaya koyabilmek için ABD başkanı veya yetkili ağızların Sovyet karşıtı söylemlerini ön plana çıkarmaktadır. Olayların gerçekleşme şekli ve yaşananlar açısından Hürriyet gazetesinin ABD ’ye destek olduğu görülmektedir.

“Kore Harbinin durdurulması için yapılacak yeni teşebbüsü de destekleyecek.” (26 Aralık 1952)

“Moskova ’ya verilen cevabi notada bu teşkilatın tecavüz maksadıyla değil, Orta Doğu ’da sulhü korumak için kurulacağı bir kere daha belirtildi.” (29 Şubat 1952)

“Churchill -Rusya boş hayaller peşindedir- dedi.” (12 Eylül 1952)

“Amerikan emperyalizmi insan haklarını ayaklar altına alıyormuş!” (14 Kasım 1952)

“Kongrenin açılış oturumunda söz alan Başkan dedi ki: Rusya barışçıl bir siyaset gütmedikçe hür dünya müdafaa kuvvetini artıracaktır. Amerika hür dünyaya her türlü askeri ve iktisadi yardımı yapacak.” (10 Ocak 1952)

Gazete ayrıca haber girişlerinde ABD'nin Türkiye'ye bakış açısını ortaya koyan nitelikte ifadeleri kullanmaktadır. Gazete bunu yaparken ABD'nin Türkiye'ye destek mesajlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde açığa çıkmaktadır:

“Churchill süreçte Türkiye'nin de iştiraki ile müşterek kontrol tesisini teklif etti.” (18 Ocak 1952)

“General Arnold'un bize dair bir demeci: General William Arnold dün gece modern Türkiye Sovyet Rusya'dan endişe etmez demiştir.” (25 Mart 1952)

“Türkiye dahilinde Lizbon anlaşmasına uyularak böyle bir kararname hazırlandı.” (12 Mart 1952)

Diğer taraftan gazetenin araştırmaya dahil edilen haber girişlerinde Rusların baskıcı politikaları ile başka ülke halkları açısından tehdit oluşturduğu ön plana çıkarılmaktadır. Gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde bu durum görülmektedir:

“Berlindeki İngiliz işgal bölgesine Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 batı Berlinli aile ya doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek emrini almışlardır.” (10 Haziran 1952)

“Kızıl ajanları dahili kargaşalık çıkarmak istiyorlar.” (25 Eylül 1952)

“Kızıl diktatör harb edebilecek durumdaki tek Avrupa ordusunun Türk ordusu olduğu kanaatinde.” (26 Eylül 1952)

Ayrıca gazete Rus zulmüne maruz kalmış kişilerin kimlik bilgilerini haber girişlerinde kullanmaktadır. Gazete, kurbanların kimlik bilgileri ve özelliklerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

“Casus Selahattin Bahçivan'ın macera ve suç dolu hayatı.” (21 Kasım 1952)

“11 Çek Komünist dün idam edildi. Polonya ve Romanya da temizlik başlıyor.” (04 Aralık 1952)

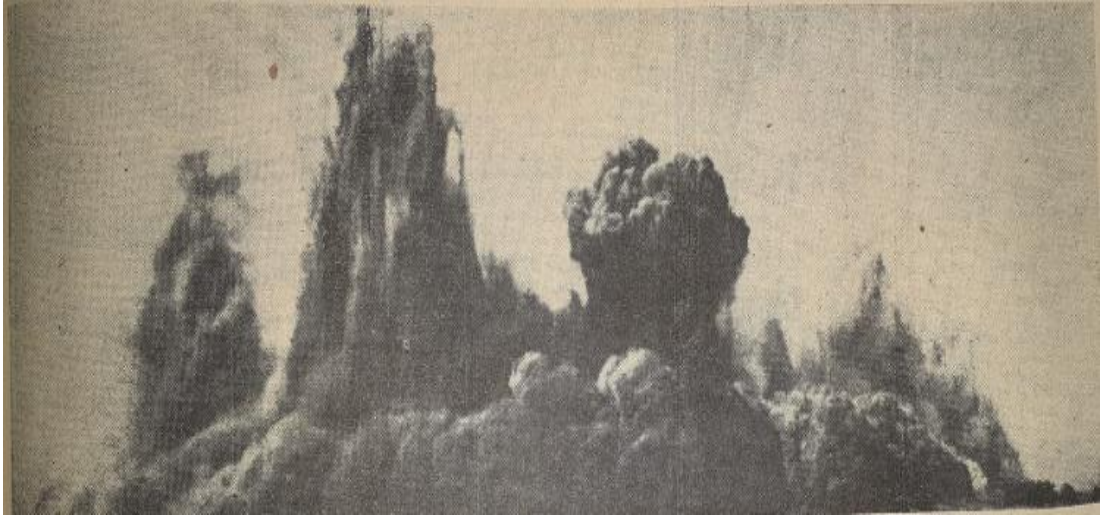
“Yüzbaşı Mihalenkof Sovyet mezalimine anlattı ve bir daha yurduna dönmeyeceğini bildirdi.” (03 Kasım 1952)

Gazetenin 1952 yılındaki ana sayfasında yer verdiği ve araştırmaya dahil edilen haber girişleri genel olarak değerlendirildiğinde ABD başkanı veya yetkili ağızlarının Sovyet karşıtı söylemlerini ön plana çıkardığı, ABD'nin Türkiye'ye bakış açısını ortaya koyan ve Türkiye'ye destek içerikli mesajlarını ön plana çıkaran içerikler kullandığı ayrıca Rus zulmüne maruz kalmış kişilerin kimlik bilgilerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturduğu görülmektedir.

Fotoğraflar

Makro yapı içerisinde yer alan haber fotoğrafları, tematik çözümlemenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 9: Şüpheli Atom İnfilakı Görseli

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 05 Haziran 1952.

Gazetenin 5 Haziran 1952 tarihli sayısında yer alan görselde Rus atom infilakının ilk fotoğrafı yayınlanmıştır. Haberde söz konusu atom infilakının Rusların inşa etmekte olduğu 3400 km² Moskova-Viladvostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşasından zaman kazanmak için yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca haberde Rusların ilk defa atom kuvvetinden faydalandıkları abartılı bir dille anlatılmaktadır. Gazete böylece Rusların dünya barışı açısından nasıl bir tehdit

oluşturduğu mesajını fotoğraflarla desteklemektedir. Gazete Rus tehdidi mesajını destekleyecek farklı haber fotoğrafları kullanmaktadır.

Görsel 10: Rusların Berlin Halkına Yaptığı Zulüm Görseli²⁶⁵

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 10 Haziran 1952.

Gazete, ana sayfasında yer verdiği haberlerde sıklıkla Rusya'nın farklı ülke toplumlarına yaptığı baskıcı muamelelerden bahsetmektedir. Gazete, kamuoyunda bu yönde bir algı oluşturabilmek için akla ilk olarak gelen unsur olan çocukları ön plana çıkarmaktadır. Nitekim 10 Haziran 1952 tarihli sayısında gazete, Alman ailelerin Rusların zülümü altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih ettiklerini belirtilerek

sokakta kalan aileleri çocuk görselleri ile okuyucuya sunmuştur. Hürriyet gazetesinin haber içeriklerinde sıklıkla vurguladığı konulardan biri de Rusların istihbarat faaliyetleri ile ülkelerin gizli bilgilerini ele geçirmeye dönük çabalarıdır. Gazete haber detaylarında tercih ettiği görseller ile bu algıyı desteklemeye çalışmaktadır.

Görsel 11: Ruslara Çalışan Alman Casusu

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 18 Mayıs 1952.

Gazete, Rus casuslarının Asya ve Avrupa topraklarında barış ve savaş dönemlerinde faal bir çalışma içerisinde olduklarını vurgulamaktadır. Gazete; bu vurguyu desteklemek amacıyla casuslara ait görselleri, kimlik bilgileri ve suç geçmişlerini kullanarak dikkat çekici bir söylem oluşturmaktadır. Nitekim Hürriyet gazetesi 18 Mayıs 1952 tarihli sayısında yer alan görselde de yirmi dört yaşında olan ve Sovyetler Birliği hesabına casusluk yaparken yakalanan Andre Andreas adında casusa ait görsele yer vermiştir.

Görsel 12: ABD Dışışleri Bakanının Diğer ülke yetkilileri ile Görüşmesi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 29 Şubat 1952.

Gazete kendisini Rusya'nın karşısında, ABD ve Batı'nın yanında bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Haber içeriklerinde kullandığı görsellerle de bu mesajını desteklemektedir. Nitekim gazetenin 29 Şubat 1952 tarihli sayısında Birleşik Amerika Dışışleri Bakanı Acheson'un "Lizbon Konferansı" sırasında Rus karşıtı konuşmasının verildiği haberde dışışleri bakanının konferans öncesinde Portekiz büyükelçisi ile yaptığı görüşmenin görseline yer verilmiştir. Bu görsel ABD dışışleri bakanını ön plana çıkaran tarzda sunulmuştur.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında; ana olayların haber manşetleri ve haber girişlerine uygun olarak verildiği, haberde sonuç odaklı bir dilin kullanıldığı ve haberlerin önemli bir bölümünün yurt dışı haber ajanslarına ve muhabirlerin gözlemlerine dayandığı görülmektedir. Gazetenin ana olay sunumu olarak ise genellikle Rusya'nın ülkelerin

bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı görülmektedir. Bu durum gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında açığa çıkmaktadır:

“Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag’ın Pankraç hapisanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir. Prog radyosu idam hakkında fazla tahsilat vermemekle beraber Çekoslovakya’nın muhtelif yerlerinden buraya gelen mensup haberlere göre Çekoslovakya’da yaşayan Yahudiler büyük bir dehşete kapılmışlardır. Bugün idam edilenlerin 8’i Yahudidir. Memleketin her tarafında Yahudi düşmanlığı günden güne artmakta ve birçok Yahudilerin daha tevkif edilerek yeni muhakeme sahnelerinin kurulmasına intizar edilmektedir.” (04 Aralık 1952)

“İtalyan sosyalist liderlerinden Nenninin bundan bir müddet evvel Stalinle vuku bulan görüşmesi hakkında İngiliz gazetecisi Crossman’a yaptığı ifşaat büyük bir alaka uyandırmıştır. Stalin’in soğuk harbi icabında 15 sene müddetle devam ettirilebileceğim tarzındaki iddiarı siyasi çevreler hitler’in malum iddialarına çok benzetmektedirler. Stalin Avrupa’da harb edebilecek yegane ordunun Türk ordusu olduğu hakkındaki sözleri ise son zamanlarda hummalı askeri müzakerelere sahne olan Türkiye’den Sovyet diktatörünün cidden endişe ettiğini göstermektedir.” (26 Eylül 1952)

“Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç’in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm’de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir.” (20 Haziran 1952)

“Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya’yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir. Protosto mektuplarında bildirildiğine göre, bu tedbirler tamamıyla yersiz ve kanunsuz olup dünyanın bu bölgesinde sulhu tehlikeye sokacak bir vaziyet ihdas etmek gibi son derece vahim neticeler doğurabilir.” (31 Mayıs 1952)

“Almanya’nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır. Hatırlarda olduğuna göre geçen mart ayının sonlarına doğru dünyanın kuvvetli sismograf istasyonları merkezi Altay dağları çevresi olarak gösterilen büyük bir yer sarsıntısından bahsetmişlerdi. Sızan haberlere ve bir rus dergisinin tamamlayıcı malumatına göre bu atom infilakı Rusların inşa etmekte oldukları 3400 km² lik Moskova-Viladivostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşasında zaman kazanmak için yapılmıştır. Yine aynı dergide yukarıda fotoğrafını gördüğünüz atom infilakının bulutunun 5000 metreye yükseldiği ve birkaç gün sonra Rus uçaklarının 20 kilometrelik infilak sahasının üstünden uçuşlar yaptıklarını yazmaktadır.” (05 Haziran 1952)

“Geçen gün bir dostumla İran’ın ve Mısır’ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben nasıl oluyor da Rusya’nın bu vaziyetlerden istifade etmeye kalkışmadığını ileriye sürdüm. Akıllı dostum biraz düşündükten sonra bana şu cevabı verdi: Niçin Rusya durup duruken Avrupa ile kötü kişi olsun... İran ve Mısır o hale geldiler ki ergeç kendilerinden Rusya’nın kucağına düşeceklerdir. Hele İran mali müzayakasına bakmadan öyle çetin bir işe girdi ki ergeç petrollerini Rusya’nın eline teslim etmeye mecbur olacaktır.” (29 Ocak 1952)

“Sovyet Rusya Dışişleri bakan vekili Andrei Gromiko dün Moskova’daki İngiltere, Fransa ve Türkiye Büyükelçiliği ile Birleşik Amerika maslahatgüzarını ayrı ayrı bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir. Yeni protesto notasında Sovyet Rusya kurulması tasarlanan Orta Doğu Komutanlığı ile Kuzey Atlantik Paktının Rusya’yı kuşatmak hedefini güden birer tecaviüz hareketi ve hazırlığı olduğu hakkındaki eski iddiasını tekrarlamakta ve bu mesele hakkında Sovyet Rusya’nın bundan evvelki protesto notasına Batı devletlerinin geçen aralık ayının 19’unda verdikleri cevabi notalarındaki Kuzey Atlantik Paktı yeni Orta Doğu Komutanlığının da ancak bir savunma tedbiri olduğu yolundaki izahatlarını reddetmektedir.” (30 Ocak 1952)

Gazete ayrıca Rusya’nın komünist ideoloji ile yönetiliyor olmasından, Batı ve ABD tarafında gittikçe artan komünist düşmanlığından faydalanarak komünist rejimi olumsuzlayan haberleri ana olay sunumu olarak ön plana çıkarmakta ve Türk

kamuoyunun bu yönde bilinçlendirmektedir. Gazetenin aşağıdaki haber sunumlarında bu durum açığa çıkmaktadır:

“Daily Graphic gazetesinin bildirdiğine göre son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen gorki de nekahat devri geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskova’da cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirak edemeyecektir. Gazetenin sağlam menbağlardan aldığı bu habere göre Viyanadan celb edilen iki ileri gelen kalp Müttehassısı Staline Gorki’den ayrılmamasını kuvvetle tavsiye etmiş bulunmaktadır.” (06 Mart 1952)

“Vatan haini kızıl şair Nazım Hikmet’in af kanundan istifade edip tahliye olunduktan sonra Rusya’ya kaçtığı, oradan Bulgaristan’a geçip ve zaman zaman memleketimiz aleyhinde türlü hezeyanlarda bulunduğu malumdur. Nitekim bu ileri geri konuşmalarında yurdunu kötülemekten de geri durmayan bu bedbaht, Bulgaristan’da anavatana dönmeye hazırlanan ırktaşlarımızdan müteaddit defalar dayak da yemiştir. Bu resim de Sovyetler tarafından her nasılsa benimsenmiş olan büyük Fransız romancısı Victor Hugo’nun 150. doğum yıl dönümü dolayısıyla Moskova’da tertip olunan bir toplantıda konuşurken gösterilmektedir.” (10 Mart 1952)

“Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir.” (10 Haziran 1952)

“Batı Berlin’in tanınmış komünist aleyhtarı şahsiyetlerinden birinin bugün demir perde gerisine kaçırılmasından sonra Batı Berlin şehri hükümeti Almanya’nın Sovyet bölgesine giden bütün yollara barikatlar kurulmasını emretmiştir. Batı Berlin’in 147 sokak ve caddesine barikatlar kurulmuş bulunmaktadır. Hususi polis kitaları Sovyet bölgesi ile olan 144 kilometrelik Berlin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır.” (09 Temmuz 1952)

“Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır. Mihalenkof, hududu aştıktan sonra Hudut Karakol Komutanlığı’na gitmiş Türkiye’ye iltica ettiğini bildirmiştir. Karakol komutanı Bulgar makamlarıyla temasa geçerek

vaziyeti anlatmıştır. Mihalenkof Türkiye'ye iltica ederek hürriyeti seçtiğini artık Bulgaristan'a dönmeyeceğini bildirmiştir. Ankara'da verdiği ifade sırasında Bulgaristan'da Sovyet mezaliminin her gün biraz daha arttığı Bulgar gençlerin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya'ya gönderildiğini hürriyet aşkı ile girilen en ufak bir harekete karşı geniş katliam yapıldığını söylemiştir.” (03 Kasım 1952)

Diğer taraftan gazete, Rusya'yı sadece komünist rejim ile zorba bir şekilde yönetilen ülke olarak sunmamakta bunun yanında casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak da konumlandırmaktadır. Gazete yurt dışı kaynaklara dayandırdığı haberlerde ana olay olarak Rusya'nın faal bir şekilde istihbarat faaliyetleri yürüttüğünü vurgulamaktadır. Gazete, bunu yaparken casuslara ait kişisel bilgileri ve bu kişilerin suç geçmişlerini de olumsuz ifadeler kullanarak sunmaktadır. Bu durum aşağıda belirtilen haberlerde görülmektedir:

“Almanya'nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir. Yukardaki resim casusluk sanığı Berlin'deki Amerikan bölge mahkemesine getirildiği sırada çekilmiştir.” (18 Mayıs 1952)

“Lübnan'da kominizm kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kıızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir. Haber aldığıma göre merkezi Beyrut'ta bulunan bu gizli komünist teşkilatını 2 Müslüman ve birkaç Ermeni idare etmektedir. Müslümanlar arasında en büyük rolü oynayan Halit Bektaş adında bir şahıstır ki aynı zamanda Rus elçiliğinde iyi bir vazifenin başındadır.” (25 Eylül 1952)

“Pravda Gazetesi bugün son zamanlarda Amerikalı askeri şeflerin sık sık Türkiye'yi ziyaret ettiklerini belirterek şunları yazmıştır: bu ziyaretlerden Amerikalıların yeni maceralara hazırlandıkları anlaşılmaktadır...” (14 Kasım 1952)

“Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Selahattin Adana'daki havaalanına ait mahrem malümatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır. Selahattin maddi vaziyeti çok iyi olan adanalı bir aileye mensuptur. Fakat zayıf bir karaktere sahip olduğu okul çevrelerindeki

hayatından anlaşılmaktadır. Ailesinin ihtimamına rağmen liseyi bitirememiş, başıboş ve maceralı bir hayat sürmüştür.” (21 Kasım 1952)

Ayrıca gazete, Batı ve ABD’nin siyasal aktörlerinin uluslararası basın kuruluşlarına verdikleri Rus karşıtı söylemlerini ana olay olarak sunmaktadır. Böylece başta İngiltere ve ABD olmak üzere Batı ülkelerinin barış yanlısı bir üslupla Rusya’ya karşı diplomatik bir mücadele yürüttüğü örtük mesajını kamuoyuna sunmaktadır. Bu durum aşağıda belirtilen haberlerde görülmektedir:

“Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika’nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir. Başkan Turuman nutkuna geçen yılın dünya çapındaki olaylarına bir göz atmakla başlamış, barışı sağlamak üzere hür dünya milletlerinin sarfettikleri gayretlerin bir hülasesini yapmış ve ihtilaf konusu olan milletlerarası meseleleri birer birer ele alarak Amerikan dış siyasetinin hedeflerini sarıh bir şekilde ortaya koymuştur. Hür dünya için Sovyet hükümeti barışçıl bir siyaset yoluna girmedikçe savunma Kuvvetlerini arttırmaktan başka yapılacak bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3.500.000’i bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmaya devam edeceğiz. Bilhassa hava kuvvetlerimize azami hadde çıkarmaya azmetmiş bulunuyoruz. Silahlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1,5 milyar Dolar tutarında uçak tank ve diğer silahlar teslim etmekteyiz. Bu nisbi bir yıl içinde bir misli artıracacağız.” (10 Ocak 1952)

“İngiltere başbakanı Churchill bugün öğleden sonra Amerikan kongresine gitmiş ve Temsilciler Meclisi ile Ayan Meclisi’nin yaptıkları karma bir oturumda beklenen nutkunu okumuştur. Sovyet Rusya’nın ikinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra takip ettiği hatalı siyaseti yüzünden dünya barışının kurulmasına mani olduğuna işaret eden Churchill nutkunun bu parçasında çok açık bir dil kullanmıştır.” (18 Ocak 1952)

“Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya’ya bugün yeni bir nota göndermiştir. Yeni Amerika’nın notasında Orta Doğu Komutanlığının tecavüz maksatlarıyla kurulacağı yolundaki Sovyet iddiaları reddedilmekte, komutanlığın her türlü tecavüz hareketlerine karşı Orta Doğu

memleketlerinin savunmaları, hürriyet, istiklal ve bağımsızlıklarını müdafaa ve muhafaza etmeleri ve kuvvetlenmeleri gibi sırf meşru müdafaa maksatlarıyla kurulacağı tekrarlanmaktadır.” (29 Şubat 1952)

“Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye’de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır. Önümüzdeki günler içinde ilgili elçiliklere karar tebliğ edilecektir. Bu karar gereğince Demirperde diplomatları Türkiye hudutları içinde bir şehirden diğer bir şehre yapacakları seyahatleri ve hangi yollardan istifade edeceklerini ve gittikleri yerde ne kadar kalacaklarını ilgililere bildirmek mecburiyetinde olacaklardır.” (12 Mart 1952)

“General William Arnold dün gece modern Türkiye, Sovyet Rusya ’dan endişe etmez demiştir. General Türkler birçok defa işgalleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden yaparlar demiştir. Arnold, Türkiye’deki Amerikan askeri misyonunun başkanıdır. Kendisi silah altında bundan 400.000 kişilik ordusu ile Türkiye, -Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir- demiştir. General keza ferden ferda Türk askerlerini de övmüştür. Arnold, -geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken 1.800 kişilik ilk kontenjan için 30.000 kişi gönüllü olarak müracaat etmişler ve bunlar sonradan orada fevkalade bir şekilde çarpışmışlardır- demiştir.” (25 Mart 1952)

“Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere’nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir. Sovyet Rusya ikinci Dünya harbinden sonra boş hayallerin peşinde koştuktan batı dünyasında büyük bir iktisadi buhranın patlak vereceğini Sayıklamaktan ve bilhassa birleşik Amerika ile İngiltere arasındaki sıkı bağların çözüleceği gibi vahi emeller beslemekten kendini bir türlü kurtaramamıştır. Hadiseler bütün bu hülyaların ne kadar boş olduğunu ispat etmiş bulunmaktadır. Batı dünyası harbin yarattığı çeşitli dertlere rağmen iktisadi sahada günden güne kuvvetlenmekte ve sağlam iki ayağı üzerinde durmaktadır.” (12 Ekim 1952)

“New York Times Gazetesi bugünkü sayısında gazetenin diplomatik muharri James Reston’un Washingtondaki Sovyet Rusya büyükelçisi Zarubin vasıtasıyla Meraşal Stalin’e geçen 18 Aralık tarihinde gönderdiği dört maddelik sual listesine

Mareşal Stalin'in verdiği cevapları neşretmiştir. Mareşal Stalin noel yortusu arifesinde verdiği bir beyanatta yeni Birleşik Amerika devlet reisi General Eisenhower ile bir görüşme yapmayı kabul ettiğini Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika arasında harbi kaçınılmaz olarak telakki etmediğini, Kore harbine son vermek maksadıyla yapılacak yeni bir diplomatik teşebbüsü desteklemeye hazır olduğunu bildirmektedir.” (26 Aralık 1952)

“Stalin'in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir...” (27 Aralık 1952)

Gazetenin 1952 yılının araştırmaya dahil edilen sayılarının ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin Rusya'nın ülkelerin bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı, komünist düşmanlığından faydalanarak komünist rejimi olumsuzlayan haberleri ana olay olarak sunduğu, Rusya'yı casusluk faaliyetleri yürüten bir ülke olarak konumlandığı ve başta İngiltere ve ABD olmak üzere Batı ülkelerinin Rusya'ya karşı diplomatik bir mücadele yürüttüğü örtük mesajını kamuoyuna sunduğu görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerin ardalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, bazı haberlerde olayların geçmişine ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görülmektedir. Bu tarz haberlerde yalnızca mevcut durum tasvir edilmiştir:

“Geçen gün bir dostumla İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben nasıl oluyor da Rusya'nın bu vaziyetlerden istifade etmeye kalkışmadığını ileriye sürdüm.”(29 Ocak 1952)

“Sovyet Rusya Dışişleri bakan vekili Andrei Gromiko dün Moskova'daki İngiltere, Fransa ve Türkiye Büyükelçiliği ile Birleşik Amerika maslahatgüzarını ayrı

ayrı bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir.” (30 Ocak 1952)

“Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya’ya bugün yeni bir nota göndermiştir.” (29 Şubat 1952)

“Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye’de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır.”(12 Mart 1952)

“Almanya’nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir.”(18 Mayıs 1952)

“Almanya’nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır.”(05 Haziran 1952)

“Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere’nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir.”(12 Ekim 1952)

“Pravda Gazetesi bugün son zamanlarda Amerikalı askeri şeflerin sık sık Türkiye’yi ziyaret ettiklerini belirterek şunları yazmıştır: bu ziyaretlerden Amerikalıların yeni maceralara hazırlandıkları anlaşılmaktadır...” (14 Kasım 1952)

“Stalin’in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiyet ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir...” (27 Aralık 1952)

Diğer taraftan bazı haber içeriklerinde ise haberin geçmişine ve bağlam bilgisi yer verilmiştir. Ardalan ve bağlam bilgisine yer verilen haber örnekleri aşağıdaki gibidir:

“Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika’nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir.” (10 Ocak 1952)

“Daily Graphic gazetesinin bildirdiğine göre son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen gorki de nekahat devri geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskova’da cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirak edemeyecektir.”(06 Mart 1952)

“General William Arnold dün gece modern Türkiye, Sovyet Rusya’dan endişe etmez demiştir. General Türkler birçok defa işgalleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden yaparlar demiştir.” (25 Mart 1952)

“Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya’yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir.” (31 Mayıs 1952)

“Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç’in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm’de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir.” (20 Haziran 1952)

“Lübnan’da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir.” (25 Eylül 1952)

“İtalyan sosyalist liderlerinden Nenninin bundan bir müddet evvel Stalinle vuku bulan görüşmesi hakkında İngiliz gazetecisi Crossman’a yaptığı ifşaat büyük bir alaka uyandırmıştır.” (26 Eylül 1952)

“Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır.” (03 Kasım 1952)

“Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçivan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir.” (21 Kasım 1952)

“Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag’ın Pankraç hapisanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir.” (04 Aralık 1952)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının Sovyetler Birliği'ni konu alan haber içeriklerinin cümle yapılarına bakıldığında, hem aktif hem de pasif cümle yapısının aynı anda kullanıldığı görülmektedir. Aktif cümle yapı örnekleri aşağıdaki gibidir:

“Başkan Turuman kongrenin bugünkü açılış oturumunda senelik nutkunu vermiş ve bununla Birleşik Amerika’nın 1952 yılında takip edeceği siyasetin ana hatlarını çizmiştir.” (10 Ocak 1952)

“İngiltere başbakanı Churchill bugün öğleden sonra Amerikan kongresine gitmiş ve Temsilciler Meclisi ile Ayan Meclisi’nin yaptıkları karma bir oturumda beklenen nutkunu okumuştur.” (18 Ocak 1952)

“Geçen gün bir dostumla İran’ın ve Mısır’ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk.” (29 Ocak 1952)

“Birleşik Amerika hükümeti Orta Doğu Savunma Komutanlığı hakkında Sovyet Rusya’ya bugün yeni bir nota göndermiştir.” (29 Şubat 1952)

“Üç Batı devleti Doğu ve Batı Almanya’yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya makamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasak bölgenin kurulmasıyla başlıca geçiş noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya Kontrol Komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir.” (31 Mayıs 1952)

“Batı Berlin’in tanınmış komünist aleyhtarı şahsiyetlerinden birinin bugün demir perde gerisine kaçırılmasından sonra Batı Berlin şehri hükümeti Almanya’nın Sovyet bölgesine giden bütün yollara barikatlar kurulmasını emretmiştir.” (09 Temmuz 1952)

“Muhafazakar partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngiltere’nin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş muhafazakar partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetinin hissedilir derece düzeldiğini belirtmiştir.” (12 Ekim 1952)

“Stalin’in dünya gerginliğinin izâlesine ve insanlığın sulh ve emniyet içinde yaşamasına yarayacak müsbet teklifleri varsa, yeni Amerikan idaresi bunları ciddiye ve alaka ile incelemeye hazırdır. Rusya bu teklifleri ya normal diplomatik kanaldan veyahut Birleşmiş Milletler Teşkilatı vasıtasıyla yapabilir...” (27 Aralık 1952)

Gazetenin haber içeriklerinde kullandığı pasif cümle yapısı örnekleri ise aşağıdaki gibidir:

“Sovyet ve peyki devletler diplomatlarının Türkiye’de serbest dolaşmalarını tahdit eden bir kararname hazırlanmıştır.” (12 Mart 1952)

“Almanya’nın Sovyet bölgesindeki Potsdam şehrinde oturmakta olan 24 yaşındaki Andre Aandreas Sovyet hesabına casusluk yapmak suçundan dolayı tevkif edilmiştir.” (18 Mayıs 1952)

“Almanya’nın en büyük siyasi haftalık mecmualarındadan biri olan derginin 24 Mayıs tarihli sayısında Rus atom infilakın ilk fotoğrafı yayınlanmıştır.” (05 Haziran 1952)

“Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır.” (10 Haziran 1952)

“Lübnan’da kominizm kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir.” (25 Eylül 1952)

“Bir hafta evvel Bulgaristandan kaçarak Türkiye iltica eden yüzbaşı Mihalenkof, dün şehrimize getirilmiş ve alakalılarca nezaret altına alınmıştır.” (03 Kasım 1952)

“Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş...” (21 Kasım 1952)

“Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag’ın Pankraç hapisanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir.” (04 Aralık 1952)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber metinlerine bakıldığında, gazetenin kamuoyuna sunduğu örtük mesajları etkili kılabilmek için sıklıkla sayısal verilere ve alıntılara başvurduğu görülmektedir. Bu durum aşağıdaki örnek cümlelerde görülmektedir:

“Hür dünya için Sovyet hükümeti barışçıl bir siyaset yoluna girmedikçe savunma Kuvvetlerini arttırmaktan başka yapılacak bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3.500.000’i bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmaya devam edeceğiz. Bilhassa hava kuvvetlerimize azami hadde çıkarmaya azmetmiş bulunuyoruz. Silahlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1,5 milyar Dolar tutarında uçak tank ve diğer silahlar teslim etmekteyiz. Bu nisbi bir yıl içinde bir misli artıracamız.” (10 Ocak 1952)

“Bu resim de Sovyetler tarafından her nasılsa benimsenmiş olan büyük Fransız romancısı Victor Hugo’nun 150. doğum yıl dönümü dolayısıyla Moskova’da tertip olunan bir toplantıda konuşurken gösterilmektedir.” (10 Mart 1952)

“Kendisi silah altında bundan 400.000 kişilik ordusu ile Türkiye, -Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir- demıştır. General keza ferden ferda Türk askerlerini de övmüştür. Arnold, -geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken 1.800 kişilik ilk kontenjan için 30.000 kişi gönüllü olarak müracaat etmişler ve bunlar sonradan orada fevkalade bir şekilde çarpışmışlardır- demıştır.” (25 Mart 1952)

“Sızan haberlere ve bir rus dergisinin tamamlayıcı malumatına göre bu atom infilakı Rusların inşa etmekte oldukları 3400 km² lik Moskova-Viladivostok demir yoluna paralel giden yeni demir yolunun inşaatında zaman kazanmak için yapılmıştır. Yine aynı dergide yukarıda fotoğrafını gördüğünüz atom infilakının bulutunun 5000 metreye yükseldiği ve birkaç gün sonra Rus uçaklarının 20 kilometrelik infilak sahasının üstünden uçuşlar yaptıklarını yazmaktadır.” (05 Haziran 1952)

“Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk

etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir.” (10 Haziran 1952)

“Amerikan siyasi çevrelerine göre İsveç-Rus münasebetlerindeki gerginlik, İsveç’in 134 seneden beri devam etmekte olan tarafsızlık siyasetinde ani bir değişikliğe sebep olabilecek mahiyet ve ciddiyettedir. Stokholm’de bu sabah bir basın toplantısı yapan İsveç muhafazakar parti lideri bu ihtimali açıkça belirtmiştir.” (20 Haziran 1952)

“Batı Berlin’in 147 sokak ve caddesine barikatlar konulmuş bulunmaktadır. Hususi polis kıtaları Sovyet bölgesi ile olan 144 kilometrelik Berlin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır.” (09 Temmuz 1952)

“Stalin’in soğuk harbi icabında 15 sene müddetle devam ettirilecebileceğim tarzındaki iddiarı siyasi çevreler hitler’in malum iddialarına çok benzetmektedirler.” (26 Eylül 1952)

“Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçivan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir.”(21 Kasım 1952)

“Prag radyosunun bu sabah bildirdiğine göre geçen Perşembe günü ölüm cezasına mahkum edilmiş olan 11 eski komünist Prag’ın Pankraç hapishanesinde asılmak suretiyle idam edilmiştir. Prog radyosu idam hakkında fazla tahsilat vermemekle beraber Çekoslovakya’nın muhtelif yerlerinden buraya gelen mensup haberlere göre Çekoslovakya’da yaşayan Yahudiler büyük bir dehşete kapılmışlardır. Bugün idam edilenlerin 8’i Yahudidir.” (04 Aralık 1952)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfalarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcüklerde genellikle o dönemde yaygın olan, komünist düşmanlığını ön plana çıkaran ve Rusya’yı olumsuzlayan sözcükler tercih edilmiştir. Ayrıca ABD ve Batı ülkelerini konu alan haber içeriklerinde ise söz konusu ülkelerin adları “barış ve özgürlük” gibi sözcüklerle yan yana kullanılmıştır. Bu durum aşağıdaki örneklerde daha net şekilde görülmektedir:

“Başkan Turuman nutkuna geçen yılın dünya çapındaki olaylarına bir göz atmakla başlamış, barışı sağlamak üzere hür dünya milletlerinin sarfettikleri gayretlerin bir hülasasını yapmış...” (10 Ocak 1952)

“Sovyet Rusya’nın ikinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden sonra takip ettiği hatalı siyaseti yüzünden dünya barışının kurulmasına mani olduğuna işaret eden Churchill nutkunun bu parçasında çok açık bir dil kullanmıştır.” (18 Ocak 1952)

“Vatan haini kızıl şair Nazım Hikmet’in af kanundan istifade edip tahliye olunduktan sonra Rusya’ya kaçtığı, oradan Bulgaristan’a geçip ve zaman zaman memleketimiz aleyhinde türlü hezeyanlarda bulunduğu malumdur.” (10 Mart 1952)

“Bu karar gereğince Demirperde diplomatları Türkiye hudutları içinde bir şehirden diğer bir şehre yapacakları seyahatleri ve hangi yollardan istifade edeceklerini ve gittikleri yerde ne kadar kalacaklarını ilgililere bildirmek mecburiyetinde olacaklardır.” (12 Mart 1952)

“Berlindeki İngiliz işgal bölgesi ile Sovyet bölgesi arasında bir ada vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile -ya Doğu Berlinli olmak yahut yuvalarını terk etmek- emrini almışlardır. Zavallı alman aileleri kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmayı tercih etmişlerdir.” (10 Haziran 1952)

“Lübnan’da kominizim kanun dışı ilan edilmiş ise de çeşitli kalıplara bürünen kızıl ajanlar pek büyük bir faaliyet göstermektedir.” (25 Eylül 1952)

“Ankara’da verdiği ifade sırasında Bulgaristan’da Sovyet mezaliminin her gün biraz daha arttığı Bulgar gençlerin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya’ya gönderildiğini hürriyet aşkı ile girişilen en ufak bir harekete karşı geniş katliam yapıldığını söylemiştir.” (03 Kasım 1952)

“Hem kardeş katili ve hem de Sovyet vatandaşı olan Selahattin Bahçıvan adında bir şahıs bugün katilden 22 yıla mahkum edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Selahattin Adana’daki havaalanına ait mahrem malûmatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır.” (21 Kasım 1952)

Hürriyet gazetesinin 1952 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcükler genel olarak değerlendirildiğinde, Sovyet Rusya aleyhine ve Batı lehine konumlanan bir yaklaşım göze çarpmaktadır.

3.5.4. 1953 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

1953 yılında Stalin'in ölümünden sonra Türk-Sovyet ilişkileri bir iyileşme sürecine girmiştir. Kruşçev'in Stalin'den sonra Sovyetler Birliği Komünist Partisinin başına geçmesiyle birlikte barış içerisinde yaşama ilkesi Sovyet Rusya'nın dış politikasına yansımıştır.

“Sovyetler'deki yeni yönetimin ilk yaptığı işlerden birisi, komşusu Türkiye ile olan ilişkilerini düzeltmek için, girişimde bulunmak olacaktı. Bu amaçla Sovyet Hükümeti, 30 Mayıs'ta 1953 tarihinde bir açıklamada bulunarak, daha önceki yönetimin Türkiye'ye verdiği notalardaki görüşlerin kendileri tarafından benimsenmediğini savunarak bir çeşit özür dileme yoluna gidecekti. Bu açıklama 10 Haziran 1953 tarihinde de resmen bir nota ile Türk Hükümeti'ne iletilecekti.”²⁶⁶

Bu politikayı medyanın haber sunumlarında görmek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1953 yılında Sovyetler Birliği'ni konu alan ayrıntılı haber sunumlarının eleştirel değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Tablo 31: 1953 Yılında Yayımlanan Hürriyet Gazetesi'nde Sovyetler Birliği'ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	Haber Sayısı
Ocak	4
Şubat	2
Mart	3
Nisan	3
Mayıs	-
Haziran	6
Temmuz	3
Ağustos	1
Eylül	1
Ekim	1
Kasım	-
Aralık	1
Toplam	24

²⁶⁶ M. Albayrak, a.g.e., s.464.

1953 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği’ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında, gazetenin söz konusu tarihler arasında Sovyetler Birliği’ni konu alan toplam 24 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği’ni konu alan en fazla sayıda haberi haziran ayında yayımladığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberlerin makro yapı incelemesi yapılmaktadır.

Tematik Yapının İncelenmesi

Başlıklar

1953 yılında Hürriyet gazetesinde Sovyetler Birliği’ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerin başlıklarına bakıldığında gazetenin Stalin’in ölümü ve sonrasında Rusya’da yaşanan gelişmeleri ana sayfasında yer verdiği görülmektedir. Gazetenin Stalin’in ölümü ve sonrasına ilişkin gelişmeleri ele aldığı haber başlıkları aşağıdaki gibidir:

“Rusya’da Şefleri Öldürmeye Çalışan Bir Suikast Şebekesi Ortaya Çıkarıldı.”
(14 Ocak 1953)

“Kremlin’in Sabaha Karşı Verdiği Tebliğde Stalin’in Moskova Saatiyle 21:50’de Öldüğü Bildirildi.” (06 Mart 1953)

“Doktorlar Son Dakikaya Kadar Stalin’i Kurtarmaya Çalıştılar.” (06 Mart 1953)

“Rus İdaresinde Mühim Değişiklikler Oldu.” (07 Mart 1953)

Gazetenin ayrıca Stalin’in ölümünden sonra Türk-Rus ilişkilerinde dış politika bağlamında tarafların geliştirdikleri söylemleri ana sayfasına sıklıkla taşıdığı görülmektedir. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

“Rus ve Peyk Radyolarının Bize Hücumu.” (23 Nisan 1953)

“Kızıl Casus” (11 Nisan 1953)

“Monte Carlo Radyosu’nun Ankara’da Neşredilen Bir Haberine Göre: Sovyet Rusya Hükümetimizde Anlaşmak Arzusunda!” (11 Haziran 1953)

“Boğazlar ve Rusya.” (16 Haziran 1953)

“Kıbrıs Meselesinde Rusya Yunanistan Tarafını Tutacak.” (28 Haziran 1953)

“Türk-Rus Notaları Neşredildi. Molotov Büyükelçimize, Ermenistan ve Gürcistan’ın Toprak Taleplerinden Vazgeçtiklerini Bildirdi.” (20 Temmuz 1953)

“Malenkov’un Son Nutku ve Ankara’nın Görüşü.” (10 Ağustos 1953)

“Kıbrıs Komünistleri Rusya’ya Gittiler.” (20 Eylül 1953)

“Rusya’nın Boğazlar Üzerindeki Talebi.” (29 Ekim 1953)

Diğer taraftan Hürriyet gazetesi; Rus hakimiyetine karşı diğer toplumlarda yaşanan isyan hareketlerini ve bu isyan hareketlerinin hangi ülkelerde yaşandığını, ne sebeple yaşandığını ve nasıl sonuçlandığını ana sayfasına taşımaktadır. Rusyanın olumsuzlandığı bu haberlerde gazete kendisini Rusya’nın karşısında konumlandırmaktadır. Bu durumu gazetenin aşağıdaki başlıklarında görmek mümkündür:

“İsrail’de Sovyet Rusya Aleyhtarı Mitingler.” (16 Ocak 1953)

“Batı Almanya’daki Komplo ve Ruslar.” (19 Ocak 1953)

“Yahudi Aleyhtarlığının Artması Üzerine İsrail Rusya’yı Birleşmiş Milletlere Şikayet Edecek.” (14 Şubat 1953)

“Doğu Berlin’de Ruslara Karşı İsyana Başladı.” (18 Haziran 1953)

“Doğu Berlin ve Doğu Almanya’dan Sonra Rusya’daki İşçiler de İsyana Etmeye Başladı.” (25 Haziran 1953)

“Polonya’daki Rus Aleyhtarı İsyana Genişlemeye Başladı.” (05 Temmuz 1953)

Gazetenin ana sayfasına taşıdığı diğer bir konu ise Rusya’da halkın yaşadığı dramdır. Gazete, Batı’da gelişen komünizm karşıtı düşüncelerden hareketle komünizmin hakim olduğu Rusya’da halkın yaşadığı dramı ana sayfasına taşımaktadır. Böylece haberlerin örtük mesajında komünizmin insanlığa barış ve huzur getirmediği mesajı verilmektedir. Gazetenin aşağıdaki başlıklarında bu durumu görmek mümkündür:

“Rusya’nın Sansür Edilmemiş Çehresi.” (14 Nisan 1953)

“Rosenberglerin Son Dakikaları.” (21 Haziran 1953)

“Rus ve Peyklerindeki Kanlı Tasfiye Hareketi Devam Ediyor.” (16 Temmuz 1953)

Son olarak gazete Rusya’nın dış politika bağlamında diğer ülkeler ile kurduğu siyasi, ekonomik ve askerî ilişkilere ana sayfasında yer vermektedir. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

“Kore Harbi Rusya’yı Korkutmaya Başladı.” (5 Ocak 1953)

“Japon Semalarında Amerikan ve Sovyet Uçakları Çarpıştılar.” (17 Şubat 1953)

“Amerika-Rusya Atom Görüşmeleri.” (23 Aralık 1953)

Gazetenin 1953 yılında seçilen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; Stalin’in ölümünden sonra Rusya’da yaşanan gelişmeleri, Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerini, Rus hakimiyetine karşı diğer toplumlarda yaşanan isyan hareketlerini ve komünizmin hakim olduğu Rusya’da halkın yaşadığı dramı ana sayfasına taşıdığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerine bakıldığında, haber içeriklerinde ana olay hakkında büyük puntolarla bilgi verildiği ve olayın özetlendiği görülmektedir. İncelenen haberlerin önemli bir bölümünde haber girişi verilse de bazı haberlerde haber girişine yer verilmediği görülmektedir. Gazete, haber girişlerinde haber başlığında ele alınan ana fikri okuyucuya özetlemektedir. Bu doğrultuda gazete, Stalin’in ölümü ve sonrasında Rus yönetim kadrosunda yaşanan değişiklikleri ortaya koyan içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

“Moskova radyosu ölüm haberini 7 saat sonra halka ilan etti.” (06 Mart 1953)

“Son bültende vaziyetin ağırlığı gizlenmiyordu.” (06 Mart 1953)

“Voroşilof Şvernîk’in yerine yüksek şura reisi oldu. Stalin’in yerine Malenkof Başvekilliğe getirildi. Molotof hariciye Vekilliği’ne, Vişinski de Birleşmiş Milletler baş delegeliğine tayin edildi.” (06 Mart 1953)

Gazete ayrıca Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerinde yaşananları vurgulayıcı içerikler kullanmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerle açığa çıkmaktadır:

“Rus ve peyk radyolarının bize hücumu. Buna mukabil Batı’ya hücumu yavaşlattılar.” (23 Nisan 1953)

“Yetkililer heyetinin bugün toplanıp Rusya’nın bu hususta verdiği notayı görüşeceği bildiriliyor.” (11 Haziran 1953)

“Moskova peykleri ile beraber boğazlar meselesinde daha çok söz sahibi olmak sevdasında.” (16 Haziran 1953)

“Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti.” (20 Temmuz 1953)

“Resmi çevreler nutku iyi karşılamakla beraber yeni bir şey ihtiva etmediğini, Türkiye’nin esas sulhçu olduğunu belirtiyorlar.” (10 Ağustos 1953)

“Türkiye’nin Washington büyükelçisi F. Cemal Erkin Rusların yakında tekrar baskılarını arttıracacağını söyledi.” (29 Ekim 1953)

Gazete haber girişlerinde komünist zulmü temasını ortaya koyacak içeriklerle konuyu ele almaktadır. Haber başlıklarında verilen bilgilerin detaylandırılarak sunulduğu haber girişlerinde bir yönetim ideolojisi olarak Komünizm’in karşısında konumlanma göze çarpmaktadır. Gazetenin Komünist yönetim sistemi karşısında halk hareketleri ile ilgili olarak haber girişlerinden aktardığı bilgiler aşağıda gösterilmektedir:

“Kudüs’teki Rus kütüphanesi petrol şişeleri ile ateşe verildi.” (16 Ocak 1953)

“Mevkuf nazilerden çoğunun Rusya ile alakaları olduğu anlaşıldı.” (19 Ocak 1953)

“Kıbrıs komünistleri Rusya’ya gittiler. Leningrad fabrikalarını gezecekler.” (20 Eylül 1953)

“Belgrad radyosu Rus sanayi şehri Rostof’ta ciddi kargaşalıklar çıktığını haber verdi.” (25 Haziran 1953)

“Demir yolları tahrip, yiyecek depoları yağma edildi; Rus filmi gösteren sinemalar yakıldı.” (05 Temmuz 1953)

“Beria’ya idam cezası verilecek.” (16 Temmuz 1953)

“Rus askerleri ile halk arasında kanlı çarpışmalarda birçok ölü, yaralı var.” (18 Haziran 1953)

Diğer taraftan Rusya ile diğer ülkeler arasındaki siyasi, ekonomik ve askerî ilişkiler açısından önem arz eden gelişmeler küresel tutarlılığa uygun şekilde haber girişlerinde okuyucuya sunulmaktadır. Bu durum aşağıda gösterilen haber girişlerinde açığa çıkmaktadır:

“Mareşal Malinovski bir taarruz ihtimali karşısında cepheyi gezdi.” (5 Ocak 1953)

“İçlerinden çoğu ırkan Yahudi olan 9 tanınmış doktor tevkif edildi. Doktorlar yanlış ilaç vererek bazı sovyet liderlerini ve bu arada büyük kızıl şeflerinden olan Jdanof’u öldürdüklerini itiraf ettiler.” (14 Ocak 1953)

“Biri isabet eden iki Rus uçağı hadise yerinden hemen uzaklaştı.” (17 Şubat 1953)

“Atom casuslarının idamlara hakkındaki heyecanlı tafsilat.” (21 Haziran 1953)

“Eisenhower’in yeni atom planı etrafında Sovyet Rusya ile gizli müzakere hazırlığına başladı.” (23 Aralık 1953)

Gazetenin 1953 yılında araştırmaya dahil edilen haber girişleri genel olarak değerlendirildiğinde; olayların nerede ve kimler arasında yaşandığının belirtildiği, haber girişlerinde haber başlığı hakkında özet bilgilerin verildiği ve genel olarak haber girişlerinde Stalin’in ölümü ve sonrasında Rus yönetim kadrosunda yaşanan değişiklikler, Stalin sonrası Türk-Rus ilişkilerinde yaşananlar ve komünist zulmü temasını ortaya koyacak içeriklerle konunun ele alındığı görülmektedir.

Fotoğraflar

Haber içeriklerinde kullanılan fotoğraflar, kimi zaman sözcükleri aydınlatırken kimi zaman da okuyucuların aktarılanlar üzerinde nasıl düşünceleri gerektiğini gösteren işlevi yerine getirmektedir. Bu nedenle fotoğraflar haber sunumları açısından son derece önemlidir. Hürriyet gazetesi de 1953 yılında seçilen haberlerde buna uygun görsellere yer vermiştir. Gazetenin Sovyetler Birliği'ni konu alan haber sunumlarında kullandığı fotoğraflarda ise genellikle Sovyet ve komünist düzeni olumsuzlayan görseller resmedilmektedir. Gazete haber içeriklerinde sıklıkla komünist düzeni eleştiren ifadeler yer verirken kullandığı görselleri bu gerçekliğe dair bir kanıt olarak kullanmaktadır. Gazete haber fotoğraflarını, haberin bir parçası olarak haber içeriklerinde kullandığı ifadeleri destekleyici şekilde vermektedir.

Görsel 13: Rus Askerler İle Halk Arasındaki Çatışma

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 18 Haziran 1953.

Gazetenin 18 Haziran 1953 tarihli sayısında Rus askerleri ile halk arasında yaşanan kanlı çarpışmalara ilişkin bilgiler verilmekte ve bu bilgileri destekleyici

nitelikte görseller kullanılmaktadır. Söz konusu görselde, Rus işgali altında bulunan Berlin’de halkın Rus tanklarına müdahaleleri resmedilmektedir. Daha fazla özgürlük talepleri ile şehrin meydanında Rus ordu birlikleri ile yaşanan çatışmalarda Rus askerlerinin halka ateş açtığı belirtilmektedir. Böylece Rus yönetiminin özgürlükleri kısıtlayan ve halkına zulmeden bir yönetim olduğu, halkın ise canı pahasına komünist düzenle mücadele ettiği örtük mesajı okuyucuya sunulmaktadır.

Görsel 14: Rostof’da Yaşanan Karışıklıklar

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 25 Haziran 1953.

Gazete dünyanın çeşitli yerlerinde Rus yönetimi altında bulunan ülkelerde yaşanan isyan hareketlerini sıklıkla haber sunumlarında kullanmaktadır. Görsel 14 de ordu birliklerinin halka müdahale ettiği bir fotoğraf karesidir. Söz konusu görsel ile isyan hareketlerinin ne boyutta olduğu aktarılmaktadır. Haberde Doğu Almanya’da yaşanan isyan hareketleriyle Demirperde ülkelerinde kargaşanın gittikçe yayıldığı vurgulanmakta ve resmedilen görselle bir taraftan habere gerçeklik kazandırılarak haberin inandırıcılığı ve güvenilirliği sağlanmakta diğer taraftan da görselin haberde geçen ifadelerle tanıklık etmesi sağlanmaktadır.

Görsel 15: Rus Halkının Çehresi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 14 Nisan 1953.

Gazete; Rusya'yı ve komünist sistemi yoksulluk, hastalık ve sefaletin yaygın olduğu yaşanılmaz bir yer olarak sunmaktadır. Bu düşüncenin bir ögesi olarak destekleyici haber fotoğrafları kullanılmaktadır. Görsel 15'te Stalin'in ölümünden sonra ülkeye gelen ABD'li gazetecilerin çektikleri fotoğraf resmedilmektedir. Söz konusu görselde özellikle çocukların ve gençlerin hüznü ve masum bakışları ön plana çıkarılarak Rusya'da yaşanan dram okuyucuya aktarılmaktadır. Böylece komünizmin, sefalet ve yoksulluk getirdiği örtük mesajı okuyucuya aktarılmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haber içeriklerinde kullandığı fotoğraflar genel olarak değerlendirildiğinde, gazetenin Rus yönetimi altında bulunan ülkelerde yaşanan isyan hareketlerini ve halkın yaşadığı dramı ön plana çıkararak bu vurguyu destekleyecek görselleri kullandığı görülmektedir.

Gazete, metin ve görseli aynı anda kullanarak bu vurguyu okuyucularına daha etkili şekilde sunmaktadır.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında, haberlerin önemli bir bölümünde yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haber ve gözlemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete, Stalin’in ölümünü ve daha sonra Rus devlet yönetim kadrolarında yaşanan değişimi ana olay olarak sunmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde görülmektedir:

“Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır. Bu tebriğe göre Josef Stalin Moskova saatiyle 21:50’de ölmüştür. Moskova radyosu Türkiye saatiyle saat 3:00’te yaptığı neşriyatında Komünist Partisi Merkez İcra Komitesinin tebliğini yayınlarken Stalin’in 7 saat önce öldüğünü bildirmiştir.” (06 Mart 1953)

“Moskova radyosu bu geceki yayında Mareşal Stalin’in sıhhi durumunun gittikçe vahimleşmekte olduğunu ikinci bir kriz geçirdiğini suni müdahalelerle hayatının uzatılmasına çalışıldığını ve diğer arazlardan başka bilhassa kalp durumunun ümitsiz bir şekilde dakikadan dakikaya kötüleşmekte olduğunu bildirmiştir. Stalin’in 3 saat müddetle ancak suni bir şekilde nefes alabildiğini, beyin kanamasına maruz kalan kısmın daha genişledigini, kalpteki arızaların fazlalaştığını saat 11:00 ve saat 11:30’da iki mühim müdahalenin yapıldığını fakat buna rağmen hastanın öğleden sonra tam bir koma haline geldiğini bildirmiştir. Rapora göre kan tazyiki azami 160, asgari 100; nabız dakikada 120 nefes surati dakikada 36 hararet ise 37.7’dir.” (06 Mart 1953)

“Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla

idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir.” (07 Mart 1953)

Gazete; Stalin’in ölümünden sonra Rusya’nın hem Tükiye hem de Avrupa ülkeleri ile münasebetlerini geliştirme çabasını, tarafların siyasi aktörleri tarafından geliştirilen söylemler bağlamında ana olay olarak sunmaktadır. Gazete, bunu yaparken giriş cümlelerinde ilgili aktörlerin ve birimlerin söylemlerini ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber değerini artırmaktadır. Bu durumu aşağıdaki örneklerde görmek mümkündür:

“Bu gece Monte Carlo radyosu Londra’dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir. Ankara radyosu bu gece saat 22:45’te neşrettiği haberler arasında bu notadan bahsetmiş, ancak resmi makamlardan bu hususu tahkik etmek mümkün olmamıştır. İyi haber alan çevreler bu haberin doğru olduğunu söylemektedirler.” (11 Haziran 1953)

“Türkiye stratejik bakımdan en büyük önemi haiz Türk boğazlarının istimaline mütedair Montrö muahedesi’nin yeniden gözden geçirilmesi ihtimalini ortaya atan bir Rus teklifinden İngiltere’ye malumat vermiştir. Sovyet hükümeti bu yoldaki fikrini geçenlerde Türkiye verdiği bir notayla ileri sürmüştür. İyi haber alan mahfiller, aynı notada bazı toprak metalibatından artık vazgeçildiği ve Rusya’nın boğazlarda askeri üsler edinmek hususundaki ısrarından da feragat ettiği Ankara Hükümetine temin edilmiştir.” (16 Haziran 1953)

“Türkiye büyükelçisi Faik Hozar, Sovyet hariciye vekili Molotof’u dün makamında ziyaret ederek 30 Mayıs tarihli Sovyet şifai notasına hükümetin verdiği cevabı kendisine tevdi etmiştir. Molotof, Türk cevabının muhteviyatından son derece memnun kaldığını büyükelçi bildirmiş ve iki hükümet arasında iyi komşuluk münasebetleri idame ve inkişâf-ı için elinden geleni yapmaktan memnuniyet duyacağını kendisine temin etmiştir.” (20 Temmuz 1953)

“Rus baş vekili Malenkof’un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı

memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir. Sovyetlerin hidrojen bombasına malik olduğunu söyleyen ve Rus siyaseti için Sovyet Rusya bütün komşularıyla ve bu arada Türkiye, İran, Afganistan, Finlandiya ve bundan başka İsrail, Fransa, Mısır vs gibi memleketlerle iyi komşuluk münasebetleri tesisine mecburdur.” (10 Ağustos 1953)

“Bir Kıbrıs işçi Sendikaları heyeti, Panrus işçi Sendikaları Birliği’nin davetlisi olarak dün Leningrad’a gelmiştir. Heyet birkaç gün burada kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir.” (20 Eylül 1953)

“Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika’nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee’in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya’nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye’ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye’nin bu husustaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir.” (29 Ekim 1953)

“Sovyet Rusya’nın atom enerjisinin sulhçu maksatlarla kullanılması için milletlerarası bir teşkilatın kurulması hakkında Birleşik Amerika cumhurreisi Eisenhower tarafından ileri sürülmüş olan teklifi müsait karşılaması ve bu hususta müzakereye girişmeye hazır olduğunu bildirmesi İngiliz siyasi çevrelerinde memnunluk yaratmıştır.” (23 Aralık 1953)

Diğer taraftan gazete Rus ve komünist yönetimin hayati sakıncaları olan bir yönetim ideolojisine sahip olduğunu ana olay olarak sunmakta ve Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini abartılı bir üslupla okuyucularına sunmaktadır. Gazete bunu yaparken Batı ülkeleri ile kıyaslama yaparak örtük bir şekilde kendisini Batı Bloku yanında konumlandırmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

“İsrail’in muhtelif şehirlerinde Rusya’nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zulüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayışleri yapılmıştır. Kudüs’teki nümayişçiler bu sabahın erken saatlerinde şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalarıyla hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir. İsrail

Ordusu Genelkurmayı kolhem adındaki komünist gazetenin ordu birliklerine sokulmasını yasak etmiştir.” (16 Ocak 1953)

“İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya’dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır. Tevkif edilmiş olan Nazilerin ekseriyetinin Doğu Almanya’daki Rus makamlarıyla sıkı temasları olduğu meydana çıkmaktadır. Doğu Almanya’dan gelen raporlarda bu komplo ile ilgili olan birçok nazinin beceriksizlikten dolayı tevkif edildiğini bildirmektedir.” (19 Ocak 1953)

“Sovyet Rusya’nın İsrail’le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkârı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail’in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir. Bu memleketler tebaasından olan birçok Yahudi, Yahudilere karşı girişilmiş olan zulüm ve tedhişi protesto maksadıyla pasaportlarını mensup oldukları konsolosluklara iade etmişlerdir.” (14 Şubat 1953)

“Berlin şehrinin Rus işgali altındaki doğu bölgesinde dün vuku bulan büyük halk nümayişleri bugün de devam etmiştir. -Serbest seçim ve ekmek isteriz-bağışlarıyla şehrin büyük meydanlarını kaplayan nümayişçilerle Rus ordu birlikleri arasında yer yer birçok çarpışmalar olmuş ve Rus birlikleri halka karşı ateş açarak birçok kimselerin ölmesine ve yaralanmasına sebep olmuşlardır.” (18 Haziran 1953)

“Doğu Almanya’da baş gösteren isyan hareketinin yavaş yavaş demirperde memleketleri içerisinde yayıldığı, buralardan gelen haberlerden anlaşılmaktadır. Belgrat radyosunun bildirdiğine göre Yugoslav siyasi çevrelerine Rusya’nın mühim sanayi şehri Rostov’da ciddi karışıklıklar çıktığı ve işçilerin büyük nümayişler yaptıklarına dair haberler gelmiştir. Rostovdaki bu büyük karışıklıklar hakkında başka malumat elde etmek mümkün olmamıştır.” (25 Haziran 1953)

“Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya’ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır. Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya’dan Rusya’ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt’ta durdurulmuştur.” (05 Temmuz 1953)

“Rusya’da Malenkof idaresinin giriştiği geniş tasfiye hareketi bütün şiddetiyle devam etmektedir. Şimdilik tasfiye edilenlerin başında Beria’nın ve yakınları ve en ziyade güvendiği iş arkadaşları gelmektedir. Tiflis radyosu bu sabahki yayında Gürcistan vekili Dekanozof’un hem dahiliye Vekili Dekanozof hem dahiliye Vekili ile polis şefliği’nden hem de Ermenistan komünist Partisi icra Komitesi azalığından az edildiğini bildirmiştir.” (16 Temmuz 1953)

Gazete ayrıca Rusya’nın askerî müdahale hazırlıklarını, diğer ülkeler üzerinde yürüttüğü casusluk ve istihbarat faaliyetlerini de ana olay olarak sunmaktadır. Olayların haber değeri yüklemesi ise uluslararası basın kuruluşlarına, radyolara ve yetkili birimlere bağlanmaktadır.

“Tokyo’dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu’daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir. Belirtildiğine göre general Eisenhower’in başkanlığı devir almasına müteakip Kore’deki komünist kuvvetlere ağır bir darbe indireceğinden korkan Sovyetler şimdi bu cephedeki komünist kuvvetlere takviye yollarını araştırmaktadır. Malinovsky’nin de bu maksatla Kore’ye gittiği bildirilmektedir” (05 Ocak 1953)

“Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya’nın en tanınmış doktorlarından 9’unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir. Bu doktorlar arasında kremlin sarayının sağlık dairesi şefi prof.Yegorof da bulunmaktadır. Sovyet emniyet teşkilatı bundan bir müddet evvel bir doktor grubunun Sovyet liderini kasten yanlış teşhis koymak ve hatalı bir şekilde tedavi etmek suretiyle ömürlerini kısaltmaya çalıştığını tespit etmiştir.” (14 Ocak 1953)

“Bugün ilk defa olarak Japonya semalarında Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları arasında bir hava muharebesi cereyan etmiştir. Resmi kaynaklardan bildirildiğine göre Rusya’ya ait Kuril adasındaki üslerinden havalanan 2 Rus avcı uçağı Japonya’ya ait Hokaido adası üzerinde uçmuşlardır. Bunun üzerine derhal havalanan Amerikan uçakları Rus uçaklarını yere indirmeye davet etmişlerdir. Uçaklar davete itaat etmediklerinden Amerikan uçakları ateş açmışlardır.” (17 Şubat 1953)

“Ruslar tarafından girişilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır. Filhakika günlerden beri batılılara karşı propagandasını ve hücumlarını durduran bu radyolar bu defa Türkiye’ye karşı çok şiddetli hücumlarda bulunmaya başlamışlardır. Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar.” (23 Nisan 1953)

“Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir.” (21 Haziran 1953)

“Ethnos gazetesinin bildirdiğine göre Sovyet Rusya Birleşmiş Milletler’in gelecek toplantısında Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakını destekleyecektir. Gazeteye göre Sovyet Rusya davet edilmese dahi Yunanistan’a karşı bir dostluk eseri göstermek için bunu yapacaktır. Ethnos’a göre Yunanistan hükümeti İngiltere ile Kıbrıs üzerindeki ihtilafını Birleşmiş Milletlere arz edecektir.” (28 Haziran 1953)

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin ana olay sunumları genel olarak değerlendirildiğinde; gazetenin Stalin’in ölümünü ve daha sonra Rus devlet yönetim kadrolarında yaşanan değişimi, Rusya’nın hem Türkiye hem de Avrupa ülkeleri ile münasebetlerini geliştirme çabasını, Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini ve Rusya’nın casusluk ve istihbarat faaliyetlerini ana olay olarak sunduğu görülmektedir.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

“Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya’nın en tanınmış doktorlarından 9’unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir.” (14 Ocak 1953)

“Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır.”(06 Mart 1953)

“Moskova radyosu bu geceki yayında Mareşal Stalin’in sıhhi durumunun gittikçe vahimleşmekte olduğunu ikinci bir kriz geçirdiğini suni müdahalelerle hayatının uzatılmasına çalışıldığını ve diğer arazlardan başka bilhassa kalp durumunun ümitsiz bir şekilde dakikadan dakikaya kötüleşmekte olduğunu bildirmiştir.”(06 Mart 1953)

“Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir.” (07 Mart 1953)

“Bu gece Monte Carlo radyosu Londra’dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir.”(11 Haziran 1953)

“Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir.” (21 Haziran 1953)

“Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya’ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır.”(05 Temmuz 1953)

“Rusya’da Malenkof idaresinin giriştiği geniş tasfiye hareketi bütün şiddetiyle devam etmektedir.”(16 Temmuz 1953)

“Rus baş vekili Malenkof’un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir.”(10 Ağustos 1953)

“Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika’nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee’in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya’nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye’ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye’nin bu husustaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir.” (29 Ekim 1953)

Buna karşın gazete bazı haber içeriklerinde ise sınırlı düzeyde ardalan ve bağlam bilgisine yer vermiştir. Bu durum aşağıdaki örneklerde daha net şekilde görülmektedir:

“İsrail’in muhtelif şehirlerinde Rusya’nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zulüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayışleri yapılmıştır.”(16 Ocak 1953)

“İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya’dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır.”(19 Ocak 1953)

“Sovyet Rusya’nın İsrail’le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkari umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur.”(14 Şubat 1953)

“Ruslar tarafından girişilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır.”(23 Nisan 1953)

“Türkiye stratejik bakımdan en büyük önemi haiz Türk boğazlarının istimaline mütedair Montrö muahedesi’nin yeniden gözden geçirilmesi ihtimalini ortaya atan bir Rus teklifinden İngiltere’ye malumat vermiştir.”(16 Haziran 1953)

“Berlin şehrinin Rus işgali altındaki doğu bölgesinde dün vuku bulan büyük halk nümayişleri bugün de devam etmiştir.”(18 Haziran 1953)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan, Sovyetler Birliği'ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında; genellikle uzun ve karmaşık cümlelerin tercih edildiği, haber metinlerinde ise hem aktif hem de pasif cümle yapısının bir arada kullanıldığı görülmektedir. Buna göre gazetenin haber sunumlarında kullandığı aktif cümle örnekleri aşağıdaki gibidir:

“Tokyo ’dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu ’daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir.”(05 Ocak 1953)

“Kudüs ’teki nümayişçiler bu sabahın erken saatlerinde şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalarıyla hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir.”(16 Ocak 1953)

“Bugün ilk defa olarak Japonya semalarında Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları arasında bir hava muharebesi cereyan etmiştir.”(17 Şubat 1953)

Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğu dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar.” (23 Nisan 1953)

“Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya ’ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır.” (05 Temmuz 1953)

“Bir Kıbrıs işçi Sendikaları heyeti, Panrus işçi Sendikaları Birliği ’nin davetlisi olarak dün Leningrad’a gelmiştir. Heyet birkaç gün burada kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir.” (20 Eylül 1953)

“Birleşik Amerikadaki Türkiye büyükelçisi Feridun Erkin, Orta Doğu Enstitüsünün şerefine verdiği ve Birleşik Amerika ’nın eski Ankara büyükelçisi Mac Ghee ’in hazır bulunduğu ziyafette yaptığı konuşmada Sovyet Rusya ’nın boğazlar meselesi vesilesiyle Türkiye ’ye karşı yapmakta olduğu baskının yakında

tekrarlanacağını açıklamış ve Türkiye'nin bu husustaki görüşünde herhangi bir değişiklik yapmanın bahis mevzu olmayacağını belirtmiştir.” (29 Ekim 1953)

Diğer taraftan gazete, bazı haber sunumlarında ise kurum ve aktörlerin eylemlerini pasif cümle yapısı ile sunmaktadır. Bu durumun ideolojik bir tercihi barındırdığı düşünülmektedir. Gazetenin pasif cümle yapı örnekleri aşağıdaki gibidir:

“Malinovsky'nin de bu maksatla Kore'ya gittiği bildirilmektedir” (05 Ocak 1953)

“İsrail'in muhtelif şehirlerinde Rusya'nın Yahudilere karşı takip etmeye başladığı zulüm ve tethiş siyasetini protesto maksadıyla büyük halk numayışleri yapılmıştır.”(16 Ocak 1953)

“İngilizlerin kontrolündeki Batı Almanya bölgesinde geçen hafta yapılan tevkifatın devam etmekte olduğu Almanya'dan gelen haberlerden anlaşılmaktadır.”(19 Ocak 1953)

“Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir.”(14 Şubat 1953)

“İyi haber alan mahfiller, aynı notada bazı toprak metalibatından artık vazgeçildiği ve Rusya'nın boğazlarda askeri üsler edinmek hususundaki ısrarından da feragat ettiği Ankara Hükümetine temin edilmiştir.” (16 Haziran 1953)

“Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya'dan Rusya'ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt'ta durdurulmuştur.” (05 Temmuz 1953)

“Tiflis radyosu bu sabahki yayında Gürcistan vekili Dekanozof'un hem dahiliye Vekili Dekanozof hem dahiliye Vekili ile polis şefliği'nden hem de Ermenistan komünist Partisi icra Komitesi azalığından az edildiğini bildirmiştir.” (16 Temmuz 1953)

“Rus baş vekili Malenkof'un dün Sovyet şurasında söylediği nutkun henüz salahiyyetli devlet adamları tarafından yorumlanmamış olmakla beraber batı memleketlerinde fazla bir hayret ve heyecan uyandırmadığı haber verilmektedir.”(10 Ağustos 1953)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesi; 1953 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber metinlerinin söylemlerinde inandırıcılığı artırmak için sayısal verilere, görgü tanıklarının ifadelerine, resmi kurum ve kuruluşların raporlarına ve uzmanların görüşlerine sıklıkla başvurmuştur. Böylece haber sunumlarında güvenilir kaynaklar kanıt olarak kullanılmış ve haberin inandırıcılığı güçlendirilmiştir. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

“Tokyo ’dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu ’daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir.”(05 Ocak 1953)

“Moskova radyosu bu sabahki yayınında Sovyet Rusya ’nın en tanınmış doktorlarından 9 ’unun Sovyet askeri ve siyasi liderlerini öldürmek suçuyla tevkif edildiklerini bildirmiştir.”(14 Ocak 1953)

“Doğu Almanya ’dan gelen raporlarda bu komplo ile ilgili olan birçok nazinin beceriksizlikten dolayı tevkif edildiğini bildirmektedir.” (19 Ocak 1953)

“Sovyet Rusya ’nın İsrail ’le diplomatik münasebetlerini kesmesi, İsrail efkarı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur.”(14 Şubat 1953)

“Resmi kaynaklardan bildirildiğine göre Rusya ’ya ait Kuril adasındaki üslerinden havalanan 2 Rus avcı uçağı Japonya ’ya ait Hokaido adası üzerinde uçmuşlardır.”(17 Şubat 1953)

“Moskova radyosu sabaha karşı Sovyet Rusya Komünist Partisi Merkez İcra Komitesi ve Sovyetler birliği vekiller heyetinin müştereken neşrettikleri bir tebliği yayınlanmıştır. Bu tebriğe göre Josef Stalin Moskova saatiyle 21:50 ’de ölmüştür.”(06 Mart 1953)

“Rapora göre kan tazyiki azami 160, asgari 100; nabız dakikada 120 nefes surati dakikada 36 hararet ise 37.7 ’dir.” (06 Mart 1953)

“Moskova radyosu bu geceki yayınlarından birinde Komünist Partisi Merkez Komitesi Vekiller Heyeti ve Yüksek Şura Reislik Divanının müştereken yaptıkları bir

toplantıda devlet ve parti nizâmının iyi bir şekilde muhafaza ve idamesi maksadıyla idare cihazında esaslı bazı değişikliklerin yapılmasına karar vermiş olduklarını bildirmiştir.” (07 Mart 1953)

“Ruslar tarafından girilen sulh taarruzundan sonra Sovyet ve Peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmaya başlamıştır. Sovyet ve Peyk radyoları hep birazdan Türk hükümetinin mürteci olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ve Türk halkının güya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar.” (23 Nisan 1953)

“Bu gece Monte Carlo radyosu Londra’dan aldığı bir haberi neşretmiştir. Bu habere göre Sovyet hükümeti Türk Hükümetine bir nota vermiş bu notada iki memleket arasındaki gerginliğin kaldırılmasını ve normal münasebetlerin başlamasını istemiştir.”(11 Haziran 1953)

“Aynı çevrelerde işaret edildiğine göre Doğu Almanya’dan Rusya’ya harp tazminatı olarak malzeme taşıyan 12 büyük Marşandiz treni Polonya hududunda Frankfurt’ta durdurulmuştur.” (05 Temmuz 1953)

Sözcük Seçimleri

Hürriyet gazetesinin 1953 yılında yayımlanan sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde yer alan sözcüklerde Rusya genellikle “komünist, Demirperde, casus” gibi sözcüklerle birlikte kullanılmıştır. Gazete sözcük seçimleri ile Rusya’nın toplumda sahip olduğu yaygın inancı vurgulamakta ve gazetenin dünya görüşünü temsil etmektedir:

“Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketlerde yaşamakta olan 2,5 Milyona yakın yahudinin talih ve mukadderatı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail’in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua ayinleri tertip edilmiştir”(14 Şubat 1953)

“Doğu Almanya’da baş gösteren isyan hareketinin yavaş yavaş demirperde memleketleri içerisinde yayıldığı, buralardan gelen haberlerden anlaşılmaktadır.”(25 Haziran 1953)

“Mültecilerin verdikleri malumata göre Polonyalı partizanlar bir Sovyet demir yolunu havaya uçurmuşlar ve bu vaziyet karşısında Ruslar Polonya’ya acele olarak tank ve takviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır.”(05 Temmuz 1953)

“Tokyo’den gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzakdoğu’daki askeri birlikleri baş komutanı mareşal Malinovsky Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir.”(05 Ocak 1953)

“Atom casuslarının idamlara hakkındaki heyecanlı tafsilat.” (21 Haziran 1953)

“Bu sabahki gazeteler Amerikan tarihinde ilk defa olarak casusluk suçundan idama mahkum edilerek hükümleri dün gece infaz edilen Rosenberg çiftinin son dakikaları hakkında geniş tafsilat vermektedir.” (21 Haziran 1953)

Gazetenin Sovyetler Birliği’ni konu alan ve araştırmaya dahil edilen haber içeriklerinde tercih edilen sözcükler genel olarak değerlendirildiğinde, gazetenin dünya görüşünü temsil eden ve Rusya’yı olumsuzlayan sözcüklerin haber sunumlarında sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

3.5.5. 1954 Yılında Yayımlanan Haberlerin İncelenmesi

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler Stalin’in ölümü sonrası yumuşama sürecine girerek iki ülke siyasi ve ekonomik alanlarda iş birliğine gitmiştir.

“Stalin’in ölümünden sonra Sovyet Rusya, daha önce yapmış olduğu hatayı düzeltmek ve Türkiye ile olan ilişkilerini düzene sokmak istiyordu. Bu dönemde Malenkov, Komünist Parti Genel Sekreteri, Başbakan Voroşilov Sovyet Şuraları Başkanı, Beria, Molotov, Kaganoviç ve Bulganin de Başbakan yardımcılıklarına seçilmişlerdi. Yeni yönetimde Stalin yanlılarının yanı sıra, daha önce onunla anlaşmazlığa düşenlere de görev verilmişti. Bu değişiklikler, Sovyet politikasının Stalin’in çizgisinde devam ettirilmeyeceğinin ilk işaretleriydi.”²⁶⁷ Çalışmanın bu bölümünde Hürriyet gazetesinin 1954 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı

²⁶⁷ Vefa Kurban, “1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler”, **Journal of Modern Turkish History Studies/Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 14, Sayı:28, 2014, s.257.

haber sunumları ile ilgili değerlendirmeler ele alınmaktadır. Gazetenin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarında Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin aylara göre dağılımı tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 32: 1954 Yılında Hürriyet Gazetesinde Sovyetler Birliği’ni Konu Alan Seçilen Haberlerin Aylara Göre Dağılımı

Ay	Haber Sayısı
Ocak	2
Şubat	3
Mart	3
Nisan	2
Mayıs	1
Toplam	11

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında, gazetenin 1954 yılında Sovyetler Birliği’ni konu alan toplam 11 haberi ana sayfasına taşıdığı görülmektedir. Bunun yanında gazetenin Sovyetler Birliği’ni konu alan en fazla sayıda haberi “şubat ve mart” aylarında yayımladığı görülmektedir. Seçilen haberlerin makro yapı ve mikro incelemesi ise aşağıda ele alınmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle haberler makro yapı açısından incelenmektedir.

Tematik Yapının İncelenmesi

Başlıklar

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber başlıklarına bakıldığında; gazetenin genel olarak yer ve zaman bilgilerine yer vermediği, okuyucuları haberin içeriğine çekmek için sansasyonel ifadeler kullandığı, haber başlıklarında okuyucunun ana olayı sorgulamaya yönlendirildiği görülmektedir. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında görülmektedir:

“Rusya Amerikan Bombalarının Tehdidi Altında” (23Ocak 1954)

“Rusya Türkleri Tehcir Ediyor.” (12 Şubat 1954)

“Kıbrıs’ta Kızılların Küstahlığı.” (09 Mart 1954)

“Rusya Zehirli Gaz Stoku Yapıyormuş.” (16 Nisan 1954)

“Rus Ajanları Arasında Panik Baş Gösterdi.” (23 Nisan 1954)

“Ankara’da Bir Rus Bir Türk Erini Öldürdü.” (01 Mayıs 1954)

Gazete ayrıca Stalin’in ölümünden sonra dünyayla entegre olmak isteyen Rusya’nın bu yöndeki çabalarını haber başlıklarına taşımaktadır. Bu durum aşağıdaki haber başlıklarında açığa çıkmaktadır:

“Mısır Rusya İle Anlaşma Yolu Arıyor.” (06 Ocak 1954)

“Mısır Sovyetlerle İşbirliği Yapacak.” (11 Şubat 1954)

Gazetenin haber başlıklarının önemli bir bölümünde, kurgulama ve genelleme tekniğinin ön planda olduğunu söylemek mümkündür. Gazete, haber başlıklarında Sovyet Rusya’yı küresel bir sorun olarak konumlandırmakta ve Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki çalkantılı ilişkileri ön plana çıkarmaktadır:

“Rus İddialarına Cevap. Amiral Cassady Dün Bir Konuşma Yaptı.” (17 Şubat 1954)

“Rusya, Türkiye-Pakistan Paktını Protosto Etti.” (21 Mart 1954)

“Rus Notasına Cevabımız.” (22 Mart 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve incelenen haber başlıklarına genel olarak bakıldığında; gazetenin haber başlıklarında yer ve zaman bilgisine yer vermediği, okuyucuları haberi sorgulamaya yönlendirdiği ve haber başlıklarında genellikle sansasyonel ifadeler kullandığı, Stalin’in ölümünden sonra Rusya’nın dünya ile entegre olma çabalarını ön plana çıkardığı, Rusya’yı tekin olmayan ve tehlikeli bir ülke olarak konumlandığı bunun yanı sıra Türkiye ile Rusya arasındaki çalkantılı ilişkileri ön plana çıkardığı görülmektedir.

Haber Girişleri

Haber başlıkları ve haber girişleri, gazetelerde yer alan haberlerin ana şemasını oluşturmaktadır. Okuyucuda merak uyandıran anlamların ön plana çıkarıldığı haber

başlıklarının ardından verilen haber girişleri ana olayın özetini sunmaktadır. Dolayısıyla okuyucular bu bölümde ana olay ile ilgili fikir sahibi olmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve incelenen haber girişlerine bakıldığında olaylara ilişkin yer ve kişi bilgilerinin kısmen verildiği görülmektedir. Haber girişlerinde Türk-Sovyet ilişkilerindeki gergin ve temkinli politik durum bilgisini vurgulamaktadır. Ayrıca haber girişlerinde Türk-Sovyet ilişkilerinde kontrolün Türk devletinde olduğu mesajı verilmektedir. Bu durum aşağıdaki haber girişlerinde görülmektedir:

“Amiral -Türk Hükümeti’nin verdiği cevap Amerika’nın da hareketine uygundur- dedi.” (17 Şubat 1954)

“Kongrelerinin toplandığı binaya Rus bayrağı yerine Türk bayrağı çektiler.” (09 Mart 1954)

“Notanın pakta girebilecek Arap devletlerini ürkütmek gayesini güttüğü Ankara’da belirtiliyor.” (21 Mart 1954)

“Rusya’ya Pakistan’la paktan gocunmasının yersiz olduğu bildirilecek.” (22 Mart 1954)

Gazete ayrıca Sovyetlerin yürüttüğü casusluk faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin diğer ülkelerdeki yansımalarına yer ve zaman bilgisi kullanarak haber girişlerinde yer vermektedir. Aşağıdaki haber girişlerinde bu durum açığa çıkmaktadır:

“Sidney’deki TASS ajansı muhabiri kayboldu. Bonda’da üç Rus ajanı Amerikan makamlarına teslim oldu.” (23 Nisan 1954)

“Katil Mihael Yatskof memleketimize gizlice girdikten sonra yakalanmış, Ankara’daki ikamete memur edilmişti.” (01 Mayıs 1954)

Bunların yanında Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber girişlerine bakıldığında, gazetenin Sovyet Rusya’nın dış politik hamlelerine Rusya’yi olumsuzlayan bir konumda yer verdiği görülmektedir.

“Rusya Kahire’ye yardım planı teklif etti. Mısır’ın yakında yeni dış siyasetini ilanı bekleniyor.” (06 Ocak 1954)

“Çember halinde 100 tane havaalanı yapıldı. Böylelikle Rusya’nın ani hücumu önlenmiş oldu.” (23 Ocak 1954)

“Rusya’nın memlekette büyük inşaat işleri yapacağı kahire de açıklandı.” (11 Şubat 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber girişlerine genel olarak bakıldığında; gazetenin Türk-Sovyet ilişkilerindeki gergin ve temkinli politik durum bilgisini ön plana çıkardığı, bu ilişkide kontrolün Türkiye’den yana olduğunu vurguladığı, Sovyetlerin yürüttüğü casusluk faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin diğer ülkelerdeki yansımalarını ve Sovyet Rusya’nın baskıcı tutumu ve sivil halka yapılan zulmün toplumsal yansımalarını kişi, zaman ve yer bilgisini vererek kullandığı görülmektedir.

Fotoğraflar

Fotoğraflar, haberi destekleyen önemli öğeler olarak ön plana çıkmaktadır. Çünkü haber içeriklerinde kullanılan fotoğraflar haberlerin kanıtı niteliğindedir. Bu yönüyle haber fotoğrafları haberi meşrulaştırmaktadır. Hürriyet gazetesi de 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen haberlerde yayın politikasına uygun görseller kullanarak haber içeriklerini meşrulaştırmaktadır. Gazete habere ilişkin fotoğraflarda genellikle olay anını, olayın geçtiği yeri veya kişileri birlikte kullanmaktadır. Böylece haber içeriğinin doğrulanması ve haberde okuyucuya sunulan anlamın güçlenmesi açısından fotoğraflar dikkat çekici olmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında Sovyetler Birliği’ni konu alan haber sunumlarında kullanılan fotoğraflardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Görsel 16: Batı Almanya Başvekilinin Türkiye Ziyareti

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 21 Mart 1954.

Gazete 21 Mart 1954 tarihli sayısında kullandığı görselde Batı Almanya Başvekili Doktor Konrad Adenauer'un, Türkiye'de bir harp okulunu ziyareti esnasında okul kütüphanesine hediye ettiği kitaplardan birini okul komutanına takdim ederken resmedilmektedir. Söz konusu görsel ile Türkiye'nin Batı yanlısı tutumu kodlanarak Batı yanlısı söylem güçlendirilmiştir.

Görsel 17: Rus Ajanları Arasında Panik Başgösterdi

Kaynak: Hürriyet Gazetesi 23 Nisan 1954.

Gazete haberinde Avustralya’da Sovyet Büyükelçiliği Üçüncü Kâtibi Petrov’un eşinin Rus casusluk şebekesi hakkında hükümete mühim bilgiler verdiğini yazmıştır. Bu durum karşısında Rus Büyükelçisi Generelof’un asabi bir buhran geçirdiği ifade edilmiştir. Gazete, haberi güçlendirmek amacıyla casuslara ait görselleri vererek dikkat çekici bir söylem oluşturmuştur.

Şematik Çözümleme

Ana Olay Sunumu ve Sonuçları

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırmaya dahil edilen Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında, haberlerin önemli bir bölümünde yurt dışı haber ajans ve gazetelerinin haberler ve

gözelemlerinin aktarıldığı görülmektedir. Gazete, Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini ana olay olarak sunmaktadır.

“Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir.” (23 Ocak 1954)

“Kıbrıs komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen kongre binasına Sovyet ve Yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört gün süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan'a ilhakını isteyenlerin yalnız kendileri olduğunu, Makarios'un ise yumuşak davrandığını, Kıbrıs'ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloğu olduğunu ileri sürmüşlerdir.” (09 Mart 1954)

“Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna'da geniş makyasta bir tehcir hareketine başlamıştır. Tehcir edilenlerin ekserisin Türklerin teşkil etmekte olduğu ilave edilmektedir.” (12 Şubat 1954)

“Ordu vekilliğinden kongreye bildirildiğine göre Sovyet Rusya tadı, kokusu ve rengi olmayan zehirli gaz stoku yapmakta ve bu gazı meydana çıkarmak hususunda araştırılan vasıtaların temininde bir miktar başarı elde edilmiş bulunmaktadır. Bu açıklama, Temsilciler Meclisi tahsisat komisyonunca dün gece yayınlanan ordu araştırma ve geliştirme mütehassıslarının raporlarında yer almaktadır.” (16 Nisan 1954)

Hürriye gazetesi, ayrıca Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki gergin politik ilişkileri ve Rusya'nın diğer ülkelerle yürüttüğü politik ilişkileri ana olay olarak sunmaktadır. Gazete bunu yaparken Sovyetlerin uygulamaları ile çelişen açıklamalarını kullanmakta ve böylece Sovyetlerin güvenilemez bir ülke olduğu örtük mesajını okuyucuya sunmaktadır.

“Kahire'den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet

Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır. General Necip tarafından acele olarak Kahire'ye davet edilmiş olan Mısır'ın Moskova büyükelçisi General Aziz El Mısri, dün Kahire'ye gelmiş ve bütün Ordu İhtilal Komitesi azalarının hazır bulunduğu bir toplantıya iştirak etmiştir.” (06 Ocak 1954)

“Batı ile Doğu arasında azami bir tarafsızlık politikası esasına uyularak büyük inşaat tasavvurları hakkında Sovyet Rusya ile müzakerelere girişildiği Mısır askeri hükümetince bugün açıklanmıştır. Milli istikamet vekili Binbaşı Selahattin Salim verdiği beyanatta Mısır'ın Sovyet Rusya'yı desteklemekle bütün gücüyle işbirliğinde bulunacağını söyleyerek Sovyet Rusya'nın memleket milli ekonomisini hızlandırmak yolunda Mısır'da büyük inşaat İşlerini deruhte etmek ihtimali olduğunu açıklamıştır.” (11 Şubat 1954)

“Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Flosunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00'da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır. Türk savaş kuvvetlerinin başarılarını stayışe överek söze başlayan Amerikalı amiralin son manevraları güzel silah arkadaşlarının misali olarak almıştır. Manevraların bütün safhaları Türk kara ve hava kuvvetleri subaylarının iradesinde Adana'da müşterek hareket merkezinden kontrol edilmiştir. 6. filo temsilcileri irtibat gayesiyle hazır bulunmuşlardır.” (17 Şubat 1954)

“Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova'daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir. Notada, yakında akdedilecek Türkiye Pakistan paktına şiddetle hücum edilmekte ve Türkiye'nin gayesinin yakın ve orta doğu ve güneydoğu Asya'da bir askeri blok meydana getirmek olduğunu ve bunun Sovyet Türk münasebetlerine halel getirdiğini bildirmektedir.” (21 Mart 1954)

“Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette işbirliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair Sovyetler birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mahfili emniyet vermemekte, Türkiye'nin NATO teşkilatına girmesi dolayısıyla da Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğiine işaret ederek bu anlaşmaların tadafühi mahiyeti üzerinde durmaktadırlar.” (22 Mart 1954)

Bunların yanında Hürriyet gazetesi Rusya'nın yürüttüğü casusluk faaliyetlerini de ana olay olarak sunmaktadır. Bu haberlerde Rusya'nın casusluk faaliyetinin yürütüldüğü ülke olduğu bilgisi de verilmekte böylece Rusya tehlikenin ana aktörü olarak konumlandırılmaktadır.

“Avustralya'daki Rus casusluk şebekesi hakkında hükümetin mühim malumat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus büyük elçilik üçüncü katibi Vladimir Petrof'un iltica hadisesi gittikçe daha karanlık bir safaya girmektedir. Petrof'u müteakip TASS Ajansı'nın Avustralya muhabiri Antonof da ortadan kaybolmuştur. Diğer taraftan Avustralya hükümeti nezdinde ki Rus büyükelçisi Generaloff dün sabah bir asabi bir buhran geçirmiş elçiliğe bir doktor celp edilmiştir.” (23 Nisan 1954)

“Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür.” (01 Mayıs 1954)

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma kapsamında incelenen haber metinlerindeki ana olay sunumlarına genel olarak bakıldığında; gazete Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini, komünist yönetimin zorba ve baskıcı bir yönetim olduğu örtük mesajını, Sovyet Rusya ile Türkiye arasındaki gergin politik ilişkileri, Rusya'nın diğer ülkelerle yürüttüğü politik ilişkileri ve Rusya'nın casusluk faaliyetlerini ana olay olarak sunmaktadır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Araştırma kapsamında incelenen haberlerin aradalan ve bağlam bilgisine bakıldığında, haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Bu durum aşağıda verilen örneklerle açığa çıkmaktadır:

“Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna'da geniş mikyasta bir tehcir hareketine başlamıştır. Tehcir edilenlerin ekserisin Türklerin teşkil etmekte olduğu ilave edilmektedir.” (12 Şubat 1954)

“Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Floşunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00’da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır. Türk savaş kuvvetlerinin başarılarını stayışe överek söze başlayan Amerikalı amiralin son manevraları güzel silah arkadaşlarının misali olarak almıştır. Manevraların bütün safhaları Türk kara ve hava kuvvetleri subaylarının iradesinde Adana’da müşterek hareket merkezinden kontrol edilmiştir. 6. filo temsilcileri irtibat gayesiyle hazır bulunmuşlardır.” (17 Şubat 1954)

“Kıbrıs komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen kongre binasına Sovyet ve yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört gün süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan’a ilhakını isteyenlerin yalnız kendileri olduğunu, Makarios’un ise yumuşak davrandığını, Kıbrıs’ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloğu olduğunu ileri sürmüşlerdir.” (09 Mart 1954)

Diğer taraftan bazı haberlerde ise aradalan ve bağlam bilgisinin sunulduğu görülmektedir:

“Kahire’den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır. General Necip tarafından acele olarak Kahire’ye davet edilmiş olan Mısır’ın Moskova büyükelçisi General Aziz El Misri, dün Kahire’ye gelmiş ve bütün Ordu İhtilal Komitesi azalarının hazır bulunduğu bir toplantıya iştirak etmiştir.” (06 Ocak 1954)

“Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir.” (23 Ocak 1954)

“Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova’daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir.” (21 Mart 1954)

“Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette işbirliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair Sovyetler birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mahfili emniyet vermemekte, Türkiye’nin NATO teşkilatına girmesi dolayısıyla de Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğiine işaret ederek bu anlaşmaların tadafühi mahiyeti üzerinde durmaktadırlar.” (22 Mart 1954)

“Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür.” (01 Mayıs 1954)

Mikro Yapı Özellikleri

Sentaktik Çözümleme

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği’ni konu alan haberlerinde yer verdiği cümlelerin yapılarına bakıldığında, kimi zaman aktif cümle yapısının kullanıldığı görülmektedir:

“Kahire’den gelen basın haberlerine göre, Mısır hükümeti dış siyasette mühim bir değişiklik yapmaya hazırlanmakta ve batı devletlerini bir tarafa bırakarak Sovyet Rusya ile doğrudan doğruya anlaşma yolunu aramaktadır.” (06 Ocak 1954)

“Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır.” (23 Ocak 1954)

“Batı ile Doğu arasında azami bir tarafsızlık politikası esasına uyularak büyük inşaat tasavvurları hakkında Sovyet Rusya ile müzakerelere girişildiği Mısır askeri hükümetince bugün açıklanmıştır.” (11 Şubat 1954)

“Buraya gelen haberlere göre Sovyet hükümeti Ukrayna’da geniş mikyasta bir tehcir hareketine başlamıştır.” (12 Şubat 1954)

“Limanımızda misafir bulunan Amerika Birleşik Devletleri 6. Floşunun komutanı Visamiral John Cassady dün saat 16:00’da Park otelde bir basın toplantısı yapmıştır.” (17 Şubat 1954)

“Moskova radyosu tarafından dün gece yayınlanan TASS ajansının bir tebliğine göre, Sovyetler Birliği hariciye vekili muavini Zorin Moskova’daki Türk maslahatgüzarına 18 Mart Perşembe günü Türkiye-Pakistan paktını protesto eden bir nota vermiştir.” (21 Mart 1954)

Haberin Retoriği

Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve Sovyetler Birliği’ni konu alan haber metinlerinde sayısal veriler ve görüşlere yer verilerek haberin inandırıcılığı sağlanılmaya çalışılmaktadır. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

“Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır. Halen 30.000 km tutan Rusya hudutları etrafında Amerika müttefik memleketlerde de 100 tane hava meydanının inşaatını bitirmiştir. Bu programa dâhil olan diğer 50 meydanında inşaatı ilerlemektedir.” (23 Ocak 1954)

“Evvelsi gün ziya Gökalp caddesinde 13 numaralı Sencer apartmanının 13 numaralı dairesinde feci ve aynı zamanda esrarengiz bir cinayet işlenmiş ve Michael isminde bir Rus genci bir müddetten beri aynı apartmanda oturmakta olan bir Türk askerini feci şekilde öldürmüştür.” (01 Mayıs 1954)

Sözcük Seçimleri

Haber metinlerinde kullanılan sözcükler; haber aktörünün desteklenmesini, olumlanmasını veya sorgulanmasını belirlemektedir. Hürriyet gazetesinin 1954 yılında yayımlanan ve araştırma için seçilen sayılarının ana sayfasında, Sovyetler Birliği’ni konu alan haber içeriklerinde, Sovyet Rusya’yı olumsuzlayan egemen söylem tercih edilmektedir. Bu durum aşağıdaki örneklerde açığa çıkmaktadır:

“Birleşik Amerika, herhangi ani bir Rus tecavüzünü zamanında karşılayabilmek için her türlü tedbiri almış bulunmaktadır.” (23 Ocak 1954)

“Rusya zehirli gaz stoku yapıyormuş.” (16 Nisan 1954)

“Avusturalya’daki Rus casusluk şebekesi hakkında hükümetin mühim malumat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus büyük elçilik üçüncü katibi Vladimir Petrof’un iltica hadisesi gittikçe daha karanlık bir safaya girmektedir.” (23 Nisan 1954)

Bu çalışmada Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları Van Dijk’in eleştirel söylem analizi bağlamında incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada gazetede Sovyetler Birliği’ni konu alan haberler manşet, haber girişi, fotoğraf ve haber metni taramasına tabi tutulmuştur. Nitekim Hürriyet gazetesi; genel anlamda sosyal, siyasal, entelektüel ve kültürel anlamda batılılaşmayı amaçlayan çok boyutlu içeriğe sahip bir yayın politikasını benimsemiştir. Gazete Doğu Bloku’nda yer alan Sovyetler Birliği ile ilgili haber sunumlarını da bu yayın politikası bağlamında yürütmüştür. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular da bu öngörüğü destekler niteliktedir.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili değerlendirmelerde seçilen haberlerin makro yapı ve mikro yapı bakımından incelenmesinin sonunda elde edilen bulgulara göre; gazetenin haber başlıklarında enformasyon eksiltimine giderek okuyucuda merak uyandırdığı görülmektedir. Ayrıca haber başlıklarının sansasyondan uzak fakat okurun ilgisini çekecek ve haberin okunma kat sayısını arttıracak nitelikte organize edildiği görülmektedir. Gazete haber başlıklarında *“emperyalizm, komünist ve Demirperde, casus, ajan, kızıl”* gibi belirli kavramlarla kurgulama ve genelleştirme yapmakta ve böylece okuyucularını haberin söyleminde kurulan ideolojik çerçeve kapsamında haberi okumaya teşvik etmektedir.

Makro yapı içerisinde yer alan ve tematik çözümlemenin önemli bir parçası olan haber fotoğraflarında ise gazetede Sovyet ve komünist düzeni olumsuzlayan görseller resmedilmektedir. Gazete, haber içeriklerinde sıklıkla komünist düzeni eleştiren ifadeler yer verirken kullandığı görselleri de bu gerçekliğe dair bir kanıt olarak kullanmaktadır. Gazete, haber fotoğraflarını haberi destekleyen ve meşruluğunu sağlayan önemli öğeler olarak ön plana çıkarmaktadır. Gazete; habere ilişkin fotoğraflarda genellikle olay anını, olayın geçtiği yeri veya kişileri birlikte

kullanmaktadır. Gazete, haber söyleminde kurduğu egemen ideolojinin çerçevesinde kullandığı fotoğraflarla önemli gördüğü hususları ön plana çıkarmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki sayılarında yer alan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haberlerinin ana olay sunumu ve sonuçlarına bakıldığında ise gazetede ana olayların açık şekilde anlatıldığı görülmektedir. Gazetenin haber kaynağı olarak gazeteci gözlemlerine, hükümet yetkililerine, yurt dışı haber ajanslarına, üst düzey bürokratlara ve bunların açıklamalarına yer verdiği görülmektedir. Bunun yanında haberlerin önemli bir bölümünde ise ana olay, yorum, sonuç, arka plan bilgisi gibi öğelerin verilmeden aktarıldığını görülmektedir. Gazete, ana olay sunumunda Rusya ve Doğu Bloku'nu olumsuzlayan ifadelerle Rusya'nın iyi niyetle hareket etmediği fikrini okuyuculara sunmaktadır. Diğer taraftan Sovyet yönetiminden kaçan sivil halkı ana olay olarak sunup okuyucuların sivil halkın yaşadıkları ile komünist yönetim arasında nedensellik bağı kurmalarını sağlamaktadır. Bu nedensellik bağı ile haberde komünist yönetimin zorba veya baskıcı bir yönetim olduğu örtük mesajını inşa etmektedir. Gazete, Rus yönetimi altındaki ülkelerde halkın yaşadığı baskıyı ve bu baskıya karşı halk hareketlerini abartılı bir üslupla okuyucularına sunmaktadır. Ayrıca habere ilişkin detaylar ile olayın haber içeriği çeşitlendirilmektedir.

Gazetenin Rusya'nın ülkelerin bağımsızlığı ve bölünmezliği açısından önemli bir tehdit olduğu algısını ön plana çıkardığı görülmektedir. Gazete Amerika'nın; Rusya'nın emperyalist emelleri karşısında dünyanın geri kalan ülkelerini askerî, politik ve ekonomik anlamda koruyan önemli bir güç konumunda olduğu fikrini ana olay olarak sunmaktadır. Böylece ABD'nin Rusya karşı yürüttüğü askerî, politik ve ekonomik operasyonlara meşruiyet zemini kazandırmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında yayımlanan sayılarında yer alan ve Sovyetler Birliği'ni konu alan haberleri bir başka makro yapı unsuru olan ardaan bağlam bilgisi açısından değerlendirildiğinde ise haberlerin arka planına ilişkin bilgilendirmelerin genellikle yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla olayların geçmişine ve bağlamına yönelik bilgilerin haber içeriklerinde çok fazla yer bulmadığı görülmektedir. Haberlerdeki olaylara ilişkin

politik değerlendirmelerin ise genellikle olay ve failin tanımlanmasından ibaret kaldığı görölmüştür.

Hürriyet gazetesinin 1 Ocak 1950 ve 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumları ile ilgili mikro yapı çözümlemesinde haber içeriklerinin sentaktik yapısı, retorik özellikleri ve sözcük seçimleri ele alınmıştır. Sentaktik çözümlemede haber sunumlarında kimi zaman aktif cümle yapısı ile birlikte basit ve kısa anlatımın tercih edildiğı görölmektedir. Gazetenin kimi zaman ise ideolojik bir tercih ile pasif cümle yapısını tercih ettiğı görölmüştür. Retorik özellikler açısından değerlendirildiğinde ise gazetenin haber içeriklerinde inandırıcılığı ve ikna ediciliğı artırmak için retoriksel yöntemlere başvurduğu görölmektedir. Gazete bu bağlamda sayısal verileri, görgü tanıklarının ifadelerini, resmî kurum ve kuruluşların raporlarını ve uzmanların görüşlerini güvenilir kanıt olarak kullanarak inandırıcılığını arttırmış ve okuyucuların haber anlatısında sunulan ana temayı içselleştirmelerini sağlamaya çalışmıştır.

Mikro yapı çözümlemesinin son unsuru olan sözcük seçiminde ise gazetenin haber içeriklerinde Rusya’nın yayılmacı ve çatışmacı politika söylemini doğrudan destekleyecek “*casus, ajan, Demirperde, komünist, tecavüz, taarruz, atom, silah, istihbarat ve kızıl*” gibi belirli kavramları kullanarak Rusya’nın olumsuzlandığı görölmüştür. Bu sözcükler Sovyetler Birliği’ni olumsuzlayan egemen söylemde tercih edilen sözcüklerdir. ABD ve Batı ülkelerini konu alan haber içeriklerinde ise söz konusu ülkelerin adları “*barış ve özgürlük*” gibi sözcüklerle yan yana kullanılmıştır. Dolayısıyla gazetenin sözcük seçiminde Sovyetler Birliği’ni olumsuzlayan buna karşın Batı lehine konumlanan bir yaklaşım gözlemlenmektedir. Bu yaklaşımı gazetenin 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasında Sovyetler Birliği’ni konu alan ayrıntılı haber sunumlarının tamamında görmek mümkündür. Bu durum gazetenin genel anlamda sosyal, siyasal, entelektüel ve kültürel anlamda batılılaşmayı amaçlayan çok boyutlu içeriğe sahip yayın politikası ile uyumludur. Nitekim kitle iletişim araçları var olduklarından bu yana belirli ideolojik çerçevede haber söylemi geliştirmişlerdir.

SONUÇ

2. Dünya Savaşı öncesi dünyanın genel durumuna baktığımızda, otoriter liderlerin ülkelerinde hakimiyet kurdukları görülmektedir. Avrupa kıtasında Almanya'nın lideri Hitler, İtalya'da iktidardaki Mussoloni dikkatleri üzerlerine çekmişlerdir. Uzak Doğu'da ise Japonya'nın baskıcı gücü çevre ülkeleri rahatsız etmiştir. Dünyanın uzak bir köşesinde olmasına rağmen Japonya askerî varlığıyla dünya siyasetinde etkin olmaya çalışmıştır. İtalya ve Almanya'nın Avrupa'nın bütününe kontrol altına alma gayretleri ve Almanların Balkanları aşarak Rusya topraklarına yayılma isteği 2. Dünya Savaşı'na giden yolu açmıştır. Almanların saldırgan politikalarını durdurmak için dünya siyasetini şekillendiren diğer ülkeler harekete geçmiştir.

1. Dünya Savaşı'nın etkin emperyalist ülkesi İngiltere, bu savaşın sonuçlanmasıyla birlikte yerini Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmıştır. ABD İngiltere'nin siyasi, askerî ve ekonomik alanda yarattığı boşlukları doldurmaya çalışmıştır. Hitler'in Rusya'ya kadar giden büyük Almanya hayali Rusların tarihsel askerî tecrübesiyle önlenerek tersine bir duruma neden olmuştur. Ruslar Almanları kendi topraklarından uzaklaştırmakla kalmamış, Almanya'nın bir kısmını ele geçirmiştir. Bu durum karşısında endişeye kapılan Batılı devletler ABD önderliğinde bir araya gelerek Batı Cephesi'ni meydana getirmişlerdir.

Türkiye, Doğu Bloku'nun lideri Sovyetler Birliği ile Batı'nın güçlü ülkeleri arasında kalmıştır. 2. Dünya Savaşı öncesi ve sırasında da Türkiye denge siyaseti izleyerek çatışmacı konumda olmaktan kaçınmıştır. 1. Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde savaşan Türkiye, savaşın acısını ve zorluklarını bildiği için çekimser politikalar izlemiştir. Ancak 2. Dünya Savaşı'nın bitmesine az bir zaman kala Batı Cephesi'nin savaştan galip çıkacağından emin olduktan sonra tarafını belli etmiştir.

2. Dünya savaşı sonrası Japonya'yı mağlup eden Amerika Birleşik Devletleri ile Almanya'yı mağlup eden Sovyetler Birliği askerî, ekonomik ve politik konularda karşı karşıya gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin dünya siyasetinde hâkim olan ideolojik görüşü komünizmdi. ABD'nin ise liberal politikaları önemseyen serbest pazar

ekonomisine dayalı kapitalizmdi. Bu iki düşünce doğrultusunda dünya ülkelerini biçimlendirmek isteyen emperyal güçler; Türkiye’de siyasi, ekonomik ve askerî konularda kendi ideolojilerini yayma çabasına girişmiştir. Türkiye Batı ile kurduğu ittifak nedeniyle kendini daha çok liberal politikalara yakın hissetmiş ve bu yönde siyaset izlemiştir.

Türkiye’nin Batı ile yakınlaşmasının altında, Sovyetler Birliği’nin Türkiye’ye düşmanca tutumlar izlemesi yatmaktadır. Türkiye’nin 2. Dünya Savaşı’nda aktif bir rol oynamayarak gelişmeleri uzaktan seyretmesi Sovyetler Birliği’ni kızdırmıştır. Ruslar, 1. Dünya Savaşı’nda Türkiye’ye askerî ve ekonomik alanlarda gösterdiği yakınlığın karşılığını Türkiye’den 2. Dünya Savaşı sırasında görememişlerdir. Bu nedenle savaş sonrası galip gelen Sovyetler Birliği Tarafsızlık ve Saldırmazlık Antlaşması’nın iptal edilmesini, Montreux Sözleşmesi’nin değişmesini, boğazlarda söz hakkının genişletilmesini, Doğu Anadolu’nun bir kısmının Rusya’ya verilmesini istemiş ve bu konularda Türkiye’ye baskı yapmıştır. Türkiye de Sovyetler Birliği’nin bu saldırgan isteklerini önlemek için Amerika Birleşik Devletleri’nin yardımına ihtiyaç duymuştur. Rusya’nın Türkiye’nin topraklarına göz dikmesi nedeniyle Batı ittifakıyla kurulan münasebetler daha fazla artmıştır.

2. Dünya Savaşı sonrası soğuk savaşın ayak izleri bütün dünyayı kaygı ve korkuya sevk etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği’ne karşı askerî alandaki yatırımlarını hızlandırarak silah sanayisine çok fazla yatırım yapmıştır. Nükleer bir güç olmanın yanı sıra uzay teknolojileri alanında Sovyetler Birliği ile bir yarışa girmiştir. İki ülkenin askerî harcamaları dünya ülkelerini de bu yarışın içine çekmiştir.

Soğuk savaş askerî sahada bloklaşmalara kapı aralamıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nin başını çektiği NATO, Batı’nın askerî gücü olarak Sovyetler Birliği’nin karşısında konumlanmıştır. Varşova Paktı da tıpkı NATO gibi Doğu Bloku ülkelerinin güvenliğini savunmak için oluşturulmuştur.

Türkiye 2. Dünya Savaşı sonrası iki kutba evrilen dünyada yönünü Batı’ya çevirmiştir. Soğuk savaş rüzgarlarının estiği bir ortamda Türkiye de Batı ile kurduğu

ilişkilerini somutlaştırmak için tek parti sistemini terk ederek Batı'nın demokrasiyi temsil eden çok partili yaşamına geçmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrası İsmet İnönü, Türkiye'nin Batı'nın kurumlarına inancını ortaya koymak için çok partili hayata geçişin işaretlerini vermiştir. CHP'den ayrılıp Demokrat Parti'yi kuranların harekete geçmesinde Türkiye'nin Batı'nın yanında saf tutmasının payı vardır.

Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'yi stratejik konumundan dolayı Sovyetler Birliği'nin etki sahasından uzaklaştırmak için mücadele etmiştir. Türkiye'deki anti-komünizmin propaganda faaliyetlerine koşulsuz destek veren ABD, kendi ideolojisinin yani kapitalizmin ülke geneline yayılması için var gücüyle sahada aktif rol oynamıştır. Marshall ve Truman yardımlarıyla Türkiye, ABD ile müttefikliğini sağlamlaştırmak için askerî ve ekonomik gücünü de kuvvetlendirmiştir. Bu yardımlar sayesinde yoksulluğun azaltılması amaçlanarak Türkiye'nin komünizme kayma endişesi hafifletilmiştir. Türkiye, Amerika ile kurduğu müttefiklik doğrultusunda komünizmden uzaklaşarak kapitalizmin şekillendirdiği Batılı yaşam tarzını yaşamının her alanına yaymıştır.

Batı'nın askerî kanadı NATO'ya girmeyi uzun süredir hedefleyen Türkiye, Kore Savaşı'nı fırsat bilmiş ve savaşa asker göndererek birliğe katılmanın yollarını aramıştır. İçeride muhalefetin karşı çıkmasına rağmen dönemin iktidarı Demokrat Parti, Batı Bloku'na bağlılığını göstermek ve Sovyetler Birliği'nden gelecek tehditleri önlemek için meclise danışmadan Kore'ye Türk askerinin gönderilmesine onay vermiştir. Türk askeri Kore'de Amerika'nın yanında savaşarak üstün bir mücadele örneği sergilemiştir. Türk ordusunun fedakârca savaşması ABD ile kurulan yakın ilişkiyi daha da sağlamlaştırmıştır. Türkiye Kore'de ABD'ye verdiği desteğin karşılığını 1952 yılında NATO'ya katılarak almıştır. Artık Türkiye'ye yönelik doğu komşusu Sovyetler Birliği bir saldırı gerçekleştirirse NATO duruma müdahale edecektir.

Bu dönemde Sovyetler Birliği'nin siyasi ve ekonomik felsefesi komünizm zihinlere olumsuz kodlanarak kızıl tehlikenin yayılmasına hizmet ettiği ileri sürülen gazeteler ve dergiler kapatılmış ya da baskıya uğramışlardır. Komünizmle mücadele çerçevesinde gazeteciler pek çok kesimin eleştirisi oklarına hedef olmuşlardır. Batı'nın

fikri ve ekonomik sistemine kendini daha yakın gören iktidar temsilcileri, Soğuk savaş mantığıyla hareket ederek komünizmi yaydığını düşündüğü sol basına engeller çıkartmış ve bu fikre inanan Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Sabiha ve Zekeriya Sertel gibi yazarlar ve gazeteciler baskıya uğramışlardır.

Bu yıllarda Demokrat Parti iktidara gelirken basın çalışanlarına verdiği sözleri yerine getirerek 1950 yılında Basın Kanunu'nu liberalleştirmiştir. Gazeteciler sağlanan ortamla düşüncelerini sansürsüz dile getirme fırsatı yakalamışlardır. Ancak bir süre sonra basının hükümeti eleştirmeye başlamasıyla gazetecilerin elde ettiği ifade özgürlüğü kısıtlamalara uğratılmıştır. 1954 yılından sonra tekrar tek parti dönemindeki otoriterleşmeye dönülmesi ile birlikte basına yasaklar getirilmiştir. Dönemin ünlü gazetecileri Hüseyin Cahit ve Metin Toker hapse atılmıştır. Gazetecilerin hükümeti eleştiren yazılar kaleme almaları yöneticileri rahatsız etmiş ve gazeteciler olmadık gerekçelerle cezaevine yollanmışlardır.

Hürriyet gazetesinin incelendiği 1 Ocak 1950 tarihi ile 2 Mayıs 1954 tarihi, Demokrat Parti'nin Türkiye'de gücünü iyice yükselttiği ve dış politikada Batı ile kurduğu ilişkilerini arttırdığı bir dönemdir. Hürriyet gazetesinin kurucusu Sedat Simavi erken yaşlarda basına girmiştir ve resme, karikatüre ilgisi olan bir gazetecidir. Deneyimli bir gazeteci olarak 1 Mayıs 1948'de Hürriyet'i çıkaran Sedat Simavi, tarafsızlığa vurgu yaparak hiçbir partiyi tutmayacakları mesajını vermiştir.

Halkın sorunlarına sayfalarında yer veren Hürriyet gazetesi, vatandaşın sesi olmuştur. Gazete amblemini de Türkiye bayrağı olarak seçen Simavi, bayrağın altına "Türkiye Türklerindir" cümlesini yerleştirmiştir. Kıbrıs sorununa özel olarak eğilen Simavi'nin Hürriyet'i, Kıbrıs ve 12 adanın Yunanlılara verilemeyeceğini sık sık dile getirmiştir.

Hürriyet gazetesi, Batı ile kurulan ittifakı önemseyerek Türkiye'nin NATO'ya girişini desteklemiştir. Gazete, Sovyetler Birliği ile simgeleşen komünizm düşüncesine karşı bir söylem üreterek bu ideolojinin ülke topraklarından yok edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Türkiye'nin Amerika ile birlikte hareket etmesinin doğru olacağını belirterek Sovyetler Birliği ile ilgili haberlerde yoksulluk, baskı ve şiddet

gibi temaları ön plana çıkarmıştır. Komünizmi eleştirel bir yaklaşımla ele alan gazete, Kore'ye asker göndermeye olumlu yaklaşmıştır. Askerlerin Kore'de gösterdikleri başarılar çok sayıda haber ve fotoğraflarla okura sunulmuştur.

Araştırma konusu ile amaçlanan, Hürriyet gazetesinin 1. sayfasında yer alan haberlerinin Sovyetler Birliği'ne karşı nasıl bir tutum içerisinde kaleme alındıklarını ortaya koymaktır. 1 Ocak 1950 ile 2 Mayıs 1954 tarihleri arasındaki gazetenin haber içeriklerinde soğuk savaşın Türk basınının amiral gemisi olarak adlandırılan Hürriyet gazetesi üzerindeki etkisi incelenerek haberler aracılığıyla okur üzerinde antikomünist bakış açısının nasıl oluştuğu analiz edilmeye çalışılmıştır. Gazete, haberlerinde komünizmin Türkiye açısından tehlikeli olduğunu vurgulayarak Rusya'yı yayılmacı politika takip eden bir pozisyonda konumlandırmakta ve okuyucularını da bu doğrultuda yönlendirmektedir.

Hürriyet gazetesinde yayımlanan haberlerin Rusya ile ilgili genel teması, “emperyalizm, komünist ve Demirperde, zulüm, tehdit, ajan, tecavüz” gibi kelimeler seçilerek yansıtılmıştır. Gazete “Ruslar Finlandiya'yı Tehdit Ediyor”, “İran'a Bir Sovyet Tecavüzü”, “Rusya'nın Boğazlar Üzerindeki Talebi” gibi haber başlıkları ile Rusya'yı okuyucunun gözünde düşman olarak göstermiştir. Hürriyet gazetesi, Rusya ile Batı ve ABD arasındaki ilişkilerde kendisini Batı ve ABD'den yana konumlandırmış ve Rus tehdidine karşı başta ABD olmak üzere diğer Batı ülkelerinin siyasi ve diplomatik mücadelelerini göstermek için “Amerika Türkiye'yi Gene Destekliyor”, “Batılı Devletlerin Rusya'ya ihtarı”, “Truman'ın Ruslara İhtarı” gibi başlıklar kullanmıştır.

Hürriyet gazetesi, soğuk savaş düzeninde hem ABD hem de Rusya ile ilgili yaptığı haberlerde ülkeler arasında ortaya çıkan bloklaşmanın kamuoyu tarafından daha net algılanmasının zeminini oluşturmuştur. Ayrıca gazete, Rusya'yı Türkiye açısından bir tehdit olarak değerlendirmiş ve bu tehdidi sıklıkla ana sayfasına taşımıştır. Türkiye'yi Rus baskısına maruz kalan ülkelerin yanında konumlandırmıştır.

Gazete, haber içeriklerinde Sovyetler Birliği'ni yayılmacı politikaları olan bir ülke olarak ön plana çıkarmış ve bunu etkili kılabilmek için “sabotaj, tahrik ve taarruz”

gibi kavramları kullanarak kamuoyunda bu yönde bilinç oluşturmıştır. Ayrıca Rusya'nın bu yayılmacı politikasına karşın ABD'yi de Rusya ile maddi ve politik anlamda mücadele eden bir ülke olarak öne çıkarmaktadır. Gazete, ABD'nin barış yanlısı bir politika ile Rusya'nın karşısında olduğunu vurgulayarak bunu da pekiştirebilmek için ABD başkanı ve üst düzey yetkililerinin Sovyet karşıtı söylemlerini dile getirmiştir. Hürriyet gazetesinin 1. sayfasındaki konuyla ilgili haber içeriklerinde Rusya'nın ittifak kurduğu ülkelerle birlikte dünyanın geri kalan kısmında komünizm fikrinin benimsenmesi için çoğu zaman gizli olmak kaydıyla ekonomik, siyasi ve askerî faaliyetler yürüttüğü belirtilmiştir.

Sonuç olarak incelenen dönemdeki gazete haberlerinde, köşe yazılarında antikomünizm algısı oluşturularak Sovyetler Birliği tehlikesinden bahsedilmiş ve komünizm korkusu kamuoyuna yerleştirilmiştir. Hürriyet gazetesi yayın politikasında tarafsızlık ilkesini benimsediğini ileri sürse de; haberlerde kullanılan üslup neticesinde Rusya düşman bir devlet olarak değerlendirilmiştir. Haberler soğuk savaş düzeninde yayımlandığı için antikomünist söylem üzerinden kaleme alınarak dönemin iktidarı istikrarlı bir şekilde desteklenmiş ve bu durum tarafsızlığa gölge düşürmüştür. Hürriyet gazetesinin soğuk savaş dönemindeki iki kutuplu dünyaya bakış açısı haber örnekleri üzerinden değerlendirildiğinde basın vasıtasıyla Rusya'nın olumsuzlandığı tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, Cemal: **Soğuk Savaş: Süpergüçlerin Hâkimiyet Kavgası**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1991.
- Adaklı, Gülseren: **Türkiye’de Medya Endüstrisi**, Ütopya Yayınları, İstanbul, 2006.
- Ahmad, Feroz: **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, Hil Yayınları, İstanbul, 2015.
- Akalın, Cüneyt: **ABD ve Türkiye-2 Yumuşama Yılları (1961-1989)**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2011.
- Akalın, Cüneyt: **Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003.
- Akarsu, Beyhan ve Akarsu, Bayram: **Bilimsel Araştırma Tasarımı-Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları**, Cinius Yayınları, İstanbul, 2019.
- Akkaya, Bülent: “Türkiye’nin Nato Üyeliği ve Kore Savaşı”, **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:28, Ocak-Şubat 2012.
- Aksoy, İhsan ve Güler, Yavuz: **Türk-Amerikan İlişkilerinin Politik ve Ekonomik Boyutu**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2010.
- Akşin, Sina: **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.
- Akyol Taha: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/27-mayis-40849864> (Erişim Tarihi: 08.09.2020)
- Albayrak, Mustafa: **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2004.
- Alemdar, Korkmaz ve Uzun, Ruhdan: **Herkes İçin Gazetecilik**, Tanyeri Kitap Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Alemdar, Korkmaz: **İletişim ve Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 1996.
- Anadol, Cemal: **Türk Siyaset Tarihinde Demokrat Parti**, Yeni Kuvayi Milliye Yayınları, İstanbul, 2004.

- Apak, Dilhan: **Soğuk Savaş Döneminde Algı Yönetimi ve Haber-Propaganda İlişkisi**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2018.
- Arabacı, Caner: Basın Kanunu ve İnönü Dönemi Türk Basını, <https://www.konya.edu.tr/storage/images/department/sosyalvebeseribilimler/%C4%B0N%C3%96N%C3%9C%20D%C3%96NEM%C4%B0%20BASINI.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.01. 2020)
- Arıkanoglu, Naim: **Demokrat Parti İktidarında Hükümet-Basın İlişkileri (1950-1957)** Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Armaoglu, Fahir: **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)**, Kronik Yayınları, İstanbul, 2018.
- Atabek, Ümit: “İçerik Çözümlemesi İletişim Çalışmalarının Olağan Yöntemi”, **Medya Metinlerini Çözümlemek**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s.1-18.
- Ataöv, Türkkaya: “Soğuk Harb’in Doğuşu: San Francisco’dan Mihver Barış Toplantılarına”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 23, Sayı:1, Mart 1968, s.311-312.
- Athanasios, Sfikas and Özyılmaz, Ömer: 2018, (Çevrimiçi), “Turkey’s Position Between USA and USSR Between 1945-1952”, https://www.academia.edu/37753701/The_position_of_Turkey_between_USA_-_USSR_between_1945_-_1952_-_English, (Erişim Tarihi: 22.11.2019)
- Aydemir, Şevket Süreyya: **İkinci Adam**, III. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.
- Ayten, Adem: **Türkiye’de Basın ve Rejimi (Cumhuriyet Dönemi Basın İktidar İlişkisi ve Basın Rejimleri)**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2011.

- Bağcı, Hüseyin: **Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara, 1990.
- Bağcı, Hüseyin: **Türk Dış Politikasında 1950’li Yıllar**, ODTÜ Yayınları, Ankara, 2014.
- Barutçu, İrem: **Babîâli Tanrıları Simavi Ailesi**, Agora kitaplığı, İstanbul, 2004.
- Basın İlan Kurumu: <https://bik.gov.tr/kurumsal/gorevlerimiz/kurum-un-gorevleri/> (Erişim Tarihi: 10.05.2021)
- Baytal, Yaşar: “Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:40, Kasım 2007.
- Berelson, Bernard: **Content Analysis in Communication Research**, 1952.
- Bostanoğlu, Burcu: **Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.
- Bozdağ, İsmet: **Dünyada ve Türkiye’de Basın İstibdadı**, Emre Yayınları, İstanbul, 1992.
- Burk, Kathleen: “The Marshall Plan: Filling in Some of the Blanks”, **Contemporary European History**, Vol.10, No.2, 2001.
- Cantek, Funda Şenol: **Ellili Yıllarda Basın**, Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye’nin 1950’li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.
- Çavdar, Tefvik: **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2019.
- Çeçen, Anıl: **Düşünce Hukuku**, Doruk Yayınları, Ankara, 1995.
- Çetin, Erol: **Basın Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Demirel, Tanel: **Türkiye’nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2016.

- Deniş, Halil Emre ve Özçağlayan, Mehmet: “Demokrat Parti Döneminde Basın-Siyaset İlişkisi ve Resmi İlânlar ile Besleme Basının Yaratılması”, **Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 1.Ulusal Siyaset Bilimi ve Kongresi Bildiri Kitabı**, Kars, 2020.
- Deniz, Önder: **Demokrat Parti Dönemi Basında Sosyal Politika**, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Dijk, Teun Van: “Critical Discourse Analysis” D. Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton. (Ed.), In **The Handbook of Discourse Analysis**, Oxford: Blakwell Publishing. 2003.
- Dönmezer, Sulhi ve Bayraktar, Köksal: **Basın Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013.
- Emre Kaya, Ayşe Elif: “Demokrat Parti Döneminde Basın-İktidar İlişkileri”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı:39, Haziran 2010.
- Ergün, Mustafa: **Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları**, Ocak Yayınları, Ankara, 1995.
- Eroğul, Cem: **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 2003.
- Ertem, Barış: “Türkiye Üzerindeki Sovyet Talepleri ve Türk-Sovyet İlişkileri (1939-1947)”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:11, Sayı:3, Mart 2010.
- Faik, Bedii: **Matbuat Basını Derken... Medya-3**. Cilt, Doğan Kitap, İstanbul, 2003.
- Gaddis, John Lewis: **Soğuk Savaş: Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar**, Çev: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.
- Gevgili, Ali: “Türkiye Basını”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1982.
- Girgin, Atilla: **Türkiye’de Yerel Basın**, Der Yayınları, İstanbul, 2009.

- Gökman, Muzaffer: **Sedat Simavi: Hayatı ve Eserleri**, Apa Ofset Basımevi, İstanbul, 1970.
- Gönlübol, Mehmet ve diğerleri: **Olaylarla Türk Dış Politikası 1919-1995**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2014.
- Gürbüz, M. Vedat: “Türk-Amerikan İlişkilerinde İttifak Sürecinin Başlaması”, **Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:10, Sayı:19, Haziran 2010.
- Gürkan, Nilgün: **Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- Gürün, Kamuran: **Türk Sovyet İlişkileri (1920-1953)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2010.
- Hale, William: **Türk Dış Politikası**, Çev: Petek Demir, Mozaik Yayınları, İstanbul, 2003.
- Halle, Louis J.: **Soğuk Harp**, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1976.
- İçel, Kayıhan: **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.
- İlhan, Metin: “II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye’de Amerikan Destekli Komünizmle Mücadele”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:16, Yıl:3, Eylül 2015.
- İnal, Ayşe: **Haber Metinlerine Eleştirel Bir Bakış: Temel Sorunlar ve Örnek Çalışmalar**, AÜ İLEF Yıllık, 1994.
- İnuğur, M. Nuri: **Türk Basın Tarihi**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1992.
- İnuğur, M. Nuri: **Türk Basınında İz Bırakanlar**, Der Yayınları, İstanbul, 1999, s.219.
- Kabacalı, Alpay: **Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1990.
- Kabacalı, Alpay: **Türk Basınında Demokrasi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

- Kabacalı, Alpay: **Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın**, Literatürk Yayınları, İstanbul, 2000.
- Kaçmazoğlu, H. Bayram: **Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları**, Doğu Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Kalsın, Berrin: **Türk Basınının Sınavı**, Literatürk Yayınları, Konya, 2015.
- Karpat, Kemal H.: **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.
- Kaya Özçelik, Pınar: “Demokrat Parti’nin Demokrasi Söylemi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı:03, Ocak 2010.
- Koca, Bayram: **Ellili Yıllarda Merkez Sağ: Demokrat Parti’nin Özgürlük ile İstismar Arasındaki Dini Politikaları**, Ed. Mete Kaan Kaynar, Türkiye’nin 1950’li Yılları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.
- Kolasi, Klevis: “Soğuk Savaş’ın Barışçıl Olarak Sona Ermesi ve Uluslararası İlişkiler Teorileri”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:68, Şubat 2013.
- Koloğlu, Orhan: **Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2015.
- Kongar, Emre: **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2016.
- Kurban, Vefa: “1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler”, **Journal of Modern Turkish History Studies/Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 14, Sayı:28, 2014.
- Leffler, P. Melvyn: “Strategy, Diplomacy, and the Cold War: The United States, Turkey, and NATO, 1945-1952”, **The Journal of American History**, Vol. 71, No. 4, 1985.
- Mandacı, Nazif: “Avrupa’daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: Çanlar Türkiye İçin Çalışıyor”,

- Uluslararası İlişkiler Dergisi/International Relations**, Sayı:33, Nisan 2012.
- Mcmahon, Robert J.: **Soğuk Savaş**, Çev: Sinem Gül, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.
- Merih, Turgay: **Soğuk Savaş ve Türkiye**, Ebabil Yayınları, Ankara, 2006.
- Mütercimler, Erol ve Öke, Mim Kemal: **Düşler ve Entrikalar Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.
- Oğuzhan, Esra: **Sedat Simavi'nin Türk Basın ve Basım Faaliyetleri**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Oral, Fuat Süreyya: **Türk Basın Tarihi**, Doğu Matbaacılık, Ankara, 1968.
- Oran, Baskın: **Türk Dış Politikası**, Cilt 1: 1919-1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2018.
- Örnek, Cangül: **Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı, Antikomünizm ve Amerikan Etkisi**, Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.
- Öymen, Altan: **Değişim Yılları**, Doğan Kitap, İstanbul, 2006.
- Öymen, Altan: **Öfkeli Yıllar**, Doğan Kitap, İstanbul, 2009.
- Öymen, Onur: **Bir Propaganda Silahı Olarak Basın**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014.
- Özek, Çetin: "Basın Hukukumuzla Göre Fikir İşçileri İle İşverenler Arasındaki Hukuki Münasebet", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Sayı:1, Ağustos 1962.
- Özer, Ömer: **Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri**, Literatürk Yayınları, Konya, 2011.
- Özerkan, Şengül: **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye'de 9 Gazete**, Nobel Yayınları, Ankara, 2009.

- Özgen, Murat: “Yarım Asrı Aşkın Bir Süredir Faaliyet Gösteren Sivil Bir Meslek Kuruluşu: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, Ocak 2012, s.24-25.
- Özgen, Murat: **Gazetecinin Etik Kimliği**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1998.
- Özgen, Murat: **Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2004.
- Özkır, Yusuf: **Hürriyet Gazetesi 1948–2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2012.
- Özkır, Yusuf: **Hürriyet Gazetesi 1948-2012**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2017, s.76.
- Öztürk, Esra: “Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: “Fırat Kalkanı” Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi”, **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:4, Mayıs 2017.
- Parlar, Suat: **Emperyalist Müdahale Doktrinleri ve NATO**, Bağdat Yayınları, Ankara, 2007.
- Sander, Oral: **Siyasi Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 2014.
- Sarıkoçuncu Değerli, Esra: “Demokrat Parti Döneminde Türkiye’nin Kıbrıs Politikası”, **Gazi Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:11, Aralık 2012.
- Satterthwaite, C. Joseph: “The Truman Doctrine: Turkey”, **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, Vol.401, No.1.
- Sever, Ayşegül: **Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945- 1958**, Boyut Yayınları, İstanbul, 1997.
- Soysal, İsmail: **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975)**, İsis Yayıncılık, İstanbul, 1997.

- Sönmezoğlu, Faruk: **Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası (1945-1991)**, Der Yayınları, İstanbul, 2016.
- Suiçmez, Mehmet: “Medyada Kadın Bedeninin Ötekileştirilmesi: Victoria’s Secret Modeli”, **Middle Black Sea Journal of Communication Studies**, Sayı:3, Eylül 2018.
- Şahin, Muzaffer ve Zakir Avşar: “Basın İş Kanunu, Sorunlar ve Güncelleme Tartışmaları”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Sayı:2, Ekim 2016.
- Şakar, Müjdat: **Basın İş Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
- Şeker, Mustafa: “Yerel Gazeteler ve Resmi İlan”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Sayı:4, Kasım 2005.
- Timur, Taner: **Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991.
- Toker, Metin: **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1970.
- Toker, Metin: **Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu**, Akis yayınları, Ankara, 1971.
- Tokgöz, Oya: **Temel Gazetecilik**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003.
- Topal, Coşkun: “Soğuk Savaşın İlk Yıllarında Türkiye-ABD İlişkilerinde Ekonomik Yardımların Etkisi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:6, Aralık 2013.
- Topuz, Hıfzı: **II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.
- Topuz, Hıfzı: **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.
- Uçarol, Rifat: **Siyasi Tarih (1789-2010)**, Der Yayınları, İstanbul, 2010.
- Yalçın, Osman: “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Sovyet Tehdidi Karşısında Kalan Türkiye’nin Batı İle İşbirliği Yapma Süreci”, **Turkish Studies**

- International Academic Journals**, Cilt:8, Sayı:5, Mart 2013.
- Yeşilbursa, Behçet Kemal: “Bağdat Paktı (1955-1959)”, **Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı:6, Ekim 2011.
- Yeşilçayır, Neşe: “Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Sayı:79, Ocak 2011.
- Yetkin, Murat: <https://yetkinreport.com/2020/05/27/menderes-ve-bayar-bir-27-mayis-hikayesi/> (10.09.2020)
- Yıldız, Nuran: “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı:01, Ocak 1996.
- Yücel, M. Serhan:: **Demokrat Parti**, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001.
- Zincirkıran, Necati: **Hürriyet ve Simavi İmparatorluğu**, Gençlik Yayınları, İstanbul, 1994.
- Zürcher, Erik Jan: **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016.

Diğer Kaynaklar

- Cumhuriyet Gazetesi 20 Mayıs 1945.
- Hürriyet Gazetesi 20 Ocak 1950 .
- Hürriyet Gazetesi 17 Temmuz 1950.
- Hürriyet Gazetesi 19 Temmuz 1950.
- Hürriyet Gazetesi 6 Eylül 1950.
- Hürriyet Gazetesi 22 Nisan 1951.
- Hürriyet Gazetesi 06 Mayıs 1951.
- Hürriyet Gazetesi 06 Aralık 1951.
- Hürriyet Gazetesi 29 Şubat 1952.
- Hürriyet Gazetesi 18 Mayıs 1952.
- Hürriyet Gazetesi 05 Haziran 1952.
- Hürriyet Gazetesi 10 Haziran 1952.

Hürriyet Gazetesi 14 Nisan 1953.
Hürriyet Gazetesi 18 Haziran 1953.
Hürriyet Gazetesi 25 Haziran 1953.
Hürriyet Gazetesi 21 Mart 1954.
Hürriyet Gazetesi 23 Nisan 1954.

EKLER

EK 1: İÇERİK ANALİZİ (KODLAMA CETVELİ)

Haber No :.....

Haberin Başlığı :.....

1) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerin yayınlandığı tarih: (Gün/Ay/Yıl) olarak belirtiniz.....

2) İçeriğin türü

Okuduğunuz bu gazetede haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberler için aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmiştir?

- (0) Bir haber yok
- (1) Sadece metinden oluşan haber var
- (2) Metin ve fotoğraftan oluşan haber var
- (3) Metin, fotoğraf ve haritadan oluşan haber var
- (4) Metin, harita, ve grafikten oluşan haber var
- (5) Metin, fotoğraf, harita, ve grafikten oluşan haber var

3) Haber başlığının tonu

Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile haberin olumluluk niteliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi uyar?

- (0) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı nötrdür yani tarafsızdır
- (1) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumludur
- (2) Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberin başlığı olumsuzdur

4) Haber metninin sayfadaki konumu (1.Sayfada)

- (1) Alt
- (2) Orta
- (3) Üst
- (4) Tamamı

Sovyetler Birliği ve Rusya’dan söz ediliş

- 7) “**Komünist**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 8) “**Casus/Ajan**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 9) “**Ruslar**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 10) “**Moskova**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberindegemiştir
- 11) “**Sovyetler**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 12) “**Rus Hükümeti**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 13) “**Demirperde**” kelimesi okuduğunuz kaç gazete haberinde geçmiştir
- 14) Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberlerde nasıl bir görsel kullanımı tercih edilmiştir?
 - (0) Fotoğraf kullanımı yok
 - (1) Tek fotoğraf kullanılmış
 - (2) Birden fazla fotoğraf kullanılmış

Haber metninin kurulduğu politik ilişki

- 15) Okuduğunuz bu gazete haberinde, aşağıdakilerden hangisi vardır?
 - (1) Haber sadece Türkiye’den söz ediyor
 - (2) Haber Türkiye-Sovyetler ilişkisi ile ilgilidir
 - (3) Haber Türkiye-Rusya ilişkisi ile ilgilidir
 - (4) Haber Türkiye-ABD ilişkisi ile ilgilidir
 - (5) Haber Rusya-Diğer ülkeler ilişkisi ile ilgilidir
 - (6) Haber sadece Rusya’dan söz ediyor
- 16) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haberin aktörü/öznesi kimdir?
 - (1) ABD
 - (2) Rusya/Sovyet
 - (3) Rus Ajanlar

- (4) Türkiye
- (5) Kıbrıs
- (6) Balkanlar/Polonya
- (7) İran/Mısır/Arap Ülkeleri
- (8) Stalin/Tito/Lenin/Nazım Hikmet
- (9) BM/Atlantik Paktı
- (10) Almanya/Berlin
- (11) Asya/Kore

17) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?

- (1) Haber yabancı basından alınmıştır
- (2) Haber yabancı radyodan alınmıştır
- (3) Haber gazetenin yurtiçindeki muhabirinden alınmıştır
- (4) Haber gazetenin yurtdışındaki muhabirinden alınmıştır
- (5) Haber devlet yetkililerinin açıklamasıdır

18) Okuduğunuz bu gazete haberinde, haber kaynak kullanımı nasıldır?

- (0) Kaynak kullanılmamış (Hiçbir şeye dayandırılmayan bilgiler. Kimden alındığı belli değil...)
- (1) Birincil kaynaklar (Muhabirin bizzat olaya tanıklık ettiği ya da izlediği haberler, muhabirin haber kaynağına telefonla ulaştığı haberler; röportajlar bu tip kaynakları oluşturur.)
- (2) İkincil kaynaklar (Muhabirin olay yerine gidemediği bunun yerine ikinci el kaynaklardan habere ulaşmasıdır. Haber ajansları, gazeteler, basın bültenleri, belge ve verilerle oluşturulan kaynaklardır.)

19) Okuduğunuz bu gazete haberinin boyutu (..... cm²)

20) Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili geçmiş tarihi bilgiler var mı?

- (0) Yok
- (1) Var

21) Okuduğunuz bu gazete haberinde, Sovyetler Birliği ve Rusya taraflı yaklaşım bakımından nasıl kaleme alınmıştır?

(0) Tarafsız (1) Az taraflı (2) Çok taraflı (3) Karşı

22) Okuduğunuz bu gazete haberinde Sovyetler Birliği ve Rusya ile ilgili haberde aşağıdaki kelimelerden hangileri geçmiştir.

22) Komünizm ()

23) Komünist ()

24) Sovyetler Birliği ()

25) Moskova ()

26) Peyk ()

27) Bolşevik ()

28) Kızıl Cennet ()

29) Demirperde ()

30) Diktatör ()

31) Birleşmiş Milletler ()

32) Ajan/Casus ()

33) Atom bombası/Atom ()

34) Hidrojen bombası ()

35) Pravda ()

36) Stalin ()

37) ABD ()

38) Kore ()

39) Savaş ()

40) Tecavüz ()

41) Tehdit ()

42) İşgal ()

43) Silah ()

- 44) Asker ()
- 45) Taarruz ()
- 46) Savunma ()
- 47) Muharebe ()
- 48) Cephe ()
- 49) Baskı ()
- 50) Tazyik ()
- 51) Ateşkes ()
- 52) Ordu ()
- 53) Korku ()
- 54) İsyan ()
- 55) Mukavvemet ()
- 56) Temizlik ()
- 57) Tasviye ()
- 58) Sığınma ()
- 59) İltica ()
- 60) Sürgün ()
- 61) Atlantik Paktı ()
- 62) Bağdat Paktı/Pakistan Paktı ()
- 63) Hür Dünya ()
- 64) Türkiye ()
- 65) Nota ()
- 66) Protesto ()
- 67) Kongre ()
- 68) Konferans ()

- 69)** Gizli ()
- 70)** Esrarengiz ()
- 71)** Şüpheli ()
- 72)** Gemi ()
- 73)** Uçak ()
- 74)** Tank ()

HABER ÖRNEKLERİ

EK 2: Hürriyet Gazetesi, 4 Ocak 1950

Çarşamba
4
OCAK 1950
Sene 2 - No. 606
Fiyatı 10 kuruştur.

Hürriyet
GÜNLÜK MUSTAKİL S
Müessisi: SEDAT SİM

Rusya Finlandiyayı tehdit ediyor!

Yugoslavyayı kaybeden Rusya Şimalde Finlandiyayı elden kaçırmamak istiyor

Finlandiya'nın hududunda bekliyen motörlü ve zırhlı Rus kıtaları bir hamlede Helsinki'ye girebilir, fakat Fin hükümeti Moskova'nın tehdidinde kulak asıyor

Muhalefetin zımbesi

İstanbul'da Hüseyin Cahit Yalın, Peyami Safa ve Nurettin Toprak gibi kıymetli kağıtlar istisna edilecek olursa, kadar partisinin Ankara'daki temsilcilerinin yer bulduğunu gördük. Bunlardan biri geçen partiye mensup olmamış, bitaraf bir gazeteden yazan muhalefet saygınları satış yapmağa muvafık olduğunu söylüyordu. İstisna yazısının altına koymak istediklerini bile gösteremiyen muharrir göre; ancak muhalefet yapan gazeteler satış yapabiliyorlarmış! Gördünüz resmi muharrir beyin dâhane buluşunu?

Fin kabinesi, Cumhurbaşkanının riyasetinde bir toplantı esnasında

Helsinki 3 (Naf. ve A.A.) — Sovyet hükümeti tarafından Finlandiya'ya yapılan tehdit şimdiye kadar sınırlı olan tehditlerin en ciddi olanı olarak görülmektedir. Muhabirlerin bildirdiklerine göre, Helsinki'ye 22 kilometre mesafede Rusya'ya kiralanmış olan Porkkala bölgesinde bulunan Sovyet askeri kuvvetleri geçici kısa bir zaman içinde Fin hükümetine girebilecek durumdadırlar. Diğer taraftan Ruslar bir saat mesafede Estonya'da bulunan hava kuvvetleri ve Leningrad'da altı saat mesafede bulunan mekanize birlikleri ile Finlandiya üzerindeki baskıyı sürdürmektedirler.

Rusların korkuları

Rusya muhabirlerinin kanaatine göre, Avrupa'nın cenap ucunda Yugoslavya'yı kaybetmiş olan Rusya, şimdi de aynı hatın güney ucunda Finlandiya'yı kaybetmek tehlikesi ile karşılaşmaktadır. Buradaki komünistlerin bir parçalanmışlarını gösteren birer hareketi ise alırlar.

Bununla beraber bütün bu tehditler karşısında Fin hükümetinin sarsılmazlığı (Devamı Sa. 4; Sü. 1 de)

inmayacağız. erin çalışma ta- mağa da- polise bildirilmiş ve edilmış. kalmak üzere polis davet kapısını alınm

stiriyoruz. Asis- mek üzere polis davet kapısını alınm

rette hastaha- Fakat kadın içerden oda kapısını alınm

fahri asistanla- rını temin ede- kalmalarını.

vinlerinin has- vatandaşa mu- de ehemmi- kâyetlerde gö- asla müsama- müsebbibini

Rusya Finlandiyayı Şel tehdit ediyor!

(Baştarafı 1 inci sayfada)

ğukkanlılığını kaybetmediği ve Rus lar'dan korktuğunu gösterir hiç bir delil bulunmadığı belirtilmektedir.

Amerikan gazeteleri vaziyeti nasıl görüyorlar ?

Nevyork 3 (A.A) — (United Press) Nevyork Herald Tribune ga- zetesine göre, Rusya tarafından Fin landiya'ya gönderilen son notanın en mantıkî şekilde izahı Rusya'nın gelecek Finlandiya seçimlerinde müessir olmaya çalışması olabilir. Bununla beraber bu nota, Finlandi- ya'nın bağımsızlığına daha kuvvetli surette müdahalede bulunmak hu- susundaki mücadeleye bir başlan- gıç teşkil edebilir.

Fin Cumhurbaşkanı Elçimizi kabul etti

Helsinki 3 (A.A)

ti haiz olan ketimize gi- gümruk res- ri hususun- alınacaktır. düşmemesi arfedilmek- nası neticeleri kalkınması k mühim Bu sene ekiplerle suretle

Al- gımı 1949 kad- nu ton- mal- tur. gün- bitir- bin- şek- T kan- ve- reti- der- isti-

...Firuzan ve Yelkeni
...çok motor ve yel-
...Boğazdan dışarı çı-
...Büyükdere önlerinde
...beklemektedirler.

steyen sandal
n dün saat 16 da
e verilen bir haber-
klarında, içinde iki
sandalın imdat is-
tir. Bunun üzerine
derhal bir kurtar-
lmışse de kimse

men tarafından
mütalâaları teyid etmiş. Anayasa
nın ihtiva ettiği bu hükmün sa-
rahatı karşısında bir kısım vatan-
daşları bu haktan mahrum etmeğe
imkân bulunmadığını anlatmıştır.

Teklif kabul edilmiyor

Halk Partisi bu üç milletvekilinin
yaptıkları konuşma Komisyon âza-
ları üzerinde müsait bir tesir ya-

Moskova'da

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

rtardığı insanlar
nda limanımıza
a şilebi de, Ye-
türekleri parça-
esiriyle sürük-
alıkcı sandalına
bulunan üç ki-
ne şilep rota-
alı kurtarmış-
nan bu üç ki-
n boyunda 32
yapan Yaşar
Kenan Ak-
a oldukları
ak bir ölüm-
ar şileple li-
ve diğer ra-
opladığımız
bugün de
ahtemeldir.
lerecesi sı-

heyete Kominform rejimi tarafın-
dan tanınmış iktisatçıların dahil e-
dilmesi sadece bir tesadüf eseri de-
ğildir. Mühim birçok gelişmeler
beklenilmektedir:

1 — Sovyetlerin kontrolü altın-
daki peyk memleketlerin iktisat a-
lanındaki kudretlerinin artırılma-
sı ve eski Bulgar Başbakanı Kostof
gibi, "kanı emilmeğe," yüzde yüz
dayanabilecek olan ileri gelen şah-
siyetlerin bertaraf edilmesi,

2 — İkinci gayeyi batı tesirinin
tamamen silinmesi teşkil edebilir
Bu sadece yatırılmış sermaye ba-
mından değil, fakat batıdan gelen
her türlü iptidai ihtiyacını uzaklaşt-
tırmak suretiyle tahakkuk edebilir.

3 — Komünist Avrupâ ile komü-
nist Asya arasında daimî bir ticaret
köprüsü kurulması üçüncü noktayı
teşkil etmektedir."

edim
gibi işçilere imzalatıl-
tarından eksik ücret
hakkını arayan işçilere
mezsen git!., demektedir
kontrolların ayda bir k
nı ve kontrol memurları
kendilerine hiçbir sual
ğını ve koğulmak korku-
dilerinin bir şey söy-
beyan etmektedirler.

Şehrimizde bu şekilde
lerce işçi olduğuna gö-
ların bu işle ciddi olara-
malarını temenni eder

BOR

KAMBYO

Londra
Nevyork
Paris
Atina
Stokholm

ALTIN FİATLA

Reşat
Cumhuriyet
İngiliz
Gulden
Külçe

Zayi sebe

9.11.948 tarihinde İsta-
tesi Hukuk Fakültesinden
remi zayi ettim. Yenisi-
eskisinin hükmü yoktur.

Atina'da Kıbrıs'ta Yunanistan'ın...
ligi önünde polis tarafından dağıtılırken

Kıbrıs üzerindeki Sovyet emelleri

Ruslar adaya birçok tahrikçi ve sabotajcı unsurlar yolladılar

Londra, 19 (Nafen) — Kemsley gazetelerinin Kıbrıs adasındaki muhabiri İkinci Cihan Harbinin sona ermesi üzerine Sovyet Rusyanın bu adaya artan bir ehemmiyet göstermiş olduğunu belirtmekte ve bu hususta şunları bildirmektedir:

Rusyanın bu adaya verdiği ehemmiyet, harbin sona erdiği gündenden beri Kıbrıs sokulmuş olan komünist elemanlardır. Rusların birçok ajanlarını bu adaya sokmaya muvaffak oldukları zannedilmektedir. Diğer taraftan bu adadaki bütün solcu elemanlar Yunan Komünist Partisine bağlı bulunmaktadır ve Yunan Komünist Partisinin merkez heyeti aynı zamanda Kıbrıs komünistlerinin de merkez heyetidir.

Diğer taraftan Kıbrıs adasındaki solcular devamlı surette grev hareketlerine başvurmuşlardır. Fakat bunların bilhassa adanın müdafaa-i işlerinde kullanılmak üzere gönderilen Amerikan ve İngiliz harp malzemesinin boşaltılmasını baltaladıkları görülmüştür.

Kemsley gazetelerinin muhabiri Kıbrıslıların siyasetle pek o kadar meşgul olmadıklarını ve adanın (Devamı Sa. 4: Sü. 4 te)

kabinesi urulamadı

buhranı uzatmak için paganda yapıyorlar

luku- lunan dört parti ile yapılan görüş-
lendi- melerde hissedilir bir ilerleme kay-
speri- dedilememiştir. Liberaller, beklen-
kur- medik bir şekilde Ekonomi Bakan-
le Li- lüğünü istemişlerdir. Halbuki Hristi-
çılar- yan Demokratlar yeni hükümetteki
stur- bütün ekonomik malzeme muha-

Avusturya sulhü

Üçler Rusya sert bir tavır

kişehi-
şehir'li
aş Der
taman
tapu
uhitte
u ba-
Derne-
azıcı-
asiyle
nanın

cusu, da
miştir:
"Gromyko, 3 Büyük Elçi tarafın-
dan istenilen garantilerden herhan-
gi birini verememiştir. Cevabını,
tatmin edici saymamaktayız.,,
Görüşmeler tehir edildi

nen
bir
ve
için
nası

Kıbrıs üzerindeki Sovyet emelleri

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

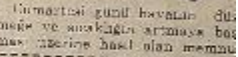
malaryadan kurtarılması hâdisesi-
nin plebisitten daha mühim bir
yer işgal ettiğini kaydederek şöyle
demektedir: Bu işin muvaffak ol-
masında Mehmet Aziz isminde Kıb-
rıs'lı bir Türk baş rolü oynamıştır.
Bu adamın gayretleri sayesinde a-
da malaryadan kurtarılmıştır.,
Kızılâyın Kıbrıs sel felâketzedeleri-
ne yardımı

Ankara, 19 (A.A.) — Kıbrısta
vukua gelen su baskını dolayısıyla
zarar gören muhtaç soydaşlarımıza
yardım olmak üzere Kızılây Genel
Merkezinden Kıbrıs K...

faza
D
Par
ve S
mür
ise c
de e
Di
de y
part
paga
buhr
de İt
ması

iyor.
mek
emiş.

Özellikle payesini laik Amerikan resmi şahsiyeti Philip Jessup bir
Sıygon ve Singapur'da ziyaret ettikten sonra dün Endonezya
tut. Orada beş gün kalarak muhtelif temalar yapacak. Yokarı
ordusunu ziyareti sırasında...

ustafa Çoktan, 67
kiloda: Raşit Al
Suphi Okur ve

ya kupasından smen bildirdi

nya Kupası ma-
zla karşışması
rya millî takımı-
istîrâk etmiye-
in havadisler ni-
tmıştır. Dün A-
onundan Futbol
en resmî bir tel-
arın malî im-
len bu turnuva-
yeceklerini ve
ldiklerini bildir-
iyet karşısında
Rio'ya gitmesi
idir.

eye dair Ce- nlattıkları

piyon Celâl A-
âdiseden dola-
diği yazılmıştı.
şehrimize gel-
Ankaraya git-
mesele hak-
öylemiştir:
le İzmirde Fu-
uyordum. Ka-
layı birisi ge-
isine iki tokat
ine orada bu-
adağları bana
bunları kor-
tabanca çeki-
belime attım.
anı çekildiler.
buradan ay-
payarak bizi
r. Bu sırada
erek beni sa-
ağırdı. Üze-
bulunmadı.
ca bir taban-
ya çıkarıldı.
etti, şahitlei
uğımı, silâhın

rihinde 4 metre 57 santim
ikinci atlet 20 yaşında bir Üniver-
site talebesi olan Don Laz'dır. Bu
dereceyi genç atlet geçenlerde ka-
palı saha birinciliklerinde, üçüncü
atlayışında yapmıştır.

Rusyayı görenler komünistliğe tövbe ediyor

(Baştarafı 1 inci sayfada)

lara verilen Artigliere ve Ducca
D'Aosta gemilerinin mürettebatı
arasında pek çok komünist bulu-
nuyordu. Bu mürettebat Odesadan
İtalyaya döndükleri vakit, Rusya-
da gözleri ile gördükleri müthiş
şartları bütün teferruatıyla tasvir
etmişlerdir. Bunlar feci işe duru-
munu, sefalet, hastalık ve halkın
yüzünde okunan bitkinlik ifadesini
uzun uzun anlatmışlardır.

İtalyan denizciler kendilerine ik-
ram edilen siyah ekmeği yiyeme-
mişler ve sokaklarda eski gazete
parçalarından ve kuru saman sap-
larından sigara saran kimseleri gör-
dükleri aman dehşet içinde kalmış-
lardır. Ruslar korku içinde İtalyan
denizcilerle konuşmaktan kaçını-
yorlardı.

Dönüşlerinde denizcilerin yaptığı
bu açıklamalar, Komünist Partisin-
de kütle halinde istifalara sebep
olmuştur. Roma'da Komünist Par-
tisi genel merkezi tarafından alı-
nan bütün tedbirlere, her tarafa
propagandacılar ve hatipler gön-
derilmesine rağmen istifalar de-
vam etmiştir.

Çöp kutusunda bir çocuk ölü bulundu

Ankara, 2 (Hususî Muhabirimiz-
den) — 12 yaşında Musa ismin-
de bir gazete müvezzi yatacak ye-
ri olmadığından uzun bir

üzerindeki tetkiklerine devam
cektir.

Bugünkü toplantı esnasında
vamlı işçilere hafta tatilinde
delik ödenmesinin devlet büt-
ne ve iktisadî devlet teşekkü-
nin bütçesine ve hususî ser-
ile çalışan müesseselerin bütçe
yapacağı tesirler üzerinde di-
muş, sosyal bakımdan büyük
dalar temin edecek olan bu ta-
nın iktisadî bakımdan bazı
zurlar yaratabileceği ve hattı
arada dünyanın hiçbir yerinde
çilere hafta tatilinde gündeli-
denmediği yolunda bazı mütal-
ra da rastlanmıştır. Bütün bu
lâhazalara rağmen komisyon
ları tasarının işçi lehine kanu-
ması için ittifak etmiş bulun-
tadır.

Missouri zırhlısının yaraları hafif

Vaşington, 2 (A.A.) (UP).
Deniz Bakanlığından bildirildi
göre, iki hafta evvel karaya
ran ve dün yüzdürülen Miss-
zırhlısında yalnız üç hafif
vardır ve gemi tamir edilerek
gün sonra hizmete tekrar gire-
cektir. Bununla beraber gemi
hizmette mi kalacağı yoksa iht-
ta çekilerek yerine dev uçak
millerinden birinin mi konula-
henüz bilinmiyor. Başkan Tru-
gazetecilerin bu husustaki su-
rine cevap vermemiş, kararın
niz Bakanı Francis Mathew'ye
olduğunu bildirmiştir.

Deniz manevraları

La Linea, 2 (A.A.) (Afp) —
ralarında Amiral Philip Viat-
forsunu taşıyan

ayarak
anamı
sma re-
genişçe
gibi de-
yük bir
n çitir-
aga va-
tödüleri
h bile...
7 de)

Arkadaşımız Hikmet Bil köyden şehire dokunmuş halısını getiren
Tevfik Subara ile konuşuyor..

risin paralı ve...
siyle Adalet Bakanlığı
bütçenin görüşülmesi t
Dışişleri Bakanlığı büt-
deki görüşme
Bundan sonra Dışişle
bütçesinin müzakeresin
İlk sözü Demokrat

• Çin - Rus anlaşmasına Amerikan cevabı

Amerika isteyen Asya devletine yardım edecek!

Washington, 16 (AP) — Dünkü basın toplantısında beyanatta bulunan Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, komünist

Çin'in Moskova ile vâki olan anlaşmasının Çin halkı için bir huzursuzluğun başlangıcını teşkil ettiğini söylemiştir.

Bakan, Çin'in bir çok bölgelerde mahsul durumunun kötü şartlar altında bulunmasından bir açlık tehlikesi arifesinde bulunduğunu, 300 milyon dolar tutarında beş yıllık Rus yardımının Çin'in ihtiyaçları yanında bir hiç sayılabileceğini kaydetmiştir.

Acheson'a bakılırsa Moskova ve Pekin'de ilân edilen neticelerden başka Rusya ile komünist Çin arasında gizli anlaşmalar mevcuttur ve bu gizli protokolların meydana çıkması zamana mütevakıftır.

Uzak-doğu ve Asya'da komünistlere karşı tedatüi bir paktın hazırlanması hususunda Birleşik Amerika'nın takınacağı durum hakkında kendisine sorulan bir suale Acheson şöyle cevap vermiştir:

"Amerikan görüş noktasına göre Pasifik Birliği veya buna benzer bir anlaşmanın imzalanması doğrudan doğruya Asyalılar tarafından derpiş edilmesi gereken bir keyfiyettir..

Meclisten intibalar

Seçimin tecdidi için martta karar verilecek

Kanunun kabulünde Bayarın Günaltay'la yaptığı görüşmeler âmil oldu

Ankara 16 (Hususi muhabirimiz den 16). — Seçim Kanununun bugünkü Meclis toplantısında ikinci müzakeresinin yapılarak son şekli
(Devamı Sn. 4, S. 5 te)

Devamı Sn. 4, S. 5 de

— Efendi oğlu

297

...nunu dün ...la kabuletti

nun üzerine tekrar kürsüye
Başbakan bu suçluları takip
esinin hükümete değil savcılı
bulundugunu söyledi ve eski
kim olan Köni'nin bunu bil
sine hayret ettiğini ilâve etti.
rar söz alan Osman Nuri Kö
bu vazifenin savcılığa ait bu
la beraber idari makamların
harekete getirmesiyle yapıla
ını hatırlattı ve bunu bilme
o da Başbakana hayret

Meclisten ntibalar

(Baştarafı 1 inci sayfada)
Meclis mahfilinde çok i
bir yaratmıştır.
lerinde Başbakan Şemset
altay'la Demolrat Parti
Delâl Bayar arasında vuku
naların doğrudan doğru
Kanunuyla alakalı oldu
daha sarıh bir şekilde
bulunmaktadır.
zeteler, Ankara muhabir
n bu temasların bir Koa
inesi teşkilıyla alakalı
zımlıdır. Çok iyi kay
haber aldığuna göre
Bayar arasında yapı
da Seçim Kanununun a
ların bazı talepleri gö
e bu hususta Demokrat
kabul edilerek bu esas
kanununa ilâve edilmiş
ait maddeler değiştiril
sebetle üzerinde duru
ta seçimin yapılacağı
rın evvel parti millet
lerinin ilân edilme
ir. Gerek Halk Partisi
rat Parti

Çin-Rus anlaşmasına Amerikan cevabı

(Baştarafı 1 inci sayfada)
Diğer taraftan United Press'in
bildirdiğine göre, Birleşik Amerika,
kızıl Çin de dahil olmak üzere yar
dım isteyen her Asya devletine yar
dima hazır olduğunu bildirmekle,
son günlerde imzalanın Sovyet -
Çin antlaşmasına mukabele etmiş
tir.
Bu münasebetle yayınlanan teb
liğde, dostça yardım isteyen Asya
devletlerine yapılacak yardımların
Bangkok konferansında teferruatı
le görüşüldüğünü bildirmektedir.
Müşahitlerin fikirlerine göre, Mao
Tse Tung'a, Moskova'dan elde etti
ğinden daha fazlasını Birleşik Ame
rika'dan elde edebileceğini göster
mek suretiyle Rusya'dan uzaklaştı
rılmak istenmektedir.

Kızıl Çin ile Rusya arasındaki ticaret anlaşması

Sanfransisco 16 (A.A.) — (Afp)
Dün akşam Sanfransisco'da za
ptedilen Pehin radyosunun bir nesri
tından Sovyet Rusya ile Çin arasın
da imza edilen son dostluk antlaş
masını bir iktisadi anlaşmanın ta
kip edeceği anlaşılmaktadır. Bu çeşit
bir anlaşmanın akdi için Moskova
da görüşmelerin cereyan ettiği be
lirtilmektedir.

Gizli anlaşma!

Nevyork 16 (A.A.) — (Afp) Nev
york Times gazetesi, bu sabah bi
rinci sahifesinde dört sütun üzerine
ve "sarıh haberlere göre, diye baş
hyun makalesinde komünist Çin ha
reketi temsilcileriyle Sovyet hükü
meti arasında gizli ilâve anlaşmalar
imzalandığını bildirmektedir.
Bu gizli anlaşmalar, mühim sa
yıda Çin işçilerinin Sovyet Rusya'ya
ve Rusya'dan da Çin'e Sovyet "mü
savirler, gitmesi şartlarını ihtiva
etmektedir.

Mevkuf bir Alman Generali ortadan kayboldu

Brüksel, 16 (A.A.) (Afp) — Le
Soir gazetesi

Üç Amerikalı bir şekilde

Kayıplardan birinin bulunması için Ç hükûmetlerine

Londra, 16 (A.P.) — Geçen ağustos
demir perde arkasında kaybolan bir
Amerikalı mimarın karısı, Bayan
Hermann Field, kocasının "bulunup
serbest bırakılması, için Polonya ve
Çekoslovakya hükûmetlerine mür
aat etmiştir.
Kaybolan mimar Hermann Field
en son olarak 22 ağustosta, Prag'a
gitmek üzere bir uçağa binerken
Varşova hava alanında görülmüş
tür. Daha doğrusu bazı dostları, A
merikalı mimarı uçağa binmek üze
re hava alanında bırakmışlardır.
Bayan Field bu konuda Çekoslo
vakya İşçileri Bakanı Vaclav No
sek'le Polonya Emniyet Bakanı Sta
nislav Radkiewicz'e telgrafla gön
derdiğini bildirmiştir.
Bayan Field'e göre, o zaman
Cleveland kolejinin mimarı olan ko
cası, kendisi ve iki genç oğulları
tatil geçirmek üzere geçen yaz Av
rupa'ya gelmişler, çocuklarla ken

Hind - İngiliz müşterek deniz manevrası başlıyor

Londra 16 (A.P.) — Doğu Hindis
tan adaları bölgesindeki İngiliz do
nanması gemileriyle Hindistan do
nanmasının 27 Şubat - 2 Mart ta
rihleri arasında, Hindistanın Batı
sahiliyle Seylan adası açıklarında
karma manevralara giriştiği
bugün

hasta olduğunu ve Kremlin'den ayrılmadığını gösteren yeni bir delil Amerikan dergisi News Week tarafından ortaya atılmıştır. Bu Amerikan dergisi, son Sovyet seçimlerinde Stalin'in reyini sandığa atarken çekilmiş olan resminin bir "foto-montaj", olduğunu iddia etmektedir. Bütün Sovyet gazetelerinde çıkan

rek plânları yapılmıştır. Hitler ve Mussolini bu ameliyelerle ilgilenmişler ve çalışmaları pek yakından takip etmişlerdir.

"Giornale d'Italia", gazetesine göre, bir müddettenberi dünyanın muhtelif noktalarında görüldükleri bildirilen uçan dairelerin büyük bir devlet tarafından imal edilmiş olmaları muhtemeldir.

(Devamı Sa. 3; Sü. 1 de)

Rusya Avrupa ve Asyada faaliyette

Fransa ve İtalya'da olduğu kadar Güney-doğu Asya'da da ajanlarına tahrikler yapmak emrini verdi

Londra, 24 (Nafen ve A.A) — Kominformun Fransa ile İtalya-Sovyet Rusya'nın bir taraftan Fransa ile İtalya'da karışıklıklar çıkarmak için emirler verdiği zamanırken diğer taraftan da Güney Asya'ya karşı harekete geçmiş olduğu belirtilmektedir.

Dün İtalya'da yapılan grevler

(Devamı Sa. 3; Sü. 4 te)

525

PHON-RADYO

an dostluk imzalandı

Sadak bu vesile ar teati ettiler

Bay Bakan, iki memleket arasındaki tesanü-merî ve müteber kılan dostluk, a ve adli uzlaşma antlaşmasını alarken, Türkiye ve İtalya'yı eştiren dostluk bağlarının daha a sıkılaştırılmış bulunduğunu ve iki meleket menfaat ve ideal birliği- resmî ilâdesini görmekle derin haz duyduğunu ekselânsınıza irmek isterim.

yni denizde kıyıları bulunan ve t de Avrupa Konseyinde üye o- memleketlerimiz arasında, ken- rini ayıracak hiçbir hususî men- ve dostane münasebetlerini ih- edebilecek hiçbir güçlük bulun- nası itibarıyla da, bu mes'ut o- bana büyük bir sevince vermek- r.

adeniz devleti olan ve asil sulh asına kuvvetle bağlı bulunan za gibi Türkiye de, müşterek faatlerini idrak eden bütün sa- ar devletlerin, milletlerarasın- rakınlaşmanın suğlam temelle- kuran fikir teatisine ve istih- mübadelesine yol açmalarını ıretle temenni etmektedir.

alyan milletinin hakkettiği em- tli ve feyizli sulh devresine ka- nası temennisini izhar ve ifade- ken bütün Türk milletinin his- e tercüman olduğuma emi-

er kilisede vaaza kalkışan meczubun marifeti

yana, 24 (A.A.) — (Afp): Dün t Etienne Kilisesinde her za- görülmeyen acıip bir hâdis- as, kiliseye toplanmış bulunan birdenbire kubbeden kendile- vaaz eden bir erkek sesi duy-

Rusya Avrupa ve Asya'da faaliyeti arttırmaya başladı

Ajanlarına bu iki bölgede tahrirlerini arttırmak emrini verdi

(Baştarafı 1 inci sayfa)

ve nümayişler esnasında ordu ha- rekete geçirilmiştir. Komünistler San Saverre kasabasında polis ka- rakolunu kuşatmışlar ve bütün so- kaklara barikadlar kurmuşlardır. Polisler yardım isteyince, ordu bir- likleri harekete geçerek kısa bir çarpışmadan sonra kasabayı ele geçirmişlerdir.

Diger taraftan Fransa'da da Ko- minform hareketi halindedir. Rouen- geirinde Hıadi Çini'ye askeri mal- zeme gönderilmesine karşı gelmiş- çalışan kızılilar ile polis arasında bir arbede olmuştur. Fransız polisi burada yirmi kişiyi tevkif etmiştir. Fransız resmî makamları bunların veni kanun gereğince cezalandırıl- cıklarını bildirmişler.

Uzak-doğudaki Rus hareketi

Daily Telegraph gazetesine göre, Sovyet Rusya'nın Güney-doğu As- ya ve Avustralya'da komünist ta- arruzunun takviyesi için ajanları- na sarîh emirler verdiğine dair Londra'da kuvvetli deliller mevcut- tur.

Güney-doğu Asya'da gelişmekte olan Sovyet kampanyasının hedef- leri şunlardır: 1 — Yerli halkın si- lâhlendirilmesi, 2 — Greylere taş- vîk, 3 — Komünist tahrîkçilere pa- ra temini, 4 — Komünist olmayan teşekküllere kızıliların sokulması, 5 — Gizli muhabere ve münakale yollarının hazırlanması.

Güreşçilerimiz çar- şam'haya Stokholm- den ayrılıyorlar

Atlantik Pakti askerî komitesi işe başladı

Toplantı 3 Nisan tarihine kadar devam edecek

(Baştarafı 1 inci sayfa)

ında savunma komitesi çalışmal- rı başlayacaktır. Bu komite, diğer ikisinin çalışmalarını idare edecek olan yüksek bir organdır.

Başlayan bu müzakereler, kasım sonu aralık başında Paris'te cere- yan eden ve pakitin 12 imzacısının stratejik prensip, lerini hazırla- mış oldukları görüşmelerin deva- mından ibarettir.

Acheson'un yapacağı tetkikler

Dışişleri Bakanlığına yakın çev- relerde yapılan tahminlere göre Acheson, Atlantik Pakti Konseyi toplantısı ile üç büyük devlet Dış- işleri Bakanları Konferansına isti- rak etmek üzere, nisan ayı sonu ile mayıs başı arasında Avrupa'ya yapacağı seyahatten istifade ede- rek Atlantik Paktinin ikinci mad- desinin çeşitli vechelerini inceleye- cektir.

Bahis konusu madde, pakta isti- rak eden milletlere iktisadi gayret- lerini ahenkleştirmeyi ve hür mü- esseselerinin dayandıkları prensip- lerin anlaşılmasını kolaylaştırarak bu müesseselerin takviyesini tavsi- ye etmektedir.

Eisenhower'in sözleri

Newyork, 24 (A.P) General Eisenhower dün burada vermiş ol- duğu bir nutkunda, Birleşik Ameri- ka'nın, güvenlik ihtiyacılarının icap ettirdiği noktanın çok dununa ine- cek bir şekilde silâhsızlanmış oldu- ğunu iddia etmiştir.

Eisenhower'in bu konuşması, Co- lumbia Üniversitesinin dünya barı- şına ithaf ettiği bir seri konuşma- nın birincisini teşkil etmektedir.

Dünya durumunun, "bir çöldarı- mız tarafından takdir edildiğinden çok daha iyi, olduğunu ileri süren Columbia Üniversitesinin asker Re- ktörü, "Sovyet Rusya'nın kudret karşısında zayıf kalmak harp kada- ağır bir eürümdür, demıştır.

Rektör, "Amerika şimdiden, if

yaptırmıştır. Yukarıdaki resimde denizcilerin kabirleri görülmektedir

Rusya Romen ordusunu emri altına alacak

Romen ordusunun başına da bir Rus subayı getirilmesi düşünülüyor

Belgrat 1 (A.A.) — (İps): Ro-
manya'dan gelen son haberlere gö-
re, Bükreş'teki komünistler Romen
ordusunu sivil komünistlerin kon-
trolüne tâbi tutmak için büyük bir
program hazırlamışlardır. Genelkur-
may'da ve Ordu Kumandanlığındaki
yüksek mevkiler tedricen sivil kim-
selere tevdi edilmekte ve ordunun
bir çok yüksek rütbeli subayı, Ro-
manya'da yüksek komünist idaresi-
ni teşkil eden İşçi Partisi Merkez
Komitesine hesap vermek mecburi-
yetinde tutulmaktadır. Diğer taraf-
tan iyi haber alan bir kaynaktan
öğrenildiğine göre, Polonya'da oldu-
ğu gibi Romen ordusunun başına
da bir Sovyet subayının getirilmesi
için bir proje hazırlanmaktadır.

Rusya Arnavutluk'u gözden çıkardı

Washington 1 (A.A.) — (Afp)
Baltimore Sun gazetesi siyasi yaza-
rına göre, Rusya, kaybolmuş telâk-
ki ettiği Arnavutluğu artık mukad-
deratına terketmiş ve böylece Ak-

deniz üzerinde kalan son mahrecin-
den vazgeçmiştir. Muharrir bu ka-
rara son iki sene zarfında Yunanı-
stan ve Yugoslavya'daki siyasi duru-
mun gelişmesi neticesine varıldığını
söylemekte, bu malûmatı Washing-

(Devamı Sa. 4; Sü. 5 te)

Batı Birliği gemilerinin

Donanma manevra y

Amerika atom bomb

büyükklükte harp gen

Lon-
çen se
bu sen
mensup
birlikte
râit ed
yapılac
nın bir
rılmıştı
yapılan
rity. m

Rus- bir lev- gini
na- ve pi- ay-
lar- ari-
Le- da-
se-
ko-
isa-
ari-
T
ig-
bir-
ye-
n-
u-
us-
k-
e-
u-
u-
a-
a-

danında... Eminönü...
Toplantıyı Eminönü...
Fehmi Ataç açmış, daha sonra
milletvekili namzetlerinden Ekrem
Özden, demokrasinin gelişmelerin-
den bahsederek Halk Partisinden
son ayrılmalara temas etmiş. Ali
Fuat Cebesoy'un ayrılmasını tenkid
ederek Atatürk'ün nutkundan bu
işle alakalı bazı kısımları okumuş-
tur. Bundan sonra Ekrem Tur idir-
süye gelerek Halk Partisinin düne
nazaran bugün daha kuvvetli oldu-
ğunu, her bakımdan memleketin
takterini kazandığını belirtmiş. Ha-
lil Özyörük'ün vaziyetini tenkid et-
miştir.

Burhan Felek te kendisine mah-
sus bir ifade tarzıyla Nasrettin Ho-
canın bazı fıkralarını ele alarak
bugünkü siyasi durumu canlandırmış.
Halk Partisinin ehemmiyetli
rolünü belirtmiştir.

Profesör Tevfik Taylan sanayi in-
kılâbından ve demiryolu gelişme-
sinden, Ali Rıza Arı da işçilere ve-
rilen ehemmiyetten bahsetmiş, Atif
Ödül de toplantıyı kısa bir nutukla
kapatmıştır.

**Afyonlular muhtelit bir liste
hazırladı**

Afyon (Hususi muhabirimizden)
Partilerin aday listeleri, burada u-
mumiyetle iyi karşılanmamıştır. Ge-
rek C.H.P., gerekse D.P. adayları,
kuvvetli görünmemektedir. Bu ara-
da Millet Partisi propagandaya giriş-
miş ise de, bu da müspet netice ver-
memektedir. Afyon'un münevver
halkı, bu vaziyet karşısında her iki
partiye mensup olanlardan muhte-
lit bir liste hazırlamıştır.

Bu liste şu zevattan müteşekkil-
dir:

C.H.P. den Ali Taşkapılı, Dr. Be-
kir Berkol, Demokrat Parti'den Dr.
Avni Tan, Salih Torfili, Millet Par-
tisinden Hasan Dinçer, Şahin Laçın,
H. Hilmi Bozca, müstakillerden;
Fahrettin Kiper, Semsettin Şener.
(300.000) adet basılan bu karma
liste, tarafsız ve mutedil partili va-
tandaşlar tarafından çok iyi karşı-
lanmıştır.

**Radyo hâdisesinin
duruşması**

Mareşalin ölümünden sonra Rad-
yoevi önündeki hâdisi dolayısıyla
muhakeme altına alınan 72 gencin
duruşmasına bugün Adliye

şimdi... Görünüşte enerjik sayı-
toplandı. Görünüşte enerjik sayı-
bilecek birtakım tebliğler neşretti.
Bu arada kabul edilen bir karar su-

Rusya Romen ordusunu emri altına alacak

(Baştarafı 1 inci sayfada)
ton'daki inanılır yabancı kaynak-
lardan edindiğini belirterek Arna-
vutluğun stratejik ehemmiyeti üze-
rinde durmaktadır.

Muharrir, bu memleketin Sovyet
ler Birliği tarafından terkedilmesi
keyfiyetinin muhtemel bir neticesi
olarak komünist veya hiç olmazsa
Stalin aleyhtarı unsurların burada
iktidarı ele geçirmelerini mümkün
görmektedir.

**Ruslar Baltık'ta çıkarma talimleri
mi yapıyorlarmış?**

Newyork, 1 (A.A.) (Afp) — Drew
Pearson radyoda yaptığı konuşma-
sında, vereceği haberin yalanlana-
cağını söyledikten sonra Rus balık-
çı gemilerinin Baltık sahillerinden
40 mil açıkta, denizin dibinde Ame-
rikan Prevateur uçağına ait enkazı
bulduklarını haber vermiştir.

Pearson'un ilâve ettiğine göre
Ruslar, uçakta bulunan gizli tip e-
lektronik malzemeyi elde etmeğe
teşebbüs edeceklerdir.

Binlerce erin bu bölgede çıkarma
harekâtı talimleri yapmakta olma-
larını, Rusların Baltık denizi üze-
rinde uçuş yapılmasını istememele-
rinin başlıca sebebi olarak ileri sür-
mektedir.

Tefsirci, Rusların bir denizaltı ve
radyo ile idare edilir mermiler üssü
tesis etmek üzere bir Danimarka a-
dası olan Bernholm'a yerleşmelerini
mümkün görerek sözlerine şöyle
son vermiştir:

"Bu olduğu takdirde Üçüncü
Dünya Harbi yakın bir tarihte pat-
layabilir..."

İlkokulların açılma...

Fakat kavga...
ediyor. Birliğin topla-

Bu işçilerin hal verilmiyo

Zeytinburnu Çiment
da çalışan işçilerin
Vilâyet Hakem Kuru
yüzde on bir nisbeti
yapılması uygun gör-
karar alâkadarlara te
ay geçtiği halde, öğre-
re işçiler henüz zam f
mamışlardır. Kendile
izahatta, idareye ve
sendikalarına müraca
halde dertlerini bir
memişlerdir.

İşçilerin kanunen ha
Vilâyet Hakem Kuru
kat'iyet kesbetmiş zam
mesi hususunda alâka
li teşebbüslerde bulun-
yoruz.

Ağaca çarpan b içindeki 6 kiş

Lebanon (İllinois) 1
(Afp.): B-25 tipi bir k
nın bir ağaca çarparak
si neticesinde uçağın
rettebatı ölmüştür.

en büyük...
seçim...
Brazilya...
dan Rio de Janeiro'da...
al ve Corrie de Menhe...
e son...
mıyar ve...
mıyordu.

lar komünizmi evmiyor

ş tarah 1 inci sayfa) dı...
şahı bir şekilde...
mıyar bir vakte...
bahet emirlerdir.
n ulab bir kamu...
e olursa olan kom...
e almak...
seymislerin...
mıyordu.

umurta harebesi!

9 (A.A.) (Af) — Bu...
ve Güney İrlanda...
yereyen eden...
de beş...
Kuzey İrland...
dışına...
steyen bir...
mıyordu.

yapılan randevu evleri

Militerliği...
en...
Brazilya...
dan Rio de Janeiro'da...
al ve Corrie de Menhe...
e son...
mıyar ve...
mıyordu.

şün teşekkürü

(A.A.) —...
m...
Çok...
mıyar...
mıyordu.

Tenis maçları yapıldı

İstanbul tenis...
demi final...
Kulübünde...
2-6...
3-6...
9-7, 6-1...
mıyordu.

Nüfus sayımı için deneme yapılacak

Ülkemizdeki...
genel nüfus...
İstanbul'un...
yaparak ve...
yeni...
komitesi...
Zihni Çubukçu'dan...
günde...
mıyordu.

Bu...
Genel Müdürlük...
deneme...
Haymana...
ve bir...
yapılacaktır...
mıyordu.

Bu...
İstanbul'da...
Büyük...
Deneme...
mıyordu.

Amerika Türkiye'yi gene destekliyecek

(Baş tarafı 1 inci sayfa) dı...
dine...
palmalı...
Amerika...
New York'a...
Liverpool'da...
mıyordu.

Amerika...
Dean Acheson...
Londra'da...
mıyordu.

Bu...
Amerika...
Londra'da...
mıyordu.

Avusturya'nın legal yükü bitiletiliyor

Bugün...
Avusturya'nın...
mıyordu.

Amerikan hava kuvvetleri ile donanma genişletilecek

Washington'da...
Amerika'nın...
mıyordu.

Bu...
Amerika...
mıyordu.

Radyo harbi de şiddetlendiriliyor

Londra 19 (A.A.) — (Lps) "Am...
mıyordu.

1...
2...
3...
4...
5...
6...
7...
8...
9...
10...
11...
12...
13...
14...
15...
16...
17...
18...
19...
20...
21...
22...
23...
24...
25...
26...
27...
28...
29...
30...
31...
32...
33...
34...
35...
36...
37...
38...
39...
40...
41...
42...
43...
44...
45...
46...
47...
48...
49...
50...
51...
52...
53...
54...
55...
56...
57...
58...
59...
60...
61...
62...
63...
64...
65...
66...
67...
68...
69...
70...
71...
72...
73...
74...
75...
76...
77...
78...
79...
80...
81...
82...
83...
84...
85...
86...
87...
88...
89...
90...
91...
92...
93...
94...
95...
96...
97...
98...
99...
100...

gösterdiği iyakar
nû övdükten ve serbest
milletin hakiki itima
an milletvekillerinin
karsı vazifelerinin e
tebarüz ettirdikten ve
milletvekillerini selâm
ıra gündemdeki seçim
uştur.

Cumhurbaşkanlığı aday
Bayar seçilmiştir.

Büyük Millet Meclisi

İçel milletvekili Refik

Başkan Vekilliklerine

vekilli Hulûsi Köymen

milletvekili Sıtkı Yır

üyeliklere Kütahya

hsan Şerif Özgen ve

etvekili Kâmil Gündes,

vanı Kâtipliklerine de

letvekili Hasan Polat-

milletvekili Ümran Na-

stanbul milletvekili Fi-

ve Manisa milletvekili

rbanoğlu aday seçil-

kanlığı adaylığına se-

bayar, Gruba teşekkür

sanın bugünkü hüküm

le Devlet Reisliği vazî-

e muntazam nümune-

te, sevgili milletimize

anü ödemeğe çalışaca-

dişmesini rica etmiştir.

Meclisten çıkarken

lan tezahürat

(Telefonla) — Celâl

1 i 5 gece Büyük Mil

nasından çıkmış, kapı

binlerce halk tarafın-

rak hakkında büyük

olmuştur.

bir vatandaş Celâl Ba-

yürümüş; "Celâl Ba-

istiyorum,, diye bağır-

er mâni olmak istemiş

zar "bırakın gelsin,,

una yaklaşan vatan-

dolaş öpüşmüşlerdir.

kapıda bekliyen i-

Batılı devletlerin Rusya'ya ihtarı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

Burada sanıldığına göre, bu de-
meçler Yunan, İran ve Türk hükü-
metlerine ve Sovyetler Birliğine At-
lantik camiasının inkışafının bir
nevi "Atlantik infiratçılığı,, mânası
na gelmediğini açıklamak için yapılmıştır.

Maamafih Kuzey Atlantik Konse-
yi, Londra'da yaptığı toplantıda ye-
ni üyeler kabul ederek andlaşma-
nın faaliyet sahasını genişletmeyi
kararlaştırmamıştır. Batılı devlet-
lerin Atlantik bölgesinin dışına çı-
karak hem askeri hem de iktisadi
mesuliyetlerini arttırmamayı düşün-
düklerine şüphe yoktur.

Türkiye'nin vaziyeti

Yunanistan, Türkiye ve İran'ın
durumları hakkında resmi demec-
ler yayınlanması, Bakanların neş-
rettikleri kararlar zincirindeki ek-
sik halkayı tamamlamıştır. Yakın
ve orta doğuya yardım edilmesi
hakkındaki Truman doktrininin ye-
nilenmesi müsait zamanda yapılmıştır.

Filhakika Kuzey Atlantik Pakti-
nin üyesi olmak ümidile Türkiye'-
nin vaziyetinin ne merkezde oldu-
ğunu anlamaya çalıştığı hesaba ka-
tılmaktadır. Bundan başka Sovyet
Rusya'nın İran üzerindeki tazyiki
de nazarı itibara alınmaktadır. Fil-
hakika Rusya, İran'ı Sovyet hudu-
du yakınlarında petrol arayarak
Sovyetlerin güvenliğini tehlikeye
düşürmekle itham etmiştir.

Satılık

Yukarda ye
tır.

İmtihansız v
çıkmadığı takdir
leri tâyin edilece

Taliplerin bi
olunur.

Ba

4. 3. 950 gün
(222770) lira tah
da özel idareye ai
gününe rastlayan
bırakılmıştır.

İsteklilerin B
nur. (669

**KAÇI
İZALEİ Şİ**

Kadıköy K
cepheli 866 M2
saat 10-12 Kadı

Ka

Kayseri Bünyan
ruş keşif bedelli ok
gününde talipler tar
ğinden 2490 sayılı k
tarihinden itibaren b

İstanbu

İdare ihtiyacı içi
priz aksamı dökürüle
Şartname ve resi
nabilir t

France Presse Ajansı Türkiye mu

Nâzım Hikmet'e Ruslar nihayet sahip çıktılar

Rus delegesi, İnsan Hak-
ları Komisyonunun mesele
ile ilgilenmesini istedi

Lake Success, 27 (AP) — Rusya, Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Komisyonuna müracaatla, Türk şairi Nazım Hikmet'in durumu ile alâkadar olunmasını talep etmiştir.

Rus baş delegesi Jakob Malik, Komisyon âzalarına, Newyork Medenî Haklar Kongresinin bir mektubunun dağıtılmasını da istemiştir. Adı geçen bu mektupta, Nazım Hikmet'in şiirleri vâsıtasıyla Türk ordu ve donanması içinde komünist propagandası yaptığı için 12 sene hapse mahkûm edilmiş olduğu iddia edilmektedir.

Sovyet Rusya, bu komisyon çalışmalarını boykot etmiş bulunuyordu; fakat mektup, Rusya'nın âza devlet sıfatıyla harekete geçmesini talep etmektedir.

Adliye'de terfiler

SİR
Arap devletleri
p Birliğine da-
erini söylemiş-
durrahman Az-
e Başbakanı ile
(Foto: AP)

tur. Gayesi su-
deniyetin mu-
Rusya la dahi
komşularımızla
yaşamak istiy-
ki, Garp ile Ş
son bulunca, k
(Dev)

es D. P. İl Merkezinde İdare Kurulu âzasıyla bir arada (Foto: Hürriyet)

Rusların Türkistanda yaptıkları zulümler

Bir eyalette patlak veren isyan hareketini Ruslar bastırmağa muvaffak olamadılar

Daimî bir polis baskısı altında tutulan halk vergi borçlarını ödeyemediği zaman kızlarını maliye memurlarına vermeğe mecbur tutuluyor!

Cenevre, 16 (Nafen) — Türkistan İttihadı Millî Komitesi Birleşmiş Milletler, Batı demokrasileri ve bazı yakın doğu memleketlerine yolladığı muhtırayı neşretmiştir.

Geniş Müslüman mintakalarına hâkim Rusların idare sistemleri "dehşet, kin ve şüphe, ve müstenit olup millî iradenin tamamen yok edilmesini gaye ittihaz etmiş bulunduklarına bir kere daha isaret etmekten çekinmeyen bu muhtıradan ezcümle şöyle denmektedir:

"Moskova tarafından emirle tatbik ettirilen, hiç bir seçime tâbi tutulmayan Sovyet Cumhuriyetçileri haline getiriliş hâdisesi Türkistan'ın millî birliğini yıkmaya kâfiyet edecek bir hâdisedir. Dini akideler çignemiş ve din

adamları kısmen imha ve kısmen de tecrit kamplarına sürülmüşlerdir. Yeni yeni verilen dinî serbesti de emniyet teşkilâtı ve polisin çok sıkı kontrolü altında bulundurulmaktadır. Bu yeni tanınan serbesti de zaten ahâlinin dinî akidelerine hürmetten ziyade propaganda mevzuu teşkil edebileceği nazarı itibara alınarak yapılmış bir siyasi manevradan başka bir şey değildir. Ve sadece Rus hudutları haricindeki Müslümanları cezbetmek daha doğrusu aldatmak için kurulmuş bir plândır...

Doğu Türkistan'ı işgal etmiş bulunan Çin komünistleri de Ruslarla beraber hiçbir muhakemeye tâbi tutulmaksızın yüzlerce Türkistanlı

(Devamı Sa. 4, Sü. 1 de)

Muzaffer Kayalibay'ın eski eşi

ne çıkacaktır.

Rusların Türkistanda yaptıkları zulümler

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

yı kurşuna dizmekle itham edilmektedirler. Ahaliyi de vergilerini ödeyemedikleri takdirde genç kızlar vermekle mükellef tutmaktadırlar.

Bütün bu tazyiklere rağmen Türkistanlılar bolşevik baskısına karşı gelmekten bir an için geri kalmamakta ve buna misal olarak da Osman Batur isyanının daha hâlâ devam ettiğini ve bastırılmadığını da satırları arasına mezkûr muhtıra almaktadır. 1950 senesi içinde Sovyet hükûmeti örfi idare ilân etmek zorunda kalmıştır.

Muhtıra şu neticeye varıyor ki, eğer bir serbest seçim yapılabilmiş olsaydı Türkistanlıların hür bir devlet kurmak istedikleri meydana çıkardı.

ONU'ya müracaat eden Komite bir Komisyonun âcil olarak teşkilini ve hür dünyaya Türkistan'daki feci vaziyetin bildirilmesini istemektedir.

iki noktada
mişler, fak
kan birlikle
mistir.

Üney K
kenti Tayja
baskısı dev
münist tüm
doğru ilerle
dir.

Birleşmiş
kuvvetleri
devam etmi
yeni akınlar
Korelilerin
bir mukaver
şahede edilm

Korelileri
muval

Mac Arthu
sözcüsünün
re Kore'de ça
ları düşmanı
püskürtmek
malzemeyi al
Sözcü deva
"Malzemeni

düşmanın b
geçicidir. Bun
yonlar, uçakla
kuvvet gerekt
mümkün olan
pacağız.

Marşal A

DOKTOR

iki şahıs da gazetecilerle yaptıkları konuşmada, Kıbrıs halkını teşkil eden Rumlarla Türkler arasındaki (Devamı Sa. 4; Sü. 4 de)

Polonya Rus idaresine girdi

Mareşal Rokossovski, Polonya ordusunu, Sovyet metotlarına göre teşkilâtlandırdı

Vaşington 18 (AP) — İyi haber alan diplomatik şahsiyetlerin dün bildirdiklerine göre Ruslar Polonya kara, deniz ve hava kuvvetlerinin (Devamı Sa. 4; Sü. 3 de)

Bizim İst
gibi Paris'te
arası sergi
Türk paviye
ğim. Maksat
zuuna temas
yine bizim
Marşal Plân
viyonu dikk
milletlerine
dımları grafi
Zavallı Tü
faydalanan c
semburg bile
yardım göre
bu hakikati
Sergisindeki
nunu ezmek
Fransız gaz
havadis gözür
havadiste ayr
"Avrupa n
kabiliyetlerini
rika hükümeti
daha çok turis
(De

Affa

dan bugün ya-
nında, Kum
dün mahalli sa
ayan eden çar-
azla Amerikalı
100 den fazla
ılmıştır.

merikan Ordu-
dan verilen ma
saat zarfında
n uğradıkları
belirtilmiştir.
sözcüsü, düş-
attını 'yararken
söylemiştir.

n komünist ya
dan muazzam
emesi alındığı
Yayında, Ame
gayrı munta-
at ettikleri ve
şlerine devam
dia edilmiştir.

hazırlığı

— (United
mukabil taar-
zım gelen tec-
rı zaman kat'i
tır.

bugün Taejon
idafaa mevzile
r.

gelen cephe
tümen geri çe
a mevzilerine
tedir. Cephe-
e Güney Kore'
nti, Taejon'dan
bildirilmekte-

ları cepheye

Polonya, Sovyet idaresine girdi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

kontrollünü hemen hemen tama-
miyle ellerine almış bulunmaktadır
lar. Bununla beraber aynı şahsi-
yetler Moskova'nın herhangi askeri
bir macerada Polonya silâhlı kuv-
vetlerini kullanmağa hazır bulun-
madığı fikrini ileri sürmektedirler.
Vak'aları yakından bilmek duru-
munda bulunan bu şahsiyetler son
zamanlarda Polonya Savunma Ba-
kanlığına tâyin edilen Rus Mareş-
li Rokossovsky'nin Polonya ordusu-
nu Sovyet metotlarına göre teşkilâ
landırmakta bir hayli ileri gittiğin
söylemektedirler.

Adı geçen şahsiyetlerin verdiği
malûmata bakılırsa bugün Polonya
nizamî ordusunun mevcudu 150 bin
kişiliktir. Bu mevcuda 180.000 ki-
şilik bir ihtiyat kuvvetiyle 60.000
kişilik bir hudut muhafaza kuvveti
ilâve etmek lâzımdır.

Polonya ordu malzemesi, hafif
tanklarla harp uçakları dahil olmak
üzere Rusya tarafından temin edil-
mektedir.

Görünüşe bakılırsa Moskova Po-
lonya silâhlı kuvvetlerine henüz lâ-
yıkıyla itimat edememektedir. Po-
lonya'da Rus aleyhtarlığının mev-
cudiyeti buna sebep olarak ileri sü-
rilmektedir.

meden yakayı ele
Bundan başka
mahallesiinde Kaşıl
numaralı evde otu
kilde Af Kanunun
Cemal Ayvaz, gece
yükçe bir paketle
ken görülmüş ve ş
kalanmıştır. Yapıla
cesinde Cemal'in de
pebaşında 38 sayı
caldığı anlaşılmıştır
da diğerleriyle bir
gönderilmiştir.

Bursa - Mudat bir hâ

Bursa 18 (Telefo
ce saat 23 te Bursa
faltı üzerinde garip
yan etmiştir. Musta
rettin ve Refet Ç
köylü vatandaş o s
dan gelmekte olan
maralı hususi bir o
şlaşınca buna bir
gitmek istediklerini
Fakat bilinmeyen bi
rında çıkan bir mü
sinde köylüler döğül
lerindeki 540 lira da
tiyle soyulmuşlardır.

Hâdiseden sonra
Bursa'ya doğru hare
tadan kaybolmuştur.
nasında ağır surette
tafa Açıkgoz Memlek
sine kaldırılmıştır.

Amerika'da bir at

TAKİL SİYASİ GAZETE
SEDAT SİMAVI

Yazın, Türkiye İleri sanayi 35
milyon 200 bin 100 kuruş 200 kuruş
Büyük meclislerimize 100 kuruş

BİR HARİKADIR

Haritada Gördüğünüz Cibi:

İhrac noktaları, ancak Sile, Sinop, Samsun ve Trabzon olabilir. Bu noktaların strateji dağılımı, özellikle Rusya'nın Kafkasya'daki durumu, tıbbi, tıbbi hedefleri olan Kars, Ardahan ve Nakhichevan'ın yüksek seviyededir. Doğu Anadolu'da tanklar özellikle Berlin'dir. Fakat Türkiye'de kurulacak hava yolu, Rusya'nın Avrupa topraklarını kolonize tehdit eder. Yabancı devlet haritası, ihrac noktalarını stratejik hava istasyonlarından Rusya'daki hedefleri gösterir. Yandaki haritada, Balkanlardan gelecek bir saldırının 10 kilometrelik, geniş bir cepheye dayanma hızında nasıl parçalanacağı görülmektedir.

Stalin Türkiyede mi Mağlup Olacak?

Tabiat Türkleri Memleketlerinin Müdafaası için Techiz Etmıştır

YAZAN:

Prof. Dr. Herbert Melzig

**Kore meselesi
harp yoluyla
halledilecek**

**Batılılar siyasi
teşebbüslerden
artık vazgeçtiler**

Vashington, 22 (A.A. ve P.)
Batılı devletler Kore'ye barışe nihayet vermek için siyasi değil silah kullanmaya karar vermişlerdir.
Hem Vashington'da hem de Londra'da siyasi teşebbüsler terk edilmiş ve uygulanmamıştır.
Bölgesel Amerika Dışişleri Bakanı Dean Acheson, Rusya, Koreliler

1948 senesinin sonuna ayında Alman - Rus dostluk mukaddesatını imza edildiği günlerde Molotov, Ribbentrop'a: "Sizim biraz da Türklerle konuşunuz", dedi. H. Molotov, Moskova'da beklemekte olan Başbakanımız Sovyet Dışişlerinin eski başkanı bu mürşefiyetinin vesilesi altında kalemle bizim sevgisini anlatmıştı. Ribbentrop, Sovyet diplomatının bu taktik üzerine Türkiye Dışişleri Bakanlığına, Moskova anımsamasını tavsiye etti. Sarıoğlu buna karşı şu cevabı verdi:
— Siz Ruslar, Polonyayı paylaşıyor. Başkalarına ait toprakları paylaşmak kolaydır. Fakat bir bölgenin ne Ruslarla ne de başka, her hangi bir memleketle paylaşamayız. Bay Molotov'a söyledim, ben memleketime dönmü yorum!
(Devamı Sa. 6, Şu. 5 de)

Milli Atletizm

Adığı takdirde Türkiye'nin Atlantik Pakta kendiliğinden girmesi bugün izah etmiş. Türkiye'nin azlar vasıtasıyla Büvçye'de im olduğunu beyanla:

— Büyük bir denizin yarısı müa edilmez... demistir. İzlerine devam eden Mister demistir ki:

— Ben Türkiye'ye gerekli yardım yapılması için elimden gelen şeyi yapacağım. Elverişli Türkiye'de Birleşmiş Milletlere aynı de yardım etsin...

ruhen bir suale de cevap veriyor. Türkiye'nin Kore'ye yardımında hem askerî hem si-bakından büyük faydalar sağ-günü anlatmış. "Türkiye'nin fi durumunu nazari itibare a" medigü. hakkındaki bir suale cevabı vermiştir:

Nazari itibare alıyorum. Ve n dolayı da Türkiye'nin Ko-yardımını istiyorum. Bu bel-n mahzurlar tevliit edebilir. hence faydası mahzurların-aha fazladır...

Bütün meseleleri Devlet adamlarımızla konuştum

Devlet adamlarıyla bu me-i konusup konuşmadığı, on-e düşündüğü hakkında soru-er bir sual üzerine Amerika-a üyesi:

Bütün bu meseleleri Devlet-ruzımızla görüştüm. Onlar her-meselenin en ince teferruat-dar tefrik edilmekte oldu-ylediler ve çok geçmeden su-a gektide bir karara varu-n ifade ettiler. Ben, ne is-aklarını tahmin ediyorum. nisafir olarak bulunduğum-etinizde bunu açıklamam-egtidim.

Şahatin hakiki maksadı

Cain bu sözleri bir Ameri-bir senatör olarak söyledi-erika'da sokaktaki adamın-ekilde düşündüğünü ve A-

hükümetinin de sokaktaki-bi düşünmeğe başladığını, hatini Birleşmiş Milletlerin-yardımlarını temin için yaptı-ırmış ve sözlerine göyle son-

seyahatinin ne netice ve-tahmin edemiyorum. An-ye bize yardım edenlere-n çok yardımda bulunaca-

...

Azası şehrimize geldi
da bulunan Amerikan A-

General Mc Bride de, Ayan Azası-nın refakatinde Ankara'dan şehri-mize gelmişlerdir.

Atlantik Paktı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

mekte ve asıl hedef müdafaa, malî ve ekonomik komitelerin meselesi a-rasında bir koordinasyon temin et-mek olacaktır.

Dışişleri Bakanı yardımcılarının bugün yaptıkları ilk toplantıda A-merika delegesi Strafford, Atlantik Paktı Soğuk Harp Kabinesi Baş-kanlığına seçilmiştir.

Strafford, Avrupa'nın herhangi bir yerinde, Kore'deki gibi bir ko-münist tasarruza karşı daima uya-nık bulunmayı tavsiye etmiştir.

Atlantik Paktı konseyinin dö-r gün sürecek olan ilk oturumunda titiifakla Strafford'u Başkanlığa seç-miştir. Bu konseyin gayesi, komü-nizm aleyhtarı Avrupa'nın Savun-masını takviye etmektir. Strafford konseye Amerika tarafından hazırlanan 10 milyon dolarlık bir silah-lanma programı sunacaktır.

Rusların Türkiye ve Yunanistan üzerindeki taahhütleri

Washington 25 (A.A.) — Dışişle-ri Bakanlığı Yakın Doğu, Güney Asya ve Afrika işleri yardımcısı George Mc Chee, Kore meselesinde Amerika ve Birleşmiş Milletlerin al-dığı yerinde tedbirlerin kendi alâ-kadar olduğu bölgelere yapılacak bir tecavüzü uzun müddet durdura-cağını söylemiştir.

Mc Chee Rusya'nın Stratejik mev-kileri dolayısıyla Türkiye, İran v. Yunanistan üzerindeki taahhütlerin devam ettiğine işaret etmiştir.

İngiltere'nin savunması

Londra 25 (Naf.) — İngiliz kab-i-nesi bugün toplanmış ve İngilizce'nin savunması ile ilgili mühim me-seleleri müzakere etmiştir. İngilte-re'nin savunması ile ilgili yeni ka-rarların yarın Avam Kamarasında açıklanması beklenmektedir.

İngiltere aynı zamanda sivil sa-vunmaya da büyük ehemmiyet ver-mektedir. İçişleri Bakanı dün A-vam Kamarasında bu hususta alı-nan tedbirleri açıklamış ve pönüllü-lerin sivil savunma teşekküllerine gir-melerini tavsiye etmiştir.

Yemişleri, tropik meyvaları ile dol-lu buzdolabına kadar her şeyinix düşünölmüştü. Belki silah getir-meyiz diye, gemilerin silahhane-sinden çıkarılmış, iktisat av tüfeği karyolalarını başındaki hususî yerlerine yerleştirilmişti. Gemi Komiseri ve Bengali orman bölge müdürü olan Bay Abdülhamid bü-yük bir nezaket ve misafirperver-likle etrafımızda dönmekteydi.

Gemilerin idaresi bize, fakat seyir emri tamamen size bırakıl-mıştır. Hareket edelim mi? diye sordu.

Yola çıkın.

Nehrın yukarsına doğru Sun-derband ormanlarına daldık. Va-kit ıyiden iyiye geciktiği için o-günü yapılacak hiç bir şey yoktu. Bir aralık kaptan:

Akşam yemeğini hangi koy-da yemek istersiniz... "Gözler Ko-yu, çok enteresandır... dedi.

Sunderband ormanlarını bilme-diğimiz için onun reyine bıraktık.

Hava kararırken sahile çok ya-kın bir yerde durduk. Bu "Gözler Koyu, belki Hind Yarımadasının en enteresan yerlerinden biridir.

Civarda hayvanların su içecek muayyen noktaları var. İngilizler zamanında ormanı, nehir yolu ile gezen mihracelerin, kralların bu mintakaya gelip te Gözler Koyu'nda akşam yemeği yememelerine imkân yokmuştu... Bu yemeğin de bazı adeta klasikleşmiş öğlencela-ri, adetleri ve zevkleri var.

Karanlık basınca güvertede ye-mek yerken sahile bakıyız. Bir yıldız yağmuru, daha doğrusu bir pırlanta fırtınası çıkmış zannede-rsiniz. Karanlıkta binlerce fosforlu göz pırıltı pırıldır. Suyu gelmiş olan geyik sürülerinin gözleri...

Ötedenberi adet olduğu vechile bunların üstüne vapurdan projek-tör çevriliyor ki binlerce geyik, ilk büyük şaşkınlık ana. Sonra rüzgâr gibi bir kaçışma... Hakika-ten bütün seyahatım boyunca bu-nun kadar nefis bir manzara gör-medim desem yalan söylemiş ol-mam.

Ormanın içinde, nehir üstünde, kendisi de tamamen sık bir orman olan meşhur fakat küçükük bir adaya Katka adasına gideceğimiz için gece yolumuza devam ettik.

KÜÇÜK BİR ADADA

6000 KAPLAN...

Bu mini mini adacıkta 6000 ile 10.000 arasında kaplan bulunduğu

niz k-riler rece ve g-hayvı Sahibi yığı

ve
örül-
Vilâ-
et-
eye-
tahip
aale-
ni â-
e ya-
lerde
a bir
ıştır.
ada-
a bu

Balıkerir'deki büyük yangından sonra çarşının teci hali

Trygve Lie'ye göre dünya vaziyeti kötü

Güvenlik Konseyindeki Amerikan delegesi Rusya'yı riyakârlıkla itham etti

Lake Success 5 (P ve A.A) — Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie, bugün verdiği bir demeçte, üçüncü bir dünya harbini ancak açık görüşlü devlet adamlarının kurtarabileceğini söylemiştir.

Trygve Lie, 59 memlekettten müteşekkil Genel Kurul huzurunda beşinci senelik raporunu okurken bu beyanatı vermiştir. Lie şunları ilâve etmiştir:

(Devamı Sa. 6, Sü. 3 de)

Datça'da orman yangını

17 kişi ölümden kurtulabildi; hasar 1 milyon lira

Datça 5 (A.A) — Beş gün evvel ilçemizin 800 metre yüksekliğindeki Enecik dağında çıkan yangın yüzünden şimdiye kadar 400 kişi ölmüştür.

1
Tokyo

To
Ab
Mü
va
me

Ankara Garında trenlerin inişini göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

İş ve ticaret ce uğradı

Yardımların her tarafında büyük bir teessür uyandırmıştır. Vali ve kilinin başkanlığında kurulan yardım komitesi derhal faaliyete geçerek mahalli teahhütleri kabule başlamıştır. Kızılay, yangından zarar gören vatandaşlara maddi yardımlar yapmaktadır. Yardım Komitesi'nin aldığı kararlara göre dükkanların yanar kasap ve sebzedeciler sebze işinde, kunduracılar eski Oto Garajında sergiler kurarak çalışmalarına sekte verilmeyeceklerdir.

Yangın yerinde askerî ve sivil kipler halen çalışmaya devam etmektedir. Yangın mahallinin bir aç gün içinde temizleneceği kuvvetle tahmin edilmektedir.

İzmir Valisi Osman Sabri Adal, bugün Balıkesire gelerek yangın mahallini gezmiş ve felâketzedelerle konuşmuştur.

Tarım Bakanının telgrafı
Ankara, 5 (A.A.) — Tarım Bakanlığı Vali Egrîboz, Balıkesir Valiliği'ne telgrafı göndermiştir:

Şehirdeki yangın dolayısıyla dulan acıya içten iştirâk eder vadedişlerimizin bu felâketini önlemek için bütün teşkilâtımıza ve nde bulunan bütün imkânlarla dımlarına kocağacağımın kendile duyurulmasını rica ederim.

P. İstanbul İl İdare Kurulunun telgrafı

Demokrat Parti İl İdare Kurulu Balıkesir Valiliğine, D.P. İl kanlığına ve Belediye Başkanlığına telgrafı göndermiştir:

Uğradığınız yangın felâketi karıda teşkilâtımızın duyduğu de teessürü arzeder, Balıkesirliilerin kayıplarının kısa zamanda ve elçile telâfi edilmesini temenni iz...

ordusu niyor

tears...

Trygve Lie'ye göre dünya vaziyeti kötü

(Baş tarafı 1 inci sayfa'da)

— "143 sahifelik rapor, dünya sulhü son derece tehlikede ve Birleşmiş Milletler teşkilâtının hayat da tehlikede olduğu bir zamanda yazıldı..."

Vaziyet gittikçe bozuluyor

Demecinde Lie, Kore meselesini etraflıca izah etmiş ve aynı zamanda Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletlere kabul edilmesi için Sovyetlerin yapmış olduğu tekliften ve akabinde Sovyet boykotundan da uzun uza diye bahsetmiş ve şunları söylemiştir:

— "Bir sene evvel, büyük devletlerin, karşılaştıkları meseleleri müzakere yoluyla halledeceklerini ümit ediyordum. Fakat durum daha da kötüleşmiştir. Fakat meseleleri halletmek için ilgili taraflar, masa başına oturup konuşmadılar bile.

Bu gibi hareketlerin devamına müsaade edildikçe, dünya ay be ay daha kötü duruma düşecektir.

Kore'de bir kore sulh teahhüdü dikten sonra, o zaman müzakere, uzlaşma ve ara bulma faaliyetinin önemi daha fazla artacaktır. Ancak böylece dünyayı ikiye ayıran anlaşmazlıklar halledilmiş olacaktır..."

Rusya'nın rıyakâr vaziyeti

Diğer taraftan Güvenlik Konseyinin dünkü toplantısını müteakip gazetecilerin kendisine tevcih ettikleri sualler üzerine Amerikan muhabbası Warren Austin, Sovyetlerin teklifinin rıyakârlıktan ibaret olduğunu söylemiş ve şunları ilâve etmiştir:

Sovyetler, Birleşmiş Milletlerle birlikte mütefikan hareket ettiklerine dünyayı kandırmak istiyorlar, diğer taraftan asıl gayeleri, Kore'de komünizm lehinde ve hürriyet aleyhinde bir statü muhafaza etmek ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin geri çekilmesini sağlamaktır.

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore'den çekilmiyeceği kanaatindeyim.

Leonold tahtı...

lamada bulunmamıştır...

Ankara'da yapılan tefsirler
Ankara 5 (Telefonla) — Atlantik Paktına iştirâk etmek için hükûm tarafından yapılan müraعات burda geniş bir alâka toplamıştır. Mahalî ve muvafık bütün gazeteler Türkiye'nin Atlantik Paktına katması için duyulan zarureti ifade etmektedirler.

Bugünkü "Ulus" gazetesinde Nihat Erim yazdığı bir makalede Atlantik Paktının esaslarını etraflı şekilde izah ettikten sonra ezcümle şöyle demektedir:

"İyi veya kötü, eksik yahut tam, nasıl mütalâa edilirse edilsin bugün barışı müsterek olarak korumak için katılabileceğimiz andlaşma Kuzey Atlantik Paktıdır. Birleşmiş Milletler barış ve güvenliği dünya ölçüsünde teminat altına alması muvaffak oluncaya kadar, Atlantik Paktı gibi andlaşmalarla, hiç de gelse bazı bölgelerde nisbi bir güven sağlanmaya çalışılmaktadır. Dün de işaret ettiğimiz gibi, hükûmetimiz Atlantik Paktına girmek istemekle, Türkiye'nin çoktan ha ettiği bir işbirliğine, bir tesanüd kavuşmak istemiştir. Atlantik Paktı'nı manzumesi içerisinde yer almak isteyen hükûmet bütün milletlerin arzusuna teredim olmaktadır diye biliriz. Bu tegebbüse verilecek cevap, Türkiye'nin katlandığı 'büyük' fedakârlığın ne ölçüde takdir edildiğini de meydana çıkaracaktır..."

"Kudret," gazetesinin makalesi

"Kudret," gazetesinde neşrolunan bir makalede ise, meselenin bizim bakımımızdan olan ehemmiyeti belirtilerek şöyle denilmektedir:

"Türkiye'nin Kuzey Atlantik Paktına alınması bizim bakımımızdan ne kadar hayati ehemmiyeti haizse, Avrupa savunması bakımından da değeri o kadar büyüktür. Atlantik devletleri Avrupa müdafaası için Akdeniz'in kıymetini takdir ettiklerinden İtalya'yı dahi bu Paktta almış ve mütecavize İtalya üzerinden Akdenizi ele geçirme emellerine sed çekmek istemişlerdir. Ancak bu devletler o zamanlar Türkiye'nin Akdeniz müdafaası bakımından bir harp vukuunda oynayaacağı rolü görmemişler midir?

Hayır! Görmüşler, fakat Türkiyeyi Paktta kabul etmemişlerdir! Ancak, bugün için şartlar değişmiştir. Türkiye...

... ve önce orman yangınları-
le mahallinde meşgul olacak ve ay-
rıca seçmenleriyle de temaslarda
bulunacaktır.

Yakalananlardan Anatoli
Rogaşini

Ankara'da iki Rus casusu yakalandı

Elçilik memuru olan Ruslar Kore'ye gidecek olan askerlerimizden bazı malûmat öğrenmek istiyorlardı

Ankara 31 (Hususi muhabirimiz-
den telefonla) — Elçilik mensubu
olduğu halde ajan olarak çalışan
iki Rus kançılara memuru, dün
Dışkapı semtindeki Ziraat parkına
giderek Türkiye'nin Kore'ye asker
yardımı kararını baltalamaya çalış-
mışlar, fakat buna muvaffak olama-
mışlardır.

Kızıl ajanların bir mesele çıkar-
mak maksadiyle yaptıkları bu te-
şebbüs, uyanık Türk askerinin gö-
zünden kaçmamış ve sorulan sual-
ler cevapsız bırakılmıştır.

Hâdise şöyle cereyan etmiştir:

Rus Elçilik mensuplarından Anto-
ni Konarov ve Anatoli Zoignev ismin-
de iki kançılara memuru, dünkü
kalabalıktan istifade ederek asker
topluluğunun fazla bulunduğu Dış-
kapı semtindeki Ziraat parkına git-

miş ve askerlerimize "Kore'ye ne
zaman gideceksiniz?..", "birbirinize
ateş eder misiniz?..", şeklinde sualler
sormağa başlamışlardır. Askerler
vaziyetten şüphelenerek bu şahısla-
rın hüviyetlerini sormuşlar ve bir
inzibat erine de vaziyeti bildirmiş-
lerdir.

Memurlar hüviyetlerinin tesbiti
için en yakın polis noktasına davet
edilmişler ve kim oldukları hakkın-
da sorulan suale "biz Rusuz,, diye
cevap vermişlerdir.

İki Rus ajanı Elçilik mensubu ol-
duklarından serbest bırakılmak is-
tenmişse de bizzat kendileri bura-
dan gitmeyeceklerini, Sefaretten ge-
lip kendilerini alacaklarını söyle-
mişler ve böylelikle bir hâdise çı-
karmak istemişlerdir.

Güvenlik Konseyi

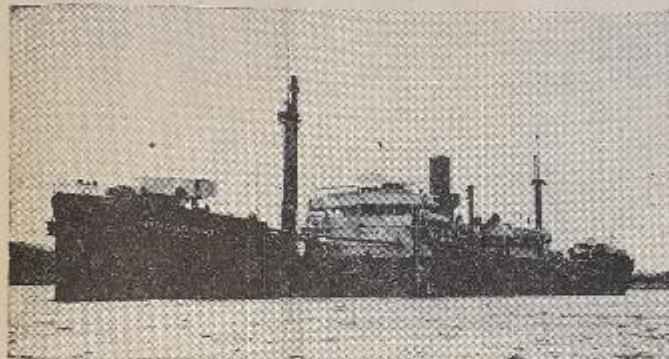
Bir
dok

Bursa
daki ha
hâdise
verdiği
hassısı
yere ya
doktoru
Kanlar
bir hast
tecavizi
Mütecav
mıştır.
çilmiştir

Pal
Bak

Pakist
Bakanı
gece ya
rikan u
Pakistar
zar gün
sehrimiz

Gemide fena muamele gören ve Rusya'da akıbetlerinin ne olacağını bilmeyen Arnavut gençlerinin anlattıkları

Armutluğun AYIĞIZI İMANIN
den galere Karadeniz çepçeme
den Boyut izmizli Tuzla Şer
vebenin kemide bir güm düm so
han Armutluğun ayıklarında ayır
terken bir kırım kendini dıms
atığı gümiz ve zühle dıgı
tırmışa bağın bu şühür e
tırdan çemekte bulunan Çaz
ırmaklıbı tıfırdan kurtlarak
Armutluğun İmanını Tuzla Ar
ımlı anımlı

Taylandın tahıl ve tahıl güre, Soya ve yavru Arnavut futbol takımı oyuncularını yerli gazetecileri futbol takımını arasında yapıyorlar. Maçları izlemek üzere Arnavutluk Kentele ve diğer şehirler gidi. Geminin gücü Arnavutluk futbol takımı için büyük bir başarıdır. Bu başarıya, dünya press basını, kentelelerin aldatılmasını da birer başarıya ve başarıya atılmıştır. Bu başarıya, dünya press basını, kentelelerin aldatılmasını da birer başarıya ve başarıya atılmıştır. Bu başarıya, dünya press basını, kentelelerin aldatılmasını da birer başarıya ve başarıya atılmıştır.

Iran'da isyan

Ayaklanan Kürtle-
rin üzerine bomba
uçakları gönderildi

**Komünist radyoları Tür-
kiye'deki Kürtleri de isya-
na teşvik ediyormuş**

Tobran, 5 (P) — İran hücum-
tu. İran Kordistanında polis
yürən bir süyan hücumu. پولیس
bombarman uçurları ve موتور
birlikləri göndərmiş.

[illegible]

Bu sınıfl özyeter, Civanrudî
beyanını bilyünel, işe hâlen Rus
emirini de berzinde şaşan
komünist tarafından küttülin kurt-
malardan komünistlikler, Gîbî
bir Azadistan komünist radyosu,
son sahalar varfında komünist
emirganistanı şistelenmiş, 1-

(Devana Sa. 4. 86. 8 del)

Sağlık Bakanı yapılacak işleri anlatıyor

30 senelik hizmet müddetini
dolduranlar emekliye
ayrılacak

arsa mülki

kları kesimleri gösterir harita

Ölümü Rusyaya gitmiye tercih eden sporcular

(Baştarafı 1 inci sayfada)

mi süvarisi derhal tedbir alarak, mâni olmuştur.

Bahri ve Süleyman'ın denize atlaması hâdisesi üzerine Sovyet gemisi derhal durmuş ve denizde yüzmekte olan futbolcuları geri çağır-
mışsa da, gençler yukarıda yazdığımız şekilde sahile doğru kaçarcasına yüzerek Gazal romorköründen istimdat etmek suretiyle Emniyet makamlarımıza sığınmışlardır. Sovyet vapuru, bu hâdise üzerine Bebek önlerinde demirlemiştir. Süvari vaziyeti Sovyet Konsolosluğuna bildirmiş ve Konsolos gemiye giderek, kaptanla hâdise etrafında görüşmüştür.

Faras Shevehenco gemisi ancak akşama doğru Karadenize hareket etmiştir. Arnavut gençleri Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmişlerdir.

Aktar a
pencere
duran
türmek
han Ka
ni bil
kiyle s
saçmala
saplanm
ye kaldı
gelen p
yeti hai
Medley
Amerika
sundan
rafından
müş, ifa
best bir
Morris
memleke
mütehas

Ort

(
Sabahk
memleket

Kore harbine Rus uçakları da girdi

Bunlardan biri B. Milletler kıtalarına hücum ederken düşürüldü ve mesele Güvenlik Konseyine intikal etti

Amerikan Deniz, Hava ve Kara Kuvvetleri Komutanları, harita üzerinde Kore hareketini takip ediyorlar

Üniversitelere talebe imtihanla alınacak

Universitelerarası Kurulu Milli Eğitim Bakanının riyasetinde dün toplandı

Cephe'nin Güney - Doğu kesiminde kızılların yaptığı taarruz, tehlikeli bir şekil aldı

Washington 5 (A.A. & P. ve T.P.) — Kore kıyıları açıklarında Birleşmiş Milletler deniz birliklerine hücum eden Sovyet mürettebatı idaresindeki bir Rus uçağının Birleşmiş Milletler avcı uçakları tarafından düşürüldüğünü Amerika Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletlere bildirmiştir.

Başvuruk bir Amerikan destroyerinin enkazı arasından bir Rus subayının cesedini çıkardığını da ilave etmektedir. Cesetle bulunan evrak, subayın Sovyet hava kuvvetlerine mensup bir teğmen olduğunu belirtmiştir.

Birleşmiş Milletlere verilen rapor — Amerika Dışişleri Bakanlığı tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile Güvenlik Konseyi Başkarnına verilen mesajın metni şöyledir:

"Birleşmiş Milletler sivilizasyon ve emeli, Güvenlik Konseyinin 11 ha siren 1950 tarihli kararı gereğince 4 Eylül 1950 günü — Kore'nin batı sahilleri açıklarında 38 inci avcı denizci uçağında faaliyetle bulunmakta idiler. Saat 13.29 da kırmızı yıldız taşıyan bir uçak, bir kontrol gemisinin üstünden uçarak Birleşmiş Milletler kuvvetleri tahsis göt merkezine doğru yoluna devam etmeye devam ederek Birleşmiş Milletlerin bir avcı müfrezesine ateş açtı. Müfrezeye mukabele ederek uçağı düşürdü.

(Devamı Sa. 4. Sü. 1. de)

Orta-doğu
sağlık
kongresi

Kore harbine Rus uçakları da girdi

(Baş taraf 1 inci sayfa)
Birleşmiş Milletler destroyersinden biri, uçan mürettebatından birinin cesedini bulup çıkarmaya muvaffak oldu. Hürriyet varakalarından bu cephede Sovyet Rusya silâh kuvvetlerine mensup lejtenan Mihine Tevadi Vassilev olduğu anlaşıldı. Kinyesi: Sovyet Rusya 25.054 tır...

Hâdisenin muhtemel neticeleri
Siyasi çevreler buna, Amerika'da bir kuvvetlerine mensup bir nesnin Batıya Sovyet avcı uçakları tarafından düşürülmesi hâdisesinden beri Amerika - Rus münasebetlerinde varolan en vahim hâdiselerden biri olarak telâkki etmek tedbirlece.

Bu hususta Bryce Saray'dan bir bir telefide bulundurulmuştur. Burunda beraber, Üstleri Bakanları na teker teker mektuplar, bu hususta haber geldi, gelenek Acheson ve Truman vaziyetten derhal haberdar edilmektedir.

Başka Truman, meselenin Birleşmiş Milletlere kavalesi dikildi tarafıdır.

Üstleri Bakanları çevrelerine göre Husar konusuna Kuzey Kore teyakkatına isal olmuştur. Olumsuz kabul edilse bile, Kuzey harbinin katli telâkki olmuştur. Bir süperanda buna cevap vermektedir. Komünistlerin taarruzu tehlikeli bir hal almıştır.

Diğer taraftan Tokyo'dan bildirildiğine göre 30.000 maveratla Komünist kuvvetleri bu gece Taegu ile Pohang arasında güneye doğru hareketlenmiştir. 120 mîllî müttefik cephesinin bütün Kuzey kesiminde tehlikeye düşmüştür. Komünistler eski cephe hattı üzerinde Çin Kiyu sınırının 10 mîl güneyine kadar sarkmışlardır. Kiyu Pohang'ın 8 mîl Kuzey-batısındadır. Diğer bir komünist kolu Taegu'ya doğu sahiline bağlayan Hyeon Pohang - Yongpoo şosesini istemmiştir. Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin havatı kuralı imanı ve dog hava üssü Pohang civarında ve dog rığı cephesinin diğer kesimlerinde irtihali haldeymiştir. Müttefik kuvvetleri Kiyungju'dan Jersindeki yakacak arazide müddetli mevzileri bırakmışlardır.

Pohang'a Amerikan takviyeleri yollanmıştır.

Bu arada son dakikada bildirildiğine göre Kuzey savaşına Kara Orduları Komutanı General Walter Walker bugün savaşı belli gücünle Amerikan kuvvetlerinin de müvazenesi karpates hattına sürmüştür. General Walter Walker, yanmıştır.

harp sahnesinde bugüne kadar düşmanı bir çok defalar gasıran bu gibi kuvvet kayırmaları yapılmıştır. Bu son tegebülisi de General Pohang cephesi cephelerini çevirmek isteyen komünist 250.000'ini altın harikama gayesini gütmektedir. Cephelerin diğer kesimlerinde vaktin daha iyi olduğu sanılmaktadır.

İk defa olarak Kuzey Kore kuvvetlerinin doğu sahili üzerindeki raazırlarının Kiyungju'ya tehlike atığını kabul eden 8 mîl ordu teyakkatında bildirildiğine göre, bu cephedeki doğman başkısı bugün şahsın hüseyinde Amerikan kuvvetlerinin hücumları sayesinde çok hafiflemiştir.

Amerikalılar ve Gancy Koreli bir bu ağşam Pohang ve havatı ehemmiyetteki hava alanını müddetle etmek için limitsizce savagıyorlar.

Savanna hollacına giran komünistlerin güneye doğru yeni birleri harekete geçmek için talimata beld edilmiş anlaşılmaktadır.

Amerika'da yeni kur'alar silâh altına alınıyor

Washington 5 (AP) - Birleşik Amerika ordusu bugün askerlik mülkiyetini kanununa muvafık olarak son zamanlarda 70.000 gencin silâh altına alınmasını istemiştir. Kuzey kuvvetlerinde bugün 170.000 kura askeri hizmet etmektedir. Savanna Bakanlığına göre, Doğanın ve Hava kuvvetleri için kura silâh altına alması için 150.000 kura askeri hizmet etmektedir. Silâh kuvvetlerin bu ve diğerleri kadrolarını dolduracaklardır.

Amerika'da şeker ve kağıt stoku yapılacak

New York 5 (Naten) - Birleşik Amerika hükümeti kağıt ve şeker maddelerinin stok yapılmasını gerektiren tedbirler almıştır.

1948 sonesinde işa edilmiş bulunan bu stok kontrolü de yeniden bievki tabaka kanacaktır.

Galata'da bir yangın

Ülke Galata Tinel caddesi 83 nolu maraflı İzzet Mehmed Salda ait bir otomobilin yanmasında çıkan yangında, sandıklar içinde bulunan elbiseler, kalbur ve kulağın ağız binaarı harap tahminatı.

Ölümü Rusy gitmiye ter eden sporcu

(Baş taraf 1 inci)

mi süvarisi derhal tedbir mami olmuştur.

Bahri ve Süleyman'ın c laması hâdisesi üzerine S mmi derhal dörmüş ve de mekte olan futbolcuları y mme da, gençler yukarıda gırmış şekilde tabaka doğru, ana yüzerek Casal romoru lalimdat etmek suretiyle makamlarımıza sığınmışlar yet vapura, bu hâdisse üze bek önlerinde demirlemişleri vaktiyle Sovyet Kozaklı hildemmiş ve Komsoins gemi rek kapılarına hâdisse etrafı rışmıştır.

Faras Shevchenko gemisi kazaına doğru Karadenize elmiştir. Arnavut gençleri M Müdevvüğüne teslim edilmiş

Sağlık Bakanı y lacak işleri anlat

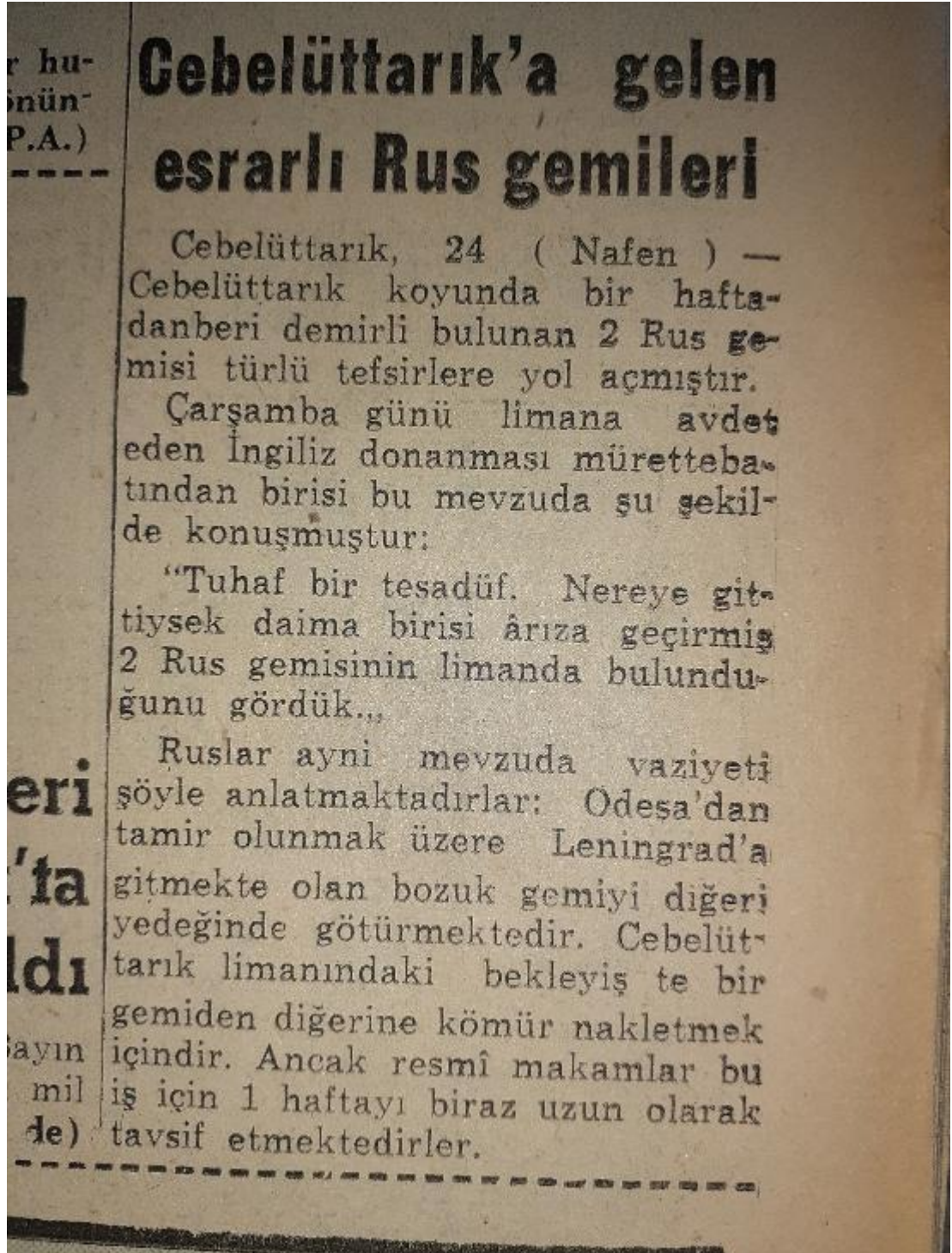
(Baş taraf 1 inci sa)

hayat vermektedir. Bu suretle larısı azami tasarrufla temin olmaktadır.

Bugünkü vaziyette İstanbul'da yeni sağlık müesses ilâve etmeğe maddi bakımdan imkân yoktur. Yalnız ihtiyacı karşılamak üzere hastahaneleri nöbetlerini itmam edilecek, en vaziyetleri, teşkilatları düzeltili hastahane hüsnü muamele edi temin edilecektir. Bu hastahane ilâve edilecek fakat mükteri 150 yi aşacaktır. Çünkü İstanbul'da bir sağlık teşkilatı ve hastaneler mevcuttur. Fakat, diğer çok redlerde ve köylerde yuzünde hemen hemen hiç bir yoktur. Bunların ihtivaatları te edilecek, köyün silâhı kalkınması için edilecek imkânları aranacak. Memnuniyetle söyleyebilirim. İstanbul'da hiç bir sına vakti görülmemiştir. Sına Müess Teşkilatı rahatsızlarında muvaf olmuştur. Marshall Yardım Planı den daha fazla istifade ederek, ma ile mücadele işine devam e caktır.

İstanbul'da bulunduğum müddetinde doktorların yapmış olmaları davet edildim. Kendi riyle uzun uzun muhtelif mesleler eicasında konuştuk. Tüm d mokersek bir hava içinde cereyan eden bu toplantı cidden fayda olmu. Benim onlardan olduğu gı onların da benden bazı dilekleri var. İlk plânda; hastahanelerde başasistan ve asistanların yetiştirilme usullerine câbi olmasa isten mektedir. Huzur temin edilmesi hasta adedine göre mütebasas kün tayin edilmiştir.

TAKSİM SİNEMASINDA

ilan edilmiştir. Merasim
deki Kraliyet sarayında; kabinenin
büyük toplantı salonunda cereyan
etmiştir. Yeni Kral VI. Gustav an-
ane mucibince iki parmağını incile
basıp and içtikten sonra Kraliyet
ailesine mensup prenslere hitaben,
kendisine karşı sadakat yemininde
bulunmalarını istemiştir. Prenslar
(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Mareşal Tito Rusyaya karşı cephe aldı

Yugoslavya'ya yardımında
bulunduğu için Birleşik
Amerika'yı övdü

onseyine işti-
Fuat Köprü
aki hükümet
nün dolayısıyla
aydarpasa ga
sayfadadır.
oto: Hürriyet)

Belgrad, 30 (R.) — Mareşal Tito
dün Zapel'in faşizm düşmanı Ka-
dınlar Birliğinde çok mühim bir
nyası nutuk vermiştir. Tito Ame-
rika'nın barış siyasetini methet-
miş ve "Harpten sonra Yugoslavya
ya sözle değil, fiilen ve karşılıklı
(Devamı Sa. 6; Sü. 6 da)

yaptığı an...
Fenerbahçe, Demirspor kalesi onu-
ne gelerek müdafaanın karışıklı-
ğundan bilistifade Suphi vasıtasıyla
maçın yegâne golünü attı. Maç
böylece 1 - 0 Fenerbahçe lehine
sona erdi.

Mareşal Tito Rusya- ya karşı cephe aldı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)
hüsnüniyetle yardım eden tek dev-
let Birleşik Amerika'dır., demistir.
Yugoslavya Devlet Başkanı mem-
leketinin bütün Balkan devletle-
riyle kardeşçesine yaşamaktan baş-
ka bir gaye takip etmediğini söy-
ledikten sonra, Rusya'nın elinde
âdi bir alet menzilesine inen Arna-
vutluğu, hudut bölgesinde tahrik-
lerine son vermediği takdirde, Bir-
leşmiş Milletlere şikâyet edeceğini
açıklamıştır.

Başkan Truman'ın Bayar'a tebrik mesajı

Newyork, 30 (R.) — Cumbur-
başkanı Truman...

Ankara
şehrimizde
sikletçiler
metrelik
edilmiştir.
gelerden
miştir. Ne
1 — Sa
2 — Hi
3 — Me
4 — Pa
5 — Tu
Müsabak
bir bisikle
kadar mu
tilmiştir.
Ankara
ettiği 80 k
rışında mü
miştir.
Yarışçılar
Emniyet
Uğraş'ın ku
lık Bakanlı
olarak çıkar
nus Zeybek
çarpmış, bu
mail Uğraş
teşları

Birleşmiş Milletler Asamblesinin dünkü toplantısında

Rusların veto silâhını hükümsüz bırakan mühim bir karar verildi

Güvenlik Konseyinin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek

Dünyanın herhangi bir yerinde vukua gelecek bir tecavüz, yeni sistem sayesinde derhal durdurulabilecek

New York, 3 (T.S.). — Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi dünkü toplantısında, Rusların veto silâhını hükümsüz bırakan mühim bir karar verildi. Bu karar, bir tecavüzün vukua geleceği takdirde, Güvenlik Konseyinin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek.

Yeni karar, Birleşmiş Milletler Asamblesinin dünkü toplantısında, 49 oyla kabul edildi. Karar, Rusların veto silâhını hükümsüz bırakan mühim bir karar verildi. Bu karar, bir tecavüzün vukua geleceği takdirde, Güvenlik Konseyinin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek.

Truman'a sulkast teşebbüsü üzerine Uç yeni tevkif yapıldı

Washington, 3 (T.S.). — Başkan Truman, dünkü toplantıda, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek.

Göçmen işi Avrupa konseyinde Fuat Köprülü Türk tezinin desteklenmesini istedi

Ankara, 3 (T.S.). — Başbakan Fuat Köprülü, dünkü toplantıda, Avrupa Konseyi'nin çalışmaları veto ile felce uğratılırsa onun yerine G. Kurul harekete geçecek.

...dugundan haberdar değen...
...hükümeti bu meseleyi iki ta-
...arasında halletmek için her
...gayreti sarfedeceğini belli et-
...olup defalarca Bulgar hükü-
...nden teklifini patıştırıcı bir
...la yeniden gözden geçirmesini
...miştir. Dışişleri Bakanlığı me-
...in gidışını dikkatle takio
...kte ve Türkiye'nin vaziyeti
...nda büyük bir sempati duy-
...adır.

Türkiye Birleşmiş Milletlere müracaat edecek

Türkiye'nin Birleşik Amerika
ndeki Büyük Elçisi Feridun
Erkin münasip bir anlaşma-
rılmazsa Türkiye'nin Bulga-
ri resmen insan haklarına ri-
zlikle itham edeceğini ve
miş Milletlerin bu hususta
ete geçmesini isteyeceğini söy-
lr...

York Herald'ın bir yazısı
er taraftan New York Herald
te gazetesinin muhabiri, A.T.
Bulgaristan'dan gelen göç-
r için Türk hükümetinin kur-
bir kampı ziyaretini anlat-
Türk muhacirleri bu muha-
bulgar hükümetinin mal ve
rini yok pahasına elden çı-
ya kendilerini zorladığını an-
lardır. Muhabir, bunun neti-
lerek muhacirlerin, hemen
in uzun bir zaman ya akra-
ya veya Türk hükümetine
c vaziyette kaldıklarını be-
tedir. Steel "muhacirlere
mülklerini satmak için 10
gün mühlet verilmiş ve bu-
elossi olarak ta yok pahası-
s yapılmıştır, demekte ve
ilave etmektedir.
nucirlerin bildirdiklerine gö-
alce şahsi mülkiyetinde olan
stan ekim arazisinin hemen
kendi devlet güçleri siste-
aydı edilmiştir...

Rusların veto silâ- hını hükümsüz bira- kan bir karar verildi

(Baş tarafı 1 inci sayfa)
İktif bir emniyet sistemi kurula-
cak, 14 üyeden müteşekkil bir ba-
rışı koruma komisyonu vücuda ge-
tirilecek, bu komisyon dünyanın
herhangi bir yerinde barışı tehli-
keye düşüren bir tecavüz hareketi
haber alınır alınmaz derhal hare-
kete geçerek vakit kaybetmeden
icap eden tedbirlerin alınmasını
sağlayacaktır.

Nihai neticeyi ilân eden Kurul
Başkanı Nasrullah Entozam, takri-
rin, 1950 yılı oturumunun ve belki
de Genel Kurulun şimdiye kadar
ele aldığı ve kabul ettiği en önemli
bir konu olduğunu söylemiş ve:
"Şimdi sulhın korunmasında müt-
tehit ve hemfikir olduğumuzu dün-
yaya göstermek bizlere düşen bir
vazifedir, demıştır.

Müteakiben Genel Kurul, Birle-
şik Amerika, Büyük Britanya, Fran-
sa, Rusya ve Çin'in toplanıp ara-
larındaki ihtilafların haline çalı-
malarına dair müstarek bir Suriye-
İrak teklifini ittifakla onaylamış
tır. Aynı takdir Birleşmiş Milletler
Güvenlik Konseyini, milletlerarası
bir polis kuvveti kurmak için gay-
ret ve çalışmalarını hızlandırmaya
davet etmiştir. Bu karar Sovyet
bloku ve Arjantin hariç ittifakla
kabul edilmiştir. Rusya bidayette
bu takrirî desteklenmiş olmakla be-
raber, bazı taddilere uğradığı için
lehte oy vermiyeceğini ve müsten-
kif kalacağını bildirmiştir.

Yani bugün Balkanlarda vazife
görmekte olan Birleşmiş Milletler
Tahkik Komisyonunun çok daha
malik ve daha kesin salâhiyetlere
mül bir büyüğü kurulmuş demektir.
Bu yeni Barış Komisyonu, otoma-
tik bir barış cihazı gibi iş görecektir
ve dünya barışının korunması vo-
eogellerinin karşılarında duraklamıya-
caktır.

Kaçaklar

Korede teş- Milletler

(Baş tarafı 1 inci sayfa)
uçakları Manchurya hududunda
ni kızıl kuvvetlerin güney ve
guya doğru ilerlemekte oldukla
haber vermektedir. Mac Art
karargâhının sözcüsü, bazı kes-
lerde vaziyet vahametini muhaf-
etmekle beraber, teşebbüsün el
Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin
linde bulunduğunu, hatîa yeni ta-
viyeler gelmeden evvel vaziyet
mevcut kuvvetlerle düzeltileceği
beyan etmiştir.

Diger taraftan bildirildiğine g
re, Korede savaşan Birinci İngi-
tugayına itihak etmek üzere İkin-
ci bir İngiliz tugayı Güney Korede
karaya çıkmıştır. Dün Japonya-
varmış olan Kanada tugayı da der-
hal Koreye hareket etmiştir.

Tokyo gazeteleri Çin komünistleri
nin fotoğraflarını yayınladılar
Londra, 3 (B.B.C.) - Koredeki
Amerikan karargâhı komünist Çin-
ilerin Kore savaşlarına filen ka-
rışıklarını artık gizlememektedir.
Rusların da tepkili uçaklar vermek
suretiyle Kore komünistlerine yar-
dım ettikleri meydandadır. Bu sa-
bahki Tokyo gazeteleri Güney Ko-
reliiler tarafından esir edilen ilki

Dalay Lama sarayı terkedip meçhul bir istikamete gitti

Londra 3 (B.B.C.) - Tibet top-
raklarında ilerleyen komünist Çin
kuvvetleri büyük coğrafi maddalar
asmak zorunda kalmaktadır. Asker-
ler, yüzleri soğuktan şişmiş olarak
ince köprüler üzerinden derin ne-
hirlerden geçmekte, malzeme ge-
niden talim...

Varşova Sovyet sulh kongresinde hâdise!

Amerikadan gelen komünist delegeleri Rusyaya ağır hücumlarda bulundu

Londra 20 (Naf.) — Varşova'da toplanmakta olan "Sovyet Sulh Kongresinde,, dün hiç de beklenmedik bir hâdise cereyan etmiştir. Hakikati söylemeyi aklına koyan, Amerikan delegesi John Rogg bütün komünist delegelerin "sabırsızlıkla,, bekledikleri nutkunda Sovyet Rusya'ya ağır bir hücumda bulunmuş, bütün Kominform memleketlerini harpçi ve kuvvete dayanan bir siyaset takip etmekte istitham etmiştir. Amerikan delegesinin bu sözleri yuhalarla karşılanmış ve "söz hakkına riayet edilmez" (Devamı Sa. 6; Sü. 5 de) ha

Evli ve iki ço bir adam bal edip Istanbul

(Foto: A. F. ...)

Delegeleri Varşova Sovyet sulh kongresinde hâdise oluyor

(Baştarafı 1 inci sahifede)

mesini tavsiye eden delegeler,, bu Amerikan delegesini susturmak ve söylemekte olduklarının işitilmesine mâni olmak için ellerinden gelen patırdıyı yapmışlardır.

Amerikan delegesi John Rogg, Birleşik Amerika'da Terakkiperver Partisinin kurucularındandır. Bu Parti komünist taraftarı bir partidir. Eski Başkan Yardımcılarından Waalace de bir ara bu partiye girmiş fakat sonradan gözleri açıldığından partiden istifa etmişti.

Dün Sovyetlerin "sulh" maskesi altında harp hazırlıkları yapmakta olduğunu belirten bu Amerikan delegesi Sovyet oyunlarına âlet olan bu "barış kongrelerinin de" kurucularındandır. Kendisinin şimdi Kongre İdare Heyetinden sür'atle atılmasına intizar edilmektedir.

Bugün bütün Sovyet ve peyk radyoları Rogg'a ağır hücumlarda bulunmuşlar ve kendisini şiddetle "suçlandırmışlardır,,.

Varşova toplantılarında söylenen her sözü yayınlamakta olan peyk radyoları Rogg'un nutku başladık-tan bir müddet sonra yayınlarını kesmişlerdir.

... ym yerine Sait getirildi

Beden Terbiyesi İst... sindeki teftişler devam... Ankara'dan verilen bi... dür Vahi Oktay asıl... Beden Terbiyesi Gene... Müfettişliğine alınarak... çağırılmıştır. Vahi Ok... Futbol Federasyonu S... nerbahçeli Sait Selâh... mıştır. Ankara'dan v... bir habere göre de, Be... si Müdür Vekillliğini y... lan Genel Müfettiş Da... maarifteki asıl vazifesi... Genel Müdürlüğe Fener... suhi Baydar'ın tayini k... mıştır.

Birleşmiş Milletler 25 kilo ağırlığındak

New York 20 (A.A) — Han, dün Trygve Lie'ye Milletler tarafından Ke... plebisit yapılması hakkın... lekçe vermiştir. 25 kilog... lığında, 1850 metre uz... olan bu dilekçe bir mily... havidir.

Genel Sekreter, Pakista... Hristiyan ve Zerdüş... riyle dünyanın muhtelif... ki Müslümanlar tarafında... mış olan bu dilekçeyi ilgi... lamıştır.

ri-
ar-
sa-
ci-
Mü-
et-
eri-
et-
ev-
de-
kıl-
esi-
or-
pa-
lan-
ci-
da-
kik-
ah-
fir-
di-

Kore'de kahramanca savaşmakta olan bir birliğimiz, yukardaki resimde, düşman ateşi altında mevzi değiştirirken görülmektedir. (Foto: Hürriyet - SEMİHA F. ES)

Tokyodaki Amerikan as- şefleri arasında mühim ve gizli temaslar yapıldı

Rusya'nın Kuzey Korelilere 5,5 milyar Türk lirası
tutarında askeri yardım yaptığı haber veriliyor

Kore'deki cephelerde düşmanla dün
herhangi bir temas olmadı

Başbakan Ankara'ya hareket etti

Başbakan Yardım-
cısı ve Maliye Ba-
kanı da dün gittiler

Sebrimizde bulunmakta olan Ba-
şbakan Adnan Menderes dün vaktin
(Devamı Sa. 5; Sü. 3 de)

Tokyo 14 A.A. - Nalen - (P) -
Kore cephelerinde umumî bir dur-
gunluğun hüküm sürmekte olduğu
bildirilmektedir. 8 inci Ordu Başko-
mutanlığına bugün yayınlanan bir
cehlide, "cephe boyunca düşmanla
temas kesilmiş bulunmaktadır...
denilmektedir. Buna rağmen mev-
zî bazı çarpışmalar kaydedilmiştir.
Sobrook muharebesi esnasında dün
gece ve gündüz 600 kadar komün-
ist Çauli öldürülmüş ve B-26 bom-
ba uçakları tarafından Sinanju -
Sanchon - Yelon bölgesinde kalaba-
lık bir düşman kabile muvaffak
yetle bombalanmış. 60 otomobil, 3
tane tahrip edilmiştir. Kesif uçak-
ların verdikleri raporlara göre
düşman kuvvetleri batı cephesinde
Osan ve Yoju'dan itibaren güney
doğu istikametinde ilerlemektedir.
(Devamı Sa. 5; Sü. 7 de)

Kore'de ateşin kesilmesi için

Hazırlanan yeni plân

hazırlan-
sunu-
lana p-
Genel
Kazay A-
dimetları
ektir.
Art. ee v-

Bir ölün

Roma-
gero ga-
genç bir
keşfe-
halen li-
verilmiş
gün, 25
hedefler
kudretir
debilece
tarif et-
Bu lo-
den alt-
olduğun
len. Ver-
kaç ay
vec ve
serahat
bildirm-
ci. Pânas
digrin i

333

Tokyo'da Amerikan askeri şefleri arasında temaslara

(Baş tarafı 1 inci sayfada)
2 nci Amerikan Tümeni Komutanı değişti

8 nci Ordu Komutanlığından bildirildiğine göre, 6 haftadanberi İkinci Amerikan tümenine kumanda etmekte olan General Robert MacClure'in yerine General Clark Ruffner tayin edilmiştir.

McArthur Amerika'dan gelen 4 Generalle uzun bir görüşme yaptı

Birleşik Amerika Merkez İstihbarat Şefi General Walter Bedell Smith ile Ordu İstihbarat Teşkilatı Genel Direktörü General Alexander Bolling bu akşam Vasington'dan uçakla Tokyo'ya gelmişler. General McArthur ve kurmay heyetiyle üç saatten fazla süren bir görüşme yapmışlardır. Harekât sahasında durumun gelişmesi hakkında şahsi görüşmelerde bulunmak üzere McArthur'un bir talebinin bu suretle işel edilmiş olduğu bildirilmektedir.

General McArthur Tokyo'ya gelmesi gizli tutulan General Collins ve General Wandenberg'i bugün mahalli saatle 18.30 da Haneda hava alanında karşılamıştır. Bilahare McArthur ile generaller arasında bir görüşme yapılmıştır.

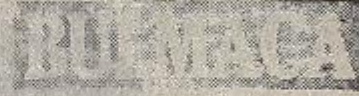
Rusyanın Kuzey Kore'ye yardımı

Londra, 14 (Nafes) Sovyet Rusyanın ekim ayına kadar Kuzey Korelilere 700 milyon sterlin (tahminen 5,5 milyar Türk lirası) değerinde askeri malzeme sevkettiği ve bu yardımın Amerika tarafından Kuzey Atlantik Pakiti memleketleriyle yapılan yardımdan çok daha fazla olduğu belirtilmektedir. Yalnız gemi ve uçak yardımı bu rakama dahil değildir.

Korede ele geçirilen Sovyet silahlarını yakından tetkik etmiş olan Amerikan uzmanları tarafından hazırlanan bir rapor bu hususu belirtmiştir.

G. B. Shav'in bilin-

Bu uzmanlar, Sovyetlerin devam, li surette Kuzey Korelilere askeri yardım yaptıklarını ve son model silahları bile buraya sevkettiklerini kaydetmişlerdir. Sovyet Rusya her ne kadar Kuzey Korelilere yardım etmediğini bildirmişse de ele geçirilen bütün Sovyet silahlarında "1950 Sovyet malı", damgası görülmüştür. Birleşik Amerika uzmanlarının Korede ele geçirilen Sovyet silahları üzerindeki tetkiklerine aralıksız devam ettikleri bildirilmiştir. Ayrıca Korede çekilen bir film de Vasingtonda gösterilmiş ve burada Sovyet hava kuvvetlerinin esrarının bir kısmı da görülebilmektedir.

Soldan Sağa: 1 — Müslüman devletlerden biri, 2 — İsl. Hind Prensi, 3 — Yalından hasta olma, Bir hayvan, 4 — Dost devletlerden biri, Londra'da hususiyetlerindendir, 5 — Doğu Anadolu'da sabun yerine kullanılır, Mönaka, 6 — Bir renk, Subip, 7 — Bir nevi balıkçı taşı, 8 — Cerh aletidir (Çoğulu), 9 — Bir renk, Deniz Yollarının eski deni, Bir sıfat, 10 — Bir soru edatı, Bir spor aleti.

Yukarıdan Aşağı: 1 — Dağ yolu, Söhret, 2 — Beş kit'adan biri, Bir rabit (Bağ), 3 — Olgunluk, 4 — İsa, Hükümet merkezi, 5 — Yas, Tütün kutusu, 6 — Ulaştırarak küçültme, 7 — Dünya, Kapalı söz, 8 — Bir nefis edatı, Ele vermek, sertleşme, 9 — Bir alet, 10 — Bir alet.

ARIKAN)

ğ iç değıs
başlamaz
hafaza et

Hürriyet
İSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessesesi: SEDAT SEMAVİ

Acemi: Türkiye için, sayı 18.
Afiş sayı 18, 4c sayı 18, 8 sayı 18.
Harf: menbelerine ist. mülki.

La Familia
Bavuluna içinde 18 ANKİLOPEDI derginin en büyük pol-
ronlu Elgi ve Medet Muzaffer her sayısında bir Radyo ve 50
bediye, 110 sahife, 100 kuruş. 371 mel sayı çıkı.

Ortadoğu ve Akdenize karşı Rus tecavüzü

Amerikan ve İngiliz şefleri arasında Malta'da bir konferans toplanıyor

İngiliz Orta Doğu Kara Kuvvetleri Başkomutanı da Ankara'ya gelecek, İstanbul'daki konferansta ise Akdeniz askeri müdafaasına kat'î bir şekil verilecek

Londra 25 (B.B.C.) — Bu sabahki İngiliz gazeteleri, Birleşik Amerika Akdeniz Denizine Komutanı Amiral Cernogorin'in Dışişleri'ne yaptığı son konuşmasını, Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerinin mahkemeli bir Rus tecavüzüne karşı müdafaası meselesini en plâna çıkırdı. Türkiye'nin de tecavüzün marifetini bildiren bir kon-
feransta, bütün deniz kuvvetleri temsilatörleri müdafaası, büyük bir önemle ve ayrıca İngiliz ve Birleşik Amerika'nın

Batılına bağlı bir deniz gücünü belirtmektedir. Gazetelerin ayrıca bildirdiklerine göre, Amiral Cernogorin son Ankara konuşması, Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerinin güvenliğine kat'î müdafaaların yapılması için bir askeri ve siyasi konferansın toplanmasını bağlamıştı. Bu konferansların birincisi, bu ay sonunda İngiliz ve Amerikan Akdeniz Şefleri arasında Malta'da toplanacaktır.
(Devamı Sa. 5, S. 2'de)

Ceza Kanunu **Gl. Eisenhower** **Istanbul - Üsküdar**

arasında, arazi
münakaşada, Ve-
erek Mehmed'i
ustur. Nümune
dırılan Mehmet
iş, sanık yakala-
ıştır.

pur seferle- saklık

şehir hattı va-
k sık aksaması,
ayet mevzuu ol-
evvelki sabah ta
hareket etmesi
yerine vapur
eykoz'dan itiba-
lu yakası iskele
lmesi mukarrer
ılmaması yüzün
iskelelerde biri-
nassa talebe ve
e yetiştiren bu
tirilmemesi do-
talebeler mek-
da vazifelerine

ati âyini lar

ti tarikati âyini
kalan ve tev
hlidil hakkında
nde, kendisiyle
şılan beş şahıs
iz Savcılığı ta-
Âyin icra et-
detinde resim
arla itham edi-
'in daha bazı
daşları olduğu
hkikat genişle-

Ortadoğu ve Akdenize karşı Rus tecavüzü

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Orta Doğu İngiliz Kara Kuvvet-
leri Başkomutanı General Robert-
son'un bu konferanstan sonra An-
kara'ya yapacağı ziyaret, Amiral
Carney'in Ankara'daki temasları ve
Malta Konferansında alınması bek-
lenen kararlarla ilgilidir.

İkinci konferans meselenin siya-
sî cephesine hasredilecek ve Orta
Doğu'daki Amerikan diplomatları
arasında İstanbul'da toplanacaktır.
Bütün bu temasların asıl hedefi,
bugünkü milletlerarası durumun
ışığı altında Orta Doğu ve Akdeniz
bölgelerindeki memleketlerin gerek
askerî, gerek siyasi kudretlerini
arttırmak ve bilhassa askerî saha-
daki savunma ihtiyaçlarını kat'i bir
şekilde tesbit ve ikmal etmektir.

Gazetelere göre, Orta-Doğu ve
Akdeniz bölgesinin savunmasına
Türkiye'nin attığı ehemmiyetin
sebeplerinden ikisi, evvelâ Ameri-
ka ve İngiltere'nin Kore ve Uzak-
Doğu meseleleri yüzünden Çin ile
aralarında mevcut ihtilâfı hallet-
mek çaresini bulacaklarına emin
olması, saniyen Amerika ile İngil-
tere'nin bu bölgelerin güvenliğini
sağlamak hususunda Türkiye ile
daha geniş ölçüde işbirliği yap-
mağa devam edeceklerine tam bir
şekilde inanmasıdır.

Kar yağdıktan sonra

yet başkanları
şare ederek yen-
lardır. Siyasi K
şam toplanması

TÜRKİ

Kapalı
caktır. Şart
Ankara'da
perşembe gi
yapılacaktır.

İS

İstanbul İstanbul

İstanbul Ge
içtimalarının ilk
15 de aktedeceğ
teşrifleri rica ol

G ü n d e r

- 1 — 7 nci ü
- 2 — Cerrah
- kültesi emrine v
- 3 — Eminön
- kında teklif.
- 4 — Mecidiy
- ifrazı hakkında t
- 5 — Eminön
- binasının tashih

De yüklü bir ayağa girmiş piak bir Kore? casus, birlik deşiricilerinin taratılan meydana çıkardılar.
(Foto: Hürriyet — SEMHA FESİDUN ES)

Kore'de tarihin kaydettiği en büyük hava muharebesi

Amerikan tepkili uçaklariyle Rus tipi uçaklar çarpıştı, 4 Rus uçağı düşürüldü

Çinliler muvakkat müferekeye yanaştılar. İngiltere Başbakanı alınacak kararlar hakkında açıklamada bulundu ve bir anlaşma ümidini izhar etti

Gizli toplantı
**D.P. Meclis Grubu-
nun dünkü içtimalı**

Başbakanın talebi üzerine Toplantı hakkında hiçbir şey ifşa edilmemesine karar verildi

Ankara 24. (Tasvir) — Bir önceki parti Meclis Grubu toplantısı, dün saat 12.30'ta başladı. Toplantıya katılanlar, Meclis Grubu üyeleri ve basın mensupları idi. Toplantıda, Başbakanın talebi üzerine hiçbir şey ifşa edilmemesine karar verildi.

Şehitlikte düşürülen bir Rus uçağı (Foto: Hürriyet — NİHAZ ARILAN)

Kore'de tarihin kaydettiği en büyük hava muharebesi. Amerikan tepkili uçaklariyle Rus tipi uçaklar çarpıştı, 4 Rus uçağı düşürüldü. Çinliler muvakkat müferekeye yanaştılar. İngiltere Başbakanı alınacak kararlar hakkında açıklamada bulundu ve bir anlaşma ümidini izhar etti.

24 Ocak 1951. Kore'de, tarihin kaydettiği en büyük hava muharebesi yaşandı. Amerikan tepkili uçaklariyle Rus tipi uçaklar çarpıştı, 4 Rus uçağı düşürüldü. Çinliler muvakkat müferekeye yanaştılar. İngiltere Başbakanı alınacak kararlar hakkında açıklamada bulundu ve bir anlaşma ümidini izhar etti.

undu

(Ş) — Beden Terbiye Müdürlüğündeki bir suüstimal için Milli Liye Bakanlıkları müabkikat açılmış ve ssya Savcılığı veril- r hâdiseyi inceledik- hasabe Müdürü Nuri l görmüş ve bugün vermiştir. Nuri Tuna bği tarafından tevkil hkikat dosyasına gö- Bölgesi eski Müdürü ramı Sa. 3; Sü. 6 da)

dan 40,000 i uçaksavar komutan- milli savunma işleri hakkında iki lıklarında. 80,000 i başka birlikler- günlük müzakereler yapılmasını de talim görecektir. Donanma ihti- kararlaştırmıştır.

Rene Pleven-Truman görüşmeleri başladı

Pleven bir Rus tecavüzü takdirinde atom yardımı için Amerika'dan teminat istiyor

(Yazısı 5 inci sayfada)

...nştır.
...eral MacArthur, Türk Tugayı
...hahına giderek bir saat kadar
...Türk subay ve erleriyle ay
...görüerek hopsinin elini ha
...sıkıştır.

...ci Ordu Komutanının Gene
...Arthur'a verdiği rapora gö
...peak 1951 den itibaren kızıl
...zayıftı 40.000 ölü, 120.000
...ve bir kaç bin esir olmak ü
...00 bine yakındır.

Kuzey Kore'de tifus salgını

...York 29 (R.) — Tokyo'dan
...diğine göre, Kuzey Kore'de
...Çin Ordusu ve halk arasında
...algını müthiş tahribat yap
...dır. Son günlerde alınan e
...tifusun Komünist Çin ve Ku
...re orduları arasında sür'atle
...gını, Kızıl Sıhhiye Teşkilatı
...k bozuk olduğunu ve ilaç na
...hiç bir şeyin bulunmadığını
...ışlerdir.

Si Komite müzakerelerine devam ediyor

...york, 29 (R.) — Birleşmiş
...er Siyasi Komitesi, Kore me
...trafındaki müzakerelere de
...mek üzere bu akşam yeni
...planmıştır. Oturumun açıl
...ları biraz evvel 12 Asya ve
...nemleketleri bloku, malûm
...rinin muadeli bir formülü
...hlevi yeni bir taktir suretini
...dağıtmışlardır. Bu yeni
...de 7 devlet konferansı tale
...ra, edilmekle beraber, konfe
...ilk toplantısında ateş kes
...sinin karara bağlanması ve
...selede bir anlaşmaya varıl
...sonra müzakerelerin deva
...ri sürmektedir.

...si Komitenin bundan evvel
...toplantısında Amerikan de
...Austin, 12 ler blokunun tek
...eddetmiş ve komünist Çinin
...aviz ilân edilmesine geç bile
...miştir, demıştır. Basın haber
...göre, Amerikan teklifi ol
...büyük bir çoğunlukla ka
...lıcektir. Fakat Amerikan
...teklifin daha kolayca ka
...l sağlamak maksadıyla, ilk
...şeklinde bazı tadilat yapmış,
...mütcevaz ilân ve müsterek
...er şırması maddelerini de
...nemekle beraber, barış im
...nı araştırmak üzere bir Üç
...mitesinin kurulmasını kabul
...ır.

...miş Milletler kuvvetlerinden bir grup

(Foto: AP)

Rene Pleven-Truman görüşmeleri

...Nevyork, 29 (R.) — Fransız Bas
...bakanı Pleven ve maliyeti bugün
...buradan hareket ederek Vasing
...ton'a varmıştır. Başkan Truman
...Fransız Başbakanını tren istasyo
...nunda karşılamıştır. Truman - Ple
...ven müzakereleri bu gece başla
...mıştır. Pleven yarın Dışişleri Ba
...kanı Acheson ve Milli Savunma
...Bakanı Marshall ile görüşecektir.
...Müzakerelerin esasını, Hindicini,
...Batı Avrupa savunması ve diğer
...milletler meseleleri teşkil etmek
...tedir.

...Bir ajans haberine göre, Fransız
...Başbakanı, Rus ordusu Fransa'ya
...lursı istila harbine kalktığı tak
...dirde, Birleşik Amerika'nın derhai
...atom bombalarıyla mütecavize kar
...şı harekete geçeceğine dair Bas
...kan Truman'dan teminat isteye
...cektir.

Rusya İtalya ile Fransa'ya gizli teklifler yapmış?

...Roma, 29 (AP) — İtalya Dışişle
...ri Bakanlığı, Kremlin'in İtalya ile
...Fransa'ya, bu iki memleketin ta
...rafsızlıklarını ilân edip Atlantik
...Pakti ittifakından çekilmeleri mu
...kabilinde kendilerine bir saldır
...mazlık pakti teklifine hazır oldu
...guna dair gayri resmî malûmat
...edinmiştir. Bu malûmatın hangi
...kaynaklardan alındığı açıklanma
...mıştır.

...Bununla beraber, Roma'nın en
...ileri gelen bağımsız gazetelerinden
..."Il Tempo", nun yarın sabah bu
...konuda Paris muhabirinden aldı
...ğı bu haberi yayınlıyacağı öğrenil
...miştir. Mevcut malûmata göre, ko
...münistler tarafından girişilen 'sulh,
...kampanyasının en önemli ve so
...nuncu hareketi telâkki edilen bu
...teklifler Moskova'dan Maurice Tho
...rez ve Palmiro Togliatti tarafın
...dan getirilecektir.

Lamington yanardağı yeni den indifa etti

Karşıyaka şilebi tehlike atlattı

...Lizbon 29 (P) — Son yirmi
...dört saat zarfında Portekiz'de hü
...küm süren şiddetli fırtına, bütün
...seyrüseferi altüst etmiş ve ağır ha
...sara sebebiyet vermiştir. Oüorto'da,
...yıkılan bir ev içinde bulunan
...bir kadın ölmüştür.

...İstanbul'a Finlandiya'dan almış
...olduğu keresteleri taşımakta olan
...Türk bandıralı Karşıyaka şilebi, bir
...direği kırılmış ve diğer bazı hasar
...lara uğramış olduğu halde, Lizbon
...limanına sığınmıştır. Gemide can
...kayı olmamıştır.

Devlet fabrikaları yirmi milyon lira zarar etti

(Bas tarafı 1 inci sayıada)

...pamıyacağı işletmelerdir. İnhisar
...çığa gümıveceğiz. Mevcutları im
...kân nisbetinde hususi teşebbüse
...terkedeceğiz. Mensucat sanayii ile
...devletin alâkası olmamak lâzım
...dır..

...Adapazarı ve Adana'da şeker
...fabrikaları kurmak için hususi te
...şebbüsün sermaye koyduğunu ifa
...de eden Bakan, harp ekonomisi
...devri başlayınca yeniden stok ya
...pılmağa başlanacağını, bir İktisat
...Şurası kurmak için teşebbüslere
...geçildiğini, gayri İktisadi olan dev
...let fabrikalarının 20 milyon zarar
...ettiğini, söylemiş ve sözlerine şö
...le devam etmiştir:

...— Biz ancak başlanılanları ik
...mal edeceğiz. Yeniden fabrika kur
...mayacağız. Enebi sermayeyi çağı
...racacağız. Bunun için bir kanun ha
...zırlıyoruz. Ramanda günde 600 ton
...luk istihsal yapabilen bir taşıyeha
...ne kurmak karardayız. Almanlar
..."bunu 18 ayda yaparız.. dediler.
...Ruman petrollerini Petrol Ofise dev
...redeceğiz. Buna enebi sermaye
...sokmayacağız. Pamuk fiyatlarının
...yükseliği dünya zararlarının iça
...bidir. Sırasıyle sellülöz ve demir fi
...salı

...SEMİHA FERİDUN ES heri hatlarda vazire gören muhabere-
tesbit ediyor. Foto muhabirimizin, herhangi bir tehlikeye karşı savunabilmesi için
tem bir Amerikan Tomson silâhı omuzunda hazır bulunmaktadır.
(Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

Balkanlara yapılacak bir Sovyet taarruzu

Washington'da gizli görüşmeler yapılıyor

Bu görüşmelerin Türkiye, Amerika, Yugoslavya, Yuna- nistan, İngiltere ve Fransa arasında yapıldığı bildiriliyor

Londra 6 (Naf. ve A.A.) — Bal resmi görüşmeler cereyan ettiği bildirilmektedir. Nafes Ajansının diplomatik muharririne göre bu gö-
rüşmeler Türkiye, Yugoslavya, Yu-
nanistan, Amerika, İngiltere ve
Fransa arasında cereyan etmekte-
dir.
(Devamı Sa. 5; Sü. 4 de)

Nazile
renbe
ağır
geçen
tarafı

de geçenlerde yeni bir klineğin
apılmıştır. Resimde Lord Woolton
rapi cihazı önünde görülmektedir.
(Foto: Daily Herald)

Başbakan Ankara'ya döndü

Ankara, 6 (A.A.) — Demokrat Parti İzmir II Kongresinde hazır bulunmak üzere bir kaç gün evvel şehrimizden ayrılmış olan Başbakan Adnan Menderes, beraberinde bazı milletvekilleri ve özel kalem müdürü olduğu halde bu gün saat 14.30 da uçakla İzmir'den Ankara'ya dönmüştür.

Başbakan hava alanında Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koralan, Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı Samed Ağaoglu, Bakanlar Genelkurmay Başkanı, Büyük Millet Meclisi ve Demokrat Parti Meclis Grubu Başkan Vekilleri, Başbakanlık, Ekonomi ve Ticaret ve Millî Savunma Bakanlıkları Müsteşarları, Sayıştay Başkanı, Vali, Garnizon Komutan Vekili, Merkez Komutanı, Belediye Başkanı ve Emniyet Müdürü tarafından karşılanmıştır.

Balkanlara yapılacak bir Sovyet taarruzu

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Daily Mail gazetesinin Washington muhabirine göre de, Sovyetlerin son zamanlarda peyk memleketlerde almış olduğu askeri mahiyet teki tedbirler Amerika'nın nazarı dikkatini bu bölge üzerine çekmiştir. Birleşik Amerika idarecilerinin, Yugoslavya'ya karşı girişilecek bir tecavüz hareketi ile hür dünyanın yan cephelerinin tehlikeye girebileceğini nazarı itibara aldıkları ve buna karşı da Balkanlarda müsterek bir cephenin kurulması için çalıştıkları zannedilmektedir.

Yeni bir Kore hareketi mi?

Sovyet Rusya'nın Yugoslavya'ya karşı ilkbaharda bir harekete girişmesi muhtemel görülmektedir. Fakat Moskova'nın Yugoslavya için cihan harbini göze almayacağı ve Kore'de yaptığı gibi bu sefer de Tito'ya karşı peyklerini sürerek perde gerisinde kalacağı tahmin edilmektedir. Son zamanlarda peykler de alınan tedbirler de bilhassa nazarı dikkati celbetmiştir. Meselâ Bulgaristan'da geçenlerde kabul edilen bir kanun gereğince Kızılordu subayları ve erleri 24 saat zarfında Bulgar vatandaşları olabilecekler ve böylelikle bu peyk ordusu süratle ve devamlı surette takviye edilebilecektir.

Belgrad'daki kanaat

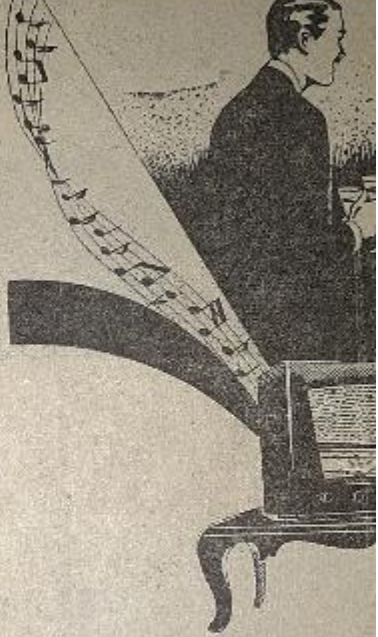
Diğer taraftan resmi Yugoslav çevreleri ve Yugoslav basını Yugoslavya'ya komşu bulunan Sovyet peyki memleketlerin, Yugoslavya hudutlarına karşı artan tezyiklerde bulunduklarına ve bu mesele hakkında Birleşik Amerika, İngiltere, Fransa arasında görüş teatileri yapılmakta olduğuna dair Washington ve Londra haberlerini şimdilik tefsir etmemektedirler.

Bu hususta belirtildiğine göre, Belgrad'ın ilgili çevreleri Komünform memleketlerinin Yugoslavya hudutları boyunca kuvvetler yığıldıklarından malûmattar bulunmak tadırlar.

Bu hususta ileri sürülen tahminlere göre, Moskova hiç olmasa şimdilik bir dünya harbine inkılâp edebilecek bu gibi bir tecavüze girişmeği göze almamak tadır.

SIERA

dosluk ve sevgi
kuvvellendi

ARŞİMİDİS

Otomobil Malzeme

İstanbul Beyoğlu İstiklal

İstanbul İranlılar İdare Heyeti E

28. 1. 951 tarihinde adiyen
heyet toplantısı nisap görülen
rastlayan pazar günü saat 14

Zikri geçen gün ve saatte
celse açılacağından ilgili üyeler
lari rica olunur.

Yeni Bir Formülle İncel
edilmiş olan kremli PÜRO
Tuvalet Sabunu ağı
üzerindeki lekeleri ve diğer
benekleri kısa bir zamanda
yok eder. Yüzünüze
başka bir tazelik ve
güzelliği verir.

100 satır

**Amerika'ya ittifak
teklifinde bulunduk**

Rusya veya başka bir devletin tecavüzüne uğradığımız takdirde
Amerika'nın silâhla yardım edeceğini
yazılı olarak beyan etmesini istedik

**Teklifimiz büyük
bir ehemmiyetle
tedbik ediliyor**

Amerika'nın ne zaman bu
hususla bir karar vereceği
belli değil

**Kabinede
değişiklik**

Başbakan Adnan Menderes
ve filosunu İstanbul'da
bulunmakta olan bir ekip
Amerika'ya gidecek. Bu
ekipin bir Demokrat me
muru, Başbakan'ın
müavini ve meclis üyesi
olacak bir kişi olacaktır.

**Kırşehir'deki menfur
hâdisenin akisleri**

Üç kişilik bir tahkik heyeti dün
Ankara'dan Kırşehir'e hareket etti

İstanbul ve Ankara emirgâhları Kırşehir'de bir takım
devlet emirgâhları ile ilgili olarak çalışıyor

**Meclis d
tatil ya**

İhtiyarlık S

kanun

mektuplar dağıtmıyor.

İp Ediyor

teğindeyim

**ve Dikiş Kursunun
KIZILAY BAYRAĞI**

Amerikaya ittifakı
teklifinde bulun-
duk

1988 tarihli 1 inci sayıda
Tesi şeklinde, tetarik armekte ol-
tukları beyan etmişlerdir.
İki hareket tarzına bahis mev-
zu olduğu anlaşılmaktadır;

1) 12 devletlerin müdahalesi) Kuşaklar Atlatıldı (1945) kitabının kabul edilmesinde. Bu kitabın bilindiği gibi Türkiye'de Yunanistan'ın askerleri tarafından 21 - Amerika'nın da buna destek vermesi sebebiyle, Kuşaklar Atlatıldı (1945) kitabında bu olayın yazın ve Övme Doğu devletleri arasında ayrı bir Akdeniz müdahalesi olarak anılması kararlaştırılmıştır.

Amerika'nın teklif hakkındaki görüşü

Birleşik Amerika'da, Türk, İngiliz - Fransız itfakına ilişkin kula kula sımsıkı bağında bu devlet, ittifakın sonundan herhangi birini beklemeyi uğramasın. Nitekim o zaman, cete her türlü yardım ve müdahaleyi yapmaktaki mükellef olacaktır. Birleşik Amerika Disiplini Beklemesine, hâlen tam mübalece olmayan herhangi bir Akdeniz devleti ve resmen ve tacuz samimî ile yardım baskıdır. Nitekim pek mühterem cumhurbaşkanı bildirir ki, her türlü konularda Amerikan durumu beklendiğine göre, son mübalece, denizden doğacaktır. Birleşik Amerika müzamuza kadrette askeri müdahaleyi karıştırmaz. Son beklenti, bu ülkede yerine getirebileceğinden, son laza vahimeler ve tahahhütler alınır. Birleşik Amerika'nın, son birleşik cumhurbaşkanı.

Bununla beraber Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, İran, Türkiye, Yunanistan ve Mısır ile ortak olarak İran'ın güneybatı ve güneydoğu bölgelerinde petrol ve gaz yataklarını keşfetmek ve bunları işletmek için bir anlaşma imzalamışlardır. Bu anlaşma ile İran'ın petrol ve gaz yataklarının keşfi ve işletilmesi için bir anlaşma imzalamışlardır. Bu anlaşma ile İran'ın petrol ve gaz yataklarının keşfi ve işletilmesi için bir anlaşma imzalamışlardır.

Teknik dikkatle inceleniyor
Diğer taraftan Dışişleri Bakanlığı
Dünya Barışı Şefi Michael McDe-
mont bir gazeteciler toplantısında
"tercihi" dernekte, meselelerin "et-
kili" öneme incelenmekte, oldu-
ğuna ve bir dünyamız vardır ve
barışın en verimli ve müessir
teknik geliştirilmesi, insan ve ul-
sulların sürekli olarak teknik et-
kiliğiyle sağlanacağı ve denetleneceği ki-

McDermott Dışişleri Bakanlığı'na bu konuda ne zaman bir karar veracağını belirtmekten imtina etmiştir.

SPOR - SPOR
Bugünkü lig ma

Galatasaray Emniyet'le, B
İstanbulspor'la karşılaş

Lig maçlarının ikinci devresi
karsılaşmalarına bugün de İnönü
Stadında devam edilecektir. Fik-
üre göre ilk karşılaşması Galası-
sarayla Emniyet takımıyla yapı-
lacak. Galatasaraylılar son ma-
çlarında takımların tamamını
gencleştirilmiş bulundurlar. Bu
suretle Galasaray idarecileri sabır-
lı oyuncuların yerine gençleri ko-
yarak takımların bugün için de-
ğışik bile olması için hazır bir hale
getirmek niyetinde oldukları tedir-
ler.

haftası geçben
gün istat ista-
bu itibarla lar
terasan geçce-
na müsabika
berhalde bu-
yetlerini bızma
sporcuları yeni
ni vermek e-
lar.

Bu geceki

Burğu yapılmazmış başka gelince,
kargılaşmış Sarı - Kırmızılardan
ayrıda Enniyetlerle (için) chemmi-
yetlendir. Geçen yıl enerjisi ve gay-
reti önyayla tamamıyla eden En-
niyet takımı bu senen masaleli ay-
nı roadman'lar ile edinememekte-
r. Kimekin sonunçlukları için namet
olan Enniyetlilerin bundan sonra-
ki her kargılaşmalarında boyutları chem-
miyeti hâiz bulunmaktadır.

Besiktas - Istanbulspor

İstanbul Karşılaşmaları'nın lideri Beşiktaş geçen hafta Fenerbahçe'yi mağnıe etmege muvaffak olarak kümeeedil vaziyetinde şıortalamıs bulunan geen İstanbulsporcular yapacaklardı. Son - Buayınlar geen haftaki: zafardan sonra kümeeedil en kuvvetli ve vandanın şerefini talımı an Beşiktaş karşısında nısı bir derece alenıkları ilahı mek. Bununla beraber arın İstanbulspor takımı geen seneye matlarda da Beşiktaşı mağnıe ederece senenın sürprizını yapmıştı.

İstanbulsporcularına bugün de buldu enilerilede oynayarak geen

oldun meci daktıklık bu yapılacak bu an programı mısın:

61 kıldı:
İz: Salih G
60. Dennis I
62 kıldı: R
Vard İsmail
Festa (In
(Türk), 73 k
gün) Ayhan
60kda: Fred
Okur (Türk)

Bu geceki İngiliz We
Galatasaray
Din İngiliz
ve Galatasaray
lumen İngiliz
nam Boks ek
bu gece saat
Sarayında Go
le yapacaktır.
giltadın his'
sında masl
calden masl
dalkılık üç
yapılacak bu
cin program
mıdır:

51 kiloda:
 Dr. Salih G.
 Dr. Dennis I.
 Dr. Aslan (T
 nis Buz (I
 62 kiloda: R
 Vural Inan
 Fests (In
 (Türk), 73 k
 giliz) Ayhan
 kiloda: Fred
 Okur (Türk)

Ankarada alâka Ram
uyandıran dâva satış

(Baş taralı 1 inci sayfa da) (Baş taralı 1 inci sayfa da)

Düva mevzuu şöyledir: Ramazı Balkanlı Nevşehir Sanayisi İken 4 sene evvel Yargıtay Başkanı sıfatıyla Halil Özyörükün bir narkunu yardığı bir makedale tenkit ettiği için o zaman Bakanlık emrine alınmış ve hakkında düva açılmıştır. Üzün bir zaman devam eden muhakeme sonunda beraat ettiği için yazıfisi lade edilmiş ve Fıat Sirmen tarafından Marmaris Savcılığına tayan edilmiştir. İktidare değip Adalat Bakanlığına Halil Özyörük gelince Ramzi Balkanlı'nın müd

emur.

Bu vesaset ileketin alın him kısmı d ve fiislerde caktır. Alış göre, Ramaz rinde buğır ucuza satıla

Ramaz p den elde ed lili Balkanlı alınmıştır.

(Ba
 mışlar.
 Bu vesiaat
 laketiñ alması
 him kısmı d
 ve fiatlarında
 caktır. Alış
 göre, Ramaz
 zinde bugün
 ucuzla satılı
 Ramazn p
 den elde ed
 lık Bekanlık
 almışlardır.

STAKİL SİYASİ GAZETE
Abone: Türkiye için aylık 10, altı aylık 25, üç aylık 5 liradır. Dışta memleketlere 100 kuruşla.

UYUMUŞ PAZAR DANA İYİ TRAŞBİCİĞİ
KONTUR

İttifak teklifimiz Amerika'da müsait bir şekilde karşılandı
Askeri seflerle başlıca siyasi şahsiyetler Amerika'nın üçlü ittifaka girmesi lehinde
Bir filomuz önümüzdeki günler içinde Malta'yı ziyaret edecek
Malta'da mühim askeri temaslar da yapılacak
Ankara, 3 (T.H.A.) — İyi haber alan mahalliden öğrenilmeye göre Türk - Amerikan ve Yunan Genelkurmayları arasında bir Akdeniz savunmasına ilişkin "başlatılacak" mahalliyetle bir müddetle bir anlaşma ile temaslar yapılmış ve bir mülkaya girmiş, Türkiye ve Yunanistan'a yapılmakta olan Amerikan askeri yardımının artırılması hususunda üzerinde görüş ve görüşme yapılmış ve bilhassa Türkiye'nin Batı ile Doğu arasında bir düğüm noktası olması sebebiyle Amerika'nın Türkiye'ye askeri malzeme yardımına en az bir mülk artırılması kararlaştırılmıştır. Son günlerde Türkiye'yi ziyaret eden İngiliz Oton Şark Kurulcuları Komitesi de bu hususta fikir mülahazalarını ısmar etmişler. Ancak İngiltere harp konseyini henüz Türkiye ve Yunanistan'a malzeme ve teknik yardım organize etmekte olduğundan, güvenlik ve Amerika'nın yardımının geliştirilmesi de ertelenmektedir.
Amerikan Genelkurmay Başkanı ve Kongre Türkiye - Amerika ittifakına taraftar
London, 3 (B.B.C.) — "Daily Telegraph" gazetesinin Washington muhabirinden alıp buraya nakrettiği bir habere göre, Amerika Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlığıyla Amerikan Kongresi'nin san meclisiyle yakın görüşmeler, Birleşik Amerika'nın Türkiye ile İngiltere ve Fransa arasında mevcut karşılıklı askeri yardım anlaşmalarına ilavet etmek maksadıyla İstanbul Üniversitesi Tıbbi Fakültesi

Atatürk büstüne yapılan tecavüzü tel'in için Kırşehir'de yarın büyük bir miting tertiplenecek
Mitinge iştirâk için memleketin birçok yerlerinden gençlik kabileleri dün Kırşehir'e hareket ettiler
Kırşehir'den Ankara'ya hareket eden bu çetken hücumu kurtul ve Atatürk büstüne yapılan tecavüzü tel'in etmek maksadıyla İstanbul Üniversitesi Tıbbi Fakültesi

Dörtler toplantısı
Bakan muavinleri yarın Paris'te toplanacaklar

ATAMIZA EL UZATAN MERTU
Kırşehir'den Üniversiteli gençler dün Meşharpaşa'dan ayrıldıkları
(Foto: Hürriyet - Ali ERSAN)

Kırşehir'de yarın büyük bir miting tertiplenecek
Mitinge iştirâk için memleketin birçok yerlerinden gençlik kabileleri dün Kırşehir'e hareket ettiler
Kırşehir'den Ankara'ya hareket eden bu çetken hücumu kurtul ve Atatürk büstüne yapılan tecavüzü tel'in etmek maksadıyla İstanbul Üniversitesi Tıbbi Fakültesi

Kırşehir'de yarın büyük bir miting tertiplenecek
Mitinge iştirâk için memleketin birçok yerlerinden gençlik kabileleri dün Kırşehir'e hareket ettiler
Kırşehir'den Ankara'ya hareket eden bu çetken hücumu kurtul ve Atatürk büstüne yapılan tecavüzü tel'in etmek maksadıyla İstanbul Üniversitesi Tıbbi Fakültesi

İthal ve tahdit miyecek

(Baş tarafı 1 inci sayfa)
Herin müracaatı üzeri-
yacıni tesbit için ge-
bul'da işlemler Ba-
K'nin de iştirakiyle
yapılmış. İznit kâğıt
istihsal ettiği sağ-
omleket ihtiyacını kar-
göz önünde bulundu-
terlerle yapılan isti-
varılan anlasına mu-
fabrikasının istihsa-
ara tahsisler yapılmı-
a geri kalan kısmının
mekedlerden ithal e-
teshit olunmuştur.
gerçevesi içinde bas-
lar devam etmekte
adan da durumda de-
gi bir cihet yoktur.

teklip daha
(ANKA) Bugünkü
kara mahreci ile ya-
haberde, gazete kâğı-
Ekonomi ve Ticaret
Hizmsuz nesriyatı
sadiyle tahdide tâbi
liyordu. Yayın mü-
âli olarak telâya dü-
r üzerine, malûmatı-
ettiğimiz Ekonomi ve
İktisat Müsteşarı Faruk
/söylemiştir:

er tamamen aydur-
İlen maddelerin tah-
tanzim edilir. Ve Ba-
ndan geçtikten son-
İke konular. Bilindi-
tahdit edilmiş mad-
e kâğıt mevcut de-
İlkte - buna dair -
yaktır. Bu sebeple
er yayın müessesle-
e de mahal yoktur...
- Türk Haberler A-
ak dün neşrettiğimiz
ve tevziinin tahdide
hakkındaki haber,
ars telgraflarıyla mü-
nlar tarafından tek-
utunmaktadır. Bizim
nadığımız cihet, D.P.
İlkası herkeste ma-
Türk Haberler Ajan-
ri nereden alıp nasıl
fiyetidir. Memleket
yakından âlâkader
mevzuda, bu ajan-

İttifak teklifimiz Amerika- da müsait karşılandı

(Baş tarafı 1 inci sayfa)
Cumhuriyetçi Partinin görüşü
New York 3 (R.) — Kongre'da
Avrupa'ya Amerikan kuvvetlerinin
gönderilmesi meselesi görüşülürken
söz olan Cumhuriyetçi Parti sena-
törlerinden Werry ile Cain, Türki-
ye, Yunanistan, Yugoslavya ve İsp-
panya'nın Kuzey Atlantik savunma
ordusu teşkilâtına alınmaları husu-
sunda kat'i teminat istediklerini
açıklamışlar ve bu mesele satiyet
kesbetmediği takdirde Avrupa'ya
yeniden Amerikan kuvvetlerinin
gönderilmesine muarız olduklarını
bildirmişlerdir.

Bir filomuz Malta'ya gidiyor
Ankara 3 (İlhusu muhbirimiz-
den telefonla) — Donanmamıza
mensup altı gemiden müteşekkıl
bir filo önümüzdeki günlerde Malta
limanına giderek İngiliz bahriye
kuvvetlerine bir nezaket ziyareti-
nde bulunacaktır.

Türk deniz filosunun Malta'ya ya-
pacağı bu ziyaretin resmî çevreler
ce her ne kadar bir nezaket ziya-
reti mahiyetinde olacağı ifade edi-
lmekte ise de şehrimiz siyasi ge-
vreleri Amerika'nın siyasi ve askeri

Bir pilotumuz hava akınına iştirâk etti

(Baş tarafı 1 inci sayfa)
Türk tugayı refakatine tâyin olun-
muş ve hava meydanı kontrol ser-
visinde çalıştıktan sonra bu ay
içinde B.26 452 no'lu filosuna verili-
miştir.

Batı Kore sahillerine yeni bir
çıkarma

New York 3 (R.) — Güney Kore
birlikleri, Kore yarımadasının batı
sahillerindeki Haeju koyuna bir çı-
karma yaparak 38 inci arz daire-
sinin hisasında bulunan Paektöb,
Yonan ve Pyonganı kasabalarını iş-
gal etmişlerdir.

Merkez kesiminde yeniden 8 km.
lık bir ilerleme kaydedilmiş ve üç
kızıl kare saareten çıkartılmıştır.

şahsiyetleriyle İngiltere'nin Orta
Doğu kuvvetleri Başkomutanı, Ge-
neral Robertson'un son haftalar
içinde Ankara'da yaptığı temaslar-
da memleketimizle Orta Doğu em-
niyeti hususunda vardıkları görüş
birliğini teyit eden bir tezahürü o-
larak vasıflandırılmaktadır.

Filomuz mensuplarının Malta'da
yapılacak toplantıda bulunacağı ay-
rıca kuvvetle ifade edilmektedir.

Resmen teyit edilmemekle ber-
aber aynı gevreler Türk - İngiliz -
Amerikan donanmalarının müşte-
res manevralarından da bahset-
mektedirler. Bununla beraber şim-
dilik mevcut resmî malûmat filo-
muzun Malta'daki İngiliz deniz üs-
sânü ziyaret edeceği, askeri tesise-
ri gezerek bazı istişarîlerden sonra
dost indiballeriyle ayrılacağından
ibarettir.

Malta'da yapılacak olan mühim
konferans

Londra 3 (Nafen) — İngiltere'n-
in Anuvatan ve Akdeniz donanma-
ları ile Amerikan donanmalarının
manevraları bugün sona ermiştir.
Şimdi Malta'da yapılacak mühim
konferansa büyük ehemmiyet atfe-
dilmektedir. Bu Malta konferansına
İngiliz ve Amerikan askeri liderleri
iştirâk edecekler ve burada Akde-
niz bölgesinin umumî savunma
plânları üzerinde duracaklardır.
Son Akdeniz manevralarının da bu
konferansta görülsülecek mevzular-
dan birini teşkil ettiği ve alınan
noticilere göre hareket edileceği de
kaydedilmektedir.

Malta konferansında General
Eisenhower'in de bulunacağı hak-
kındaki haberler resmen teyit edil-
memiştir. Bununla beraber Kuzey
Atlantik Paketi Ordusu Başkomuta-
nının Malta'ya gitmesinin mümkün
olabileceği de ileri sürülmektedir.

Malta konferansına, son zaman-
larda Orta Şarkın mühim noktala-
rını ziyaret etmiş olan Birleşik
Amerika Amirali Carney ile İngiliz
Generali Sir Brian Robertson katıl-
acaktır.

Kırşehir'd büyük bir tertiple ol

(Baş tarafı
ki Atatürk heykeli
kin tecessüz tel'in
şam Sanat, Kız
öğrencileri ve kala
bütlésinin iştirâkiyle
türk anıtı önünde
pılmıştır. Gençler
nuşmaları, intikâ
türk sevgisinin Tu
ve Türk milletinde
yacağını ifade etm

Kırşehir'de

Kırşehir, 3 (T.H
heykeline yapılan
tatürk akoyindeki
testo etmek maks-
günü büyük bir m-
tır. Bu mitingde b-
yurdun her tarafı
fileleri gelmektedir

Diger taraftan t-
de Ankara'da büti
geneliğinin iştirâk
tertiple edildiği hab-

Ankar

Ankara 3 (A.A)
zarfesi günü Kırş-
olan mitingte bazı
re Ankara Yüksek
Birliğinden 50 kişi
rın saat 12.30 da
mizden hareket ed-

Mitingte Birlik
palı konacaktır.
Kırşehir'de vukubı
diseyi tel'in etmek
saat 17.30 da An-
ve Coğrafya Fak-
bir toplantı tertip

İzmir

İzmir 3 (A.A)
Atatürk'ün heykel-
kin tecessüz yurdu
fında olduğu gibi b-
bir nefretle karşı

Diger taraftan t-
daki Kırşehirililer,
de bir toplantı ya-
diseyi tel'in maks-
Belediye Başkanlığı
çekmeyi kararlaştı-

Hudutlarımızda Bulgar tahşidatı

Bulgaristanlı Türk muhacirler yerine Ruslar getiriliyor

Bu plân gereğince Karadeniz sahilleri Ruslaştırılıyor

Atina, 3 (R.) — Bir Yunan gazetesi, "Balkanlarda gizli Rus iskân plânları, başlığı altında yayınladığı bir yazıda, Rusların Bulgaristan topraklarında büyük sayıda Rus muhacirlerini nakil ve iskân etmek maksadiyle plân hazırladıklarını, son zamanlarda Rusya'nın talebi üzerine Türkiye'ye gönderilen Türklerden boş kalacak

münbit topraklara Rus muhacirlerini yerleştirmek suretiyle Bulgaristan'a yerleşmek ve bilhassa Bulgaristan'ın Karadeniz sahillerini nüfus bakımından Ruslaştırmak gayesini takip ettiklerini ifşa etmektedir.

Türk hududunda Bulgar tahşidatı

Edirne, 3 (T.H.A.) — Bulgaristan'dan gelen haberler, Bulgarların Türk, Yunan ve Yugoslav hudutlarında geniş ölçüde tahkimat yaptıklarını göstermektedir.

Bulgarlar bu tahkim işini gizlemek maksadiyle göçmen naklini karanlık bastıktan sonra yapmayı tercih etmekte, bu yüzden nakliyatı zoraki aksaklıklar yaratmaktadırlar.

Denizyollaması yolsuzluğunun duruşması

Dün Ankara'da bazı sanıkların ifadeleri alındı

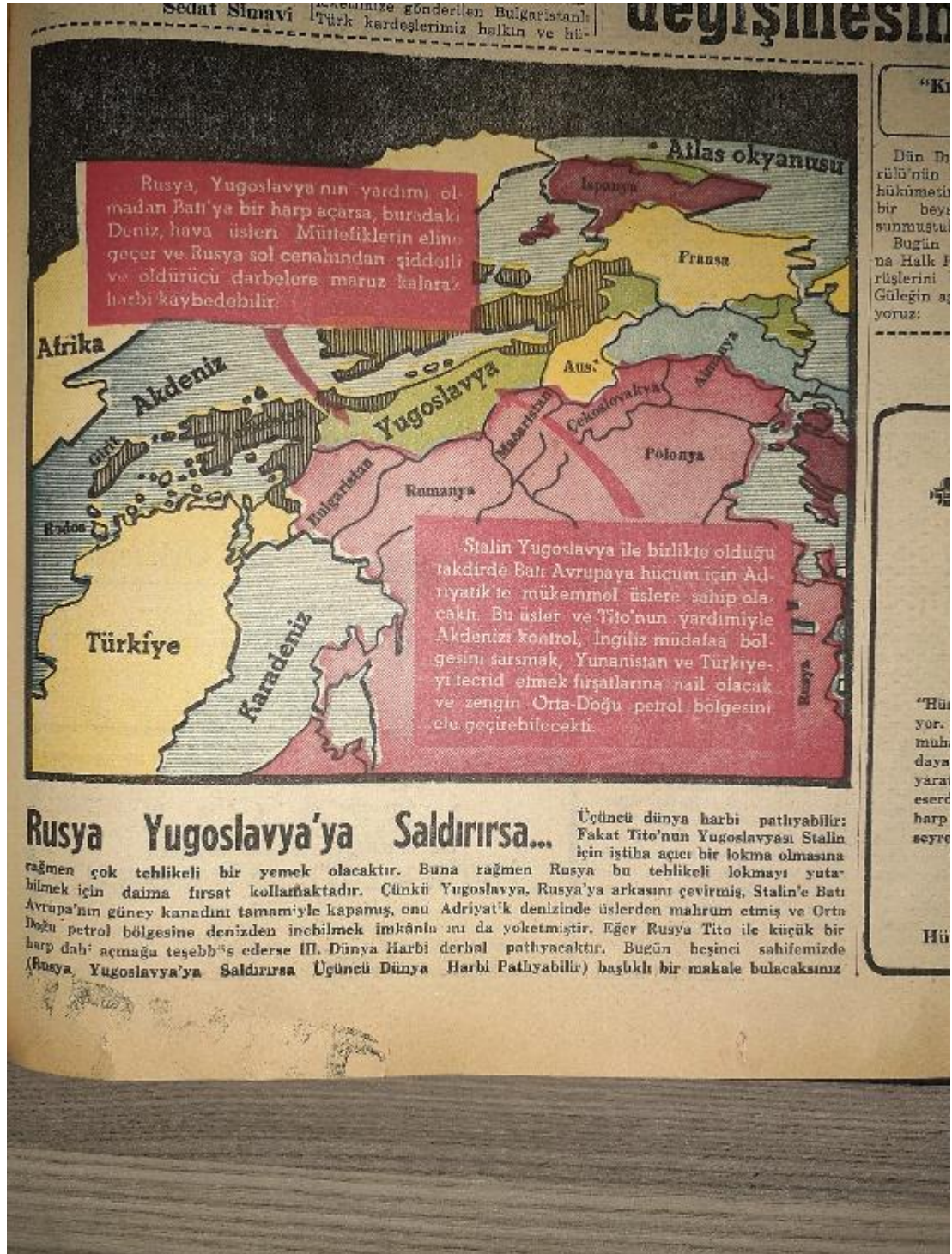

de,
ta
Me

Art
re
ot
sal
8
şeh
nin
kuz
ley
mü
kın

M
yo'

İ
v
L
a
r
a
t
a
l
g
t

Yugoslavya diktatörlü Mareşali Tito bir merasimde askerî tefiş ediyor.

Rusya Yugoslavyaya Saldırırsa.. Uçüncü Dünya Harbi Patlayabilir

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Ancak Stalin Yugoslavya'ya varmak için gerekli bir ehmiyetli bir durumla karşılaşmıştı ve bu yüzden Tito'ya varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti.

Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti. Tito ise varmak istediğini söylemişti.

Yeni saldırıları getirmişti. Ancak Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Ancak Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Ancak Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti. Stalin bir müddet önce Tito'ya Yugoslavya'ya varmak istediğini söylemişti.

...unabilir
da, Bir-
bütün
bir kar-
amış ve
bir tah-
bütün
i ric'at
dım ta-
i. 5 te)

...tesine
tirlarını sordu ve alâkalılardan is-
kân işleri hakkında izahat aldı.
Saat 10.30 da Aksu Köy Ensti-
tüsüne gelen Bayar, burada öğren-
cilerle köy halkı tarafından karşı-
(Devamı Sa. 6; Sü. 2 de)

Atlantik Paktına İştirâkimiz ve Sovyet Rusya

Moskova 24 (A) — Rus basını
Türkiye ile Yunanistan'ın Atlantik
İttifakına alınmaları haberini bu-
gün ilk defa olarak yorumlamıştır.
Sovyet ordusunun organı "Kızıl
Yıldız," şunları yazmaktadır: "Tür-
kiye ve Yunanistan'ı askerî bakı-
dan bir sıçrama tahtası, bir ilhak
harbi için asker edinilebilecek bir
memba haline sokmağa matuf Ame-
rikan diplomasisinin yıllardanberi
çevirdiği entrikalardan sonra Ame-
rika şimdi Türkiye ile Yunanistan'ı
(Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Bursadaki fecî

...etemel...

Amiral
m

**Bir
ko
Tahki**

keme tarafından
lere ehemmiyet
hyaben mahkûm
radan üç ay geç-
ler. Aradan dört
Fakat bütün
en başlar. Yine
r, karşılıklı tah-
keşif kararları
tlar mahkemede
aşlarlar. Bütün
aşirler, kayıtlar
ir çok masrafa
ndır. İkinci de-
ukata müracaat
miştir. Bir çok
a nihayet karar
taç mesul varsa
sekiz sene sür-
le münasebet..
inaf mahkeme-
sene daha ge-
le. Nihayet da-
kal eder. Ara-
na geçer. Mu-
an varsa Tem-
dosyayı başka
havale eder.
yeni duruşma-
de böyle geçer.
vize döner. A-
e geçtiği halde
etmektedir.
kazasına uğra-
a açmak ancak
rlı insanlara
azdır.

elbiseler giydirilen askeri birlikler
umumiyyetle Orta Doğu'ya sevk edil-
mektedir..

Atlantik Paktına istirâkimiz ve Sovvet Rusva

(Baştarafı 1 inci sayfada)

mütecaviz Kuzey Atlantik Koalis-
yonuna sokmayı kararlaştırmıştır.
Amerika, Türkiye ve Yunanistan'ın
insan gücü ve tabii kaynaklarına
muhtaçtır..

"Yeni Zamanlar.. dergisi de mese-
leyi uzun uzadıya yorumlamış. Yu-
nanistan'ın bir Amerikan sömürge-
si olduğunu ve Türkiye'nin aynı
volda süratle yürüdüğünü ileri sür-
müştür. Sovyet dergisi, Fransa ile
İngiltere'nin, Türkiye ile Yunanıs-
tan'ı Atlantik Paktına almak husu-
sunda pek hevesli davranmadıkları-
rını kaydettikten sonra şunları ilâ-
ve etmiştir:

"Bununla beraber son yıllarda
İngiltere'nin Orta Doğu'daki vazı-
yeti gün geçtikçe kötüleşmektedir.
D.. İngiliz-Mısır ihtilâflarıyla başla-
mış ve şimdi İran gelişmeleri gelip
çatmıştır. İngiliz emperyalistleri
Orta Doğu bölgesinde süratle geri-
lemekte olup, bu durum karşısında
Amerikan plânlarına karşı daha
mülâyim davranmaları muhtemel-
dir..

Cezveyi süterken
girdi: "Pisirme,
ye bağırdı. Sonu
Düşmemek için m
tedim. Yer ıslak
te düştük. Düşen
lüm oldu ve "Ay
duyan oğlum ge
odaya götürdü. S
ne, vurulmuş, be
haber vereyim.."
mun arkasından
koştum. Kocamı k
linde bıçağı da g
de beni vurmak
tünden almış olac
tıgı kavgalardan
reğine indi. Birkaç
cağızın ölümüne

Gülsüm'ün bu
üzerine ceset, ölü
biti için morga ka
rapor bugün ve
mahkemeye meşh
nuna göre başlan

Vakayı hicıkıra
Gülsüm, rüştiye s
tahsil ettiğini de
etmiştir.

Muhterem Dokto

Polis Sulfamid ve Vita

Cét ra

Tablette

2 - 1 P - Amino - benzen - Su
Para - Amino - benzen - Sulf
Para - Amino - benzen - Sulf
2 - Sulphadimethylopyrimidine

İlk defa çıkarılarak Depo ve E

Kore'de Türk civanmertliğine bir misal: Bir erimiz bir kızıl esire ikram ettiği sigarayı kendi çakmağıyla yakarken
(Foto: Hürriyet — SEMİHA FERİDUN ES)

İngilterede iki hariciyecisi esrarlı bir şekilde kayboldu

Taksim'deki Kaide

İstanbul Belediye Meclisi, Taksim'deki meydana bulunan ve 290 bin lira sarfiyle meydana gelen İnönü heykelinin kaidesini yıktırmağa karar vermiş. Bunu, dün haber alınca, neden yalan söyleyeyim, âsabım bozuldu.

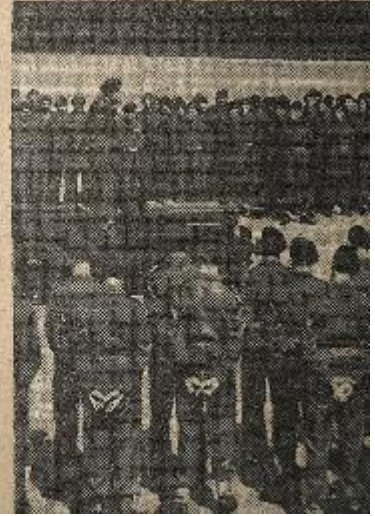
Bu zavallı milletin bu kadar parasını sarfederek meydana getirdiğimiz bu kaideyi niçin yıkıyoruz? Bu kaide-nin üzerine İnönü'nün heykelini oturtamadıysa yıkmamız mı çap ediyor? Elimizde duran bu kaidenin üzerine oturacak heykellerimiz mi yok? Atatürk'ün, Fâti'h'in

Sovyet Rusya'ya kaçmış oldukları tahmin ediliyor

İzinsiz gayubetleri dolayısıyla her ikisi ne isten el çekirildi

Londra, 7 (B.B.C.) — İngiltere Dışişleri Bakanlığı memurlarından iki kişinin ortadan kaybolduğu bugün resmen açıklanmıştır. Bu gün öğleden sonra Dışişleri Bakanlığında yapılan basın toplantısında bir hükümet sözcüsü bu hususta aşağıdaki izahatı vermiştir:
(Devamı Sa. 5; Sa. 5 de)

Emekliye

Hürriyet

İngiltere'de iki hariciyeciyi esrarlı bir şekilde kaybordu

son istide sarımadığı de

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

"Dışişleri Bakanlığına mensup iki memur 25 Mayıs günündenberi ortadan kaybolmuşlardır. Bunlardan biri B.D. McLean, diğeri G.F. de Burgess'dir. Şimdiye kadar yapılan tahkikatın alınan neticeye göre, ikisinin de bir kaç gün evvel Fransa'ya gittikleri anlaşılmıştır. McLean'in bir sene evvel fazla çalışmaktan mütevellit bir sinir buhranı geçirdiği, fakat tamamiyle iyileştiği bilinmekte idi. İzinsiz gaybubetleri dolayısıyla her ikisine 1 hazineandan itibaren isten ol cektirilmiştir."

Hariciyeciler Rusya'ya mı kaçmışlar?

Gazetecilerin sorularına cevaben hükümet sözcüsü bu iki hariciye memurunun halen nerede bulunduğlarının bilinmediğini söylemiştir. Bunun üzerine bir gazeteci "Daily Express" gazetesinde çıkan bir habere göre, kaybolan hariciye memurlarının Sovyet Rusya'ya ve yahut Sovyet peyki memleketlerden birisine kaçtıklarını söylemiş ve hükümet sözcüsünden bu hususta izahat istemiş ise de sözcü bu haberi yorumlamaktan imtina etmiş, fakat kaybolan memurların beraberlerinde siyasi evrak götürdüklerine dair en ufak bir emarenin dahi ele geçirilmediğini söylemiştir.

Diğer taraftan "Daily Herald" gazetesini, bahis mevzuu iki memurun Rusya'ya kaçtıklarını muhakak addetmekte ve her ikisinin de yakın arkadaşlarına ideallerine hizmet için Moskova'ya gitmek arzusunda olduklarını söylediklerini yazmaktadır.

Kaçan memurların hüviyetleri

McLean, İngiliz Dışişleri Bakanlığında Amerikan Mesceleleri Şubesi Müdürü idi. Liberal Partinin mütevaffa lideri Sir Donald McLean'in oğludur. 1935 ekiminde Dışişleri Bakanlığı hizmetine girmiş, Amerikan Şubesinin Şefi olmadan evvel Paris, Kahire ve Vashington İngiliz elçiliklerinde vazife görmüştür. Kardeşi Alan McLean son zamanlara kadar İngiltere'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi nezdindeki delegesi Sir Gladwyn Jebb'in sekreteri idi.

Bildirildiğine göre, kaybolan diplomatlardan McLean 1940 ta Hariciyenin özel müsaadesiyle İngiliz olmayan bir kadınla, Amerikalı Melinda Marling'le, evlenmiş ve 1944 te bir çocukları olmuştur. McLean, karisiyle oğlunu Londra'da bırakmıştır.

Burgess'e gelince, harp yıllarında Dışişleri Bakanlığı Basın Dairesinde çalışmış, bu sıfarla sık sık Dışişleri Bakanlığının sözcülüğünü yapmıştır. 1950 denberi ikinci sekreter olarak İngiltere'nin Vashington Büyük Elçiliğinde vazife görmekte idi.

Son zamanlarda izin almış ve bunu geçirmek üzere Londraya gelmişti. Kendisi bir müddet Dışişleri Bakanlığı Uzak-Doğu şubesinde çalışmıştır. Japonya meseleleri mütehassısı olarak tanınmıştı.

Her iki hariciyecinin üzerlerinde diplomatik pasaportlar olup memleketten birlikte çıktıkları sanedilmektedir. Scotland Yard'ın özel şubesi şimdiye kadar yaptığı tahkikatın teferruatını gizli tutmaktadır.

Rusya'nın İran'a Emekliye ayrıl-

nasının al-kutlandı

İkinci Cihan harbiye cirkonümü mēmemleketleri mutanı Ge lan mera ve bir nuleyh sözi 5 tarihini ulmaz bir e "dehset" iması gere u bilhassa

OTEL

Fevka

Günün nezihi verdir

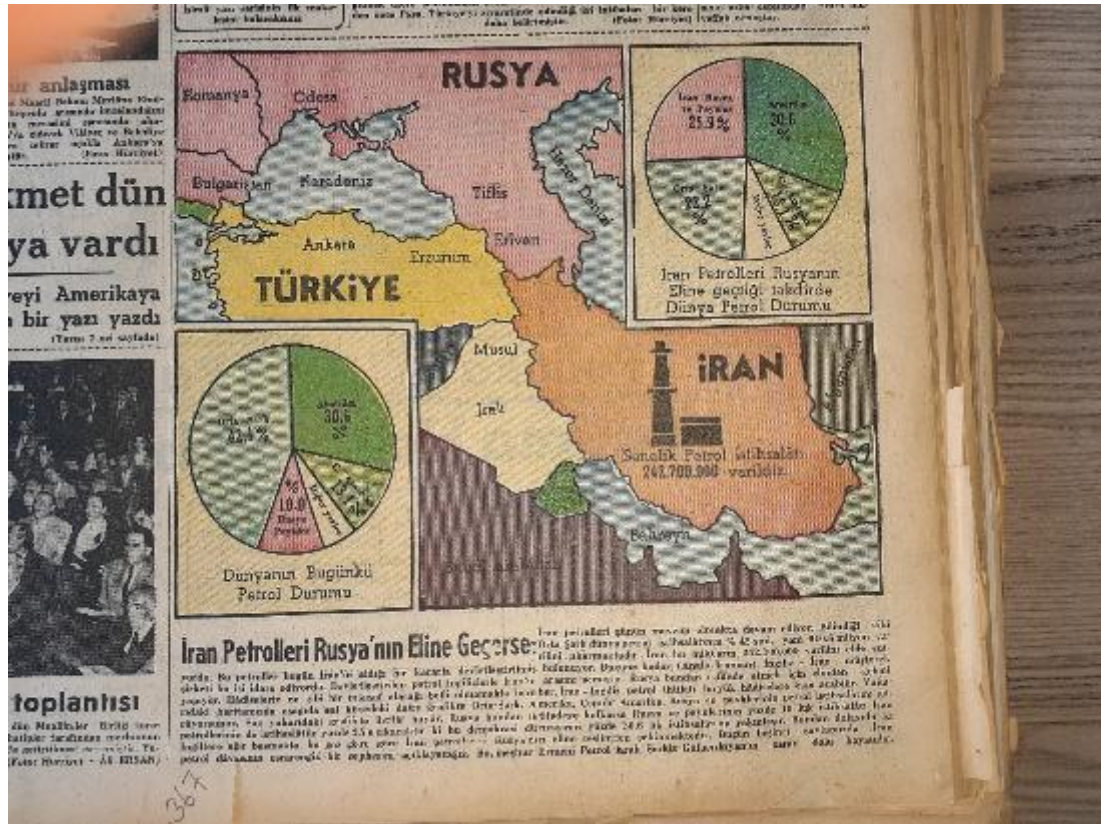
lunan kuvvetlerin mevcudu 9000 i
bulmaktadır ki, bu rakam sulh za-
manında Kıbrısta kaydedilen en
yüksek mevcut olarak gösterilmek-
tedir.

Rize'de bir Rus uçacı görüldü

Ankara, 14 (ANKA) — Rizeden
sehrimize gelen malûmata göre,
dün öğleden evvel milliyeti meçhul
bir uçak vilâyet hududu dahilinde
çok yükseklerde dolaşmıştır. Pazar
ilçesi üzerinde bir ara irtifakı al-
caltan uçağın Sovyetlere ait işaret
taşıdığı görülmüştür. Uçak bir müd-
det sonra yine çok yüksek bir irti-
fadan Karadenize doğru uzaklaş-
mıştır.

ti

Kemal
Seyrû-
nirlerin-
ellerden
U.S.I.S.)

Meclisin dün yaptığı hararetli toplantıdan bir görünüş (Foto: Hürriyet - Uçak Postasıyla)

Hopa'da şüpheli bir Sovyet motörüne karadan ateş açıldı

Türk - Rus hududundaki kızıl kıtaların da birkaç gündür manevra yaptığı bildiriliyor

Rize 23 (T.H.A.) — Sahillerimizde son günlerde yine izah edilemiyen hadiseler cereyan etmektedir. Birkaç gün aralıksız kıyılarımızın çok yakınına kadar Rus motörleri gelmekte ve bilhassa geceleri sahillerimizi projektörlerle taramaktadırlar.

Üç gün evvel de Hopa halkını telaşlandıran bir hadise olmuştur. Bir Rus motörü limana girerek kaskaba ya uzun müddet projektör tutmuş ve sahil muhafaza memurlarının ateşine maruz kalınca uzaklaşıp gitmiştir.

Afakalı makamlar, tevli eden bu hadiseler karşısında sahil boyunca emniyet tedbirleri almışlardır.

Rize 23 (T.H.A.) — Hopa'dan gelen haberlere göre Türk - Rus hududu mintikasındaki Rus kara kuvvetleri birkaç gündenberi manevralar yapmaktadır.

Top sesleri Hopa'dan duyulmakta, zaman zaman evlerin camları sarsılmaktadır. Bu arada Rus top raklarından havayı tarayan projektörlerin ışıkları da görülmektedir.

Ötomobil saltanatı

Maliye Komisyonu yeni tasarıyı tefkike başladı

nemurları

adeki vaziyet

eyeti
ran'a

ava ala-
çok tek-
ni söyledi

etrol ihtilafını
letmeğe çalış-
ın İran'a gön-
(dün) öğleden
lanına varmış
ına Taşit Ba-
Başkan Tru-
silcisi Mister
karşılammış-
kanı ve üye-
is edilen Ga-
len evve, Sa-
defterini im-
Başkanı Lord
alanında be-
er getirip ge-
7. Sü. 1 de)

pa'da
ğuklar
ddetli

ar

Siddetli fırtı-
Avrupa'yı ve
a bazı yerle-
kaplamıştır
ecesi gölge-
ur. Halkın a-
ına göç et-
mektedir.

hon. C.H.P. adına imzaladıkları
gensoruyu B.M.M. ne vermişlerdir
Bu gensoru Mecliste hararetili
münakaşalara yol açacaktır.

ara seçimlere ait namzetlerin tesbi-
ti için bugün saat 10 da Eminönü
Halkevinde yoklama yapılacaktır.
(Devamı Sa. 7. Sü. 1 de)

Birliği Ger-
şanın m-
münasebet
den 85 bi-
ceye yaba-
için 128 b-
sisat tam-
Bakanlığı
safirleri
bin liralık
Bu husus
liti yapılm-

Türkiye'nin Demir Perde ile ticareti

Amerika'nın, Türkiye'ye neden hususî bir müsaade verdiği Güvenlik Konseyi raporunda belirtildi

Nevyork, 4 (Amerikanın Sesi)—
Bazı stratejik ehemmiyette malla-
rı Sovyet bölgesine ihraç eden
memleketlerden Amerikan yardı-
mının kesileceği hakkındaki ka-
nundan Türkiye'nin hariç tutulduğu
dün bildirilmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin Tür-
kiyenin bu kanun dışında neden
bırakıldığını izah eden raporunda
ezcümle şöyle denilmektedir:

"Türkiye ile Sovyetler Birliği ve
peyk devletler arasında harpten
sonra yapılan ticaret her iki tara-
fın da umumi ticaretinin yüzde se-
kiz ilâ on ikisi civarındadır. 1950
senesinde Türkiye'nin Sovyet blo-
kuna ihraç ettiği malların değerini
18 milyon dolara, yani Türkiye'nin
umumi ihracatının yüzde yedisine
balığ olmuştur. Bu memleketlerden
Türkiye'nin yaptığı ithalat ta 23
milyon dolara, yani umumi ithalatın
yüzde sekizine balığ olmuştur.

Türkiye Sovyetler blokuna silâh,
cephane, harp malzemesi veya at-
om enerjisine müteallik malzeme
ihracına müsaade etmemektedir...

Raporun sonunda, Türkiye ve A-
merikanın sıkı ve m'anevî bir dost-
lukla birbirlerine bağlı oldukları,
belirtilmektedir.

— İbrahim, biz de bir Lasın topl-
ne dersin?

Dünya Hür İşçi Sendikaları Federasyonu
lerarası Konfederasyonunun mer-
kezini ziyaret etmektedirler.

Aras, Türkiye'de sendikalara 250
bin kadar işçi katıldığını, Türki-
ye'de sendikacılık hareketinin, Tür-
kiye'nin Atlantik Paktına girişini
tamamıyla desteklediğini söyle-
miştir.

Rus casuslarına karşı tedbirler

Rize, 24 (T.H.A.) — Son zaman-
larda daha müteyak'ız bulunmak
ve sahillerimizi sıkı bir nezaret al-
tında bulundurmak için sahil mu-
hafazasının buradaki teşkilâtı ye-
niden takviye edilmiştir.

li
ası yü-
rdahan
ipoli'de
olduğu
mıştır.
rriyet)

Dolaşan şayialara göre son za-
manlarda zaman zaman fırsat bul-
dukça Rus motörlerinden kauçuk
sandallarla sahillerin ıssız tarafları-
na casuslar çıkarılmaktadır.

Bu gibi hâdiselere bundan böyle
imkân verilmemesi için icap eden
bütün tedbirler alınmıştır.

Beyrut'a geldim. Şu anki durumla ilgili telgraflar kabul ediliyor. Fakat yerine gönderilmiyor. Bu Mısır hükümetinin hilâfı haberler veriyorlar. Bahane: Ecnabi gazeteciler hakkında alacağını Kahire gazeteleri veriyorlar. Yarın ecnabi gazeteciler idut dışına çıkarılacağı kuvvulanıyor.

25 (Hikmet Bil'den tel) — Beyrut'a gelir gelmez bir heyetinin uçakla bu sabah buraya geldiğini ve Kahireden yine gelmiş bulunan bir Mısır heyetini temastıklarını ve hilâfı iki heyetin de memleketlerindeki durumları öğrendim.

re ve Iskenderiye sokaklarında çıplak Fellâhlar nüfuz ve bu vesileyle dükkânı açmaya devam ediyorlar. Çarşı verilen vaizlerde ve çıkarılmalarda ecnabi malını tahminen sevap olduğu bildiriliyor. Mısır hükümetinin şiddetli tavakemetine rağmen, nüfus, tezahürata devam etmekte otomobiller yakılmakta ve insanlar taşlanıp devrilmekte.

rsite talebelerinin yaptıkları

Mısır'ı protesto ediyoruz
Ankara, 25 (R.) — Mevsuk kaynaklardan öğrendiğime göre Dışişleri Bakanlığı Kahire Elçimiz de (Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Rusya Mısır'a silâh satacak

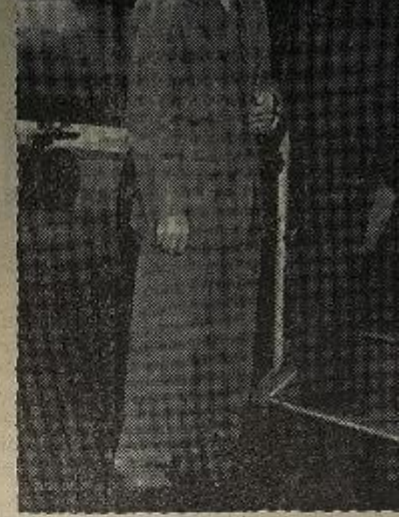
Sovyet B. Elçisi
temaslar yapıyor

Kahire, 25 (R.) — Bu sabahki Mısır gazetelerinin bir kısmı Mısır'ın derhal Sovyet Rusya ile anlaşmasını ileri sürmekte, bir kısmı ise Birleşik Amerika'nın Mısır-İngiliz ittifakında arabuluculuk yapacağını yazmaktadır. Sovyet Rusya'nın Büyük Elçisi bugün Dışişleri Bakanlığına giderek Dışişleri Bakanı Salâhattin Paşa ile iki saat süren bir görüşme yapmıştır. Basın haberlerine göre, bu görüşme esnasında Mısır - İngiliz ittifakıyla Orta Doğu genel durumu gözden geçirilmiş. Sovyet Elçisi Mısır'a ucuz fiatla silâh satmak teklifinde bulunmuştur. Bundan başka Sovyet Elçisi La Haye Milletlerarası Adalet Divanına bir Sovyet hâkiminin seçilmesi işinde Mısır'ın Sovyet Rusya'ya desteklemesini de talep etmiştir.

Diğer taraftan Birleşik Amerika (Devamı Sa. 5; Sü. 5 te)

Şiddetli soğuk dalgası geliyor

Londra, 25 (Nafin) — Atlas Ok-

Kore kahramanı Hacı Altınar Nevizisinden İhsan Atakent ve Askeri findan karşı

Başkan

Kore kahra kabul ve

Çavuş Buras ve Ha Amerika seyahat

olduğunu,
kendisini
ziyaret
erek, bütün
önünde ce-
zerinde mü-
ğru olmadı-

eseleler üze-
dar arasın-
adar çok te-
nin olunursa,
sarraf edile-
sonra, C.H.P.
azanıp kaza-
ti suale de:
iki üç sene
leri kazan-
tlidir. Kat'i
ylemeğe im-

nin basın

ınların, Tru
ir basın top-
nu hakkında-
leketin kendi
luğunu, bizde
tatbik etme-
bildirmiştir.

la olan

imiz

u Tevfik İle-
ısına verdiği
sualine de şu

esinde resmi
anılmıyorsam
milli mücadele
Ruslarla dost
demışimdir.

ve tarih ha-
gün ne mak-
i ve ne mü-

İsmet İnönü, dün akşamki eks-
presle Ankara'ya dönmüş ve bü-
yük bir kalabalık tarafından uğur-
lanmıştır.

Rusya Mısır'a silâh satacak

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Büyük Elçisi Coffery Jefferson, dün
İskenderiye'ye giderek Mısır Kralı
Faruk tarafından kabul edilmiştir.
Amerikan Büyük Elçisi Kahire'den
hareket etmeden evvel İngiltere Bü-
yük Elçisiyle bir saat süren bir gö-
rüşme yapmıştır. Bu sabahki Kahi-
re gazeteleri Birleşik Amerika'nın
Mısır - İngiliz ihtilâfında arabulu-
culuk teklif ettiğini yazmışlarsa da,
bu haber gerek Mısır resmi kay-
nakları, gerek Amerikan resmi çev-
releri tarafından derhal yalanlan-
mıştır.

Süveyş Kanalı seyrüseferi

Londra, 25 (B.B.C.) — Mısır hü-
kümet makamları Süveyş kanalın-
daki nakliyatı sekteye uğratmak
maksadiyle müşkülât çıkarmaya
devam etmektedir. Mısırlı liman iş-
çilerinin çoğu hükûmetin tahrik ve
teşviki ile, boykot yapmışlardır.
Buna rağmen İngiliz komutanlığı
gerek harp malzemesi taşıyan ge-
milerin boşaltılması, gerek kanal-
dan geçen yabancı ticaret gemileri-
nin yollarına devam edebilmeleri
için gereken tertibatı almıştır. Ka-
nal seyrüseferi hiçbir suretle sekte-
ye uğratılmıyacaktır.

Suriye'ye elli bin

Auto-Lite akümülatör
tenezzüh arabaları, zi-
kineleri ve kamyonlar
faydaları temin eder:

- GÜVENİLİR M
KUDRETİ
- UZUN ÖMÜR
- TAM RANDIM

Auto-Lite akümülatör
normal kullanılan ar-
senede 3 defa suya
gösteren Auto-Lite
aküleri dahil... tip ve
kimından her ihtiyac
liyabilir.

Auto-L

AKÜMÜLATÖRİ

Uğın nereye kadar gidebi-
vzuu, merâz idare hey-
nda bile münakaşa mev-
Azalardan bazılarının Ce-
Barlas'ın mütalâasına mu-
kları sızan haberlerden
ktadır. Halk Partisi kon-
bu bakımdan enteresan
yet alacağı tahmin olun-

lere Süveys'i viye ediyor

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Arap Devletleri Dışisleri
Siyasi Komitesi toplan-
vel Pariste Dışisleri Ba-
fikir teatisinde bulunmak
izhar etmişlerdir.

Dışisleri Bakanı Parise gitti
tarafından Mısır Dışisleri Ba-
Şattin Paşa, bugün uçak-
hareket etmiştir. Bilindiği
hattin Paşa Pariste yapıla-
el Kurul toplantısında Mi-
hhas heyetine başkanlık

ile Gardner evlen- cin müracaat ettiler

elphia, 3 (AP) — Tanın-
rıkâr Frank Sinatra ile ar-
Gardner dün sessiz sadâ-
me müsaadesi için mürâ-
mışlar ve Hâkim Charles
unu gazetecilere bildirir-
ka kapdan sızışmışlardır.
al olarak müsaadeyi, mah-
âtibi verir ve üç günlük bir
e müddeti vardır, fakat
valde hâkim bu müddeti
kaldırabilir.

ra ve nişanlısı Ava Gard-
aracaatı doğrudan doğruya
yapıp ayrılmışlardır.

ullah (King) rakkase miye ile evleniyor

ez (Mexico) 3 (AP) — Shep-
Abdullah King, dün bura-
sı Gloria'dan otuz dakika
ır duruşma sonunda boğan-
Kendisi Mısırlı rakkase Sa-
amal ile evlenecektir.

Bayar kabul etti

Ankara 3 (A.A) — Cumhurbâg-
kanı Celâl Bayar bugün Çankaya-
da saat 11.30 da Kore Türk tugayı
komutanlığına tayin edilen ve Ko-
re'ye hareket etmek üzere bulunan
Tuğgeneral Nemik Argüç'ü kabul
etmiştir.

Komünist tahkikatı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

tiklâl inkâr eden bu ihanetten mü
nezzehtir. Fakat velev ki bir tek te
olsa, iki nüfusluk bir asker ailesi-
nin nâciz bir ferdi sıfatıyla söyle-
yebilirim ki komünizmin, yarın is-
tiklâl ve sâhâgımızı teslim edece-
ğimiz askeri iliselerin öğrencilerine
kadar uzanması bize büyük bir
ibret dersi vermektedir.

116 milletvekili arkadaşım ile Bâ-
yük Millet Meclisine sunduğum
kanun teklifinin münakaşa edile-
miyeceğini hâdiseler teyit ediyor,
kabulünden emin olduğumuz mü-
eyyide ile kaleimiz casuslardan te-
mizlenecektir...

İki tevkif daha

Diğer taraftan gece geç vakit
bize bildirildiğine göre, komünist
partisi kurucularından Fuat Reşat
ile parti üyelerinden Tevfik İlmen
de tevkif edilmişlerdir.

Fuat Reşat Baraner'in "Türkiye
Komünist Partisi", nin başkanı bu-
lunduğu ve komünistlik suçundan
evvelce mahkûm olduğu bildiril-
mektedir.

Baraner, muharrir Suat Derviş'in
kocasıdır.

Tevfik İlmen'in ne iş yaptığı ma-
lûm değildir. Bununla beraber par-
tinin ileri gelen âzalarından ve
hattâ Genel Sekreteri olduğu da
söylenmektedir.

Geç vakit yapılan sorguları sıra-
sında, ikisi de suçsuz olduklarını
iddia etmişlerse de, tahkikatın se-
lâmeti bakımından Eminönü nö-
betçi Sulh Ceza Hâkimi tarafından
tevkif edilmişlerdir. Tahkikata de-
vam edilmektedir.

Güreşçi Servet Meriç bir lo-
kantada kavga çıkardı

GÜN GÖRMÜŞ AİLESİ

[illegible][illegible]

...kadar nesfedilecek
...siyasi manevraları bu tarafta
...ya da herhangi bir tarafta
...milletler, Sovyet hükümeti
...devletleri arasında bir
...umumi fikir birliğine
...devletleri arasında bir
...devletleri arasında bir
...devletleri arasında bir

[illegible]

70 Gazetesinin diñ yaptığı
tefaiirler
70 gazetesini bu slesimel nes-

—8—
"8" sayılı Tas. Arzusunun verdiği malumata göre Ankara'daki Sovyet Büyükelçisi A. N. Dostler, Savaş Bakanlığı'na gelerek Türkiye'nin Atina'daki Paşina davet karanlığıyla ilgili bir yazı tevdi etmiştir. Bu yazıda Atina'daki Paşina kararının, on iki devletlerin müdahalesi karşısında değil de bilakis tevaccüt yetkileriyle karardığına dair muhtemel bir soruşturmaya atıfta bulunulmaktadır. Türkiye'nin bu müdahaleyi bloş etmekle ve topraklarında askerlerinin konuşulmasına atıfta bulunulmaktadır. Bu soruşturma, hükümetin bu soruşturmaya atıfta bulunulmasına karşılık, edilecek

Sovyet propagandasının gayretleri
Sovyet dağılmaErdem hatıraları
Sovyetler Birliği Atlası
Paktın kurulmasına ille
edilmişdenberi böyle bir
saldırıya uğramış. Bilmek için
her nevi propaganda faaliyetinde
bulunmuş ve özellikle buka giren
dağılmaErdem hatıraları
hemen herşeyi kendine
necevvur eden bir şekilde
ayrıştırmaları uygulanmış.

[illegible]

Bütün bu Ahtanlık Parti çevreleri, Sovyet iktidarlarını esaslanarak, bu iktidarlardan mahrum mahsum iktidarlardan kurtulduğunu ve dillerde çevrelerde tebrik ettirmektedir. Dün halikane-i meşinde vapırlar teşkilini, işte bu bir seri siyaset faaliyetleri anında sonuna bir taraftan ve bir çıkışta teşkil etmişlerdir.

Diplomatik müşahidlere nazaran bu mealde daha bir kaç nota Orta Doğu memleketlerine ve bilhassa Yunanistan'a da tevdi edilecektir.

Ankara, 4 (ANKA) - Halka
tutuşta bulunan iki dâğırtı
bulucumuz Şükri ve Leffer'in öm
mürdeki güçlerde yapılacak iş
maçlarda oynayışlarının temel
nedeni Federasyonumuz tarafında
Hayran Federasyonu nezdinde ya
pılan teğahhül müabir karpışın
vegebi iki futbolcumuzun gerek
münde varışıştır. Şükri ve Le
fferle talayış yapılacak mudi
mızın işlev ve Alimankara kar
şı mırer belice alması çannet
moleldi.

Düğer taraftan İsvaç, takımı c
leinde yapacağı müsabakaya t
yük önem verdiğinden, İtalya'da
bütün İsvaçlı öğrencileri almak
zere İtalyan Federasyonundan m
saade istemişlerdir.

1998 dünya olimpiyat birincisi olan Ayşe Milli tekvando şampiyonasında kaybolan prestijini geri almak için çalışmaktadır.

(Bas tarafı l inci sahifed
di). belki bersahbe kalmışlardı
Fazılazar çuk otanmışlardı ve
ze bazarın gök üstündü. De
dünce göl büriz bir oysaytı. İn
Portekizli hakem bunu görme
Stadi dolduran seyirciler, bi l
reketlerini alkışladıkları si
kötü bareketlerinin de s
kaydılar.

Santirfor Muhtar'ın anlattıkları
Santirfor Muhtar da şunları ek
lemiştir:

"Oyun esnasında ben de gol yapıyordum. Fakat: Fransız dârsesinde sayıydığım halde jeci sayılmaztık, çoktığım giti jecim ayağına çarparak korn jidi. Biz, ilk golu attıktan son marnajımızın yitkiledi, ilerde a hinde arka arkaya iki gol yit hizadaık ve şabıdık. Fransız elanik bakımından bizden üstün duğu giti nefes kalibayelleri de ze nazarın çok yitkiledi. Fran takımı, bu marnajıyelleri saymaz kalibayeti baki etmiştir."

Baillet'un ustalığı
Futbolcularımız, Fransız takım-
da sağ ayak oynamayan ve takımın
üç gol atan Baillet'yu çok meth
maktadırlar.

ta yapmış demektir.

Sl
larındadır

allere kendilerini
güzel bir şeydir.
dilemez. Saadet
mevî tarafta da
lâzumdur.

a bir yuva kurmak, &
gösterişle de olmasa
mesut temellere de
işin birinci ve kıymetli
adımı muhabbet ve kar
dır.
ada muhabbet yarat
men kadının elindedir.
en az muvazenet e
d seyin bir kadının
olduğu muhakkelattır.
kadının bir yuvanın
temin edebilmesi için
çok daha tesirli silah
mektir. Bir koca, tes
bir kadının bir

Savarona
Bombay'da

Misirdaki kurtuluş
orduları faaliyette

Sovyet notasına cevabımız dün Büyük Elçiye tevdi edildi

Nota ile cevapnamemizin metinlerini neşrediyoruz

Hükümetimiz, Türkiye'nin tecavüzi hiç bir gaye gütmediğini, Sovyet Rusya ve peyklerinin ise aynı şekilde hareket etmediklerinin anlaşıldığını belirtti

ANKARA, 12. KASIM — Başbakanlık'ta dün öğleden sonra Türkiye'nin Sovyet Rusya'ya verdiği cevapnotasının metinleri neşredildi. Başbakanlık'ta dün öğleden sonra neşredilen cevapnotasında, Türkiye'nin Sovyet Rusya'ya verdiği cevapnotasının metinleri neşredildi. Başbakanlık'ta dün öğleden sonra neşredilen cevapnotasında, Türkiye'nin Sovyet Rusya'ya verdiği cevapnotasının metinleri neşredildi.

Amerikalı mebuslar

Dün bir basın konferansı tertip edildi

Türkiye'ye olan güven ve takdirlerin bildirildi

ANKARA, 12. KASIM — Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'deki mebusları dün öğleden sonra bir basın konferansı tertip etti. Konferansta, Türkiye'ye olan güven ve takdirlerin bildirildi.

İsveç Milli futbol takımı dün gece uçakla Roma'dan sehrimize geldi

Dün gece sehrimize gelen İsveç milli futbol takımı, Trabzon hava meydanına uçakla landı.

Son, 5 (A.A.) - (Reuters): Suriye Devleti Reisi Fevzi Sel, hükümetinin bütün amanninin, milletin arasına açmak, meşhür kentin salama ve teskil ve cumhuriyet rejiminin müdafasına faydalı olmak idüğüne sözlenmiştir. Fevzi Sel, Reuters Ajansına şu beyanını vermiştir:

"Hiç bir şahid ihtisamı yoktur. Aras memleketleriyle münasebetlerimiz, Birleşmiş Milletler mülk perspektifinde olup diğer devletlerdir. Hükümetimizin meşhür millet menfaati her şeyin başıdır. Hükümetimiz ve devleti doğrudan doğruya müdahale etmemektedir. Vaziyet normal hale geldiğinde edereceğimiz yeni parlamento üyelerini seçmek için seçimler yapılacaktır."

Devlet Başkanı Suriye - Türkiye münasebetlerinin hali baya durur mu hakkında da şunları söylemiştir:

"Türkiye ve Suriye arasında karşılıklı çıkararak arasında olanlara, bütün hakikatlarına rağmen, Türkiye ile dostane münasebetimizi idame ettirmekteyiz..." (Devamı Sa. 5, Sü. 3 de)

**anlar için
un teklifi**

**Gazetede neşri
sarruf sağlayacak**

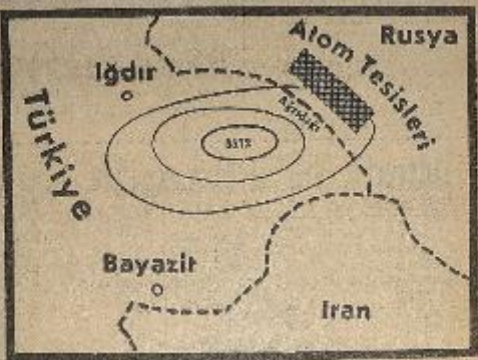
**Ruslar Şark Hududumuzda
Ağrının mağaralarında
atom tesisleri kurdular**

Demirpınarı aşan ve Rusların atom deneylerinde hazır bulunan İngiliz ajanı Lester son verdiği raporunda dünyaya yeni bir hakikatı açıklamıştır.

Bu, Rusların Ağrı'daki mağaralarındaki muazzam atom tesisleri dir. Bilindiği gibi Ağrı'daki bu hududun içinde ve etekleri de Türkiye hududu içinde kalmaktadır. İşte

bu eteklerde bugün Ruslar bu gizli tesislerini kurmuş bulunuyorlar. Hatırlarda olduğu veyhile, iki yıl önce bir Amerikan heyeti Ağrı'da tezcillerde bulunarak tıpkı bu hususlardan son verdiği zaman Ruslar veyhile, kaptanlardı. Hatta bu heyetin aldığı bir film de Bağdat'a meşhul ellerde (Devamı Sa. 5, Sü. 3 de)

İngiliz Gish kuthbarat Ajansı Lester'in raporuna göre Rusların Ağrı'da bu eteklerdeki gizli atom tesislerinin yerini gösteren kroki

verginin
siplerine
verginin
halen
21 i te-
i makul
rettir.

iktisap
nele Ver
te bulu-
ira art-
nktü ve-
nin ali-
unmak-

'da

ahifede:
bağlaya
köprü-
için ge-
lirmıştır.
onra Lâ-
una gel-
nüratiyle
en şehre
n Bayar.
nuazzam
alunmuş-

za

sahifede)
inede öl-
başka 19
stadır ve
hikeli gö-

göre, Suriye'de arka arkaya yapı-
lan ordu isyanları, Suriye, Ürdün
ve Irak'ın birleşmeleri lehindeki
çereyan taraftarlarını kuvvetlendi-
recek mahiyettedir.

Ruslar Ağrı'da atom tesisleri kurdular

(Bastarafa 1 inci sayfada)

rafından aşırılmıştı.

İkinci Dünya Harbinde Alman
Genelkurmayına gizli olarak giren
bu ele avuca sığmaz İngiliz ajanı-
nın bu sefer demirperdeyi aşip
Rusların gizli atom denemelerine
kadar sokulabilmesi son senelerin
en cüretli bir işi olarak vasıflandır-
ılmaktadır. Batı âlemine verdiği
"24 Eylülün sakladığı sır., adlı ra-
poru da bütün dünyada büyük
akıslar uyandırmış bulunmaktadır.
Bugün dördüncü sayfamızda Şev-
ket Dilmaç'ın bu rapor hakkında
bir açıklamasını bulacaksınız. Ya-
rından itibaren de "24 Eylülün
sakladığı sır., in Rusların Ağrı'da
mağaralarında atom tesisleri kis-
mini neşre devam edeceğiz.

Batı Almanya silâhlendirilecek

Londra, 5 (B.B.C.) — İnandır

korur.

Acele satıl

Yeni kârgir, iki
büyük oda, mükem-
mel zaralı, 200 metre
beraber 15 bin l
lıktır. Müracaat:
köyü, Bankalar ca

kal Vilda

SINAI BİR S BAKIRKÖYÜ

yazıhaneleri için
İngilizceyi iyi bile-
tilo arıyor. Galata
ta Kutusu adresin-
ması.

İSTANBUL BEL
ŞEHİR TİYATİ

SA

DRA

S O

Yazan: (

TELEF

KOM

AHRET

Yazan: .

Türkçesi

TELEFON: 4

MUAMMER KARAC

Trumanın Ruslara ihtarı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

bir iş yoktur. Amerika ordusunun mevcudu şimdiden 3,5 milyonu bulmuştur. Bunu sistematik bir şekilde arttırmaya devam edeceğiz. Bilhassa hava kuvvetlerimizi azami hadde çıkarmaya azmetmiş bulunuyoruz. Silâhlı kuvvetlerimize şimdi ayda 1.500.000.000 dolar tutarında uçak, tank ve diğer silâhlar teslim etmekteyiz. Bu nisbeti bir yıl içinde bir mış arttıracacağız...

Rusya'nın harp hazırlıkları

"Hür dünyanın savunması" bakımından 1952 yılı hayati bir yıl olacaktır. Sovyet Rusya, esasen bizimkilerden çok üstün sayıda olan silâhlı kuvvetlerini mütemadiyen arttırmakta ve halen hür devletlerin mecmuundan fazla sayıda uçak imal etmektedir. Geçen yıl içinde Sovyet Rusya'da iki atom infilâkı olmuştur. Dünya hâlâ yeni bir dünya savaşının gölgesinde yaşamaktadır...

1951 yılına bir bakış

Truman 1951 yılında dünya barışının sağlanması yolunda elde edilen terakkilere temasla şunları söylemiştir:

— "Bütün hür Avrupa milletleri müthiş bir tehlikeye maruz kaldıklarını artık anlamışlar ve müsterek savunmalarını sağlamak için elele vermek lüzumunu idrâk etmişler ve hakikî bir savunma kuvvetini ve teşkilâtını vücuda getirmişlerdir. Vakti bu kuvvet ve teşkilât, henüz gerektiği kadar kudretli değildir, fakat Avrupanın bir kısmında istilâ edilmesini önleyecek kadar kuvvetlidir. Birleşik Amerika, hür dünyanın savunması için elinden gelen askeri ve iktisadi yardımı esirgemiyecektir..."

Türkiye ve Yunanistan

Türkiye ile Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına alınmaları meselesi hakkında Truman aynen şöyle demistir:

— "1951 de hür Avrupa'nın savunmasını daha ziyade kuvvetlendirmek maksadiyle, Türkiye ile Yunanistan'ın müsterek savunma sistemimize alınmaları için teşebbüse geçtik. Kongrenin yakın bir zamanda bu iki memleketin pakta alınmaları hakkındaki kararı müzakere ve tasvip edeceğini ümit ediyoruz..."

Musaddık Şah ve B.M.M. Başkanına

Meclisle bozuştı 800 lira verilecek

(Baş tarafı 1 inci sayfada) Ankara 9 (Telefonla) — B. M.

olan

lar

cek

iddia

cek

Atlantik

Gener

işbir

Truman -

Bu karar

ihdası ga

(*) — Demokrat
bu İhtisase Komis-
yon Kanunu tasarı-
sına başlamıştır.
oları hakkında al-
Meclis Tüzüm Ko-
misiyetinin devamı
bu merkezindedir.
m Komisyonunun
mazarı işbire al-
dığı, başkara pref-
volundaki iddia-
sı anlaşılmaktadır.
n esasları
başkara esaslar
tasarı ile orman
istediği yeni şekil
edilmektedir.
sızlık yüzünden
niş, fakat aklında
opraklar sıraste
nı suretle bu top-
ve rasyonel bir
mek mümkün o-

Sa. 5; Sü. 4 de)

Kore mütareke işi çıkmazda

Kore'de mütareke görüşmeleri Kızılörün Müttefik uçaklarının tarat-
sız bölgeye hücum ettiklerini iddia etmeleri üzerine yine çıkmaza
girmiş, mütareke görüşmeleri yine uzamıştır. Yukarıdaki resimde Ko-
re savaş birliğimizin inzibat takımı subay ve astsubayları görülmek-
tedir. (Foto: Hürriyet)

Churchill'in nutku

Hatalı Rus siyasetini

şiddetle tenkit etti

Süveyş'te Türkiye'nin de iştirâkiyle

müşterek kontrol tesisini teklif etti

lik makalesinden dolayı

h Rifkı Atay

beraet etti

Çetecilik
Büyük Millet
nin manevi yah-
ı iddiasıyla Far-
us gazetesi Ya-
Cemal Sağlam
da açılmış o-

ılan sonuna göre, makalenin ko-
nusu C.H.P. ye yedi milyon sorg
tahakkuk ettirilmesi hakkında, bil-
kenun çıkarılmasına dair D.P. kon-
gresinde yapıldığı beyan edilen bir
teklifin tenkidi mahiyetinde gör-
rılmış ve tasdiği umami manası

Washington 17 (R.) — İngiltere
Başbakanı Churchill bugün öğleden
sonra Amerikan Kongresine gitmiş
ve Temsilciler Meclisiyle Ayar Me-
clisinin yaptıkları karma bir otu-
rumda beklenen nutkunu okumuş-
tur. Toplantı salonu hıncahınç dolu
idi. Washington'da bulunan yaban-
cı devlet temsilcilerinin çoğu ve A-
merikan Genelkurmay Başkanları
oturma da hazır bulunmuşlardır.
Churchill, nutkunu okumak üzere
ayağa kalktığı zaman uzun uzun al-
kıslanmıştır.

Churchill'in nutkunun bulâsası

Churchill nutkuna şimdiki dünya
durumu ile İngiliz imparatorluğu
(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Ankara'da pak

ilgili ve mühim

içtimalar oluy

Londra 17 (B.B.C.) — I
Bakanlığı sözcüsünün bugün
ladığına göre, İngiltere hül
Türk askeri kuvvetlerinin, T
nin Kuzey Atlantik Pakım
üye sıfatıyla kabulünden so-
neral Eisenhower karargâhı
lanmasına taraftar olduğun
kiye hükûmetine bildirmişti
cünün ilâveten söylediğine
İngiltere, Yunan askeri ku-
iğin de aynı görüşü ileri sür-
lup bunların da General E-
wer karargâhına bağlanmas
sürmüştür.

Vaşington'da yapılan as

görüşmeler

Basın haberlerine göre, T
(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

[illegible]

Den Geyik : Nergis Kaya gibi bir illerde sanatla

[illegible]

1. STRENGTHENING JOINTS
 2. STRENGTHENING JOINTS
 3. STRENGTHENING JOINTS
 4. STRENGTHENING JOINTS
 5. STRENGTHENING JOINTS
 6. STRENGTHENING JOINTS
 7. STRENGTHENING JOINTS
 8. STRENGTHENING JOINTS
 9. STRENGTHENING JOINTS
 10. STRENGTHENING JOINTS
 11. STRENGTHENING JOINTS
 12. STRENGTHENING JOINTS
 13. STRENGTHENING JOINTS
 14. STRENGTHENING JOINTS
 15. STRENGTHENING JOINTS
 16. STRENGTHENING JOINTS
 17. STRENGTHENING JOINTS
 18. STRENGTHENING JOINTS
 19. STRENGTHENING JOINTS
 20. STRENGTHENING JOINTS
 21. STRENGTHENING JOINTS
 22. STRENGTHENING JOINTS
 23. STRENGTHENING JOINTS
 24. STRENGTHENING JOINTS
 25. STRENGTHENING JOINTS
 26. STRENGTHENING JOINTS
 27. STRENGTHENING JOINTS
 28. STRENGTHENING JOINTS
 29. STRENGTHENING JOINTS
 30. STRENGTHENING JOINTS
 31. STRENGTHENING JOINTS
 32. STRENGTHENING JOINTS
 33. STRENGTHENING JOINTS
 34. STRENGTHENING JOINTS
 35. STRENGTHENING JOINTS
 36. STRENGTHENING JOINTS
 37. STRENGTHENING JOINTS
 38. STRENGTHENING JOINTS
 39. STRENGTHENING JOINTS
 40. STRENGTHENING JOINTS
 41. STRENGTHENING JOINTS
 42. STRENGTHENING JOINTS
 43. STRENGTHENING JOINTS
 44. STRENGTHENING JOINTS
 45. STRENGTHENING JOINTS
 46. STRENGTHENING JOINTS
 47. STRENGTHENING JOINTS
 48. STRENGTHENING JOINTS
 49. STRENGTHENING JOINTS
 50. STRENGTHENING JOINTS
 51. STRENGTHENING JOINTS
 52. STRENGTHENING JOINTS
 53. STRENGTHENING JOINTS
 54. STRENGTHENING JOINTS
 55. STRENGTHENING JOINTS
 56. STRENGTHENING JOINTS
 57. STRENGTHENING JOINTS
 58. STRENGTHENING JOINTS
 59. STRENGTHENING JOINTS
 60. STRENGTHENING JOINTS
 61. STRENGTHENING JOINTS
 62. STRENGTHENING JOINTS
 63. STRENGTHENING JOINTS
 64. STRENGTHENING JOINTS
 65. STRENGTHENING JOINTS
 66. STRENGTHENING JOINTS
 67. STRENGTHENING JOINTS
 68. STRENGTHENING JOINTS
 69. STRENGTHENING JOINTS
 70. STRENGTHENING JOINTS
 71. STRENGTHENING JOINTS
 72. STRENGTHENING JOINTS
 73. STRENGTHENING JOINTS
 74. STRENGTHENING JOINTS
 75. STRENGTHENING JOINTS
 76. STRENGTHENING JOINTS
 77. STRENGTHENING JOINTS
 78. STRENGTHENING JOINTS
 79. STRENGTHENING JOINTS
 80. STRENGTHENING JOINTS
 81. STRENGTHENING JOINTS
 82. STRENGTHENING JOINTS
 83. STRENGTHENING JOINTS
 84. STRENGTHENING JOINTS
 85. STRENGTHENING JOINTS
 86. STRENGTHENING JOINTS
 87. STRENGTHENING JOINTS
 88. STRENGTHENING JOINTS
 89. STRENGTHENING JOINTS
 90. STRENGTHENING JOINTS
 91. STRENGTHENING JOINTS
 92. STRENGTHENING JOINTS
 93. STRENGTHENING JOINTS
 94. STRENGTHENING JOINTS
 95. STRENGTHENING JOINTS
 96. STRENGTHENING JOINTS
 97. STRENGTHENING JOINTS
 98. STRENGTHENING JOINTS
 99. STRENGTHENING JOINTS
 100. STRENGTHENING JOINTS

10 May 1968
SARAH GUNDEN

Kale bir şekilde cihennem olan
YEZİDİN'in 1 den 22 ya
RAPINATUR'un 1 den 16 ya
kader oldu bulamamışlar. Cih
len maktar ve tek cih olma
Fadığın Mehdinden alınabilir

1. 1000 1000 1000
 2. 1000 1000 1000
 3. 1000 1000 1000
 4. 1000 1000 1000
 5. 1000 1000 1000
 6. 1000 1000 1000
 7. 1000 1000 1000
 8. 1000 1000 1000
 9. 1000 1000 1000
 10. 1000 1000 1000
 11. 1000 1000 1000
 12. 1000 1000 1000
 13. 1000 1000 1000
 14. 1000 1000 1000
 15. 1000 1000 1000
 16. 1000 1000 1000
 17. 1000 1000 1000
 18. 1000 1000 1000
 19. 1000 1000 1000
 20. 1000 1000 1000
 21. 1000 1000 1000
 22. 1000 1000 1000
 23. 1000 1000 1000
 24. 1000 1000 1000
 25. 1000 1000 1000
 26. 1000 1000 1000
 27. 1000 1000 1000
 28. 1000 1000 1000
 29. 1000 1000 1000
 30. 1000 1000 1000
 31. 1000 1000 1000
 32. 1000 1000 1000
 33. 1000 1000 1000
 34. 1000 1000 1000
 35. 1000 1000 1000
 36. 1000 1000 1000
 37. 1000 1000 1000
 38. 1000 1000 1000
 39. 1000 1000 1000
 40. 1000 1000 1000
 41. 1000 1000 1000
 42. 1000 1000 1000
 43. 1000 1000 1000
 44. 1000 1000 1000
 45. 1000 1000 1000
 46. 1000 1000 1000
 47. 1000 1000 1000
 48. 1000 1000 1000
 49. 1000 1000 1000
 50. 1000 1000 1000
 51. 1000 1000 1000
 52. 1000 1000 1000
 53. 1000 1000 1000
 54. 1000 1000 1000
 55. 1000 1000 1000
 56. 1000 1000 1000
 57. 1000 1000 1000
 58. 1000 1000 1000
 59. 1000 1000 1000
 60. 1000 1000 1000
 61. 1000 1000 1000
 62. 1000 1000 1000
 63. 1000 1000 1000
 64. 1000 1000 1000
 65. 1000 1000 1000
 66. 1000 1000 1000
 67. 1000 1000 1000
 68. 1000 1000 1000
 69. 1000 1000 1000
 70. 1000 1000 1000
 71. 1000 1000 1000
 72. 1000 1000 1000
 73. 1000 1000 1000
 74. 1000 1000 1000
 75. 1000 1000 1000
 76. 1000 1000 1000
 77. 1000 1000 1000
 78. 1000 1000 1000
 79. 1000 1000 1000
 80. 1000 1000 1000
 81. 1000 1000 1000
 82. 1000 1000 1000
 83. 1000 1000 1000
 84. 1000 1000 1000
 85. 1000 1000 1000
 86. 1000 1000 1000
 87. 1000 1000 1000
 88. 1000 1000 1000
 89. 1000 1000 1000
 90. 1000 1000 1000
 91. 1000 1000 1000
 92. 1000 1000 1000
 93. 1000 1000 1000
 94. 1000 1000 1000
 95. 1000 1000 1000
 96. 1000 1000 1000
 97. 1000 1000 1000
 98. 1000 1000 1000
 99. 1000 1000 1000
 100. 1000 1000 1000

(Day four) I feel as though we've entered a new world. The weather is beautiful. It's like a warm blanket.

Urban areas	46	100
Suburban areas	44	100
Rural areas	44	100
Unincorporated areas	44	100

da laimui nambahenkeun rekabisa nu bilihana yu-
tu. Harita sagerangna gajah biantara ku wana i
kawan. Dandane kungsi gajah di lila lamunana
ku gila gajah bilihana keur lila ngagel ala

Meclisteki hädiseden sonra

elâl Yardım

Yazanlar D. P. Göktenin geliştirilmesi ve Leht Yarıması
konuluğundan ilgili cinslere hastalıklıdır.
İşletilmesini istenmektedir.

[illegible][illegible]

1970-1971
 1972-1973
 1974-1975
 1976-1977
 1978-1979
 1980-1981
 1982-1983
 1984-1985
 1986-1987
 1988-1989
 1990-1991
 1992-1993
 1994-1995
 1996-1997
 1998-1999
 2000-2001
 2002-2003
 2004-2005
 2006-2007
 2008-2009
 2010-2011
 2012-2013
 2014-2015
 2016-2017
 2018-2019
 2020-2021
 2022-2023
 2024-2025
 2026-2027
 2028-2029
 2030-2031
 2032-2033
 2034-2035
 2036-2037
 2038-2039
 2040-2041
 2042-2043
 2044-2045
 2046-2047
 2048-2049
 2050-2051
 2052-2053
 2054-2055
 2056-2057
 2058-2059
 2060-2061
 2062-2063
 2064-2065
 2066-2067
 2068-2069
 2070-2071
 2072-2073
 2074-2075
 2076-2077
 2078-2079
 2080-2081
 2082-2083
 2084-2085
 2086-2087
 2088-2089
 2090-2091
 2092-2093
 2094-2095
 2096-2097
 2098-2099
 2100-2101
 2102-2103
 2104-2105
 2106-2107
 2108-2109
 2110-2111
 2112-2113
 2114-2115
 2116-2117
 2118-2119
 2120-2121
 2122-2123
 2124-2125
 2126-2127
 2128-2129
 2130-2131
 2132-2133
 2134-2135
 2136-2137
 2138-2139
 2140-2141
 2142-2143
 2144-2145
 2146-2147
 2148-2149
 2150-2151
 2152-2153
 2154-2155
 2156-2157
 2158-2159
 2160-2161
 2162-2163
 2164-2165
 2166-2167
 2168-2169
 2170-2171
 2172-2173
 2174-2175
 2176-2177
 2178-2179
 2180-2181
 2182-2183
 2184-2185
 2186-2187
 2188-2189
 2190-2191
 2192-2193
 2194-2195
 2196-2197
 2198-2199
 2200-2201
 2202-2203
 2204-2205
 2206-2207
 2208-2209
 2210-2211
 2212-2213
 2214-2215
 2216-2217
 2218-2219
 2220-2221
 2222-2223
 2224-2225
 2226-2227
 2228-2229
 2230-2231
 2232-2233
 2234-2235
 2236-2237
 2238-2239
 2240-2241
 2242-2243
 2244-2245
 2246-2247
 2248-2249
 2250-2251
 2252-2253
 2254-2255
 2256-2257
 2258-2259
 2260-2261
 2262-2263
 2264-2265
 2266-2267
 2268-2269
 2270-2271
 2272-2273
 2274-2275
 2276-2277
 2278-2279
 2280-2281
 2282-2283
 2284-2285
 2286-2287
 2288-2289
 2290-2291
 2292-2293
 2294-2295
 2296-2297
 2298-2299
 2300-2301
 2302-2303
 2304-2305
 2306-2307
 2308-2309
 2310-2311
 2312-2313
 2314-2315
 2316-2317
 2318-2319
 2320-2321
 2322-2323
 2324-2325
 2326-2327
 2328-2329
 2330-2331
 2332-2333
 2334-2335
 2336-2337
 2338-2339
 2340-2341
 2342-2343
 2344-2345
 2346-2347
 2348-2349
 2350-2351
 2352-2353
 2354-2355
 2356-2357
 2358-2359
 2360-2361
 2362-2363
 2364-2365
 2366-2367
 2368-2369
 2370-2371
 2372-2373
 2374-2375
 2376-2377
 2378-2379
 2380-2381
 2382-2383
 2384-2385
 2386-2387
 2388-2389
 2390-2391
 2392-2393
 2394-2395
 2396-2397
 2398-2399
 2400-2401
 2402-2403
 2404-2405
 2406-2407
 2408-2409
 2410-2411
 2412-2413
 2414-2415
 2416-2417
 2418-2419
 2420-2421
 2422-2423
 2424-2425
 2426-2427
 2428-2429
 2430-2431
 2432-2433
 2434-2435
 2436-2437
 2438-2439
 2440-2441
 2442-2443
 2444-2445
 2446-2447
 2448-2449
 2450-2451
 2452-2453
 2454-2455
 2456-2457
 2458-2459
 2460-2461
 2462-2463
 2464-2465
 2466-2467
 2468-2469
 2470-2471
 2472-2473
 2474-2475
 2476-2477
 2478-2479
 2480-2481
 2482-2483
 2484-2485
 2486-2487
 2488-2489
 2490-2491
 2492-2493
 2494-2495
 2496-2497
 2498-2499
 2500-2501
 2502-2503
 2504-2505
 2506-2507
 2508-2509
 2510-2511
 2512-2513
 2514-2515
 2516-2517
 2518-2519
 2520-2521
 2522-2523
 2524-2525
 2526-2527
 2528-2529
 2530-2531
 2532-2533
 2534-2535
 2536-2537
 2538-2539
 2540-2541
 2542-2543
 2544-2545
 2546-2547
 2548-2549
 2550-2551
 2552-2553
 255

Charter of the United States
The Constitution of the United States
The Bill of Rights
The Declaration of Independence

[illegible]

Pharmaceutical Research and Development
Department of Health and Human Services
U.S. Food and Drug Administration, Washington, D.C.
20204

[illegible]

Dubois, C. CHAIR-
MAN. Addressed members
and asked them to be
careful in their
speeches.

1. Prima trebuie să se stabilească
 dacă există un interes comun
 între cele două părți.
 Dacă nu există interes comun,
 nu există nici un acord.

The Great Lakes
at Lakeside, New York
by Angel, Arthur, Radio
New York, New York

[illegible]

Aug. 27 - A.A. - Y
Mell. America. Young
er. Younger. Younger
er. Younger. Younger

1. *Chlorophyll a* (Chl a) is the primary photosynthetic pigment in most plants and algae. It is a green pigment that absorbs light energy in the blue-violet and red-orange regions of the visible spectrum. Chl a is located in the thylakoid membranes of chloroplasts.

...the
... ..
... ..
... ..
... ..

Phyllanthus *sp.* *sp.*

...the ...
...the ...
...the ...

İPİN
ünde 3 adet alınabilir.
Yaz Hazırlama Orta
mutanlığından
Okulunun 1. Mart, 1952 tarihinde
alınacaktır. Okulun talebi
1951 tarihinden 31. Ocak
istenilen nitelikleri:
mezunu olmak
her bakımdan sağlam olmak
ve 23 yaşından gün almamak
tanbulda bulunanlar Kasım
Kulu Komutanlığına, tasarrufla
lik şubelerine müracaat etmeli
nazaran dilekçelerini vererek
birer örneğini de Deniz Akademi
göndereceklerdir.)

İngiltere

Mısır ve İran karşısında Rusya

Geçen gün bir dostumla, İran'ın ve Mısır'ın tehlikeli vaziyetlerinden bahsediyorduk. Ben, nasıl oluyor da Rusya'nın, bu vaziyetlerden istifade etmeğe kalkışmadığını ileriye sürdüm. Akıllı dostum, biraz düşündükten sonra bana şu cevabı verdi:

— Niçin Rusya, durup dururken Avrupa ile kötü ilişki olsun. İran ve Mısır o hale geldiler ki, ergeç kendilerinden Rusya'nın kucagina düşeceklerdir.

Hele İran, mali müzayakasına bakmadan öyle çetin bir işe girdi ki, ergeç petrollerini Rusya'nın eline teslim etmeye mecbur olacaktır. Gördüğün gibi Rusya, İran'da hiç bir politika manevrasında bulunmuyor. Biliyor ki, bu meyva olgunlaşacak ve kendi ağzına düşecektir. Mısır meselesine gelince: Onlar daha ileriye gittiler ve Süveyş meselesini bir millî mesele yapmağa kalktılar. Bu meseleyi başka yoldan halletmek imkânı varken, büyük bir devlet gibi, Amerika'ya, İngiltere'ye, Türkiye'ye ve Fransa'ya meydan okumaya başladılar.

Burada da Rusya, vukuatın kendi lehine çevrilmesini bekliyor. Zamanı gelince o da ağzını açacak, pişmiş meyvanın ağzına düşmesini bekleyecektir.

Dostumun kısaca hülasa ettiği vukuatı buraya nakletmekle iktifa ettim.

Benim, buna ilâve edecek bir şeyim kalmadı.

Sedat Simavi

Tekel bütçesi müzakeresine

Venezelos: "Aramızda hiç nokta kalmamasını istiyorum"

Tarsus vapuru, 28 Ocak — Başbakanımız Sedat Simavi telsizle

Yunanistan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Venezelos, bugün Pire'den Tarsus vapuruna bindi. Memizden istifade ederek dost devlet adamıyla tanıştım. Sofokles Venezelos, Türkiye'yi ziyaret sebebinin "Türkiye'ye hükümetimizin daveti üzerine" olduğunu söyledi. Elefterios Venezelos'un kurduğu dostluğu idame ettirmek, bir dostluk ziyaretidir, başka bir hedefi yoktur, dedi.

KIBRIS İÇİN SON NÜMAYİŞ

Yunan Dışişleri Bakanına, bu dostluğun kurtuluşu için söylediği sözleri soruldu:

— "Bu dostluğa Atina'da Kıbrıs için yapılmıyor mu?" Bir taraftan "Türk - Yunan dostluğundan Atina'da nümayişler yapılıyor. Bunları hafta yapılıyor. Buna ne dersiniz?"

— "Bu nümayişler Türkiye aleyhine değil, bir kongre için sendika murahhaslarına izin verileceği için yapılmıştır. Ben Türk - Yunan dostluğuna inanıyorum. Gönülüm istiyor ki, aramızda nokta kalmaması ve olanlar da zamanla halledilsin."

Dışişleri Bakanı memleketimize gelmekten yetini bana defaatla izah ettikten sonra, sözleri Türk'tenberi çok inkişaf ettiğini ve ilerlediğini memnûn olduğunu belirterek son verdi.

Yunan Dışişleri Bakanı 22 kişilik maiyetinin arasında 10 gazeteci bulunmaktadır. Mihri Karşıyaka Atina Büyük Elçiliği Başkâtibi Rıfat Kardeş'in süvarisi Needet Oy tarafından Dışişleri Bakanlığına bir ziyaret verilmiştir.

23 Ocak tarihinde Atina'da yapılan ve Dışişleri Bakanlığına bir ziyaret verilmiştir.

Doğru Yunanistan'ın Başbakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanı Sofokles Venizelos (sağdan üçüncü) kendisini karşılayan Vali ve Belediye Reisi Fahrettin Kerim Gökay ve ailesi ve millî erkân ile birlikte millî marşları dinlerken (Foto: Hürriyet)

Yunan Dışişleri Bakanlığı refakatinde yasa Buro Dışişleri Müdürü M. Kanlıoğlu, Oran'da, meral H.

Orta - Doğu Komutanlığı hakkında

Rusya dört devlete birer protesto notası verdi

Nota Ankara'da tepki yaratmadı

Londra, 29 (E.B.C.) — Sovyet Rusya Dışişleri Bakan Vekili Andrei Gromiko dün Moskova'daki İngilizlere, Fransız ve Türkiye Büyükelçileriyle Birleşik Amerika Maslahatgüzarını ayrı ayrı Bakanlığa davet ederek kendilerine yeni bir protesto notasını tevdi etmiştir. Yeni protesto notasında Sovyet Rusya kurulması tasarlanan Orta - Doğu komutanlığı ile Kuzey Atlantik Paktının Rusya'ya karşı (Devamı: Sa. 5, Sü. 1 de)

Osmanlı hanedanı mensuplarının

Irak vize

Anka gazetesinin yetkin P. vetilisi Hindist Gazetesinin hâzîr malînel bir hâzîr da Tü kamla se ver

leri

Orta - Doğu Komutanlığı

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

General Eisenhower ve kendisine refakat edecek olan Genelkurmay Başkanı General Alfred Gruenther'in Ankara ve Atina'da görüşecekleri meselelerin başında Türk ve Yunan kara kuvvetlerinin Atlantik Pakti Güney Avrupa bölgesi Başkomutanı Amerikalı Amiral Carney'e bağlanmaları meselesi bulunmaktadır.

Türk ve Yunan deniz kuvvetleri, şimdilik, kendi genelkurmaylarının emrinde kalacaklardır. Bu husustaki karar Akdeniz deniz komutanlığı meselesi halledilinceye kadar tehir edilmiştir. Türk ve Yunan hava kuvvetlerine gelince, bunların Atlantik Pakti Güney Avrupa hava kuvvetleri başkomutanı Amerikalı General Schlatter'in komutasına verilmesi kararlaştırılmıştır.

Amerika'da irtikâp salgını

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

D.

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

terilmesi hu
netice verr
bizzarur sal
buriyetinde
delege ve p
tezahürleri
güçlülkle çalı
mümkün ola
İtira

Bu arada
de yapılmış
Avukat Enve
Enver Safder
okumasını ve
yapılan ihtira
kongre çalışm
ilk olarak ko
delegelerden
yanlış kuvve
temin ettiği y
idare kurulun
rarı okunarak
delegelikten ç
Müteakiben
köy ocaklarınd
legeve de v

üs
otı

mobil kazası geçirmiş ve ağır surette yaralanmıştır. Kaza Nuri Eşenin bizzat kullandığı hususî otomobile bir kamyonun çarpması neticesinde vukua gelmiştir. Profesörün yanında bulunan kayınbiraderi de yaralanmıştır. Kamyon şoförü yakalanmıştır.

Stalin hasta

Londra 5 (Nafen) — Daily Graphic gazetesi-
nün bildirdiğine göre, son aylarda birkaç kalp krizi geçiren ve halen Gorki'de nekahet devri geçirmekte olan Stalin bu ayın sonunda Moskovada cereyan edecek olan bütçe müzakerelerine iştirâk edemeyecektir. Gazetenin "sağlam menbalardan" aldığı bu habere göre, Viyanadan celbedilen iki ileri gelen kalp mütehassısı Stalin'e Gorki'den ayrılmamasını kuvvetle tavsiye etmiş bulunmak-
tadır. (3 de) tadırlar.

... öğrendim. (Sa
a. 5; Sü. 4 te)

Polat etti

... nın be -
dise yeniden
ilecek

onla) — Sene-
canavarı diye
işgal eden bir
bugün karara
Polat beraat
olduğu gibi 5
dire adında zen
t sene evvel ib
ide diğer bir
rmekten sanık
nahkemeye ve-
30 sene hapis
Fakat Temyiz
retin de işleniş
diğnden Sab
kararı boz-
i Poltat, Ayşe
Akoğlu'nun ka-
a. 5; Sü. 2 de)

Fransız kabinesi itimat reyi aldı

Antoine Pinay'nin riyasetindeki yeni Fransız kabinesi dün Milli Meclis-
ten 101'e karşı 293 rey ile itimat almıştır. Bu suretle uzun zaman-
dar süren hükümet buhranı gündelik sona ermiştir. Yukarıdaki resim-
de, Başbakan Pinay görülmektedir. (Foto: U.P. - Hürriyet)

Türkiye dahilinde

Sovyet diplomatları

serbest dolaşamıyacak

Lizbon anlaşmasına uyularak böyle bir kararname hazırlandı

Ankara, 11 (Telefonla) — Sov-
yet ve peyki devletler diplomatla-
rının Türkiyede serbest dolaşmaları-
nı tehdit eden bir kararname ha-
zırlanmıştır. Önümüzdeki günler i-
çinde ilgili elçiliklere karar tebliğ
edilecektir. Bu karar gereğince de-
(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Terfi edemiyen 2000 ilk okul öğretmeni

MİHİR ERTÜRK - Bakan

Rize, 11 (T.H.A.)
etrafında aylardan beri
havsiar son günleri
bozmuş ve yağın ka-
yılmıştır.

Havaların düzgün
aşan bütün meyva
şeren yapraklar in-
rın tesiriyle kurum-
elma ve dut ağacı
rılmışlardır. Bu ara-
ihlasmur ağacı bir e-
şerek damın yakını-
muştur.

Esra

Bir ke

ortac

Bıraktığı

ceğini sö

Üsküdar Savcılık
teşkilatı, beş günd
giz bir kaybolma

Sovyet diplomat- ları serbest dolaşamıyacak

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

mur perde diplomatları Türkiye hu-
dudları içinde bir şehirden diğer bir
şehre yapacakları seyahatlerini ve
hang. yollardan istifade edecekle-
rini ve gittikleri yerde ne kadar
kalacaklarını ilgililere bildirmek
mcburiyetinde olacaklardır.

Atlantik Paktı devletleri de aynı
mahiyette karar alarak tatbik et-
meğe başlamışlardır. Hükümetimi-
zin aldığı karar, demir perde geri-
sade ötedenberi tatbik edilege-
mekte olan karara cevap mahiye-
lidir.

Selâhiyetli bir şahsın verdiği
ma'lumata göre demir perde gerisi-
tendi kararlarını kaldırmadıkları tak-
dirdе hükümetimiz de aynakta ol-
duğu kararını kaldıracaktır. Ve ha-
len olduğu gibi diplomatların Tür-
kiye hudutları içinde serbest seya-
ha etmelerine müsaade edecektir.

Tahdit koyan devletler

Londra 11 (B.B.C.) — Yedi Batı
devleti memleketlerinde Rus si-
yasi temsilcileriyle basın ve
diğer teşkilât mensuplarının hare-
ket serbestisini tahdit eden karara-
ları yürürlüğe koymuşlardır. Bu
devletler, İngiltere, Birleşik Amer-
rika, Fransa, Belçika, Hollanda,
İtalya ve Yunanistan'dır. Bir hü-
kümet sözcüsünün bugün bildirdi-
ğine göre, Sovyet Rusya ve Maca-
ristan, Romanya, Çekoslovakya ve
Bulgaristan gibi Rus peyki devlet-
ler kendi memleketindeki siyasi
temsilcilerine karşı koydukları tah-
didi kaldırmadıkları müddetçe,
hareket vasağı yürürlükte kalmı-
ştır.

Venizelos Başba- kan Vekili oldu

Athina 11 (T.H.A.) — Yunan Baş-

Seni ve çocuğumu kime bıraktı-
ğımı bilemiyorum. Bugün banka-
dan aldığım üç bin lira çantanın
içersindedir. Bir müddet onunla
kendine ve çocuğuma iyi bak. Her
halde bir kaç gün sonra borcunu
ödemeyen alacaklılarımız, yaptık-

man
Seul 11
yeni bir n
mektedir.
coket öld
yüzde 30
caktır. (U.)

Folies Bergeres'de dans
Amerikalı yıldız

an ilk tecrübeler müsbet;
ay sonra kabil olabilecek

**"Türkiye
Rusyadan
korkmaz,,**

**Gl. Arnold'un bize
dair bir demeci**

Vaşington, 24 (A) — General William Arnold dün gece, "Modern Türkiye, Sovyet Rusyadan endişe etmez,, demiştir.

General, "Türkler birçok defa istiklalleri için mücadele etmişlerdir, icap ederse aynı şeyi yeniden (Devamı Sa. 5; Sü. 6 da)

nderes'e cevap
Günaltay

naltay diyor ki:

**sa ve seçim kanunu
in ne fikirdevsem**

Ankara, 24 (Telefon
günlerde daha sık vuk
yetlerin sebebi hakkın
da yapılan toplantılar
bir netice elde edilme
Kriminoloji Enstitüsü
Emniyet Bürosu kurul
verilerek, bu toplantı
rılması ve resmî mal
mühim memleket mes
sında tam bir lâkaydi
burada, alâkalı çevre
ile karışık derin bir h
dirmiştir.

Hüseyin Cahit Yalçın
sebetle, "Ulus,, gazete
tiği bir makalede bu
masla diyor ki;
"Acaba çağrılan mi
mı eğlendiler, bizle m
lar? Her halde ilme v
hürmet besleniyorsa,
kötü bir nişanesi veri
kadar. Mühim, derin
meselenin bir kaç saa
on ilim ve idare adar
halledileceğini zannetm
(Devamı Sa.

**Yangın sönm
âleti yapar
fabrika ya**

Tokyo, 24 (A) — Bu
da yangın söndürme m
eden bir fabrikada ya
ve fabrikanın kısmı az
olmuştur. Fakat polis b
rika mamullerinin fayd
şikâyet etmektedir.

"Türkiye Rusya'dan korkmaz!,"

(Bas tarafı 1 inci sahifede)

yaparlar,, demıştır.

Arnold, Türkiyedeki Amerikan Askerî Misyonunun Başkanıdır. Kendisi, silâh altında bulunan 400.000 kişilik ordusu ile Türkiye, Kuzey Atlantik Paktına dahil diğer memleketlerin herhangi birinden daha kuvvetlidir, demıştır.

General keza, ferden ferda Türk askerini de övmüştür.

Arnold, "Geçen sene Kore için Türk tugayı teşkil edilirken, 1,800 kişilik ilk kontenjan için 30,000 kişi gönüllü olarak müracaat etmiş ve bunlar sonradan orada fevkalâde bir şekilde çarpışmışlardır,, demıştır.

Ankara şoförler grevi tahkikatı

The I Cham Comm Turke

Yazıhanesi
rese naklolunr

ADRES: Aşı
si No. 85. Yo
10 İstanbul.
Telgraf adresi
BRICHAMC

**İştirâki
uhtemel**

duları Güney
anı Amiral Ro
inde Genelkur.
Orgl. Şahap
ve Hava Kuv-
başkanları, A.
subaylarından
ve Tuğgeneral
dün saat 17.30
ikesir'den şeh-

neydanında as-
şılanan Amiral
ın ihtiram kit-
r., diyerek se-
ben başına be-
i. 5, Sü. 4 de)

**Ruslara çalışan
Alman casusu**

Almanya'nın Sovyet bölgesindeki
Potsdam şehrinde oturmakta olan
24 yaşındaki Andre Andreas Sov-
yetler hesabına casusluk yapmak
suçundan dolayı tevkif edilmiştir.
Yukardaki resim, casusluk sanığı
Berlin'deki Amerikan Bölge Mah-
kemesine getirildiği sırada çekil-
miştir.

(Foto: U.P. - Hürriyet)

ları anlaşulan 31.
edilmiştir.
suya düştü!
derasyonunun grev
in ancak küçük
etmiştir. Kuzey
n Sa. 5; Sü. 1 de)

**pında
oldu**

**Güney
teçiriyor**

İdirden Romanya
anı Anna Pauker

**Pauker
lundu**

(P) — "Neue Wie-
g" isimli gazete ta-
dığina göre, Ro-
Bakanı Anna Pau-
küm ifade etmek ü-
zifelerinden affedil-
haberinin menşei o-
adyosunu göstermiş.

Amerika'nın hediye ettiği radyolar

Milli Savunma Bakanlığı Temsil Bürosu Başkanı Kurmay Yarbay Hakkı Atıl, Amerikanın Sesi tarafından askeri hastahane, revir ve hudut kalelerinde kullanılmak üzere hediye edilen ilk 75 radyoyu teslim almıştır. Resim Amerikan Haberler Merkezinden Radyo Atasesi Mr. Vincent Joyce muameleyi tamamlarken görülmektedir. Bütün bu radyolar bataryalı olup, aynı zamanda da 110 veya 220 voltluk curreyan üzerinden çalışabilir. (Foto: U.S.I.S.)

Batı devletleri tarafından

Rus tecrit tedbirleri dün protesto edildi

**Buslar Doğu - Batı
hududunu yarım
kapatacaklar**

Londra, 30 (B.B.C.) — Uç. Batı devletleri, Doğu ve Batı Almanya'yı birbirinden tamamen tecrit etmek maksadıyla Doğu Almanya raskamlarının aldıkları son tedbirleri ve bilhassa hudut boyunca bir yasağın bürgein kurulmasıyla başlıca gergin noktalarında seyrüseferin durdurulmasını Sovyet Rusya kontrol komisyonu nezdinde protesto etmişlerdir. Protesto mektuplarında belirtildiğine göre, bu tedbirler tamamiyle yersiz ve kanunsuz olup dünyanın bu bölgesinde sulhu tehlikeye sokacak bir vaziyet ihdas etmek gibi son derecede vahim neticeler doğurabilir.

**Doğu Almanya'da tahliye
ve tevkifler**

Diğer taraftan Berlin'in Batı kesiminden bu sabah gelen raporlara göre, Doğu Almanya makamları (Devamı Sa. 5; Sü. 2 de)

Bir tecrübenin neticesi

Chicago, 30 (A.P.) — Tepkinin nasıl olacağını anlamak maksadıyla evlerinin penceresine bir Rus bayrağı asan üç genç meraklıları zail etmişlerdir.

Tepki, halkın kapı önünde toplanıp hiddetle galeyana gelmesi ve 19 yaşında olan Lowell Bakman'ın

Polis memuruna rüşvet veren
Şahabettin Fırat

Bir hırsızdan rüşvet alan polis memuru

İkisi de adalete teslim edildi

Adapazarı Suvari Tümeninin Ca-

de bu hâdiseye vaz'ı
evkif edilmiş-

hâdiseye vaz'ı
evkif edilmiş-

nsız

i

caklar

inci sahifede)

ocaklarında
oldukça ka-
naden ocakla-
itaat eden is-
sekizden faz

halefi

Partisi İcra Ko-

Sekreterliğ'ine

avakkaten An-

tmıştır. Elveym

Andre Marty,

amanında bir

tayfalarını ih-

ketmiş olmakla

de bu hâdiseye tesbit edilmiş, polis
memuruna işten el çektirilmiş ve
sabıkalı hırsız da ele geçirilmiştir.
Her iki sanık adalete teslim edil-
miştir.

Rus tecrit tedbirle- ri protesto olundu

(Baş tarafı 1 inci sahifede)
hudut bölgesindeki köyleri zorla
boşaltmağa ve casusluk suçu ile
kütle halinde tevkifler yapmağa
devam etmektedirler. Yalnız dün
Doğu Berlin'de 7 üniversite tale-
besi tevkif edilmiştir.

Berlin'de telefon muhabereleleri

Batı Almanya Berlin'in iki kesi-
mi arasında telefon muhaberesinin
yeniden açılması yolunda Doğu Al-
manya'nın yaptığı teklifi reddet-
miştir. Doğu makamları muhabere-
lerin açılması için bütün görüşme-
lerin tek bir merkez vasıtasıyla
yapılmasını şart koşmuşlar ve bu
suretle muhaberelelere sansür koy-
mak istemişlerdir.

Hudut yarın kapatılacak

Doğu Almanya hükümet makam-
ları Sovyet işgal bölgesinde bulu-
nan bütün Doğu Almanya vatan-
daşlarını yarın gece yarısına kadar
orasını terketmeğe davet etmiştir.
Doğu-Batı hududu pazar günü ka-
patılacaktır.

işte hata etmiş c
yolu var. Kanund
lâtle iddia olunan
leme yoluna gideb
tutulacak yol her
hakkında soruştur
başvurmak değildi

"Takdir,, hakkın
kat açılması icap
kata 1951 ağustos
daha evvel başlan
ni, o vakit, "Ulu
Partisinin elinden
sene 400 bin lira g
paranın Ulus gaze
anlatmış:

— "Karar sizind
dir,, diyerek kürsi

Sırrı Atalay'ın

Müteakiben takr
Halk Partili m
Sırrı Atalay konu
vanın neticesi hak
eden hâkimler için
hâkim hakkının ta
la söze başlamış, h
P. Meclis Grubunu
rak tavrı reddetn
dolayı bir netice
beyan etmiştir.

Sırrı Atalay bunc
yet ve Akın gazetel
yısını Samet Ağao
daha evvelki bir
kürsüsünden açıklar
İstanbul gazetesinin

icak
Bu-
ista-
eler-
ovig
Be-
na-
ku
den
zun
ra-
et-
--

adındaki
dün şeh
mahiyett
merikalı
kadar k
za göre,
rimize g

B
k
16
S
1

Beyne
sene me
Yakın I

K
Siv
ga

Sivas
günü S
üç kişi
feci ve
Yaptığı
şöyle ce
"Evle
su gıka

Berlin halkına kızıl zulmü

Berlin'deki İngiliz İsgal bölgesile Sovyet bölgesi arasında bir ada-
vaziyetinde olan bölgedeki 88 Batı Berlinli aile, ya "Doğu Berlinli ol-
mak, yahut yuvalarını terketmek,, emrini almışlardır. Zavallı Alman
aileleri Kızıl çizmesi altında yaşamaktansa evlerini boşaltmağı tercih
etmişlerdir. Resimde eşyalarile birlikte sokak ortasında kalan bir aile
görülmehtedir.

(Foto: U.P. - Hürriyet)

dan Salih Karagene, simseslik tutulmuş, fakat tamamdır. Bunun Salih Karacan, duşunda otur. Başkanı Mustafa gelmiş ve in- şandırılmadığını yerine cobinden ile başkana bey Mustafa Sengül katilin duruşma- 6 da Ağır Ceza ıslanmış. Salih, 5 ancak sarbo- ısladığını söyle-

3 ünde devam

ularken çalındı

Şerif Men a Ulucamide na- hul bir gahus ta- rali sarılmak su- rası alınmış ve Aramlara reğ- bulunmamıştır.

bul Sergisinde temsillere başlayacaktır. 150 senedenberi faaliyette bu lunan Medrano sirkinde 150 insan çalışmakta ve 120 hayvan buh- maktadır. İstanbul'da 45 gün kalacak olan sirk, 82 vagonla buraya ge- tirilmiştir. Yukardaki resim, sirkın, obiektille göz kırpmadan bakan "hayvan artist, lerinden birisini gösteriyor. (Foto: Hürriyet)

Rus baskısı yüzünden

İsveç tarafsızlık siyasetini bozuyor

Stokholm, 19 (R.) — İsveç hükümeti Baltık Denizinde Rus ay uçakları tarafından düşürülen İsveç uçağı hakkında Sovyet Rusya' na verdiği protesto notasını dün skşam reddetmiştir. Cevabi İsveç notasında belirtildiğine göre, İsveç uçaklarının Rus hava ve su çevre- sine girdikleri ve Rus uçaklarına ateş açtıkları yolundaki Sovyet iddiaları tamamiyle asılsızdır. İsveç uçakları Sovyet kara sularına 15 miliden fazla yaklaşmadıkları gibi, silahları da yoktu.

Stokholm'da mühim müzakereler İsveç Millet Meclisi Dış Siyaset Encümeni bu aşkım olağanları toplantıya çağırılmıştır. Toplantıya

Anna Pauker
nevdaında vok

Roma'dan acele avdet eden İsveç Dışişleri Bakanı Ulfen de iştirak etmektedir. Bu toplantıdan sonra İsveç hükümetinin İsveç - Rus mü- nasebetleri hakkında mühim bir demec yayınlaması beklenmekte- dir.

(Devamı Sa. 9; Sü. 2 de)

Vehbi Emre'nin beraati istendi

Ankara, 19 (Telefonla) — Bed Terbiyesi Genel Müdürlüğünde ve bazı sınıftailler dolayısıyla açıl tahkikat neticesi suçlu görülen den Merkez Muhsesbeisi Nuri 7 na ve Hüres Federasyonu eski ba- kanı Vehbi Emre haklarında A Ceza Mahkemesinde açılan dava bugün de devam edilmiş. Sa Hasan Kemal Çiçekoğlu Vehbi E re'nin beraatını, Nuri Tuna'nın 110.656 lira 86 kuruş ihtilâs y luyla zimmetine geçirmesi sebebi le terziyesini istemiştir.

anılması bakımındandır. urulup, makineler getiril- ra yapılan ilk iş mem- ayolları şebekesinin bir- eği verici bir hale geti- nıştır. 1948 de başlanan in kilometrelik devlet yo- bin kilometresinin ma- am altına alınması şek- affakiyetle devam etmek- zamanca bütün yolların- pilacaktır. Yolların inşa-

sis edilen bazı makineler yakında gelecektir. Bu sahada daha fazla yardım için karşılıklı güvenlik tes- kilâtına yapılan teklif henüz ce- vaplandırılmamıştır. Amerika'dan mümkün olduğu kadar fazla eleman gönderilerek bu makinelerin âzami randımanla çalıştırılmaları Türk personeline öğretilmektedir...

Amerika Yollar Dairesi Başkanı Mr. Mac Donald, bu sabah memle- ketimizden ayrılacaktır.

İSTANBUL

20 Haziran 1952

12.57 Açılış ve pro-
berler * 13.15 Türk
Karışık hafif müzik (P.)
lar. Okuyan: Rabia B.
ve caz müziği (Pl.)
(Pl.) * 15.00 Kapanı
18.00 Açılış ve
Yastıman * 18.15 Der
şak) * 19.00 Haberle
Senfoni orkestrası kon
kılar. Okuyan: Rifat
Radyo gazetesi * 20.3
berleri * 20.35 Saz
Şehirden şehire * 21.0
Türk Musikisi topluluğu
Soloları * 22.00 Şarkı
lıh Dizer * 22.20 Kor
mazanlara dair. Erdüme
22.30 Saz eserleri Süy
ve arkadaşları * 22.45
Kambiyo borsası. progi
müziği (Pl.) * 23.30 C
24.00 Kapanış

ANKARA RADYO

20 Haziran 1952

7.30 Açılış. program v
7.35 Kuran-ı Kerim * 7
8.00 Müzik: Şarkılar. Tü
8.28 Hava raporu * 8.30
Mignon uvertürü (Pl.)
programı ve kapanış.
12.15 - 13.30 Asker
83 17820 Kc/s T. A. V. K
tasiyle beraber yayın.) *
ketten selâm * 12.20 M
lâm * 12.30 Müzik: Şark
Ekrem Güyer * 13.00 M
haberler * 13.15 Müzik:
rası müzikleri (Pl.) * 13.
tesi * 13.45 Müzik: Sen pa
14.00 Hava raporu, akş
ve kapanış.
16.58 Açılış. program ve
* 17.00 Müzik: Küme sazla
çiftetelli ve oyun havai
Müzik: İncesaz (Ferahnak
vanlar: Melâhâet Pars, Mü
ver, Muallâ Mukadder Atak
Müzik: Mozart Senfoni
(Pl.) * 19.00 M. S. Ayarı ve
19.15 Tarihîten bir yaprak *
zik: Tançolar (Pl.) * 19.30
(Yurttan Sesler. İştirâkiyâ
Radyo gazetesi * 20.30

nin elindeki i menkuller

ş tarafı 1 inci sahifede)
mevzuu kanun teklifine
tarar vermilerdir.
te göre kanun teklifinin
arihten sonra Halk Par-
ç dununda yaptığı bilü-
arla herhangi bir te-
bağışın muteber sayıl-
a malların sahiplerinden
ası ve bu sebepten do-
i hükümler dahilinde
re müracaat edilmesi-
z tutulması mümkün o-
ekliyi yarın toplanacak
e Komisyonunda görü-
Meclis yarın yaz tatili-
nden bu husustaki faa-
sin önümüzdeki devre-
mlanacaktır.

illetvekilinin öprülü'ye tarizleri

ş tarafı 1 inci sahifede)
p vermediğini bildirmis.
byle devam etmiştir.
n gün Dışişleri Bakanın
na bu

Rus baskısı yüzünden

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

İsveç an'anevi tarafsızlık

siyasetinden vaz geçecek mi?

Nevyor, 19 (R.) — Amerikan
siyasi çevrelerine göre İsveç - Rus
münasebetlerindeki gerginlik İs-
veç'in 134 senedenberi devam et-
mekte olan tarafsızlık siyasetinde
âni bir değişikliğe sebep olabile-
cek mahiyet ve ciddiyettedir. Stok
holm'da bu sabah bir basın top-
lantısı yapan İsveç Muhafazakâr
Parti lideri Hjalmarkon bu ihti-
mali açıkça belirtmiş ve ezümle-
şunları söylemiştir:

"— Sovyet Rusya'nın bize kar-
şı açtığı ve gittikçe şiddetlendir-
diği baskı, an'anevi tarafsızlık
siyasetinde de bir değişiklik yap-
mağa bizi mecbur edebilir. Baltık
Denizinin bir "Rus gölü" olmasına
müsaade edemeyiz."

Drev Pearson yumruk yedi

Vaşington, 19 (A.A.) — Dün
Mayflower otelinin salonunda,
Charles Patrick adında bir avukat
bir gün evvel aleyhinde bir yazı
vazdığı için meşhur

memur
aldı

Birleşik devlet dairesi tahsisatından memur olması ne tensikat büş-
let memur ve
nden çıkarıl-
ldirilmektedir.
yapılan kesim-
ete bağlı bü-
te tesir etmiş-
ti iktisadi iş-
lerle meşgul
lerden yapıl-
e bu ajanlık-
kadar memur-
ilecektir.

ayak diriyor

Iran Ayan Meclisinin takındığı ta-
vir üzerine Musaddık yeni hükü-
meti kuramayacağını Şaha bildire-
rek yeniden ayak diremiş ve me-
sele bir çıkmaza girmiştir. Yukarı-
daki resimde Musaddık görülmek-
tedir.
(Foto: LP - Hürriyet) met amil olmuştur.

bistan hükümeti bugün aldığı bir
kararla kara yolları ile hacca gi-
decek olanlara Suudi Arabistan'a
giriş vizesi vermemelerini Orta -
Şarktaki Büyük Elçilerine resmen
tebliğ etmiştir.
Suudi Arabistan hükümetinin
bu kararına kara yolu ile Hicaza
gelenlerin çektikleri büyük zah-
met amil olmuştur.

doğ

Ankara, 8
kan Adnan
Bakanı Fuat
hükümeti ta-
vet edildikleri
ayı içinde v
bazı İstanbul
muhabirleri
haber resmi
teyit edilme

**Ruslar Berlin'den
adam kaçırıyorlar!**

Berlin 8 (A.A) — Batı Berli- perde gerisine kaçırılmasından son
tınamış komünist aleyhtarı şahsı ra Batı Berlin şehri hükümeti, Al-
yetlerinden birinin bugün (Devamı Sa. 6; Sü. 1 de)

Hürriyet
1
Ad

impiyat Köyünün Açılış Me

Milletlerarası Kadın

Milletlerarası Kadın Hukukçular Kongresi dün muhtelif meseleler üzerinde kararlar vermiştir. Karıdaki resim Vali ve Belediye Reisinin ka

Ruslar Berlin'den adam kaçırıyorlar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

Alanya'nın Sovyet bölgesine giden Lütün yollara barikatlar kurulması nı emretmiştir.

Batı Berlin'in 147 sokak ve cad- cesine barikatlar konulmuş bulun- maktadır.

Hususî polis kıt'aları Sovyet böl- gesi ile olan 144 kilometrelik Ber- lin hududu boyunca nöbet bekleme emrini almışlardır.

Amatör millî futbol takımı bugün geliyor

Ankara 8 (Telefonla) — Futbol millî takımımız yarın İstanbul'a ha- reket edecektir. İstanbul'da birkaç gün antrenman yaptıktan sonra Helsinki'ye gidecektir.

Şam

(Baş

sükûtu tercih lunda en ufa bulunmamışla

Güroş ve s sahibi kimse göre, mesele sonra da, gü- leri düzeltile- güreşçilere ve olup olmadığı yapılmış değil- lanca söyledi, linde kalmıştır

Güreşçile baş

Bu hususta caat ettiğimiz onu Başkanı sövlemistir

zın şark ve şark
stratejik ehemmi-
ri gezmiş. Uçun-
katında hazır bu-
Sa 5, Sü. 4 de)

ral Yakeiç An-
er (sağda) ile
riyet - Ankara)

**ziden
londü**

**şehre
girdi**

yılı hacıları arasında ölüm nisbeti
fazla olmuştur.

Umumiyetle altmışını geçkin
hacıların sıcağa tahammül edeme-
yerek öldükleri burada neşredilen
(Devamı Sa. 5, Sü. 3 te)

Lübnan'da Rus ajanları faaliyette

**Kızıl ajanları dahili
kargaşalık çıkarmak
istiyorlar**

Beyrut, 24 (Hususi surette gön-
derdiğimiz arkadaşımız Necati Zin-
cirkıran telsizle bildiriyor) — Lüb-
nan'da komünizm kanun dışı ilân
edilmiş ise de, çeşitli kâhplara
bürünen kızıl ajanlar pek büyük
bir faaliyet göstermektedir. Haber
aldığıma göre, merkezi Beyrut'ta
bulunan bu gizli komünist teşki-
lâtını iki Müslüman ve bir kaç Er-
meni idare etmektedir. Müslüman-
lar arasında en büyük rolü oyna-
yan Halit Bektaş adında bir şahıs-
tır ki aynı zamanda Rus Elçiliğin-
de iyi bir vazifenin başındadır.

Beyrut teşkilâtı, Türkiye hariç,
diğer Orta-Doğu memleketlerinin
da merkezi halindedir. Buhranlı
günlerde tahrikçilik yapan bu teş-
kilât, beyannameler dağıtmakta,
broşürler yayınlamaktadır.

Fakat son hükümet darbesinde
bu teşkilât esaslı bir faaliyet gös-
terememiştir. Zira grev müspet yol-
da iken halk arasında ikilik çıkar-
mak isteyen komünist elebaşılar
(Devamı Sa. 5, Sü. 3 te)

Truman'ın sekre-

Fena idaresinden dolayı cezalar
mı Beşare El Huri istil

Eski Lübnan C Beşare E takibat y

Beyrut, 24 (Hususi surette gön-
derdiğimiz arkadaşımız Necati Zin-
cirkıran bildiriyor): Halkın tazyik
karşısında istifa etmek mecburi-
yetinde kalan Reiscumhur Beşar
El Huri yurt dışına kaçmış olmayı

G

Ta

türlü cilveleri görerek
n asıl Türkler, sizler
kadderatına sahipsiniz.
eri ve yüksek hedeflere
köylü vatandaşlar ka-
geri değildir. Hattâ
na ileridir. Türlü oyun-
rek veya söylemiyerek
kuvvetiyle dayanmış-
erihim...

augmasından sonra se-
râk eden 18 gazeteci-
sbihalde bulunarak in-
frenmek istemiştir. Bu
asında Maresal Mont-
Erzurum'daki beyanatı.
e gayet müspet tesir
renilmiştir. Muhalefet
esnasında bir köylünün
ra Trakya'nın ormansız
endisine anlattığını söy-
emleketin bu kaybının
önüne geçilmesi lüzur-
arla bahsetmiştir.

nel Başkanı Silivri, Bü-
ve Küçükçekmece'de
ve samimi tezahürler-
ktan sonra 150 den
bilin meydana getirdiği
nde bir kafiyle İstan-
tır. İnönü'ye bu seya-
as milletvekili Reşat
Şirer, Kırşehir milletve-
ezai Erkut, C.H.P. Genel
lu üyesi Mebrure Akso-
bul İl Başkanı İlhami
Fahsin Bangunoğlu da re-
lerdir.

basketbol turnuvasına iştirâk eden
Fransız ve İtalyan milli basketbol-
cuları dün saat 8.50 de uçakla
memleketlerine hareket etmişlerdir.
Şehrimizde gördükleri yakın alâka
dan ve İstanbul halkının gösterdiği
sevgi ve sempatiden duydukları
memnuniyeti belirterek teşekkür
etmişlerdir.

Lübnan'da Rus ajanları faaliyette

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

dan Halit Bektaş ve Mustafa Aris
ordu mensupları tarafından yaka-
lanarak tevkif edilmişlerdir. Bu su-
retle komünistlerin esaslı bir faa-
liyet göstermeleri önlenmiştir.

Bununla beraber kargaşalıktan
istifade etmeyi bilen komünistlerin
her an bir kargaşalık çıkarmaları
beklenmektedir. Geçen seçimde
mebusluk için adaylığını koyan ve
kazanan Mustafa Aris adındaki ko-
münist elebaşı bu defa kendisi
mevkuf olduğu halde, dün yapılan
Cumhurbaşkanlığı seçimine adaylı-
ğını koymuştur. Sovyet Elçiliği ta-
rafından hazırlanan seçim beyan-
nameleri bir taksiden atıldığı sıra-
da sokak devriyeleri arabayı dur-
durarak içindeki dört Ermeni'yi ya-
kalamışlar ve beyannameleri mü-
sadere etmişlerdir.

Necati ZİNCİRKIRAN

Meşhur Fransız kadın s
Peals ile evlenmiştir. Y
kocasına düğün pastası

İsmi olmay çavuş evleni

Londra 24 (Naf.) — I
evlenmek için müracaatte
Amerikalı bir çavuş müşkü
şlaşmıştır. Buna sebep,
ancak soyadına...

İkinci Başkanlar Toplantısı bir buçuk müştür. Mareşal memleketimizde edindiği intibalar minalarında ahr dafaa tedbirleri e malumat verildiği tedir.

Bayar'ın verdiği Mareşal Montge Cumhurbaskani findan kabul olur (Devam)

Şanlı Türk ordusu Stalin'i korkutuyor

Kızıl diktatör harbedebilecek durumdaki tek Avrupa ordusunun Türk ordusu olduğu kanaatinde

Barometre

İnönü'nün Trakya seyahati pek çok demokratları düşünceye sevk etmiş olsa gerektir. Daha 6 ay evvel aynı Trakya da heykeli yıkılan ve yerlerde düğülen bu insan bu se-

Roma, 25 (T.H.A.) — İtalyan Sosyalist liderlerinden Nenni'nin bundan bir müddet evvel, Stalin'le vukubulan görüşmesi hakkında, İngiliz gazetecisi Crosmann'a yaptığı ifşaat, büyük bir alaka uyanırmıştır.

Nenni'nin bu ifşaatında nazarı (Devamı Sa.5, Sü. 5 de)

Atina, 25 (P) ken Vekili ve Di nizelos bugün gal beyanatta. Türkiy Celâl Bayar'ın, bi rafından bildirildi değil, 17 kasımda men ziyaret edece

iyet e
General — "Bu, sonra düşünülecek bir
emleketi- listir, mukabelesinde bulunmuştur.

dididi Şanlı Türk ordusu yor Stalin'i korkutuyor

(Baştarafı 1 inci sayfada)

inin Ba- dikkati celbeden noktalardan biri,
rar veril- Stalin'in Almanya meselesinde bir
n güç bir anlaşmaya varılmıyacağı kanaati-
arın art- ne varmış olması keyfiyetidir.
a istikrar Bundan başka Stalin'in soğuk
elirtilmek- harbi icabında 15 sene müddetle
devam ettirebileceğini tarzındaki
ddialarını, siyasi çevreler Hitler'in
malûm iddialarına çok benzetmek-
tedirler.

ayacak
na mura- Stalin Avrupa ordularını ehemmi-
sahibi bir yet vermiyormuş gibi bir tavır ta-
aşılmış ol- kınarak, bu ordulardan istihfafla
u üzüntü- bahsetmesi ise, Sovyet diktatörü-
rona tâbi nün korkusunu setretmeğe matuf
kadar ta- bir taktik olarak telâkki edilmek-
n bundan tedir.

atında de- Stalin'in 'Avrupa'da harp edebi-
il keyfiyeti lecek yegâne ordunun Türk ordusu
ğil, Bakan- olduğu,, hakkındaki sözleri ise, son
a sebep it- zamanlarda hummalı askerî müza-
rhangi bir kerelere sahne olan Türkiye'den,
'kısım ma- Sovyet diktatörünün cidden endişe
edilerek bir ettiğini, göstermektedir.

emesi değil-
alların isim
bulunduğu-
le bildiril-
e en küçük

2 — İşkence yap
su, 3 — Ates
mahrumiyet, 4 —
kısımları (eski d
gözü bozuk olan
6 — İlâve; Uza
Bir harfin okunu
mi; Bir takı; 8
9 — Büyük su b
lerine müteallik,

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

S A
Muay
Harbiye O
Telefon: 859

im Öner konu
şlar Hürriyet
ileri gitmeye
aşkânımız hak-
zılar yazıyor.
diyorum: Me-
ilsin. Evet siz-
akilerden onun
um. İdam edil-

di hâdiselerin
kötü düşünce-
i söylemistim.
carsanız karşı-
ne saldırmıştır
sorarsanız ken-
ar tahrik etmiş
mesuliyet bir
hâlâ elden ele-

resmî bir D. P.
abıtlara geçen
lüne idam hi-
uyurulur? El-
u deli hezeyanı-
tek değilim. İn-
li olmaz ya..
varın İnönü

gizi vesikalar attığı sırada yakala-
nan Hayati Karasahin'in muhake-
mesine Ankara'da başlanmıştır. Re-
sim, casusluk sanığını mahkeme hu-
zurunda göstermektedir.
(Foto: Hürriyet)

deksubay olabilecekler

Şehrimize gelen haberlere göre,
köy enstitüsü mezunu olup ta sene-
(Devamı Sa. 6; Sü. 2 de)

Adli hapse

Mısır'da toprak
hareketinden d
mahkûm olan
pus elbiselerini
na pranga vur
hapse
(F)

Rusya

Moskova, 11
Birliği Başbakan
Bulganin Komit
uncu genel kor
demecte Türki
bulunmuş, Am
Türk - Rus hu
sık "teftis gezil
liyerek Amerik
için "Uniforma
kullanmıştır.
nin şimdiki lid
nin mukaddere
mesuliyet hisle
dir,, demıştır.

Dün iç ve dış siyaseti tahlil eden

Churchill Rusya'ya ağır hücumlar yaptı

"Rusya boş hayaller peşindedir,, dedi

Londra, 11 (B.B.C.) — Muhafazakâr Partinin Scarborough şehrinde toplanan senelik kongresi çalışmalarını bitirdikten sonra söz alan Başbakan Churchill İngilizlerin iç ve dış siyasetini toplu olarak gözden geçirmiş, Muhafazakâr Partinin bir senelik iktidarı zamanında gerek iç ve gerek dış vaziyetin hissedilir derecede düzeldiğini kaydetmiş ve bilhassa dış siyaset "teorinde durarak İngiliz dış siyasetinin Birleşik Amerika ile sağlam iş birliği temeline dayandığını bir

(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Açlık rekoru 76 güne çıkarıldı !

Londra, 11 (A.A.) — Camdan bir tabut içine kapanarak dünya açlık rekorunu geçen pazartesi gün-

Sevim Başay'ı öldürdüğünü

Terzi Abdülvahap müşahede altında!

(Baş tarafı 1 inci sayfada)
neyetin işlendiği gece, kendisinin Göztepe'de bir sünnat oyma oynadığını bizzat bir şekilde göstermek-
tedir.

Abdülvehap krizler geçirdi
Abdülvehap'ın ifadesinde zuku-
bulan değişiklikler, halinde görü-
len anormallikler ve nihayet Sarı-
yer cinayeti katil olduğuna iddia
emesine rağmen, cinayetin işlen-
diği saatlerde Göztepe'de bir dü-
ğünde bulunduğunu meydana çık-
ması kendisinin melankolik bir tip
olduğunu göstermiştir. Abdülve-
hap, dün Sarıyer Sarıyer Tarih Pe-
neyi tarafından muayene edilme-
k üzere Adli Tıbbiğe gönderilmiş-
tir. Muayene dört saate yakın za-
man bir zaman devam etmiş ve
Abdülvehap arasında krizler geçir-
miştir. Bir ara resmini çekmek ta-
lefini fotoğrafçıların üzerine hücu-
m kalkışmış, bir ara da saçlarını
yolmuş ve kendisini yere atmıştır.
Uç gündür yemek yemeyen bu gö-
müllü katil, karam editen, seyleri
reddetmekte, yalnız sık sık ve yu-
dum yudum su içmektedir.

Hırsyani bir tip!
Abdülvehap'ın muayenesini yap-
tı ve daha önce de Sarıyer'de
yapılan sorgusu esnasında hırs-
yanlı Adli Tıbbi İnceleme
Kendisinin hırsyani bir tip oldu-
ğu, hırsyanı zihninde tasarlama-
rak hayali bir suçu kabul ettiği
iddiasına vararak müşahede cin-
na alınmasına lüzum göstermiştir.
Telgraf Sarıyer'e gönderilen Abdül-
vehap, Sorgu Hâkimliğinden alın-
ma bir katarla dün akşam üzeri
müşahede altına alınmıştır.

Otomatik bir harita yapıldı

Londra, 11 (Nelson) — Bir İngiliz
radio şirketi, yeni tayyarelerinde
kullanılmak üzere otomatik bir har-
ita hazırlamakta meşguldür. Bu
harita, uçakların önünde buluna-
ca ve her yönü midedi zamanı
tayyaresinin nerede bulunduğu
haritada yatan bir göke katı bir
şekilde tesbit edilecektir.

mileri tesellüm edeceklerdir.

Churchill Rusyaya hücum etti

(Baş tarafı 1 inci sayfada)
kore dağ boğazını ve ezdimle
günleri söylemiştir.

"Rusya boş hayaller peşindedir."
Sovyet Rusya, İkinci Dün-
ya Harbinden sonra boş hayallerin
peşinde koşmaktan Batı dünyası-
nda büyük bir kirasadi buhranın pat-
lak vereceğini sayıklamaktan ve
bilhassa Birleşik Amerika ile İn-
giltere arasındaki sıkı bağların
pözdüceği gibi vahi emeller besle-
mekten kendini bir türlü kurtara-
mamıştır. Hâdiseler bütün bu hul-
yaların ne kadar boş olduğunu is-
pat etmiş bulunmaktadır. Batı dün-
yası, harbin yarattığı çeşitli dert-
lere rağmen, İktisadi sahada gün-
den güne kuvvetlenmekte ve sa-
ğlam iltisapı üzerinde durmak-
tadır.

Tek bir asker kaybedilmeden yapılan istisfalar

Sovyet Rusya, gerçi harpten son-
ra tek bir İngiliz Rus askerinin
kanını sırtımasın, Avrupa'nın
yarısını ve bütün Çin dışarını ta-
hakikim altına almayı muvaffak
olmuştur. Fakat harpten bütün
Gayretlere rağmen, Batı dünyası
teskil eden devletler arasında nite-
sekine muvaffak olamamıştır ve
asla olmayacaktır. İngiltere Sovyet
Rusya'nın henüz olduğu tuzaga düş-
müştür. Birleşik Amerika
kışın ayında yapılacak Cumhur-
başkanlığı seçimlerini kim kazanır
sa kazanır, komünist emperyalis-
mine karşı bir dünyanın önderlik
rolünden asla vaz geçmeyecektir.
İş sıvıstırma Birleşik Amerika ile
hakiki dostluk temeline dayanmak-
tadır.

Batı ve Hürriyetin istikbali

Dünyada barış ve Hürriyetin istik-
bali, İngiltere ile Birleşik Ameri-
ka arasındaki ittifakın devamına
bağlıdır. Aramızda bazı görüş fark-
ları mevcut olabilir, fakat esas ge-
yede hiç bir ayrışma yoktur. Hür-
riyetimizin fikir ve hareketlerinin
Amerikan hükümetinin fikri ve ha-
retleriyle bağlayan Abang ve ha-
retleri ile birleşik bir geleceğe gidece-
kiz. Birleşik Amerika'nın bu hususta
Sovyet idarecileri boş hülyalar pe-
şinde koşmaktan vazgeçsinler ve
dünya realitesini olduğu gibi gö-
rmeğe çalışsınlar.

Kayıp arıyor

Yandaki resim
sahibi 1935 do-
ğumlu Gündüz
Rıza

% 100 Avrupanın en yumu-
şak yününden yapılan

SÜRPRİZ TRİKOTAJLARI

Kap, desen, renk armonisi ve orijinalite bakımından eşsizdir.
Bütün dünyada senenin modası o-
lan Türk motifleriyle süsli olup
daima yenilikler yaratmaktadır.
Toptan satış yeri: Yalnız İstanbul'da
Sultanahmet Kefelt han No. 41

SÜRPRİZ

UCUZ FİYATLA SA

Bakırköy İstasyon karşısında 54 numaralı
yesinin tasfiyesi dolayısıyla dükkanda mevcut
maddeler ve çok fına ile yaptırılmış bulunan
Bur dolabı, otomatik terazi, vaze maldinesi, e-
rinler, erzak bankoları ve saire Ekim ayının 1
si, 14 üncü Salı ve 15 inci Çarşamba günleri a-
ğıktan onsekize kadar meskur dükkanda satış
ilan olunur.

Müfettiş Yardımcıları Al
İşçi Sigortaları Kurumu
Müdürlüğünden

Cumhurbaşkanı Yugoslav gazetecilerini kabul etti
Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, ziyaret programları gereğince Ankara'ya da uğrayan Yugoslav gazetecileri kabul etmiştir. Resim, bu ziyaret esnasında çekilmiştir. Yugoslav gazetecileri tetkikler yapmak üzere Zonguldak'a hareket etmiş bulunmaktadırlar. (Foto: Hürriyet)

Türkiye'ye iltica eden bir Bulgar yüzbaşısı Ankara'da

Yüzbaşı Mihalenkof Sovyet mezalimini anlattı ve bir daha yurduna dönmiyeceğini bildirdi

Ankara, 2 (Telefonla) — Bir hafta evvel Bulgaristan'dan kaçarak Türkiye'ye iltica eden Yüzbaşı Mihalenkof, dün sokrumize getirilmiş ve alâkalıların nezaret altına alınmıştır. Mihalenkof, hıudada asıldan sonra hudut karakol komutanlığına gitmiş, Türkiye'ye iltica ettiğini bildirmiştir. Karakol komutanı Bulgar mekamlarıyla temastır. (Devamı Su. 5, Su. 6 da)

Kayseri M. P. mitinginde

Nalro kumeti rildiğin süküne tir. Yer leyecek tadır.

nüs
Foto: Hürriyet

Türkiye'ye iltica eden bir Bulgar yüzbaşı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

sa geçerek yazıyeti anlatmıştır. Hududa gelen Bulgar heyetine Mihalenkof, Türkiye'ye iltica ederek hürriyeti seçtiğini, artık Bulgaristan'a dönmiyeceğini bildirmiştir. Ankara'da verdiği ifade sırasında Mihalenkof Bulgaristan'da Sovyet mezaliminin her gün biraz daha arttığı, Bulgar gençlerinin kütleler halinde çalıştırılmak için Rusya'ya gönderildiğini, hürriyet aşkı ile girilen en ufak bir harekete karşı geniş katliâm yapıldığını söylemiştir. Mülteci subayın anlattığına göre, çocuklar zorla ailelerinden alınıp Komünist Partisi teşkilâtı için hususi surette yetiştirilmektedir. Halkın gıdası asgarî hadde indirilmiştir. Komünizm aleyhinde olanlara yiyecek verilmemek suretiyle halk sindirilmektedir. Ordu tamamen Sovyetlerin kontrolündedir. Memlekette tam mâna-sıyla askeri işgal vardır. Bulgaristan bu manzarasıyla kızıl cehennemdir.

Hindi-Çin'de Kızılar çekiliyor

Rangon. 2. (ANKA)

**NEZLE
GRİP**
BAŞLANGIC

osu bilsaydı gösterdiği
büyük olamazdı,, diyor

**Rusya'nın
kuşkusu**

**"Pravda,, yeni
hezeyanlar
yumurtladı !**

Amerikan emperyalizmi
insan haklarını ayak
altına alıyormuş!

Moskova 13 (AP) — Pravda ga-
zetesi bugün son zamanlarda Ame-
rikalı askeri seçlerin sık sık Türki-
ye'yi ziyaret ettiklerini belirtmek
şunları yazmıştır:

"Bu ziyaretlerden Amerikalıların
yeni maceralara hazırlandıkları an-
laşılmaktadır...

Komünist gazetesi yazısına de-
vamla şunları ileri sürmüştür:

"Amerikalılar Fransa ve Yunanıs-
tan gibi memleketleri kendi emirle-
ri altında tutabilmek için bu mem-
leketlere Türk birlikleri yerleştir-
mek tasavvurundadırlar. Ridgway
bunu gerçekleştirmek için plânlar
hazırlamaktadır. Amerika'nın Türk
lere karşı bugünkü durumu kadim
Romalıların barbar kabilelere karşı
hareketlerine benzemektedir. Roma-
lılar bu barbar kabileleri paralı as-
ker olarak ordularında kullanırlar-
dı. Ridgway aynı zamanda Kore
harbi için Türkiye'den daha fazla
asker vermesini istemektedir. Ame-
rikan emperyalizminin kanlı plânla-
rının esası kin ve nefrete dayan-
maktadır. Amerikan emperyalizmi
insan haklarını çiğnemektedir.

McGhee istişare

**Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın
Resiminde, Cumhurbaşkanı**

**Öğretmen
köylere**

**Milli Eğitim
ve İntibak Ka**

atın yol
dikodu

ek bir heyete
illetvekillerinin
e haline geldi

in için bir misli namzet gösteril-
sin; kararlaştırmıştır.

Bu karar üzerine Demokrat Parti
(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Hindistan Başbakanı Pandit Nehru 14 kasımda 63 üncü doğum yıldönümünü kutlamıştır. Resim, bu münasebetle yapılan törende Hint âdetlerine göre genç bir kızın Başbakanın boynuna çiçeklerden yapılmış bir gerdanlık takışı esnasında çekilmiştir. (Foto: AP)

Öz kardeşini de öldürmüş olan

Bir Rus casusunun idamı talep edildi

Casus Salâhattin Bağcıvan'ın macera ve suç dolu hayatı

Ankara, 20 (Telefonla) — Hem ölümlü katili ve hem de Sovyet ajanı olan Salâhattin Bağcıvan hakkında bir şahıs bugün katilden 22 yıl mahkûm edilmiş, casusluk suçundan dolayı da idamı istenmiştir. Salâhattin Adana'daki hava alanına ait mahrem malûmatı Sovyetlere satmak suretiyle casusluk yapmıştır.

Salâhattin maddî vaziyeti çok iyi olan Adanalı bir aileye mensuptur. Fakat zayıf bir karaktere sahip olduğu okul çevrelerindeki hayatından anlaşılmaktadır. Ailesinin ihtimamına rağmen liseyi bitirememiş, başı boş ve maceralı bir hayat sürmüştür. Geçen sene askere alınmış, askerliğini Adana'da inşa edilen hava meydanında yapmıştır. Bu sıralarda bazı mah-

(Devamı Sa. 6, Sü. 5 te)

Tokyo Büyük Elçimiz gitti

Tokyo Büyük Elçiliğine 14 gün edis-

Ko
ler
nir
vey
ver
mü
nur
edi
zur
ma
ve

K
B
Ö

Ar
dak

11

elif halk
lar mäs-
da Cum-
a zengin
özenlerini

PINARLI
Cum-
dost ve
tün An-
jada et-
akşamki
radan da
edecektir.
sahibinde
Kâfî bi-
cektir.

İngiliz dostlarımızın mütemadiyen bize mal satmak istemeleri ve bizden mal satın almamaya bilhassa öfkeli etmeleridir...

Mahmûzı almayanın mahmûzu neye alubm?
"... İngiltere'nin bizim ihraç mallarımıza ihtiyacı vardır. Bizden almazsa, başkasından mutlaka almak mecburiyetindedir. Bizim de ithal etmek mecburiyetinde bulunduğumuz mallar mevcuttur. Fakat bu malları yalnız İngiltere'de mevcut değildir. Her yerde bulunabilir. Bu takdirde bizim mahmûzı almayanın mahmûzı biz de maalesef, bütün dostluğumuzu rağmen almak istememek mevkine girebiliriz. Müşahadeleyimize göre bugün İngiltere ile ticarî münasebet-

hali nispeten sıkışmış ve tam bul'a hareket etmişlerdir.

Bir Rus casusunun idamı talep edildi

(Baş tarafı 1 inci sayfa)

rem işleri öğrenmek fırsatını bulmuştur. Askerliği sırasında başı boğ hayatını devam ettirdiğinden Sovyetlerin Mersin'deki konsolosluğu ile ilgili olduğu anlaşılan bazı şahıslarla tanışmış. Kısa bir zaman sonra hava üssine ait sırları para ile satmak üzere bu şahıslarla anlaşmıştır.

Suçüstü yakalanıyor

Salâhattin Bahçıvan hava meydanı inşaatı sahnalarına dair zaman zaman bu şahıslara malûmat vermiş, son defa birtakım mahrem evrakı, muhavassatlarla Sovyet Konsolosluğu memurlarına verirken suçüstü yakalanmıştır. Hakkında takibat açılmış. Fakat ilk anda suçlu hafif görüldüğünden tevkiif edilmemiştir. Fakat Salâhattin, hakkındaki takibat devam ederken ahlâğı hayati terk etmemiştir. Bir genç kız kardeşinin evine gitmiş ve kardeşinin bazı hâllerine fena halde ilazmış ve tabancasını çıkararak kız kardeşini öldürmüş ve kardeşinden dolayı tevkiif edilmiştir. Adana Hapishanesinde kaldığı müddet zarfında mahkûmlar arasında komünizm propagandası yapmaya başlayan Salâhattin, Sovyet Konsolosluğu mensuplarıyla temasını devam ettirmiştir. Fakat kendisinin hareketleri etrafları tesbit edilmiştir. Tahkikat derinleştirilince Salâhattin Adana hava meydanına ait mühim malûmatı Sovyetlere satmış tesbit edilmiş. Bunun üzerine katli ve casusluk suçlarıyla muhakeme edilmiştir. Neticede Salâhattin katiller 22 yıla mahkûm edilmiş ve bugün de casuslukta dolayı Askerî Mahkemede idamı talep olunmuştur. Önümüzdeki günlerde hakkında karar verilecektir. Salâhattin'in cehrimizde devam eden muhakemeleri arasında Adananın tanınmış avukatlarından bir kaç müteaddit defalar otomobille hususî surette Ankara'ya gelerek Salâhattin'in müdafaa etmişlerdir.

Kömür sıkıntısı

(Baş tarafı 1 inci sahife)

dümler ve millî sermaye ile milyonlar sarfiyle kömür tedbirini arttırmaya matuf gayretlerin semere vermemesi karşısında ne gibi tedbirler alınmaktadır?

Korede Türk K

Kore'deki Birleşmiş Milletler binde Tugaya mensup birincinli es'le bir Türk subayı Cinli es'ler Kore'de kar ba

Kesselring Rahatsız

Hitler'in meşhur Nazi marshallerinden biri olan Kesselring'in geçenlerde serbest bırakıldığını haber vermiştik. İkinci Dünya Harbi esnasında İtalya'daki Alman kuvvetlerinin komutanı olduğu sıralarda 3 İtalyan vatandaşını muhakemesiz kurşuna dizmesi ke-disinin harp suçluları listesinde alınmasına sebep olmuştu. Harpten sonra yapılan muhakemesinde müebbet hapis cezası verildiği ve Wene hapishanesinde cezasını çekmekte idi. Bugün serbest bırakılan Mareşal 67 yaşındadır ve kanser hastalığının müptelâ bulunmaktadır. Doktorların fikrine göre, Kesselring'in hastalığı ilerlemiş vartiyettedir. Yakında Kesselring mareşal bulunduğu sıralarda, solda hapishanenin kliniğinde alınacak son resmini görüyorsunuz.

an'ın Bir talebenin feci ölümü

(Baş tarafı 1 inci sayfa)

viye atelyesi hocaları Kâzım Şir-görün nezareti altında bir makineyi yerinden çıkararak başka bir yere monte etmek için çalışmaya başlamışlardır. Çok ağır olan makine, monte edilmek istenen yere manivela ve diğer aletlerle kaydırılmak suretiyle getirilmiştir. Bu nakil işlemi esnasında çalışmakta olan Dincer Erozan isimli bir talebe, makinenin altında bulunan ve makinenin kaymasını temin eden istüvaneleri balyozla çıkararak esnada, makine kaymış ve talebeyle hocaların müdahalesine rağmen Dincer'in başına düşerek onu ezmiştir. Feci bir şekilde ezilen talebe hastahane-ye kaldırılarak ölmüştür.

Hâdisenin tahkikatına Savcı Yardımcılarından M. Ali Güre derhal el koymuş ve hâdisen mahallinde bir keşif yaptırmıştır. Bu keşif sonunda, makinenin altına küçük takozlar koyulduğu ve kazada öğretmenin Kâzım'ın bir dikkatsizlik ve tedbirsizliği olduğu görülmüş ve kendisi hakkında takibata başlanmıştır.

Ankara'da da bir Mülkiyeli kömürden zehirlenip öldü

Ankara 20 (ANKA) - Siyasal Bilgiler Fakültesi son sınıf Siyasî Şube talebelerinden Oğuz Okay ve arkadaşları dün gece odalarına aldıkları kömürden zehirlenerek ölmüşlerdir. Oğuz'un ona arkadaşları Mansur Adalı da baygın bir hâlde hastahane-ye kaldırılmıştır. Oğuz Okay, birkaç gün evvel Dışişleri Bakanlığının tarafından açılan memuriyet im-tihanını kazanan 11 kişiden birisidir.

Kiralara yapılacak

servis ga-Troman'a

laris ve Sos
arak Birleş
da yazdığı
üzere Tür
zandırın bu
halen Siya
n sınıf tale
Geray'dır.
a için İsviç
Geray, ora
Hakları Gü
bnya İstirak
Milletlerin
ındaki çalış

daha bazı evler aranmıştır. Bu es
nada İslâm Demokratlardan Doğ
ramacı Mehmet Reşat yakalan
mıştır.
İzmir'deki tahkikatın hâdiseyi
aydınlatıcı mahiyette olduğu anla
sılmaktadır.

Bayan Eisenhower Beyaz Saray'da

Amerika'nın yeni Cumhurbaşkanı General Eisenhower'ın eşinin dün Beyaz Sarayı ziyaret ettiğini bildirmiştik. Resimde Bayan Eisenhower (sağda) kendisini karşılayan Bayan Truman'ın eline sıkarken görülmektedir. (Telecronix Foto: Hürriyet - U.P.)

Rus peyklerinde temizlik hareketi

11 Çek komünist dün idam edildi! Polonya ve Romanya'da da temizlik başlıyor

Viyana, 3 (R.) — Prag radyosu nun bu sabah bildirdiğine göre, geçen perşembe günü ölüm cezasına mahkûm edilmiş olan 11 eski komünist, Prag'ın Pankraç Hapis hanesinde asılmak suretiyle idam edilmişlerdir. Prag radyosu idam hakkında fazla tafsilât vermemekle beraber, Çekoslovakya'nın muhtelif yerlerinden buraya gelen mevsuk haberlere göre, Çekoslovakya (Devranı Sa. 5, Sü. 2 de)

Doktor Musaddık hasta

Tahran, 3 (AP) — Başbakan Musaddık'ın soğuk algınlığına muztarip bulunduğu ve aynı zamanda çok yorgun olduğu bu Dışişleri Bakanı Dr. Fazlî'den renilmiştir. Bildirildiğine göre Bakan kendisini ziyarete gelecek kabul edememektedir.

Lübnanlı bir kadın dördüz doğurdu

Hasan Feh-
zdeki pa-
Divanı hu-
kendisini
ecektir. Bu
un inkılâp
duğu yolun-
e heyeti ka-
eği tahmin

glu'nun Ata-
anlığını, "Bü-
inde yaptığı
evvel izhar
a bugüne ka-
amış olmasını,
çıkarılmaması-

Samsun'dan
hükûmet ma-
tıkları tazvik-
hmalin irtica
hususı maksat-
ktan ileri gel-
edirler.

bir konuşma
in B.M.M. inde
a Hasan Fehmi
nünevverleri de
le bıraktığı ko-
ı kanuna, inkı-
tecavüz ve ha-
s, din işleriyle
irlerinden ayrıl-
olamayacağını

koymak ister. Bu bapta ihtiyar
edilecek masrafı göze almak lâ-
zımdır. Yapılacak mukayesei hu-
kuk neticesinde bizim hukuk kay-
naklarımızın (yani İslâm hukuku)
nun hepsine tefevvuku 'tezahür
edecektir...

Bu satırları ibret ve dehşet için-
de kalarak umumî efkârın dikkat
nazarına sunuyoruz.

Emin Karakuş

Rus peyklerinde temizlik hareketi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

da yaşayan Yahudiler büyük bir
dehşete kapılmışlardır. Bugün idam
edilenlerin sekizi Yahudidir. Mem-
leketin her tarafında Yahudi düş-
manlığı günden güne artmakta ve
birçok Yahudilerin daha tevkif edi-
lerek yeni muhakeme sahnelerinin
kurulmasına intizar edilmektedir.

Romanya ve Polonyada

Romanyada eski Dışişleri Bakanı
Bayan Anna Pauker'in, Polonyada
ise Komünist Partisinin eski Genel
Sekreteri Gomulka'nın suçlu liste-
sinin başında yer alacakları ve ö-
lüm cezasına çarptırılacakları kuv-
vetle tahmin edilmektedir.

olunassa gece
ait hâdiseleri
rat işlerini b
idiler. İdaren
ki alâkalı me
tulan bu den
vazifesi, habe
günlerde gelis
lara teşmil e
murlar gemile
dikleri için ge
fahen yapılan
vermekte âciz
dir.

Muhasebe r
celeri nöbetçi
ması müraca
kül durumda

Amerika i deva

Vaşington,
itibaren Karşı
lâtı (MSA)
deruhte edece
sen dün teşkil
olarak ziyaret

Harold Stass
senhower'in hi
iktisadî ve tek
lunmaya devam
miştir.

Metrûk Mele

herdahi gıdeleri ihtiyacı ya-
(Devamı Sa. 8; Sü. 7 de)

Futbolde

Belçika dün 1-0 Fransa'yı yendi

25 (Nafon) — Bugün Co-
stadiumunda Belçika ile
milli futbol takımları ara-
sında maç Belçika takımına
kaldı. Belçikalılar oyun-
un golünü birinci haftayının
ilk dakikasında atmışlardır.
Fransa ve Avusturya milli tak-
ımı yenmiş olan Fransa milli
takımı İngiltere'ye ağır bir şok-
laştıran Belçika milli futbol
takımı yeneceği beklenmekteydi.
Bütün tahminlerin hilafına
çok enerjik bir oyun oynadı.
(Devamı Sa. 8; Sü. 8 de)

Enli mahkûm

25 (ANKA) — Bir mah-
kûmunun doğumunda bu-
gün üzere hakim tarafından 4
hapis verilmiştir. Karaborsacılık
suçuyla suçlu olan Karzuar, u-
lûdet hapse mahkûm edil-
miştir.

Batı Almanya'da son dört yılda

Dün gecirinizde şiddetli bir karayella beraber soğuk ta artmıştır. Yu-
kardaki resimde, Köprüde uçan şapkasının peşinden koşan bir İstan-
bul'da görülmektedir. (Foto: Hürriyet - İ.F.A.)

Yeni sulh taarruzuna girişen

Stalin Eisenhower ile görüşmeğe hazır

Kore harbinin durdurulması için yapı- lacak yeni teşebbüsü de destekliyecek

Newyork, 25 (R.) — "New York
Times" gazetesi bugünkü sayısın-
da, gazetesinin diplomatik muharrir-
i James Reston'un, Washington'da-
ki Sovyet Rusya Büyükelçisi Za-
rubin vasıtasıyla Mareşal Stalin'e
gönderdiği dört maddeliğe sulh listesine

Mareşal Stalin'in verdiği cevapları
neşretmiştir. Mareşal Stalin Noel
yortusu arifesinde verdiği bir be-
yanatta, yeni Birleşik Amerika
(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Ata'nın kab- rının

Ankara Zirakat Fakültesi
Derneğinin yeni idareci
türk'ün muvakkat kabri
le buket koymuş ve sayı
da bulunmaktadır. Resim,
cezasında çekilmiştir.
(Foto: Hürriyet - İ.F.A.)

**ine safası-
bir kadın
a bayıldı**

(Bas tarafı 1 inci sahifede)

...asından yoluna
...tasallatunu artırma-
...mak istemiş ve kararı
...bir kalabalık ara-
...almıştır. İşte bu sı-
...tıp kadını canını
...çimdik atmıştır.
...ılış bir öğluktan
...yılmıştır. Caddeden
...filmezi yakalamış-
...arpedikten sonra
...mislerdir. Nariye
...si ile Yenigöhrde-
...miştir. Hâdis e bu-
...intika) etmiştir.

**Fransa'yı
glüp etti**

(1 inci sahifede)

...hemer başında
...ikten sonra bunu
...i bilmişlerdir.
...sa ikinci hafta-
...ırlar. Fakat be-
...aya muvaffak ola-
...cı haftayının 22
...ransız santrifor-
...p Belçika alty-
...mis. Fakat Fran-
...ı Jonquet bu mü-
...atmıştır.
...n alıcısı bilhas-
...la çok güzel kur-
...Fransız forveti-
...ası kale önünde
...emesi de netice
...mağlup olma-
...Belçika forveti
...kalesi için tehli-
...kalarına göre,
...ci haftayında
...şmıştır.

namzetleri

...ksel'de yapıla-
...takimler arası
...ştirak edecek
...in çağrılan o-

Stalin, Eisenhower ile görüşmeğe hazır

(Bas tarafı 1 inci sahifede)

Devlet Reisi General Eisenhower ile bir görüşme yapmağı kabul ettiğini, Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika arasında harbi kaçınılmaz olarak telâkki etmediğini, Kore harbine son vermek maksadıyla yapılacak yeni bir diplomatik teğebbüsü desteklemeye hazır olduğunu bildirmektedir.

Stalin'e sorulan sualler

Diplomatik muharrir Reston'un Stalin'e sorduğu sualler şunlardır:

"I - Birleşik Amerika'da yeni ikidaren iş başına gelmek üzere bulunduğu bu anda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Birleşik Amerika'nın önümüzdeki yıl- lar zarfında sulh içinde yaşamala- rının mümkün olacağına kanaat- miniz?

2 - Kanaatinize bugünkü dün- ya gerginliğinin kaynakları neler- dir?

3 - Dünya gerginliğini izale et- mek maksadıyla sizinle General Eisenhower arasında bir görüşme tertibine matuf yeni Amerikan idarecileri tarafından yapılacak diplomatik teğebbüsleri müsait kar- şılar mısınız?

4 - Kore harbine son vermek maksadıyla yapılacak herhangi yo- ni bir diplomatik teğebbüsün se- meye vermesi için işbirliği yapma- ğı kabul eder mısınız?..

Stalin'in verdiği cevaplar

Stalin yukarıdaki suallere sıv- asıyla şu cevapları vermiştir:

"I - Birleşik Amerika ile Sov- yetler Birliği arasında harbin kaçı- nılmaz olmadığına kanım.

II - Bugünkü dünya gerginliği- nin kaynakları, Sovyetler Birliğine karşı yapılmakta olan şokuk harp- te ve tecavüzkâr hareketlerdedir.

III - Bu fikri mäsait karşın- da-

IV - Kore harbine son vermeğe matuf yeni bir diplomatik teğeb-

büsü işbirliği yapmağı kabul ede- rim. Çünkü Sovyetler Birliği Kore harbine son vermeğı arzu etmek- tedir..

"New - York Times.. in yorumları

Mareşal Stalin'in cevaplarını yo- rumlayan "New - York Times.. ga- zetesi, bunların Sovyet hükümeti- nin hareket tarzında bir değişikliğe ifade ettiğini, fakat bu hareket tarzıyla Birleşmiş Milletler nezdin- deki Rus temsilcisi Gromiko tara- fından ittiham edilmiş olan hareket tarzı arasında bir fark ve başkala- kım mevcut bulunduğunu kaydetmek- tedir.

Savcılığın el koyduğu bir hâdis e

Gümrük Muhafaza Teşkilâtı De- riaz Grubu Komutanı Albay Nami Okerin eşi Salih a, birkaç gün ön- ce bir Avrupa seyahatinden dön- müştür. Albayın düşmanları olduğu tahmin edilen birkaç şahıs Gümrük Muhafaza Teşkilâtına müracaat e- derek Salih a Oker'in mülklerini- ze kaçak eşya getirdiğini iddia et- mişlerdir. Bu iddia üzerine Gümrük muhafızları tahkikat açmış ve Salih a'nın ifadesi alınmıştır. Mü- addit israflara rağmen Salih a, ifa- desinde bir şey söylememiştir. Bir iddiaya göre de, Salih a Oker hiç bir şey söylemediği halde kendisine imzalamak istenen ifade zaptını imzalamak istememiştir. Kendisine bazyik yapılmış Salih a Oker oda- da yere düşerek bayılmıştır. Tsm bu esnada eşi Albay Nami Oker de tahkikatın yapıldığı yere gelmiş ve oğulı baygın halde görünc e müet- tislerle münakaşaya başlamıştır.

Baygın bir halde yatan Salih a, derhal bir doktora tedavi ettirilmiş ve müeskebin Adli Tabibe göste- rilmiştir. Adli Tabip tarafından muayenesinden sonra Savcılık hâ- dis e hakkında tahkikata başlamış ve tahkikata Savcı Yardımcıları- dan Suayib Kor el koymuştur. Bu hâdisenin tahkikatının birkaç gün süreceği tahmin edilmektedir.

Adalet

(Bas tara-
minat altında bu
lekette demokrasi
riyetlerden bahset
tur, demişti.
Bölükbaşı bu
demistir ki:
— "Bugünkü id
olup olmadığı hak
hüküm verilebilece
bu sözleri ispata y
jim vaadi ile ortay
mücadelesinde bun
larak ele aldı. Bu h
feti önünde sarıh
lundu. Antidemok
bir zulüm vasıtası
madiyen söyledi.
geldikten sonra da
hükümet programı
Buna rağmen üç
mokratça bir rejim
ri bir adimatmedi
senet tazilemekle v
Korşehir millervek
re askeri kaza, hâ
ve ceza kanunu hal
lerini de anlatmıştı
yarın devam olunaca

Reislik ve Reis Mü

Ankara 25 (Telef
Ehçilmeni Reisi İstan
li Enver Atakan ve İ
dur milletvekili Fe
isüfâlarından dolayı
ce Komisyonu topl
mece sözleşti Fatih Ş
miştir. Bazı milletveki
seçmek teklifinde bu
de istifanmelerin her
slığine gitmediği ve
olunmamıştır. Keyfi
toplantılarda anlatılac
Öğret taraftan, istifi
Vekili Fethi Çelikbaş
teklif edildiği hakkını
gehrimizde bir sayış
bunu teyit etmek mü
miştir.

Jandarma Okulund

KIRALIK ÇİFTLİK
Kartal ilçesine bağlı Y. V.

leceklerdir.

**him
eti-
yor**

— Anka-
lerinden
m evvel,
ya yapı-
e netice-
bah nura
filmi ve
i yatak-
uyorlar.
pek kısa
assalarını
Hilmi'nin
ci gözün-
miz; ıgık
Ei zaman
Ei aydın-
la bu has
rmelerini
i yavru-
assa kat-
lmıştır.
vruların

ahanesine
yatakları
buldum.
sıhhatleri
taki ren-
yıcılıkla
la idiler.
ahtan itti-
le etmek-

Sü. 3 de)

**Stalin müsbet teklif
yapmağa çağrıldı**

**Kızıl liderin beyanatı umumî
bir itimatsızlıkla karşılandı**

New York 26 (R.) — 20 ocak ta-
rihinde iktidarı resmen ele alacak
olan General Eisenhower kabinesi-
nin Dışişleri Bakanı John Foster
Dulles, General Eisenhower ile tele-
fonla temas ettikten sonra, Sovyet
Rusya lideri Stalin'in "New York
Times" gazetesi siyasi muharriri
James Reston'un suallerine verdiği
cevaplar hakkında bugün bir tebliğ
yayınlanmıştır. Müstakbel Amerikan
Dışişleri Bakanı bu tebliğinde, Sta-
lin'i "müsbet teklifler, ileri sürme-
ğe davet etmekte ve ezulümle söyle-
demektedir:

— "Stalin'in dünya gerginliğinin
izalesine ve insanlığın sulh ve em-
(Devamı Sa. 6; Sü. 4 de)

Bir vatandaş

**Hekimhan da
Gizli cemiyet
ihbarının
aslı çıkmadı**

**İhbarı, tekrar intihap
edilmeyeceğini sezen bir
muhtar yaptı**

Malatya, 26 (Telefonla) — He-
kimhan kazasında dün gece gizli
bir cemiyetin meydana çıkarıldığı
ve bazı kimselerin teşkil ettiği

Dün gözleri açılan çocuklar, oyuncaklarını birbirlerine gösteriyorlar
(Foto: Hürriyet)

vekili ayrıldı
m'la münasipine Papa'nın Monsenyör elgrat'tan ayrılması, Amerikan'la vedalaşmıştır. (U.P.)

in kü-şi öldü
Japon imparatoru Prensesin sahilinde Kugenoma'daki etmiştir.

muşsa da, Meclis müzakerelerini takip etmek için gelmiş olan halkta, kavgaya karışınca, ortak bir bütün karışmıştır. Bunun üzerine, ordunun müdahalesine lüzum hasıl olmuş ve kavgaya iştirak eden
(Devamı Sa. 5; Sü. 1 de)

Kore harbi Rusya'yı korkutmağa başladı

Mareşal Malinovski bir taarruz ihtimali karşısında cepheyi gezdi
Londra, 4 (Nafen) — Tokyo'dan gelen raporlara göre, Sovyetlerin Uzak-Doğudaki askeri birlikleri başkomutanı Mareşal Malinovski Kore cephesindeki komünist birliklerini teftiş etmiştir. Sunday Times gazetesinin muhabiri
(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

Dün Dolmabahçe Stadında devam edilen profesyonel lig karşılaşmasında kuvvetli rakiplerinden sayılan Kasımpaşayı 4 - 0 mağlup eden Fenerbahçe şampiyonluk yolunda bir maniyayı daha aşmış oldu. Güneşli bir havada ve az kay-
(Devamı Sa. 4, 3, Sü. 4 te)

Dünkü Fenerbahçe

tin Pınar yaralandı

(Baş tarafı 1 inci sayfa'da)
meşhur Bestecekar Selâhattin Pınar, yolda bir tesadüfde uğramıştır.

Selâhattin Pınar Taksimden Lâmartin sokagına girdiği sırada ve arkadaşlarından biraz ileride yürürken kasıtlı bir meçhul şahıs tarafından ense köküne kalın bir demir parçası vurularak yaralanmıştır. 25 santim derinliğinde yara alan Selâhattin Pınar, kendisini kaybederek yere düşmüş ve arkadaşları tarafından bekçi ve polisten müdat istenmiş ise de arca yarım hemen geçmiş olan bu vakitte İstanbul en işlek yerinde tek bekçi ve polis rastlamak mümkün olamamıştır. Akilesinin yardımı ile evine nakledilen Selâhattin Pınar'a o saatte doktor bulabilmek te hayli güç olmuştur.

Kasıtlı adam henüz polisiye teahhüt edilememiş ve yakalanamamıştır. Bestecekarın şikâi durumu iyidir. Dün akşam vak'a şahidi arkadaşlarından birisi bize vak'ayı anlatıldıkları sonrasınca saat birde Bevoğulluğa göbeğinde bir tek belcinin bile bulunmamasından çok acı ekşeyip etmiştir.

Enver Güreli geldi

Bkış ve Tiarret Vekili Enver Güreli dün gece memleketi harshevinde avrasi kalim müddetini olduğu yerde sehermiş dönmüştür.

Vekil Belgrat ve Atina'da yaptığı temaslardan dolayı memnuniyetli belletmiştir.

Daily Sketch bugün yeniden çıkacak.

Londra, 4 (A.A.) — Daily Sketch gazetesi 1 temmuz 1946 gününden beri ilk defa yarın sabah yeniden piyasaya başlayacaktır.

15 mart 1909 tarihinde tesis edilen bu gazete, 1926 senesinde Daily Proprie gazetesile yapılan bir anlaşma neticesinde bu isim altında çıkmakta idi.

Mısır komünist Çin'e pamuk satıyor

Kahire, 4 (A.A.) — Mısır hükümeti içinde mevcut büyük miktarda pamuklardan mahûm bir miktarı komünist Çin'e satmaktadır. Maliye Vekili Abdülcâziz El Amari bu haberin doğruluğunu tevakkül emis, fakat bu şahadeti alıg verişin şartları ve derjig oluğunu satış hacimleri hakkında malûmat vermemekten ihsankâf eylemiştir.

Gemiler, limanda travers gra-mek zorunda kalmıştır.

Diger taraftan muhtelif yerlerde yangın başlamışsa da, fazla zarar ilka etmoden söndürülmüştür. Kur-tuna devam ettiği müddetce idai-ye eldipleri şehirde devriye gız-mişlerdir.

Kore harbi Rusya-yı korkutuyor

(Baş tarafı 1 inci sayfa'da)
rine göre, Sovyet mareşalinin bu tasfisi, General Eisenhower'in cep-heye yaptığı ziyareti hemen takip etmiştir.

Belirtildiğine göre, General Eisenhower'in başkanlığı devre al-masını mütemsil Kore'deki komünist kuvvetlere ağır bir darbe indireceğinden korkan Sovyetler şimdi bu cephedeki komünist kuvvetleri takviye yollarını araştır-maktadırlar. Malinovskiy'in de bu müksele Kore'ye gitmesi bildiril-mektedir.

Malinovskiy, Rus - Japon har-binde rol oynamış bir kimse ve genel karargâhı da Mangurya'dadır. Bessen bir müddet önce Sov-yet tankları pop hataryaları ve as-keri teçhizat Sibiryadaki askerlerden devamlı bir surette Manguryaya sevk edilmektedir. Diger taraftan Shorkel tipinde demirbaşların da Port Artur'da toplandıkları şaah-mıştır. Sovyetlerin komünist Çin'e ait olan askerlerde kontrolu tamamiyle ele aldıkları ve buralar-da bütün hücumlarına karşı demir-başları için askerler inas etmiş-leri kaydedilmektedir.

Bütün bu faaliyetler komünistlerin, Birleşmiş Milletlerden gelecek darbenden essali şekilde korunmakta olduklarını göstermiştir.

Diger taraftan komünist Çin'den de daha fazla sayıda asker temin etmesi istenmiştir. Çin'in muhtelif bölgelerinde kışkırtım seferberlik yapıldıkları da ilave edilmektedir. Aynı zamanda Pan Mun Jon'da mü-tareke görülmektedir. Başladığından-beri de komünist kuvvetlerini takvi-ye ile uğraşmışlar, görülmektedir par-de olarak kullanmışlardır.

Tokyo 4 (A.A.) — Kore harbi bida-yetindenberi ilk defa olarak 8 inci orduya ait bir helikopter ye-re düşerek parçalanmış ve içinde bulunan iki subay ölmüştür.

Helikopterin, cephesinden geri geldiği sırada Seul'den denize parçalarına 2 mil mesafeye yitmiş tevakkül bir cihetle hasarına garmıştır.

hayatlı bir istikamette ve sarsın rastlamışsa güç bir gelişme içine girer.

Başlangıçta bedbin tahminler ve bunlara dayanan bir takım endişeler, belki halik görülebilir, fakat bu endişeler zamanla derince derince ortadan kalktıkça ve memleketin vaziyeti her bakımdan bütün vatandaşlara açık olarak görülebilir bir vazaha kavuştuğca dünyanın kor döğüşünü andıran manzarasını devam ettirebilmek artık güçleşmiş bulunuyor, bu itibarla şimdiki kadar maruz kaldığımız hücumların hemen hepsinin artık mahiyetle birer natüraden ibaret kaldığı, küçük bir dikkat neticesinde derhal kabul ve teslim olunacak bir hakikat haline gelmiştir.

Binasolevich olgun Türk milletinin ve uyumak Türk umumi efkârının huzurunda dün ait hücum ve mücadele tarımı bugün devam ettirebilmek hiç kimse için bir fayda temin etmez bir mahiyet almıştır.

Umumi efkâr ve basına düşen vazife

İste, böyle bir görüş neticesidir ki, dün ait ve hatırlanıldığı teessür duyulacak olan boğuşmalar devrinin bir sona ereceğine inanıyor. Memleket işlerinin iyi gitme-sinden muhalefeti de itibar ve memnuniyet duyulacağı bir olgun lüğün memleketi, hâkim olmayın basıncasından da emindim. Muhalefetin rolünün, her ne pahasına olursa olsun, ikidun muvaffak kıl-mamak negil, elden geldiği kadar memleket işlerinde muvaffakiyete yardım etmek olduğu hususlarının nihayt bir gün anlaşılm kabul edil-meklerinden şüphe etmiyordum. Şimdi, uyumak dikkatli ve vatanperver Türk umumi efkârının ve muhta-rem basının bu esaslar şâhinde muhalefet ve ikidun münasebetlerini ve partilerarası münasebetleri kontrol etmekte, bugün tesis edil-mek istenilen demokrasi cephesinden kaçmak isteyenlerin sayısını çok azaltabilir.

İnönü'ye tasiye etmek kimsenin hasırdan çekmiyor

Suskenizin, bazı Halk Partililer-le birleşerek Halk Partisi'ni Başkan-ın tasiye etmek maksadı güttü. Zübeyde iddia eden neşriyate te-mas eden kimsine gelince, Demok-

Ronen, Kızılyıldız takımını 1-0 yendi

Ronen, 4 (A.A.) — Burada Bel-grat Kızıl Yıldız takımı ile Ronen ekibi arasında bugün yapılan futbol maçı Ronen takımı 1 - 0 ka-zanmıştır.

Garnizon takımı Admira ile 1-1 berabere kaldı

Kurultay-temennileri

HAİ

Malatya

Burada, 1. nci müca-yyesini Kema-dar, devlet-tarafından i-silen paralı-razman iş-bildirmekte-razman, ilki

Or

Beykoz'da, 1. nci müca-yyesini Kema-dar, devlet-tarafından i-silen paralı-razman iş-bildirmekte-razman, ilki

Havayoll

Yapılarda, 1. nci müca-yyesini Kema-dar, devlet-tarafından i-silen paralı-razman iş-bildirmekte-razman, ilki

Metrûk Melek

Rusyada şefleri öldürmeğe çalışan suikast şebekesi

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

Sovyet Emniyet Teşkilatı, bundan bir müddet evvel, bir doktor grubunun Sovyet liderlerini, kasten yanlış teşhis koymak ve hatalı bir şekilde tedavi etmek suretiyle ömürlerini kısaltmağa çalıştığını tesbit etmiştir. Yapılan tahkikat neticesinde bu hainler grubunun, Sovyet ordusunu zayıf düşürmek kastıyla, ordunun en lieri gelen simalarını ve bunlar arasında Genelkurmay Başkanı Mareşal Vasilyefski, Kara Orduları Komutanı Mareşal Konyef, Kara Orduları Genelkurmay Başkanı General Stemenko ile Bahriye Bakan Yardımcısı Amiral Levçenko'yu öldürmeği tasarladıkları da tahakkuk etmiştir. Bundan başka hain doktorlar grubunun Amerikan ve İngiliz casusluk teşkilatıyla temasa geldikleri, onlardan talimat ve para aldıkları ve aynı zamanda "Joint", adındaki Beynelmîlîl Yahudi Hayır Cemiyeti ile gizli temasta bulundukları da meydana çıkarılmıştır.

Hain doktorlar, 1945 te ölmüş olan Kızılordu Siyasi İşler Dairesi Şefi Sergeyevici Şerbakof ile 1943

de ölen büyük Sovyet liderlerinden Şdanof Yoldaşın, yanlış teşhis koymak ve kasten yanlış ilaç vermek suretiyle ölümlerine sebep olduklarını itiraf etmişlerdir. Tahkikat devam etmektedir.

Yeni tevkifler bekleniyor

"Pravda", gazetesi bu sabahki sayısında tevâli hâdisesine geniş bir yer ayırmış ve bu münasebetle Sağlık Bakanlığına da hücum ederek mücirim doktorlara karşı şüpheli bir şekilde müsamaha göstermekle itham etmiştir. Gazeteye göre, tahkikat henüz ilk safhasında olup bu casus şebekesiyle ilgili daha birçok gizli noktalar meydana çıkacak ve muhtemelen yeni tevkifler yapılacaktır.

Rusya hâdiseleri ve Amerika Hariciyesinin mütlâası

Washington 13 (A.A.) — Moskova'daki Musevi doktorlar grubu hâdisesini tefsir eden Dışişleri Bakanlığı tarafından bugün bildirildiğine göre, Sovyetlerin bu gibi günlük hareketleri memleketin içinde gitgide fevkalâde bir hal alan emniyetsizliğe delâlet etmektedir.

Nahiye r buçuk ratacak

Şahistan 300
uçuyla 9 uncu
besinde muha-
Taksim Nahi-
sopeneğin du-
miştir. Mahke-
in vazifesin-
i irlikte bu-
erek kendisini
m etmişse de,
yüzünden ce-
e indirilmiştir.
es bir buçuk
inden mahru-
miştir.

nya'd.

(Bastırak 1 inci Sahifede)
ydana çıkarıl-
tanınmış Ne-
6 ileri gelen
Yüksek Ko-
emriyle, tav-

in isim ve
eri

Naziler gün-

Neumann, bu
nanında Nazi
inde müsteşar
ış ve Hitler'in
Boehls'in ha-
dır.

esl Hitler 23-
kâletinde vazi-
k Salzburg Va-
ve Hitler'in
tarif Vekâlet-
rkedilmiştir.

n, Hitler rejii-
i itisadi ve
meriküz karop-
biri.

n Haseimeyer,
g arkadaşları
Nasyonal - Sov-

İsrailde Sovyet Rusya aleyhtarı mitingler

(Bastırak 1 inci Sahifede)
giler bu sabahın erken saatlerinde
şehrin merkezindeki Rus kütüphanesine petrol bombalarıyla hücum etmişler ve ateşe vermişlerdir.
İsrail ordusu Genelkurmayı 'Kol-hem', adındaki komünist gazetesinin ordu birliklerine sokulmasını yasak etmiştir.

Rusya'da yüzlerce Yahudi
tevkil edildi.

İsrail makamlarına gelen yabancı haberlere göre, son haftalar içinde yalnız Moskova'da değil, fakat Sovyet Rusya'nın Leningrad ve Kiyev gibi diğer büyük şehirlerinde de, birkaç yüz Yahudi tevkil edilmiştir. Bunların arasında doktor, mühendis ve yüksek rütbeli devlet memurları vardır. Aileleri meçhul semtlere sürülmüşlerdir. Sovyet gizli polis servislerinde çalışan Yahudi memurların hapsi açığa çıkarılmışlardır.

İsrail Birleşmiş Milletlere
başvuracak

İsrail Harekiye Vekâleti Birleşmiş Milletler nezdindeki İsrail heyetine, Demirperde gerisi memleketlerindeki Yahudilerin vaziyetlerinin vahamet keşetiliğine dair Genel Kurul nezdinde teşebbüse bulunması

Beypazar yolunda feci kaza

(Bastırak 1 inci Sahifede)
me anında jandarma orilerinden Nevruz Biltikin başı ezilmek suretiyle derhal ölmüş, 8 jandarma ağır, 10 polis memuru ile polis sofor de hafif surette yaralanmışlardır. Hâdisa hakkında C. Savcılığına gerekli talimata bağlanmıştır.

hususunda talimat göndermiştir. İsrail heyeti Genel Kurulun öcümdeki toplantısı ağır açılmaz meseleleri gündeme alınmasını ve tarafsız bir tahkik komisyonunun kurulmasını isteyecektir.

İsrail doktorlarının dünya
doktorlarına müracaatı

İsrail Etilba Odası, hür dünyanın Etilba odalarına ve doktorlarına hitaben bir beyanname göndererek, Rusya'da tevkil edilmiş olan Yahudi doktorlara karşı, Rus hükümet makamları tarafından ileri sürülen ihmalatın tahkiki için 'beynelmilel' bir tıp komisyonunun kurulmasını lehindeki kararını desteklemelerini istemiştir.

Doğu Almanya'dan kaçan
Yahudiler

Berlin 15 (R.) - Bu sabah Doğu Almanya'dan 20 kişilik bir Yahudi grubu Batı-Berlin bölgesine iltica etmiştir. Hahamları yüksek rütbeli devlet memurlarından müstesna olan bu grubun açıkladığına göre, Doğu Almanya'nın her tarafında Yahudilere karşı tahşis ve tevkil hareketleri bundan bir iki hafta önce başlamış ve ilk olarak muhtelif devlet dairelerindeki Yahudi memurlar işlerinden çıkarılmış, bir kısmı meçhul yerlere sürülmüştür.

Celâl Bayar'ın diünkü gezisi

(Bastırak 1 inci Sahifede)
rak köylü vatandaşlarla husbihlerde bulunmuştur. Köylü vatandaşlar, bu sene geçen senelere nazaran daha fazla buğday ektiklerini ve yeni yolun kondileri için çok faydalı olduğunu bilhassa belirtmişlerdir. Öğle yemeğinden sonra Ba-

Hürriyet

SPOR

Türk . . . güreş

Organizasyon Spor Derneği tarafından Türk - Japon güreş hatları verilmiş üzer perşembe akşamı sa Terbiyesi Bölge Müsin mümessilleri için tertip edilmiştir.

Serbest güreş n seçmele

Şubatın ilk haftası yapılacak milli güreş yarışları olmak ve yeni namzetlerini seçmek 26 ocak tarihlerinde Sarayında Güreş Federasyonu tarafından tertip edilen müsabakalar ve idari organizasyon Koruma Derneği tarafından yapılmaktadır.

Türkiye eskrim b

Türkiye eskrim bir seneye İstanbul, Ankara, Bursa bölgelerinde meclislerin itirakiyle 23. 1 hat tarihlerinde Ankara'da olacaktır.

Bu müsabakalara İstanbul eskrimcileri 2 şamı Ağır Seyir Mısırsinde 18 kişilik kaffile kara'ya hareket edeceklerdir.

Türkiye - Avustur eskrim karşıla

1948 Londra Olimpiyatları 1949 senesinde yapılacak dünya şampiyonası için bugüne kadar halde kalon milli eskrimin, nihayet Avusturya teması yapmasına karar verilmiştir. Bu hususta

endi ve askeri kordon altında alındı

a) — Mısır Ba-
ip dün gece ver-
Mısır'daki son
latın bir hükü-
üsünden uzak ol-
General Necip,
ulkaça rejiminin
gını sözlerine i-
ral, siyasi parti-
in başlıca sebe-
erlerinin Mısır
lerine ulaşmak
mek istedikleri
niştir. Bu siyasi
rini tanımla et-
bütün fırsatlar
partiler bunlar-
diği de General
Sa. 6 Sü. 6 da)

si de

oktu

ne yar-
leştirdi

de etmiştir. Bu
lduğu kabul e-
tical mahiyette
n müdafaa ede-
sinde barındı-
a. 6 Sü. 4 de)

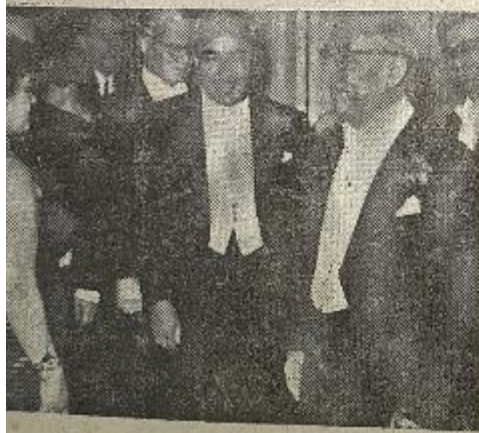

Batı Almanya'daki Nazi komplosunun iki kahramanı:
Tevkif edilenlerden Dr. Werner Naumann'ın Nazi kıyafetinde çekil-
miş resmi (Foto: Hürriyet - U.P.)

Tevkif edilenlerden Dr. Gustav Scheel'in son resimlerinden biri.
(Foto: A.P.)

Batı Almanya'daki komplo ve Ruslar

Mevkuf nazilerden çoğunun Rusya
ile alâkaları olduğu anlaşıldı

umhur D. P. balosunda

Londra 18 (Naten) — İngilizlerin
kontrolündeki Batı Almanya bölge-
sinde geçen hafta yapılan tevkifa-
tın devam etmekte olduğu Alman-
ya'dan gelen haberlerden anlaşı-
lmaktadır. Tevkif edilmiş olan Na-
zilerin ekseriyetinin Doğu Alman-
ya'daki Rus makamları ile sıkı te-
masları olduğu meydana çıkmakta-
dır.

Doğu Almanya'dan gelen rapor-
lar da bu komplo ile ilgili olan bir
çok Nazinin "beceriksizlik,, ten do-
layı tevkif edildiğini bildirmekte-
dir. Anlaşıldığına göre Batı Alman-
ya'daki bu Nazi komplosunun esas
(Devamı Sa. 6 Sü. 4 de)

Bulgaristanda da
hükümet denetimi

petrol mütehassısı istifasını geri almış-
yarın akşam İran radyoda bir konuş-
dırılmaktadır.

esrar bulunan ici yakalandı

(T.H.A.) — Batı Al-
in limanda iki Türk
if etmiştir. Bunların
bulunmuştur. Türk
birliği yapan bir Er-
nmıştır.

ta kızın ni çaldı!

(I.A.) — Mehmet Öz
bir şahıs dün gece
unan bir barda içip
ra artistlerden Hik-
adınla dans etmeğe
dının sarhoşluğun-
erek kolunda bulu-
saatini çalarak bar-
Bilâhare saatinin ça-
na varan kadın po-
derek hâdiseyi an-
net yakalanarak ad-
evkedilmiştir.

ğın Vekâlette memur olarak
lanıldığını, Vekilin bu suretle va-
zifesini kötüye kullandığını bildi-
rir ve bu Dernek mensuplarının
Atatürk ve Türk inkılâbı aleyhin-
deki faaliyetini izhar ederken bu
defa da Milliyetçiler Derneği Reisi
Maarif Vekilinin müzaheret ve yar-
dımlarının Milliyetçiler Derneğine

Batı Almanya'da

(Baştarafı 1 inci Sahifede)

hedefi Batı Almanya'da bütün hü-
kûmet dairelerinde Nazilerin va-
zife alması ve Hitler zamanında
olduğu gibi zayıf düşecek Batı Al-
manya hükûmetini devirip iktidarı
ele almak plânını gütmekte idi.

Rusya'da yeni bir azil ve tevkif

Paris, 18 (A.A.) — Moskova
radyosunun Pravda'ya atfen bil-
dirdiğine göre, Sovyet Endüstri
Bakanlığı kâtiplerinden Korocho-
ne bazı önemli evrakın ziyanından
ötürü mahkemeye verilmiştir.

Moskova radyosuna göre, mez-
kûr kâtip daha evvel bazı ağır
hataları yüzünden partiden ihraç
edilmiş bulunuyordu. Bununla be-
raher, Bakanlıktaki vazifesinde ip-
ka olunan Koroşun ancak şimdi
bu evrakın kaybolması üzerine ta-
kibata maruz kalmaktadır.

ANKARA ATATÜRK
ra'da Atatürk
ler davetlilere
maşır kurutmağ

Fuat Bel

(Baştarafı)

dürü, Yugoslav ve
losluk mensupları
lanan Hariciye Ve
beyanatta bulunm
"Yugoslavya ve
nanistan'a resmi
bulunacağım.

Yugoslavya'ya ya
ret, iki devlet aras
da gelişmekte olan
taraf için değil

YIKTIYORUM
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
T.C. BAKANLAR KURULU
M. F. K. KARAY

Malatya'da bulunan Necip 'Maskenizi Yıkıyorum', başlıklar broşür neşrederek bunları mağazaya teşebbüs etmişse de broşürün tarafından derhal toplanmıştır. Resim, broşürün resmiyle dağıtılan el ilanlarından birisini gösteriyor.
(Foto: Hürriyet - A.B.)

Universitesi... Resim, Rektörü (sağda oturan) parıyla İtalya'ya hareket etmiştir. Kendisini uğurlayanlarla bir arada göstermektedir. Haberlerimiz 3 nci sahifededir. (Foto: Hürriyet - A.B.)

Yahudi aleyhtarlığının artması üzerine İsrail Rusya'yı Birleşmiş Milletlere şikâyet edecek

Telâviv, 13 (R.) — Sovyet Rusya'nın İsrail ile diplomatik münaseketlerini kesmesi, İsrail efkârı umumiyesinde Sovyet Rusya ve demir perde gerisi memleketler de yaşamakta olan 25 milyona yakın Yahudinin talih ve muhtâratı hakkında derin endişelerin uyanmasına sebep olmuştur. Bugün İsrail'in her tarafında demir perde gerisi memleketlerdeki Yahudiler için dua şövaleri toplanmıştır. Bu memleketler tebaasından olan bir çok Yahudi, Yahudilere karşı girişilmiş olan zulüm ve tedhiş protesto maksadıyla pa-

(Devamı Sa. 5 S. 2 de)

Dün gelen Ticaret Vekilinin demeci
lâç için lüzumlu
ahsisler yapıldı

Vefa Lisesi talebesi Cemal Tokyalı'nın cenaze töreninden bir görünüş
(Foto: Hürriyet)

Sourüsofen dersi

Dün Başladı

Japonya semalarında Amerikan ve Sovyet uçakları çarpıştılar

**Biri isabet alan iki Rus uçağı
hâdise yerinden hemen uzaklaştı**

Tokyo, 16 (R.) — Bugün ilk de-
fa olarak Japonya semalarında
Rus uçaklarıyla Amerikan uçakları
arasında bir hava muharebesi ce-

reyan etmiştir.

Resmî kaynaklardan bildirildiğine
göre, Rusya'ya ait Kuril adasında-
ki üslerinden havalandan 2 Rus av-
cı uçağı, Japonya'ya ait Hokaido
adası üzerinde uçuşlardır. Bunun
üzzerine derhal havalandan Ameri-
kan uçakları, Rus uçaklarını yere
inmeğe davet etmişlerdir. Rus u-
çakları davete itaat etmediklerin-
den Amerikan uçakları ateş aç-
mışlardır. Rus uçaklarından biri
makineli tüfek isabetini almış ise
de, düşmemiş ve diğer uçağa be-
rabere Kuril istikametine doğru u-
zaklaşmıştır. Amerikan uçakları,
Rus hava çevresine girmekten ka-
cındıkları cihetle, çekilen Rus u-
çaklarını takip etmemişlerdir.

Bilindiği gibi Kuril'deki hava
(Devamı Sa. 5 Sü. 3 de)

özcülerinin konuşmaları

Artilleriler arası an memnun

dolayısıyla memleketin u-
indeki görüşlerini izah etti

lık ve
nüşteki

özcüsü de

mesini istemişlerdir. Konuşmalar sonunda gerek meskenler gerek ticarethaneler için kiraların 1955 yılında serbest bırakılması prensibi kabul edilmiştir. Bugün mevzuatımızda mevcut bulunmayan ve bu itibarla mal sahibi ile kiracı arasındaki münasebetleri tanzim eden esasların tesbit edilmesi de muvafık görülmüştür. Müzakerelere devam edilecektir.

Amerikan ve Sovyet uçakları çarpıştılar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

alanlarında üslenen Rus uçakları uzun zamandanberi Hokaido adası üzerinde keşif uçuşları yapmakta ve fotoğraflar almakta idi. Japon hükümeti geçen ay bir ihtarname neşrederek Japon toprakları üzerinde uçacak yabancı uçakların düşürüleceğini bildirmiş ve Japonya'nın hava kuvvetleri olmadığından bu vazifenin Amerikan uçakları tarafından ifa edileceğini ilân etmişti. Bugün Hokaido semalarında Rus ve Amerikan uçakları arasında cereyan etmiş olan muharebe, bu Japon ihtarından sonra vukubulan ilk çarpışmadır.

başlanmıştır.
mekte.
yet - D.P.A.)

rinde ısrar ederse, varmak, hemen he veyahut çok güç ol tere'nin kabul edeb laşma, kanal bölge hükümranlılık hakk fakat Fayed üssünü muhafaza etmek ve göstereceği sayıda a lar bulundurmamak e bilir.

General Robertson
Amman, 16 (R.) - Doğu Kuvvetleri Ba neral Robertson bugi miş, Arap lejyonu ke Paşanın refakatinde dimcısını ziyaret etm

Mısır'da cas
Kahire, 16 (R.) - başlıca otellerinden l rü geçenlerde Mısır yabancı heyet mens evrakın fotoğraflarını da yakalanmıştır. M casusluk teşkilâtı ote aynı zamanda bu ote başka yabancı heyete da on dört fotoğrafını Tahkikat devam etmel

Yunan Kralına ver
Londra 16 (AP.) — mirallik Dairesinden bu dirildiğine göre, Kraliçe II. Yunan Kralı Paul'e masında fahri âmirallik vermiştir.
Yunan Kralı, bu akş

. Bu tebliğe gö-
in Moskova saa-
Türkiye saatiyle

aşırken

eydan
sladı!

hower

Sovyet
törü ile
işecek

mülâkata her
i için hazır
unu söyledi

5 (R.) — Devlet Rei-
r bugünkü haftalık
asında, Stalin'in ölümü
ovyet Rusyanın Batı
arşı siyasetinde her-
değişiklik vuku bulup
hakkında bir mütalea
iyeceğini, fakat her ne
Batı dünyasının dün-
korumak ve icabında
nek yolundaki gayret-
nedeceğini söylemiş,

saatiyle saat 3 te yaptığı
neşriyatında Komünist Par-
tisi Merkez İcra Komitesinin
tebliğini yayımlarken Stalin'in
7 saat önce öldüğünü bil-
dirmiştir.

**Doktorlar son
dakikaya kadar
Stalin'i kurtarma-
ğa çalıştılar**

**Son bültende va-
ziyetin ağırlığı
gizlenmiyordu**

Londra, 5 (B.B.C.) — Moskova
radyosu bu geceki yayında Mare-
şal Stalin'in sihi durumunun güt-
tikçe vahimleşmekte olduğunu,
ikinci bir kriz geçirdiğini, sun'i
müdahalelerle hayatının uzatılma-
sına çalışıldığını ve diğer ârazdan
başka bilhassa kalp durumunun ü-
mitsiz bir şekilde dakikadan daki-
(Devamı Sa. 6 Sü. 2 de)

Hakkında tevkif

kararı verilmiş olan

Osman Kereli

MOSKOVA RA
Azamî

Mend

Rusya'nın kraliçesi Stalin'in içinde son günlerini yaşadığı Kremlin sarayının umumî görünüşi

Stalin'in ölmesi bekleniyor

(Başarılı 1 inci sayfada)

Kaya köşleğinde olduğu bil-
dirmişti.

Bu sabah saat 6 da Moskova'da
yayınlanan ve dokuz doktorun im-
zasını taşıyan sağlık raporu ise,
başarılı Kotayev doğru sürüşle
gelmekte olduğunu vasiyetin ya-
hamet kesbettiğini, Stalin'in üç
saat müddetle ancak sunî bir se-
kilde nefes alabildiğini, beyin ka-
namasına maruz kalan kısmın da-
ha genişlediğini, kalpteki arızaların
fazlaştığını, saat 11 ve saat
11.30 da iki mühim müdahalenin
yapıldığını, fakat buna rağmen
hastanın öğleden sonra tam bir
koma haline girdiğini bildirmiştir.
Rapora göre, kan tazyiği, azami
160, asgari 100; nabız dakikada
120; nefes sürat dakikada 30; hararet
ise 37.7.

Rareti ise 37.7. Bundan evvelki böl-
tünde Stalin'in ağırlığı 38.2 olarak
gösterilmiştir.

Mühassisseler bu şartlar altında
Stalin'in ölmesinin bir dakika ve-
ya saat meselesi olduğu kanaatine
erilmişler.

Moskova kılbas ve sinagoglarında
duşlar okunuyor

Moskova halkı bu sabah büyük
kütüphane halinde gazete idarehane-
leri önünde toplanarak gazeteleri
kayıpmışlardır. Bütün Moskova kıl-
baslarında sabaha kadar duşlar
okunmuş, mumlar yakılmıştır. Mos-
kova Mahabasesi bugün Yahudi
cemaatinin bir günlük dua ve oruçta
davet etmiştir.

Gazeteler millîti birliğe davet
ediyor

Moskova gazeteleri bugünkü sa-
vazlarında Sovyet Birliğinin çok mu-
him kolları gitmekte olduğunu be-
lirttikten millîti Komünist Partisiyle
Sovyet Hükümeti etrafında birleş-
meğe davet etmiştir.

Londra'ya gelen gizli rapor

"Daily Sketch, gazetesi bu sabah
ki sayısında, Stalin'in ağır hasta ol-
duğunu dair Moskova radyosunun
dün sabah verdiği haberdan evvel,
İngiliz hükümetinin bu mevzuada
gayet gizli bir rapor aldığını bildir-
miştir. Raporda, Stalin'in öldüğü
haber verilmekte ve Moskova rad-

yosunun dün sabahki yayından
48 saat sonra daha vahim bir ha-
berin Moskova'da yayınlanacağını
bildirmektedir.

Stalin'in vasiyetnamesi

"Evening News, gazetesinin siya-
si muharriri Cecil Melville bugün-
kü yazısında Stalin'in vasiyetname-
sine temasta günleri yazmaktadır:
"Stalin ölümünü düşünerek bir
müddet önce hazırlanmış olduğu bir
vasiyetname bırakmaktadır. Bu va-
siyette Stalin Komünist Parti'ye
Sovyet devleti mekanizmasında e-
linde tuttuğu en yüksek yetkilerin
Molotov ile Malenkov arasında böl-
ünmesini bildirmektedir. Molotov
devlet teşkilâtının başkanı, Malen-
kov da Parti teşkilâtının başkanı
olacaktır."

Ankara'da Rus Sefarethanesinde
Stalin için dua

Ankara 5 (ANKA) — 1 mart ta-
rihindenberi sürmekte olan yat-
makta olan Stalin'in bir an evvel
iyileşmesi için bugün şehrimizde
Rus Sefarethanesinde bir dua me-
rasimi yapılmıştır. Sefarethane pa-
şasının başkanlığında yapılan bu
duşta bütün Sefarethane mensup-
ları katılmış ve Stalin'in bir an ev-
vel iyileşmesi için dua etmişlerdir.

Vişinski Rusya'ya dönüşüyor

Newyork, 5 (AP) — B. Millester
Genel Kurul toplantısı münase-
betiyle bir kaç gün evvel New-
york'a gelmiş bulunan Sovyet Dis-
iplin Vekili Vişinski'nin bugün
uçakla Moskova'ya gideceği bugün
Sovyet Büyük Elçisi Georgi Zaru-
bin'den öğrenilmiştir.

Güvercinlerin istilâsı !

Londra, 5 (Nafen) — Londrada
Trafalgar meydanında Nelson Abi-
desinin üstünde tıneyen 40.000
güvercini oradan uzaklaştırmak iç-
tin sarfedilen gayretler bosa gitmiş-
tir. Ziraat Vekili Sir Thomas Dug-
dale kuşları korkutmak ve kagır-
mak için mühassisselerin her ane-
ye has vurduğunu fakat muvaffak
olunamadığını itiraf etmiştir.

ANKARA CADDENİN
KARILARLA KAPLI B-
LENMİŞTİR. B-LEDİYE
ÖNÜNÜ TEMİZLEMİŞTİR.

İki parti aynı
tarafını ifade e-
diler, bu iyi
kışafını mus-
mokratik bir
çak olan m-
ele alınarak
mektidiler.
yasa mahkem-
numunun dah
getirilmesi gi-
başındadır.

Millîti P-
Siyasi müş-
bet Partisinin
kışafdar karşı
üzlerinde de
veki Adnan I
inkilâplatin m-
ması, din işle-
karıştırılmama
line Millîti P-
rudan doğruya
hususu da m-
mevzular aras-
tisi programını
listeki beyanla
dünya işlerine
rih bir surette
sına muhahil
lorin sınırlı ha-

Herli'de eroin
osu keşfedildi

(Başarılı 1 inci sayfada)

Alet ile ham maddeler
teshis edilmiş ve kam-
p edilmiştir. Erain maa-
malzeme yüklü kamyon
iskelisine gelmiş ve bara-
tırılmış. Karakas Seferi bir
yondan inmiş ve kamyon-
lucay-fok kadar ayırdık-
lağı otomobile kendileri
etmekte olan polisler ta-
yakalanmıştır. Karakas
ilâhî olduğunu ve taban-
la daimi surette alışa ha-
bulundugunu evveliden
sler, ona göre gerekli ter-
uglar ve bu sevede areda
sele olmadan Sefer'i ya-
muvaffak olmuşlardır.
Sefer, yakalandıktan son-
tomobiline bindirilmiş ve
Müdürlüğüne getirilerek
başlanmıştır.

Bu taktik etmekle olan
sı memurları ise, erain
sı karakola geçmişler ve
uzun süren bir taktikten
erik köyüne yakın bir
anan fabrikaya mevdana
rdır.

Dükkü hasta olan
ini ziyaret edecek

5 (A.A.) — Windsor
Queen Elizabeth crane-
e onun şifalı İngiltere-
edeceği, dün Kâribi ta-
ildirilmiştir. Bu seyahat-
Marry'nin hastalığı ile
p olmadık; asiline Kâribi
vermiştir. "Dük taktik-
esi senasında Kraliçe
saret edecekler."

Her asheri neğni
t elvarında düştü

5 (A.A.) — Bir Mimar sa-
bu sabah Bağdat uçak-
an havalandırma üssüne
areda yere düşmüştür.
yaralanmış yoktur. Düşen
gi'ye gitmekte olan Mimar
stini taşıyan üç uçaktan.

Rus idaresinde mühim değişiklikler oldu

Vorosiul Svemnik'in yerine Y. Şura Reis'i oldu

Stalin'in yerine Malenkof Basvekilliğe getirildi

Molotof Hariciye Vekallığına, Yizinski de B. Milletler Başdelegeliğine tayin edildi

Sevilen ses

Türkiye'deki Sovyet ve peşke temsilcileri matamdeliler

Cenaze merasimi için hazırlıklar

Tören günü toshu edilecek; halk Sallıran önünde geçit yapıyor

Hava yine sogudu

Akdeniz'de sert bir fırtına var

Askeri adliyeye dair bir kanun teklifi

MİT Savanına Komisyon biddi yakında müzakereye bağlayacak

Cavii Grol C.H.P. den istifa etti

Kendini Yaratan Kadın

çocuk aygırlarını kaldı. İbustar tanım ki, hak için bir işaret ardi. Kendlerine bu yapıldığından o ka iller ki "çocuk mu- gibilerden tereadü yüzüne istihza ile rdi. rın içinde Adnan le dost geyimeler öyle dost ki, iştir giyimini birbir- runların dibinden dardı. Hattâ gene- nuhtemele rüyala- rabe güldüyordı. lelim hakikat öyle i gösterdi. Adnan e bel bağlayanlar yuvarlandılar. le- amın silveleri. İste i hayatın korkunç

ın politikaya atıla- er için iyi bir ders. da şunu hamun talahman ve siya- daga inanmanın bız otleri... lelim yeni kabine-

Vekillerden bahaet- o varmıyor. Emin müstesna geri ka- nışis toy... an bir is bekleyen e yardımı ile seğin- ek olan Menderes'e ayıklık versin.. Sade: Sinavi

Rusya'nın sansür edilmemiş çehresi!

On kişilik bir Amerikan kasırcısı, her yıl Rusya'ya ziyaret için vize almaya muvafık olma ve muhtelif yerleri ziyaret edip istihlalar topladıktan, resimler çektikten sonra "Kızıl Cennet" ten ayrılmıştır. Ya- kardaki resim, Amerika'da Pennsylvania'daki Lock Haven'de çekmekte olan Daily Express gazetesi za- hırcısından Ruben Goss tarafından İtaliy (Stowek'da izlen çekildiği) sırada çekilmiştir ve Rus bakanın bugünkü durumu hakkında bir fikir vermektedir. (Foto: AP)

Rusya'ya ait diğer resimler 6 ncı sayfamızdadır.

İhrac edile tamam

Ankara 13 (Telefon) yetli bakanlardan aldıkları göre, İngiltere'ye son 1000 ton fazla ağıl tozdan ihraç olan malı tamamlanmıştır. Halen cıranı elinde bir ton kad- rı vardır. Bu halin i mahsul durumuna iğin- reniler tevrit edeceği bi- dir.

Diğer taraftan İspanya 200 bin ton buğday ağıl- hıya da mülküm bir me- dedilmiş, ihracat tahsis- cem'en 1.400.000 ton i- lar buğday satılacaktır. (Devamı So.)

Dumlapına ölenler de sayılacak

Ankara, 13 (Telefon) zehir meşhur Rifat On- arkadaşın, Dumlapınar d- mışında ölen aktarı go- rık, dul ve yetimlerini di- ve verim sayılmasın- b-Dele sülâlerine İsmi- cesine 6000 bir kadın i- layarak Mvlin vermiş

Petrol

Muhtelif arama n

n liralık döviz girdi

ftçiden mübayaa ya ihraç edilecek

**Rus ve peyk
radyolarının
bize hücumu**

**Buna mukabil
Batıya hücumu
yavaşlattılar**

Belgrat 22 (T.H.A.) — Ruslar tarafından girilen "sülh tearruzu", ndan sonra Sovyet ve peyk radyolarının neşriyatında bariz bir hususiyet göze çarpmağa başlamıştır. Filhakika günlerdenberi Batılılara karşı propagandasını ve hücumlarını durduran bu radyolar, bu defa Türkiye'ye karşı çok şiddetli hücumlarda bulunmağa başlamışlardır. Sovyet ve peyk radyoları hep bir ağızdan Türk hükümetinin "mürteci", olduğunu yayınlamakta ve Türk köylüsü ile Türk halkının gúya sefalet içinde bulunduğuna dair akla hayale gelmeyen neşriyat yapmaktadırlar. Belgrad'daki siyasi müşahitler Moskova propagan-

(Devamı Sa. 6, Sü. 3 te)

Esrarengiz bir şekilde büyük bir ikramiyeğe rağmen Müdürlük Kum şehitlerinin grev yapmaları Meclis binası önünde yapı-

(Foto: N)

**Menderes ve
Könriüli'nün**

ettikleri

ak görüş-
üzere iki
ine yarın
lerdir.

**ahsul
acak**

Sahifede)
day, 100
n tonu ar-
20 bin to-
80.000 ton
Bunun da
y, 150 bin
tonu ar-

bayaa ve
t miktarı
ihalden bir
ubat müba-
etmiş, fakat
ayaada bu-
n hububatın
min edilme-
ton hububat
lmıştır. Bu-
day, 59.725
6 tonu arpa,
mlekete 234
ymetinde dö-
ası yapılmış
r muameleleri
ici satışlar bu
r.

imar ve

Avukat Yarsuvat a gör-
ve vekilleri çok olan böyle bir dâva
nın cadırda görülmesine imkân yok
tur. Bu şekilde bir mahkemede hu-
kukan ve usul kanuniyeye uygun
bir teşkili tarafeyn yapılamaz.,,

**Rus ve peyk rad-
yolarının hücumu**

(Baştarafı 1 inci sayfada)
dasında görülen bu âni değişikliği
çok manidar bulmaktadırlar.

Köprülü nikbin değil
Paris 22 (AP) — Türkiye Dışış-
leri Bakanı Prof. Fuat Köprülü bu
gün Fransız Diplomatik Muhabirler
Cemiyetinin bir toplantısında ver-
diği beyanatta, Rusya'nın şimdiye
kadar siyasetinde bir değişiklik yap-
tığını belirten ve gerçek sayılabile-
cek herhangi bir harekette bulun-
madığını söylemiş ve Batının yer-
siz bir emniyet hissine kapılıp mü-
dafa gayretlerini hiçbir suretle
gevşetmemesi gerektiğini anlatmış-
tır.

Dışışleri Bakanı Batının yeniden
silâhlanma programını şimdiki şart-
lar karşısında yavaşlatmasının "in-
tiyar mesabesinde olacağını,, be-
yan etmiştir.

Çocuk Bayramı

(Baştarafı 1 inci sayfada)
bince, bugün şehrin bir çok mey-
danlarında saat 10.30 da, ilkokul-
ların istinâfı

Milli Hâkimiyet
ckullarında mü-
bahçe'deki, aşı

**Bir R
yüzü**

Dün öğleden
Hayrettin iske-
işlenmiş, Rizeli
bir kıskançlık y-
rilerinden iki g-
lamış ve yaralı
tür.

Aslen Rize'ni
olan Neşet Mor-
yıkçı bundan bi-
rimize gelmiş v-
mağa başlamıştı
dün iskelede ça-
şehrilerinden Re-
İshak Aytepe'ye
cep Ali Sayın p-
bir kaç gün önc-
ve ahababı İshak
lamıştır. Neşet M-
rini görünce ker-
şa etmiş ve bir-
rek her ikisini
rinden ağır sure-
Koma halinde B-
Hastahanesine

Monte Carlo radyosunun Ankarada da neşredilen bir haberine göre

S.Rusya, hükûmetimizle anlaşmak arzusunda!

Vekiller Heyetinin bugün toplanıp Rusyanın bu hususta verdiği notayı görüşeceği bildiriliyor

Moskova İçişleri Bakanlığı'nın bu gün verdiği nota, Sovyet hükûmeti'nin Türkiye ile anlaşmak arzusunda olduğunu ve bu arada da Moskova'da bulunan Türk temsilcileriyle görüşmelerin devam ettiğini bildirdi.

400.000 dolar mülakâtı odaya Stedarklılık lara jundan su verilecek

Ankara, 10 Haziran (Türk) — Bu gün Ankarada Monte Carlo radyosunun yayınladığı haber bir haber yayımlandı. Bu haber göre, Sovyet hükûmeti Türkiye ile anlaşmak arzusunda olduğunu ve bu arada da Moskova'da bulunan Türk temsilcileriyle görüşmelerin devam ettiğini bildirdi.

Ankara radyosuna bu gün saat 22.45'te gönderdiği habere göre, Ankara'da bu gün sabah saat 10.00'de, Ankara'da bulunan Türk temsilcileriyle görüşmelerin devam ettiğini bildirdi.

Özellikle bu gün, Ankara'da bulunan Türk temsilcileriyle görüşmelerin devam ettiğini bildirdi.

(Devlet Gaz. 6. Sayı 146)

Katiller linç ediliyorlardı!

Dumlupınar İhtisat mahkemesinde dünkü celsesinde Kaptan Lorentzonun avukatı hâkimler heyetini reddetti

Menderesle Muhakemesine başlanan Çelebioğlu

Şoförler idare ha

Sükûnet istiklâl siyasete âle

uz
ste
r

k Bri-
med-
sterlin
lar tu-
alzeme
de in-
kabul

faiziyle
şimdiki
arında-
giltire
borcu
Türki-
kadar
idit te-

de Rus-
levhtar

rah D. Roosevelt, Newyork'ta bir
İtalyan berberin oğlu olan piyanist
Anthony Di Bonaventura ile evlen-
miştir. Resimde, damat ve gelin
kiliseye gelirken görülmüyorlar.
(Foto: AP)

Vaşington, 15 (AP) — Atom ca-
susluğundan sanık Rosenberg'lerin
idam kararının değiştirilmesini is-
teyen ve ellerinde levhalar taşıyan
binlerce nümayişçi dün Beyaz Sa-
ray civarında gösteri yapmıştır.

Boğazlar ve Rusya

Moskova peykleriyle beraber Boğazlar meselesinde daha çok söz sahibi olmak sevdasında!

İngiltere'ye buna dair
gönderdiği notada
isteklerini ileri sürdü

Londra 15 (AP) — Türkiye, stra-
tejik bakımdan her büyük önemi
haiz Türk Boğazlarının istismaline
mütadair Montrö muahedesi'nin ye-
niden gözden geçirilmesi ihtimalini
ortaya atan bir Rus teklifinden İn-
giltere'ye malûmat vermiştir.

Sovyet hükûmeti bu yoldaki fik-
rini geçenlerde Türkiye'ye verdiği
bir notada ileri sürmüştür. İyi ha-
ber alan mahfiller, aynı notada
bazı toprak metalibatından artık
vazgeçildiği ve Rusya'nın Boğazlar-
da askeri üsler edinmek hususunda
ki ısrarından da feragat ettiği An-
kara hükûmetine temin edilmiştir.
İngiliz mahfillerine göre, İngiltere
(Devamı Sa. 5. Sü. 1 te)

5 köyde 668 ev yandı 25 ölü var

Kahire 15 (A.A.) — Hafta sonun-
da, Nil deltasında beş köyde vukua
gelen ve 668 evin yanmasına sebep
olan yangında 25 kişi ölmüştür. Bu
yangınlara, âni olarak çıkan ve
bayram münasebetiyle vakılan

30.00

Kız bir

Mütarele
içinde
b

Tokyo, 15
nin doğu ve
Kızılların bir-
makta oldukl
son derecede
yük topçu ve
teklenen düş-
kuvveti ileri
kilometre deri-
mağa muvaffa
ilerleyişini dur-
Birleşmiş Mille
hücum kolları
ton yangın ve
dirmişlardır.
(Deva

PARAŞÜTE DÖNEN ŞEMSIYE: NA-
TO Deniz Kuvvetleri Komutanı A-
miral Mc Cormick'in Kopenhag'ta
ziyareti sırasında hava meydanın-
da bulunan Kopenhag'taki Ameri-
kan Deniz Ataşesinin karısının

trafa siraveti bir gün mese-
Göçmenleri işkân mevzuun-
vafak olunmadığını gör-
üzünüyoruz.

Nihat PINARLI

İktisadi siyasi inkısaflar

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

İktisadiye göre, gelecek sa-
rup bu işe vaziyet ederek
buslar tarafından bu mak-
teclise sunulan tekliflerin
komisyonlarında normal bir
ve inkısafla tabi tutulmasına
erecektir.

metin bu mesele karşısında
munu açık bir surette bildir-
zum geleceği hususu üzerin-
assa durulmaktadır. Grup
mühim bir kısmı bir ka-
Halk Partisinin seçime git-
kullarından bile geçirmedik
dildirmekte, ancak memlekte-
çok partili hayatın başla-
an sonra dahi bu partinin
izahlara rağmen gayri meş-
uyetteki iktisaplarına devam
ve yine kanunî yollardan
mak sartiyle bu meselenin
s bir tektike tabi tutulması
eldiğini söylemektedirler.

H.P. kongresine hazırlık

tek nazartesi günü Halk Par-
agresi toplantılarına başlaya-
Gündemde yer alan mesele-
çok fazla partilerarası mü-
ve Halk Partisinin gayri
İktisapları hakkında iktidar-
oce takip olunan hattı
tin hararetli münaka-
mevzu olacağı bildirilmekte
aldır bazı delegelerin bu
ler hakkında mühim tahaf-
orladıkları haber verilmekte.

H.P. kongresi de toplanıyor

Partisi kongresini Millet-
nin kongresi takip edecektir.
agrede diğer partiler tarafın-
ilet Partisi hakkında yapılan
in ve bilhassa irtica ve ge-
meatlarının ele alınarak parti
denlerinin durumu açıklava-
partinin inkılap ve ileri ha-
re taraftar oluşumun bütün
efkârcı anlatılması için
Bayur'un yine Parti Umumi-
siyâsiye gelececeği bildiril-
dir. Bütün bu havasiyle An-
nühim siyasi hâdiselerin are-
bulunmaktadır.

Meksika Masahatgüzarından rica
etmiştir.

Boğazlar ve Rusya

(Baş tarafı 1 inci sayıta)

1936 tarihli Montrö muahedesi-
imzalanıktan biri olduğu için bu
devlete Rus noktası hakkında ma-
lûmât verilmiştir.

Rusya kendisine ve peyklerine daha
çok söz hakkı istiyor

Rusya'nın ileri sürdüğü teklifin
teferruatı henüz açıklanmamıştır.
Bununla beraber Sovyetlerin, ken-
dileriyle Romanya ve Bulgaristan,
Karadeniz devletleri sıfatıyla Boğaz-
lar istimalinin tanziminde daha
geniş söz hakkı verilmesini derpis
etmişlerdir.

İlgili mahfillere göre İngiliz Ha-
riciyesi Rusyanın bu yeni teşebbü-
siyle husule gelen durumu incele-
mekte ve mesele hakkında, B. A-
merika ve Fransa dahil, diğer ilgili
devletlerle görüş teatilerinde bulun-
maktadır. Montrö Muahedesi daha
3 yıl için muteberdir.

Ahşâmı gereğince muahedenin
temdidi veya yeniden gözden ge-
rilmesi, bu muahedeyi 9 devlet
arasında kararlaştırılabilir.

Muahedeyi imzalayan devletlerin
durumu

Montrö Muahedesi Türkiye, Rus-
ya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japon-
ya, Yunanistan, Bulgaristan ve Ro-
manya tarafından imzalanmıştır.
Jponya ikinci dünya harbinden
sonra yerini B. Amerika'ya terk-
etmiştir.

Bildirildiğine göre İngiltereye
yeni Rus teklifi karşısında Türkiye-
nin durumunun değişmediği, 1946
da belirlenen Türk görüşünün el'an
baki olduğu, Türkiye'nin Montrö
muahedesi mekanizması kanalıyla
ve diğer müma devletlerle B. A-
merikanın da ısrakıyla muahede-
nin yeniden gözden geçirilmesi hu-
susunda ileri sürülebilecek teklifle-
ri gözönünde tutmaya hazır bulun-
duğu temin edilmiştir. Buradaki
ilgili mahfiller, Türkiye'nin Atlan-
tik İttifakının bir üyesi sıfatıyla ve-
cibelerine tamamiyle sadık kalaca-
ğı inancını da izhar etmişlerdir.

Acele satılık apartıman

İki daireli su ve elektrikli
bulunmaktadır.

Londra'dan şehrimize gelmiştir.

RADYO

İSTANBUL RADYOSU

16 Haziran 1953 — SALI

12.55 Açılış ve program • 13.00 Ha-
berler • 13.15 Türküler (Pl.) • 13.30
Din müziği (Pl.) • 13.45 Sarkılar; Ne-
bahat Yedilbaş ve Feriha Tunçel • 14.20
Öğle konseri (Pl.) • 14.45 Müzik; Sar-
kılar (Pl.) • 15.00 Kapanış.

17.58 Açılış ve program • 18.00
Din müziği (Pl.) • 18.20 Bir masal
Anlatan: Sükrâ Eğinmez • 18.30 Mem-
leket navaletleri ses ve saz birliği • 19.00
Haberler • 19.15 İham Gençler kente-
tinden dans ve caz müziği • 19.45 İc-
pimizin saat • 19.45 Sarkılar; Necmi
Rıza Ahiskan • 20.15 Radyo gazetesi •
20.30 Kısa şehir haberleri • 20.35
Küçük orkestra • 21.00 Radyo kadınlar
faali • 21.3 Sarkılar; Bârem Köker •
22.00 Sür dünyamız konuşan: Behcet
Kemal Çaplar • 22.10 Piyano dıvı-
sında sesizliler • 22.30 Saz çarileri:
Süleyman Eğinmez ve arkadaşları •
22.45 Haberler • 23.00 Kambyo borsa
ve programlar • 23.07 Caz saati (Pl.)
• 23.45 Rast danslar (Pl.) • 24.00 Ka-
panış.

ANKARA RADYOSU

16 Haziran 1953 — SALI

7.25 Açılış ve program • 7.30 M. S.
Ayarı • 7.31 Müzik; Hafif melodiler
(Pl.) • 7.45 Haberler • 8.00 Müzik;
Türküler (Pl.) • 8.25 Hava raporu •
8.30 Yünlü Sakah melodileri (Pl.) •
9.00 Gelinin programı ve kapanış.

12.00 • 12.30 Asker saati • 12.60
Memlekette selam • 12.15 Memleketin
selam • 12.30 Müzik; Askerin istediği
haberler. Okuyan: Nevra Demirdöven •
13.00 M. S. Ayarı ve haberler • 13.15
Müzik; Öyle konseri (Pl.) • 13.45 Ög-
le konserinin devamı • 14.00 Hava ra-
poru, akşam programı ve kapanış.

16.58 Açılış, program ve M. S. Ayarı
• 17.00 Müzik; Dans müziği (Pl.) •
17.30 Müzik; İnceşaz Uşak faali •
18.10 Müzik; Sarkılar. Okuyan: Nusret
Brez • 18.30 Müzik; Chopin (Pl.) •
19.00 M. S. Ayarı ve haberler • 19.15
Tatlıten bir vâpık • 19.20 Müzik;
Türküler. Okuyan: Naciiman Sarısozen •
19.45 Radyo ile öğlince • 20.00 Müzik;
Violonsel soloları (Pl.) • 20.15 Radyo
gazetesi • 20.30 Müzik; Fim sarkıları.
Okuyan: Behlül Aksoy • 21.00 Tem-
sal • 22.00 Konuşma; Bileşmiş Millet-
ler UNESCO saati • 22.15 Müzik; Sarkı-
lar. Okuyan: Mualia Aracı • 22.45 M.
S. Ayarı ve haberler • 23.00 Program
ve kapanış.

İZMİR RADYOSU

16 Haziran 1953 — SALI

14.58 Açılış ve program • 15.00 Tür-
küler • 15.30 Çeşitli hafif melodiler
(Pl.) • 16.00 Sarkılar • 16.30 Akşam-
ın müziği (Pl.) • 16.45 Zeybekler ge-
çiyor • 17.00 Caz müziği ve caz sar-
kıları (Pl.) • 17.15 Sarkılar • 17.45
Konuşma • 17.55 Serbest saat • 18.00
İnceşaz (Melodyer faali) • 18.00 Ha-
berler • 19.15 Küçük konser (Pl.) •
19.35 Türk bayrakları • 19.45 Sarkılar •
20.15 Radyo gazetesi • 20.30 Jönny
Dersey ve Bay Melodyer orkestraları-
nın dans müziği (Pl.) • 21.00 Kapanış.

Jay
DE
VE
yac
LİM
SAİ

PEN
lima
NHA
KON
de e

"AW
MARI
T
mıştır
şimen
tarma
Seyah

Acento
İskende

Fazla te
ta 9 No

Buldan
Komisyonu

**Ankara' -
aslara
dı**

(İnci sayfa)
ankaya'ya gide-
imzalamıştır.
bilâhare At-
kabrini ziyaret-
bulunmuştur.
ziyaret etti
ve saat 16 da
kenderes'i, saat
Fekih Fuat Köp-
de Büyük Millet
fık Koraltan'ı
ret etmişlerdir.
ler, lade edil-

ziyafeti
Menderes ve ba-
kşam saat 20.15
Mareşal Papa-
bir akşam yeme-
mekte. Başvekil
gma yaparak, Yu-
tyaretinin ehem-
ve özümle de-

Türk - Yunan
le bir samimiyet
öyetti almıştır ki-
a ve derinliğini
a çalışmak haki-
mak olur. Filha-
olan itimat saye-
sibirliği yolunda
neuleklerimizizin
allık en mühim
rmekteyiz...

Türk - Yunan
İngu
s, Menderes'e ce-
nuşmada. Türk -
e temas etmiş ve
dizi inkişafından
etmiştir.
San ziyaretleri
Başvekil Papago-
ne, Maria Papago-
dinasına refikası
e saat 11.30 da mi-
ayan Berlin Men-
2 de de Harideye
Bahire Köprülü'ye
ir. Bu ziyaretler
edilmiştir.

H.P. il
esi geldi

Doğu Berlin'de Ruslara karşı isyan başladı

(Bas tarafı 1 inci sayfa)
lerle Rus ordu birlikleri arasında
yer yer bir çok çarpışmalar olmuş
ve Rus birlikleri halka karşı ateş
açarak birçok kimselerin ölmesine
ve yaralanmasına sebep olmuşlar-
dır.

Ruslar "fevkalâde hal, ilan ettiler
Halk nümayişlerinin hakiki bir
ihtilâl şeklini alması ve bilhassa
Rus bayraklarının direklerden in-
dirilerek yakılması üzerine, Berlin
sehrinin bütün doğu bölgesi bu sa-
bahın erken saatlerinde Rus ordu
birliklerinin Nili işgali altına alın-
arak "fevkalâde hal, ilan edilmiş
ve askeri orfi idare kanunları yür-
rülüğe konularak bütün şehir mey-
danlarıyla hükümet ve fabrika bi-
naları silahlı Rus kuvvetleri tarfın-
dan sarılmıştır.

Orfi idare yürürlüğe girdi
Oğleden sonra Rus orfi idare ku-
mandanı General Dibrova bir e-
mirname çıkarak, caddelerde
meydanlarda ve umumî yerlerde
üç kıldan fazla kimsenin toplan-
masıyla saat 21 ile 3 arasında ya-
ya, otomobil ve sair nakil vası-
talarıyla seyrüseferi yasak etmiş
ve bu emre itaat etmeyenlerin ö-
lüm cezasına çarptırılacağını
bildirmiştir.

**Berlin meydanlarında kanlı
çarpışmalar**
Dün gece ve bu sabah Berlin
sehrinin ana caddelerinden biri o-
lan Unter den Linden ile Doğu A-
lmanya hükümet daireleri ve Sov-
yet Elçilik binasının bulunduğu
caddelerde nümayişçilerle Rus as-
keri birlikleri arasında saşlayan
süren bir sıra sokak çarpışmaları
olmuştur. Nümayişçilerin Sovyet
Elçilik binasını işgale teşebbüs et-
meleri üzerine, Sovyet birlikleri
nümayişçilere karşı ateş açmıştır.
Buradaki çarpışma esnasında o-

lenlerin sayısı henüz tesbit edil-
memiş ise de, yaralıların bir kıs-
mı sehrin batı kesimine nakledile-
rek tedavi altına alınmışlardır.

Kızıl bayrak yakıldı
Brandenburg kapısı üzerinde se-
nelerdenberi dalgalanan büyük kı-
zıl bayrak nümayişçiler tarafın-
dan indirilmiş ve yakılmıştır. Nü-
mayişçiler sehrin iki işgal kesimi
arasındaki hudut levhalarının da
yakmışlardır. Potsdam meydanında
da kanlı çarpışmalar olmuştur.

Nümayişçiler sokaklarda asılı Do-
ğu Almanya lezli hükümet adamla-
rına ait resimleri de yerlerinden in-
dirmişler, kızıl propaganda afişleri-
ni ortadan kaldırmışlardır. Nüma-
yişçiler Marx - Engels meydanında
da aynı şekilde hareket ederek, kı-
zıl propaganda kurşunlarını ve lev-
haları meydanın ortasına yamışlar
ve ateşe vermişlerdir. Sehrin Doğu
bölgesi üzerinde kısıf duman su-
tunları yükselmektedir.

Doğu Almanya Başvekil Yardımcısı

Batıya sığındı
Berlin'de Doğu kesimindeki dün-
kü nümayişler esnasında Doğu Al-
manya Başvekil Yardımcısı Dr.
Otto Nuhke, kargaşalıktan faydalan-
arak hudut hattını geçmiş ve se-
hrin Batı kesimine sığınarak himaye
talebinde bulunmuştur.

**Bütün Doğu Almanya'da isyan
havası esiyor**

Doğu Almanya'nın muhtelif yer-
lerinden gelen son haberlere göre
Berlin sehrinin Doğu kesiminde
Rus idaresine karşı başlayan fiili
rüşkavemir hareketi, Doğu Alman-
ya'nın diğer şehirlerine de yayılmış-
tır. Berlin'dekilerine benzer nüma-
yişlerin Magdeburg ve Erfurt şehir-
lerinde de vuku bulduğu haber
verilmektedir. Batı Almanya çevrele-
rine göre, Doğu Almanya'da umumî
bir isyan havası esmektedir.

SPOR

Fenerbahçe Kuvvetler 2-1 mağlûp

Cuma, cumartesi ve p-
leri İzmir'de yapılacak o-
Kuvvetler şampiyonasın-
ederek olan Kara Kuvvet
takımı dün Dolmabahçe
Fenerbahçe ile yaptığı kar-
2-1 mağlûp oldu.

Hakem Şekip Akduman
ettiği bu maça takımlar
ları ile çıkmışlardır.
Fenerbahçe: Salihattin
Orhan - Niko, Melih, M. A-
gan, Nedim, Hüsamettin, F-
yazı.

Kara Kuvvetleri: Şükrü -
Rubi - Hasan, Ahmet, Rıza
Sabahattin, İbrahim, Must-
ci.

Oyun hafif Sarı - laciv-
hâkimiyeti altında cereya-
ken 14 üncü dakikada İbra-
za sahaya leinden hesaplı-
rusla kara kuvvetlerine t-
kazandırdı. Fenerbahçeliler
hücumu geciklerinde yapı-
lardan birinde kaleci Sü-
kadanarak yerini Sezai'ye
Sarı - lacivertliler furvet b-
sıkışık ve şursuz oyunu ya-
bir çok gol fırsatları heba e-
sonra devre kara kuvvet
1 - 0 lehine bitti.

İkinci devreye Sarı - laciv-
değişik kadrolariyle çıktı.
İlahattin, Melih, Orhan - 1
Arni, Niko - Erdoğan, Nedit-
samettin, M. Ali, Niyazi.

Sarı-lacivertliler bu devre
birçok gol fırsatları heba et-
se de 51 inci dakikada Niy-
inci dakikada Hüsamettin bir-
yaparak takımlarını galip va-
sokmuşlardır. Tamamile hâkim
oyun çıkaran Fenerbahçe net
sahadan 2 - 1 kalle aydınmış
Kara Kuvvetleri takımı dün
ce Branden yolu ile İsmail'e t-
ket etmiştir.

Dumlupınar facia- sının muhakemesi

(Bağ tarafı 1 inci sayfa)
yerek cevaplandıracaktır.
Üçüncü Ticaret Mahkemesinde
dün gece...

Hatırlı bir zatın oğlu için tasarı

(Bas tarafı 1 inci sayfa)
münasibetle söz alan bazi mebus-
lar, bu arada Sinan Tekehoğlu ve
Hüsamettin Tuğaç subayların ya-

den Beğin Doruk, sağında da üçüncü seçilen Ceylan Ece görülmektedir.

(Foto: Hürriyet - A.B.)

ududu

nim genç-
n devirler-
timal in-
makul bir
lırdı. Şim-
insaf çer-
etmişiz.

itler dev-
zi soyarlar
en ellerin-
alabildik-
yapıyorlar.
ibi rakam-
du. Çalan
zor. Öyle
yüzüne bi-

Doğudaki
stimali. O-
küsür bin-

n düştükçe
evlerini ve
ı görüyo-
Bizde de
ri yapılma-
rok? Görgü
evkimiz mi

ar. Fakat
liba azaldı
ç devlet, bu
ak için mü
fakat kendi
lidir. Belki
amma hiç
parası yine
a kalır.

onra morfi-
p eder gibi,
müteahhidi
z. Suçu mey
lerhal teşhir

Rosenberglerin son dakikaları

Atom casuslarının idamları hakkındaki heyecanlı tafsilât

New York 20 (R.) — Bu sabah-
ki gazeteler, Amerikan tarihinde ilk
defa olarak casusluk suçundan idam-
ma mahkûm edilerek hükümleri

dün gece infaz edilen Rosenberg
çiftinin son dakikaları hakkında ge-
niş tafsilât vermektedir.

(Devamı Sa. 6: Sö. 1 de)

Idam edilen atom casusları Rosenberg'lerin çocukları, 10 yaşındaki Michael (sağda) ve 6 yaşındaki Robert, idamdan evvel son defa ana-
babalarını Sing Sing Hapishanesinde ziyaret ettikten sonra ayrılıyor-
lar. Kendisi de göz yaşlarını tutamayan Michael, ağlayan küçük kar-
deşini teselli etmeğe çalışıyor. (Foto: Hürriyet - U.P.)

Kadıköy'de yıldırım bir adamı öldürdü

Bahke
reddi

Bahkesir 2
lupınar deni
sına Çanakke
mesinde deva
nik kaptan C
vukatı İhsan
reddi hâkim
bu hususun
yası Bahkesir
sine gönderil
Ağır Ceza
tetkikten son
binin reddine
husustaki esb
bugün dâva de
nakkale'ye iad
retle dâvaya
Mahkemesinde

362 balı

Bombay, 20
deniz kuvvetler
muhribine Bom
tınadan kaybol
ramaya gitmesi

B
İkinci
Berlin'de
adlı bir yazı se

Haşi
veril

Alacak
mahkem
bir ihti

İsmi günün dedi
gelen armatör H
memleketimizden u
rine Türk Ticaret E
dan İkinci Ticaret

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR. Sene 6 - No. 1862
Platı 10 Kuruslar
MATHAA: İst. Cemalnadir Sokak
Telegraf: İstanbul — 310.634
Telefonlar: 55015, 53962
GÜNLÜK MUSTAKİL S
Müessisi : SEDA

Doğu Berlin ve Doğu Almanya'dan sonra Rusya'daki işçiler de isyan etmeğe başladı

Belgrad radyosu Rus sanayi şehri Rostof'da ciddî kargaşalıklar çıktığını baber verdi

**Peyklerde de
ayaklanmalar
başgösteriyor**

Polonya ve Macaristan'da
vaziyet gittikçe daha
gergin bir hal alıyor

Londra 24 (B.B.C.)—Doğu Alman
yada baş gösteren isyan hareketi-
nin, yavaş yavaş devam etmekte
olduğu haberleri yayıldığı, bunlar-
dan gelen haberlerden anlaşılmek-
tedir.

Belgrad radyosunun bildirdiğine
göre, Yugoslav sivil güçlerine,
Rusların mühim sanayi şehri Ros-
tof'da ciddi kargaşalıklar çıktı ve
işçilerin büyük gürültüler yapıp-
larına dair haberler geliyor. Ros-
tof'daki bu büyük kargaşalıklar
halkında başka mühim elde et-
mek mümkün olamazdır.

İşçilerin isyan hareketinin Doğu
Almanyadan başlayarak Sovyet
Rusya'ya kadar yayıldığı bu ha-
ber teyit edilmektedir.

İsyan hareketi peyklerde de yayıldı
Doğu Almanyadaki isyan hare-
(Devamı Sa. 5, Su. 2 de)

H.P.Kurultayında Cavit Orala aldığı resmî ilânların hesabı soruldu

Kasım Gülek iktisadî politikayı yine tenkit etti
ve para değerinin gittikçe düştüğünü belirtti

Ankara 24 (Telefonla) — Cum. Reis Vazifelerinde Fâhî Ahmet Bo-
rutcu, Halk Kurultayı bu-
gün oldukça hareketli icmalan-
dan sonra, Sabaher top-
lantıda söz alan baş dolmuşlar, to-
pantı ilâve Heyet-i celale hak-
kında mütalâaları, telâzümle
Bundan sonra Parl. Meclis Grubu

Susturamazlar

Devamlı okuyucularını ha-
zırlıyor. Geçen gün Basba-
şına basibihal adlı bir ka-
ğıt yayınladığını ilân etmiş
ve bunlardan iki tanesini de
seçmişti. İkinci yazının
başlığı gün Adnan Mende-
reli parti grubunda muarız-
lar tarafından bir hayli hır-
slanmışa gördüm. Bunun

**Fırtına yüzlerce
ağacı devirdi**

Malatya 24, (Telefonla) — So-
ğuk Doğanşehir kazası ile havvâ-
sında çok müthiş bir fırtına geçti
ve kasırların arasından yollar, köy-
ler, kasabalar içinde ve geçerken yol-
larında bulunan yüzlerce ağacın dev-
rilmesine sebep olmuştur. Kasrı-
bağlı olan firtına yıkılmış birer
meyva ağaçlarında hayli zarar ol-
muştur.

SERGI : Çoğu
düşünde de
dehşetle bir
sana talibi
dış mabeyn
bir edileği
8000

ir. İkisi
nci sık-
suretiy-
a karşı
ir sekil-

ardan

r takdir
li Cavit
rde Ca-
le nasıl
ğı sorul
münase-
u mese-
ve ge-
demıştır

sara baş
diye bir
liğer ga-
de ver-
müstağ-
Bu söz-
ile kar-

evam et-
arının e-
la Ulus'a
rinin do-
setine ya-
matbaa-
rtinin em

geler sille tokat birbirlerine girmiş-
tir. Hâdisenin daha büyüyeceğini
sezen ilgililer vaziyetten polisi ha-
berdar etmek mecburiyetinde kal-
mışlardır. Kongre müteakiben tehir
edilmiştir.

Rusyada isyan

(Baş tarafı 1 inci Sahifede)
keti hâlâ yatışmış değildir. Ruslar,
Doğu Berlinde 500, işgal altındaki
Almanyada takriben 30.000 kadar
işçi tevkif etmişlerdir. Berlinde va-
ziyet normale doğru gitmesine rağ-
men, Doğu Almanyada yer yer ka-
rışıklıklar çıktığı, büyük bir isyan
hareketini önlemek için Rus birlik-
lerinin her gün takviye aldıkları
bildirilmektedir.

Peyklerde de isyan hareketleri-
nin başladığı gelen haberlerden an-
laşılmaktadır. Polonyada bir işçi
isyanının her an patlak vermesin-
den korkulmakta ve Kızılordu ted-
birler almaktadır. Macaristanda ise
durumun, Kızılar için iyi olmadığı
bildirilmektedir. Doğu Almanya ve
Polonyada olduğu gibi işçilerden is-
tihsalin yüzde 30 nisbetinde arttı-
rılmasının istenmesi ver ver kar-
gaşalıklara sebep olmuştur.

in en güzel ve en son filmi

EKARLO PERİSİ

"Encore..

razlarını daha a-
ifadeye başladılar.
Ankaralıların eline
dakikada beklerin
tinalılar sağaçıklar
biyet gollerini kaza

Atina muhteliti c
hassa solbek ve sa
me itirazları ve at
devam etmekte ike
c dakikada rakibi
me atan İsmaili oyo
kardı. Halbuki hak
daha ilk devrede y
sahaya ve oyuncula
kim olacaktı. 85 in
kem bu defa Atina
oyuncu çıkardı. Son
vanın kararmasında
ranlıkta devam etti
teliti sahadan 2-1

Millî maçta İs

Danimarka'y

Kopenhag 24 (T.H.)
yapılan millî futbol k
İsveç, Danimarka'yı 3
miştir.

Alaşehirde nuzlu bir doğdu

(Baş tarafı 1 i
başında 10 santim uzun
içerisi boş boynuza be
nesne bulunmakta olup
den kan sızmaktadır. Y

EK 94: Hürriyet Gazetesi, 28 HAZİRAN 1953

iyor,
etti

Millet
geri fikir-
iddisi ile
er gün bir
Ankara
ayanlardan
mur ve Os-
vudiga ifa-
iden istifa

e üzerine
iği Millet
imakta de-
bah Faat
ve Abdur-
kinet defa
lanmıstır.
u, Avukat
Oğacı da
müracaat
Pamukoglu
n müddet
isten sonra
tiden ayrı-
sumumilik-
Sü: 1 de)

mmuz

nıyor

Büyük Mil-
n toplantısı
günü sons-
atılı yak-
elde mey-
arval ga-
iller Meclisi
ayan glüde
rına devam
un kapanış
teceği bilüi-

Polonya'daki Rus aleyhtarı isyan genişlemeğe başladı

Demiryolları tahrip, yiyecek depoları yağma edildi; Rus filmi gösteren sinemalar yakıldı

Berlin, 4 (AP) — Müttefiklerin verdikleri müdahaleye göre, Polonya parçaları bir Sovyet demiryoluyla havaya uçmuşlar ve bu vasiyet karşısında Ruslar Polonyaya acile olarak tank ve sekviye kuvvetleri sevk etmeye başlamışlardır.

Aynı sahalarda isaret edilmis-
ne göre, Doğu Almanya'dan Rus-
yalıya harb sezonunla olarak mal-
zeme taşıyan 12 büyük marşandiz
treni Polonya hududunda Frank-
furt-am-Oder'de durdurulmuştur.

Polonya'daki ayaklanmaların bil-
hassa Frankfurt-am-Oder ve Kosa-
trin gibi hudut şehirlerinde baş-
ladığı anlaşılmıştır. Bu şehir-
lerde birçok komünist işe depo-
ları yağma edilmiş ve bu arada
bir Sovyet filmi gösteren sinema
da ateşe verilmiştir.

**Askerî ceza
kanununda**

Yeni
rejim
edil

Diş ticar
döviz tasat
diyle tercih
mak üzere
da büyük
ve Birlik m
le başlanan
edilmişdir.
te fuzuli m
lemek için
ve bunda e
ekili esas i
Pazar olu
ya bugün d
teler en kis
gönderilece

Di
Diğer tar
ret Vekâlet
gu yeni diş
lerde ilân
Yeni Ekono
Fethi Çelik
gu beyanati
— "Yeni
üzereyiz. I
yeni mevsi
zırlayacağı
randıman a
tekkiler
temaslar yâ
değil, piya
da yapılmal
de yeni bir
küller Heyet
ilân edeceğ
gün için ya
hakkında b
mek müm

Ber
şim

Ame
mü

Londra, 4
haftalık İngi
muharreleri
olduğuna göre
ye girişmek
vekilli Sir Ch
lanması tebli
feransı; yalrı
fakat belki d
düşmüştür.
konferansın
çinde toplantı
nasındadır.
chill, Rusya
rin başlaması
Reisi Eisenho

[illegible]

kan'ın lümü

zeteci arkadaşından Prof. Ahmet Alkan'ın etmiş bulunduğunu. Tutulduğu siz hastalık - bütün gayret imama rağmen kurtulamıya - tedavi görüldü. Ulrich Memleketlerinde ebediyen an arkadaşının öyle nam - müteakip hikaye Asif diğindeki ebevevi edilecek.

müteakip iz - okuduktan den izmet Al - ni bitirmiş ve t Okulundan mektebe dön - Maarife int - etimlere değerli şümıştır.

vatans da ka - defa işletme bilâhare Tür - ik İktisat ve ni yaratmış - evvel sekiz - iştir. Öyle - iklopedinin di - anları tarafın - lıdır.

e iktisadi ma - okuduğumuz bu memleke - ik eser bırak - anar, kederli leriz.

ların nesi

1. inci sayfa - diler. Bu ara - di işleri. "Bun - evvel Hürriyet de basılmış.

S. Rusya ve peyklerdeki kanlı tasfiye hareketi

(Başarılı 1. inci sayfa - kamlarına kaydırmakla ve "vatan ihanesi" etmekle suçlandırmıştır. Dekanozof kimdir?

Dekanozof'un aklı, Beria'nın mü - him mevkilere yerleştirdiği adam - larını hedef tutan sistemli bir "tasfiye" nin başlangıcıdır. Dekanozof, eski komünistlerden olup, Stalin ve Beria gibi aslen Gürcüdür ve Stalin'in ölümünden sonra Beria'nın inhisale Gürcistan Dahiliye Vekilliği ile gizli polis kuvvetleri - nin başına getirilmişti. Dekanozof Sovyet siyasetinde de mühim roller oynamış olup, 1946 Paris konferan - sında bir aralık Hariciye Vekili Mo - lotof'a vekâlet etmişti.

Peyk memleketlerdeki Beriaçılar:

"Daily Herald" gazetesinin Vi - yana'dan aldığı bir habere göre, Avusturya'daki Rus temsilcileri arasında "Beria'nın adamları" di - ye tanımlan bir grup tevkiif edilmiş - tir. Budapeşte, Varşova, Bükreş ve Sofya'da da Beria taraftarı olarak tanımlan bir çok kimselerin tevkiif edilerek Rusya'ya sevk edildikleri bildirilmektedir. Yalnız Viyana'da tevkiif edilmiş olanların sayısı 150 yi bulmuştur.

Beria'nın ölümüne mahkûmiyeti kararlaştırıldı:

Londra, 15 (Naf.) — "Evening News" gazetesinin Moskova'dan aldığı haberlere isten bildirildi - ne göre, Beria'nın ihanesi suçu ile ölümüne mahkûm edilmesi kararlaştırılmıştır.

Mareşal Bulganin ortada yok!

Savunma Bakanı Mareşal Bul - ganin'in ortada görülmediği Mos - kova'dan bildirilmektedir. İsrarla söylendiğine göre pek yakında Bul ganin'in Savunma Bakanlığından çekildiği bildirilecek ve yerine de Mareşal Zhukof'un tayin edildiği ilân olunacaktır.

Stalin'in kâinbiraderi Kaganoviç'in de âkibeti meçhul!

Beria'nın azlinden sonra orta - larda hiç görülmeyen tanınmış Sovyet idarecilerinden biri de, Sta lin'in kâinbiraderi Kaganoviç'tir. Bunların da Beria ile aynı âkibete uğramış olması kuvvetle muht - mekdir.

Gürücüleri sıkı işbirliği yapmış olan Sovyet Ticaret Bakanı ve as - len Ermeni olan Mikoyan'ın va - ziyeti sarıh değildir.

Rusya dörtlül bir konferansa davet edildi

Londra, 15 (B.B.C.) — Dün sona - rmış olan Birleşik Amerika, İngil - tere ve Fransa Hariciye Vekilleri - nin Vashington konferansında alın - can karara tevfiikan, üç Batı dev - leti Vashington, Londra ve Paris'teki Sovyet Rusya Büyük Elçiliklerine bugün öğleden sonra birer nota tevdi ederek, Sovyet Rusya Harici - ye Vekili Molotof'u, önümüzdeki tombaharın iptidalarında yapılacak ve Almanyanın birleştirilmesile A - vusturya sulu muahedesiinin imza - lanması meselelerini görüşecek bir dört büyük devlet Hariciye Vekille - ri konferansına iştirâke davet et - meleridir. Notaların resmi metin - leri bilâhare yayınlanacaktır.

KÜÇ

Emsalsiz memleke

ÜSTAD

NOT: Mün -
Münir N
akşamı

RAD

İSTANBUL RAD

16 Temmuz 1953 —

12.57 Açılış ve program
berler * 13.15 Türküler
Dana müziği (Pl.) * 13.
Lütfi Güneri (Pl.) * 14.2
(Pl.) * 14.45 Şarkılar
Kapanış

18.00 Açılış ve dans p
18.20 Konuşma: AN
Şarkılar: Mustafa Kov
Haberler * 19.15 Celal İ
Ünüs şarkılar * 19.40 Ra
heyeti * 20.15 Radyo şa
Kısa şehir haberleri * 2
münik (Pl.) * 21.00 Şa
Sinan * 21.30 Bir vurma
21.40 Haftanın operası
lar: Selma Köprülü * 22.2
ın müziğinden şarkılar
Haberler * 23.00 Kamby
programlar * 23.07 Karış
kılar (Pl.) * 23.30 Dana
(Pl.) * 24.00 Kapanış

ANKARA RADY

16 Temmuz 1953 —

7.28 Açılış ve program
Ayarı * 7.31 Müzik: Vals
(Pl.) * 7.45 Haberler *
Türküler (Pl.) * 8.28 Hav
8.30 Müzik: Sabah melod
9.00 Gırtlak programı ve k
12.00 - 13.30 Asker s
Memleketten selâm * 12.1
selâm * 12.20 Ordu'dan hab
Müzik: Vecihe Darıal idare
ler topluluğundan şarkılar
S. Ayarı ve haberler * 13
Salon orkestrası sahneye 19
Özle gazetesi * 13.45 Müzi
şarkıları (Pl.) * 14.00 Hav
akşam programı ve kapanış
* 16.58 Açılış programı ve
* 17.00 Müzik programı ve

ların nesi

1. inci sayfa - diler. Bu ara - di işleri. "Bun - evvel Hürriyet de basılmış.

ların nesi

1. inci sayfa - diler. Bu ara - di işleri. "Bun - evvel Hürriyet de basılmış.

Türk-Rus notaları neşredildi
Molotof B. Elçimize, Ermenistan ve Gürcistan'ın toprak taleplerinden vazgeçtiklerini bildirdi
Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti

Kore'de Komünistler mütarekeye yanaştlar!
% 50'ye kadar içinde "Ates kes" emri verilmeye başlanıyor

Menderes Aydın D.P. Vilâyet Kongresinde bir nutuk verdi
Demokratik rejiminin sovsuzlaşmayacağını...

Hükümetin Boğazlar meselesinin Molotof mükavelesi hakkında talebini belirtti
Molotof 17.2.53'te Türkiye'ye bir nota göndererek, Ermenistan ve Gürcistan'ın toprak taleplerinden vazgeçtiklerini bildirdi. Hükümet, Molotof'un bu teklifine karşılık, Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti.

Baş ve Türk notalarını metinleri
Başbakan Menderes, 17.2.53'te, Molotof'un bu teklifine karşılık, Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti.

ÖZEL TİJERİS LİNGERİYU
Kore'de Komünistler mütarekeye yanaştlar! % 50'ye kadar içinde "Ates kes" emri verilmeye başlanıyor.

Başbakan Menderes
Başbakan Menderes, 17.2.53'te, Molotof'un bu teklifine karşılık, Boğazlar meselesinin de iki tarafı tatmin edecek şekilde halledilmesini teklif etti.

ve D.P. aptılar

diktatörlüğü kurabil-
r çareye başvurmak
inkılaplara yapılacak
cavuze daima muk
r. Fakat bir parti bu
tilamaz"
onra Tekirdag eski mil
en Ziya Çezaroglu ve
ilâtundan Hulusi Ö
rköy temsilcisi Zahi
onuşma yaptılar. Zahi
deresin Patrik Athena
ni öpmesine temsile
Siz Patrik babanızın
sakalının altındaki beş
alabilirsiniz."

Kapatılması meselesi

n Sanyer İlçe Başkanı
şu konuşmayı yaptı:
Partisinin kapatıl-
krasimize indirilmes bir
besidir. Hiç bir İktida-
tiyi kapamaya, hele
indirme hakkı yok.
mevcut şartlar Millet
kapatılmasını icap et-
P. nin 8 ay önce kon-
lâğvetmesi icabederdi.
yapılmakta olan D.P.
sinde C.H.P. ileri tak-
anılan bir söz hatibe
Ejderhalar gibi gelen
biz 1950 senesinde
rmuşuk, şeklindeki bu
kendisini dinleyen ku-
ana bir cevap teşekkür
leyerek cevap verirdi.
Nizamettin Nazif Te-
dikrofona gelerek ez-
rı söyledi:

daşlar, Millî Selâmet
ni altında bir Millî Fe-
nu hazırlanmaktadır.
tek düşüncesi rey ver-
e kökünden kazınmak ar-
ın Nazifin konuşması

Türk - Rus notaları

(Baştarafı 1 inci sayfada)

tam metinlerini bugün neşre etmiş-
lerdir.

Rus notasında Sovyetler Birliği
hükümetinin Türkiye Cumhuriyeti
ile iyi komşuluk münasebetlerini
idame etmek ve geliştirmek arzu-
sunda bulunduğu belirtilmekte ve
bunun bir delili olmak üzere, Tür-
kiye Cumhuriyetinin Doğu hudut-
larındaki Ermenistan ve Gürcis-
tan'ın Türkiye üzerindeki toprak
taleplerinden vaz geçmiş oldukları
bildirilmektedir. Boğazlar mesele-
sine gelince, bu meselenin her iki
tarafı tatmin edecek şekilde hali
için, yeni baştan incelenmesi
teklif edilmekte ve Sovyetler Bir-
liği hükümetinin bu meselede, Tür-
kiye'nin olduğu kadar Sovyetler
Birliğinin de emniyetini temin et-
mekten başka bir maksat ve gaye
takip etmediği tasdik edilmektedir.

Cevabımızın metni

Türk cevabında, Rus beyanatı
aynen kıtas edildiğten sonra, şö-
le denilmektedir:

"Türkiye Cumhuriyeti hükü-
meti, Sovyetler Birliğinin Türkiye-
ye karşı hiç bir toprak iddiasında
bulunmadığını mübeyyin Sovyetler
Birliği hükümetinin beyanatını
memnuniyetle kaydeder.

Türkiye Cumhuriyeti hükümeti
bu beyanatta atıl yapılan iyi kom-
şuluk münasebetlerinin idamesi ve
barış ve emniyetin tarsiini arzusu
Türkiye'nin daima beşlediği ve beş-
lemeye devam edeceği arzuya tama-
men kabul ettiğini beyan eder.

Boğazlar meselesinin, Sovyetlerce
de malûm olduğu veçhile, Montrö
Mukavelesi ahtâmına tâbi bulun-
duğunu Türkiye Cumhuriyeti hükü-
meti bu münasebetle tebarüz ettir-
mek ister...

Ayten Akyol

Mende

(Baştarafı 1 inci sa

tur. Başvekil, parti bin
Cumhuriyet meydanını d
Aydınllara hitap etmiş, onla
terdiği samimiyet ve itimad
yunu şükranı bulunduğunu
la Aydınlların sükûn içind
ve güçlerle meşgul olduklar
kimen müşahade ettiğini ifad
rek:

"Bu huzur ve sükûnlar
görenler vardır ve olacaktır.
hükümeti sizin huzur ve sük
nizi bozmağa yelteneceklerle,
riyet rejimini soysuzlaştırmal
teyeceklerle karşı en kat'i ve
li tedbirleri almak kararında
olacaktır.

"Demokrasi soysuzlaşma tel
sinden masun bulunduraca

Demokratik rejimi Türkiye
üm bir mecrada inkışaf edecek
dir, yoksa bir takım gürültülü
çinde soysuzlaşacak mıdır, gibi
allerin soruşturulmasını haklı
gösterecek hâdiselerin zihni
tereddütlere yarattığı bir zama
sunu katiiyetle ifade edeyim
Demokrasimiz, her türlü soysu
ma tehlikesinden masun bulu
durulacaktır. Siyasî hak ve hür
yetlerimizin masun bulunduru
ması için bütün tedbirler, dak
fevketmeden tam zamanında alı
acaktır." demistir.

Başvekil Aydınllara selâm
sevgilerini sunarak sözlerine s
vermiştir.

D.P. kongresinin çalışmaları

Aydın Vilâyet D.P. kongresi ç
lışmalarına başlamıştır.

Yurtta girişilen imar hareketle
rine dair etraflı izahat veren Na
ha Velâyetinden sonra Fevzi Lütfi
Karaosmanoglu alkışlar arasınd
kürsiye gelmiş, memleket hizme
tinde vazife almış olan insanların
muhalif olsun, muvafık olsun, na-
muskâr, haysiyeti fikriye sahibi
insanlar olması lâzım geldiğini an-
latmış, son...

risi teşkil etmektedir. Malenkof'un 18 aylık bir araştırmanın neticesinde elde edilmiş olan bu yeni ilaç bir sene daha üzerinde çalışılma-

ettigi maddeyi birkaç ay müddetle vücudun muhtelif kısımlarına dağıtacak kapsüllerden ibaret bulunduğunu açıklamıştır.

Malenkofun son nutku

(Başarılı I inci sayıda) mündenberi Sovyet idarecilerinin kabul ettikleri umumî politikayı pek orijinal olmayan bir tarzda tekrarlamıştır. Bunda, Beria'nın tasfiye edilmesinin harici siyasette bir değişiklik yapmayacağı kanaatinin belirtilmek istendiği anlaşılmaktadır. Malenkof kapitalist âlemin komünist âleminin yanyana ve sulh içinde yaşayabileceklerine dair Sovyet idarecileri tarafından bir zamandır ileri sürülen tezi tekrar ele almış bulunmaktadır.

Muhafazskâr mahfiller ve hükümet çevrelerine gelince, bunların kanaatine Malenkof her şeyden önce Batı Blokunu dağıtmaya matuf bir politikaya başvurmuştur.

Hidrojen bombasının içyüzü

Nihayet Londra'da Malenkof'un bu nutku ile biraz da Sovyet halkının endişelerini yatıştırmak istediği kanaati mevcuttur. Filhakika Sovyet Başbakanı nutkunda Rusya'nın hidrojen bombasına sahip olduğunu ileri sürerek, Sovyet halkının harp korkusunu tahfif etmiştir. Washington'dan bildirildiğine göre hidrojen bombasına dair Malenkof'un iddialarının bir propaganda dan ibaret olması muhtemeldir. Zira Rusya'da bir atom bombasını veya bir hidrojen bombasının infialarını dört gün içinde Amerika'da tesbit etmek mümkün olduğu vahtesterin radyoaktivite bakımından incelenmesinin bunu mümkün kıldığı haber verilmektedir.

Rusya'da hidrojen bombası olsa bile Batılılar kuvvetli

Diğer taraftan İngiliz gazetelerinin Washington muhabirlerine göre,

Birleşik Amerika Rusya'nın hidrojen bombasına sahip olduğunu nazarı itibare alarak müdafaa planlarını, istihsal programlarını hazırlamıştır. Bu sahada Amerikanın Rusya'dan çok ileride olduğu da kaydedilmektedir.

Ankaranın görüşü

Ankara, 9 (Telefonla) — Sovyet Başvekili Malenkof'un Türkiye hakkındaki sözleri, Ankara siyasi mahfilinde müsalt bir tesir yaratmıştır. Selâhiyetli makamlar bu hususta resmî bir beyanda bulunmaksızın içtinap etmektedirler. Bunun sebebi, nutkun tam metninin henüz Ankara'ya gelmemiş olmasıdır. Aramak için eder. Bununla beraber yerli siyasi çevrelerde Malenkof'un bazı dair olan sözlerinin "yeni bir tarafı" bulunmadığı, daha önce Sovyetler tarafından verilen notada bu hususun sarahaten ifade edilmiş olduğu belirtilmekte, Türkiyeyi müttefiklerinden ayırmak gayesinin bu suretle yeni bir safhasına daha sahîp olduğumuz ifade edilmektedir.

Son nutkun başlıca hususiyeti, memleketimiz hakkındaki Sovyet görüşünün en selâhiyetli ağızdan bir kere daha tekrar edilmiş olmasıdır ki, bundan sadece memnun olmak gerektiği yalnız "Karadeniz, bölgesinde değil Türkiye'nin bütün dünyada sulh ve sükunu temine taraftar olduğu, Türkiye ile Sovyetleri doğrudan doğruya veya dolayısıyla alakadar eden meseleleri "tek tarafı, bir mesele olarak mütaale ve kabul etmeğe mükân bulunmadığı bu münasebetle bir kere daha beyan edilmektedir.

memleketi kalı memleketlerinin a peti içinde kalkınma ve ihracat inkişaf gö hissemizin kinde bu olarak Tür maktadır. Vekâle göre temir en ehemmi istihsal vas ihtiyaçların mustur.

Atletik

(B 1500 met (Türk) 4.0 Göker (Türk) 4.0 290 metre 22.5/10, 2 - 22.6/10, 3 22.6/10. Disk: 1 - 75, 2 - Yat 3 - Mustafa 5000 metre 4/10, 2 - T. 45.8/10, 3 (Türk) 15.55 Sırık: 1 - 4.15, 2 - K 3.16. Cirit: 1 - 72.2 - Halil 3 - Kemal K 3 adım: 1 - 14.79 (yeni) 2 - Akın A 3 - Ferhan 14.14. Balkan bayı takımı 3.23.8/ 3.24.6/10.

DR.

n de- Ben rinden i san- as su ikarısı bakın- İrdüm larının ne alt manta rdu. O dibinde ayordu içinde tların s ilerli yah is beyandı un sev içinde apardat kayar hıziw kanat gönder

cin ise yüzde 12 dir.
istan ve Türkiye'yi hayat
ı artısında İngiltere takip
dır. Bahis konusu diğer 16
ette hayat ve toptan fiyatlar
dır.

ita nihayet k Haymes'e kavuşuyor

angeles 19 (AP) — Mahke-
n Mrs. ora Eddington
aymes'in kocası Dick Hay-
ayılmasına karar vermiş
Nora E.F. Haymes kocası
Rita Hayworth'la evlenme-
ni olmak istemediğini bil-

nis şarha: D. Haymes ha-
da City'de Rita Hayworth-
er bulunmaktadır.

KAPANACAK OLAN CADDE: 1934 te Malatya Belediyesi tarafından
istimlak bedeli ödenmeksizin alınarak istasyon caddesi haline sokulan
arsanın sahibi Ömer Güler, 600 M2 mesahasında olan bu yerin istim-
lak bedeli ödenmediği takdirde buraya duvar çekerek arsasını geri
alacağını Belodiyeye bildirmiştir. Resim, 70 bin lira değerindeki bu
arsayı göstermektedir. (Foto: Hürriyet)

Kıbrıs komünistleri Rusya'ya gittiler

Leningrad fabrikalarını gezecekler

(YAZISI 6 ncı sayfa)

Nurettin... tafa Özbalyoz, Pehlivan, Far... Polat, İsmail... in. Ruşen Şar... sin Sarı, Artin... Sayılı, Süley... t, Mehmet Sez... abay, Mahmut... y, Mehmet U... Süleyman Uslu... İstün, Hüseyin... İsmail Uyead, İadri Üzülmaz, Ahmet Yavuz, rat Tıldız, Ham... Yılmaz, Mikail...ılmaz, Mehmet... Yüksel, Mümin... irükoğlu, İsmail... etli.

Kızı tecaviüz yakalandı
an Reşat Tezko... ağı aynı semtte... a Sevim adında... ve kızı Fenerbah... sandal gezisine... dal gezintisinde... etmek isteyen... Kadıköy adliye... evkif edilmiştir.

Yugoslav na sığındı
A.) — İki İtalyan... yaya sığınmış ve... temişlerdir. Birin... nci piyade alayına... Mihel...

berlik gönlü yapı... dakikada bek ve hafın birbirlerine... dakiki 4-2... girmesinden Kanakis fevkalâde bir rek bugün... şutla takımının galibiyet golünü azmiyle c

Kıbrıs komünistleri Rusya'ya gittiler
Moskova 19 (R.) — Bir Kıbrıs İşçi Sendikaları Heyeti, Panrus İşçi Sendikaları Birliğinin davetlisi olarak dün Leningrad'a gelmiştir. Heyet birkaç gün Leningrad'da kalarak fabrikalarla kültür merkezlerini ziyaret edecektir.

Yeni bir Yunan tegebbüsü
Atina 19 (R.) — "Vima" gazetesinin New York muhabiri bildiriyor: Kıbrıs heyeti reisi Sava Loisedis, Birleşmiş Milletlere bugün iki yeni dilekçe daha vermiştir. Biri Birleşmiş Milletlerin Kültür Komisyonuna, diğeri İnsan Hakları Komisyonuna verilen bu dilekçelerde, Kıbrıs heyeti reisi Kıbrıs halkına kendi mukadderatını kendi tâyin etmesi hakkının tanınmasını talep etmektedir.

Orgeneral Eyüp Han'ın İzmir'deki tetkikleri
İzmir, 19 (Telefonla) — Dün şehrimize gelen Pakistan Orduları Başkomutanı Orgeneral Eyüp Han bu sabaktan itibaren tetkiki...

G. Sa
İzmir 1... yapmak ü... tanbul pr... rinden Ga... ilk karşıla... tır.

Bütün r... zuk bir oy... hlar ancak... mişlerdir.

Galatasar... kadro ile c... Turgay -... lent, Muzaf... K. Ali, K. E... Galatasar... dakikada Su... detmiştir.

Galatasara... sah günü de... caktır.

Müessif b... oyuncu... Bugünkü r... mahivette ka... Dikili ilçeleri... esnasında...

et

Ahmed: Türkiye için senelik 25, altı aylık 17, üç aylık 9 kuruş. Bu memlekete 50 kuruş.

Ya İlanı

Tek başına işlenir metrekare
KETEN - İPLİK - PAFTA
Patron İLE 7 PARÇALI 439 ÇIKTI

Amerika - Rusya atom görüşmeleri

Eisenhower'ın yeni atom plânı etrafında Sovyet Rusya ile gizli müzakere hazırlığına başlandı

Londra, 22 (E.B.C.) - Sovyet Rusya'nın atom enerjisinin sivil amaçlara kullanılması için müzakeresi bir teşkilatın kurulması hakkında Birleşik Amerika Devlet Başkanı Eisenhower tarafından bir sürülmesi olan teklifi müzakereye girilmesi ve bu hususta müzakerelere girilmeğe hazır olduğunu belirtmesi İngiltere siyasi çevrelerinde memnuniyetle karşılanmıştır. Diğer taraftan Washington'dan bildirildiğine göre, Rus savatı otada da bir umit olduğu parçanın ve müzakerelere ait hazırlıklara başlanmıştır. Soy-lendisine göre, Amerikan hükümeti bu mesele hakkında Moskova Büyük Elçisi Charles Bohlen'e yeni istihbarat göndermiş olup müzakerelerin nerede ve hangi tarihte başlayacağı meselesini teşkilat memur etmiştir. Atom müzakerelerinin gazi cereyan edeceği ve referansın tesbiti için de, Amerikan, İngiliz ve Rus atom mübalehasının birleşik bir toplantı yapacakları söylenmektedir.

BANKANA HEDİYE: Amerikalı Senatörler Cumhuriyet Başkanı Eisenhower'a geçen hafta bir tabanca hediye etmişlerdir. Resmî olarak, Başkanın hediyesini tertik ederken görünmektedir.
(Foto: Hürriyet - U.P.)

Siddetli

umhuriyeti geçiriyor

**nurreisi seçilemedi;
huriyet tehlikede**

Anış yapan bir polis arkadaşını yaraladı

Ankara 22 (Telefonla) - Anı-egzersizi yaparken Uzun atlı pol-geçmiş giden Anıdamlar mar-şinden polis memuru Zekeriya, si-lahı sıkı sırtından kalkan poligon-ğünde bulunan arkadaşını polis lo-rahimî bacağından vurmuştur. Ya-ralı hastahaneye kaldırılmış, iş-hakata başlanmıştır.

iz Mısır'dan

ayrıldı

nin eşyası sıkı
basını hâdise
atta bulunuyor
i de geri çağırıldı

Mısır Rusya ile anlaşma yolu arıyor

Rusya Kahire'ye "yardım plânı," teklif etti

Mısır'ın yakında yeni dış
siyasetini ilânı
bekleniyor

Paris 5 (R.) — Kahire'den gelen
basın haberlerine göre, Mısır hükû-
meti dış siyasette mühim bir deği-
şiklik yapmaga hazırlanmakta ve
Batı devletlerini bir tarafa bıraka-
rak Sovyet Rusya ile doğrudan doğ-
ruya anlaşma yolunu aramaktadır.
General Necip tarafından acele ola-
rak Kahire'ye davet edilmiş olan
Mısır'ın Moskova Büyük Elçisi Ge-
neral Aziz El Mısıri, dün Kahire'ye
gelmiş ve bütün Ordu İhtilâl Kom-
tesi azalarının hazır bulunduğu bir
toplantıya iştirak etmiştir. Söylen-
diğine göre, General Aziz El Mısıri
Moskova'dan Rus hükümetinin Mı-
sır'a yeni tekliflerini muhtevî bir
rapor getirmiştir. Buna göre, Sov-
yet Rusya Mısır'a iktisadî yardım
arzetmekte, fakat buna karşılık
Mısır'dan hiç bir Batı müdafaa teş-
kilâtına katılmaması için şart ko-

Türk
hake
evvel

er şehirlerde Cebelüttarik leyhinde nümayişler oldu

DUTTWEILER'E İTHAF: Şehrimiz-
de portakalın kilo ile satıldığı ma-
lumdur. Fakat yukardaki 60 kuruş-
luk fiyatı...

Rusya Amerikan bombalarının tehdidi altında

Çember halinde 100 tane hava alanı yapıldı

Böylelikle Rusya'nın âni
hücumu önlenmiş oldu

New York 22 (ANKA) — Birle-
şik Amerika, herhangi âni bir Rus
tecavüzünü zamanında karşılaya-
bilmek için her türlü tedbiri almış
bulunmaktadır.

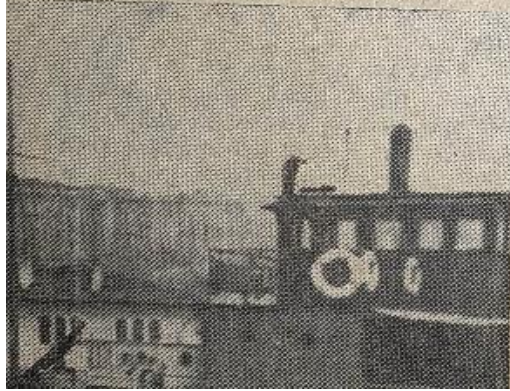
Halen 30 bin kilometre tutan
Rusya hudutları, etrafında Amerika
müttefik memleketlere de 100 tane
hava meydanının inşaatını bitirmiş-
tir. Bu programa dahil olan diğer
50 meydanın da inşaatı ilerlemek-
tedir.

TAVUK SEVGİSİ: Tavukları muhabbetle göğsüne basan bu adamları çalıp satarak geçinmektedir. Mehmet Yüksel İsfendiyyar bu şahıs önce Sarıyer taraflarında, daha sonra Yedikule'de bulunmuş, yumurtlamak üzere olan bir tavuğu da aşıracağı sıvıyağın feryadı basması üzerine yakayı ele vermiştir. (Foto: Hürriyet)

Mısır Sovyetler işbirliği yapacak

Rusya'nın memlekette büyük inşaat işleri yapacağı Kahire'de açıklanıyor

Kahire 10 (A.A.)— Batı ile Doğu arasında azimli bir tarafsızlık politikası esasına uyularak, büyük inşaat tasavvurları hakkında Rusya ile müzakerelere girildiği Mısır askeri hükûmetince açıklanmıştır.

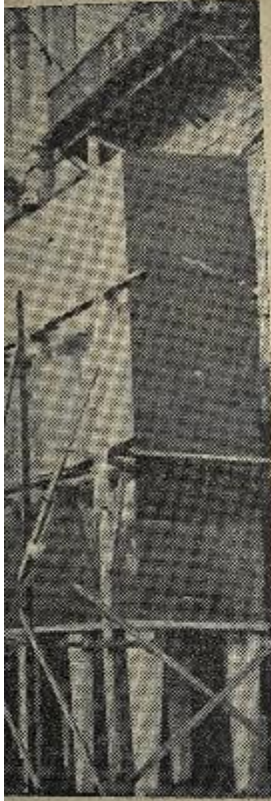

Millî İstikamet Vekili Binbaşı İsmail Hakkı Salim verdiği beyanla Mısır'ın Sovyet Rusya'yı desteklemekte bütün gücü ile işbirliği bulunacağını söyleyerek Sovyet Rusya'nın memleket millî ekonomisini hızlandırmak yolunda Mısır'da büyük inşaat işlerini deruhte etmekte ihtimali olduğunu açıklamış ve bu işleri yapacağını belirtmiştir.

— "Mısır, askeri hükûmetin kimiyetine herhangi bir şekilde sığınmayanlarla işbirliği yapacaktır."

aydınlar in geçecek
saite kapanacak
3 pare top atımile
n lira sarfedilecek

lan muazzam tak.

(Foto: Hürriyet - B.B.F.)

ısı fikir
örülüyor

Kıbrıs'ta kızılların küstahlığı

Kongrelerinin toplandığı
binaya Rus bayrağı
yerine Türk bayrağı
çektiler

Lefkoşe 8 (T.H.A.) — Kıbrıs Komünist Partisi yıllık kongresini tamamlamıştır. Aralarında tek bir Türk bulunmamasına rağmen, kongre binasına Sovyet ve Yunan bayrakları yanına bir de Türk bayrağının çekilmesi, Türkler arasında derin infial uyandırmıştır. Dört gün süren kongrede komünistler, adanın Yunanistan'a ilhakını isteyenlerin yalnız kedileri olduğunu, Makarios'un ise "yumuşak" davrandığını, Kıbrıs'ı hürriyete kavuşturacak tek kuvvetin Sovyet bloku olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Laniel Nehru'ya mesaj gönderdi

Paris 8 (A.A.) — Yeni Delhi'den

21 Mart 1954

Rusyanın protestosu

(Baştarafı 1 inci sayfa)
 Rusyanın diğer memleketleri de bu and-
 larmaya ortak kılınmay hedef tuttu-
 ğu kaydedilmekte ve şunlar ilâve
 olunmaktadır:
**Türkiye ve Pakistan için tecavüz
 tehlikesi yokmuş!**
 "Ne Türkiye, ne de Pakistan hiç
 bir tecavüz tehlikesine maruz bu-
 lunmadıklarına göre, bu pakt, te-
 dafül bir pakt addolunamaz. Bilg-
 kis, Türk ve Pakistanlı devlet adam-
 larının beyanlarından da anlaşıldığı
 vechile, bu paktın hazırlanması At-
 lantik blokunun askeri plânlarıyla
 sıkı surette bağlıdır ve bilhassa
 Orta - Doğu ve Güney - Doğu Asya
 bölgesindeki muhtelif memleketle-
 rin emniyeti meselesine temas et-
 mektedir.

Bundan sonra Sovyetlerin 24 ka-
 sım 1951 ve 28 ocak 1952 tarihle-
 rinde Türkiye'ye verdiği notalara
 temas olunmakta ve Türk hükû-
 metinin böyle bir hareketinin Ya-
 kun ve Orta - Doğudaki durumu
 vahim kılmaktan hâlî kalamıyaca-
 ğı gibi Sovyetler Birliğinin güven-
 liği ile de doğrudan doğruya ilg-
 li olduğu iddia olunmakta ve An-
 kara hükûmetinin dikkati çekil-
 mektedir.

Rus notası Ankara'da hayret
 uyandırmadı.
 Ankara, 20 (ANKA) — Türkiye-

Kadın hatipler alâka görmüyor

Caracas 20 (A.A.) — Dominik
 Cumhuriyeti delegesi Bayan Miner-
 va Bernardino, onuncu Amerikan
 arası konferansta, kadın hatipler
 konuşurken erkeklerin dışarı sig-
 ra içmeye çıktıklarını söylemiş, ve
 kadınların konuşmalarında aynı
 dikkatle takip edilmesinin teminini
 istemiştir.

Makarios atıp tuttu

(Baştarafı 1 inci sayfa)
 Kuruluna muslak surette arz ed-
 coğünü ilân etmiş, ilhak meseles-
 nin artık son safhalarında bulu-
 duğunu ve "Kıbrıs Rumlarının hi-
 riyete kavuşacakları gündün pek u-
 zak olmadığını, söylemiş, ada Rum-
 ları arasında gündün güne genişle-
 mekte olan komünizm karşısında
 taraftarları azalmakta olan prestij-
 ini kurtarmak için yüksek perde-
 den atıp tutmuştur.

Diğer taraftan, Makarios'a nur-
 sazım bir iktisadi töreni huşla-
 mak için günlerce canla başla çö-
 lüştürülen taraftarlarının duvarla-
 ra yapıttıkları afişlerin, bir kaç
 saat içinde kızıllar tarafından yı-
 rılması, buzupasa kargı muhafaz-
 ın güttüğü artmakta olduğunu bîr-
 iz okumak lâzım olmaktadır.

Yunanistan İngiltere'den dış-
 ilediğ
 Atina, 20 (R.) — Başbakan

OEFILE: Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsü özel 4. sınıf talehesi bir defile tertip etmiştir. Resim, defilede geçen iki küçük ve sevimli mankeni göstermektedir.

(Foto: Hürriyet)

Rus notasına cevabımız

**Rusya'ya Pakistan'la
pakttan gıcınmasının
yersiz olduğu bildirilecek**

Ankara, 21 (Telefonla) — Türkiye ile Pakistan arasında siyasi, iktisadi ve kültürel mahiyette iş birliği yapmaya matuf bir anlaşma imzalanacağına dair, Sovyetler Birliği tarafından hükümetimize tevdi olunan notaya Ankara siyasi mehalil ehemmiyet vermemekte, Türkiye'nin NATO teşkilatına girmesi dolayısıyla da Sovyetlerin aynı mahiyette bir nota verdiğine işaret ederek bu anlaşmaların tedafini mahiyetli üzerinde durmak tadır.

Aynı cevretin Hadesine göre, Türkiye ile Pakistan arasında "Siyasi, iktisadi ve kültürel", esasları ihtiva edecek olan bir anlaşmadan "gıcınmak", asla doğru değildir. Bütün dünya milletleri arasında aynı mahiyette anlaşmalar imza edilmesi, sulh ve sükunun bütün dünya üzerinde teessüsüne yarıyacak bu gibi anlaşmalara bütün dünya milletlerinin katılması, Türkiye'nin dış politikada takip ettiği prensiplerin başında gelmektedir. Sovyetlere bu görüşü tepid edecek mahiyetteki cevabi notamız pek yakında hazırlanarak tevdi olunacaktır.

İngilterede tehdit mektubu salgını

Londra 21 (AP) — Scotland Yard, Müstemlekeler Bakanı Oliver Lyttelton'un karısının öldürüleceğini bildiren bir mektup alması üzer-

**Yunan basını bütün
tenbihlere rağmen yine
İngiltere'ye çatıyor**

Atina 21 (Hususi muhabirimizden) — İngiltere aleyhinde Rodos ile Selanikte yapılan gürültülü nümayişlerden sonra, Yunan barolar birliğinin buradaki merkezinde dün gece olağanüstü bir toplantı yapılmış, bunda Kıbrısın Yunanistana ilhakına muhalefet eden İngiliz siyasetini takbih eden bir karar sureti oy birliği ile kabul edilmiştir. Karar suretinde, İngiltere, milletlerin kendi kendilerini idare prensibine riayet etmemekle ve bu suretle Birleşmiş Milletler anayasasına muhalif hareket etmekle itham edilmekte, bütün Yunan kültür müesseseleri İngiltere ile münasebetlerini kesmeğe davet olunmakta, Atina Üniversitesinden İngilizce dil kursları ile edebiyat derslerinin derhal kaldırılması istenmekte ve İngiliz hükümeti veya İngiliz kültür müesseseleri tarafından Yunanlılara verilmiş olan madalya ve pavyelerin tade edilmeleri talep edilmektedir.

**Yunan gazeteleri İngiliz aleyhtarını
nesriyata devam ediyor**

Atina gazeteleri, hükümetin mükerrer ihtar ve takbihlerine rağmen, İngiltere aleyhindeki nesriyata bugün de devam etmişlerdir. Bu meselede ağız birliği yapan muva-

(Devamı Sa. 7; Sü. 1 de)

17.15
17.20
Asık Dur.
ler koro.
18.00 Tez
müziki
ur (asıl)
üzik dü.
arkılar
aberler
30 Şarkı.
lomali
nceli Ok.
nld prog.
30 Yayı.

Dün Balıkesir'de bir konuşma yapan
C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü
uçığa binerken
(Foto: Hürriyet)

lar Futbol karşılaşmasında, her iki
takım da donuk ve ağır bir oyun
çıkarmış ve her ikisi de gol yap-
mak için büyük gayret sarfetme-
miştir.

Turnuvarın C - Grubunda, dün
Lüksemburg'u mağlup ettikten son-
ra birinciliği almış olan Türklerin,

usuna di
ve bunlar
talmıştır.
maksadıyla
narak oyu
kala birbiri
ra geçmiş
Alkan, ki
Avusturyalı
güzel çıkış
vaftak olu

Tak
Avustury
bu maçta t
oynamıştır:
Yüksel -
Aydın, Ere
Güngör, Co
I

Bu arada
yonasına dü
tefif şehirler
Belçika Rbel
yaptığı mütse
(De

Rusya zehirli gaz stoku yapıyormuş

Yeni zeh'rlı gazın tadı, rengi ve kokusu yokmuş

Vaşington, 15 (UP) — Ordu
vekilliğinden kongreye bildirildiği-
ne göre, Sovyet Rusya, tadı, koku-
su ve rengi olmayan zehirli gaz
stoku yapmakta ve bu gazı mey-
dana çıkarmak hususunda araştı-
lan vasıtaların temlinde bir mik-
tar başarı elde edilmiş bulunmak-
tadır. Bu açıklama, Temsilciler
Meclisi Tahsisat Komisyonunca dün
gece yayınlanan ordu araştırma ve
geliştirme mütehassıslarının rapor-
larında yer almaktadır. Kimya har-
bi şubesi reisi, tahsisat komisyonun
da verdiği izahatta, şubenin faal-
yetlerinin zehirli gaza karşı gelen
ve gene en müessir gaz silâhları
ile muksabeleyi sağlayacak bir mü-
dafa imkânı bulmak istikametinde
yönetilmiş olduğunu belirtmiş ve
şöyle demiştir: "Kuvvetli düemani-
mın kokusu, rengi ve tadı olma-
yan çok mühim bir gaz imal etmek
te olduğuna biliyoruz."

Çok karı almak yasak
Yeni Delhi, 15 (AP) — Hindistan
Savunma Bakanı Vekâletindeki si-
vil ve askerî memurlara yalnız bir
tek karış olmalarını yoksa işlerin
den çıkarılacaklarını ihtar etmiştir.

SEYRÜSEFER SERGİSİ: Şehrimiz Belediyesi tahliye
ter sergisi açacaktır. Resimde, bugün açılacak olan
san'at galerisi haline getirerek Beyoğlunda bu sahade
mekt

partiden... meler çok olmuş ve bu işten... kârlı çıkan C.M.P. olmuyor. H.P. ve D.P. 1950 seçimlerinde kuvvetli durumlarını muhafaza edememekte oldukları. Bu dela... tirak yâdesinin, geçen ser... rakamın altında kalacağı, v... tahminlerden anlaşılmasa...

Ağrı

1950 seçimlerinde Ağrı vilâyetinde halk seçimlere büyük bir alâka göstermişti. Bu defa... vni derecede yüksek bir işle... nisbetine ulaşmasını şüpheli z... rılmaktadır. Ağrı'da 60.000 k... dar seçmen 4 milletvekili seçme... üzere oylarını kullanacaklar. Mayıs seçimlerine giren C.İ. P. iktidar partisine nazaran o... ha anlı durumdadır.

YOR

habere... e, fran... bihak... n da bi... stere ih... erilecek... erile ve... No. h... uracaat-

Satılık Gazino Eşyaları

Hastahanelere, Mekteplere, Otellere ve Lokantalara, mahsus mübâhâ talımı, her yük doküman Avrupa ve Asya tohumu ve büyük tohumu, Fransız halatı tohumu, Fransız sandalye (Thonet) tohumu, arızeler ve sabun, Mitr, enat: Topobag, Pınar, 147/4 Tilla Hastahanelerindeki An...

GAZOL FABRİKASI

Azimet dolayısıyla... satılıktır. Tel: 22432.

Avustralya'da hürriyeti seçerek Rusların casusluk gebekesini ve bazı mühim arızaları ele vatan Sovyet Büyük Elçiliğinin seçme kâşibi Petrov'un eşi, iki muhafız tarafından uçağa götürülürken. — Bildiği gibi Bayan Petrov sonradan Avustralya makamları tarafından muhafazasının dışında kurtarılmıştır. (Foto: X)

Rus ajanları arasında panik başgösterdi

Sidney'deki Tass Ajansı muhabiri kayboldu - Bonn'da da üç Rus ajanı Amerikan makamlarına teslim oldu

Sidney, 22 (R.) — Avustralya'daki Rus casusluk gebekesi bakımında hükûmete mühim malûmat ve buna ait vesikalar vermiş olan Rus Büyükelçiliği seçme kâşibi Vladimir Petrov'un eşi, kadınsa girilince daha kararlı bir sahaya girmektedir. Petrov'u müteakip TASS Ajansı Avustralya muhabiri Antonof da ortadan kaybolmuştur. Diğer taraftan Avustralya hükûmeti H. merkezdeki Rus Büyükelçisi Generalof için sabah bir saat buharan gördüğünü söylemiş bir dolitor tutulmuştur. Generalof'u son defa gördükleri yurtdışın çok sevdiği olanın söylenmiştir.

Bayan Petrof kocasına kavuştu. Bu arada bayan Petrof uçağa Darwin'den kovanın bulunduğu yere hareket etmiştir. Bayan Petrof'un gittiği yer gizli tutulmuştur. Bu da kocasının bulunduğu tahmin edilen Woomera'ya gittiği ve oca. (Devamı Sa. 7, Sh. 8 de)

Hürriyet'in İkinci Sayısı
150.910
Adet Basılmıştır.

ANKA Ajansına kı... ca verilen haber, rız'ta hayretle karşılandı

Lefkoşa, 22 (Hasat mu... bildiriyor) — Bundan bir önce İngiltere Hariciye V. mensup bir elçisinin ANK... sine verdiği ve hemen be... tlin İstanbul gazetelerinde... lanan Kıbrıs'da dair beyan... daki Türkler tarafından... lanmıştır. Bevelâ bir m... keyi ilgilendiren böyle bir... tin Müsteşarlık Nazarı... dar Hariciye Vekâleti sözcü... undan yapılmış bilhassa... (Devamı Sa. 7, Sh. 8 de)

Zafer gazetesi yanlış bir hab...

Yüzlerce D. P. il bu l... ber yüzünden yağmur... saatlerce bekledi

Ankara, 22 (Telefonla) — gazetesi bugün, yanlış bir... nesrederek Ankara'nın Çebeci... danlığında saat 14.30 da en... toplantı yapıldığını bildi... fakat toplantı yerinde biriken... moirat Partililer birâhâre yan... gün farkına varmışlardır. Hayatı toplantı saatinde ya... ysmam da meydana biriken... moiratlar tasarrufu çok du... şeri yapmış ve Ankara'da ilk a... hava toplantısı bu şekilde v... 2 gelmiştir. Demokrat Parti... gelenlerinden bir zat bu... yurunden gazete meclisinin... Partililerde itihaz edilmiştir.

YIKILAN YUVALAR: Ankara'nın muhtelif semtlerindeki bine yakın p... hükûmetlerine avkırı olarak inşa edilmişleri ileri sürülerek kuvvetli polis... altında ve gözetli bir yağmur yağdığı sırada Belediye ekipleri tarafınd... ya yatağı yığmasıyla oğkta kınış bir georikonda mah...

avini, başmühasip, başkatiip ve meyvut 8 yüksek posta memurundan beşi Rumdur.

Su Mühendisliği Nazır ve yüksek müfettiş Ermenidir.

Kayseri C. H. P. mitingi

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

konuşmalar, bilâhare yer yer sille ve tokada inkılâp etmiş, grup grup kavgalar başlamıştır. Bunun üzerine vilâyetten gelen polis ve jandarma kuvvetleri hâdiseyi, bûvünesine mahal kalmadan önlemişlerdir. Hâdisenin cereyanı sırasında Halk ve Demokrat Partiler arasında bir takım çirkin sözler sarfedilmiş ve birbirlerini yuhalamışlardır.

İsmet İnönü bugünkü nutkunda gelir vergisi tatbikatından, muamele vergisinden, hayvan vergisi ile Yabancı Sermaye ve Petrol Kanunundan bahsetmiş, Başvekil Adnan Menderes'in Erzurum'da verdiği nutka cevap vermiştir. Bu cevabında Başvekil sert bir lisanla tarizlerde bulunmuş ve ordu hakkında söylediği bazı sözleri ele alarak "Bunlar yakışmaz ve yeris sözlerdir. Bir hükümet başkannına yakışmaz, demıştır.

"D.P. düşmeğe mahkûmdur.

İnönü Demokrat Partinin haklardan düşeceğini, buna mahkûm olduğunu da söylemiş, ayrıca çeşitli memleket meselelerine de temas ederek partizan idarenin mevcudiyetinden bahsetmiş ve radyonun tek tarafı istimalinin doğru olmadığını açıklamış kendi nutuk ve konuşmalarına radyoda cevaplar yetiştirildiğini ve memlekette mevcut dertleri tedavi için ilaç olarak devlet radyosunun kullanılmakta olduğunu söylemiştir.

İnönü bugün akşam üzeri beraberindeki zevatla birlikte Sivas'a müteveccihen şehrimizden ayrılmıştır.

Hâdisa faillerinin D.P. ile alakaları yok

Miting esnasında çıkan hâdiseler hakkında bilgisine müracaat eden gazetecilere Demokrat Parti İl Başkanı Osman Kavuncu, hâdiseden partisinin haberdar bulunmadığını, ellerinde döviz taşıyan şahısların partili olmayıp her halde Demokrat Partiyi tutan kimselerden mürekkep olabileceklerini söyleyerek teessürlarini bildirmiştir.

Rus ajanları arasında panik

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

da kocasına kavuştuğu zannedilmektedir.

Bayan Petrof'u kaçırmak isteyen Rus kuryeleri Beyrut'ta

Beyrut, 23 (R.) — Bayan Petrof'u Avustralya'dan zorla Moskova'ya götürmekte iken Avustralya Emniyet memurları tarafından yakalanan ve kadını ellerinden kurtardıktan sonra kendilerinin Rusya'ya gitmelerine müsaade edilen iki Rus kuryesi ile Kanberra'daki Rus Büyükelçilik ikinci kâtibi Kışlçin bu sabah uçakla buraya gelmişlerdir. Buradaki Rus Elçiliği kuryelerle diplomatın Beyrut'ta bir kaç gün kalmalarına müsaade istemişse de, Emniyet makamları ancak 72 saatlik ikamet müsaadesi vermişler, fakat Lübnan'da kimse ile temas etmemelerini şart koşmuşlardır. Berabere yolcuların Rusya'ya değil, fakat İsviçre'ye gidecekleri söylenmektedir.

Amerikalılara sığınan Rus ajanları

Bonn 23, (A.P.) — Adam öldürmek vazifesiyle Batı Almanya'ya gönderilen 3 Sovyet ajanı kendiliklerinden Amerikan makamlarına teslim olmuşlardır. Sovyet gizli siyasi polisi MVD teşkilatı yüzbaşılarından bir Rus ile 2 Doğulu Alman olan bu ajanlar, Frankfurt'da faaliyette bulunan komünist aleyhtar bir Rus grubunun bir üyesini öldürmek için Batı Almanya'ya gönderildiklerini, fakat teslim olmayı tercih ettiklerini söylemişler ve Amerikan Konsolosluğuna bağlı mukabil casusluk teşkilatı janlarına kendilerine tevdi edilen vazifeyi ifsâlatıyla izah etmişlerdir. Teslim olan ajanların isimleri Sovyet Yüzbaşı Koktof Hanz Kukovi ve Kurt Weber'dir. Sovyet ajanları Frankfurt'da mukim Okeleviç adlı bir şahsı öldürmek üzere tatimat almışlardır. Mühteci ajanlar ilgili Amerikalı memurlara Sovyet istihbarat servisinin çalışma tarzı hakkında da ayrıntı malûmat vermişlerdir.

İŞÇİ KIZ ARANIYOR

Az dikiz bilen ille kıza ihtiyacımız vardır.

şahade olunan yüzde 3 elâ 3 arasındaki bir fark hiçbir şey ifade etmez. Büyük bir iktisadi kalkınma içerisinde olan memleketimizin millî geliri 9 milyar liradan 16 milyar liraya yükselmiştir. Sekerin kilosunu 500 kurusa, gazın tenekesini 45 liraya aldığımızı unutmayın, bir Kövü sigarası 5 kurustur. Fakat üç dört kişi bir araya gelir, övle alabilirlerdi.

Seçimlere gittiğimiz şu günlerde vicdanımız tam bir huzur içerisinde. Türk milletinin bizimle beraber olduğuna inanıyoruz...

Başvekil Menderes yarın saat 9.30'da Giresunlulara hitap edecek. Şöleden sonra Ordu'da konuşacaktır.

Bugün yapılacak lig maçları

(Baş tarafı 3 üncü sahifede)

maçları doğru olur. Şunu da unutmamalıyız ki Beyoğlusporlular liglerde daima Fenerbahçelileri müşkül hallere düşürmüşlerdi. Bu maç hakem Dr. Tarık Özerengin idaresinde olacaktır.

İtalyan hakemi Marchetti geliyor

Cumartesi günü Beşiktaş - Kasımpaşa ve pazar günü de Galatasaray - Vefa karşılaşmalarını idare etmek üzere İtalya Federasyonuna mensup hakem Sinyor Marchetti bu akşam şehrimize gelmiş olacaktır.

Sinyor Marchetti profesyonel ligin ilk devre karşılaşmalarından bazılarını idare etmek üzere şehrimize gelmiştir.

Genç Millî Takımımız bu sabah geliyor

Almanya'da yapılan Dünya Gençler Futbol Şampiyonasında büyük muvaffakiyet göstererek 18 takım arasında dördüncülüğü kazanan Junyor futbol millî takımımızın bu sabah saat 7.15 de İsviçre'den tayyare ile şehrimize gelmesi beklenmektedir. Futbol Federasyonu Reisi O. Şeref Apak kafilayı karşılamak üzere Ankara'dan şehrimize gelmiş bulunmaktadır.

MEVLİD

Bizleri sonuna kadar gark ederek halden rahmetine kavuşan sevgili alim büyükbaba Taki'din (Mevlâ) Tabiat Lokması

ERKEK veya KADIN

Kay -
a'ya

(iforniya):
an-KaySek
a'e ait bir
niştir. Mil-
anın kari-
gını tedavi
doğru se-

akamı
alındı

) — Dahi-
i tarafın-
müteakip
ası Çanka-
Sağiroğlu
teçirdiği id-
alınmıştır.
Asım Sa-
dan, kendi-
umiyeler ta-
yle bu mik-
geçirmiştir.
Asım Sa-
e aynı şekil-
girmiş, fakat
uretiyle taz-
i.

M

istanbul tüccar-

AL
refat etmiştir.
cumartesi (Ru-
teakip Sığıl Ca-
(H)

Ankara'da bir Rus Türk erini öldürdü

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

ra ıttikten sonra, sobanın önünde
bulunan demir kül tablasını uy-
makta olan Enver'in başına vura-
rak öldürmüştür. Ve öldüğüne ka-
ni olmadığı için de elektrik ütü-
sü kordonu ile boğazını sıkmıştır.
Nihayet bu cinayeti büyük bir so-
ğukkanlılıkla işledikten sonra, En-
ver'in yüzüne bir ceket örtmüş ve
sonra da apartımandan dışarı çık-
mıştır.

Mihael, bilmediği sokaklarda bir
müddet yürüdükten sonra, akşam
olduğu için bir apartımanın mer-
diven altına girerek geceyi orada
geçirmiş ve ertesi sabah da yine
bilmediği bir istikametteki demir-
yolu boyunca 30 kilometre kadar
yürüyerek gitmiştir. Havanın serin
olması yüzünden Mihael üşümüş
ve ısınmak için demiryolu üzerin-
de bulunan bir hat bekçisinin ku-
lubesine girmiştir.

Mihael Yatskof'un yakalanışı
Enver İlhan'ın öldürülmüş oldu-
ğunun meydana çıkması üzerine
emniyet makamları gece gündüz

sıkı bir takip ve aramayı müteakip
Mihael'i bulmaya muvaffak olmuş-
lardır.

Mihael Yatskof Türkçe bilmedi-
ği için Rusça bilen bir tercüman
vasıtasile bütün hadiseyi en ufak
teferruatına kadar anlatmış, fakat
cinayet için herhangi bir sebep gös-
termiyerek, sınır buhranına kapıl-
dığını ve bu cinayeti neden işledi-
ğini bilmediğini, söylemiştir.

Katil tevkif ediliyor

Katil nihayet bugün öğleden son-
ra savcılığa teslim edilmiş ve birin-
ci Sulh Ceza Mahkemesi tarafından
ilk sorgusu yapılmıştır. Sanık mah-
kemede de yine tercüman vasıtasile
ifade vermiş, hadiseyi anlattıktan
sonra, Enver'in asker olduğunu bi-
lâhare öğrendiğini söylemiş ve ne-
ticede mahkeme, kendisinin tevkifi-
ne karar vermiştir.

Mahiyeti itibarile esrarını elân
muhafaza eden bu feci cinayet üze-
rinde tahkikatın derinleştirilmesine
geçilmiştir.

SA
film
hur
olar
Sar
gen

**Tito hazıranda
Atina'ya gidecek**

Atina, 30 (A.A.) — Mareşal Ti-
to'nun Atina'ya varması

**Dünya güzeli
72 gün evli kaldı**

Sc